

Pretiosa margarita novella de thesavro, ac pretiosissimo philosophorum lapide / [Petro Bono Ferrariensi autore] Artis huius diuinae typus, et methodus: collectanea ex Arnaldo, Rhaymundo, Rhasi, Alberto, et Michaelae Scoto; per Ianum Lacinium Calabrum nunc primum, cum lucupletissimo indice, in lucem edita. - Copy 2

Contributors

Lacinio, Giano.
Boni, Pietro Antonio, of Ferrara.

Publication/Creation

[Venetiis] : 'Aldi fil.', 1546.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ead7e9n3>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

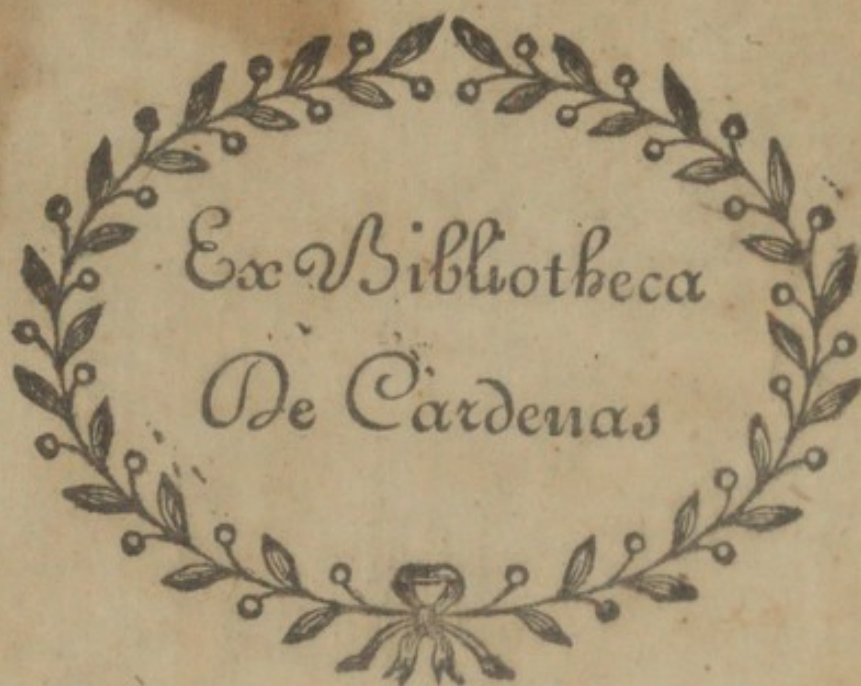
You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

1215
N. vi. a. 16

XXVI

2

DEBACQ LIBRARY

WELLCOME
HIST. MED. MUSEUM

270/

~~126~~

3607⁽²⁾

~~A~~

LACINIUS (9anus)

2/6/20

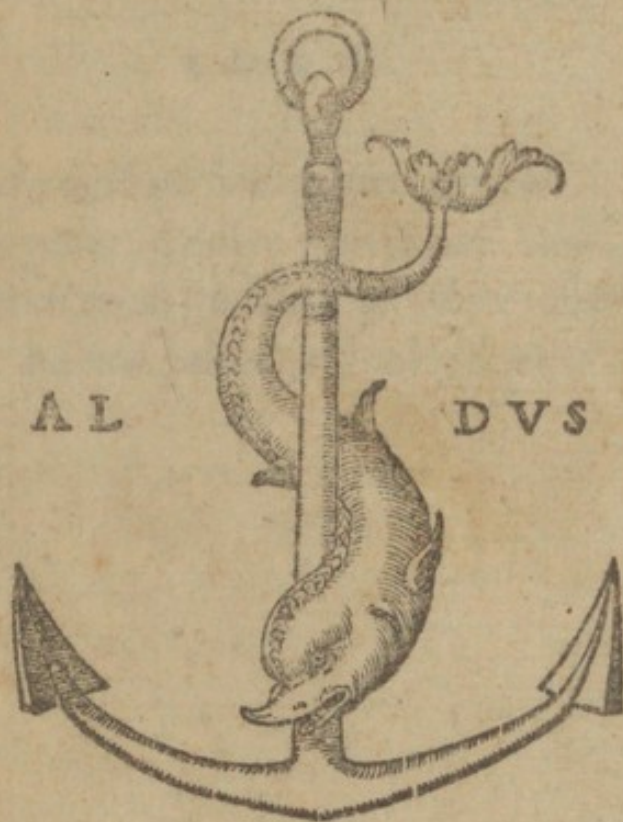
PRETIOSA MARGARITA NOVEL

LA DE THESAURO, AC PRETIO

SISSIMO PHILOSOPHO

RVM LAPIDE.

Artis huius diuinæ Typus, & Methodus: Collectanea
ex Arnaldo, Rhaymundo, Rhafi, Alberto, &
Michaeli Scoto; per Ianum Lacinium Ca=
labrum nunc primum, cum lucu=
pletissimo indice, in lu=
cem edita.

Cum privilegio Pauli III. Pont. Max. &
Senatus Veneti ad annos decem.

M. D. XLVI.

THE ... OF ...
...

...

...

...

...

...

PIERIVS ROSEVS CANDIDO
LECTORI.

H oc opus humano tristem de corpore morbum
Propellit , bilis quem male sana parit :
S ernuariq; docet pulchro cum flore iuventam ;
Et senij placidos usque uidere dies .
S i quis iussa ferat dys adspirantibus ; omnem ,
Quam simulabit , ouans pauperiem fugiet :
H ic latitans miseris poterit succurrere egenis ,
Et supplex magno reddere nota Ioui .

I D E M .

P ro lucro duri qui iam subiere laboris
Omne genus , Calaber hosce ualere iubet .
A uriferum cernis studium ? mirabere . librum
Hunc qui non habeat , nil habuisse putes .

HIPPOLYTI FANTOTII DELPHICI

PERVSINI HENDECA

S Y L L A B O N .

Ars diuina malis diu magistris
 Indignam male passa seruitutem
 Cæcis delitui gemens tenebris .
 Ad claros studijs uiros , & usu
 Illustres redeo gradu citato
 Tandem suppetias petens , opemq; .
 Cunctantur miseri . misertus unus
 Afflictæ lacrymas , uicem dolensq; ;
 Et sordes , habitumq; non herilem
 Ornatu decorat graui Lacinus .
 Monstrat , omnibus afferens micantem
 Lucem , quid ualeat meæ potentis
 Naturæ studium . meo Therapo
 Quale iudicium , eruditionem
 Donarim , poteris uidere lector.
 Is , quod Gebber habet , Bonus , quod ipse
 Huc spectans tot habet libris Rhamundus ,
 Descriptum Methodo breui reponit .
 Magno mehercule dignus est honore ,
 Quo doctore uirum per ora mittor .

IANVS LACINIVS CALABER PSY-
CHRONEVS MINORITA LE-
CTORI SALVTEM.

VM oppositorum lector optime (philoso-
pho teste) eadem sit disciplina, & ipsa iux-
ta se posita magis elucescant. Ideo non
tam laudabilem profecto, atque expetendā
esse liberalitatis uirtutem, quā turpe, at-
que execrandum esse auaritiæ crimen. quod hinc facile perci-
pi potest. Nam quemadmodum eos, qui se non tam sibi,
quā patriæ et amicis omnibus in lucem editos esse existimāt,
quique etiam non modo curam omnem atque industriam,
uerumetiam uniuersas facultates, ad publicam bonorum uti-
litatem conferunt, omni penitus laude dignissimos facile cē-
semus. Ita ij qui propter insolentiam quandam, & immode-
ratam habendi cupiditatem totius interim iustitiæ, atque hu-
manitatis immemores, conditis thesauris, sibi tantum stu-
dent, suasq; res tantum agunt, tam sunt inhumani & im-
manes atque harpyis similes, ut infamiæ notas subire & in
omnium hominum sermonem, ac uituperationem uenire me-
ritò soleant. atque ydem, qui uel partis diuitijs, uel inuentis
opibus ita submerguntur, ut non tantum ijs quibus maxi-
me prodesse debent, ea non communicent, uerum buffonibus
quā simillimi, nec sibi ipsis satis unquam sunt commodo.
Vnde hoc execrabile uitium, quanto magis est contra natu-
ram boni, generisq; humani societatem, eo fortius liberalita-
tem esse optimam arbitramur. Quo sit ut cum ex Gallia
Cisalpina Patauium redierim illa doctissimi uiri Boni Ferrae-
riensis quæstio luculentissima, de alchimie possibilitate atque

ueritate mihi sese obrulerit . In qua adeo docte & exquisitè ,
ita subtiliter , copiose & accurate disputatum est , ut nihil
quod ad eam rem pertineat derelictum , nihil indiscussum ,
nihil non plene satis probatū offendas , quod tandem nulli ,
nulli ex omni numero fecere priores . Hæc siquidem discepta-
tio , non solum illis , qui huiusmodi studij genere delectan-
tur , erit (iudicio meo) non iniucunda , nec ingrata . Ve-
rum etiam illis qui huic scientiæ & arti continue aduersari
solent , & auro gemmisq; longe pretiosior existimabitur .
Merito igitur in idem auaritiæ crimen , (quod à me longe sem-
per absuit) incidissem , si aut diutius clarissimæ huic rei tene-
bras obducere permitterem , aut nostri temporis philosophos ,
(siqui sunt , qui perpauci tamen sunt) tam excellentis inge-
nij indole , & doctrina , non sine magno illorum incommo-
do , ac denique disciplinarum omnium genere spoliatos atque
orbatos , æquo animo ferrem . Itaque ne ab ijs , qui huius-
modi doctrinæ studium & opera dicarunt , illiberalis siue
inhumanus iure haberi possim : sed potius quantum in me est
non solum mihi , sed etiam alijs prodesse ualerem , collecta-
nea quædam ex Raymūdo Lullo , ex Arnaldo de Villa Noua ,
ex Michaelē Scoto & Rhasi , Dīno Alberto & alijs huiusce
classis & multarum lectionum uiris , una cum Bono Ferra-
riensi in publicum ire & ad communem utilitatem nunc in
lucem mittenda curauī . In quibus quidem nihil quod non
egregie eruditum , non excellens , non absolutum sit offendes .
Etenim tanta est horum philosophorum (præsertim & Boni
Ferrariensis) rerum cognitio . Tam incredibilis rerum copia
ac diuina propemodum dicendi uis , ut Bonum ipsum omnibus
alijs præponendum & longe principem non dubitauerim .
Nullum denique satis admiraturum putem , cum quis eum
legerit senseritq; aureum illud philosophiæ flumen effundere .

Nam is si occultos atque abditos philosophorum sensus conetur
explicare : quis hoc homine subtilior ? siue huius profundissi-
mæ disciplinæ uelit rationes reddere , & illius ueritatem ac-
curatissime demonstrare ; quis illo doctior ? quis clarior ?
quis denique præstantior erit ? unde nõ sine rationis causa in
frontispitio titulus sit affixus . Pretiosa Margarita nouella .
Et uere nouas ac preciosas fert Margaritas , non obscuras ,
non ambagibus denigratas , ut aliorum ferè omnium , hu-
ius tam eminentis scientiæ & superexcellenti philosophiæ par-
tem , facile erit uidere monumenta scriptorum : qui adeo ob-
scure & tetrice illam pinxerunt , ut nullus aliquando com-
prehensurus ea penitus uideretur . At non illos sequutus est
Bonus noster sed ita docte , ornate , & splendide , in do-
ctrina Peripatetica & Aueroica , necnon in terminis notissi-
mis , non modo possibilitatem & ueritatem , sed eius necessi-
tatem , studiosis omnibus , demonstratione propter quid &
potissima demonstraerit . Cuius ipse rationes & opera non
sine magno labore in unum collegi , & quoad potui , eluci-
daui , purgaui , auxi . & in optatum candorem redegi . Op-
tarem meam hanc diligentiam , seu potius curiositatem , non
fore studiosis inanem , aut doctis ingratam . Sed qua pietate
fortuna quadam , seu fato quodam impellente erga studiosos
omnes sumus , eadem nunc & charitate tenebris eruta opera ,
quæ diu lucem optarent , læto uultu suscipe , hylarem piumq;
restitutorem complectere sinuq; tuo fove . Cui pro tanto mu-
nere immortales agere gratias ne desinas . Tibi igitur persua-
sum uelim , ut die noctuq; in ipsius lectione uerseris . Quod si
opus gratum fore cognouero , cūprimum aliquid ocij naetus
fuero Methodum in omnes libros diuī Rhaymundi Lullī
expecta . Vale .

Colloquium nuncupatorium . interlocutores

Bonus & Lacinius .

Bonus.

CONSUEVERUNT omnes mi Lacini
ni qui in uarijs literarū studijs præclarum
aliquid & memoratu dignum ediderunt
uel editum instaurarunt , purgarunt uel
auxerunt , illud ad communem studioso-
rum utilitatem in lucem dare , ut id posteris optime hu-
manis ætatem sit usibus . Cum tu igitur labores meos unda
cum bonis auctoribus collegeris , locupletauerisq; : ne per-
mittas oro ut sic perpetuo sub puluere deliteſcam , ſed da
operam ut meis & amicorum omnium uictus precibus in
publicum unda cum Arnaldo , Rhaymundo , atq; alijs exeam .
Ut doctis omnibus nunc pateat quanta lux omnibus alchimie
auctoribus ſit addita , quantuſq; ſplendor illis acceſſerit .

Lacinius . Quanquam multæ fuerint auctoritatis antiqui,
multæq; doctrinæ , fateor tamē nihil eſſe tam ornatum quod
expoliri non poſſit & nihil tam plenum quod incrementum
recipere non ualeat : ſed quia ab eruditiffimis hominibus no-
bis præmonſtratum atq; ſeruatum eſt , Argumentum quod-
libet recte dicari Pontificibus aut principibus , uel illi potiffimū
offerre , à cuius benignitate laborum ſuorum cumulatiſſimā
mercedem uel degendæ uitæ leuamen aliquod ſperant . Deli-
ge quem uiſi cui te in munus offeram , uel ſub cuius nomi-
ne tutū hoc opus exire ualeat . Bonus . Solent non nulli quod
tu narras ſeruare , exiſtimantes eorum opera ſummo haberi
in precio ſi Pontificibus aut Regibus fuerint dicata : aliqui ue-
ro metuētes erga nuper ſuos natos libros quorundā inſolentiū
morofitatem , qui priuſquā deguſtent reiſciunt et aſpernātur ,

præfigunt hi in frontispicio sui uoluminis summorum prin-
cipum elati supercilij titulum, sperantes ab illis hoc istud saltē
impetrare ne male conciliati hi damnent, ne fastidiant, ne
conspuant, ne deniq; aspernantur antequam legerint: qui
planē mihi nō tam largiri uidentur quā sperata cū ipsis qua-
dam magna cōmutatione astute, calideq; mercari, præsertim
cū nec ipsos lateat eos quibus dicauerint nusquam uisuros aut
lecturos. Nulla igitur ex parte hæc tam uulgata consuetudo
mihi aliquādo persuadere potuit, ut me principibus, aut Pō-
tificibus quauis ex causa nuncupares. Lacinius. Existimo,
quod sine tali præsidio, insolentiam inuidorum, auarorum
blasphemias, sciolorum risus, mercatorum calumnias, & de-
nique illorum omnium maledicentiā, qui sibi ipsis tantum
sapiunt, ut cunctis, quæ ipsi non probauerint nasum & os
cōtorqueant, uitare minime poteris. Et sic maleuolorū om-
nium aculeos perhorrescens cymerijs sub umbris perpetuo de-
litesces. Bonus. Hoc quæso tu ne cures, latrant enim canes
pro natura & consuetudine sua, & tunc latrare desinent cū
desinent uiuere. Quid quæso latratus istorum cuiquam obesse
poterit? nonne uulgatissimum semper fuit improbos homines
uiris probis uel propter inuidiam uel propter dissimilitudinē
solere latrare? Et tamen ille probus semper habitus est, quem
peruersi maxime improbauerint. Ego certe ab iniquis quibus
uis uerbis malle quam re ipsa uituperari. Nō igitur est curā
dum quid nobis homunculi sed quid uiri probi, neque tantū
quid uiri, sed quid ueritas ipsa loquatur. La. Si te alicui
magno principi dicauero cessabunt forte obloqui ac latrare.
Bo. Frustra siquidem laboras, si credis quauis autoritate per-
ditos istos loquaces emendare, qui si Deo, uenenoso suo ore nō
parcunt, quo nā pacto nobis parcent? Noli quæso tu ad tam

leuissimam uulgaris susurri auram, d bono tuo proposito desistere. Laci. Quis scit si recipiemus ab illis nostrorum laborem mercedem, & erunt nobis degendæ uitæ leuamē? Bo. Ita pensitauit Aurelius Augurellus cū suā chrysopeiam Leoni decimo pontifici maximo dicauit ab eo (munifico quidem ac liberali) aliquod ingens munus expectans. at is Augurello ex uiridi serico marsupium dono dedit: qui color spem uulgo futuram indicat. Lacinius. Perbelle, sciteq; fecit pontifex, Nam si philosophorum lapidē fecerat Augurellus, alienis nō indigebat opibus, quando ipse omnium esset ditissimus. sed mi Bone, qui diues est, amicis etiam indigeat oportet, Igitur mihi obtemperes uelim, ut illis saltem quorum beneficys adstringor, tali munere impertiam. sunt etenim multi quibus non modo mea omnia, uerum memetipsum debere cognosco, quo excellentissimo munere ipsis longe carissimus ero. Bonus. Falleris me hercle, nam si tu, quempiam in hoc negotio publice uocare præsumpseris, eundem tibi ex amico inimicum comparabis. Nunc ne nosti eos omnes, qui hodie huiusmodi artem exercent cauere ne aliquo modo innotescant? Laci. Heu. prophanam igitur facis artem? Bonus. Idiotæ isti cū sint, idiotarum habent opinionem, sed ars ipsa sancta est, & quam non nisi puros ac sanctos homines habere licet. nam ut diui Thomæ utar sententia, Ars ista uel reperit hominē sanctum, aut reddet eius inuentio sanctum. Laci. Non sic aiūt moderni nostri, sed dicunt non tantum religiosos omnes: uerum nec uiros probos illa decere. Bonus. Et tu quoque horum uulgarium sequeris uocem atq; opinionē? Laci. Vulgarium? optarem siquidem, sed ut uideo, communis & fere omnium est sententia. Bonus. Insanis me hercle, & mihi hæc tua contentio bilem excitat (nisi de sophistis fiat ser

no apud eos) qui quidem non alchimici philosophi censendi
unt, sed fures atq; latrones: qua propter uulgus iners atq;
ignarus alchumistæ nomen, perditis istis simul atq; philoso=
phis confundit, qui sicut distat lux à tenebris, uerū à falso,
deus ipse à mammona, bonum à malo, sic isti inter se mini=
me coherent et ueluti cacodæmō spiritus angeli nomē adhuc
retinens, nihil cum beatis illis spiritibus, commune possidet in
e, nisi forte nomen, sic itidem isti empirici sophistæ, falso si
i nomen usurpant, qui quidem suis latrocinijs artem hanc
inētissimam fecere fabulā uulgi. Nam uera et nunquā satis
laudata, alchumistica transmutationis operatio maleficis istis
ullo pacto conuenire potest. sed ijs tantum, qui semper ui=
i probi ac deo dicati habiti sunt. Nonne antiquo illo seculo
inētus fuit Hermes ille ter maximus (ut fertur) artis huius
inuentor? sed prætereo antiquos omnes, quia uix sufficeret
ies si omnes memorare uelim, sed hos tantum recentiores theo=
logos in mediū adducā. Ioannem scilicet Damascenū in pri=
mis uirum religiosum ac sanctum, necnon & theologum in=
ignem, Albertum cognomento magnum, Diuum Thomā,
ui quantum doctrina & sanctitate claruerunt, ostensione nō
indigēt. uide adhuc & Rogerium Baconitanum, Haymo=
nem, Raymundum Gottifredum theologos excellentissimos.
Ioannem Ticinensem episcopum Reuerendissimum, Garfiam
cardinalē & alios quos Vincentius historicus inter alchimicæ
inuitores enumerat: Fratrem Helyā, fratrem Guilielmum, Ric=
ardum, Petrum de Iliaco, Morienum & quamplures alios
laustales atque theologos egregios, quos ne tibi sim tædio si=
entio inuoluam, horum etenim opera & labores in hac ar=
e latissime patent. Quid de Vincentio historico, uiro reli=
gioso & undique doctissimo referam? qui non dubitauit in

suo speculo naturali, inter autores huius artis Diuum etiam
Ioannem euangelistam annumerare, ea de causa fortassis,
quod scientia hæc ponitur esse diuina, & Diuus ipse aposto-
lus coram Cratone philosopho duobus illis adolescentibus (qui
cuncta pro Christi amore pauperibus erogauerant) gemen-
tibus atque suspirantibus, quod se in uili pallio cernerent egē-
tes, & seruos suos uiderent potentissimos atque fulgentes. Cū
optarent erogatas diuitias recuperare, iussit apostolus rectas
uirgulas in singulis fascibus & minores lapides ex littore ma-
ris sibi afferri & inuocata Trinitate illas in purissimum au-
rum, hos uero in preciosas gemmas conuertit. Sed id (iudi-
cio meo) nullo pacto arti huic quanquam diuinæ, sed so-
lum diuino tribuitur miraculo. Eo quod materiam sumpsit
apostolus nimium disparem arti: & licet propriam sumpsis-
set materiam, una tamen actio (ut dicitur infra) non fa-
cit autorem. Quid de Rhaymundo Lullo cuius uita atque in-
genium omnibus est admiratio? quippe qui contra Arnaldū
de Villa noua, artis huius impossibilitatem ualidissimis ratio-
nibus demonstrare conatus est: at posteaquam non rationibus
sed experientia, artis ueritatem ostendit Arnaldus, cepit illā
postea toto suo conatu rimare, qua non modico cum labore
inuenta, optans incredulis eius ueritatem aperire, quingētis
fere uoluminibus illam demonstrauit: quibus adiecit illud no-
uissimum & omni admiratione dignum, de lapidibus pre-
ciosis, quos uidelicet ex iisdem metallorum principijs, com-
ponere iussit, quo opere ipsa etiam stupet natura. Nec hoc
ipse contentus ut metalla cuncta in aurum mutaret, sed ip-
sum etiam aurum contra naturæ ordinem fecit in plumbi
substantiam atq; naturam retrocedere. Audi quæso aliud,
quod uix humano percipitur intellectu, ut in eodem metalli

rusto atq; uirgula una seorsum conficeret aurum, argentū,
es, plumbum, ferrū atq; stannum. sunt ne ista uilia? sunt
ne risu digna? Laci. Nullus profecto nisi male sanus & elle
boro indigens tuam hanc inficiet sententiam. Bonus. Caue
igitur ne tu in uulgarem hanc atq; temerariam uenias opi
nionem. Lacinius. Quam? Bonus. Quod non deceat scili
cet religiosos scientiam hanc diuinam scire, nec similiter illam
exercere: si decuit Paulum funes texere, & Lucam pingere,
Petrum & Ioannem piscari, itaq; & omnes Apostoli cœlestiū
rerum meditatione fatigati, cum ab euangelij prædicatione
cessassent, manibus semper aliquid sunt operati. Et nunc nō
decebit religiosos concessum sibi otium uertere in negotium?
Nonne religiosius est aliquid agere quā nihil agere? Laci.
Quid ad hæc referam non uideo, nam eos in testes adducis
quibus refragari non licet, & eos quoq; qui non tantum
doctrina atq; sapientia orbem illustrarunt, uerum etiā omnis
iustitiæ, fidei, innocentie, religionis & sanctitatis speculū
fuerunt: qui etiam sicut stellæ cœlum, sic isti omnes mūdum
illustrarunt. Bonus. Quid igitur tantum times quid'ue dif
fers opus tam præclarū sine nuncupatione aliqua in lucem da
re? Lacinius. Timeo ne per me ista uulgo apertiora fiant.
quandoquidem ab antiquis omnibus nobis præceptum est, ne
sanctum hoc negotium detur impijs atq; prophanis. Bonus.
Recte hoc præceptum est antiquis nolentibus impios locupleta
ri, ne d' uis iustitiæ & d' recto fine auerterentur; ne igitur
improbi diuitijs affluentes multorum essent causa malo
rum, hoc archanum illis cœlatum esse uoluerunt. Nunc au
tem quādo per Dei uerbum altera nobis data est lex, ad bene
beateq; uiuendum diuitiæ obesse minime possunt, modo illis
affluentibus (ut recte ait sapiens) cor non apponatur. ha=

bēt namq; christiani omnes quacūq; ex licita atq; honesta cau-
sa aurum, non ut seruent illud, sed ut habeant unde egeni
omnibus succurrere possint. Laci. Cur igitur nostri antiquo-
rum uestigia sequentes id idem nobis præcipiunt, affirmantes
ex eius publicatione, mundi ruinam fore uenturam? Memi-
ni etiam me legisse apud Ioannem de rupe sissa uirum theolo-
gum, talia præipientem: Cauete (inquit) omnes in quorū
manibus hæc nostra peruenerint, ne illa quæso, ad manus per-
ueniant infidelium, quia fides rueret Iesu Christi. Bonus. Ah,
ah, ah. Liceat quæso nunc contra hos insensatos sic exclama-
re: O, Iane à tergo quem nulla ciconia pinsit, oh dementes
miseri, Indiget ne Iesu cristi dei fides, auro & gemmis? In-
diget armis? quando per tela per ignes, toto aduferante mun-
do, erecta est eoq; magis incrementum recipit, quo magis im-
pugnatur. sed hos quæso mittamus homines (ut pro nūc ita
loqui liceat) testiculatos magis quā cordatos. Nonne palā
est eos contra domini præceptum agere, qui docuit, quod gra-
tis accepimus gratis etiam dare? Dicant isti obsecro, quid uti-
litatis afferat hominum generi abscondita sapientia? Quid
gemmæ reconditæ? Quid in uisus defossusque thesaurus? Et
quid tandem lucernæ esset usus? quod commodum? quæ uti-
litas? si sub modio et non super candelabrum collocetur: quē
admodum à Christo seruatore proditū. est sed ij credo ex in-
nata auaricia, nō ex christiana pietate talentum domini suffo-
diunt, cum id quod aiunt, ignauia potius quam pietas esse
uideatur. Laci. Noui ipse quamplures, qui tantopere ti-
ment ne sui libri pateant & ita caute eos seruant, ut nec ipsi
quidem eos legant, cum sint ignari, nec alios legere, aut ui-
dere permittant, cum sint inuidi atq; maligni, arbitantes in
illorum aperitione seu ostensione, statim ex eis lapidem in pu-

icum exire, & per uicos omnes atq; plateas spaciari, salta-
re, & que. Sunt etiam i admodum auari, ut nec obolum quidem
hic negotio aliquando exposuerint, & arbitrantur uellētq;
lapidem illum philosophorū sibi tantum ē cælo plui atq; dona-
ri. optant quoq; scarabei isti uolare cum aquila et dici ac uo-
ari philosophi. Pro talibus igitur orandum existimo, ut de-
mentibus eorum dementia & ex cordibus auaritiæ nebulae ex-
pellantur. Bonus. Utinam diuinæ bonitatis radius illorum
mentibus illucesceret, sed in eis uulnus insanabile conspicio,
ut curare tam ueterem morbum, difficillimum sit & forsi-
an impossibile. O, si isti animaduernerent Dei prouidentia,
omnia (præsertim opus istud sanctissimum) regi gubernan-
tique, non ita desiperent. Nonne uident miseri, eos omnes,
qui & librorum copiam, pecuniam, doctrinam, famulatū
& operatores habent, operantur laborantq; in his semper, &
tamen proposito uacuos esse uidemus. Ne mireris amice, nam
ad Deum ipsum sine deo mortalis homo accedere non potest:
sicuti nec lumen sine luce oculus ipse uidere nequit, ita sine
ipso largitore Deo, ad hoc tam grande atq; ineffabile donū
suum quouis peruenire minime ualet. La. Quid quæso nūc
harpyæ istæ ad hæc respondere poterunt? Bonus. Delirant mi-
seri & ueluti sensu atq; intellectu carentes, non uident quan-
ta nobis omnibus ad hunc beatum & tādū optatum lapidē
opponitur difficultas, adeo ut grande illum Sisiphi saxū, per
montis ardua sursum uoluere uideamur; & quando magis
tam excelsi operis finem uidere credimus, tunc magis in igno-
rantiaë abissum labimur, quia pauci sunt quos æquus amat
Iuppiter, aut talis uehit ad æthera uirtus. Cum tamen hæc
ipsa aderit, tunc nobis ipsis atque amicis omnibus percari
erimus, quibus iam derisui & ioco habebamur. Lacinius.

O' facinus, quid audio, ut scientia hæc tam supernaturalis
& ars tam rara hodie apud multos illusio & deceptio videatur?
Bo. Nec mirum, quoniam euenit, ut hoc deplorato
culo omnis generis homines & quidem ignauissimi, audeant
artis & scientiæ huius foeliciſſimæ & altiffimæ philoſo
ph.æ latentes cauſas perquirere, arbitantes lapidem illum
beatiffimum è chartaceis, ambagibus ac deceptionibus idiotarum
quorundam extorquere atque furari. ij ſiquidem ſunt
fabri, lanarij, lignarij & id genus hominum μελαγχολοῦντων
cupientium ſine labore ditari. Laci. Non nunc
illam quærent ſimiliter & docti, nobiles, principes ac do
minique reges? Bo. Quid tum? Noui ipſe quamplures, ſed
non ut par eſt eos ſcientiæ huius præſtantiſſimæ, ſed tantum
auri cupidos uidi, ita ut iures duros eſſe ſilices ex quibus aurum
ipſum excauatur, ſed duriores illorum dices auri famem. &
licet eos omnes cunctis in rebus naſutiſſimos iudices, hæc tamē
in re nihil dices habere naſi, cum eos quandoque uideas ſtoli
diſſimas chimeras credere ambiguaq; ac falſa, inania atque
puerilia, pro ingenti neſcio quo ſemper amplecti & nunc
huic p. egrino, nunc uero illi, aures arrigunt, qui ampulloſa
& uana pollicitantes, quotidie in arſenicis, ſulphuribus, mē
ſtris & his ſimilibus promptiſſimi auidiſſimiq; inſcite atque
inepte operantur, qui tandem hoc ſine clauduntur, ut tem
pus ipſi conterant, alioſque conterere faciant, & ſic pro lapide
de acquirendo pecuniam dilapidant, ac demum cum propoſito
frustraſ ſe eſſe conſpiciant, conantur quæſitæ longius herbæ,
in ualido fugiens argentum ſiſtere ſucco. La. O' tardas
adeo mentes aſſuetæq; falli artificum uarioq; rerum per ina
nia ductu pectora, quidnam conueniunt iſta metallis? ſed
heu quantum à propoſito longe uagamur. Bo. Minime,
nam

nam omnia quæ dicta sunt ad rem pertinent, ecce iam
tua ope in lucem exeo, non Principum aut Regum digni-
tate protectus, sed ipsa tantum uirtute comite, antiquo-
rum ægyptiorum morem partim imitatus, qui cuncta
Mercurio dicabant, tanquam uirtutis ingeri; ipsius au-
tori ac largitori: partim uero soli tanquam rerum om-
nium ac generationis patri. Soli igitur et mercurio dicatū
esse uolo ex quorum fonte cuncta huic operi necessaria
proficiuntur. Necnon illis omnibus, qui uirtutem, &
quæcunque recta sunt, colunt; eos autem omnes qui tan-
tum salis habent, ut quæcunque ipsi non probauerint,
negligant atque dānent. Inspiciant quæso ipsi opus
diligenter, illis opus non autor ipse loquatur.

Nam cum autor in sui ipsius commendatio-
nem loquitur, male quidem agit, bene
uero cum opus ipsum loquitur. Va-
nus iudicio meo censendus est opi-
fex, qui ab alijs magis quàm
ab ipso opere laudem expe-
ctat atque honorem.

Vale.

Metallorum in melius mutationum Typus, Methodusq;
per Ianum Lacinium Therapū Calabrum nunc
tibi lector in lucem dantur.

R T I S generandi. M. uel. Q. Non
nulla sunt principia quædam quæ sola
cogitatione atque intellectu comprehen-
duntur, ut Chaos, Alteratio, Potens-
tia, Operatio, Generatio, & Digestio.

Quædam sensibilia tantum, ut uinum uel materia pri-
ma, Corpus siue forma, Elementa, Perfectum ens, ue-
nerum informans, colores, fermentatio, separatio.
Quædam tum intellectui tum sensui patentia ut cælum.

- A. E X C H A O primū tanquā. E. tenebris exit idoneus ar-
tifex, seque inter hanc rudem, confusamq; & indigestam
elementorum molem, & principia reliqua ad. M. uel
Q. Incedentem cognoscit, quo ad per. B. C. D. per quæ
natura ipsa subsequētia primordia illuc perueniat.
- B. M A T E R I A M accipimus, tum eam, ex qua agen-
te extrinsecus artifice oritur. D. Tum Metalla imperfe-
ctiora sub M. uel Q. Immutanda item. C. & D. qua
patiuntur.
- C. F O R M A uero est, ut artifex principijs his admini-
strans, Et eadem considerate mouens. Est etiam id, quod
ipsi. M. uel Q. præstat, quo ipsa sint & existant, quo ue ēt
quodcūq; ex. T. S. V. Z. libuerit in. X. uel. Y. immutet.
- D. C O E L V M est uis foeminea, à qua maris progenitu-
ra recepta nutritur & crescit, quousq; in. M. uel Q. omni
no mutetur.
- E. E L E M E N T A proficiuntur de. B. in. D. & per. C.

.G.H.I. permiscetur uicissim .

ALTERANT. C.in.D. & D.in. C. primum, deinde
mutuatim inuicem conuersa in. M. uel Q. feruntur .
est et. F. potentia qua ipsius. D. est actus in quo et de quo :
& quicum, & per quem, uniones ipsi ab arte sunt &
generantur .

MISCENTVR. C. cum. D. tatum quare illud Pro-
prietarium masculus & tota foemina coniugium.

DISSOLUTIONEM appellamus, cum iam in
utrisque & C. & D. tanquam in hermafrodito conce-
ptum est .

GENERATIONEM dicimus partim, qua ex. C.
& D. fit. M. partim enim qua. Q. ex. M. & D. sed
ita ut haec ipsa in uasculo constituta à natura magis quàm
ab arte administrante proueniet .

COLORVM primus niger, qui ut primo, ita diffi-
cilius cæteris apparet ostenditq; concubuisse. D. cum. C. et
concepisse . Et proculdubio optatum. M. uel. Q. orien-
tum . Candidus alter, quo. C. ad. M. & inde ad. Q.
sensim progreditur . Tertius croceus, per quem apparet
iam in unum cuncta constitui cepisse, quod semen in om-
ne. D. per minima quæq; diffusum est . Quartus rubet,
qui. M. uel. Q. iam ortos manifestissime demonstrat.

DIGESTIO est qua, quod conceptum est, igne ex-
trinsecus mouente & opitulante, consequitur, ut ex. C.
& D. M. uel ex. M. & D. Q. perficiatur .

SEPARATIO est in his, quæ elementa appellan-
tur, quæ de. B. & item. D. orta, ab eisdem quoque se-
parantur.

OPERATIONEM intelligimus uel ea qui à. B.

Et reliquis principiis in. M. uel. Q. generandum proditur, uel quæ ab. M. Et. Q. in deputanda immutandaq; metalla, ac etiam continuo informanda prouenit.

M. PERFECTVM ens inter principia ideo commemoramus, quod tam Et si id ipsum est quo ex. C.D. per. E. F.G.H.I.K.L.O.P. tendimus, formæ tamen Et efficiētis causæ rationem habet, cum ea quæ diminuta sunt ad æqua reducit Et perficit.

N. FERMENTATIO est in. Q. ex. M. admirandus transitus, qua in re diuinus penè artifex necessaria fore. G.H.F.L.I.D. arbitratus cum. D.C. Et. M. in. G. constituerit, continenter eadem lentissimo fouebit igne quo ad per. H.F.L.I. in. K. peruenient, nullaq; in re opera minore, sed eisdem ferè gradibus insistsens conabitur, ut multo maiore Et uirtute Et quantitate quam. M. sit ipsum perfectissimum. Q. uenenum oriatur. Quamobrem cū semel id diuinitus nobis concessum fuerit (nam aliunde speret nemo) perpetuo hoc augeri poterit, non tantū magnitudine sed in uires quoq; excrescent infinitas. Nec opus erit. M. iterū diuturnis laboribus repetere, quod ut in humanis maximum quid uideri potest, ita ex his etiā qui. M. composuerint, assequuti sunt pauci.

Q. EST itaq; uenenum informans, ex omni parte perfectum, hoc est æquis elementis undiq; compositum. Quapropter (ut dictū est) multo perfectius est quā. M. Et in uirtute excellens magis. nam præterquam q̄ bifariam inficit Et informat immutatq; sui ipsius speciem primam, deinde in. X. uel. Y. penè infinitū. Est etiam ægritudinum hominum humanorum tum animi tum corporis effica medicina, quippe qui perturbationes omnes expellat.

onosq; uiros, hoc est, non alieni inuidos efficiat similiter
& conseruet. Corporeos autem humores si qua excesserint
adequet & constituat. Imbecillemq; senectutem uas-
entem inducat & confirmet.

F A C mixtionē cū una parte. X. & duodecim parti-
bus aquæ nostræ et tere subtiliter, deinde ponas in uno uri-
nali non nimis alto, & superpone alembich sicut decet, &
perluta bene totum urinale & alembich cū omnibus iun-
cturis usq; ad nasum alembich, & permitte bene siccare,
tunc pone super furnello, non cum cineribus sed super fer-
rum. itaq; totum urinale intret usque ad alembich, &
claude eum luto circū circa inter furnellum & urinale.
Tunc incende ignem. s. qualē tu scis, & ueniet per alem-
bich oleum simul cum aqua, & stabit supra aquam in co-
lore citrino. Et sic continua ignem donec tota aqua distil-
lauit, tunc permitte infrigidari, & extrahe recipientē
& separa oleum ab aqua, & aperi urinale: & inuenies
corpus aliquantulum durū, totum tamen frangibile &
conteribile. Et si uis reitera distillationē, & fac per om-
nia ut supra dictum est, fundendo super corpus eandem
aquam, uel aliam, & distilla, & non exhibit tantum
quantum prima uice, & tertia uice quasi nihil, & cor-
pus remanebit in puluere non bene nigro, quod calcina-
bis hoc modo. Si corpus erit una uncia, superfunde un-
cias tres Mercurij & tere simul, & fiet amalgama, sicut
butyrum. Tunc pone in scutella uitrea, & perluta eam
à parte exteriori, & ponas super tripode super leuem
ignem trium uel quatuor carbonū, & semper misce cum
baculo ligneo, & caue te, & liga os & nares, quia fu-
mus eius destrueret dentes. Et sic perseuera miscendo do-

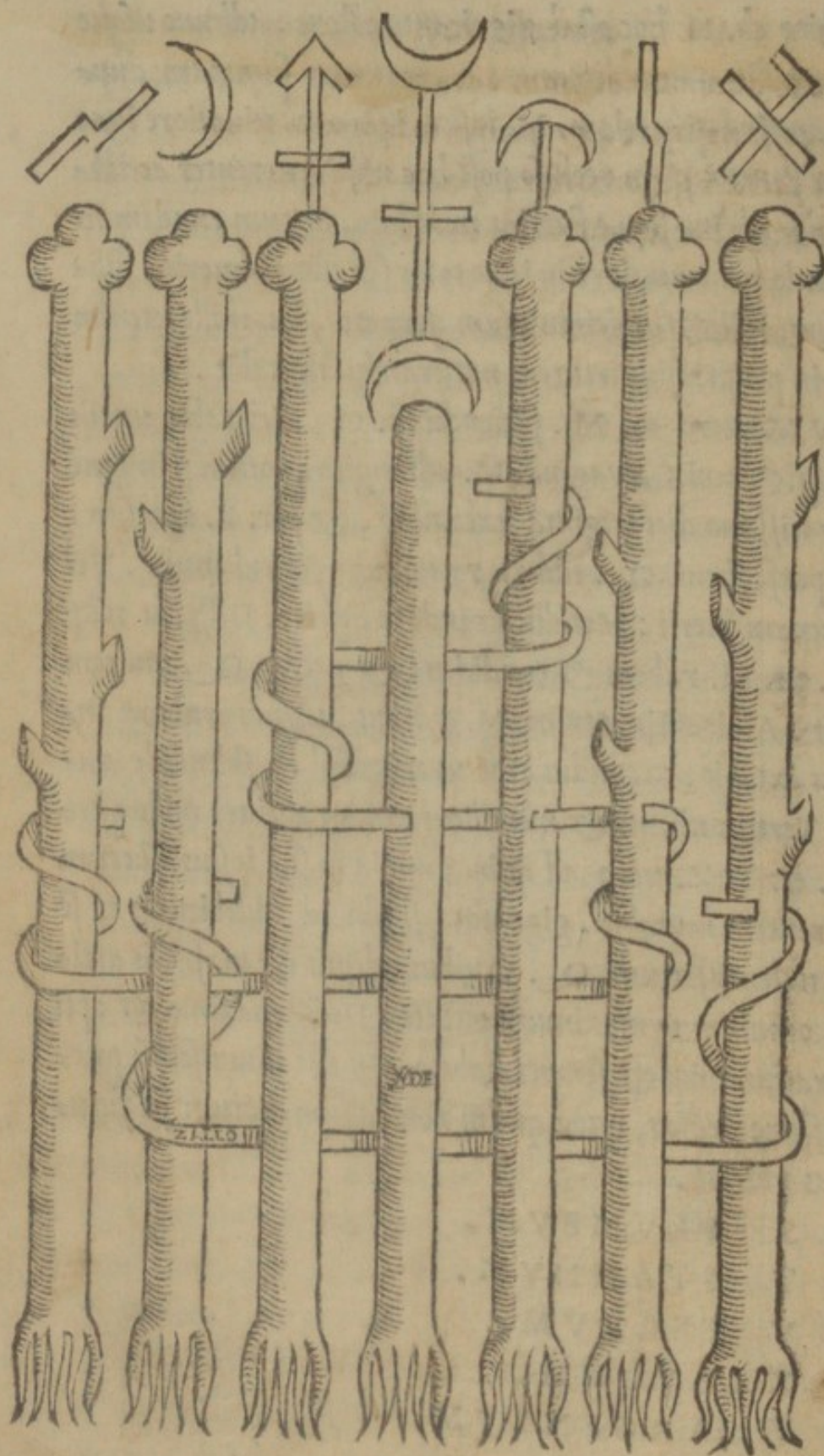
nec totus Merc. exiuerit, & remanebit corpus subtilius
& magis nigrum, & hoc reitera ter & erit corpus di-
scontinuum & ualde nigrum. Tunc recipe illud & po-
ne in butiuncula, & superfunde tantum de oleo supradi-
cto quod madesiat & claude uas, & da ignem luminis
per tres dies & siccabitur, & terra incipiet aliquantulum
albescere: Tunc superfunde aliud oleum (ut prius) &
iterum cum eodem igne siccabitur & erit albior, & sic
tertio. Quarto aut erit in tanta albedine, q̄ uidetur, uelle
uisum auferre, lucens sicut perlae orientales perfectissimae.
Deinde procede cum aere nostro, sale & gummi quae fiunt
unū. Ignis tamē temperatus non nocet, sed melius in fimo.

V E R V M cum operae precium sit, quibus artibus
nō tantū cognitio sed aliud quoddā quo intelligatur pro-
positum in conficiendo opere, rōnē quandā quā praeticen
appellant prosequi tentemus: hanc ēt partem, ut subiectū
tantum materiae patitur, aperire. Simpliciter itaque. C. qua-
druplicem. D. per. G. primū misceto & in uitreo uasculo,
ad id quā optime conflato cōponito, lentissimo dehinc ob-
litū glutine, os illi claudito, idq; tenuissimo igni super im-
ponito & continuē excoquito donec. C. per. H. in. F. &
item ad. I. peruenerit. Et signo tibi niger fuerit color, quē
tamen nō attramenta, sed potius punica mala praematura
imitatē uidebis. quod cum intueberis scito. C. D. per. H.
F. I. & P. expatiari, interq; C. & D. indissolubile foedus
conflatum inuicemq; eosdē in seipsos conuersos, calore uero
eodem extrinsecus cōtinuante. C. D. in. L. & I. ingressi ad
M. usque per. K. contendunt. Quandoquidē color ille ni-
ger (nescio quo pacto) paulatim uertitur in candorem,
De hinc in. K. croceū. postremo in pretiosissimum ruborē:

o habito ab. H. hoc est à nigricante colore, adhunc usque
terminum dies omnes dinumerato, eorumq; summam dup-
ato: tantundemq; etiam. M. ipsum iam ortu uiuatiore igne
auiter foueto: quem recluso post hoc uase reuerenter accipi-
, & à sordibus siquæ fuerint mundato, ac cum eundem ite-
um paulo uehementiore in igne totos sex dies habueris, dili-
gentissime tibi & amicis in usum seruato, bis mille etenim
artes in propriam uirtutem naturamq; mutabit.

CVM uero ex. M. faciendum. Q. curabis uncijs
tribus. D. & uni. C. dragmā. M. adiungito, totumq; in igne
temperatissimo dies triginta excoquito, & per. K. transito,
donec perfectum. Q. uideris rotundum & rubentem. Vel
ad lunam fuerit: Metallico candore infecto. Differunt nāq;
per. K. ut. M. rubens & candidus, & uterq;. Q. inuicem
resistant. Albicantis etenim. M. primus, uiridis rubore in-
persus extabit. Secundus croceus nonnihil ē splendide ru-
bens. Tertius niueus & metallicus candor, qui ter mille par-
tes. S. et. T. Z. uero ad quinq; millia in suā ipsius speciem
& uirtutem mutabit. gignetq; (si tibi id uidebitur) ex se
quoq; ualentissimum. Q. Quibus adeptis & perfectis arti-
ficum omnium te maximum putato, Deoq; maximo & opti-
mo gratias ubiq; & semper habeto. En tibi munusculū præ-
stantissime lector, quod quā non falsum dictum sit futu-
ra etas uiderit.

S PLUMBVM.
T STANNVM.
V FERRVM.
X AURVM.
Y ARGENTVM.
Z AES.

PINXIMVS compositionem arborum nemoris inſi-
 l, modo dicamus naturam earum unam poſt aliam ſe-
 dum poſſe noſtrum, & primo incipiemus ab arbore cuius
 frons dictæ baſis arboris tantummodo ſuper corticem cir-
 conſonabat, & hoc de purgando ut hic.

Calidum ſiccum rubeum ſicut æs igneum.

Calidum humidum croceum.

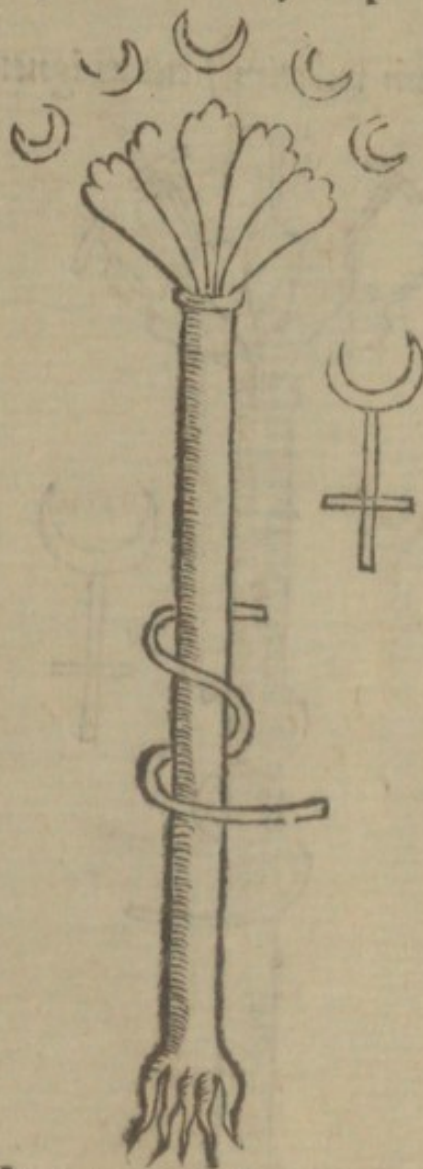
Factum humidum ſiccum nigrum ſicut plumbum.

Frigidum humidum ſicut argentum uiuum.

H A E C est arbor cui corrosis frondibus basis arboris in-
 trabat semper &c.

Factum siccum album sicut plumbum .

Factum humidum nigrum sicut argentum vivum .

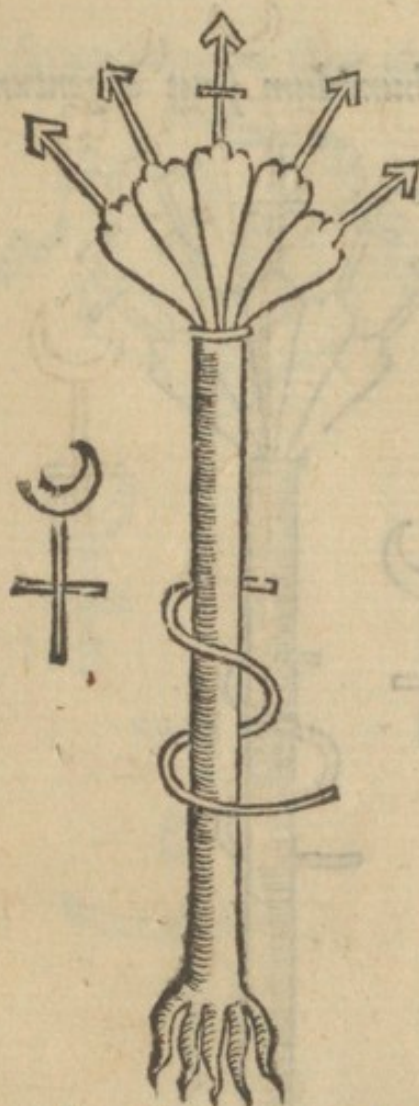
Calidum siccum sicut aes igneum .

Calidum humidum croceum sicut aurum sanguineum.

H A E C arbor est cui corrosis frondibus basis arboris in-
 trabat super lignum .

Calidum siccum rubeum .

Calidum humidum croceum sicut durum sanguineum .

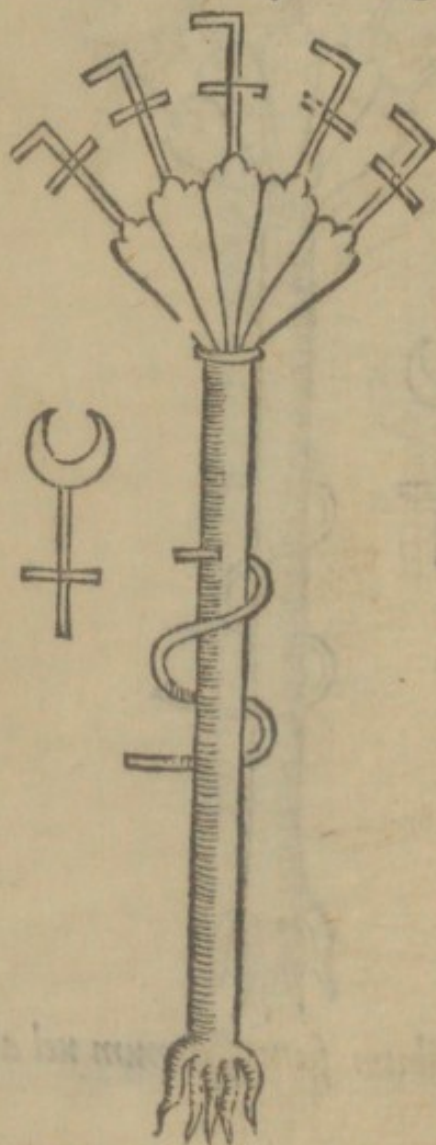
Factum siccum nigrum sicut plumbum .

Factum humidum album sicut stannum uel argentum uiuum .

HAEC est arbor prima dextrae partis cuius cortex est
corrofa & magnum quid de ligno & extremitas frōdis basis
arboris intrabat per medium eius paruum quid eminebat ad
aliam partem .

Factum humidum sicut argentum .

Factum siccum nigrum sicut argentum terrenum .

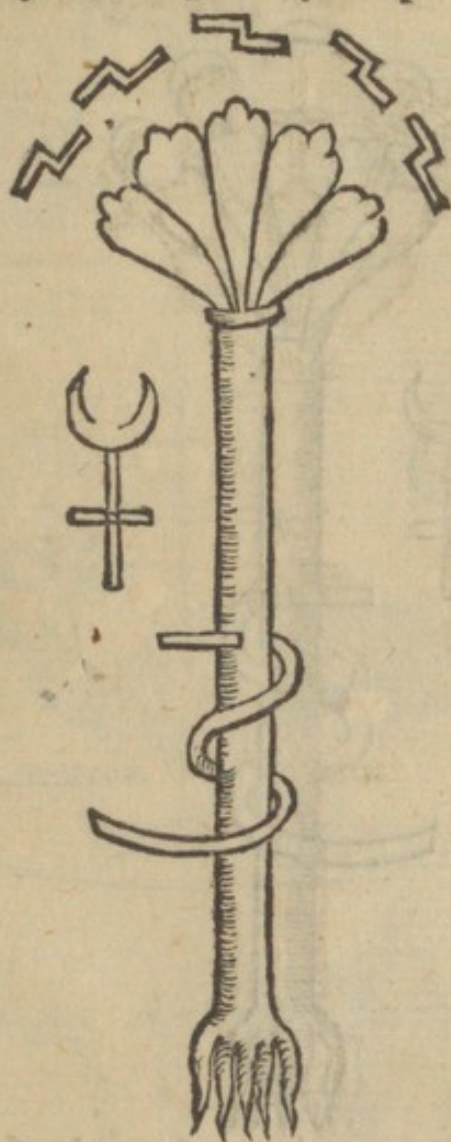
Calidum & humidum croceum sicut durum igneum .

Calidum & siccum rubeum sicut aes igneum .

HAEC arbor secunda cuius cortex est corrosa & ma-
 num quid de ligno & extremitas frondis basim arboris in-
 erat per medium eius & paruum quid emittebat ad aliam
 artem.

Factum siccum nigrum sicut plumbum.

Factum humidum album sicut argentum vivum.

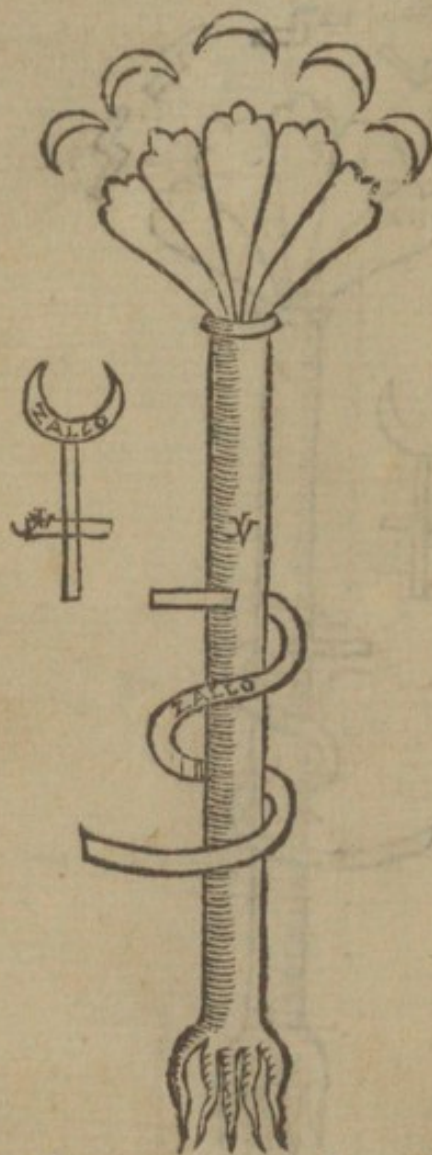
Siccum rubrum sicut es igneum.

Calidum humidum croceum sicut aurum sanguineum.

H A E C est arbor tertia, cuius cortex est corrosa & ma-
gnum quid deligno & extremitas frondis basis arboris intra-
bat per medium eius, & paruum quid eminebat ad aliam
partem.

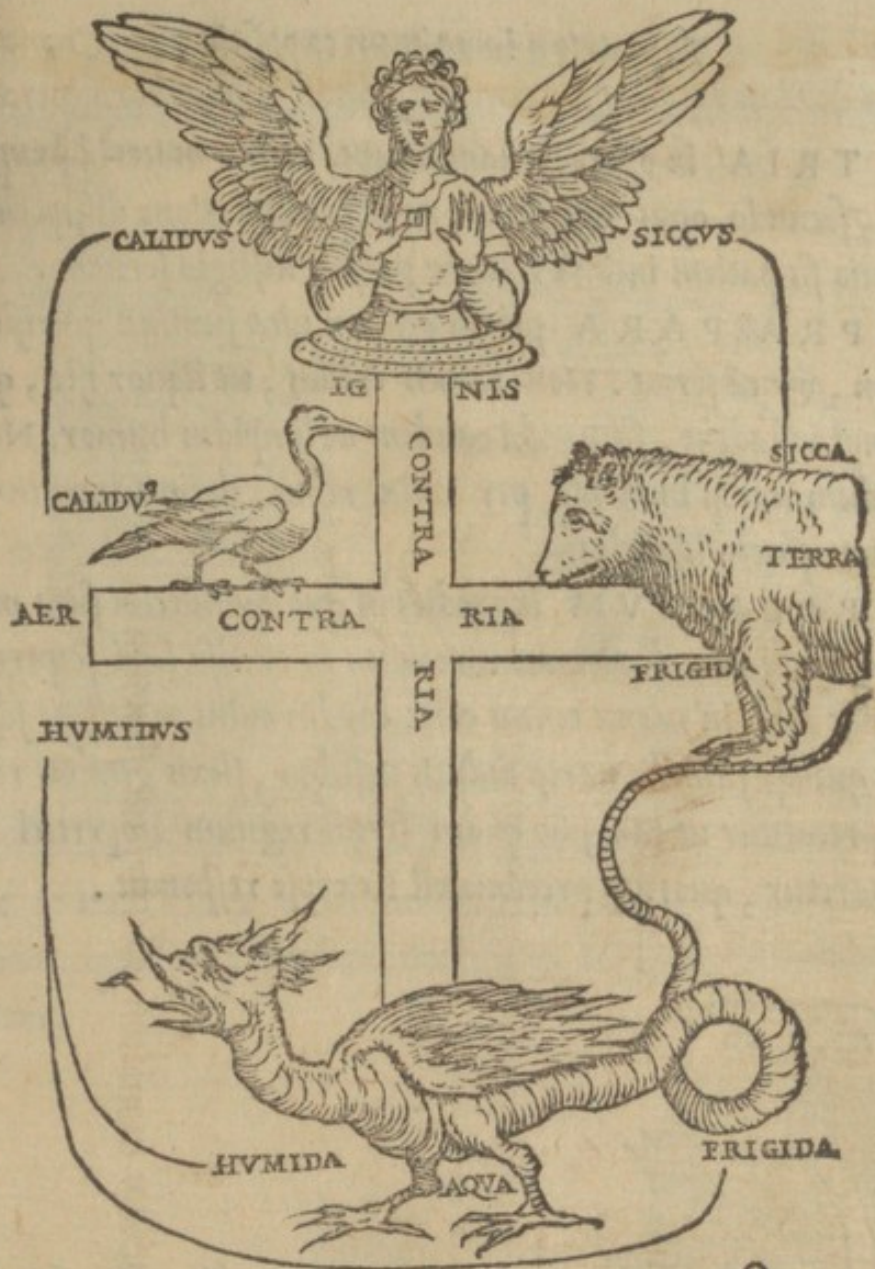
Calidum humidum croceum sanguineum.

Calidum siccum rubrum sicut as ignem.

Factum humidum album sicut stannum.

Factum siccum nigrum sicut plumbum.

Typicarum imaginum expositio .

T R I A in opere seruanda sunt, primo materiã præpara-
ra, secundo opus continua, ne discontinuatione dissipetur,
tertio sis patiens intima naturæ passim uestigia seruans.

P R A E P A R A primo aquam uitæ summæ purifica-
tam, & eã serua. Non tamen credas, ut liquor iste, quo
cuncta madent, sit Bacchi candens ac limpidus humor. Nam
te dum uarijs immensa per auia rebus, detines intentum,
felices præteris undas.

P A L A T I V M ingrediēs in quo quindecim sunt man-
siones ubi Rex diademate coronatus in excelsa sede sceptrum
totius orbis in manu tenens erit: coram cuius maiestate filius
cū quinq; famulis uarijs indutis uestibus, flexis genibus regē
deprecantur ut tam filio quàm seruis regnum impertiri di-
gnaretur, quorum precibus nil Rex ipse respondit.

At filius

AT filius indignatus seruorum suafione, patrem in sua
le interemit. Fiat igitur amalgama cum aqua bene pur-
ta etc.

COLLIGIT in tertio loco filius sua ueste patris san-
guinem, quod est secundum opus & in Methodo iam decla-
ratum.

* * *

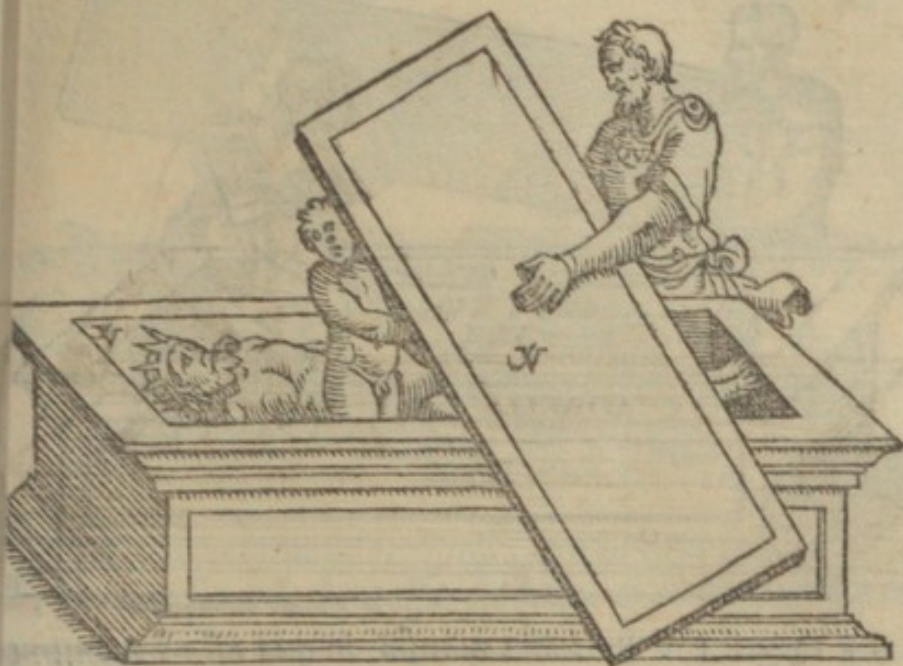
EFFICITVR fovea in quarta mansione, quæ for-
 nax est: cuius altitudo sit duorum palmorum, latitudo autem
 sit digitorum quatuor.

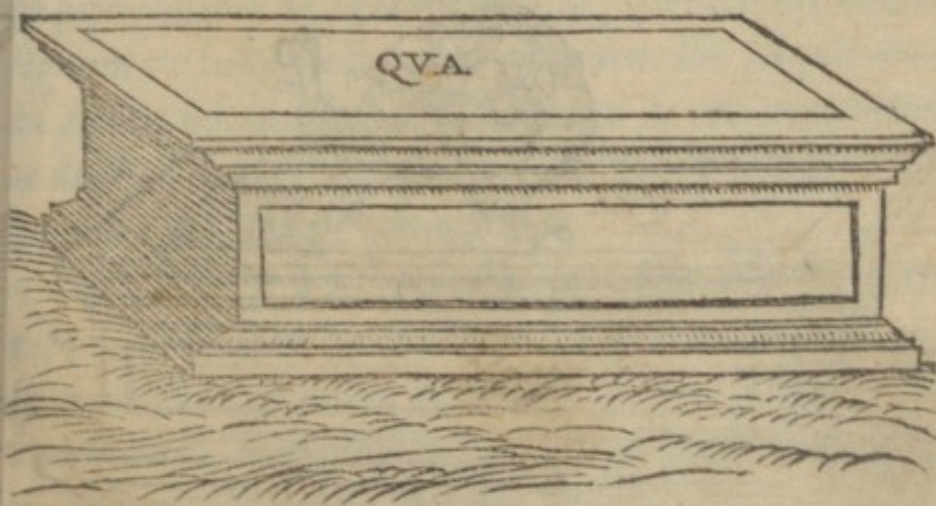
IN mansione quinta filius male cogitans credit patrem
 in foveam deiectum relinquere, sed ambo in foveam cecide-
 re per artem.

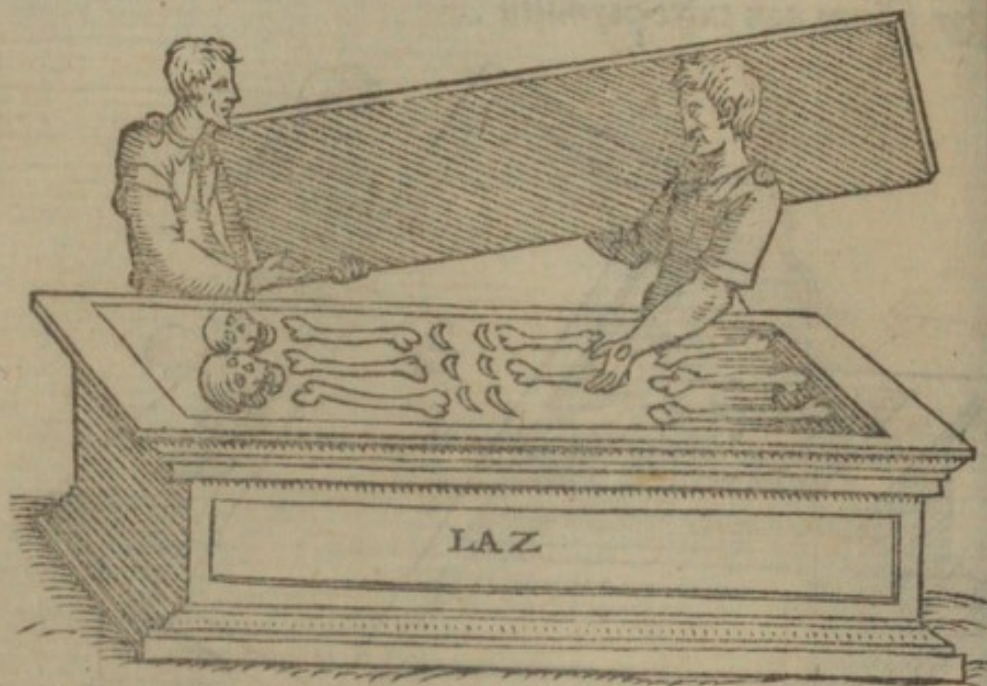
SEXTA uero mansio, est in qua curat adhuc filius
 are: sed unus uenit, qui ab illis ortus est in operatione secun-
 & filium non exire permittit.

CUM autem pater & filius sunt in fouea, quæ septi-
 a dicitur mansio, illis sequitur putrefactio in cineribus seu
 alneo perquam calido.

OCTAVO enim loco inspicitur id, quod in putrefactione evenit infrigidato vase &c.

SEQVITVR nona mansio in qua ossa è monumento emittuntur. quo fit, cum totū corpus fuerit solutum: quòd uero non fuerit solutum iterato opere solvatur ut prius donec tutum solvatur, solutūmq; caute reserua

IN mansione decima ossa diuiduntur in nouem partes,
quo fit cum materia soluta per nouem dies super lentū ignem
quousque nigredo superueniat, qua remota in alio
vasculo in loco calido serua & iterum per nouē dies aquam
excoquito, & corruptum nigrum collige cum aliōq; repone,
& sic proseguī necesse est quousque aqua sit clara atque mun-
da: corruptio autem siue nigredo ponatur in uasculo uitreo
& superponatur de aqua uitæ suæ, ut supernatet per medium
digitum & leui igne coquatur ad nouem dies singulo quoq;
die aquam innouando si opus fuerit & sic erit terra munda
& dealbata iuxta philosophorū dicta, scilicet hæc terra cum
aqua sua putrescit & mundificatur.

MITTITVR Angelus proijciens ossa super ter-
ram mundificatam & dealbatam, quæ nunc miscetur cum
spermate suo, & totum ponitur in uase clauso cum suo alē-
bico materia aliquantulum inspissata adhuc fortiori igne di-
uidatur ab aqua, & sit in fundo dura.

VNDECIMO loco famuli Deum precatur, ut Rex
eis restituatur, in cuius restitutione totum opus dirigitur.

MITTITVR alter propterea Angelus in mansione
duodecima, qui alteram illorum ossium partem super terrā
ponit, donec simul inspissentur tunc mira in opere appare-
bunt.

T sic alternatim mittuntur Angeli, qui primam, secundam
 tertiam & quartam partem ossium proiciunt, ut scilicet
 sit lucida atque firmetur. Quinto & sexto firmatur
 in citrinum. Et sic cum septima, octava & nona
 parte: ossium terra efficitur uti sanguis atque rubinus.

T V N C Rex surgens, de sepulcro Dei gratia plenus, factus
 est totus spiritus totusq; coelicus cum potestate magna,
 facere Reges omnes suos famulos.

POSTREMO potentiam suam super filium &
 uos demonstrat, eis coronas aureas singulas singulis impo-
 do, ut sint & ipsi Reges gratia sui, cui dominus dedit
 testatem magnam atque maiestatem.

Impuris nemo manibus fraudator, auarus,
 Sacrilegus' ue aliquis pergrauē tangat opus.
 Huc probus, huc sapiens animo se conferat, & qui
 Cum rerum causis dogmata nosse queat.

RETIOSA MARGARITA NOVELLA
ex concordantijs sapientum collecta, De thesauro &
Lapide philosophorum, & est arcanum, & se-
cretum omnium secretorum ac Dei donum,

Petro Bono Ferrariensi autore.

9 VIA consuevit non solum apud antiquos
speculatores & inquisitores ueritatis arca-
norum naturæ, sed apud modernos inquiri
& disputari: utrum ars alchimie mini-
strans naturæ sit omnino apparens & exi-
stens, Aut solum apparens & non existens. Ideo gratia
huius ipsam inquiramus & disputemus, non superficialiter
ut consueuerunt, sed profunde & exquisitè ualde. Ita ut
quilibet doctus secundum rationem cognoscat, quæ pars te-
nenda sit, & utrum ipsius operationi debeat uel non debeat
insudare. Naturales philosophi quàm plurimi sapientes nō
bene dubitantes neque idonee sed in superficie inuestigantes di-
sputauerunt, & determinauerunt: quidam ueram omnino
eam esse dixerunt, et quidam sophisticam eam iudicauerunt,
quorum nullus sciuit nec potuit hoc aggredi, etiam si uerum
iudicauerit. Quidam etiam alchimistarum sicut Geber et
Moriemus in suis alchimis eam disputauerunt, tanquam po-
tentes hoc, sed ualde breuiter, & obscure. Arguentes ad
partem negatiuam & soluentes, Ad affirmatiuam autem
solum quædam exemplaria adducentes, & sermonibus typi-
cis & figuris affirmantes & dicentes eā esse omnino ueram.
Nos igitur cum in alchimia aliqua ex terminis eius & dictis
sapientum ueridicorum ueterum nouerimus hanc dubita-

tionem cum auxilio Dei aggredientes, sicut decens est. Cum
explanatione prolixa aperiemus eam ordinatis capitulis disti-
guendo. Primo arguentes pro & contra. Secundo eluc-
dando cum debita explanatione. Respondebimus cum D
adiutorio.

NOTANDUM cum subiectum alicuius artis uel
scientiæ uel eius propriæ passionis fuerint nota & manifestum
omnibus uel pluribus sapientibus, non egent inuestigatione
& probatione sed declaratione solum. Cū autem fuerint
innota & immanifesta, egent inuestigatione primo & pro-
batione, postea declaratione, ultimo autem experimentatio-
ne si fuerit finis eius ad opus, inquantū experimentum ratio-
nem certificat precedentem. Cum igitur subiectum huius
artis, si sit uerum uel falsum sit ignotum & immanifestum
cum suis proprijs passionibus, & extraneum apud plurimos
sapientum, necessario eget inuestigatione probatione & de-
claratione ut ueritas medullitus discernatur. Et si quid con-
tra hoc apparentiæ uel falsitatis occurrat discutatur & re-
probetur. Quia unaquæque scientia uel ars siue medicina sit
siue alia, habet in sui doctrina proprias dubitationes & re-
sponsiones sine quibus non potest fieri perfectæ doctrina.
Est autem artium triplex genus, ut dicitur secundo physico-
rum, quia aut est dispositiua materiæ, aut efficiens formæ,
aut usualis. Sub his autem non ponitur alchimia, cum ipsa
non sit mechanica. quod si concedatur, ipsa erit dispositiua et
efficiens simul, non autem usualis. Ipsa enim ueraciter docet
cognoscere materiam quæ est de intētionē naturæ omnes alias
excludendo, & præcipit super illam modum dispositionis et
informationis secundum aptitudinem materiæ, quod totum

gnoscit unus artifex & efficit & potest uti uel non. Sunt
 & aliae artes ab ijs non absolute, id est, artificiales, sed po-
 us naturales sicut ars medicinae & ars plantationis & inser-
 onis plantarum & uzifur & uitorum, quia ex parte mi-
 istrationis sunt artes, & ex parte autem formae sunt natu-
 ales. Quia quorumcunque formae & operationes sunt na-
 urales ipsa sunt à natura ars alchimiae talis est. Est &
 aliud genus artis seu artium de non entibus in rerum natu-
 ra, sed de entibus factis ab intellectu sicut Grammatica,
 Logica, Rethorica & sub hoc genere non est haec. Et quia
 in omnibus artibus speculatio & inuestigatio, operationem
 praecedit necessario, ideo hic sic fieri debet. Speculatiui enim in-
 tellectus finis est ueritas quam nunc inquirimus & primo.

Praetici uero opus quod eum sequitur, ut est secundo metaphi-
 sicae, & sexto ethicorum, quia opus est illud quod post desi-
 deramus, quia posterius non absoluitur à priori.

Notandum quod philosophus primo de anima docet hunc, eundem
 modum inuestigandi & ratio est quia sic deuenimus in co-
 gnitionem causae, unde in secundo posteriorum dicit. De eo quae-
 runt omnes quaestiones, quo cognito cessat omnis quaestio. Hoc
 autem quod quaeritur est causa uel medium ut ibi dicit. ergo
 cognito medio quaestioni huius artis, cessabit & quaestio.

* Notandum hic quod multiplex est causa uel medium, scilicet
 intelligibile, reale siue sensibile, naturale & artificiale.

Videtur ergo irrationale aliquem ponere se in opus eius nisi
 inuestigatione causae uel mediij praecedente. Similiter incō-
 grue & inutiliter conantur quaestionem huius artis determi-
 nare medio quaestioni non cognito quia nō potest aliquis qua-
 stionem aliquam determinare, nisi cognoscat medium primo

aut per inuestigationem appropinquet, ad eius cognitionem.
Apud ignorantes medium quaestio non cessat, quia causam
inuestigationis ignorat. qui ergo dubitat bene, inuestigat
bene, ergo operatur bene, & qui male, male. In imposs
bilibus rebus impossibile. Impossibilia enim non inuestigan
tur cum causas non habeant.

SEQUUNTUR ARGUMENTA BONI
AD PARTEM NEGATIVAM.

VIA antiquorum mos fuit arguere primo destructive, ergo sequemur eos.

9

Ratio prima.

NAM quicumque ignorat certam & determinatam quantitatem uniuscuiusque elementorum in aliquo mixto, ignorat efficere illud mixtum: sed alchimistæ ignorant hoc in metallis & eorum componentibus ergo &c. Maior est nota, cum talis notitia sit determinata & certa solum quo ad naturam, & non quo ad nos, nisi valde confuse & in communi, & hoc in omnibus mixtis. Minor ex habitis nota videtur, cum metalla & eorum componentia sint de genere mixtorum, circa quæ alchimistæ laborant.

Ratio II.

ITEM quicumque ignorat determinatam proportionem elementorum adinuicem cum ueniunt ad mixtionem, & modum mixtionis eorum & digestionis quibus adipiscitur forma mixti, ignorat componere illud mixtum, sed alchimistæ sunt huiusmodi, ergo &c. Maior patet ex hoc, quia unaquæque res in specie, habet formam suam specificam, ad quæ sequuntur uirtutes & proprietates & operationes determinatæ, per quam formam ab omni alia specie separatur, & forma hæc sequitur determinatum modum mixtionis & proportionis & digestionis in debitis mensuris elementorum, quia ratione materiæ & quantitatis ac qualitatis materiæ species non separatur à specie, sed ratione formæ sequatur ut dictum est. Minor patet, quia hæc sunt nota soli naturæ,

A iij

R A T I O N E S

non solum in metallis & eorum componentibus, sed in omnibus naturalibus, modo autem confuso & cōi, sunt quoque modo longinquo, nota arti. Talis autem cognitio non est sufficiens ut ars uere sequatur naturam, hanc rationem ponit Geber & eius solutionem in summa perfecti magisteri.

Ratio III.

I T E M quicumque ignorat proprium instrumentum nature quo mediante agit in materiam ad introductionem forme in aliquo mixto ignorat efficere istud mixtum sed alchimistae sunt huiusmodi, ergo &c. Maior patet cum nullum agens siue naturale siue artificiale agat sine instrumentis propriis & determinatis. Minor nota est, quia natura in generatione cuiuscunque rei agit cum calore digerente & alterante modificato, tanquam cum instrumento sicut natura cuiuscunque rei exigit siue sit res habens calorem in actu ut in animalibus perfectis, siue in potentia ut in rebus alijs. Unde in generatione auri & argenti & aliorum metallorum, agit in cauernis terrae profundissimis, cum calore quodam suauissimo & temperatissimo per mineras multiplicato, digerente alterante subtiliante & inspissante. Talis autem calor penitus ignoratur à nobis, quoniam non est calor solis, neque ignis absolute sed calor ex ijs miro modo mixtus & à natura confusus.

Ratio II II.

I T E M illud ad cuius generationem non sufficit uita hominis, non potest fieri per artem, sed ad generationem metallorum non sufficit uita &c. Maior est nota quia omnis generatio & corruptio determinato tempore mensuratur, unaquaeque enim res habet tempus praefinitum in generatione ad receptionem formae propriae, per quam recipit esse completum.

minor patet tempus enim generationis auri secundum na-
 ram ponitur apud alchimistas esse in millibus annorum, si
 t ponit Geber in summa sua & Rasis in libro perfecti ma-
 sterij. Cum igitur nullus hominum tale spacium attingere
 possit, immo uix ferè centum annorum attingit, fatuum ui-
 detur dicere qd per artem alchimie fit uerum aurum & ar-
 gentum. Et si ad hæc respondere uellent, quod abbreviant
 tempus, quia quod natura facit in millibus annorum, cum
 calore suauis & temperato, nos facimus in uno mense, aut
 tempore breuiori aut longiori, cum calore ignis forti, quia
 tantum facit forte agens in breui tempore quantum debile
 agens in longo, & quia ars imitatur naturam & eius ope-
 ra accelerat & festinat, dicimus quod impossibile est quod
 hoc faciant & specialiter in metallis, quoniam metalla sunt
 ex fumis subtilissimis resolutis ab argento uiuo cum substan-
 tia sulphuris, à calore humido & sicco temperato in cauer-
 nis terræ profundissimis habentibus humiditatem quæ super
 oës est humiditates quæ à siccitate terrea tenuissima occulta te-
 peratur & inspissatur, calor autem temperatus illos fumos
 conuoluendo resoluens sublimans & inspissans usque ad locum
 alicuius refrigerij illam humiditatem conseruat digerit subti-
 liat & inspissat quæ est causa metallice fusionis, & sic in fi-
 ne conuertitur in metallum. Si ergo tempus decoctionis ab-
 breuiare uoluerint in illa materia. ergo per excessum calo-
 ris, ignis, ergo dissipabunt humiditatem quæ est necessario
 causa metallice fusionis, ergo non generabitur forma specifi-
 ca metalli, quare solutio nihil ualeat.

Ratio V.

I T E M ubi deficit locus proprius generationis rei, defici-
 cit eius generatio, sed in arte alchimie est sic, ergo &c. Ma-

R A T I O N E S

ior patet, quia sicut locus facit ad conseruationem rei,
 & ad generationem. Vnde dixit Porphyrius, quod locus
 principium generationis sicut et pater. Et Plato, munivit na-
 tura naturans loca terræ uirtutibus, ut in eis sigillentur pro-
 prietates diuersæ. Vt in plantis & rebus alijs, quales me-
 rentur secundum genus suum, etc. Et hoc est uerum induce-
 do in singulis tam in animalibus, quàm uegetabilibus, &
 mineralibus: propterea non ubiq; locorū generantur uegetab-
 lia quælibet, nec mineralia quælibet, neque animalia quælibet
 nec similiter habitant propter diuersam naturā locorū, sicut
 disposuit natura naturans præcepto & ordinatione glorios-
 Dei. Minor ex habitis nota est, & experientia, quia suas deco-
 ctiones & digestiones & mutationes faciunt in locis extra-
 neis ab intentione naturæ. scilicet in uasis uitreis lapideis, me-
 tallicis, & figulosis: natura autem in synu terræ proprio,
 & occulto ipsa efficit.

Ratio V I.

I T E M effectus qui sunt naturæ solius, non possunt fie-
 ri ab arte, sed generatio metallorum est effectus naturæ so-
 lius, ergo &c. Maior est nota quia generatio, & corruptio
 sunt à principio intrinseco. principium autem intrinsecum est
 natura, quæ efficit formas substantiales in rebus. ars autem
 est principium extrinsecum quæ solum in superficie opera-
 tur per motum alterationis. Similiter quia natura generat
 res per mixtionem elementorum, talis autem mixtio est solum
 ex operæ Dei benedicti & summi & operæ naturæ, ut di-
 cit Galenus primo de complexionibus. Minor patet cum
 metalla fiant à principio intrinseco, scilicet à natura per ge-
 nerationem & corruptionem mediante mixtione.

Ratio VII.

ITEM si id quod magis uidetur inesse non inest, nec id quod minus. Sed in debilibus mixtionibus uidetur quod ars magis possit sequi naturam & non potest, ergo multo minus in fortibus. Maior patet per locum à maiore. Minor est sensui manifesta, quia per facilem uel difficilem generationem & corruptionem rei arguimus fortem et debilem mixtionem eius, ut equus, piscis & omne uiuens facile corrumpi possunt: ergo sunt facilis mixtionis, aurum autem & argentum de difficili: ergo sunt fortis mixtionis. cum ergo in generatione equi et piscis quæ sunt debilis mixtionis, non possit sequi ars naturam, ergo nec in generatione eorum quæ sunt fortis mixtionis ut auri & argenti. hanc rationem & eius solutionem ponit Geber.

Ratio VIII.

ITEM impossibile est unam speciem in aliam transmutare, sed metalla differunt specie. ergo &c. Maior est nota per philosophum quarto metheororum. Minor similiter patet, quia enim non habent easdem proprietates & operationes, ergo per consequens nec formas, conueniunt enim solum in genere, quod est esse metallum sicut homo & equus conueniunt in hoc genere, quod est esse animal: sed per proprias differentias unum ab altero separatur. sicut ergo ex homine non fit equus, nec econuerso, sic ex metallo uno non fit aliud, nec econuerso. hanc rationem etiam ponit Geber & eius solutionem.

Ratio IX.

ITEM quicumque ignorat prima principia mouentia ad generationem & introductionem formæ in aliquo mixto, ignorat efficere illud mixtum: sed alchimistæ sunt huiusmodi

R A T I O N E S

ergo etc. Maior est nota, quia principia mouentia ad generationem et introductionem formæ sunt stellæ et corpora supercelestia per motum & lucem, ut uult philosophus libro cæli & mundi, & libro de causis proprietatum elementorum, ipsa enim sunt, quæ primo mouent mota ab intelligentijs, ad naturam generationis, & corruptionis perficiendam, ad conseruationem specierum, & ab hijs datur forma, & perfectio, & hoc fit in instanti, scilicet cum uenerit una stella, uel plures ad situm determinatum in firmamento, & ex influentia tali determinata introducitur forma in instanti & momento. Minor patet ex confessione eorum & absque confessione, ignorât enim determinatos situs et aspectus stellarum, à quibus datur forma auri & argenti in materia determinata, ergo hæc ars friuola est, & uana. hanc etiam rationem tangit Geber in sua summa, & soluit.

Ratio X.

I T E M sicut se habet ars ad naturam ita artificialia ad naturalia, sed ars non est idem quod natura nec potest esse, ergo artificialia non erunt idem quæd naturalia nec esse possunt, ergo aurum artificiale, & naturale non est idem. Maior est nota. Minor patet, quia natura informat compositum in instanti. Ars autem successive, & natura presupponit, materiam, ars autem facit eam, ut dicitur secundo physicorum. Similiter etiam, quia omne artificiatum est opus desideratum & uoluntarium sicut eligibile et uolitum, ut patet ex sexto metaphysicæ, & uariatur idem opus pluribus modis iuxta uoluntatem artificis, natura autem est ordinaria & unius modi semper. aurum ergo artificiale, non erit idem quod naturale.

Ratio XI.

ITEM Geber. Facilius est res destruere, quàm con-
ruere, sed aurum destruere uix possumus, ut ipsius forma
substantialis corrumpatur, ergo nō poterit tam cito construi
et dicunt, maior & minor notæ sunt ad sensum.

Ratio XII.

ITEM ab experientia etiam hoc patet, quia mos anti-
quorum philosophorum est sine inuidia sciētias discipulis suis
et posteris alijs in scripturis tractare uel ore tenus docere, sed
nullum antiquorum philosophorum in arte ista reperimus fe-
cisse hoc, ergo uidetur quod ipsam ignorauerint, ergo ui-
detur, quod hæc ars non sit possibilis. Videmus enim in alijs
scientijs unumquemque philosophorum antiquorum uisum
esse, quicquid sciuerit in aliqua scientia uere tradere, quia
philosophi desiderant in scientia sibi reliquos similari. Vnde
philosophus primo methaphisica, signum scientis est posse do-
cere, quia igitur solum cartas antiquas & fabulas extra-
neas poeticas, & derisoria quædam ficta & uerba plena am-
bigibus inuenimus in quibus mendacia pura, & errores si-
cut in operatione uidetur apparenter. Ideo satis patet ex
hoc hanc artem non esse ueram, immo quod deterius est, eo-
rum sequaces adhuc errores super illos multiplicant cotidie
& in infinitum extendunt hanc rationem tangit Geber &
soluit.

Ratio XIII.

ITEM ad oculum nos uidemus, quod tam diu est à sa-
pientibus antiquis & philosophis. cum summa industria per-
quisita, & non inuenta, quod si eius inuentio esset possibi-
lis iam diu adinuenta esset. Similiter à regibus, & principi-
bus infinitum thesaurum possidentibus & magnorum philo-

sophorum copiam habentibus est inquisita, & non inuenta
quamuis eam desiderauerint, & expensas plurimas interp-
suerint sicut omnibus apparet ergo inanis uidetur ars ista
Istam rationem & eius solutionem ponit Geber.

Ratio XIII.

I T E M adhuc fortius ex datis eorum, dicunt enim quòd
est lapis unus solus in arte maiori qui fit albus & rubeus se-
cundum quòd ipsi uolunt preparare, qui metalla mollia in-
durat, ut Saturnum & Iouem conuertendo in aurum, &
argentum & metalla dura mollificat, ut aes & ferrum con-
uertendo in aurum & argentum, & argentum uiuum coa-
gulat conuertendo in aurum & argentum. Sed contra
eos sic arguitur: impossibile est alicuius rei duas operationes es-
se contrarias per se, sed hic lapis est solus unus. ergo etc. Ma-
ior apparet ex hoc, quia cum uniuscuiusque rei, sit forma
unica tantum & unica perfectio per se, sic similiter erit uni-
ca operatio procedens per se ab illa forma, ut patet ex
secundo de generatione, & corruptione. sed si sint duæ opera-
tiones contrariæ procedentes ab una forma oportebit necessa-
rio, quòd una illarum operationum procedat ab illa forma
per se & primo, alia autem per accidens et secundario, quia
impossibile est duo contraria eidem aequaliter inesse. Minor
patet. cum enim, secundum eos hic lapis sit unicus, unica
etiam erit eius forma & per consequens unica eius operatio
per se & primo ab ipso procedet, quomodo ergo esse poterit,
q̄ quædā metalla mollificet, et quædā induret per se et primo,
sed nō uidetur hoc esse posse ergo uidetur q̄ unū faciat per se
et aliud per accidens, et sic quoddā nō erit uerum aurum uel
argentum postquā mutatum est per accidens siue quod molli-
ficatum est siue quod induratum est. Videmus enim quòd

qua non habet potentiam infrigidandi & calefaciendi per se
et primo, nec ignis similiter, sed unū per se et primo & aliud
er accidens. uel oportebit eos ponere, q̄ sint duo lapides in ar
te alchimie, quorum unus indurat per se, et colorat, & al
ter per se mollificat, et colorat, quod est contra eos, quia di
cunt eum esse tantum unum. Et similiter quia qualis diuersi
tas esset lapidum inter se, talis etiam erit diuersitas forma
rum introductarum ab eis in metallis, ergo non erit eadem
forma introducta in hoc auro, et in illo, nec in argento hoc
& in illo. De mutatione autem colorum quod fiat primo al
bus post rubeus, & quod alijs coloribus multiplicibus colore
tur secundū q̄ uolunt preparare concedimus utiq; , quia bene
scimus possibile esse res maxime minerales liquefactiones per
decoctionem, & ad inuicem mixtionem posse mutari de co
lore in colorem, sed facere illas duas operationes contrarias.
hoc impossibile reputandum, quare sequitur q̄ ars sit nulla.

Ratio XV.

ITEM si id quod magis uidetur inesse, & non inest,
neque illud quod minus. sed magis uidetur quod ars alchi
mie possit reperiri in rebus propinquis substantie auri &
argenti et non reperitur, ergo nec in remotis reperietur, ergo
nec in remotissimis, ergo nusquā. Maior nota est per locum d
maiori. Minor patet, quia res propinque auri et argēti sunt
quæ sunt eiusdem materie & nature cum eis, quod cognos
citur ex hoc quod sunt eorum principia uel ex eisdem princi
pijs, & quia omne simile ingreditur magis in simile per mi
xtionem & liquefactionem quā in extraneum. Ideo inue
nimus res quasdam minerales quæ dicuntur spiritus metallo
rum, ex quibus metalla generata sunt tanquam ex princi
pijs, & in ipsis ingredi, ut sunt argentum uiuum, &

sulphur . Ex quibus metalla omnia originem traxerunt, sicut patet quarto metheororum, & per alchimistas est etiam auripigmentum & sal armoniacum spiritus, sed auripigmentum est de natura sulphuris, sal uero armoniacum de natura salis & sicut sapo metallorum à quibusdam dicitur quantum non sit de substantia eorum . Sunt autem & alij spiritus secundarij scilicet marcasita, magnesia, & tutia . sed magnesia & marcasita sunt spiritus à natura commixta de sulphure, & argento uiuo . Tutia autem est fumus metallorum subtilis resolutus ab eis, quæ omnia sunt aut principia metallorum aut ex eisdem principijs præter quàm sal armoniacum.

Sunt ergo septem alchimici spiritus, scilicet quatuor principales uidelicet argen. ui. et sul. auripigmentum & sal armoniacum et tres secundarij & cõpositi, scilicet marcasita, magnesia & tutia, sulphur tamen & ar. ui. sunt sicut elementa et primum tenent principatum . Ex dictis ergo nil aliud uolumus, nisi quod sola metalla & spiritus, sunt operi necessaria quia unum in aliud ingreditur & seinuicem combibunt, & miscentur in conflatione, & sunt adinuicem sicut principia & principiata, quòd ipsa sola in materia & natura propinquitatem habere uidentur, ergo aut ex metallis ipsis aut spiritibus hunc lapidem colligere necesse est, aut per eorum mixtionem, aut omnium, aut plurium uel uno solo . Sed ex ipsis metallis hoc impossibile uidetur, quia secundum Philosophos alchimie hic lapis habet se ad metalla, sicut forma ad materiam, & sicut anima ad corpus, ergo oportet ipsum esse substantie subtilissimæ, cum ergo metalla sint substantie grossæ per totum non uidetur ex eis posse elici. Ideo dicit Geber in summa sua, capitulo de præparatione saturni . Redeuntes igitur in nos ipsos, nosmet torquentes in

ense cogitationum meditationis afflictionibus. Respeximus perfectione corpora diminuta in profundo suae naturae fere existere & nil in eis fulgidum inueniri, cum in eis secundum naturam non sit. Ideoque ex illis substantiam fulgidam fieri non contingit &c. Similiter nec ex corporibus perfectis, scilicet auro & argento, quia quod in ultimo perfectum est non potest perfici, et similiter etiam quia non sunt ad finem alium ordinata. Et si dicant quod haec corpora calcinant, & solvant, distillant, & coagulant, & multas alias preparationes faciant. Ita quod istud quod est corporale et grossum fit spirituale et subtile et post alterant metalla cum ingressu eorum, & faciunt uerum aurum & argentum. Dicimus quod eorum experientia est firmissime contra eos, quia quale sit corpus eorum ignis declarat, quaecunque enim alterauerunt per ignis uolentiam & rerum urentium examinationes euanescent, & non permanent, fantasticae ergo sunt alterata.

Similiter nec per spiritus hoc fieri uidetur, quia per experientiam inueniunt spiritus posse figere & non figere, quamuis eorum natura sit fugitiua ab igne, sed ipsos non fixos uiderunt corporibus inutiliter adherere, quia in igne non perseverant, immo fugiunt paulatim ab eis & ipsa corpora relinquunt immunda magis quam prius & quoniam eleuant corpora secum in fumum & euanescent simul. Ipsos autem fixos non est possibile ingredi, quia aut non funduntur cum sint sicut terra lapidea uel saxum, & non ingrediuntur, nec miscentur, & per consequens non alterant, aut funduntur fusione uitrificatoria, sicut omnis res ultimae combusta & incinerata, quae post per fortem ignem fit uitrum. Et nullum uitrificatum ingreditur metalla, quoniam fusio metallica fit per conseruationem humiditatis naturalis argen. ui. in metal

lo. fusio autē vitrificatoria fit ex ultima consumptione radicalis humiditatis uniuscuiusque rei adustilis, quæ ex adustione innaturatur. Et ideo ferè ex cinere uniuscuiusque rei fieri potest vitrum, propter quod nos uidemus, quod cum stagnum & plumbum fuerint calcinata per ignem & combusta, quod post ad ignem congruum conuertuntur in vitrum, sicut faciunt qui vitrificant uasa figuli. Et ideo impossibile est quod tale vitrum nec etiam aliquod aliud reuertatur in metallum, nec in fusionem metallicam, cum sit consumpta radicalis humiditas aeris. quæ erat causa metallicæ fusionis secundum partem, & secundum aliam partem derelictam sit conuersa in humiditatem vitream. Ex quibus etiam dictis patere potest, quod sermo quorundam idiotarum, ignorantium principia naturæ, dicentium quod vitrum potest fieri malleabile sicut metallum, est inanis. Nam illa eadem humiditas quæ est causa metallicæ fusionis est etiam causa malleationis & extensionis sub malleo per omnem dimensionem. cum igitur in vitro & re quacunque vitrificata illa talis humiditas non reperiatur, aut consumpta sit tunc, sicut impossibilis est fusio metallica in eis ita & malleatio, & quia impossibilis est reditio vitri & vitrificatæ rei ad substantiam metallicam, sic etiam ad malleationem. Nullæ enim res in mundo habent humiditatem talem ut metalla: aut si habent, habent eam indigestam, ut elementa metallorum, aut alio modo terminatam per suas formas, ut marchasita, antimonium et alia similia, quoniam diuersitas formarum facit illam eandem humiditatem diuersimode terminatam, & diuersimode passibilem. Et hoc accidit propter diuersam proportionem mixtionis, & diuersam habitudinem, quæ est in mensuris mixtionis suorum elementorum propinquorum componentium prout reguntur à coelestibus

coelestibus, quamuis elementa sint eadem. Similiter hoc
et per aliud, quia sicut proprietates & propriae passiones
ecierum non reperiuntur extra species suas, sic proprie-
tes & propriae passiones generum non reperiuntur extra
genera sua. Cum ergo extensio per omnem dimensionem,
sub mallei percussione sit propria passio huius generis, quod est
metallum, quia soli metallo proprie conuenit, ergo alicui al-
ri rei de mundo non conueniet. Aut si conuenit uitro¹ ita
artificiose preparato, ut dicunt, oportebit eos necessario confi-
ri illud uitrum esse metallum, & sub aliqua specie metal-
li, scilicet quod sit aurum aut ferrum, aut aes aut aliquod alio-
rum, quod est omnino falsum, aut oportebit eos dicere quod
haec non sit propria passio metalli, quod similiter est falsum
& penitus contra sensum. Similiter, quia ex proprijs passio-
nibus metalli est, quod in conflatione omnia adinuicem com-
mifcentur propter eorum similitudinem in materia propin-
qua. Vitrum autem & quaelibet res uitrificata, non misce-
tur in conflatione metalli, sed supernatat sicut oleum, &
omnis pinguedo aquae, ergo hoc uitrum artificiosum non com-
miscbitur, sed supernatabit. quod si commisceretur, non di-
ceretur uitrum, sed metallum & esset in numero alicuius
metallorum, quod est omnino falsum. Similiter si aliquod
aliud, quam metallum esset dignum habere hanc proprie-
tatem & propriam passionem dictam, dignius esset illud,
quod eadem humiditate participat, quam quod aliena si-
cut est marchasita, magnesia, tutia, antimonium, sed haec
non habent, ergo multo minus uitrum, & quaelibet res ui-
trificata, cum sit expoliata humiditate tali. Et propter
hanc singularem, & specialem humiditatem sic digestam,
quae est causa malleationis, & liquefactionis accidit, ut lapidi

nigro confricando metalla abradendo adhæreant, quòd ne potest accidere marchasitæ, et nec sibi similibus, quanto igitur minus uitro. Et propter eandem causam ex quadam similitudine in substantia humiditatis fit ut ar. vi. metallis adhæreant omnibus: marchasitæ autem, & sibi similibus non, quanto ergo minus uitro siue artificiosum sit, siue non. Omnia similiter uitrum, & uitrificatum scinditur, comminuitur, & frangitur, cum post ignitionem subito in aere frigido infri gidatur uel aqua, nullum autem metallorum hac passionem participat propter causam dictam. Omnis præterea imago siue sit exclusa siue exarata fieri potest in frigidis metallis, & calidis, & per sculpturam, & per incisionem, in uitro autem non: nisi sit ignitum uel liquefactum, & hoc tantum per sculpturam, quòd est propter humidum diuersum in talis passione recipienda. Soli ergo metallo & omni semper, hæc passio propria malleandi inesse uidetur. Diuersificantur tamen metalla inter se in malleatione, fusione, et ignitione ac reliquis passionibus, propter diuersitatem suæ digestionis, & sulphuris mixtionem. Vitra autem inter se diuersificantur in cita & tarda fusione, & perspicuitate & opacitate, & coloratione diuersa, secundum magis et minus, & alijs suis passionibus, propter diuersitatem cinerum ex diuersis materijs adustorum. Similiter metalla quando liquefacta sunt, sunt de natura argen. vi. & sicut lapides supernatant ar. vi. sic similiter supernatant metallis liquefactis & non cedunt, sed uitrum liquefactum cedit eis propter sui uiscositatem tenacem, & alienam. Non est tamen aliquid liquabile præter metalla, quod hanc habeat nisi uitrum ignitum, & liquefactum propter uiscositatem suam actualem magnam, infri gidatum autem non, propter ipsius actualem priuationem.

metallo enim infrigidato aut ignito, ualde maior inest uiscositas, quam liquefacto: propterea in malleatione ipsius, exundantur partes, in liquefactione autem separantur, si exundantur. In uitro autem est econuerso. Quicumque ergo operans fecerit opus uitrificatum aliquod casuale. Ab ipso manum suspendat, & sibi finem imponat. Sic ergo patet, spiritus uitrificati non ingrediuntur, ergo non alterant. Similiter igitur per ipsorum commixtionem ex dictis causis hoc fieri non posse uidetur. Cum igitur in substantia magis consimili & affini metallorum substantiæ hæc ars reperiri non uideatur, ergo per consequens nec in remota, ergo nec in remotissima, ergo nunquam, quare etc.

Ratio XVI.

ITEM uidentur dicere, se non generare metalla de nouo, sed solum quæ imperfecta sunt perficere, dicentes perfecta solum aurum et argentum, reliqua autem imperfecta. Dicimus hoc esse non posse. Quoniam omnis materia, quæ habet esse in aliqua rerum naturalium permanente est completa per suam formam substantialem, sed materia stagni, plumbi, æris, & ferri habet esse in eis, eorum esse sic permanente, sicut materia auri & argenti: ergo materia completa est in eis per suam formam substantialem sicut materia auri & argenti. Maior est nota, quia ea quæ sunt in motu ad aliquam formam non permanent in natura, nisi quando sunt in fine motus, in quo acquirunt formam suam substantialem completiuam: potius enim corrumpuntur & cito, quam permaneant. Propterea non permanent abortiui foetus, quia nondum habent formam completiuam, aut quia organorum non habent complementum deseruientium suæ formæ. Similiter in seminibus abortiuis, hoc idem se habet, quia nec

R A T I O N E S

permanent, nec speciem multiplicant cum careant ipsa, similiter & in alijs. Minor nota est ad sensum. Videmus enim stagnum, & plumbum, & reliqua per se habere permanentiam in natura, sicut aurum & argentum per se. hoc autem non esset nisi essent completa per suam formam substantialem. falsum ergo dicunt hæc metalla esse perfecta, & alia imperfecta, & ex hoc hæc esse conuertibilia in illa & ordinata ad illa. Non ergo magis erit ordinatum, nec magis conuertibile stagnum in aurum, quam econuerso.

Ratio XVII.

I T E M quæcunque multiplicantur à natura in sua specie per continuam generationum & perseuerantiam, sunt completa per suam formam substantialem, sed metalla ista, quæ dicuntur imperfecta, sunt huiusmodi sicut etiam aurum & argentum. ergo &c. Maior nota est, quia nullæ res naturales de mundo aliter à natura multiplicantur nisi cõpleantur per suam formam substantialem. Minor patet ad sensum. Non igitur hæc dicuntur imperfecta metalla, alia uero perfecta, sed potius hæc nobilia & illa ignobilia. Ignobilia autem non sic nobilitantur, ut dicunt. non enim uidemus capram nobilitari in equum, nec equum in hominem. ergo nec illa metalla ignobilia, sic notabilitabuntur, ut dicunt, non ergo uertentur hæc metalla in illa. Propterea, quia hæc sunt imperfecta, illa uero perfecta, sicut dicunt. Vide solutionem huius, & habebis ueritatem.

Ratio XVIII.

I T E M quæcunque non disponuntur eadem ultima dispositione, non possunt habere eandem formam substantialem & specificam, sed aurum & argentum alchimicum, non disponuntur, eadem ultima dispositione, ut naturale.

ergo &c. Maior patet, quia forma substantialis seu specifica est quæ ultimo adueniens rei disponit rem ultima dispositione et ipsam complet. Vbi ergo non erit eadem ultima dispositio, non erit eadem forma substantialis & specifica. ergo nec eadem species. Minor patet ad oculum, quia fundit metalla ad ignem, & imponit suas medicinas exteriores informantes ultimo, hoc autem non facit natura.

Ratio XIX.

ITEM quoruncunque generationes non sunt eadem, ipsa non sunt eadem, & quoruncunque ipsæ sunt eadem, & ipsa eadem, ut dicit Philosophus 7. thopicorum. Sed generatio auri & argenti à natura, & ab arte non est eadem. ergo nec generata erunt eadem. Similiter & de corruptione idem est argumētū. ergo ars alchimie non est uera, sed phantastica. Maior & minor sunt per se manifestæ.

Ratio XX.

ITEM de entibus à fortuna non potest esse ueritas. nec scientia, sed alchimia est huiusmodi, ergo &c. Maior patet per Philosophum primo posteriorum, qui dicit, quod omnis scientia est de necessarijs & perpetuis, & incorruptibilibus, & impossibilibus aliter se habere, talis autem non uidetur alchimia. Similiter si ueræ naturam sequitur, hoc erit semper uel frequenter, quia naturalia sunt, ut dicitur secundo physicorum. Minor patet, quia raro, immo rarissimæ accidit hoc, ut ipsi confitentur, scilicet, quod artifex imitetur uere naturam, quæ autem raro contingunt fortuita sunt ut probatur secundo Physicorum, ergo etc.

Ratio XXI.

ITEM Aristoteles in fine 4. mehecorum, secundum translationem ueterem alchimiam esse ueram, expresse ne-

gat, sed eam esse sophisticam et fantasticam affirmant, quam-
uis quidam dicant illa uerba fuisse Auicem. qui ipsa addidi-
quod non credimus, Auicem. in principio suæ epistolæ, quan-
fecit de hac arte, ad Asten de Recia philosophum allegat de
hac contradictione dicens sic. Et fuit sententia, quam affir-
mant alchimiam profitentes una rerum, quibus ille scilicet
Aristoteles qui ad bonitatem, & scientiam operatur, pluri-
mum contradixit & illorum sententiam annihilauit &c.
Sequuntur uerba Aristotelis in forma propria.

V N D E sic inquit philosophus ad literam.
Sciant autem semper alchimistæ, species uere permu-
tari non posse. [id est formas substantiales rerum manen-
te re. [sed similia illis facere possunt.] id est in ac-
cidentibus communibus. [& tingere.] id est colorare.
[rubeum.] id est æs. [citrino] id est colore si-
mili auro. [ut uideatur aurum.] id est ad aspe-
ctum. [& album.] id est argentum stagnum uel
plumbum. [tingere colore.] id est citrino.
[quo uolunt, donec multum sit simile auro, uel
æri.] id est ad uisum in accidentibus communibus.
[Possunt quoque plumbi immundicias absterge-
re.] ut uideatur aurum, uel argentum. [uerunta-
men semper erit plumbum.] id est ut prius erat
in forma. [& si uideatur argentum sed op-
tinebunt in eo.] id est plumbo sic mutato.
[qualitates alienæ.] id est similes qualitatibus auri
uel argenti. [ut errent homines in eo, ut qui acci-
piunt salem.] id est communem. [& salem ar-
moniacum.] quia uidentur idem & non sunt.

Cæterum q̄ differentia specifica.] id est substan-
lis. [aliquo tollatur ingenio.] id est alchi-
æ. [non credo possibile.] si forma prima
stātialis non corrūpatur. [& non est q̄ una com-
plexio.] id est forma substantialis sequens comple-
tionem. [uertatur in aliam.] id est formam.
quia ista sensibilia.] id est accidentia sensibilia.
non sunt differentia.] id est formæ substantia-
les. [quibus permutatur species.] id est forma.
sed sunt accidentia & proprietates.] id est quæ
sensu apparent. [differentia uero eorum.] id est
formæ substantiales constituentes speciē. [non sunt co-
gnita.] quia non possunt sentiri. [Cum uero
non sit differentia cognita.] scilicet sensu. [quo
modo sciri potest utrum tollatur, uel ne?] id est
nullo modo quia non sentitur. [uel quomodo tol-
li possit? Sed expoliatio.] id est ablatio. [ac-
cidentium, ut uaporis.] id est quia illa sunt acci-
dentia, quæ sentiuntur. [coloris ponderis uel sal-
tem diminutio non est impossibilis.] id est occul-
tatio accidentiū. [quia contra hoc ratio non con-
stat. Cæterū proportio cōpositionis.] id est pro-
portio mixtionis ad quam sequitur forma substantialis.
[istarum substantiarum non erit in omnibus ea-
dem.] sed solū similis. [hæc igitur in illam per-
mutari non poterit.] id est uere secundum formam,
sed solum apparenter.] nisi forte in primam reducan-
tur materiam.] id est nudam à prima forma sub qua
erat, & ab omni alia. [tunc, in aliud q̄ prius
erant permutentur. Hoc autem.] id est reductio in

primam materiam & nudam.] per solam liquefactionem non fit, sed accidunt eis ex hoc.] id est liquefactione. [res quædam extraneæ, &c.] id est apparentes et sophisticæ. Vel sic & rectius. Metalla non possunt permutari in aurum nisi prius reducatur in primam materiam, tunc in illud quod prius non erant permutari poterunt. Reductio autem eorum in primam materiam non potest fieri per solam illorum liquefactionem. Sed necesse est ex hoc, ut accidunt eis res quædam extraneæ à natura metallorum. & sic ista ratio esset pro arte.

T A M E N per hæc uerba philosophus uisus est et conatus artem alchimie non posse esse secundum ueritatem puram et certam, sed solum secundum fantasiam et deceptionem. Et sic ex dictis suis quinque elicimus rationes. Quarum prima sumitur ex parte accidentium communium & est.

Ratio I. Arist. Et X X I. in ordine.

Q U I C U N Q U E mutat res secundum accidentia solum, non mutat eas uere de specie in speciem, sed alchimistæ sic mutant metalla adinuicem, ergo &c. Maior nota est, quia differentia specierum adinuicem est secundum formam sed differentia secundum accidentia est indiuiduorum in eadem specie. Minorem probat, metalla enim differunt specie adinuicem quia non habent easdem formas, sed habent quædam similia accidentia in colore & pondere & alijs accidentibus. talis autem mutatio in accidentibus est alteratio & non transmutatio, unde quamuis abstergant immunditias plumbi & ipsum colorant ut uideatur aurum uel argentum: tamen secundum formam substantialem est plumbum ut prius, quia in eo sunt qualitates alienæ introductæ & non forma alia substantialis, & propter hæc accidentia alienantur ho-

nines aspicientes & errant, & dicunt ipsum esse aurum uel argentum cum tamen in rei ueritate non sit, sicut qui aspi-
ciunt salem communem & salem armoniacum, quia enim
utrumque habet naturam salis et communicat in genere salis,
credunt ab hoc esse idem, cum tamen differunt specie.

Ratio II. Arist. Et XXII. in ordine.

SECUNDA ratio sumitur ex parte corruptionis for-
mæ præexistentis. Et est talis. Quicumque non transmutat
rem per corruptionem formæ substantialis & specificæ præ-
existentis, non transmutat eam in aliam speciem sed alchimi-
stæ hoc non faciunt, ergo &c. Ista ratio ferè reducitur ad
aliam, scilicet primam & probatur Maior & Minor sicut
in prædicta.

Ratio III. Arist. Et XXIII. in ordine.

TERTIA ratio sumitur ex parte nostri iudicii, sci-
licet quod non possumus uere cognoscere, utrum sint uere
transmutata in aliam speciem, uel non, & est talis. Illud
quod est nobis ignotum in aliqua re non potest sciri utrū per
aliquod artificium potest tolli uel non, uel quomodo tolli pos-
sit ab illa re, sed differentia specificæ metallorum sunt hu-
iusmodi, ergo &c. Maior nota est, quia de ignotis existētibus
non potest haberi scientia uel ars, neque modus ad introdu-
cendum uel corrumpendum ea in re. Minor similiter patet,
quia differentia specificæ in rebus naturalibus metallicis sunt
ignotæ nobis, non solum in metallis, sed etiam in omnibus re-
bus naturalibus, præterquam forsan in homine. quæ autem
sunt nobis nota, in eis sunt accidentia & proprietates & pas-
siones solum, quia subiacent sensibus nostris. ideo hic corrum-
pere possumus & alia introducere, ideo non possumus uere
cognoscere & iudicare in metallis mutatis, utrum uere sint

R A T I O N E S

mutata in aurum uel non, quoniā unusquisque bene iudicat de ijs, quæ cognoscit, et eorū est bonus iudex, ut patet 1. ethi.

Ratio IIII. Arist. Et XXIIII. in ordine.

QVARTA ratio sumitur ex parte mixtionis & proportionis miscibilium in composito, & est talis. Quæcunque non habent eandem proportionem mixtionis & miscibiliū in composito, non possunt eadem esse in specie, sed metalla mutata per alchimiam sunt huiusmodi, ergo, etc. Maior est nota, quia determinata proportio mixtionis & miscibilium in mixto adinuicem, disponunt mixtum ad talem formam determinatam, sequentem illam determinatam proportionem & non ad aliam per quam different ab alijs. Minorem supponit probatam ex prius dictis. Cū igitur tali ignorantia, quomodo efficiet ars hæc uerum aurum & argentum?

Ratio V. Arist. Et XXV. in ordine.

QVINTA ratio sumitur ex parte materie primæ, mediante qua fit omnis generatio & corruptio & transmutatio de specie in speciem & est talis. Omne quod transmutatur de specie in speciem debet reduci in materiam primam, id est, nudam d' forma prima, ut illa ad quam disposita erat introducatur sed alchimistæ non sic faciunt, ergo &c. Maior est nota, quia reducendo rem in suam materiam primam fit generatio & corruptio, & non aliter, quia talis motus est ad formam substantialem, & hic etiam motus qui est ad formam substantialem proprie dicitur mutatio, & nō motus, ut probatur quinto physicorum. In alteratione aut & augmentatione & diminutione est proprie motus, ut ibi dicitur. Propterea generatio est de non subiecto in subiectū et corruptio econuerso, & sunt ambo in oppositione contradictoria. Reliqui autem motus sunt de subiecto in subiectū

in contraria oppositione minor patet ad oculum .
non enim reducunt metalla in materiam primam , ergo nec
generant , nec corrumpunt sed solum alterant . Liquefaciunt
nim metallum ad ignem , & ipso metallo sic liquefacto exi-
ente , proijciunt suas quasdam medicinas prius per artem
chimie factas alterantes ipsum , ut similetur auro uel ar-
gento . Per solam enim liquefactionem non reducitur in ma-
teriam primam , sed accidunt res quædam extraneæ et phan-
tasticæ , ergo quia non faciunt primo metallum nudum à for-
ma prima , quomodo poterit in aliam speciem transmutari
ullo modo . Et si uellent dicere , quòd suas medicinas
& suum lapidem physicum faciunt proprie per generationem
& corruptionem & proportionem mixtionis & miscibilium
determinatam , & cum hoc transmutant metalla de specie
in speciem , Dicimus quòd quâvis faciunt suas medicinas per
generationem & corruptionem & proportionem mixtionis
& mixtorum determinatam & transmutent speciem in spe-
ciem : tamen per proiectionem ipsarum super metalla confla-
ta in igne , non accidit corruptio & generatio metalli , ergo
per consequens nec mutatio speciei in speciem , sed alteratio so-
la , quoniam non expoliant materiam nec denudant , à for-
ma prima sub qua erat , ergo aut oportebit ponere duas for-
mas substantiales in eadem materia quod est impossibile , aut
oportebit ponere hanc introductam accidentalem , ergo est idem
metallum ut prius . Vel possumus aliter formare hanc ra-
tionem ultimam , quia possent dicere quòd philosophus non ac-
cipit ibi materiam primam , prout est subiectum generatio-
nis & corruptionis , sed intelligit materiam primam , id est ,
propinquam , ad susceptionem formæ in aliqua specie , unde
materia prima hominis est sperma & sanguis menstruus si-

militer & in alijs, quamuis ut plurimū, materiæ propinqua
 sint nobis ignotæ. Arguemus ergo sic. Nulla res potest
 transmutari in aliam speciem nisi reducat in materiā pri-
 mam ex qua generatur illa res. sed alchimistæ non sic faciūt,
 ergo etc. Maior est nota, deficiente enim materia prima pro-
 pinqua a'icui rei, deficit & generatio illius rei, quia non in-
 troducuntur formæ, nisi de potentia materiæ determinatæ.
 Minor patet per ipsos, quia materia propinqua & principiū
 auri & argenti, & aliorum etiam metallorum est argentum
 uiuum & sulphur, ut patet ex quarto metheororū & per o-
 mnes philosophos alchimie, sed ipsi per solam liquefactionē,
 non reducunt nec reducere possunt, illa quæ transmutare in-
 tendunt in argentum uiuum & sulphur. ergo nunquam ue-
 re transmutant metalla adinuicem sed sophystice, nam sicut
 si ex aliqua re debet fieri homo ut ex carnibus & oleribus
 quæ comeduntur & ex alijs cibis, oportet quod prius fiant
 sanguis & ex sanguine sperma etc. ita si aliqua metalla de-
 bent fieri aurum & argentum, oportet quod prius fiant
 arg. ui. & sul. Et hæc ratio nō sic uidetur consona dictis phi-
 losophi ut prima. Vel possumus dicere quod accipit pro ma-
 teria prima quattuor elementa, quoniam omne mixtum gene-
 ratur ex eis, & in ipsis est omne mixtum in potentia confu-
 sa, cum sint materia prima mixtorum omnium & hoc mo-
 do ex quolibet fit quodlibet & potest formari ratio & proba-
 ri præmissis ut in ratione præcedenti dictum est, quamuis hæc
 ratio non uideatur consonare dictis philosophi. Et si adhuc
 uellent dicere metalla non differre specie, sed solum per acci-
 dentia quædam. Ut plures eorum extimant etiam sicut sanū
 & ægrum, per solum motum alterationis unum fit aliud un-
 de sicut homo æger per solum motum alterationis fit sanus,

que motu generationis & corruptionis. Ita metalla ægra
per solam alterationem & accidentium communium muta-
tionem & ægritudinem in ipsis facientium remotionem, fa-
ciuntur & perficiuntur & remanent aurum & argentum
verum. Dicimus quòd posito hoc in magnum incidunt in-
conueniens, scilicet quia oportet eos ponere omnia metalla esse
aurum actu, quod est impossibile. Et ratio est quia quæ-
cumque differunt, solum secundum accidentia habent necessa-
rio eandem formam substantialem actu, si ergo ita est ut di-
cunt, oportet eos necessario concedere seu confiteri omnia me-
talla ægra habere eandem formam substantialem actu cum
auro & argento, ergo plumbum & æs & metalla reliqua
sunt actu aurum & argentum. Et quia quæcumque ha-
bent, eandem penitus formam substantialem actu, habent
easdem proprietates & passiones actu cum proprietas & pro-
pria passio immediate procedat à forma substantiali. Ideo
oportet quòd omnia metalla habeant easdem proprietates &
passiones actu cum auro, siue sint actiue siue passiue. Sed
hoc non habent, quia neque tollerant examinationes ignis om-
nes ut aurum, neque cor confortant ut aurum, ergo ipsa
necessario differunt specie & non accidente solum, oportet
ergo quòd per motum generationis & corruptionis transmu-
tentur & non solum alterationis. sed hic non faciunt, ergo
fantastica transmutant. Et si adhuc ipsi uellent dicere con-
fiterentur, quòd omnia metalla sunt actu aurum, & habent
formam substantialem auri actu, non tamen est necesse, ut
habeant easdem passiones & proprietates actu cū auro, quia
ægritudo eorum hoc occultat. Sicut uerbi gratia. Si quis
enim homo laboret epylepsia uel apoplexia, aut mania, aut
phrenesi planum est, quod non potest exercere operationes hominis.

R A T I O N E S

Similiter mulier cum patitur suffocationem matricis aut syn-
 copen, omnes tamen habent formam substantialem homini
 actu, non tamen proprietates & passiones hominis habent
 actu, nec eas exercere possunt, nec actiuas nec passiuas.
 Simili modo sic dicimus, posse esse in metallis ægris, quo-
 niam sunt actu aurum & habent formam substantialem au-
 ri actu sed eorum ægritudo, ipsorum proprietates & passio-
 nes occultat, ut non in actu appareant operationes auri &
 argenti. Et ideo sicut homo eger adhibita medicina per al-
 terationem solam fit sanus & manet idem homo formaliter
 ut prius. sic & in metallis per artem alchimie posse fieri est
 existimandū. Dicimus eos loqui ut mente captos et ueritate
 naturalium penitus ignorare, quia talem differentiam non
 possunt habere metalla adinuicem. Et ratio huius est. Quæ-
 cunque habent eandem formam substantialem, actu perue-
 nerunt, in sui generatione ad terminum motus, in quo ac-
 quiritur forma. sed metalla reliqua præter aurum, & argē-
 tum non peruenerunt ad illum terminum motus, ad quem
 peruenit aurum & argentum, ergo non habent actu for-
 mam auri & argenti. Maior est nota, quia non acquiri-
 tur nec generatur, forma substantialis in aliqua re, nisi in
 termino motus, in toto enim motu præcedunt dispositiones
 habilitantes ad formam suscipiendam, & in termino genera-
 tur forma, ergo non possunt alicui inesse proprietates & pro-
 priæ passiones, quæ sequuntur formam aliquam nisi rei quæ
 fuit in termino motus. Non enim potest aliquid habere pro-
 prietates & proprias passiones hominis, nisi sit informatum
 forma hominis. Similiter & in alijs. Minor patet ad sen-
 sum quoniam terminus motus est in expoliatione sulphuris
 ab argento uiuo, facta digestionem. hæc autem inest soli auro

per argento. Immo proprie & per se auro soli, sicut ostende
tur. Cum igitur cetera metalla nondum sint expoliata ab
auro, ergo nondum peruenerunt ad illum terminum motus,
quoniam sunt in continua potentia ordinaria ad ipsum, ergo
non possunt inesse nec occultare in eis proprietates & proprie
passiones auri & argenti propterea, quia sint ægra. Sed ho
mo sanus & æger fuerunt, & sunt in termino motus & ac
quisuerunt formam per quam sunt homines. ideo habent
proprietates & proprias passiones, quæ possunt inesse homini
siue per se siue per accidens insunt eis, & possunt manife
stari & occultari in eis, non autem sic in metallis. Falsum
ergo dicunt quidam sapientes naturales talia in superficie
considerantes. scilicet quod alchimistæ operantur, sicut periti medico
rum, qui dant ægro medicinas digestiuas & purgantes hu
mores corruptos, & postea medicinam confortatiuam &
fiunt sani, quia secus est in ijs & in illis. Sic igitur ars ista
& operatio eius friuola & uana ac impossibilis uidetur, quia
siue ponant metalla omnia differre specie adinuicem siue acci
dente, hæ rationes ponunt tam artem, quam eius operationem
impossibilem. Aliæ adhuc rationes adduci possent, sed quia
dictæ sufficere uidentur, ideo silemus eas.

Sequuntur affirmationes & probationes
dictæ artis alchimie.

ICTA autem ars probatur esse uera triplici mo
do. Primo ex suis ueris autoribus. Secundo
firmissimis rationibus. Tercio à simili & exē
plis manifestis. Cum ergo uideatur unicuique intelligenti,
& usum rationis habenti, quod testificatio sapientum in suis

artibus & scientijs, sit magna probatio ad sententiandum
 ueritates obscuras & difficiles. Propterea dicitur in diale-
 cticis, unicuique experto in sua arte credendum est. Vnde
 Aristoteles decimo ethicorum. Consonare utique rationibus
 uidentur sapientum opiniones. Probatur quinimmo, ue-
 ritas huius artis, autoribus primo multis, quia reperimus
 antiquos philosophos famosos, quæ in alijs artibus & scientijs
 scripserunt & ueritatem tradere conati sunt in hac arte li-
 bros composuisse affirmantes & docentes quòd ars hæc sit ue-
 rissima & sequela naturæ. & regulas naturam in materia
 propria, ad finem à natura intentum, quem natura attin-
 gere nunquam posset, & hoc uno modo tantum, ut dicetur.
 Vnde Hermes in suis secretis dicit. Verum sine mendacio cer-
 tum & uerissimum quod est superius, est sicut quod est infe-
 rius, & quod inferius est sicut quòd est superius, ad perpe-
 tranda miracula unius rei &c. Et Morienus. Si autem ea
 quæ tibi dixerò & testimonia antiquorum recte inspexeris
 bene & aperte cognosces nos omnes in uno conuenire & o-
 mnia quæ diximus uera proferre &c. Et omnes breuiter
 hoc idem uolunt. Et sunt sicut Hermes termegistus pater
 & propheta philosophorum. Pythagoras, Anaxagoras, So-
 crates, Plato, Democritus, Aristotiles, Zeno, Heraclytus,
 Diogenes, Lucas, Hypocrates, Hamec, Thebit, Geber, Ra-
 sis, Haly, Morienus, Theophylus, Permenides, Mellissus,
 Empedocles, Abohaly, Abinceni, Homerus, Ptolomeus,
 Virgilius, Ouidius & alij quàm plurimi philosophi & huius
 ueritatis amatores, quorum nomina ualde prolixum & tæ-
 diosum esset scribere. Et eorum plurium libros uidimus, &
 iuxta posse nostrum modicum & ingenium studuimus quæ-
 uis operationi & labori fuerimus raro dediti. Voluimus
 enim

in libris eorum mente uigili studere prius & eos imagina-
ter uoluere & reuoluere die ac nocte cum instantia, ut
uelam ueram ipsorum figuratam, & radicem habere pos-
sus, ut sciremus circa quid & quō operentur secundum rō-
nem & non secundū fortunam & casum si Deus uoluerit. Vn-
de Hermes in secundo. Fili quicquid audis ratiocinare, non
nimis puto te ratione esse priuatum &c. Ideo Rasis libro per
eti magisterij hortans nos ad tale studiū dicit. Rogo itaq;
fili. ut incessabili lectione philosophiæ libros scruteris, ut
et eius filius esse, & huius archani magisterij habere saga-
ciā merearis. Qui n. in legendis libris deses extiterit in præpa-
randis rebus promptus esse non poterit, quia non potest de le-
ui eius in practica, manus clarescere, nisi cuius mens prius
in theorica maceratur. illæ nāque ad operationes securus ac-
cedit in cuius mentis enigmate plures operationū imagines, ua-
riæq; resultant &c. Et Geber in proœmio summæ suæ.
Labora utique fili studere in uoluminibus nostris, & ea sæ-
piissime in mente tua reuolue, ut intentionem ex loquela no-
stra ueram acquiras &c. Vnde Galenus talem inquisitio-
nem ostendens, dicit sexto de ingenio sanitatis. Oportet ut pri-
mo secundum rationem considerata considerentur, deinde
cum experimento certificentur, ut ratio per experimētum con-
firmetur. Et idem in secundo eiusdem. Virtus rationis, ex-
perimenti uirtutem ostendit & ordinat. Et sicut uera ratio
experimentum decorat, sic mala ratio eum dedecorat.
Est autem magna probatio in aliqua obscura scientia & ma-
xime quando est obscure tradita inducere autorū nomina &
autoritates antiquorum philosophorum in illa. Ideo philoso-
phus in ethicorum secundo. In obscuris oportet apertis testi-
monijs uti. Et Morienus. Omnis enim res usque dum

per suum effectum esse dignoscatur, multorum testimonio uerior comprobatur. Et secundum Rasim in 70. Antiqui philosophi sunt quibus innitendum est. Vnde Abohaly, id est, Auicenna in medicina libro quarto capitulo de febribus rarissime euenientibus, quæ dicuntur quintanæ, sextanæ etc. dicit. Et non oportet, ut negentur ægritudines quas non contingit uidere nisi in tempore quodam et regione quadam: nam hoc genus non comprehenditur &c. Neminem igitur sapientem in naturalibus cōcedere necesse est artem alchimie, non esse ueram, quamuis eam ignoret: sufficit enim habere testes tales ut Hermetem, Hypocratē &c. & quā plures alios. Causæ enim quā plures sunt, quare scientes eam occultāt. Et quia non uident homines in partibus in quibus sunt, nec audiunt, à longinquis alios habentes ipsam iudicant, quod uana sit. Isti enim tales sunt tanquam puer à principio natiuitatis usque ad senectutem in domo inclusus non putans mundi latitudinem extendi ultra domū in qua conclusus est, uel ultra quā oculus suus, non possit conspiciere. Et ob hoc, Auicenna in primis uerbis sui tractatus quem fecit ad Asten de Recia tangēs quomodo Aristotiles in fine decimi meteororum contradixit alchimistæ illorum sententiam annihilando, subiungit. Mihi uero excusatio non fuit in arte mea, quando scirem intentionem ambarum sectarum. Consideraui libros affirmantium artem & inueni eos uacuos rationibus, quæ sunt apud omnem artem, & reperi plurimū eius quod in eis continetur alienationis simile, id est, similitudini & figuræ. Postea aspexi in libris contradicentium eis & reperi contradicitionem debilem & ratiocinationem leuem, quæ ars non destruitur. Dicit uacuas rationibus, hoc dicit, quia omnis ars & scientia habetur per suas demonstrationes expres

siue per sensum siue intellectum: sed alchimia non utitur
demonstrationibus aliquo illorum modorum, quoniam non pro-
cur nec probat, ut alia, neque exprimit eas quas habet ut
alia, sed magis occultat, cuius causae superius tactae sunt.

Postquam probauit artem primo ex suis ueracissimis
autoribus, nunc probat illam rationibus &
principaliter duabus.

SECUNDO probatur. Rationibus & princi-
paliter duabus, quamuis sit ualde difficile hanc ar-
tem per rationes demonstrare. Vnde philosophus pri-
mo Topicorum. Quaedam sunt problemata de quibus sunt
contrarij syllogismi probabiles ad utranque partem, dubita-
tionem tamen habent utrum sic sit, uel non sit. Propter ra-
tiones utriusque partis uerisimiles. Et quaedam sunt pro-
blemata, de quibus non habemus rationem propter difficulta-
tem &c. Et alchimia est de illis. Modo dico, quod sicut in
caeteris scientijs operatiuis, earum ueritas esse probatur, sic &
in hac sufficiet, cum haec sit in earum serie. Vnde philosophus
primo Topicorum & tertio. Quando utitur hypothese si de-
monstrauerimus sic se habere in alijs & in proposito demon-
strationem fecimus. Sicut ergo in scientijs operatiuis uole-
do probare ueritatem alicuius sensitiui, nos probamus per de-
monstrationem sensitiuam solum, ostendendo ueritatem me-
dij ad sensum & non ad intellectum, simili modo oportet
nos facere in hac. Vnde philosophus primo posteriorum.
Sicut in demonstrationibus uniuersalibus medium demonstra-
tur ad intellectum, ita in particularibus medium monstra-
tur ad sensum. Sicut ergo de obiecto intellectus, non possu-

mus iudicare per sensum, sic nec econuerso ut patet in eodem. Et sicut elicitur ex uerbis eius secundo coeli & mundi contrarios illos qui dicunt, terram moueri circulariter, & terram esse in coelo unam ex stellis, & locum ignis esse in centro, qui in sensibilibus debemus iudicare per sensum, ergo qui hanc artem ab intellectu non esse ueram arguunt, nihil probant. Quod si eis sensibile deficiat, cuius causam supra ostendimus hoc non probat artem non esse ueram sufficienter. Immo magis probat contrarium, cum imperfectorum alterationes uersus perfecta uideant. Vnde de his iudicijs sensus & intellectus philosophus decimosextimo de animalibus de generatione apum dicit, quod ex ratione probauit, generationem apum talem esse ex accidentibus quæ nunc uidentur circa ipsas, non tamen accidentia sufficienter accepta sunt, quod si sumantur tunc sensui magis quam rationi credendum est. Amplius dicimus quod probare & syllogizare hanc artem esse ueram apud ignotos incredulos & insensatos est, sicut syllogizare de coloribus figuris & motibus apud cæcos, & de sonis & uocibus apud surdos. quantumcunque enim eis in ijs probes quid uerum non confitebitur aliquis, quia medium non sentit nec intelligit, ergo nec iudicare nec confiteri potest. Vnde philosophus primo ethicorum. Vnusquisque bene iudicat de ijs quæ cognoscit, & eorum est bonus iudex. Et in primo Topicorum, qui enim sentit, aliquomodo iudicat. Et in eodem, qui negat niuem esse albam indiget sensu: unde idem in principio posteriorum dicit. Omnis doctrina & omnis disciplina intellectiua ex præexistenti fit cognitione. Ideo idem in eodem capitulo dicit. Si enim aliquis sensus deficit, necesse est illam scientiam deficere, quæ per illum sensum acquiritur. Similiter & in reliquis sensibus est inducere.

untamen sicut cæcis deficit uirtus uisua ratione organi
editi & obiectum est præsens. Ita hic est econuerso. Pro-
rea ergo cum hic obiectum non sentiunt, cum tamen sit
ibile indicant hanc artem non esse ueram. Talibus autẽ
ic artem ueram esse non probamus, nisi prius credant.
o philosophus primo posteriorũ. Oportet discentem cre-
re. Et ideo primo Topicorum. Non est cum omni dispu-
ndum, nec contra quemlibet exercitandum. Ideo dixit Py-
agoras in turba philosophorum. Si enim elementa ueraci-
r sciretis, hæc non negaretis. Rursus si quis in scientia me-
cinæ quæ est operatiua uelit probare aliquam medicinam
articularem in sua specie talem in humano corpore curare
gritudinem, aut talem efficere operationem, per demonstra-
ionem sensitiuam solum procedet, cuius ueritatem solum
xperimentum certificat. Experimentum autem fecit artem
ut dicit philosophus secundo posteriorum & primo metaphy-
ica. Verbi gratia. Aliquis patitur superabundantiam co-
leræ rubæ in uenis stomachi & hepatis, eius autem cura se-
cundum rationem, post digestionem, est euacuatio. Vo-
lens autem probare, quod sit aliqua medicina faciens hanc ope-
rationem, arguam sic necessario. Omne quod habet euacua-
re choleram superabundantem in uenis stomachi & hepatis
post digestionem, habet sanare patientem, sed reubarbarum
& scamonea sunt huiusmodi, ergo &c. Maior nota est, cū
euacuatio illius cholæræ iam digerente sit eius uera sanatio,
quã ipsa facta est horribilis & odiosa naturæ. Minor au-
tem non potest probari nisi experimento & experimentum nõ
probat nec cognoscitur, nisi per sensum & proprie per sen-
sum uisus, scilicet uidendo ad oculum utrum sic sit uel non.
unde Hamec in commento stollicarum. Non peruenitur ad

R A T I O N E S

scientiam rei nisi per uisionem rei. Et Auicenna in tractatu suo. Nos quidem sciimus illud ante experimentum cum rationatione quam uerificauit experimentum. Similiter si quis uelit probare, quod hermodactili attrahunt et euacuant phlegma a iuncturis, & quod lapis iudaicus franget, & educit lapides renum, & lapis spongie, lapides uesice, & quod lapis lazuli & lapis armenus euacuant melancholiam, & scamonea cholera, & aes ustum aquam, & quod apiu noceat pregnantibus & pueris & epilepticis. Et quod lepus marinus comestus inducat phthisim, & piper calefaciat, & lactuca infrigidet & colocynthis & absinthium sunt amara & mel sit dulce & napellus uenenum, & magnes attrahat ferrum & charabe paleas, & arsenicum dealbat aes, & tutia citrinat & multa talia. Non nisi per experimentum probabit, quoniam ueritas quae consistit in medio rationis, debet ostendi per sensum necessario. eodem modo est in Geometria, Astronomia, Musica, Perfectione & in ceteris scientiis quarum finis tendit ad practicam & operationem. Similiter igitur modo per hypothesim arguimus in alchimia penitus sic. Omne quod habet transmutare metalla imperfecta & incompleta ad perfecta & completa, habet efficere aurum & argentum, sed lapis de quo dicunt philosophi est huiusmodi, ergo &c. Maior patet, quia sint tantum duo metalla perfecta, scilicet aurum & argentum, sicut in mundo sunt duo luminaria perfecta, scilicet sol & luna. reliqua uero metalla imperfecta sint & incompleta, tunc quicunque reducit illa de imperfectione & incomplexione, ad perfectionem & completionem conuertet in aurum & argentum. Minor probari non potest, nisi experimento. & experimentum non cognoscitur, nisi per sensum ut superius est declaratum. Et in hoc

proprie est finis artis & complementum & confessio ueritatis ipsius. Ideo bene dicit egregius Aristoteles tertio coeli & mundi. Scilicet necesse est ut iudicemus super quasdam res ex complemento ipsarum & earum finem, & non ex earum principiis, nam omni scientiae est complementum & finis, quod est, quia complementum artis & complementum naturae, est per rem sensibilem cadentem sub uisu &c. Et huic, concordat quod dicit Galenus tertio de crisi, scilicet quod uerificatio in unaquaque arte & ipsius affirmatio fit ex operationibus eius, et ipsius inuentione. Et processio ex eius principiis &c. Ex quibus patet, quod haec ars & omnis fere alia, non potest probari ex suis principiis, sed ex operationibus. Vnde Auicenna in tractatu suo. Testatur autem ad credendam meditationem experimentum. Et philosophus decimo ethicorum. In operabilibus ex operibus indicatur. Et Rasis in lumine luminum. Nam quod diximus, eius experimentum ueritatem indicat.

CIRCA praesentem literam. Ex quibus patet &c. Notandum quod ars ista est ministrans naturae & eam consequens. Ideo duplicia sunt eius principia, scilicet naturalia & artificialia. Naturalia sunt quatuor elementorum causae, metallorum cum suis annexis, & haec principia recipit credita a scientia sibi superiori, sed exquisite discutit ea, ut possit sequi naturam. Principiorum uero artificialium, quaedam dicuntur modi operationum quibus artifex applicatur ad magisterium ut intentum perficiat: qui sunt octo secundum Geber, scilicet Sublimatio, Discensio, Distillatio, Calcinatio, Solutio, Coagulatio, Fixio & Ceratio, absque annexis suis. Quaedam sunt non proprie principia sicut probationes & iudicia ostendentia ueritatem uel falsitatem dictorum princi-

piorum, eiusque quod operatum est ex eis, scilicet utrum si idem aurum penitus cum minerali uel non, & sunt nouem, scilicet Cinericium, Cementum, Ignitio, Fusio, Expositio super uapores acutos, Extinctio, Commixtio rei adurentis. Reductio post calcinationem & susceptio argenti uiui facilis uel difficilis, de quibus omnibus Geber in summa sua perfecti magisterij. Est autem & principium unum aliud ab ijs excelsum & diuinum, quod est sicut clauis & nexus illorum, sine quo non potest perfici opus hoc, quod supra omnem rationem debet cadere in intellectum, ante principium operationis & ultimo in sensu. Et hoc est quod induxit Platonem inuestigando philosophiam, incipere ab intellectu & finire in sensu, & iterum redire & reflectere ad intellectum uia circulari, cuius contrarium fecit Aristoteles. Vnde Auicenna non potens hoc principium firmare per naturales rationes, sicut nec unquam aliquis alter naturalis philosophus, dixit capitulo de substantia fixa, quod experimentum destruit formam specificam eius. Et uult dicere, quod fixum destruit formam specificam uolatilis, ut non fugiat. Et capitulo de compositione medicinae dicit, quod cum aqua permiscetur, & commiscetur uehementer. deinde exsiccantur, & coagulantur, & conglutinantur ita, quod si uicerit summa uolatilis summam fixi uolabit cum ea, & si non uicerit figetur cum ea. Et uult dicere quod uolatile potest uolare cum fixo et perditur opus, & fixum potest retinere uolatile & perficitur opus, quod est mirabile ualde. Idem in eodem dicit sic. Et sciimus per principia plurima scientiae naturalis, quod possibile est, ut res & substantiae, quarum radix est terra & aqua, resoluantur & currentes fiant. Deinde sciimus per canones alios. scilicet non naturales

alchimicos, & diuinos, quod ista elixiria prædicta cum
soluuntur, non prohibetur resolutio ab operationibus suis
alicalibus omnino, immo remanet nobis de uirtutibus earū
quod uolumus. Testatur autem ad credendam meditationem
experimentum etc. Principium autem hoc præcipue tradi-
tum est totum sub figura, & allegoria propter ultimam dif-
ficultatem eius et inuestigationem supra rationem. Ex cuius
ignorantia prædicta principia nil prosunt, quia ueritatem
eius & aliorum in experimento ostendit & sensu & in expe-
rimento patet ueritas principiorum hæc de prima ratione.

RATIO secunda est hæc. In quocunque reperiuntur
proprietates & passionες & operationes omnes specificæ alicuius
rei, illud est idem penitus, quod illa res: sed in auro &
argento per alchimiam generato, reperiuntur omnia hæc,
quæ in auro & argento minerali, ergo etc. Maior huius
rationis uerificatur, quæ differentiæ specificæ rerum siue for-
mæ substantiales sunt nobis ignotæ, ut patet ex 4. meteo. in
terrene. & ex primo de anima, nec cognoscimus eas nisi per pro-
prietates, & proprias passionες, & proprietates, & passio-
nes, per operationes & accidentia. Et ideo quales sunt opera-
tiones & accidentia in rebus, tales iudicamus proprietates,
& passionες. ergo & per consequens formas, quia omnis
cognitio nostra incipit a sensu, ut patet primo physicorum.
& primo posteriorum, & primo metaphisicæ. Vnde philoso-
phus primo de anima uolens nos inducere, ex hoc in cognitio-
nem animæ & aliarū formarum, dicit sic accidentia magnā
partem conferunt ad cognoscendum, quod quid est. id est dif-
finitionem & formam substantialem, quod quid est, talis
aut cognitio, scilicet accidentium est per sensum, quia sola
accidentia sunt obiecta sensuum. Et ideo Philosophus 4. me

tes. arguens ex operationibus rerum, & accidentibus secundum per ipsas formas dicit sic, quod enim facit operationes oculi est oculus, quod uero non, non est oculus, sed imago oculi, & serra lignea non est serra, sed imago serræ &c. Unde dico, quod optimum genus inquisitionis & certissimum est cognitio rei per accidentia propria, quia tunc per causas uniuscuiusque rei propria, res cognoscitur, cum de accidentibus eius proprijs minime dubitatur. Neque est hoc in metallis difficile, cum non sint diuersæ substantiæ adinuicem, sed homogenea per totum. Minor patet sic, quia quicumque uult cognoscere aurum & argentum secundum eorum formam specificam, cognoscet per eorum proprietates & passiones, & accidentia, & operationes siue sint actiue siue passiuæ. Modo de proprietatibus auri, est esse metallum coloris citrini fulgentis ad ignem fusibile, sub malleo per omnem dimensionem extensibile, substantiæ homogeneæ & ponderosæ ualde, & substinere iudicium ignis absque mutatione & diminutione sui per cinericium & cementum, & confortare cor. neque plus cognitum est de cognitionibus auri in toto mundo per philosophos, & fossores minerarum metallorum per experientiam sic confirmant. In quocunque ergo metallo per alchimiam transmutato reperiemus omnis proprietates & accidentia, & operationes, necessario arguemus ipsum esse aurum, & si aliqua illarum conditionum quæ dicta est deficiat, non erit aurum. Quia ergo aurum alchimicum habet omnia prædicta, ideo iudicamus ipsum esse aurum necessario. experimentum autem secundum philosophos testificatur hic ut dictum est secundum sensum. Quod si non est idem aurum cum minerali, oportebit necessario eos ponere easdem proprietates omnes in specie, manare à contrarijs formis, quod

penitus impossibile, oportet igitur quod sint idem. De
confortatione autem cordis, quod facit aurum minerale sicut
dicunt medici, quia quidam idiotæ dicunt, quod aurum al-
licum cor non confortat. Plato in 3. stollicarum expresse
contra eos. Et similiter in commento ibidem Hamec. Et
similiter Haly in suis secretis. Et Aristo. in suo libello de secre-
secreto. ca. de lapidibus pretiosis etc. Sunt etiam aliæ ratio-
es ad probandum artem esse ueram, de quibus post dicetur,
quando dicetur de principiis, & de generatione metallorum,
generali, & in speciali, & eorum transmutatione.

Tertio probatur eius ueritas exemplis
& similitudinibus.

VNC uero à simili probemus. Quibusdam
enim placet, & satisfacit magis audire similia,
proportionabilia, cum rationes syllogisticas intelli-
gere non possunt. Et similiter difficile est syllogizare. Vnde
philosophus 9. metaphisicæ, non oportet cuiuslibet terminos
querere sed proportionale conspiciere. Hæc autem similitu-
do, & proportio reperitur tam in animatis, quàm in ue-
getabilibus, & minerabilibus & etiam elementis, & à na-
tura sola, & cum auxilio artis. Natura enim generat
ranas in nubibus, aut in puluere asperso pluuia per putrefa-
ctionem, ex ultima dispositione materie ad hoc propinqua.
Et refert Auicennas, quod uitulus in nubibus generatus est
cum tonitruis, & cecidit cum pluuia seminiuus. Et dicit qd
natura in talibus facit subitas generationes. Cum ministra-
tione etiã artis facit similia naturalibus, Vt ex basilicon con-
trito & debite ministrato & putrefacto scorpiones gene-

R A T I O N E S

rantur. Et ex elixatura anatis ad serenum cooperta buf-
fones. Et ex uitulo strangulato apes, cum putrescit hu-
miditas illa per ebullitionem à calore extraneo. Et uestpa
ex carne asini, & scarabæi ex carnibus equi & locustæ di-
carnibus muli. Et planum est, quòd hæc talia omnino sunt
similia illis, quæ à sola natura processerunt, quâuis locus sit
alius, & materia alia, et dispositiones aliæ. Sed proportionibus
miscibilium ultimas, & dispositiones ultimas in tali materia
et tali loco credimus esse omnino easdē cum ijs, quæ à sola na-
tura generata sunt uirtute corporū coelestium, quâuis præce-
dentia sint ualde diuersa, propter diuersitatem materiæ, er-
go & formas easdem credimus. Aristoteles tamen 6. de
animalibus est contra hoc, qui dicit, quòd sunt idem solum
secundum genus, & similitudinem, & non secundum for-
mam. Et in 15. de animalibus dicit idē. Et similiter 7. meta.
Vnde Auerrois, in commento ibidem dicit, mures generatos
ex putrefactione non esse idem in specie cum generatis ex
propagatione, quia dicit propagando conseruari non possunt
in specie. Sed nos dicimus formicas, muscas, araneas, &
alia plura generata ex putrefactione, quæ post ouando per
propagationem conseruantur in specie sibi simili. Aut ergo
erunt eadem specie cum illis, quod credimus, aut eadem ac-
cidentia, & operationes manabunt à contrarijs formis, quod
est impossibile. Similiter natura non faceret in eis membra
generationis frustra. In uegetabilibus etiam hoc patet.
Natura enim generat ex putrefactione portulacas, bletas, cau-
les, parietariam & cucurbitas, & alia plura genera uege-
tabilium. Et illa etiam eadem ex proprijs seminibus, & fa-
ciunt flores & folia & semina eadem, & conseruantur in
specie sibi simili per semina eadem. & hoc patet per Galie-

um in primo alimentorum, capitulo de foeniculo, qui dicit,
 & spontaneum quidem, quoniam nascitur hoc sicut &
 metum, sed etiam seminantur ipsa per hortos. Vnde dicitur
 quod quedam sunt, quæ per solam propagationem ge-
 nerant, ut homo, uipera, cetus & palma: quedam per
 solam putrefactionem, ut pediculus, pulex, gramen, uermes
 terrestres, et similia imperfecta: quedam quæ utroque modo, ut
 cures et portulacæ etc. Sicut ergo in animatis anima uege-
 tabili utroquemodo generatis, poenitus arguimus esse eadem
 specie, quia eodem modo utraque possunt conseruari in esse,
 & in animatis anima sensibili penitus arguimus, quod
 accidit propter ultimam dispositionem, & proportio-
 nem agentis, & patientis. Vnde dicit philosophus primo de
 vegetabilibus, quod natura transmutat calamenum in
 nectam, et triticum in siliginem, et linum in scilem, idest lolium
 & malas in bonas, & econuerso, ut illa quæ fuit trans-
 plantata. de Persia in Aegyptum. & ideo dicit ibi, quod
 quibusdam malis seminibus proueniunt bonæ plantæ, &
 econuerso, sed non de facili, & hoc etiam in animali con-
 ingit multoties, ut ibi dicit, & diuersitas regionum hoc
 quam maxime operatur.

IN mineralibus etiam hoc est planum, quamuis non in
 omnibus. generat enim natura in nubibus, quâdoq; sagittas
 lapideas, et ferreas cum tonitruis terribilibus. Vnde philo-
 sophus iuxta finem, quarti meteororum, sic dicit ad literam.
 Sæpe etiam fiunt lapides ex igne, cum extinguitur. i. uapore
 igneo, scilicet in nube, et sæpe contingit corpora ferrea et la-
 pidea cadere, cum coruscationibus, ut uapor igneus, quia ignis
 frigidus, et siccus est in extinctione sua. Et in Persia ca-
 dunt cum coruscationibus corpora ærea, ut æs ustum, uel

similia sagittis hamatis, id est barbatis, et non possunt lique-
 fieri per ignem, sed euaporant in fenum, uiriditati attinen-
 tem. donec residuum sit cinis. Cecidit quoque apud Ver-
 gen frustum ferri 150. atronarum, quod præ duritia sua
 ferè erat infrangibile, missa est tamen pars eius regi Corasce-
 ni, qui cum præcepisset enses inde fieri erat infabricabile.
 Dicunt tamen Arabes, quòd enses Alemanici, qui optimi
 sunt de tali ferro fiunt (dicit hic enses tales ex tali ferro fieri)
 secundum uulgos Arabes quia uulgus absq; ratione loquitur.
 Cum autem cecidit massa illa, resiliit aliquotiens à terra, ut
 pila, eratque composita ex minimis frustilis coherentibus ad
 inuicem, ad quantitatem granorum millij magnorum.
 Simile huic rei euenit apud Tepastrem, sic ergo etiam fiunt
 lapides. eorum siquidem generatio uel erit subito, propter
 magnum calorem accidentem luto uiscofo, aut paulatim pro-
 pter multum temporis etc. In quibus uerbis philosophus insi-
 nuat, quòd natura facit generationes similes, sed aliquando
 subitas, aliquando paulatinas, & in diuersa materia, &
 diuersimode. Idem in eodem. Sunt autè certa loca super quæ
 aquæ effusæ uertuntur in lapides diuersorum colorum, suntq;
 aquæ, quæ seorsum acceptæ non gelantur, quæ si prope
 alueum suum fundantur, congelantur et fiunt lapides. scimus
 ergo, quòd in terra illa est uis mineralis, quæ congelat
 aquas etc. Idem ibidem dicit, quòd sunt quædam uegetabilia,
 & quædam animalia, quæ conuertuntur in lapides uirtute,
 quadam minerali lapidificatiua. & hæc transmutatio cor-
 porum animalium uegetabilium in lapides est æque propin-
 qua, sicut aquarum transmutatio, & quædam fiunt tar-
 dius, & quædam citius, secundum potentiam actiuorum,
 & resistantiam passiuorum. Idem ibidem dicit, quod est

us in Arabia, qui omnia corpora ibi existentia colorat co-
lorem suo. Panis quoque Coraseni in lapidem mutatus est, re-
manet tamen ei color suus, suntq; talia mira, quia raro
contingunt uel accidunt, ceterum causæ eorum manifestæ sunt etc.
Et talia extranea facit natura, in paucis locis minerarum
extraneis & sunt ualde miranda. Multa etiam in scripturis
legimus, & oretenus audiuius de mineris diuersis in qui-
bus quasi incredibilia fiunt omnino. Similiter in elemētis hoc
manifestum patet. Ex concussione enim quorundam lapidum cum
aëre generamus subito ex aëre ignem, & ex aquæ ebulli-
tione aerem, & ex condensatione aeris aquam, & ex reser-
uatione aquæ terram, & conneētuntur, & sunt eadem pe-
tita cum naturalibus suis solis. Quæcunque tamen exem-
plaria hic adducta sunt de transmutationibus rerum, non
ideo, ut omnino proportionalia sint adducta sunt, quoniam
exempla ponimus, non ut semper uera sint, sed ut sentiat, qui
discit, ut dicitur primo priorum. Sed hoc ideo ut sit satis-
factio quibusdam in superficie speculantibus, & non in pro-
fundo, ostendendo opera miranda naturæ, & transmutatio-
nes extraneas, ut adhuc uelut longe distantes imaginentur
hanc artem possibilem. Quibus autem mens, & discretio
medullitus, & profunditus est euigilans, talia exempla, &
proportionabilia puerilia sunt, neque omnino, ut in pluribus
in eadem specie, cum sibi similibus collocata, in quibusdam au-
tem forte sic. Et hæc probatio exemplariorū æque prodest al-
chimistis, & sophistis, immo sophistis magis, quoniam
diuersas materias. propter hæc subycere possunt. Huic quo-
que lapidi nihil omnino simile uidetur posse adduci, sed solum
secundum partem. Et quod magis simile uidetur est de gene-
ratione atramentorum. Et similiter fumus resolutus ali-

gnis, cum comburuntur. hic enim fumus est tanquam spiritus qui resoluitur ad aerem cum toto corpore suo, sed si inueniatur corpus aliquod solidum cui appodietur, retinetur ibi a suo corpore occulto, super illud corpus aliud, & induratur & igitur & fit fuligo. Ita quod spiritus, dum fugit ignem conuertit corpus ad suam naturam & corpus cum permanet conuertit spiritum ad suam naturam. Et hoc idem simile patet, de generatione tartari in uasis boni uini. hæc igitur exempla non inueniuntur appposita sunt. licet in hoc non potest aliquid omnino simile adduci, sed solum in parte, quia ipse lapis est quid proprium in se & orphanum & unicum ab omnibus separatum. Nota circa istam literam. Et similiter fumus resolutus &c. Nota quod omnium inanimatorum quæ generantur æqualiter est uapor siccus uel humidus uel uterque ut patet primo meteororum, & quarto. Omnis autem uapor est de genere spirituum, id est, uolantium. Ex uaporibus autem siccis generantur res siccae et ex humidis humidae, sed ex eorum digestionem, commixtione & proportionem existente diuersa in habitudinibus & mensuris eorum, accidit diuersitas generatorum omnium secundum exigentiam naturæ cuiuslibet speciei. Et sicut ipsi uapores, tam sicci, quam humidi habent in actu semper naturam ascendendi et uolandi, sic habent in potentia naturam standi & permanendi. Ex prædictis ergo satis patet. quod si alchimista præparauerit naturæ materiam suam & in organo proprio & ignem suum & gradus suos & tempus congruum & inuenit naturam manibus & uigilanter inspiciat signa colorum omnium, ita quod circumstantiæ omnes in suis horis absque aliquo defectu concurrant generabit, quod narrant philosophi, si Deus uoluerit, & natura coniungat quantitates componendum

omnino determinatas diuino iudicio absque consideratione arti-
culi aliqua, quoniam cognitio talium prodest, ad speculationem
solam, ad operationem uero minime & poterit cum
transmutare omne metallum ut dictum est ita, quod d
naturalibus in nullo declinare comperiat. Et si-
sensatum inducens nos credere debere hoc est, quia uel
metalla imperfecta alterari per artem a quibusdam
suis generis, & extranei, quamuis non transmutantur,
enim alterat æs in colorem auri, auripigmentum au-
seu arsenicum in albedinem argenti quamuis comburat,
fumus saturni congelat argentum uiuum. De extraneis
dicimus, quod cortex mali granati conuertit ferrum
chalibem, et fumus capillorum citrinat argentum. Quia
ergo ad alterationem expectamus transmutationem, cum
per hæc extranea non possit fieri. quia eorum alteratio non
profundatur usque ad occulta corporis, tunc cum uideamus
alterationem aliquantulum profundari a suis similibus, absque
preparatione aliqua eorum, ut simulentur auro & argen-
to, non debet quisquam dubitari quin sit propinqua potentia
in ijs uel alijs ita ut ars ducat in actum, & perfectionem
ipsam scilicet potentiam. Cum ergo ex generatis ex utroque
uapore conseruantibus naturam uaporum, & spirituum,
scilicet ex argen. ui. & sulphure, natura generat corpora me-
tallorum omnium, propterea quod in illis spiritibus sunt
omnia corpora in potentia, potuit natura illam potentiam du-
cere ad actum, quia natura secundum ordinem preponit po-
tencias actibus; & sic ex potentia non fixi, facit fixum, &
reconuerso, & ex mundo facit mundum, & ex immundo
immundum & ex immundo extrahit mundum, & ipsum
retinet. Ars ergo post contemplationem omnium istorum se

quitur naturam, & recipit spiritus naturæ immundos ipsos sublimando subleuat & mundat, sicut natura, et tu uolendo fugere ab igne, ars ministrat naturæ, & naturam conuertit, ea in corpora munda, fixa & de cætero naturam corporum dominabitur naturæ spirituum in æternum per hoc ingenium mirabile. Sunt etiam mineralia, quæ generantur, & perficiuntur secundum substantiam in qua sunt ab resolutione in fumum. Et ars similiter perficit metalla in aeris. Propter quod generata, in quibus permanet actu, natura uolandi prima, semper uolant, secundum naturam suam, ut ar. ui. marchasita, & camphora. In quibus autem naturam occultata est natura uolandi, & manifestata naturam standi, & permanendi semper permanent, secundum naturam suam, ut aurum, antimomum, marmor, alumen, & tartarum. In quibus autem utraque natura permanet mixta, dominans uirtute dominatur alteri, ut patet in mixture corporum, & spirituum, cum enim uices spirituum dominantur, trahunt secum corpora ad uolatum. Et cum uices corporum dominantur, retinent secum spiritus, & figurantur cum eis. In spiritibus enim sunt corpora in potentia, & in corporibus sunt spiritus in potentia. Et hæc est causa quare natura facit corpora ex spiritibus, & econuerso, propter quod quæcunque resoluntur à corporibus metallorum in fumum apud ignem, non habet naturam corporum, quorum sunt, sed magis spirituum. Et quilibet spiritus, qui ingreditur corpora acquisiuit similem naturam corporibus, ideo in mineris metallorum reperiuntur sui spiritus, sed non econuerso, quia in posteriori includitur prius, sed non econuerso.

Sequitur determinatio generalis, ostendens etiam causas & modos difficultatis istius questionis. Et solutio questionis cum elucidatione.

In hac admirabili, excellenti, et diuina, et occultissima arte questio quæ de ipsa fit. scilicet. utrum sit, omnino apparens, et existens, aut solum apparens, et non existens est ualde difficilis, cuius difficultatis causæ uidentur. Non etiã est facilis apud nos. Eã tamen, quia pro & contra disputauimus exquisitè, elucidemus etiã ipsam, & enucleemus modo conuenienti, eiusque ueritatem determinando. Non modicum autem admirandum occurrit, quòd nulla ars nec scientia probat suum subiectum esse, nec probare potest, sed de ipso præsupponit, quia est & quid significat, ut dicitur primo posteriorum, & similiter 11. metaphy. a philosopho. Vnde philosophus 2. physicorum, ostendens quòd ea quæ nota sunt non debent probari, sed præsupponit, dicit, quòd ridiculum est probare naturam esse. Ideo dicimus, & in artibus quasi autem sola ista eget hoc. Et est subiectum eius. hoc scilicet transmutatio metallorum omnium in uerum aurum & argentum per ingenium artis. Considerat enim metalla & sibi similia, etiam non solum in se, & in relatione ad sua principia, & suas causas, & proprias passiones, & transmutationes eorum à natura in suis mineris in uerum aurum & argentum, ut liber de mineralibus. sed etiam prout transmutantur à natura similiter extra mineras per artis ingenium, & ministrationem. Vnde ars hæc quærit propter difficultatem inquisitionis eius, & ignorantiam hominum coacta, de subiecto suo si est & quid est siue quid significat,

DETERMINATIO

Et hoc habito utrum sit uerum uel non, quia talis erit in
 similiter. Ideo bene dicitur 2. posteriorum, scilicet, quod
 quando medium est sensibile, et non sentimus quærimus.
 Nam impossibile est scire, quid est, ignorantes si est.
 ibidem dicitur. Et quia diffinitio est forma diffiniti ut, di-
 citur 7. metaphysicæ. Ideo eius gratia expositorie, nos su-
 Alchimiam diffinimus. Alchimia est scientia, quæ
 metallorum, principia, causæ, proprietates, et passiones om-
 nium radicitus cognoscuntur, et quæ imperfecta, et incom-
 pleta, mixta et corrupta sunt, in uerum aurum transmuta-
 tur. Ex qua diffinitione subtiliter colligi potest, quod propo-
 tionatur, et subalternatur hæc scientia libro de minera-
 bus naturalis philosophiæ, sicut scientia medicinæ libro de
 nitate, et de ægritudine naturalis philosophiæ. Nam sicut
 medicina contrahit genus, et subiectum commune illius ad
 corpus humanum tantum, tam theoricæ, quàm practicæ.
 Sic et hæc contrahit genus subiectum commune istius ad metallum
 tantum tam theoricæ quam practicæ. Ideo hæc scientia est
 operatiua, sicut et medicina, et forma naturalis in subie-
 cto naturali introducta à natura per ministrationem artis, uel
 in illa, et agens naturale, scilicet ignis modo debito ministratus
 seu approximatus, quamuis agens artificiale, scilicet uoluntas,
 illud regat, modifcet, et coaptet in suis proprijs or-
 ganis cum sedulitate usque ad tempus prorsus stabilitum, et
 præfinitum. Veruntamen medicina diuersas partes habet
 scilicet theoricæ, quæ est speculationis omnium principiorum
 medicinæ: aliam practicæ, scilicet conseruatiuam sanitatis,
 et curationis ægritudinis. hæc autem non habet nisi curatiuam,
 id est completiuam. Et differt ualde hæc curatiua ab illa,
 quia illa manente eadem forma substantiali, sanitatem indu-

ita quod utitur solo motu alterationis & purgationi. hæc
utem transmutat, & curat & sanat, & formam nouam
obstantialem inducit, & non eguit hæc parte conseruatiua
illa, quia metalla non sunt sic disposita ut uiuentia, nec
formata in forma una. Amplius difficultates huius
quæstionis in duobus comprehenduntur generibus. Primo spe
culationis propter sapientes diuersa rationis intuitu oppinan
tes, et maxime, quia hæc quæstio ab antiquo semper habuit
rationes ad destruendum quàm plures, ad construendum au
tem nullius quasi dedit iuuamen, nisi forte auctoritatibus, et
exemplis. Vidimus ergo magnos philosophos ac sapientes con
traria de hac adinuicem oppinari, & ubi discordant sapien
tes, necessario magna arguitur difficultas in illius rei cogni
tione, sicut elicitur ex uerbis philosophi, primo de anima,
& sicut dicit Galenus in commento primi amphorismorum.

Secundo practicæ hæc quæstio manet difficilis, scilicet in ex
perientia & operatione. Nam cuiuscunque artis ueritas &
experientia ad oculum debet uideri. Vnde philosophus tertio
coeli & mundi, dicit quod complementum artis, & comple
mentum naturæ est per rem sensibilem cadentem sub uisu.

Tunc per sensum uisus iudicamus in operibus artis & natu
ræ, quia ergo pura ueritas non uidetur in operibus huius ar
tis, sed sophistica solum sunt, quæ quotidie uidentur, et phan
tastica. Ideo arguunt ab effectu ipsam non esse ueram. Et
quia uident alterationes magnas & fortes uersus aurum
& argentum non completas. Arguunt ex hoc alij eas non
posse compleri, & per consequens artem ueram esse non pos
se. Si enim nulla alteratio in eis fieri uideretur, tunc nulla es
set quæstio. Compellitur tamen necessario uterque pars con
fiteri alterationes prædictas fieri posse. Vnde quasi dicere pos

DETERMINATIO

sumus, quòd dicit philosophus primo physicorum, scilicet quod omnes antiqui absque ratione principia naturæ contraria tenuerunt, quam ab ipsa ueritate coacti posuerunt, quamuis ignorarent principia ipsa, & quibus contrarietas inesset. Sic eodẽ modo cogitur ambæ partes ponere has alterationes in metallis fieri posse, quamuis transmutationem alterationes sequentes ultimas ignorent fere omnis. Non enim diceretur ars si sophistica esset tantum, quoniam ars imitatur naturam, & sicut natura non est sophistica in operibus suis, sic nec ars cum igitur alchimia ponatur in numero artium, non uidebitur sophistica. Et cū artista ipsius non reperiatur aliquis, ergo nec ars erit, cum sint sicut relativa, ideo diuersi diuerso sentiunt. Non tamen est standū utrique iudicio aliquorū contraria iudicantium, quia oportet alterum iudicium esse corruptum, scilicet ex parte sensus, uel intellectus, & illius iudicio non est acquiescendum, ut dicit philosophus 11. metaphysicæ. Si ergo quæstio istius artis est ita difficilis, quid dicemus de ipsius inuentione & inuestigatione reperienda? posito, quòd sit uera.

DICO ergo quòd ars alchimie, est omnino apparens & existens & naturam imitans, faciens penitus idem aurum & argentum sicut est minerale, quod enim à minerali deficit in aliquo non est idem cum eo, & hæc in capitulis sequentibus ostendemus aperte secundum quod est possibile apud uolantes intelligere. Et rationes omnes tam Aristotelis quàm aliorum euidentissime destruemus, & ostendemus eas ueritatem aliquam non continere, sed apparentiā solam quamuis difficilem. Vnde dicitur 7. ethicorum. Si enim soluātur difficilia, & assumantur probabilia ostensum utique erit sufficienter. Et in eodem non solum oportet uerū dicere sed cau-

in falsi assignare hoc enim confert ad fidē. Secūdo in ipsius
 operatione est insudandum, sed solum ab habente ingenium
 illudum, sublime & perspicuum & ualde profundum. Et
 uia contra negantes sua principia non potest quis disputa-
 re, ut patet ex primo physicorum. Contra hoc autem confi-
 tentes principia, & propter ignorantiam concludentes falsa
 disputari potest, ut patet ibidem. Et sicut ex bonis seminibus
 oriuntur mali fructus, & sic ex ueris principiis concludun-
 tur falsa. Ideo contra confitentes principia & concluden-
 tes ex eis falsa, dirigimus nostram disputationem et quæstio-
 nis solutionem.

Hic ponit modum suum procedendi in determi-
 natione huius quæstionis.

ERVNTAMEN ad istius quæstionis uerita-
 tis cognitionē. Primo sequemur auctoritatē et uer-
 ba antiquorum philosophorum in hac arte famoso-
 rum, ut introitus fiat apertus ijs qui hoc ignorant & reli-
 quis, ostendendo semper quomodo intelligimus eos & du-
 bia plura, mouendo quæ cum hac quæstione insurgunt, &
 recte soluendo. & rationes nostras assignando semper, quæ
 ad quodcunque quod dicimus credere nos inducunt. Secun-
 dario autem, scilicet in solutione ultimæ rationis philosophi
 roborabimus omnia, dicta prius rationibus, naturalibus tunc
 ueridicis penitus inhærentes. Amplius ut uerum fatear dico,
 quod quicunque ueritatem alicuius artis uel scientiæ, aut ali-
 cuius difficultatis in illa radicibus uidere intendit, debet co-
 gnoscere terminos in illa arte, & differentias proprias, &
 quid dicatur per nomen. Si enim hoc ignorauerit radicem

D E T E R M I N A T I O

Et ueritatem quam querit, aut disputare intendit, nullon-
 do perpendet, sed arguet ex extraneis Et ignotis Et para-
 gizabit seipsum, Et in hac ignorantia stabit Et quiescet. Se-
 impossibile est ex ignotis peruenire ad nota, ideo uidimus
 quam plures sapientes huius artis terminos ignorantes hanc
 quaestionem, inuestigare uolentes, arguentes ex extraneis
 hanc artem non esse ueram, tunc in fine concludunt Et d-
 terminant ignotum. Ex quibus uerbis patet, quod qui igno-
 rat terminos proprios huius artis, Et differentias ignorat ip-
 sius disputationem Et ueritatem Et nihil arguit. Vnde dic-
 tur primo elementorum, scilicet quod imperiti uelut long-
 distantes speculantur. Cogitur ergo necessario hanc quaestio-
 nem disputare ad intellectum intendentes ut terminos, huius
 artis immisceat quaestioni, quibus ignotis ignoratur disputa-
 tio eius Et ueritas Et procedit tanquam caecus ad colores, et
 sicut carens potentia ad obiectum potentiae. Vnde dicitur 2.
 posteriorum, impossibile est scire differentias ad unumquodq;
 non cognoscentem unumquodq;, hoc autem in unaquaq; ar-
 te Et scientia singulariter inducendo est notum ad intellectu-
 Et planum ad sensum. Et quia terminis huius artis apud plu-
 rimos ualde extranei sunt Et ignoti, ideo post declarentur.
 Ideo etiam haec quaestio necessario, multam requirit dilatio-
 nem sermonis. Quia igitur aliqualiter ex eius terminis no-
 uimus, Et plures libros magnorum philosophorum antiquo-
 rum uidimus, Et studuimus. determinabimus ipsam, ut
 promissimus.

A L C H I M I A est scientia ut supra etc. ad expositio-
 nem Et notitiam huius diffinitionis est notandum, quod per
 hoc, quod dicitur scientia, datur intelligi genus suum cui sub-
 iicitur, quia sicut medicina est scientia, sic Et ista. Per hoc

autē q̄ dicitur Metallorū datur intelligi, q̄ non de omnibus mineralibus tractat, sed solū de metallis primo et per se. Per hoc autem q̄ dicit. Principia, causæ, proprietates et passionēs. Per principia enim inteelligit causam efficientē & finalē quæ sunt causæ extrinsecæ. Nam efficienti proprie debetur ratio principij, quia mouet rem in esse. similiter fini debetur ratio principij, quia est causa causarum & imponit necessitatem ijs, quæ sunt ad finem ut tenet 2. physicorum. Per causas autem inteelligit materiam & formam, quia sunt causæ intrinsecæ, & de substantia rei & elementa rei. Per proprietates autem inteelligit proprias operationes metallorū in agendo, sicut in auro confortare cor. et præseruare à corruptione. Per passionēs autē inteelligit proprias operationes in patiēdo, sicut in auro pati ignem absque aliqua sui læsione & mutatione, & diminutione, & sicut in ferro non liquefieri ad ignem. Et sciendum, quia propriæ differentiæ rerum sunt nobis ignotæ, loco differentiarum nos assignamus in diffinitionibus proprietates & passionēs, & sic facimus descriptiones & non diffinitiones. Per hoc autem quod dicit, ut imperfecta, & incompleta etc. datur, inteelligi tota finalis intentio istius scientiæ per quod scitur quis est finis & quæ materia huius scientiæ. Ad cuius expositionem notandum est q̄ nullum agens naturale ab actione in materia sua cessat. Nec separatur nisi cum introductione formæ in illa materia, ergo donec agens est coniunctum materiæ, uel agit in materiā & res est imperfecta, quoniā perfectio rei non est nisi per introductionem formæ. Cum igitur in metallis omnibus argentum uiuum subiiciatur loco materiæ, sulphur uero loco agentis & introducentis formam in illa materiā, ergo nullum metallum est completum & perfectum, nisi à quo se-

DETERMINATIO

paratum est sulphur, & quia solum aurum est expoliatur
omnino ab ipso, ideo solum aurum est perfectum & forma-
tum secundum primam, & ueram intentionem naturæ.
Et quia alia metalla omnia habent admixtionem sulphuri
in materia, ergo ipsa non sunt formata, ergo nec completa.
Dicuntur ergo omnia alia metalla ab auro incompleta, seu
imperfecta, quia nondum adepta sunt formam, qua perfici-
untur, & dicuntur incompleta, quia nondum peruene-
runt ad finem, in quo complentur. Et dicuntur incom-
pleta mixta, quia agens adhuc est immixtum materiæ
& non separatum. Et dicuntur corrupta, quia hoc agens,
id est, sulphur est unam ex magnis causis corruptionis metal-
lorum quia per ipsum inficiuntur, denigrantur, euaporant
& comburuntur, et ob hoc solum aurum ab istis passioni-
bus est immune tam in igne quàm extra ignem. Qui-
cunque ergo nititur transformare reliqua metalla in au-
rum, oportet necessario quòd hoc faciat, cum ipsorum expol-
iatione ab illo sulphure & non aliter, si uult ueræ sequi
naturam, tunc enim fiunt aurum penitus, & tunc sunt per-
fecta completa simplicia & non corrupta. Et fit hoc in in-
stanti per solum lapidem philosophorum, qui generatur per
ingenium artis ualde extraneum & profundum (dixit trans-
mutentur) quia non sufficit alteratio sola, sed oportet quòd al-
terationem sequatur transmutatio, ut generetur forma au-
ri. Consueuerunt, autem alchimistæ aliter diffinire ut
Morienus & Lilius. Alchimia est ars ministralis septem me-
tallorum essentiam continens, qualiterq; formæ eorum à di-
minutione ad complementum deducantur, ostendens.
Item Lilius. Alchimia est substantia corporea ex uno & per
unum composita, pretiosiora adinuicem per operationem, co-

initionem & effectum coniungens, & eadem naturali con-
nitione ingenui melioris naturaliter conuertens. Et sicut
hoc nomen medicina est equiuocum ad scientiam medicinæ et
ad instrumentum suum & sicut dupliciter diffinitur: sic et
hoc nomen alchimia. prima ergo istarum diffinitionum &
nostra est eius prout est scientia. Secunda autem prout est in-
strumentum, scilicet ipsum elixir siue lapis philosophorū com-
plens & perficiens.

Postquam posuit duos modos difficultatis huius
ius artis nunc ponit & ostendit omnes
modos difficultatis eius.

AMPLIUS difficultates huius questionis &c.

A Circa istam literam, nota omnes modos & cau-
sas difficultatis huius artis. Dicimus ergo primo
quod non est mirandum apud aliquem sapientum, qui ter-
minos philosophiæ huius artis nouit, si non appareat aliquis
hanc artem actu habens. Sed potius mirandum est, quomo-
modo quis possit peruenire ad ipsam. huius enim artis inquisi-
tio & ueritas & experientia aliarum rerum omnium inquisi-
tione, fortior difficilior & occultior & longioris temporis
esse uidetur.

Prima causa difficultatis.

QVIA non solum hæc operatio per uiam nature pro-
cedit immo uerissimæ asserendo, ars ipsa & eius inquisitio et
regimen operationis cum complemento supra naturam existit
per modum miraculi, quoniam diuinis operibus supra natu-
ram existentibus huius artis finis simulatur omnino, sicut di-
xit Hermes. Vnde Barsenus in libro qui dicitur turba philo-

sophorum in uerbis suis insinuans difficultatem huius artis innuit, quod regimen eius est maius quod ratione percipitur nisi inspiratione diuina &c. Est enim thesaurus Dei maximus & remuneratio. Et Rosinus. Nullomodo possunt studentes ea quæ philosophi ambigua posuerunt, à uero sequestrare nisi Deo inspirante uel aliquo docente. Rasis in lumine luminum. Ex hoc ergo in quantum diuina uoluerit reuelare clementia perpendes. Et Hermes. Nullo modo ratio & intellectus aliud percipiunt, quàm rubiginis sublimationem. Et senior, nil occultauerunt præter præparationem quicquid est difficilior rerum, unde si inuenerunt rem, non habuerunt præparationem, & res non perficitur nisi cum præparatione. Et Mundus, regendi nanque ignorantia non nulli errauerunt. Et Morienus. Quicumque hanc artem sectatur, cæteras & præcipue dialecticam scire conuenit, quoniam philosophi huius non nisi sub inuolucro & figura locuti sunt. Et Theophilus in turba philosophorum. Nemo nouit quod philosophi in suis libris narrauerunt, absque lectionum & tentationum frequentatione, ac sapientum inquisitione, quod enim posuerunt sublimius & obscurius est, quàm quod sciri potest. Et Barsesus iterum in eodem. Qui curuat dorsum suum in libris nostris legendis, eisq; uacat, & non est uanis implicitus cogitationibus, Deumq; precatur, in regno regnabit indeficiente quousque morietur. Et Rosinus. Qui autem in hac arte ingrediuntur intellectu carentes, & notitia eorum quæ philosophi in suis libris descripserunt multipliciter errant &c. Eius ergo modus essendi, tractandi, & intelligendi, & studendi, & regendi arguit in hac arte ultimam difficultatem & obscuritatem.

Secunda causa difficultatis.

SIMILITER ex diuersitate eorum qui circa ipsam hodie operantur, arguitur difficultas, quoniam uarijs & diuersis modis & circa res diuersas & extraneas, eos hodie operari uidemus, & utroque modo attribuitur error arti. Vnde Galenus in commento regiminis acutorum iuxta principium ait. Ex diuersitate quæ est inter illos quæ exercent aliquam artium quæcunque fuerit, dubitat homo necessario. Ita quod fecit eam hæsitare, quod non est de ipsa scientia sed error, conuenientia autem eorum in ea est significatio magna super scientiam illam.

Tertia causa difficultatis.

SIMILITER ratione insuetudinis arguitur difficultas, quia rarissime reperitur aliquis actualiter per experientiam ipsam habens. Vnde philosophus sexto Topicorum. Omne quod insuetum est obscurum est &c.

Quarta causa difficultatis.

SIMILITER ratione uerborum suorum quibus unusquisque sibi ipsi contradicere uidetur & alijs. Vt non perpendat quilibet legens id quod dicunt, ex hoc fortis arguitur difficultas. Vnde Rasis in lumine luminum. In alchymicorum libro perfectum insinuauit fermentum annotatione planum, in inquirendo facile, quod non esse fermentum in eodem asserui, sed qui discretionem uiget, & sapientia floret si nostri sermonis interiora, perscrutari uoluerit, tam ipsius locum quam exordium se inuenisse gaudebit. Idem est in eodem. Quod si aliquid in libro duodecim aquarum transuerse acceperis, tu dum operatus fueris ab ordine non declines &c.

Quinta causa difficultatis.

SIMILITER ratione pretij arguitur difficultas arte, quia quandoque dicunt hūc lapidem nullius pretij aut uilissimi, ut Geber, Morienus & Haly, & quod in uia præiectum inuenitur, & in stercore. Et quandoque dicunt absque multis sumptibus non potest homo peruenire ad artis complementum, & quod natura pretiosissima est et charissima. Vnde dicit Zeno in turba philosophorum. Lapidem quem quæritis palam uilissimo uenditur pretio. Et Barsenius in eodem, quod enim quæritis non est parui pretij. Et Zeno iterum in eodem philosophi etiam fecerunt in hac arte uulgus errare, cum dixerunt quod natura uilis est quæ paucore uenundatur. Et dixerunt naturam omnibus naturis esse pretiosiore, quare insipientes in suis libris se fellerunt. Scitote ergo quod ars duabus eget naturis, non enim fit pretiosum absque uili, nec uile absque pretioso &c. Et Daucus. Caue ne in hoc magisterio quicquam expendas & maxime in auri magisterio.

P A T E T ex dictis & dicendis, quod omnia nomina huius lapidis sunt ficta, ad hoc ut indigne quærentes errent. Vnde Rosinus. scias quod philosophi nunquam merum & uerum uerbum posuerunt quanquam plurima cum eo falsa ponerent, & simulatis nominibus illa transfigurerent, quare neminem inuenimus uerum merum posuisse à falso denudatum excepto Hermete cum inquit. Scitote, nulla tinctura uerax fit unquam nisi ex lapide rubeo. Quia ergo cum uno uero multa falsa & extranea commiscent, & regimen in operatione & terminum & reliqua uariant & multiplicāt, solus uir excellentis ingenij potentis intelligere figuras & analogias ueterum cum diuturna inquisitione & labore magno

et prolixo animæ et corporis, cum multiplici fallacia præce-
 lente et admiratione deceptorum suorum operum et diffi-
 ciente plurima poterit adipisci. Quomodo ergo libros ipsorum
 superficialiter et secundum sonum literæ tantum considerantes
 et prima fronte accedentes ad operationem ipsius ueritatem
 et profunditatem attinget? Vnde Rasis insinuans dicit libro
 perfecti magisterij. Hi. n. septem spiritus super ignem non per-
 seuerant, sed deficiunt paulatim et ab eo fugiunt et euolant
 nisi ad ipsum, quibusdam inenodabilibus uinculis et arti-
 ficiosis ingenijs uel gummis indissolubiliter constringantur,
 quæ diuturna constantia, subtili meditatione indefessa simul
 instantia et operatione, quæ post multiplices laborum fallacias,
 et operationum diuersa sophismata est philosophia perfectis-
 simæ consecuta et eorum arcana suis reliquit filiis &c.

Sexta causa difficultatis.

SIMILITER ratione transumptionis eius et æquiuo-
 cationis et allegoriæ, et methaphoræ, maxima accidit dif-
 ficultas. Ipsa enim sic tota tradita est, ut expresse patet in
 libris philosophorum. Et quod in talibus traditionibus sit dif-
 ficultas, ostendit philosophus sexto Topicorum qui dicit.
 Contingit enim in nominibus secundum translationem di-
 ctis ueritatem calumniari. Et in octauo eiusdem dicit, quod
 propositio difficile probabilis est, quia utitur nominibus obscu-
 ris, siue simpliciter, seu multipliciter dicantur. Aut quia
 non fuerit notum, si principaliter uel secundum translationem de diffi-
 nito dicatur, &c. Immo quod difficilius et obscurius est ipsa tra-
 dita est secundum nomina inusitata, et hæc traditio adhuc est pe-
 ior translatione ut tenet in sexto. Vnde dicitur ibidem quedam
 sunt quæ non dicuntur secundum translationem nec secundum æqui-
 uocationem et sunt peiora translatione, ut lex est mensura

uel imago eorum quæ naturaliter iusta sunt. Et ideo sunt iora translatione quia translatio facit notum per similitudinem eius quod dicitur, nomina autem inusitata non. ideo difficilis est eius inquisitio & per consequens operatio, immo ipsi et uolentes exponere exponunt ignotum per aliud ignotum, aut per ignotius, qui modus exponendi uel intelligendi est pessimus, ut ibi patet. Non est ergo mirandum si in hac scientia studentes & operantes errent ualde, quia non possunt determinate asserere certam & determinatam intentionem fuisse philosophorum hanc uel illam nisi cum actu habent, hanc artem uel sunt iuxta. Videtur ergo mihi eius adeptio, quasi impossibilis nisi aut per uocem uiuentem, aut per inspirationem diuinam, quamuis interpretationem multarum figurarum quis bene & uere cognoscat.

Septima causa difficultatis.

SIMILITER ratione modi tractandi & tradendi hanc artem plurima accidit difficultas: quia omnis ars & scientia procedit, rhetoricæ præter ista, quia omnis alia docet, ordinata per capitula, principia sua & terminos cum definitione & expositione nominum, & instrumenta, quibus peruenitur in cognitionem & notitiam, conclusionum ipsius & sui operis in quibus est finis, & nititur omnia omnibus modis docere & explanare quibuslibet iuxta posse. Sola autem ista facit contrarium, quia absque notitia principiorum suorum & terminorum & instrumentorum, aggreditur tradere esse suum & opus suum, intermiscendo, modo hæc, modo illa & diminute tradendo & superabundanter & sine ordine et præpostero ordine, quia incipiendo à fine suo absque expositione finis, & nititur omnia obscure tradere et occultare quantum potest. Vnde Anaxagoras in turba philosophorum dicit.

Scitote

itote quoddam inuidi in hoc opere perfectionem, priusquam initium narrauerunt. Et Rosinus. Scito quoddam philosophi non fuerunt in suorum operum initio medietate uel fine, nisi arcanum occultum. Vnde nunquam celare destiterunt &c.

Octaua causa difficultatis.

SIMILITER ratione uasis decoctionis, uidetur non modica difficultas, quia quamuis doceant, plura uas facere, & diuersa propter diuersas operationes quas faciunt, tamen unum solum uas est in quo omnes operationes fiunt in una decoctione. quodquidem uas est unum tantum, tam ex arte materiae, quam figurae, quam numeri, sicut patet in uasis generationis animalium perfectorum. Ideo dicit Lilius. Scias quoddam non nisi unicum uas huic nostrae operationi attribuiunt. Similiter omnes hoc idem sentiunt. Omne autem uas cum cooperculo suo, aut cum cooperculis suis dicitur unum uas ex suis partibus constitutum. Difficile tamen ualde est imaginari hanc figuram uasis & compositionem, cum tamen uis ueritati appropinquat, istius artis modus operandi aperit sibi hanc unitatem uasis inuariabilem, ante autem, quam appropinquat ueritati est impossibile.

Nona causa difficultatis.

SIMILITER ratione pronosticationis super determinatum tempus, diem & horam crisis natiuitatis & generationis huius lapidis, ars ista difficillima comprobatur. Quoniam non est nisi unum tempus determinatum ortus ipsius, in cuius ortu obseruatur tota natura, & elementorum implicium depuratorum coniunctio & radix totius operis, & pondera sapientum, quibus ignoratis totum magisterium ignoratur. Vnde Haly in suo libro secretorum. Qui hunc lapidem honoratum cum germinauerit, non inueniet, non

surget alius loco suo &c. Et qui nesciuerit & non certi-
 cabitur quando nascetur, iam parauit se morti & pec-
 niam suam perditioni &c. Vnde Thebit loquens ad Haman
 interrogatiue sicut discipulus ad magistrum in procemio si-
 licet Platonis dicit. Scientia nanque tue philosophiae est in-
 nita & opus est determinatum & termino & tempore te-
 minato. Et Rasis in libro 70. praeceptorum libro primo, se-
 licet diuinitatis. Alia habet ordinem, quorum quaedam au-
 dunt super aia. Lapis uero philosophorum semper est secun-
 dum unum terminum & secundum quem nunquam tran-
 scendit & secundum unam habitudinem. Item secundum
 eundem in libro 70. praeceptorum. Ad hoc ut quis sciat co-
 uertere argentum in aurum sunt pondera & termini, qui
 preparator studeat scire, cum enim sciet pondera, sciet
 totum magisterium, & qui ignorauerit pondera, non labo-
 ret in us nostris libris. Philosophi enim nihil suarum rerum
 posuerunt nec secundum hoc, nec aliud occultauerunt nisi
 hoc &c. Et ideo philosophus quarto physicorum & secundum
 coeli & mundi, uult quod determinatum sit tempus cuiuslibet
 actioni naturali in quo Minori, uel Maiori compleri non
 potest illa actio. Et Galenus secundo de diebus criticis di-
 cit. Quod motus & opera naturae, adherent semper uia
 uni & ordini uni. Hunc autem terminum temporis philo-
 sophi scientes, concorditer in eorum uerbis uariauerunt ad
 errorem idiotarum. Vnde quidam ponunt hunc terminum
 uno anno. Ut Rosinus & Plato in suis stollicis. Et scias
 quod pauciores dies preparationis, est circuitus & reuolutio
 luminaris maioris. Rasis autem ponit, in nouem mensi-
 bus in libro trium uerborum. Alij in diebus septem. Alij in
 40. Alij in octuaginta, quidam alijs modis infinitis.

ū tamen in rei ueritate non sit nisi unus terminus propterea
uia sola una est decoctio à principio usque ad finem, sicut
atet de generatione infantis & pulli. Sub tempore autem
concluditur secretum ignis, quod est maximum in arte.
Ad hanc autem diem crisis & partus & ortus lapidis quæ
st terminus totius consumationis operis, cognoscendā, oportet
et diem præcognoscere indicatē, cum ipsa sit sicut signum,
& indicata sicut signatum, & habeant adinuicem quandā
naturalem colligantiam determinatam & ordinatam. Sicut
etiam patet in febribus putridis, in quibus oportet medicum
scire dies indicationis & dies criticas indicatas ab illis, ut re-
fle regat infirmum. Et sicut in generatione foetus, quia
quando scimus tempus motus eius, scimus & tempus partus
& non aliter. Sed hic multo fortius, prædictis enim non
permiscetur uoluntas, nisi uniuersaliter per accidens. Huic
autem uoluntas necessario permiscetur, cum totius operis cō-
plementum sit à uoluntate regente naturam, quæ si tunc nō
affuit, annihilatur opus. Has autem dies indicatiuas &
præsertim criticas, nunquam narrare præsumpserunt per se
& pure, immo semper mystice, tanquam ab indignis celare
cupientes. Ibi enim est operis perfectio & eius annihilatio,
quoniam in ipsa die immo hora oriuntur elementa simpli-
cia, depurata ab omnibus coinquinamentis, quæ egent statim
compositione, antequam euolent ab igne & conuertantur in
terram, id est, fixationem & non prius nec posterius.
Cognitio autem huius compositionis reddit totam artis ope-
rationem uigilem & difficillimam cum ipsa sit diuina & in-
credibilis, & quasi impossibilis credatur & iudicetur.

Decima causa difficultatis.

SIMILITER ratione materiæ ex qua fit hic lapis,

ars uidetur difficilis. ipsi enim loquentes metaphorice ut de
 cervicis seducant ignaros. nominant quaslibet res de mundo
 docentes ex eis diuersis modis operationum, posse fieri la-
 dem philosophorum. Ita quod quidam in arsenico, quidam
 in sulphure, quidam in argento uiuo, quidam in sanguine
 quidam in ouo, quidam in capillis, quidam in stercore et
 sic in alijs rebus infinitis intentionem et opus suum appli-
 cant. Et adhuc, in eadem re diuersi sunt adinuicem, di-
 uersimode operantur et simpliciter et commixte.
 Sed tamen in rei ueritate materia ex qua fit hic lapis est tan-
 tum unica, nec potest in aliqua alia re de mundo hic pro-
 pinqua potentia inueniri, et est illud quod magis simile est
 auro, est autem illud ex quo generatum est, et est argen-
 tum uiuum solum purum, sine alicuius rei commixtione,
 ut infra probabimus in suis locis expresse. Quia ergo ma-
 teria huius lapidis est unica tantum, sed in arte, magisterioque
 alchimie, est infinitis nominibus uariata, et modus opera-
 di est solum unus, sed a philosophis multipliciter uariatus.
 Ideo non est mirandum, si ars est difficilis et operationes ex-
 erent ualde. Quia ergo non nisi unica res reperitur, quae
 sit origo et materia metallorum et de ipsorum substantia, ut
 diximus, ideo sola una materia erit alchimie. Quia ma-
 teria alchimie est solum illud quod est materia naturae, ali-
 ter enim ars non poterit imitari naturam, et ipsa est mate-
 ria metallorum. Eget tamen haec materia cum sit perfecta
 mixtione cum eis per liquefactionem ut unum fiant omnino
 absque diuersitate sicut est substantia auri. Similiter cum
 forma substantialis cuiuscunque rei extrahatur de potentia
 suae materiae propincae, et non ex extranea, tunc cum sit
 tantum materia una propinqua auri, ex qua ipsum facit na-

ra, ergo & ars illa, unicam materiam tantum recipiet
eccessario, si ueram formam auri generare debet.

SIMILITER ratione materiae &c. Notandum est
cundum Aristotilem primo posteriorum, quando compa-
at demonstrationem uniuersalem ad particularem quæ sit
otior, quòd quanto aliud magis diuiditur in partes, ma-
is infinito propinquat, & ideo minus scibile, ergo quanto
minus diuiditur in partes, magis finito propinquat. Et ideo
magis scibile. Cum ergo de essentia uniuersalis sit esse unum
n multis & de multis ut in eodem dicitur, De essentia au-
e particularis sit esse multa, ergo q̄ uniuersale est, unū est
& magis scibile & econuerso. Quamobrem cum ars al-
chimie per omnem modum sit tantum una, absque plurali-
ate, ergo maxime est finita & uniuersalis, & maxime sci-
bilis de se, ergo cognita hac unitate & uniuersalitate, co-
gnosceretur omnis pluralitas certitudinaliter quæ ponitur sibi
subiecta. Ars ergo alchimie de se esset facilis, immo facilli-
ma, si esset simpliciter sine allegoria tradita. Quia ergo so-
phistæ pluralitatem & diuersitatem materiae, scilicet generis
subiecti huic supponunt arti recedentes ab unitate & mixtio-
nes uarias ex eis, & operationes in infinitum extendunt &
multiplicant, quod est contra intentionem naturæ, ergo ab
hac unitate & ab hoc uniuersali maxime recedunt, & per
consequens de hac arte minime sciunt. Vnitas ergo est cau-
sa pluralitatis & scientiæ eius, non autem econuerso.

Quomodo hæc ars sit tantum unica, non solum quo ad materiam, sed per omnem modum. Et consequenter uide de unitate lapidis philosophorum, tam quoad materiam, tam etiam quo ad modum operandi secundum ultimatum eius dispositionem, & quod nil extranei intrat, quod non sit de sua natura.

EST autem ars hæc unica, non solum quo ad materiam, sed secundum omnem modum. Ita quod omnia quæ sunt in hac arte necessaria quocunque modo tradita sint, semper reducuntur ad unum, tanquam ad genus suum, non recipiens diuersitatem. Signum autem huius unitatis prædictæ est, quia omnes philosophi huius artis quocunque modo extraneo, & figuratiue loquantur, mutuo se intelligunt, quasi una lingua & loquela extranea ab omnibus alijs. & nota solis eis sibi inuicem loquerentur, quod nullo modo esse posset, si ars hæc esset multiplex & uaria & diuersa, siue ex parte materiæ siue modi agendi & operationis. Quomodo enim aliter in omnibus quæ dicunt se mutuo intelligere possent? Quemadmodum græci mutuo se intelligunt, & arabes se, & latini se per unitatem loquelæ ad rem eandem, non autem græci, arabes, nec e conuerso propter uariationem ab unitate, sic & in proposito esse uidetur. Vnde Rasis in lumine luminum. Diuersi diuersas nominando protulere sententias, nusquam tamen aberrasse uidentur. Vnde dicit Senior. Sapientes non sunt diuersi in intellectu sed in nominibus & similitudinibus, & per omnia idem intelligunt. Item dicit Lilius. Vna uia, una re, una dispositione, uno actu totum magisterium termi-

atur . Et Alphidius . Non indiges nisi una re . scilicet aqua , & una actione scilicet coquere . Et non est nisi unum vas ad album & rubeum simul faciendum . Et Mahometh . Vnum vas in albo & rubeo , & unus ignis , & unum tempus determinatum in albo & rubeo . Ad idem Morienus . Licet sapientes sua nomina & dicta mutarent , tamen semper intelligere uoluerunt rem unam , dispositionem unam , & viam unam . Idem in eodem . Sapientes hanc rem cognouerunt & eam rem esse unam sapientius probauerunt . Et Geber in summa sua . In rerum multiplicitate ars nostra non perficitur , est enim lapis unus , medicina una in qua totum magisterium consistit , cui non addimus rem extraneam aliquam , nec minuimus , nisi quia in preparatione superflua remouemus . Et Rasis in lumine luminum . Album , item & rubeum , ex radice una nullo alterius generis interueniente , pullulat , nam seipsum dissoluit & copulat , & seipsum albescit & robore decorat , seipsum croceum facit & nigrum . Præterea seipsum desponsat , & seipso concipit , quousque operis finem acceleret . Idem in libro trium uerborum . Huic lapidi nullus est similis in mundo qui seipsum imprægnat , et de seipso concipit & seipsum parturit . Et Salomon filius Dauid . Nemo habet in sulphure nisi unum iter . Et Senior . Natura cognoscit naturam & natura congaudet naturæ , & tamen non est nisi unica natura & genus unum & substantia una & essentia una . Et Mundus in turba philosophorum . Natura natura letatur , natura naturam superat , & natura naturam continet , & tamen non sunt diuersæ naturæ , nec plures , uerum una sola , habens in se suas res quibus cæteris rebus imminuit . Et Haly in suis secretis . Scias frater , quod hoc officium est unus lapis , super quem •

DE VNITATE

non intrat garip. i. aliquid aliud, & cum eo operantur
pientes & de eo exit quod quærent, & non commiscetur
eo aliquid, nec in eius parte, nec in toto, & uocatur ori
mundi & oritur sicut germinantia. Et Hercules Rex
piens. Hoc autem magisterium ex una sola prima radi
procedit & post modum in plures res expanditur & iterum
in unum reuertitur. Vnde subtiliter inspiciendo philoso
phis semper dicunt unum, & circa ipsum uersantur, &
lud unum idem repetunt sub diuersis uerbis. & talis diuers
tas & multitudo facit errare ualde. Vnde philosophus
quinto topicorum. Conturbat autem audientem quod frequ
ter dicitur. Et Costes in turba philosophorum. Nimius se
mo intellectus errorem augmentat.

Instantia contra dictam unitatem.

ED Videtur quod plures uiae sint ad hoc & non
S una sola. Nam dicit Geber capitulo de natura sul
phuris. Qui etiam ipsum, scilicet sulphur in præ
paratione, commiscere & amicari corporibus nouit, sciet
unum de secretis naturæ maximum & unam uiam perfe
ctionis, cum multæ sint uiae ad unum effectum, & unum
intentum &c. Et dicit Rasis in libro perfecti magisterij,
loquens de corporibus, & spiritibus & eorum purgatione
& compositione diuersa & multiplici, quàm prius narrauit
& diuersis uijs. Ego autem nouissime dico, quod unum
quodq; prædictorum corporum & spirituum si præparatio
ne perfecta fuerit præparatum, album uel rubeum est elix
ir per se solum &c. ergo plures uiae perfectionis & plures
• materiae possunt esse in hac arte.

ET nos respondemus ut prius, q̄ sola una uia est & una materia de unitate materiae, satis patuit et patebit infra. Ad id aut̄ quod dicit Rasis, dicimus, q̄ in subiecto realiter loquēdo spiritus & corpora sunt idem, sed solum secundum rationem & differunt sicut infra patebit. Ideo siue corpus, siue spiritus sit, quod perfecte preparatur, est elixir per se solum. De pluralitate autem uiarum dicimus sicut prius. Nam sicut patet de nutrimento & nutribili, quod una sola uia est & una ultima dispositio, ut nutribile nutriat, sed multae dispositiones praecedentes hanc siue uiae sunt ex diuersitate alterationum praecedentium, & quasi infinite ad illam, quae tamen & si multae & diuersae sunt adinuicem, nunquam tamen secundum ordinem propter finem adinuicem uariantur. Et ideo una sola uia, & principio usque ad finem est per se. Sic eodem modo, hic est, quia intentio & finis, & modus est unus solus, & ideo una uia sola ad ipsum, sed quia multae dispositiones sunt necessario praecedentes hanc ultimam, ideo dici possunt multae uiae, sed sunt habentes ordinem, & colligantiam naturalem ad illam unam finalem, & ideo nunquam uariantur, nec diuersificantur ab inuicem. Immo Geber hanc unitatem affirmans, dicit sic cap. de differentiis omnium medicinarum. Tertiij autem ordinis medicinam appello, omnem preparationem, quae quando corpori bus aduenit, omnem corruptionem cum proiectione sua tollit, & cum omni complementi differentia perficit. haec autem est una sola, & ideo per illam excusamur à laboris inuentione decem medicinarum etc. Et dicit similiter de medicinis tertiij ordinis. Est autem huius tertiij ordinis medicina duplex lunaris, scilicet et solaris, est tamen in essentia una, & modo agēdi similiter. Et ideo à nostris ueteribus medicina uni

DE VNITATE

ca nuncupatur etc. Et Pythagoras in turba philosophorum
 Aliam gubernationem ponamus, quæ non est alia radice u-
 rum nomine. Et Florus in eodem. Natura enim una est,
 qua si quis errat peritum tendit ac uitam amittit. Hanc er-
 go unam habeatis naturã, alienam uero dimittite. Idem in
 eodem huius artis fundamentum, propter quod multi parie-
 re, unum est. Et in eodem. Pluribus autem rebus non ind-
 getis nisi una re, quæ scilicet habet patrem, & matrem, &
 eius pater & mater eam nutriunt atque pascunt, neque ipse
 a patre, atque matre aliquo modo differre potest etc. Quia
 ergo res siue materia ista est tantum una, tam ad tineturã
 albam, quàm ad rubeam, & dispositio ultimata una, &
 uia una, & uas unũ, & terminus & finis unus, & modus
 operandi unus & omnia unum, & pluribus modis, &
 quasi infinitis tradita, tunc planum est quòd pluribus modis
 quasi infinitis ab unitate & ueritate & tramite directo ar-
 tificem deuiare continget. Cum enim omnia hæc sint & re-
 uertantur in unum in operatione, tamen in principijs huius
 artis & magisterij quæ sunt modi operationum, quibus ar-
 tifex applicatur ad hoc magisterium, multipliciter loquun-
 tur, & deceptorie. Ita ut nunc dicant rem debere solui, nunc
 sublimari, nunc descendendi, nunc distillari, nunc coagula-
 ri, nunc cerari, nunc fixari, nunc calcinari, & sic siqui modi
 operationum sint alij, quas tamen operationes omnes faciunt
 simul & semel in uno uase. Deuiantes autem distinguunt,
 & separant opus ab opere, & uariant, & multiplicant &
 quod facile est fit difficile, & impossibile. Vnde Rasis in li-
 bro trium uerborum dicit. Scias quòd in solo igne sine aliqua
 separatione possunt fieri omnes distillationes & sublimationes
 & calcinationes, & dealuationes, & rubificationes, &

nortes ipsius mercurij mortui, & fusiones cum omnibus resolutionibus & congelationibus sicut debent esse &c. Et Moienus. In una dispositione mutantur omnes colores, sed quanto ignis magis eius colores innotat, tantum plura nomina sibi imponunt. Vnde Pythagoras in turba philosophorum. Quicquid dixerunt philosophi in libris suis, decoque, assa, funde, descende, reiterra &c. non est nisi una operatio in igne. Item Barseus in eodem. Oportet uos opus coque, re, assare, calefacere, dealbare, terere, rigare & tingere etc. hæc ergo plura nomina sunt quorum regimen unum est. Et Rasis libro 30. uerborum uerbo 21. Regimen enim est unum et operatrix una. operatio uero et transmutatio non sunt una. Possunt etiam ipsi adaptari uerba philosophi 2. coeli, & mundi, qui dicit, quod rectificationes rei unius foeliciores & leniores sunt rectificationibus rerum multarum. & rectificationes rei simul sunt faciliores & foeliciores rectificationibus eius multotiens, & quando res recipitur operatione una uel operationibus est faciliior. que autem accipitur operationibus uehementior est, & difficilior. Similiter quod bene fit uno modo fit, ut dicit philosophus 2. ethicorum.

Distinctio prima ostendens quod hæc ars sit naturalis & diuina, & quod per ipsam philosophi antiqui fuerunt uates de futuris miraculis diuinis.

M P L I V S ars hæc cogens nos tum propter difficultatem eius tum propter insuetudinem dilatare sermones. Dicimus, quod ipsa partim est naturalis, & partim diuina siue supra naturam. Si enim consideretur

ARS NATURALIS

ex parte proiectionis lapidis super imperfecta metalla, qui perficit omnino ea in aurum, sicut facit natura, siue una pars super 100. siue super 1000. projiciatur, sic est naturalis. Si autem consideretur ex parte digestionis, & generationis, & germinationis et ortus lapidis, hoc est dupliciter, quia autem ex parte sublimationis in cuius fine germinatur anima candida mediante spiritu, et cum spiritu ipso simul euolans ad coelum inde euolant. Et hic est lapis patens & manifestus & isto etiam modo est naturalis. Germinatio enim uel aliud est, quam redictio rei ad id quod erat, tempore praefinito. & hoc est naturale, & hoc apud nos est satis mirabile quamuis non apud philosophos. Aut ex parte fixationis & permanentiae animae & spiritus in fine sublimationis, & hoc fit per adiectionem lapidis occulti, qui sensu non comprehenditur, sed intellectu solum per inspirationem, uel reuelationem diuinam, aut per doctrinam scientis. Vnde Plato in stollicis. Cognosce illud ad quod peruenisti, deinde considera per intellectum quae acquisiisti. Et dixit Alexander. duo sunt in hac arte ordines, scilicet aspectus oculo, Intellectusque corde. & hic lapis occultus est qui proprie dicitur donum dei, et hic est lapis diuinus occultus, sine cuius commixtione lapidi annihilatur alchimia, cum ipse sit ipsa alchimia, & perditur opus eadem hora. Et hic lapis diuinus est cor & tinctura auri quaesita a philosophis. De quo dixit Hermes necesse est, ut in fine mundi coelum & terra coniungantur, quod uerbum est propheticum. Et de hoc dixit Rasis in lumine luminum. Occulti lapidis natura, eiusque dissolutio omnino agnoscenda est, ea nisi ad unguem cognita fuerit ab opere cessandum moneo. Pitagoras in turba philosophorum. hoc autem deus celauit. Apollo. Ne mundus

leuasteretur. Et hoc modo alchimia est supra naturam, et
est diuina, & in hoc lapide est tota difficultas istius artis.
Neque potest assignari sufficiens ratio naturalis, quare hoc ita
se possit, & sic cum intellectus non possit hoc comprehendere
nec satis facere sibi ipsi, sed oportet ipsum credere sicut in mi-
raculosis rebus diuinis. Ita ut fundamentum fidei Christianæ,
quod supra naturam existit, à non credentibus primo existi-
metur uerum omnino, quoniam finis eius miraculose, &
supra naturam completur. ideo tunc solus deus est operator
quiescente natura artifice. Et propterea antiqui philosophi eius
artis in quibusdam futuris hanc artem diuinam scribendo
quoquomodo prophetauerunt. Vnde dicit Rasis in quadam
epistola. Cum hoc autem, scilicet lapide rubeo magnificaue-
runt se philosophi super omnes alios & uaticinati sunt futu-
ra. Specialiter autem & non solum generaliter prophetaue-
runt. Ita quod cognouerunt diem iudicii & consumationis
seculi debere uenire, & mortuorum resurrectionem in ipsa.
In qua unaquæq; anima suo primo corpori coniungetur, &
de cætero ab inuicem non separabuntur in perpetuum. Et erit
tunc, omne corpus glorificatum ad incorruptibilitatem translatum
& ad luciditatem & subtilitatem ferè incredibilem, & pe-
netrabit omne solidum quia eius natura tunc erit natura spi-
ritus sicut & corporis. Reliqua autem damnanda resurgent
ut illa, quo ad perpetuitatem & incorruptibilitatem. Passi-
bilia tamen erunt & cum tenebris & obscuritatibus, & op-
positione illis. Vnde Bonellus in turba philosophorum. Om-
nia uiuunt & moriuntur nutu dei, & est natura cui cum
humiditas accidit, & cum ea permittitur per noctes, tunc
similis uidetur mortuo, & tunc res illa igne indiget, quous-
que illius corporis spiritus extrahatur & per noctes dimittatur

tur ut homo in cumulo suo, et pulvis fiat, ijs peractis, deus reddet ei animam suam & spiritum, ac infirmitate ablata confortatur illa res, & post coruscationem emendatur, quem admodum homo post resurrectionem fortior fit & iunior, quam fuerat in hoc mundo. Et dicit Milnesindus. Creator animarum cum has mortificat creaturas, postquam sequestrat animas à corporibus reddet eis animas suas ut iudicet & remuneret similiter oportet nos ijs adulatione uti animabimur etc. Et Hermes in primo. Porro nisi iudicii diem timerem, huius scientiæ nil patefacerem, nec ulli prophetarem etc. Quia igitur uiderunt diem nouissimam in hac arte, scilicet germinationem & natiuitatem huius lapidis miraculosam potius, quam rationalem, quia fit cōiunctio animæ beatificandæ cum suo primo corpore mediante spiritu et eorum perduratio in æternum gloriosa. Ideo ex hoc iudicauerunt diem iudicii domini, nouissimam huius seculi debere uenire, quæ erit supra naturam et miraculosa. Ideo Pythagoras in turba philosophorum dicit, intelligite omnes sapientes, quod omne quod ex una essentia deus creauit, non moritur nisi in die iudicii. Similiter per hanc artem cognouerunt, & iudicauerunt antiqui philosophi huius artis uirginem debere concipere, et parere, quia apud eos hic lapis concipit, & impregnatur à seipso, & parit seipsum. Vnde est conceptio similis conceptioni uirginis, quæ absque uiro concepit, quod esse non potest, nisi miraculose, scilicet per diuinam gratiam. Et in partu huius lapidis fit partus similis partui uirginis, quia post partum permanet uirgo, ut prius ante conceptum, quod etiam esse non potest nisi diuino miraculo mediante. Quia igitur uiderunt conceptionem, impregnationem, & partum et nutritionem huius lapidis ita miraculosam, iudicauerunt mu-

rem uirginem debere concipere absque uiro & impregnare
& parere miraculose & manere uirginem, ut prius.
Vnde Alphidius. hic lapis in uis proiectus est in nubibus exal-
tus, in aere habitat, in flumine pascitur & in cacumini-
bus montium quiescit, cuius mater uirgo est, cuius pater foe-
minam nescit. Adhuc etiam nouerunt quod deus fieri debe-
at homo, quia in die nouissima huius artis, in qua est ope-
is complementum, generans, & generatum fiunt omnino
unum: & senex, & puer, & pater & filius fiunt omnino
unum. Ita quod omnia uetera fiunt noua. Vnde quia hanc
rem ita miraculose uiderunt, indicauerunt etiam creatorē
eum creatura fieri debere unum. quia igitur creatori nulla
creatura uniri potest, nisi homo solus, cum sit ad imaginem
& similitudinem creatoris factus, ratione animæ intellectiue
iudicauerūt deū cum homine fieri debere unum, & hoc fa-
ctum fuit in Christo Iesu, & uirgine matre eius. Vnde
Balgus in turba philosophorum dicit. O quam miræ naturæ
quæ animam senis in iuuenile corpus transformauerunt
ac pater filius factus est. Benedictus ergo sit deus creator opti-
mus etc. Similiter Plato scribens in alchimicis. Scripsit euan-
gelium, quod post eum per tempora longa ualde scripsit San-
ctus Ioannes Euangelista, & compleuit. Scripsit enim Pla-
to. In principio erat uerbum continuo usque ad locum illū.
Fuit homo missus à deo etc. Sicut recitat Sanctus Augusti-
nus in octauo confessionū. Et ostendit deus hoc exemplum
miraculosum philosophis in hoc lapide. Ut ostenderet poten-
tiam suam, ut ipsi scirent & cognoscerent eum, opera quæ
supra naturam consistunt, quæ noster intellectus non potest
comprehendere posse efficere, quando uult. Vnde Morie-
nus. Scias, quod hoc magisterium non est, nisi secretum se-

cretorum dei altissimi, & magni, ipse enim hoc magisterium suis prophetis uel philosophis commendauit quorum animas in paradiso collocauit etc. Circa illam literam. Et hoc modo alchimia etc.

NOTANDUM quod operationes naturales in quibus natura sola non uidetur sufficiens sicut in alijs, sed quodammodo quodam mirabili, & diuino fieri uidentur deberet reduci ad potentiam diuinam regentem eas supra naturam rei cum naturalis ratio sufficiens ibi deficiat. Vnde Auicen. in 3. fen 21. cap. 2. scilicet de generatione embrionis dicit sic. Et quando separatur foetus aperitur matrix aperitione tali, cuius similem efficere non ualet in suo simili. Et necessarium est ut separentur iuncturae quaedam & sustententur adiutorio dei excelsi, post illud redeunt in proximo ad continuationem naturalem, & est operatio illa de fortibus operationibus naturalibus. & formatiua quidem appropriata est cum re continuata a creatore, ut sit preparatiua non cessans comprehendere cum augmento foetus quae non comprehenditur, et hoc est de secretis dei. Sit ergo deus exaltatus, qui est rex uerax et benedictus etc. Ista sunt uerba Auicen. Dico ergo quod natura non separat aliquas iuncturas corporis propter necessitatem aliquam, nisi hanc, scilicet femorum tempore partus, neque aliquas separatas restaurare potest, nisi hanc solum cum tempore, quod est mirabile ualde, sed sola chirurgia illas alias restaurat, ergo expresse uidetur, quod diuina potentia immisceat se secrete huic tali operationi naturali, et regat naturam supra conditionem naturae, quasi modo supra naturam, cum ultra naturam rei hic talis operatio fieri uideatur. natura enim rei de se hoc pati non posse uidetur, & ratio est quia si alio tempore fiat separatio illius iuncturae
non

non potest reddi ad dispositionem naturalem nisi per opus chirurgiæ, sicut nec aliæ iuncturæ. Sic eodem modo dicimus in hoc opere diuino, quod nec ex parte naturæ tantum, nec artis ministrantis, iuuantis naturam, uidetur hic talis compositio lapidis in fine operis fieri posse. Vt super ignem perpetuo perseueret, sed potius in diuina potentia reseruari uidetur hoc, mediante cognitione artificis. Ergo quàm difficile, quàm occultum, quàm mirabile, quàm arduum est extimandū, hūc punctū artificem attingere posse. De hoc autē mirabile uerbum dixit Socrates, scilicet quod uirtus supra uirtutes existens, est res impossibiles redigere ad possibilem facilitatem præclare. Recte ergo dicendum hoc opus esse diuinum & secretum diuinum & supra naturam & sicut fortissima informat supra nostrum intellectum & ultra nostrā cognitionem quasi supra naturam, sic & in hoc opere accidere uidetur. Et tantum de prima distinctione.

Sequitur secunda distinctio. In qua ostendetur quomodo hæc ars inuenta sit, & quibus data & quibus non, & quare sic obscure scripserunt eam philosophi.

NUNC dicimus & uere firmamus quod nullus antiquorum à primo homine usque ad ultimum potuisset, secretum istius artis diuinum adinuenire suo ingenio naturali secundum rationem naturalem solā nec secundum experientiam, cum ipsum supra rationem & experientiam consistat, ut quid diuinum occultum. Sed Deus gloriosus gratiarum largitor optimus, ipsum suis fidelibus sapientibus eum timentibus eum apparuit, & propala-

uit. Vnde Alfidius. Non ignores fili mi quòd filijs Adæ rationabilibus, Deus hunc scientiæ thesaurum aperuit, demum pauperibus propriam esse uoluit. Et Rasis in libro trium uelamentorum, hoc est donum Dei. Vnde Aristoteles in libro de secretis secretorum ad Alexandrum dicit, capitulo de medicina magna & secreta philosophorum. Dignum itaque est ut scias medicinam magnam quæ dicitur gloria inestimabilis & thesaurus philosophorum. Ego uero siquidem nunquam percepi nec ueraciter noui quis eam inuenerit, quidam enim dicunt quod Adam fuit eius inuentor. Alij quòd Esculapius etc. Quidam autem affirmant, quòd Enoch nouit hoc secretum per uisionem. Volunt etiam dicere quòd iste Enoch fuit magnus Hermogenes, id est, Hermes quem græci multum laudant & commendant & ei attribuunt oëm scientiam secretam & coelestem etc. Ideo in eodem, in epistola quam scribit in principio, respondens Alexandro, dicit præterea quòd interrogasti & scire desideras, est arcanum tale quòd uix humana pectora poterunt tollerare, quomodo ergo immortalibus pellibus poterit depingi? Ad illud itaque quod te decet quærere mihi licitum est tractare, & me oportet & teneor ex debito, respondere sicut tu teneris ex debito tuæ discretionis, non exigere amplius ex hoc secreto quàm tibi tradam in hoc libro etc. Et quamuis dicunt aliqui hunc librum non fuisse Aristotelis, cum non redoleat eloquentiam eius, ut in naturalibus & metaphysicis, tamen quia fama testatur eius fuisse, & quia materia libri magis est narratoria quàm inquisitiua, ita quòd stilus facilis fuit utilior. Et quia inuenimus auctoritates eius huius libri allegatas, à Ioanne Mesue capitulo de egritudinibus oculorum & ab Haly in libro suo de secretis secretorum, ideo credimus ipsum fuisse suum.

Item Hermes in principio libri septem tractatum. Huius autem artis scientiam ab unius tantum Dei habeo inspiratione. Amplius sciendum quod cum mos philosophorum sit, non inuidere, quoniam scientis est docere posse. Ideo hoc arcanum diuinum, à Deo primis philosophantibus reuelatum posteris tradiderunt in scripturis, timore & præcepto Dei coacti & quia arcana, præsertim hoc non quibuslibet, sed solis sapientibus dignis à Deo dilectis sunt reuelanda. Ideo solis illis scripserunt. Si enim omnibus indifferenter hoc scripsissent arcanum, sicut in alijs scientijs omnibus plano sermone et ordine, omnem ipsius modum & circumstantias omnes quibus peruenitur ad ipsum absque figura & enigmate reuelassent. Ergo uolentes hoc solis aperire prædicti & ab insipientibus occultare tradiderunt sermonibus obscuris illis & obscurissimis istis. Neque potuissent philosophantes sequentes aliter ad eius notitiam peruenisse. Vnde Morienus. Si sapientes, qui post illos fuerunt, de qualitate uasis in quo conficitur, expōnes suas non inuenissent, nunquam ad eius notitiā peruenire potuissent. Vnde idem. Allegorizauerunt dicta sua super uulgus, non sunt tamen mentiti, sed locuti secundum quod bonum uidebatur eis & secundum hoc quod adinuicem se intelligerent ut alios lateret hoc &c. Vnde Geber in summa sua capitulo de negantibus artem à datis, dicit sic. Hæc enim ars occulto sermone non eget omnino neque penitus manifesto, trademus ergo ipsam sermone tali quod prudentes latere non accidet, hic autem mediocribus profundissimus erit, fatuis autem per utrosque terminos miserabiliter concludet in hac una & eadem traditione nostra. Idem in eodem capitulo de administratione solaris medicinæ. Sed si quidem hanc scientiam Palliamus nō miretur doctrinæ filius,

non enim illi Palliamus sed malis & improbis, & eam tali sermone tradidimus, quem latere insipientes necessario accidet, & eo ad illius inuentionis perquisitionem prudentes alliciet. Filij igitur doctrinæ perquirite & hoc excellentissimū Dei donum, uobis solis seruatum inuenietis. Filij insipientis nequitiae & maliuolæ prauitatis immensæ ab hac scientia fugite, quia uobis inimica est & aduersaria, & uos in miseriam paupertatis constituet, quoniam uobis penitus hoc Dei donum est occultum & à diuina prouidentia denegatum omnino. Idem in eodem capitulo ultimo. Nō enim tradimus scientiam nostram sermonis continuatione, sed eam seminauimus in diuersis capitulis, & hoc ideo quoniam tam quidem prohi, quā improbi si continue tradita fuisset, eam usurpassent indigne &c. Idem in eodem. Solum ergo prudentes ad artem allicimus, per ingenia à nobis tradita uiam inuestigationis eisdem exposuimus. Non autem eam inuentam nisi solis nobis scripsimus, sed inuestigationis modum et modorum ingenia &c. Et Alexander. Scias quod hunc meum librū, nullis nisi philosophis posui. Et Rasis in libello ludorum. Non enim fecimus libros nostros, nisi nobis & filiis nostris & quisquis sit, qui peruenerit ad intelligendū eos, erit ex nobis, & qui non peruenerit erit contrarius nobis. Idem in lumine luminum. Si enim omnia prout se habent, uellem enodare, nullus ultro prudentiæ esset locus, cū insipiens sapienti æquaretur. Neque sub lunari circulo quisquam mortalium paupertate nouerca inedarum ulterius defleret angustias. Vnde secundum Hermetem in principio. Scitote filij quod philosophi non inuident morigerosis, neque legitimis nec sapientibus: ueruntamen ignaris & uitiosis à lege & benignitate priuatis, ne mali potentes fiant, quoniam penitus indigni

sunt sapientia. Vnde deprecor uos filios philosophorum ut ne mini fatuo uel ignaro, uel cuiquam ad hoc inepto huius scientiæ quicquam narretis. Et Alphidius. Philosophi autem timentes Deum, non adeo illud pretiosum habuerunt, quin alijs philosophis arcanū lapidis patefacere uellent. Ideoq; patens opus lapidis alijs in lucem non posuerunt, timentes, ne luce manifesta totus mundus uergeret in occasum, metendi, seminandi, plantandi, & agriculturæ periret exercitium, quomodo propalare nolentes posuerunt, in scripturis & figuris & ænigmatibus uelata tenuerunt, maluerunt enim suam scientiam sic abscondere, quā per eam patefactam mundi conditionem delere. Rosinus. Scito quod non inuidiæ causa hanc artem philosophi celauerunt, ne alij ditarentur, uerum timuerunt ne quis deuastator, aut malefactor hoc habito illicita ageret & abhominabilia, & esset ad suum detrimentum. Idem in eodem. Dei nanque iudicium est, hanc rem scientibus modum inuenire, ne mali percipientes hoc, ad prophana agenda fiant promptiores, & de eorum peccatis reddituri sint philosophi rationes. Et Pythagoras hoc autē Deus celauit Apollo ne mundus deuastaretur, & sic de alijs philosophis. Patet ex ijs quod nō est scientia hæc, pro quolibet, nec scripta pro quibuslibet. Plato prohibuit ne scientia omni loco & omni demonstretur discipulo in libro de proportionibus & proportionalitate. Huius scientiæ significationis hæc uerba protulit. Si quis scientiam demonstrauerit in loco ubi cupiditas & timor uincunt inquirendi uoluntatem, & extimauerit eam ab inquisitoribus recipi, semetipsum deludet. Rationabiliter etiam philosophi eam obscure & difficulter ipsam scripsere, ut unusquisque sapiens cum summa diligentia studere nitatur, ut cum ipsam inuenerit magis

diligat & charam teneat & gratias innumerabiles agat altissimo largitori. Vnde Rosinus. Voluerunt enim philosophi ut suis in libris perscrutationes frequentissime inuestigent. Et Barseus in turba philosophorum. Iubeo ergo uos frequenter legere & super ijs quæ narrauimus meditari &c. Idem ibidem. Heu uobis qualiter uultis habere hanc nobilissimam oblationem lecto semel libro uel primo regimine experto. Et Rasis in libro septuaginta præceptorum. Liber librum aperit, & sermo sermonem explicat. Item in libro perfecti magisterij. Vnde cū de huius rei experientia nemo possit per se prima fronte esse discretus, tibi suadendum prouidi, ut actione incepta ab ipsa non cesses, si prima uice non recte fueris operatus, secundo, tertio & etiā amplius si opus fuerit reiterando, quousque quod appetis perfectissime deprehendas. Neque te ab hac re labor manuum, rerum uel impensa demoueat, quia cum instantia uinces & cum patientia superabis, & ad id Deo duce deuenies, quod optasti, & de manuum labore mercedem & lucrum de rerum sumptibus re habebis. Sic igitur propter dictas causas hanc artē taliter philosophi tradiderunt.

MODERNI ferē omnes alterationes solas absque transmutatione facere curātes (propterea quia hebetāt) finem hunc ordinatum attingere nunquā possunt, aut pluribus alijs modis & rebus hoc idem posse perficere putāt, aut alterāt metal la pluribus modis, & pluribus rebus tā similibus quā extraneis, ut uideantur aurum & argentum. Cumq; non appareat alicui nisi opus sophysticum, merito omnes tales sophystæ iudicabuntur. Non tamē ob hoc sophystica dicetur, nec error iste est ipsius artis, sed artificis deficientis à comprehensione ipsius ueritatis, quia sicut res se habet ad esse, ita

id cognosci, ut dicitur secundo metaphysicæ, ergo cum esse rei sit tantum unum, & cognitio erit tantum una, ergo et veritas erit tantum una. Deuiantes ergo ab unitate & veritate rei, pluribus modis & quasi infinitis errare contingit: propter suam igitur ignorantiam & errores, credunt artem istam interimere.

Nota hic alchimicæ operationem & experientiam, quomodo eget continua operatione manuum, quasi & intuitu visus in suis horis determinatis, ut scilicet artifex mundet elementa & ipsa mundata uideat & coniungat, etc.

IRCA dicta notandum quod in hac gloriosissima arte ualde est necessaria operatio manuum & intuitus visus. Operatio manuum propter auferenda superflua quæ natura seperat & mundificat toto tempore digestionis & sublimationis per ignem continuo, absque interuallis magnis iuuando naturam, quia ipsa sola & si superflua separet non tamen continuo, nisi iuuetur, nec illa superflua etiam auferre potest, sed solus artifex. Vnde dixit Socrates inquirete frigus lunæ & inuenietis calorem solis, & utantur manus uestre operibus ut onera uobis allenientur. Et Geber in sua summa. Et qui non habuerit sua completa organa non poterit ad huius operis complementum per se deuenire ut si cæcus fuerit uel in extremis truncatus &c. Sine manibus enim est impossibile quenquam per se deuenire ad hanc summam prudentiam. Intuitus etiam visus est ne-

cessarius omnino, præsertim tamen in fine decoctionis & sublimationis ut ablati omnibus superfluis uideat artifex candorem mirabilem & terribilem & statim inueniat sibi requiem post hanc consummationem laboris. tunc enim infrigidando Lunam Sol occultatur in intimis eius, & oriens coniungitur occidenti & coelum terræ secundum antiquos & spirituale cum corporali. Vnde dicitur in turba philosophorum. Scitote quod uos non tingitis purpureum colorem nisi ferro. Et Hermes in secundo. Cuius enim natura fuerit calida si frigus ei euenerit, non ei nocebit. Et Auicenna. Scias quod si euaporaueris totum tunc bene operatus es in compositione sed errasti in calce, infrigida ipsum &c. Tunc enim manifestatur occultum & occultatur manifestum infrigidando. Et hæc infrigidatio fit cum requie, in qua requie nulla est operatio manuum, cum sit finis operis. De qua dicit Merienus. Hæc est dispositio illa quæ manibus perfici non potest etc. Et dicit Pythagoras in turba philosophorum. Scitote quod res quæ multipliciter narrauerunt philosophi, suum absque igne socium consequitur, prout lapis magnetis consequitur ferrum, & multos facit apparere colores etc. Quasi dicat, quod non egemus plus igne sed ferro componimus spiritus & corpora. Prima operatio quæ fit cum manibus, est primus gradus operis quæ fit per sublimationem & mundationem. Secunda uero operatio, quæ fit cum requie et absque labore aliquo est secundus gradus operis, quæ fit per fixationem & permanentiam eius quod sublimatum, & mundatum est, quia tunc agens cum intro ducit formam, imponit finem operi, & quiescit & delectatur. Nam delectatio magis est in requie quam in motu. 7. ethicorum. Ex habitis igitur habere possumus, quod nemo ad finem & complementum huius gloriose artis occulte, ac-

cedet, per solum studium & librorum copiam, sed oportet ipsum habere ingenium naturaliter profundissimum & excelsum ut discernere sciat figuras & analogias uerorum in suis significationibus, necessarijs uarijs et multiplicibus. Prima figura enim unius et eiusdē uerbi erit in uno loco unius significationis & in alio loco contrariae, ut dicit Rasis in lumine luminum, ubi loquitur de elementis. Vnde Morienus. Sunt autem libri huius artis sub figura composui omnes, quorum pars maior multum obscura uidetur neque uere nisi a suis cōpositoribus intelligi possunt, & qui per eius inquisitionem libros circuit, tarde ipsam reperiet. Vnde Geber cap. ultimo. summæ suæ ubi dicit. Non desperet igitur doctriinæ filius, quia si illam quæret, illam inueniet, non doctriinæ, sed proprii motus indagatione naturæ, quoniam qui per se, & suæ bonitatis industria scientiam quæret illam inueniet. qui uero per librorum insequutionem quæsierit tardissime perueniet ad hanc artem pretiosissimam, quoniam nobis solis artem per nos solos inuestigatā tradidimus & non alijs, uerissimam tamen & omnino certam, quia ars inuatur ingenio & ingenium ab arte similiter. Et Lilius. hic fidei memoriæ commendauī potius, quā scripturæ. Et ideo in ijs potius est uisio quā scriptura quærenda. Et expositor in lumine luminum in sequendo & cognoscendo naturam per te ipsum inuenies, quia a philosophis non perpendes determinatum modum solutionis corporum. Ideo dicit Auicenna. Nobis itaque necessarium est ut operationem hanc per nos ipsos inueniamus. Idem in eodem. Istæ res fuerunt nobis notæ ante experimentum cum cogitatione subtili, uehementi, & longa. Vnde Geber in cap. de præparatione Saturni. conquiritur et lamentatur de difficultate quā habuit in acquiren-

do hanc artem dicens. Propter hoc igitur & nos similiter in stuporem adducti multi temporis spatio sub desperationis umbraculo delituimus. Redeuntes igitur in nos ipsos, nosmet torquentes immense cogitationum meditationis afflixiōibus respeximus corpora etc. Ideo capitulo de modo administratiōis solaris medicinæ. Et in hoc ordine completur archanum prætiōsissimum, quod est super omne huius mundi scientiarum archanum archanorum & thesaurus incomparabilis, et tu quidem exerciteris ad illud cum laboris instantia maxima & cum diuturnitate meditationis in mense, cum illa enim inuenies & sine illa non. Postquam autem inquisitor inuestigauerit quantum potest, tunc subiiciat se operatiōi inuestigato prius. Et cū errauit cognoscat errores suos. tam magnum enim quid est, cognoscere errores suos in operatiōe, q̄ aliter non potest aliquis attingere ueritatem, nec ipsam inuestigare, ergo cum errauerit redeat ad inuestigationem iterum & post operetur iterum, nunquam tamen reuendo ac uilipendendo inuestigationem, quia operando deſegentur errores inuestigati prius et ueritati appropinquabit & non aliter & totiens operetur & inuestiget, quousque operis finem attingat deo uolente. Sicut enim dubitans potest inuestigare ueritatem dubitati & non aliquis alter, ita per inuestigationem operans & errans reinuestigando potest ueritatem inuenire. Vnde Rasis in libro 70. præceptorum libro ultimo. Vſus allenabit tibi hoc opus et ostendet tibi mirabilia suarum operationum, sed ille qui non habet uſum, aggrauabitur in hoc opere. Et ita accidit omni homini qui ingreditur ad hoc magisterium donec utatur eo. Item idem libro perfecti magisterij. Meditatio enim sine experientia nihil ualet, sed experientia absque meditatione perficit, unde plus est ex=

erientia quam meditatio perquirenda. Quod si qua fallacia & sophistica in hac arte occurrant, tractabitur, de eis in arte illa necessario, ut cognoscantur, & evitentur, quia contrariorum eadem est disciplina. Ita quod discreta ueritate prosequatur ueritas, & falsitas refutetur, non enim potest quis uerum prosequi, nisi cognita falsitate, & aliter non potest fieri perfecta doctrina, quæ ergo hic dicuntur de pluralitatibus et diuersitatibus à philosophis uidetur quod sophisticum & falsum est, cum hæc ars sit unica solum, ut hic ostensum est. Quæ uero nullam ueritatem habent, sed solum apparentiam & phantasiam sicut ars lapidum preciosorum artificialium, non dicuntur omnino artes & scientiæ nisi abusive, quia principia falsa sunt, ergo non naturalia: deficiunt enim ibi illa duo principia naturæ, scilicet materia determinata propinqua, & præcisus modus agendi qui ex intentione naturæ consistit in illa materia. unde non habitis naturæ principijs impossibile est artem sequi naturam, ergo sumunt alia principia deuia ab intentione principiorum naturæ, ergo faciunt alia opera diuersa ab intentione naturæ, & sophistica, quia quorum principia sunt diuersa & opera erunt diuersa. Sumunt enim in arte illa uitrum aut cristallum quod ingeniose fundunt & ingeniose colorant ab extraneis rebus exterioribus. Naturales enim lapides preciosi non sunt facti fusibiles à natura, ab arte autem sic uiolando naturam, & reducendo eos ad substantiam & formam uitri, et tunc non sunt, quod prius erant, & similiter natura introducit colores & diuersitates colorum de potentia materiæ ab intrinseco, artifices autem ab extrinseco dant, neque sumit natura pro materia uitrum sicut isti, sed materiam quādam ex quatuor elementis commixtam quam ignoramus præcise. Quæ

ambo principia si sciremus adhuc deficeremus in generatione illorum lapidum, scilicet quia nullo modo possemus imitari naturam uere, et causa est, quia non sunt res liquabiles, prout sunt metalla. Item non possumus imitari naturam in ijs, quorum materiam propinquam habemus, & ignoramus modum agendi ut in generatione marchasitæ, tutiæ & antimoniij quorum materia est argentum uiuum & sulphur, multum minus in ijs lapidibus, in quibus ignoramus utrūq; etc.

Nota quia Bonus fuit coetaneus Raymundi Lulli, ideo non uidit ipsum de compositione lapidum preciosorum.

Distinctio tertia ostendēs, quod hæc ars est certior alijs scientijs, & quod est nobilis, breuis & leuis.

V R S V S dicimus hanc artem esse omnibus certiore, quia philosophi ipsius omnes concordant in unum, tam in parte speculatiua, quam in practica, nec in aliquo sibi inuicem contradicunt. Nec uariant opiniones secundum rei ueritatem nec uerba, sed solum secundum apparentiam propter causas dictas superius. Ita quod totalis conuenientia omnium eorum ad unum & idē, ostendit eam esse omnibus certiore & ueriore. In omnibus enim alijs tam artibus quam scientijs uariantur oppiniones plerunque quantum ad id de quo quærun et diuersificantur & contrariantur quandoque tam in speculatiuis partibus, quam in practicis. Similiter tota operatio huius artis uera, & certa, cum sit unica tantum potest doceri & addisci in die una, immo in hora una ab aliquo sciente, absque inuestigatione & scientia, quod in nulla scientia nec arte contingit. Non tamen diceremus ipsum talem alchimistam, cum igno-

aret principia & causas & intellectum figurarum & ser-
monum allegoricorū. Sicut enim turpe esset, aliquem ignarū
locere hanc operationem perfectam, sic irrationabile esset,
possum dicere alchimistam propter operationem solam quam
ficeret. Vnde philosophus 2. ethicorum. Non quicumque fa-
cit gramaticalia uel musicalia est grammaticus uel musicus.
Scientia enim hæc extollit intellectum ad diuina et super na-
turam: & hoc in operatione uerificatur, q̄ non fit in illo sic
solum docto, & ideo certissima est & unica & occulta &
coelestis &c. Vnde Alexander. Demonstravi arcanum coe-
lesteq; patefecī, scientiarum difficile atque absconditum illu-
minavi, perfectamq; scientiam, & regendi modum certifica-
ui. Alias tamen certitudines scientiarum ad inuicem, sci-
licet quæ fit certior & quæ non assignat philosophus primo
posteriorum, quæ quamuis sint ueraces non tamen faciunt
directe ad hoc propositum. Et hanc certitudinem ostendens
Hermes in principio secretorū suorū dicit sic. Verum sine men-
dacio certum certissimū uerissimum, q̄ est superius est sicut q̄
est inferius, et q̄ est inferius, est sicut q̄ est superius ad perpe-
trandum miracula rei unius etc. Amplius animaduertendum
est hanc scientiam omnibus tam speculatiuis, quam practicis,
excepta lege in qua est salus animæ per diuinam reuelationē
ostensa nobiliorem esse. Ferè enim omnis qui addiscunt tam
in artibus quàm scientiis quibuscunque, faciunt propter au-
rum & argentum acquirendum, quia cum ijs omnia neces-
saria acquiruntur. Ita quod non addiscunt scientias uel ar-
tes propter seipsas. s. propter inquisitionē ueritatis quæ est in-
trinseca rei, sed propter extrinsecum, quod tamen acquiri-
tur cum labore animæ & corporis plurimo, & dolo, &
seruiente & obedientia, & quandoque cum toto hoc, non

acquiritur . Hæc autem propter seipsam adiscitur , quia i
 ea est intrinsecum aurum et argentum & non extrinsecum
 & ueritatis inquisitio & semper acquiritur . Et commiscetur
 hæc scientia omnibus & amicitur . hæc etiam per se separa-
 tur ab eis . Et quia est de nobili subiecto , & cui omnia obe-
 diunt , & quod omnia suppeditat , ipsa est nobilis ualde . Et
 quia modus eius tradendi & inuestigandi est figuratiuus , &
 diuinus totus , dicetur nobilis ualde . Et quia finis operatio-
 nis eius est supra rationem , dicetur nobilior . Cum ergo
 omne quod est nobile & propter se , magis sit eligendum , et
 concupiscendum , quam quod est propter aliud , & per acci-
 dens . Ideo quo ad hoc , hæc scientia omnis alias superat . Vn-
 de Hermes in 2.7. tractatum . Scias fili quod omnes sapien-
 tia , quæ in mundo sunt , huic necesse scientiæ subditæ sunt
 hæc nanque in mirabilibus archanis , quæ in ijs sunt elementis ,
 finita est & consecuta . Et idem in libro primo . Omnium bo-
 norum clauem uobis philosophorum librum nuncupauit , &
 idem in suis secretis . Sic quæ habebis gloriam claritatis totius
 mundi . Idem in libro de 15. stellis , & 15. herbis , & 15.
 lapidibus , dicit . Quatuor sunt scientiarum scientiæ nobiles
 scilicet astrologia , physica , magica , & alchimia . Immo
 etiam alchimia propter nobilitatem suam non patitur appli-
 cari alicui nisi eius filius sit & hæres , sicut intellectus non pa-
 titur alicui applicari animæ nisi animæ humanæ . Vnde be-
 nedictus Rasis libro perfecti magisterij dicit . Si enim alius
 quam eius filius , hoc attentare præsumpserit , ut indignus
 penitus repulsam patietur , et se opus & impensas amisisse me-
 rito deplorabit . Ideo Morienus . Hæc est scientia quæ inter
 alias maxime inquiri debet , cum per ipsam ad aliam magis
 admirabilem peruenire possumus . Et quia ista scientia sic al-

issima & nobilissima est. Ideo apud unumquemque sapien-
tiam sagacissime inquiri debet quamuis rarissimi sint, qui ip-
sius finem & complementum attingant. Vnde philosophus
de animalibus. Magis concupiscimus scire modicum de re-
bus honorabilibus & altissimis etiam si topice illud sciamus,
quam scire multum per certitudinem de rebus minus nobi-
libus. Et idem insinuat primo de anima. Ipsa etiam ingenium
nobilitat & sublimat, & à captiuitate naturæ animam
& corpus liberat. Vnde Morienus laudans finem eius dicit.
Vtilitas huius artis duplex est, nā et animā dū ratione sit felī-
ci iocunditate decōrat, et corpus à paupertate et seruitute li-
berat. Et Plato iuxta finem stollicarum dicit. Et
qui cognouit propositum nostrum, & intentionem nostram
iam est philosophus & ditatus est, & qui non cognouit di-
cta nostra est in laqueis naturæ. Hæc autem est lucerna sa-
pientis in uita sua sicut lumen lucens. Filij autem naturæ in
loco tenebroso uexantur, quibus non lucet lucerna, cum sint
uacui ea. Et Morienus iterum. Vniuersi enim qui huius artis
expertes sunt, quoquomodo miseriæ genere mendici sunt, q̃
enim faciunt, faciunt ut habeant res abunde, quas tamen si-
ne hac arte adipisci non possunt.

CUM autem hæc ars sit unica. Et philosophi unum tan-
tummodo uolunt, & in illo omnis se mutuo intelligunt.
Cuius unitatis gratia ipsa est certior alijs & ueraciter leuis
& breuis.

SCRIPTERVNT enim philosophi hoc cum uersu-
tijs parabolarum, unum dicentes & aliud intelligentes ut fa-
tuos seducant & à uero sequestrent. Et ij non intelligentes
operantur iuxta sonum scripturæ tantum, & in fine nil ue-
ritatis inueniunt, & mirantur & post credentes bene agere

ARTIS CERTITUDO.

has receptiones mutant, & in infinitum multiplicant & extendunt, philosophi tamen unum tantummodo uolunt & in illo omnes mutuo se intelligunt. Cum hæc ars sit unica solum ut prius ostensum est, & etiam certior alijs ut hic dicetur. Et uere dico sicut opinor, quod si totam hanc artem & c. : ET uere dico sicut opinor, quod si totam hanc artem cum omnibus necessarijs practicæ tradere uellent, relinquendo omnes figuras, quod in octo uel duodecim lineis scribere ipsam possent. Et quare nō fecerūt supra lucide satis enituit. Vnde uersus.

Hæc ars est cara, breuis, atque leuis, quoque rara:
 Ars unam poscit rem, quam quinis bene noscit.
 Hanc aptant plura rem, res hæc est tamen una,
 Illi nec similis est, & precio quoque uilis,
 Nec contemnenda, nam perficit illa stupenda.
 Hanc tu fixare debes & in igne domare
 Sic, quod conscendat, & rursus ad infima tendat.
 Dissipa rem captam prius hanc per rem satis aptam
 Leuiter extractam, sic massam contere factam
 Aspera re, lenis quia uasis fit in amenis.
 Omnia coniungit si funditur, omnia fundit.
 Et cum sit fixum non suscipit hæc nisi fixum,
 Regnare pressos facit atque recumbere fessos.
 Hæc res aptatur si desiccata rigatur.
 Hæc res siccatur si cum rebus associatur.
 Hæc res siccatur si cum rebis associatur
 : Quid enim sit rebis, uide in practica huius artis.

Aliter sic.

Quarta distinctio ostendens errorem desiderantium re=
 Ete operari, qui est in fine operis, scilicet in composi=
 tione elementorum. Et quid principium ope=
 ris & quid finis eius, & quod hæc ars
 non est pro omnibus sapientibus.

V M naturalia & eorum causæ sint difficilia ad
 C inuestigandum, & sciendum, ergo quæ sunt su=
 pra naturā erūt difficillima, cum in eis cās penitus
 noremus. Omnis enim res dicitur difficilis ad sciendum
 propter paucitatem cognitionis causarum ipsius, aut quia non
 habet causas, & tunc non debet inquirere eas. ut dicitur 10.
 animalibus. Ex parte ergo qua ars ista ē naturalis et simi=
 ler dubitativa est difficilis, ergo ex parte qua est diuina, est
 difficillima. Propter, quod non est mirandum de difficulta=
 inuentionis ueritatis eius, apud desiderantes ipsam, et ope=
 rantes in ipsa, quia non sufficit ratio ad ipsius inuestigatio=
 nem, sed oportet credere finem eius sic esse posse & fidem pe=
 nitus adhibere. Neque in hoc prodest fortuna, sed gratia Dei.
 rationi coniuncta, aut gratia diuinæ reuelationis sola, non
 nim est res secundum fortunam aut casum procedens et eue=
 niens seu adueniens.

P R O P T E R hoc igitur quā plures antiqui sapien=
 tes, solummodo naturaliter operantes p rimam partem ope=
 rationis compleuerunt directe, sed secundam partem cum
 it supra naturam, ignorantes & non credentes, sine qua pri=
 ma permanere non potest, prætermiserunt & uacui à propo=
 sito remanserunt. Non enim permanet prima pars nisi allige=
 tur secundæ in eadem hora, quia hæc secunda est clavis to=
 tius operis. Vnde dicit Balgus in turba philosophorum. Vi

di enim tempore nostro quendam qui elementa sciebat quod
 admodum & ego. Deinde medens hanc erexit dispositionem
 ad cuius letitiam non peruenit propter tristitiam suam in
 gendo, & impatientiam nimiamque festinationem ad propo-
 situm &c. Et dicit Gregorius in eodem. Vidi enim te-
 pore meo quendam qui hoc incepit opus & ueritatis natura
 est operatus, rubore autem aliquantulum morante. Puta-
 uit, se errasse & sic dimisit opus &c. Isti duo qui sic erre-
 runt sciebant elementa simplicia artis & depurata & ipsorum
 adinuicem mixtionem & signa apparitionis ipsorum, & om-
 nia necessaria huic arti, neque deficiebat eis aliud, nisi co-
 gnitio certa determinatae diei, immo horae ortus & partus la-
 pidis in qua fieri debet coniunctio elementorum simplicium
 & finis totius operis. propterea igitur quia non fuerunt at-
 tenti in uisione hora illa, euauit totum opus de manibus eo-
 rum. Lapis enim tunc ortus est candidus et uolans ab igne,
 propter perseverantiam ignis & euanescebat in fumum simul
 cum lapide fixo, cum summa uolatilis tunc superet summam
 fixi. Sed si per ingenium artis, tunc summa fixi superet
 summam uolatilis, quod fit per compositionem elementorum
 simplicium adinuicem, retinebit lapis fixus uolatilem &
 : permanebunt inuicem in aeternum & non aliter. & haec est
 tota fortitudo alchimiae & ipsa alchimia quae Deo glorioso iet
 non naturae soli nec arti pertinere uidetur. Vnde Geber in
 summa sua. Ars nostra in potentia Dei reseruatur, qui cui
 uult eam largitur & subtrahit, qui est gloriosus & subli-
 : mis in omni iustitia & bonitate repletus &c. Et iterum idē
 ibidem. Miserrimus enim & infelicissimus est quem Deus
 post operis sui atque laboris finem in ueritatem denegat con-
 spicere & uitae suae spatium semper in moerorem concludit

terminat &c. Vnde Alexander in epistola sua. Mun-
 is maior creatus est ex naturis quatuor, diuersis & con-
 arijs, scilicet appetitiua, digestiua, retentiua, & expulsi-
 a siue mundificatiua, est quoque uis altera, scilicet ab eis,
 ta, quæ uires has coniungit quatuor, quas tibi narraui
 que descripsi, & est sicut clauis ad arcam quam si ab eis
 rimas, tota dissoluitur cum sit nexus eius lateraq; eius con-
 nens &c. Et Lucas in turba philosophorum. Ego notifico
 obis, omnia quæ Deus creauit ex quatuor esse naturis, id
 est, quatuor elementis, & quæ ex eis creata sunt, ad eas
 reuertuntur in quibus naturæ generantur & moriuntur,
 sicut Deus prædestinauit. Quæ testimonia confirmat
 c Alphidius. Scias fili quod ex uitio suæ creationis om-
 nia corrumpuntur. unde tam homo quam omnis creatu-
 ra ex accidenti ad corruptionem tendit. Ideo idem ibidem,
 omnis enim creatura potest augeri quousque perficiatur, cum
 autem ad finem perfectionis deuenierit in detrimentum dimi-
 nutionis tendit uel descendit per eiusmodi uiam, iter suum
 dirigunt quæ in mundo sunt uniuersa. Eget igitur lapis
 se in ortu suo auxilio artificis, ut sit tunc uigilans & oc-
 culta fide uideat, quod igitur nuntiauit, & cum uoluntate
 sociata naturæ perficiat ipsum retinendo & non ultra eat.
 Vnde dixit Morienus. Vide ne hanc radicem prætereas, nec
 aliquam eius quæras mutationem, quoniam neque proficiū
 neque bonum tibi quæsitum inuenire poteris. Sicut uerbi
 gratia. Foetus à principio conceptionis in utero, perficitur
 continuo usque ad tempus partus & tempore natiuitatis per-
 fectus est de se, & si tunc non egreditur, suffocatur & mo-
 ritur, quia tunc eget auxilio expulsiuæ uirtutis, & cum
 ortus est tunc eget ultimo perfici, quia motus ambulationis

deficit ei cognitio & loquela & fortitudo, ut dicit Miluescus. Eodem modo quando hic lapis oritur est perfectus per se sed deficit ei tinctura & fixio stans et coniunctio matrimonialis. Ideo eget auxilio artificis extrahentis tunc statim ipsum completis eum ut dictum est. Hoc idem est in auibus quando in ouo generatae sunt, perfectae enim sunt de se, quod si tunc non egrediantur soffocantur & moriuntur, & si egrediantur perficiuntur ultimae & non aliter. Ideo hic lapis ita occultus est, quod a nemine inueniri potest, nisi Deo uolente, cognoscentibus ipsum tempore suo. Et hoc est quod dixit Hermes in quarto, scilicet intelligite filij sapientum quod hic lapis pretiosissimus est, & clamat protege me & ego protegete. Largiri mihi ius meum, ut te adiuuem, sol enim meus & radij mei intimi sunt in me &c. Et in primo eiusdem dicit. Scito quod uultur supra montem existens in cacumine clamat, uoce magna inquit. Ego sum albus citrinus & rubeus &c. Vnde Parmenides bene consulit nobis in turba philosophorum dicens. Notis omnibus conditionibus lapidis & naturis in hoc opere manus uestras imponite, si uero ueritatis naturas ignoretis, nolite huic appropinquari, quia totum noxium est & infortunium & tristitia. Et Rasis in lumine luminum. Occulti lapidis natura eiusque dissolutio omnino cognoscenda est, ea enim nisi ad unguem cognita fuerit, ab opere cessandum moneo. Idem in libro triginta praceptorum. Nihil enim est huius nostrae scientiae radix, nisi cognitio & cautela erroris bonitas. Idem in lumine luminum. Cauendum etiam summopere moneo, ne unquam id agredi praesumas elementorum admixtione incognita. Et haec pars operis est, quae est supra naturam, quae terrena cum coelestibus coniungit, quam dicunt diuinam, coelestem, speciosam,

rabilem, pulcherrimam, difficillimam, cum eius inuen-
in diuina potentia reſeruetur. Vnde dixit Hermes in prin-
cipio libri ſeptem tractatum. Huius autem artis ſcientiam
unius tantum Dei habeo inſpiratione.

PROPTER hoc igitur quàm plures &c.
notandum quòd philoſophi antiqui appellauerunt primam
partem operis, principium operis. Principium autem ope-
ris appellauerunt lapidis natiuitatem & germinationem, &
hoc fit in die complementi decoctionis, & digeſtionis, & ſubli-
mationis perfectæ, non autem appellauerunt principium ope-
ris ut quidam in ſuperficie principium digeſtionis uſque ad
complementum digeſtionis, ſed ipſam digeſtionem iam per-
fectam & ipſum digeſtum iam perfectum, ut patet ſubti-
liter enucleanti uerba eorum. Finem autem & complemen-
tum totius operis, appellauerunt, retentionem lapidis iam
digeſti. Si igitur principium fuerit inuariabile & imper-
mutabile, quicquid fuerit de eſſentia principij & pertine-
bit ſubſtantialiter ad principium, erit inuariabile & imper-
mutabile. Si autem principium recipit uariationem & per-
mutationem quicquid erit de eſſentia principij & pertinebit
ſubſtantialiter ad principium uariabitur & permutabitur.
Vnde philoſophus 11. & 18. de animalibus oſtendens quòd te-
ſticulari ſunt una particula principalis noſtri corporis, dicit q
in principio modicum permutato multa ſimul permutari conſue-
uerunt eorum quæ ſunt circa illud principium. Et primo coe-
li & mundi, quòd paruus error in principio maximus eſt in
fine. Et primo phyſicorum dicit. Vno inconuenienti dato
plura ſequentur. Quapropter ſi principium alchimie fue-
rit inuariabile & ſteterit impermutabile quæcunque pertine-
bunt ad illud principium erunt neceſſario inuariabilia & im-

permutabilia . Si autem permutetur & illa necessario permutabuntur . Et si in illo principio fiet error in fine & toto opere necessario erit . Et isto inconuenienti facto, quicquid fieri post erit inconueniens , ideo penitus cauendum est & præcauendum à permutatione aliqua huius principij , & sic ne error nec incōueniēs aliquod adesse poterit . Cum igitur principium recipiat perfectionem & complementum propter attingere finem suum, & amplectetur & econuerso, ergo oportet quòd illud principium includatur in suo fine . Finis autem est fixio principij immediate & absque mora . Vnde dicit Morienus . Oportet quòd finis restituatur super suum principium , & principium super suum finem , & hoc est completum quòd sic perpetuabitur , nutu Dei , & non aliter . Est autem totius operis initium dealbatio , rubor autem perfectio , ut dicitur in turba philosophorum . Et est rubedo in albedine , quemadmodum minium in cerussa , ita quòd finis & principium sunt simul eadem hora . De hoc autem tali principio, dixit Rasis in lumine luminum . Nunquam igitur spiritui in corpora patebit ingressus , quousque eadem munda & purgata subiaceant , hæc autem præcipua & dignior & bene attendenda istius negocij radix & principium &c. Et dicit Liliū . Dealbatio semper expectanda est quæ huius operis dicitur initium & firmamentum.

sequitur distinctio quinta ostendens hunc lapidem similari
 omnibus rebus mundi. Et quod diuersis nominibus
 nominatur. Et quod philosophi huius scientiæ
 tetigerunt, eam cum omnibus
 alijs scientijs &c.

ANTIQUISSIMI philosophorum uiderunt
 A hunc lapidem in ortu & sublimatione sua & con
 iunctione elementorum eius, omnibus rebus mundi
 tam realibus quàm intellectualibus & earum accidentibus,
 posse in similitudinibus conuenire. unde quæcunque dici aut
 tractari possunt, tam de coelestibus superioribus quàm de ter
 restribus & inferioribus, tam de corporalibus quàm incor
 poralibus, de corruptibilibus & incorruptibilibus, de uisibi
 libus & inuisibilibus, de spiritu, anima & corpore & ipso
 rum unione & seiunctione, item de mundi creatione & eius
 principio & fine & de elementis omnibus & eorum qualita
 tibus, tam primis quàm secundis, & de eorum confusione
 in materia prima & eorum distinctione, & eorum proprie
 tatibus & passionibus omnibus, tam de elementatis omni
 bus tam animalibus quàm uegetabilibus & mineralibus, de
 generatione & corruptione, de uita & morte, de uirtuti
 bus & uitijs, de unitate & multitudine, de actu & poten
 tia de conceptione & partu, de masculo & femina, de pue
 ro & sene, de forti & debili, de uictore & uicto, de pace
 & bello, de albis & rubeis, & quibuslibet coloribus, de pa
 radiso & eius celsitudine & claritate, pulchritudine & glo
 ria, de inferno & abyssso. Et breuiter de ijs quæ sunt & de
 ijs quæ non sunt, & de quibus loqui licet et de quibus loqui
 non licet, omnia dici de hoc lapide uenerando.

QVOD si fidem nostram christianam non offenderet
 neque legem auderem dicere, quosdam antiquorum prophe-
 tarum hanc habuisse (si fas esset) artem. Vt Moysen, Da-
 uid, Salomonem, & quosdam alios & similiter Ioannē euā-
 gelistam & eam dictis domini intermiscuerunt & occultau-
 runt sicut perpenderunt sapientes. Vnde Rosinus. Deus tri-
 buit recte Moysi &c. Item de hoc quod hæc in libro Malachia
 propheta dicit Alphidius. Huius autem rei purgandæ per pro-
 phetam bene prædictum esse legimus. Tota die sedebit con-
 flans & purgabit argentum & purgabit filios Levi, qua
 purgatione peracta erit coelum nouum & terra noua & ui-
 debit omnis caro salutare suum cum se cognouerit ab omni
 corruptione mundatam & ad pristinam sanitatem in qua cō-
 dita fuit redire &c. Ideo in libris philosophorum plures pro-
 phetarum uidimus allegatos &c. Qui in suo principali propo-
 sito hanc artem intermiscuerunt. Item legimus in libro Au-
 cennæ de circulo animæ, Ioannem euangelistā de numero phi-
 losophorum huius artis. Ista enim scientia est diuina & su-
 pra naturam, & cum alia diuina & reliquis patitur misti-
 ce implicari. Non autem fuerunt antiqui prophetae hanc ar-
 tem persecuti propter aurum & argentum habendum, nec
 propter bonum utile & delectabile, sed propter honestum
 quia dilexerunt rem propter seipsam. Et ideo quia uiderunt
 inquisitionem eius & inuentionem per suos terminos mi-
 raculosam & supra naturam, ideo diuinam & mysticam,
 quo circa terminos eius cum suis diuinis intermiscere potue-
 runt & uoluerunt principali proposito & indice manente,
 cum ipsorum termini sint diuini & mistici. Rationi hoc
 principali proposito derogare uidetur, nec remouere intelle-
 ctum ipsorum ab inquisitione ipsorum, unde philosophi huius

scientiæ seu artis, tetigerunt scientiam huius lapidis in omni
suis scientijs & operibus mystice loquendo. Ita quod scien-
tia ista nihil dimisit quin ad se traheret, & sibi compone-
ret. Neque est hoc incongruum, quoniam omnia quæ sunt,
& quæ non sunt ars ista diuina sibi pro terminis assumit.
& loquitur de omnibus secundum analogiam, in suis libris
et omnes aliæ de ipsa. Hoc idem patet tam in philosophia,
quàm in physica seu medicina, quam etiam astrologia, &
quàm geomantia &c. Vt dicit Balgus in turba philosopho-
rum, & Morienus. Et hoc confirmat Albumasar in suo
roduçtorio iudiciorum. Loquens de imaginibus coeli, se-
cundum antiquos etc.

CIRCA hanc distinctionem nota quod sicut prius est
se rerum & ueritas secundum naturam, quàm earum si-
militudo & allegoria sic scientiæ & artes prius tractare de-
bent esse & ueritates rerum. secundario autem similitudines
& allegorias quoniam ueritas nil aliud est quàm adæquatio
intellectus ad re. Similitudo autem et allegoria sunt sicut fig-
nētum in accidentibus rerum siue sint, siue non sint facta
ab intellectu solo. Maxime ergo fefellerunt antiqui philoso-
phi ante Aristotelem, quia uolentes tradere cognitionem ue-
ritatis rerum & alijs cōmunicare semper sub allegoria &
similitudine loquebantur. Cunctis cognitio non inquirat
proprietas causas rerum prout requirunt res. Solus autem Ari-
stote. uidetur incepisse a tradiçione proprie ueritatis rerū quæ
Alexander, philosophus Auerrois, & Auicennas & plures
ali secuti sunt, philosophus tamen docet loqui metaphoricæ
similitudinarie, seu allegorice in 3. rethoricæ, sed hoc requi-
rebat ars illa & modus eius & hoc non est reprehensibile.
Sic & hic.

ITEM sicut res se habent ad esse, ita se habent ad intelligi, & cognosci, & per consequens ad significari. Ex hoc triplex modus in rebus repertus est, scilicet modus essendi, modus intelligendi, & modus significandi. Et quia ueritas nihil aliud est, quam adaequatio intellectus ad res ipsas. Disputantes autem non sunt ferentes res ad disputandum, sed nominibus utuntur pro rebus specialiter notis. Sed ignorantes uirtutes uerborum paralogizant, ut dicitur primo elenchorum. Distinguere ergo nomina multiplicia est utile ad manifestandum propositum, & syllogizare ad rem, & non ad nomen ut dicitur primo topicorum, & deberet interrogans & respondens ferre intellectum ad idem, ut ibidem dicitur adherendum est. ergo rebus per se, & non nominibus.

EX dictis ergo uere patere potest, quod istius lapidis infinita nomina consurgere necesse est quae omnia sunt uera apud philosophos alchimiae quamuis ficta sint id est similitudines. Vnde Rasis in lumine luminum. Haec enim quae dicimus ad imagines referuntur. Et idem primo 70. praceptorum. Haec omnia quae dicimus sunt typica quae subtiles in hac arte intelligere debet. Pythagoras in turba philosophorum. Sitote quod res quam multipliciter narrauerunt philosophi, suum absque igne socium consequitur prout magnes consequitur ferrum, quam ubique inueniunt, quae est lapis & non lapis, uilis & preciosa, obscura, celata, et a quolibet nota, unius nominis & multorum nominum. Alphidius. in eo enim omnis similitudo & omnis descriptio inuenta est omnium animalium genera & lapidum sunt in ipso, naturis coloribus omnibus & odoribus, operibus est similis, cui nil est simile in actione in descriptione, in transitu, in dominatione etc. Et Miluescendus. Si spirituale nuncupes probabile quid agis, si corporale uerum dicis, si coe

ste non mentiris, si terrenū certum refertur etc. Morienus.
go ueritatem uobis dico. quōd nihil aliud huius artis ope-
atores in errorem detrusit nisi uarietas & nominum mul-
tudo &c. Dicit Lilius. Nostri lapidis tot sunt no-
mina, quot sunt res uel rerum uocabula. Et Alphidius.
In hoc opere est parabolarum diuersitas & nominum, &
lectionum ut ab imperitis celent & intelligentiæ capitibus
aperiant & demonstrent. Et Morienus. Sapientes hu-
ius artis dispositiones alia de causa non multiplicauerunt nisi
ut sapientes in hoc magisterio instruerent, & insipientes pe-
nitus excæcarent

AMPLIUS notandum, q̄ quāuis nomina huius la-
pis infinita fiēta sunt, non est mirandum quoniam hic lapis
orphanus proprio nomine caret, nec proprium nomen aliquod
habere potest, nisi lapis philosophorum, quibus notus solum
modo existit. Ergo cum hoc nomen in ipsius cognitione non
sit sufficiens, attribuerunt ei nomina aliarum rerum omniū,
ut per tales similitudines sapientes deuenire possint in cognitio-
nē ipsius. Propterea ergo omnia eius nomina uera sunt apud
philosophos & nota solum eis, quia intelligunt, quid signifi-
cāt. Quamuis enim materia ex qua fit lapis sit tantum una,
et ipse lapis tantū unus, tamen secundū diuersos colores & ua-
rietates quæ in decoctione apparēt et ortu eius et coniunctio-
ne in magisterio diuersa nomina imponunt ad beneplacitum.
Similiter uulgus hoc idem facit, quia imponit nomina diuer-
sa uni rei per diuersas formas accidentales. Nam ex auro et
argento fit anulus, ciphus, armilla, nummus, corona, &
tamen omnia sunt aurum & argentū. Similiter & in alijs
metallis & in cera & ligno argilla & uitro quæ tamen om-
nia secundum materiam, & formam naturalem sunt idem

S O L V T I O

¶ unius nominis, & ratione accidentium multorum nominum sic & lapis plura habet nomina. propter sua accidentia quæ tamen omnia sunt nota philosophis solis, cum sit res ipsorum & non aliorum. Et cum uulgus procedat proverbialiter, & figuratiue in sermonibus suis, scitlicet unum dicens, & aliud occulte intelligens, ut sapiens uulgus ab insipienti discernat, quod occultum est, quanto magis hæc ars diuina hoc facere debet præsertim, cum ipsa sit secretum secretorum dei altissimi, & magni, ut dicunt philosophi huius artis, quemadmodum Aristoteles figuratiue tradidit hoc secretum Alexandro loquens secum exemplis, enigmatibus et signis, timens ne hoc arcanum diuinum deueniret ad potestatem infidelium & arrogantium quos deus indignos iudicat, & ne ipse Aristoteles esset transgressor diuinæ gratiæ, & fraudator cœlestis secreti & occultæ reuelationis. hac de causa figuratiue locutus fuit ad Alexandrum in epistola libri secretorum.

Præmissis distinctionibus & declarationibus multis quæ non modicum ualent ad propositæ quæstionis elucidationem maiorem restat, nunc soluere rationes, ad contrariâ partem quæstionis adductas.

Cum quæstionibus quibusdam intercurrentibus & notabilibus congruis.

¶ V O N I A M quidem dispositiones præcedunt, habitus et habilitant ad formas tam intelligibiles, quàm reales, ideo præmissimus dispositiones quam plures, per quas potest sapiens amator horum, bene credere,

et disponere sensum et intellectum suum ad habitus, et
formas excipiendas quas diximus. Quapropter de cætero
modum habituandi, et informandi cum quibusdam alijs di-
positionibus. Iuxta sapientum doctrinam, et nostram nar-
remus. Incipiendo prius à solutionibus rationum dictarum à
principio scilicet ignorantium hanc scientiam gloriosam et
volantem eam interimere.

Solutio rationum V.

AD argumenta ergo quinque prima, patet ex dis-
tis et dicendis solutio. Quoniam quamuis per artem alchi-
mie uelimus sequi naturam, hoc est in opere, scilicet facien-
do ex similibus principijs metallorum, idem aurum, quod
ipsa facit, sed non in modo operationis seu operis, quia ratio
et modi operis ars, facit ex illis principijs lapidem suum, cum
quo omnia metalla conuertit in aurum. Sed si metalla uellet
renerare de nouo, tunc ars coacta esset sequi naturam in mo-
do operis, etiam et in quantitate elementorum, et propor-
tione et mixtione et calore et tempore et loco, tunc ars
esset impossibilis et cognitio talium non potest haberi certitu-
dinaliter, sed solum secundum coniecturam, quæ cognitio
confert speculanti, operanti uero minime. Veruntamen ars
prius inuestigat. omnem operationem naturæ, et omnem mo-
dum operationis, et materiam determinatam et reliqua si-
ne quorum inuestigatione ars nunquam posset naturam sequi.
Et quia natura in suis mineris transformat omnia imperfec-
ta metalla in aurum paulatim digerendo et expoliando ip-
sa in fine à sulphure corrumpente, quod ipsa decoxit et in
tali expoliatione obseruat natura quantitates et proportio-
nes in mensuris elementorum determinatas ad generationem
auri, quæ quantitates et proportionales mixtionis sunt notæ soli

S O L V T I O

naturæ . Ideo ars hæc subtilissime inuestigans expoliat ipsa
 similiter ut natura , sed cum alio calore , scilicet liquefacien-
 te & in breui tempore ualde , scilicet in momento , & alio
 loco & tempore quia quocunque tempore , quocunque loco ,
 & quocunque calore expoliantur in perfecta metalla omnia
 à sulphure corrumpente statim perficiuntur in aurum . & in
 hac expoliatione natura æquat quantitates elementorum &
 eorum proportionem in mixtione & mixto uoluntate diui-
 na , quamuis hæc ignoremus , quia nec necesse est nos hoc
 scire nec possumus scire . Et sic ars sequitur naturam in prin-
 cipijs , quia sic operatur ars , penitus ministrando naturæ si-
 cut sola natura tam in generando physicum lapidem , quam
 in perficiendo metalla , quia solus lapis philosophorum cum
 sic sit expoliatus & habeat naturam perficientis & infor-
 mantis poterit ipsa expoliare & perficere & informare in
 liquefactione . Quod totum adhuc lucidius explanabitur in-
 fra in capitulis de generationibus metallorū . Ad illud
 autē quod ipsi dicūt de abbreviatione temporis in decoctione
 per excessum caloris exasperantem , quia dissipabitur , hu-
 miditas metallica & destruetur forma specifica metalli .
 Dicimus quòd eorum intentio & imaginatio à tramite ueri-
 tatis omnino declinat , quoniam nolumus ponere metalla im-
 perfecta in igne ignitionis aut liquefactionis , & sic seruare
 quousque digerantur , & perficiantur in aurum , quia fa-
 ctum est hoc dicere & imaginari & est impossibile sicut pro-
 bant . Sed ipsis liquefactis ad ignem immediate ponimus lapi-
 dem secundū iusta pondera ipsa perficientē , cum ipse sit forma
 ipsorum informans ipsa , & in momento perfecta sunt in au-
 rum cum conseruatione propria humiditatis & sic perpetuan-
 tur in igne . neque etiam ipsa naturæ principia uolumus con-

vertere in durum, nec in metallum aliud per talem ignem
sit impossibile, sed in igne sufficienti ad liquefactionē, con-
uertimus ea in sua humitate auferendo superflua, quousque
conuerteretur lapis quem quærimus uolatilis, cui iungimus lapi-
dem fixum rubeum, & hoc est possibile.

QVONIAM quidem etc. Notandum est quod
accidit quibusdam sapientibus in syllogizando: ut faciant syl-
logismos sophisticos fortes & sibi ipsis & alijs, & quandoque
contra istud quod opinantur ita quod ipsi nescientes soluere
possunt in dubio ligati, de quibus dicit philosophus 7. ethico.
ad litteram. Sophisticus sermo est mentiens dubitatio. pro-
pter inopinabilia enim uelle arguere, ut sapientes sint, cum
non attingant factus syllogismus dubitatio fit, ligata enim est
mens etc. Quia ergo cum plures nesciunt soluere argumen-
tum iam dicta & eis similia cum sint magnæ apparentiæ, pro-
pter sophisticationes latentes, eo quod habent terminos & ser-
mones huic arti pertinentes. Ideo nescientes soluere, eorum
mens manet ligata, etiam si credant oppositum. Posuimus
ergo in antedictis sermones notos & ueros, & similiter in
sequentibus, ut possint soluere omnia dicta contra questionem
propositam, secundum solutionem possibilem. Et si qua simi-
liter alia arguerentur, ita ut eorum mens nunquam de cæ-
tero sit ligata. Soluimus autem omnia ordinate ut patebit
in sequentibus. Adhuc similiter decipiuntur quia uniuersali-
ter solum considerant et arguunt, non descendendo ad particu-
laria. Vnde Philosophus primo politicorum. Considerantes
particulariter magis ueritatem discernunt, uniuersaliter enim
dicentes seipsos decipiunt. Et in 6. ethicorum. Neque enim
prudentia est uniuersalium solum, sed oportet etiam singu-
laria cognoscere. Si enim sciat quis quoniam leues carnes be-

S O L V T I O

ne digestibiles & sanæ. quales autem leues ignorat, non faciet sanitatem, sed sciens, quoniam quæ uolatilium leues & sanæ, faciet magis etc. Et in primo posteriorum. Considerantes uniuersale multotiens nesciunt quædam singularium propter id quod non intendunt. Et in secundo eiusdem æquiuocationes magis latent in uniuersalibus, quàm in singularibus 2. ethicorum. In ijs enim quæ circa operationes sermones uniuersales quidem communiores: sunt particulares autem ueriores.

Solutio rationis VI.

AD sextum argumentum dicimus, quòd in opere huius artis est considerare duo, scilicet naturam agentem & artem ministrantem. Si consideremus ex parte naturæ agentis dicimus, quòd totum opus est naturale, quia natura est illa quæ digerendo seu decoquendo appetit, retinet, digerit, & expellit, & permiscet & corrumpit, & generat & informat præcepto dei benedicti & gloriosi suo tempore lapidem antedictum, & cum hoc lapide natura informat metalla per ipsarum commixtionem. Si autem consideremus ex parte ministrationis, tunc opus hoc est artificiale, non quia ars generet & corrumpat, & informet, sed quia ministrat naturæ operanti totum hoc. Natura enim sola non potest in talibus per se, nisi ars ministret sibi. propterea eo modo quo ars ministrat naturæ, eo modo operatur natura, quia si bene bene, si autem male male. Tota igitur operatio ratione generationis, & mixtionis est naturalis. Ratione autem ministrationis est artificialis, sicut patet in decoctione ciborum.

Solutio rationis VII.

AD rationem septimam. Dicimus, quòd illorum ratio non cõcludit, quia forma quæ est perfectio rei est duplex scilicet

licet una ipsius mixti inquantū mixtum . Alia ipsius mixti
 in inquantum mixtum sed inquantum animatum siue sit
 anima introducta de potentia materiae ab occultis naturæ, si-
 sit data ab extrinseco, scilicet ab essentia quinta uel à pri-
 motore sicut ueteres diuersimode sunt opinati . Diuer-
 ficauit enim Deus rerum perfectiones multipliciter quo-
 iam in quibus compositio quæ secundum naturam fuit debi-
 in illis maiorem, & nobiliorem perfectionem ponit, scili-
 quæ est secundum animam: in inanimatis autem econuer-
 . Et ideo nos ignoramus formare leonem, capram, &
 hominem non ratione mixtionis cum sit debilis in eis sed ma-
 is ratione formæ nobilis, quæ subiacere non potest actibus
 nostris . Similiter quamuis quorundam mineralium, uegeta-
 ilium et animatorum siue sint fortis mixtionis siue debilis, ge-
 nationem facere sciamus, tamen eorum formas specificas
 ignoramus omnino, sed ad generationem auri cognoscimus
 formam specificam separatam à materia perfectibili,
 & modum perfectionis, & unionis omnino sequendo natu-
 ram . Similiter quia non fit recta comparatio mixtionis for-
 is ad nobilem, sed fortis ad debilem & nobilis ad ignobilem,
 quia recta comparatio est in uniuocis, ut dicitur 7. physico-
 rum . Similiter quia inanimatorum ad animata in hoc non
 est proportio . Similiter quia non est proportio eius cuius ma-
 teria propinqua determinata inuenitur, ad illud cuius ma-
 teria non inuenitur siue sit eiusdem propinqui generis siue
 non . Similiter quia non reperitur in illis, nec in aliquibus de
 mundo aliquid quod egeat perfici, sicut in ijs solis, quare
 ratio non concludit .

Solutio rationis VIII.

AD octauam rationem, dixerunt quidam quòd non con-

S O L V T I O

cludit, quia metalla non differunt ad inuicem specie, sed
cidente solum, quos reprobauimus supra in argumentis phi-
sophi. Dixerunt alij quod ratio simpliciter est falsa, quia
generatio & corruptio est indiuiduorum diuersarum specie-
rum: poterunt enim ad inuicem transmutari. Sed quam-
isti sufficienter dicere uideantur, non tamen sic est, quia qu-
dam modus est in metallis diuersus mutationis speciei in spe-
ciem. Propterea istius rationis solutio sufficiens cum solutione
ultimæ rationis philosophi infra patebit.

Solutio rationis I X.

A D nonam rationem dicitur, quod uerum est, quod
per motum & lucem corporum super coelestium, & per eo-
rum determinatos situs & aspectus introducuntur formæ in
inferioribus, sed non est necesse nos ea scire, nec possumus
scire nisi in genere quodam confuso, scilicet ex parte solis in
quibusdam qui est causa quatuor temporum anni, quia cer-
tis temporibus fiunt seminationes, et messes, & plantationes,
& in quibusdam animalibus, ut equis, & asinis, & acci-
pitribus, & falconibus, periodis certis solaribus fiunt coniun-
ctiones ad coitum, & generationem, in quibusdam autem
omni tempore fiunt hæc indifferenter, ut in homine et colum-
bis, & gallinis. Vnde si uolumus generare uermem ex car-
nibus putridis non consideramus situm quæquam stellarum,
sed solum dispositiones aeris circumscribentis, & alias putrefa-
ctionis causas. Similiter si oua sub fimo aut simili loco ad
pullorum generationem ponamus, quocumque tempore dabi-
tur forma suo loco & tempore præfinito à coelestibus absque
consideratione nostra in hoc. Eadem in generatione calcis,
& uitrioli, & salis, & uzifur, & cerussæ, & minij, &
zimar. Similiter in compositione theriacæ, et aliarum confes-

num & quocunque tempore et quacunque hora possunt
 , hæc uirtus enim celestis est ualde communis ad omnia
 recipit determinationem & per uirtutes & dispositiones
 um, quæ sunt subiectum eius in rebus elementatis et elemen
 quia sic operantur uirtutes celestes in tota natura gene
 bilium & corruptibilem, continuo secundum materiam
 dispositam, aut proprie, aut communiter. Vnde di
 Liliū. Opus hoc non causatur à motu superiorum,
 ia omni tempore fieri potest. Et Rasis in 70. in libro
 prehensionis. Tempus non operatur in hoc aliquid, quia si
 tempus operaretur in eo esset uile apud gentes etc. Si igitur
 hoc magisterio, omnia contingentia suo tempore recte con
 rrant, introduceretur forma sua sub debito situ, & aspectu
 llarum tempore præfinito in materia, absque consideratio
 in hoc aliqua. Vnde dixit Plato, quod secundum meri
 um materiæ infunduntur uirtutes celestes, quæ res naturæ
 operantur &c. Sed in rebus in quibus infunditur forma ac
 dentalis noua, & occulta à celestibus, ut est in arte ima
 inum oportet necessario, ut sciamus, & custodiamus deter
 minatos situs & aspectus corporum celestium. tempore pro
 prio, quia à solis illis imprimitur forma talis & tali tempo
 re & non alio, sicut patet in libris astrologiæ, de electiōi
 bus horarum imaginum & bellorum & edificiorum & iti
 ere etc. quia igitur alchimie ars non est talis, ergo non re
 quiritur talis cognitio.

Solutio rationis X.

A D rationem decimam dicimus, quia formarum aliæ
 sunt naturales, aliæ artificiales. Et naturalium quædam
 sunt substantiales & introducuntur in instanti omnes à natu
 ra, præcedentibus dispositionibus, habilitantibus ad eas, siue

S O L V T I O

concurrat ibi administratio artis aliqua ad disponendum
 ue non, & istæ sunt formæ substantiales quæ sunt principia
 operandi in omni re, & istas dicit dialecticus formas spec-
 ficas siue differentias constituentes speciem & per ipsas qua-
 bet res habet esse. Quædam autem sunt formæ accidentales
 quæ si immediate manant & fluunt à formis substantialibus
 introducuntur in instanti cum formis specialibus à natura
 cum sint sicut propriæ passionis subiectorum & istæ sunt for-
 mæ, cum quibus quælibet res proprie operatur. Si autem
 non immediate manant & fluunt, tunc introducuntur suc-
 cessiue in tempore ut est color, odor, & sapor, & figuræ
 talis determinata sequens suam formam substantialem, quor-
 um quædam sunt propriæ, ex tota specie sua, ut color pau-
 nis & figura elephantis, quædam communes, ut color equi
 & gallinæ, & odor uiolæ. Artificiales autem formæ omnes
 sunt accidentales & non sunt aliud quàm figuræ rerum in-
 troductæ per artem siue sint iuxta uoluntatem artificis, ut
 figura domus & nauis & nummi siue sint à casu aliquo, ut
 patet in figuris fragmentorum lapidum quorum quædam
 remanent in facto esse, ut forma domus, quædam non, sed
 sunt in solo fieri, ut patet in arte saltandi, & cantandi, &
 omnes istæ introducuntur successiue in tempore, ut patet ex
 septimo metaphysicæ, propter quod dixit philosophus ibidem
 quòd artificialia ratione materiæ ponuntur in genere substan-
 tiæ, ratione formæ ponuntur in genere accidentis.
 Cum igitur generatio lapidis philosophorū sit à natura me-
 diante agente naturali scilicet igne cum colore suo naturali,
 & odore & figura naturali quæ sunt formæ accidentales se-
 quentes suam formam substantialem determinatam, sed ta-
 men cum administratione artis, quæ ministravit sibi mate-

riam debitam naturalem in organis artificialibus , ergo necessario forma eius erit naturalis & substantialis , quæ substantialis forma , cognoscitur per suas formas naturales accidentales proprias , sicut & omnis alia de mundo . Et quamvis ministratio & modus ministrationis materiae , sit uoluntarius , tamen forma quæ in instanti generatur est naturalis . Non igitur poterit dici forma illius lapidis artificialis , ut quidam fatue imaginantur . Eodem modo intelligendum de auro per istum lapidem generato , cuius forma introducit in instanti , ut patuit , & non successive , sed dispositiones præcedentes bene inducuntur successive . Nota unum notabile , quare formæ dicuntur naturales , in duplici differentia &c.

CIRCA decimam rationem & eius solutionem elucidandam , est præterea notandum , quod formæ naturales dicuntur . Aut ad quarum introductionem natura sola præparat sibi materiam & introducit formam ut in homine , palma marmore etc. Aut quia ars præparat materiam naturæ , non ultima præparatione & ipsi porrigit , & natura præparat , & disponit sibi ipsi usque ad ultimum cum auxilio artis , & post introducit formam ut patet in generatione uzifur , cerussæ & theriacarum ac omnium compositorum . Formæ enim istorum sunt naturales ministrante arte , quia in talibus natura non potest sibi præparare materiam , nec componere , sed ars præparat naturæ materiam & natura disponit & introducit formam , quod enim præparat alteri materiam ad formam non dat formam , quod autem sibi præparat , & disponit sic quia idem agens disponit ad formam et dat formam . Sunt autem quædam formæ naturales accidentales quæ introducuntur à natura sola præter artē , et à

S O L V T I O

natura per administrationem artis, ut sanitas, quoniam omnium harum principium agens est intrinsecum quod est natura. Formæ autem artificiales absolute dicuntur accidentales, ad quarum introductionem natura præparat materiam remote secundum magis et minus. Nunquam autem posset natura introducere formam cum deficiat principium extrinsecum in hac operatione. Ars autem potens recipit à natura hanc materiam & eam præparat, & disponit dispositione propinqua, & introducit successive formam sicut est forma domus navis, & anuli. Satis enim posset ars porrigere naturæ ligna, lapides, cementum & clauos, quod tamen nunquam sciret domum construere nec nauim, sed ars hæc recipit à natura, & sibi ipsi disponit, & formam artificialem facit ex his successive. Propterea formæ naturales rerum substantiales non variantur in sua specie, quamuis quedam accidentales sic, ratione regionum. Artificiales autem omnes, quam pluribus modis variantur, secundum uoluntatē artificis uariando figuras. Similiter ars in artificialibus absolute semper seruat eandem materiam & formam eandem naturalem & uariat formas artificiales ad libitum. In naturalibus autem tam quibus ars ministrat, quam in quibus non, non seruatur eadem materia, sed uariatur materia continuo, ut ad formam diuersam disponatur iuxta uariam dispositionē materiæ. Cum igitur lapis philosophorum generetur à natura ministrante arte, & diuina potentia uolente manifestare, dicetur ipse & sua forma & aurum alchimie, non artificiale, sed naturale penitus. Ars etiam est cum natura annexa, quia principium artis est natura, ut patet ex 2. physicorum, scilicet secundum quod exit ex suo principio coelestis cuius principium est intellectus practicus. Principium autem

natura est intelligentiae, quia opus naturae est opus intelligentiae, & ipsa natura est opus & instrumentum eius. patet ergo quomodo ars haec est naturalis, & similiter opera sua, & forma sua & quo non & forma sua.

Solutio rationis XI.

AD rationem undecimam quando dicunt quod facilius est res destruere quam construere. Respondet Geber Ispanus in summa sua sic, q non concludunt de necessitate qua coarctemur ad non posse construere credere. Nam quod difficulter construitur, & difficulter destruitur. non autem est impossibile ipsum posse construere. Huius autem causam assignamus quia fortem habuit compositionem. Ideo difficiliorem resolutionem habet, ideoque difficulter destruitur. Et hoc est quod facit eos opinari impossibile esse eius constructionem. Et quia ignorant eius compositionem naturalem, ideo illius constructionem et destructionem artificialem ex cursu naturae ignorant. Acceptauerunt tamen forte quod sit fortis compositionis, sed quantae fortitudinis compositionis sit non attentauerunt, haec est responsio Gebri Ispani, haecenus philosophi praecipui & astrologi & Magici, & alchimici. Nos autem cum modici simus intellectus & ingenij nihil contradicimus tanto philosopho, nec contradicere praesumimus, nec audemus cum ipse sciuerit actu & opere hanc mirabilem scientiam. Nos autem quamuis propinqua potentia credamus, eadem semita ipsum deberemus sequi, propter magnam dilectionem & delectationem, quoniam delectatio perficit operationem ut dicitur 10. ethicorum. Et iterum in eodem. Coarctet enim propriam operationem delectatio, & magis singula indicant, & certius exquirunt cum delectatione operan-

S O L V T I O

tes etc. Sed tamen argumentum in sua efficacia permanere uidetur. Ideo dicimus quod constructio siue factio rei dupliciter considerari potest. Vno modo quando res construitur ex suis primis principijs generationis, ut sanguis existens in uenis matricis gallinae ad generationem pulli, ita quod est in hoc principio motus. Alio modo quando res construitur & praecesserunt ferè omnes dispositiones habilitantes ad formam, et est iuxta finem motus, ut ouum ex sanguine illo generatum, sub gallina per dies septem forum siue digestum ad generationem. Potest etiam tertius addi modus, quasi medius harum existens, scilicet ouum quod gallina peperit. Si primo modo accipiatu uel 3. uerum dicunt. Facilius enim est rem destruere, quando facta est, quam ipsam construere incipiendo à primis principijs generationis uel medijs. Et hoc modo non intelligitur hic. Si uero ultimo modo falsum dicunt. Vnaquæq; enim res naturalis quando fit, cum ipsa fuerit in ultima dispositione, post quam immediate sequitur forma, facilius est ipsam construere, quam destruere quando facta est, quoniam ipsius constructio fit in instanti, sed eius destructio quando facta est non potest fieri, nisi praecedant dispositiones omnes & alterationes disponentes ad corruptionem & sic accipimus hic. Et ideo quia ars alchimiae inuenit(hac ultima dispositione disposita) omnia metalla, perficit ipsa in instanti absque aliquibus alterationibus praecedentibus sola liquefactione praemissa, neque potest ea ita facile destruere quando facta sunt aurum sicut construxit.

A D rationem duodecimam & tertiamdecimam patet ex prius dictis Solutio.

Solutio rationis XIII.

A D rationem decimam quartam, quando dicunt quod

impossibile est alicuius unius rei , duas contrarias operationes
per se esse , dicimus quòd uerum est respectu eiusdem sed re-
spectu diuersorum est possibile , & hæc diuersitas proprie nõ
est ex parte dantis , sed ex parte recipientis , quia omne quod
recipitur in aliquo recipitur per modum rei recipientis &
non per modum rei receptæ , ut dicitur septimo metaphysicæ
quia agens non disponit materiã nisi prout est habilis ad dispo-
sitionem hanc uel illam , & post informat eam iuxta meritũ
dispositionis , ideo uidemus de nutrimento & nutritibili quòd
in humano corpore diuersa cibaria ualde in unum sanguinẽ
& in unum nutrimentum conuertuntur ab uno agente pro-
pter talem ipsorum dispositionem in materia & forma , ita
ut cibaria dura mollificet & mollia induret , & ad me-
dium reducat . Vnde Galenus tertio de complexionibus .
Et omnes cibi calidi dum in digestionem perseverant , calefa-
ciunt corpus: frigidi autem infrigidant , sed cum nutriunt ,
augent calorem naturalem inquanto secundum similitudinẽ
unam &c. Et hoc ideo est quia quamuis nutrientia sint inter
se ita diuersa in materia & in forma à principio , tamen in
comparatione ad nutritibile ab uno agente possunt informari
una forma in fine . Propter quod dixit philosophus secundo
de anima quòd nutritibile nutritur à contrario & à simili , à
contrario in principio , & à simili in fine . Et causa est , quia
in fine expoliantur ab omnibus qualitatibus diuersis quibus
differebant & contrariabantur & sunt unum & idem in
forma membri naturæ , tamen fit unum per se & aliud
per accidens , nec sunt proprie & per se ordinata ad talem fi-
nem . Cum igitur metalla imperfecta dum subiacent dige-
stioni naturæ , aut sunt de mineris effossa , sunt proprie & per
se ordinata à natura ad unum finem , quamuis inter se sint

SOLVITIO

altera & diuersa, & induritiæ & molliitiæ, & accidenti-
bus alijs. Poterunt tamen ab uno agente multo melius infor-
mari secundum similitudinem unam in forma una quàm nu-
trientia diuersa, ita ut dura mollificentur & mollia induren-
tur, ut in medio perficiantur, sed non est illud quòd molli-
ficatur, possit indurari, nec econuerso. Et iò quod est molle ni-
mis non eget mollificatione sed induratione, & quod est du-
rum nimis econuerso. quòd totum per expoliationem solam
fit in ijs diuersis subiectis, tali diuersitate ad eundem finem
ordinatis, nec tamen fit una mutatio per se & alia per acci-
dens, sed ambæ per se cum operatio lapidis de se sit unica tan-
tum: in dissimilibus autem à se nil operatur de ijs, ideo ratio
non ualet. Vnde Geber in capitulo de duplici medicina, sci-
licet alba & rubea, dicit quòd quatuor corpora imperfecta
egent duplici medicina, scilicet alba & rubea, quorum duo
egent eis indurantibus, scilicet Iupiter & Saturnus, alia ue-
ro duo mollificantibus, scilicet Mars & Venus, & argen-
tum uiuum eget similiter duplici medicina coagulante & in-
spissante ipsum, scilicet una alba & alia rubea. Et ideo me-
dicinæ corporum imperfectorum et argenti uiui sunt decem
medicinæ & hoc intelligendum est in minori opere, quia in
maiori opere non est nisi unica perficiens omnia ad album &
ad rubeum. Et ideo subdit in eodem capitulo sic. uerū utiq;
cum diuturnitatis laboris instantia, & magnæ indagationis
industria excusari uolumus, ab inuentionis labore harum
decem medicinarum per unius medicinæ beneficium, & in-
uenimus inquisitione longa, necnon & laboriosa maxime
& experientia certa medicinam unam, qua quidem durum
mollescit, & molle induratur corpus, & fugitiuum figi-
tur & illustratur fœdum splendore inenarrabili etiam eo qui

supra naturam consistit &c. Nec apud quenquam sapientum
hæsitandum existimo, si hic lapis unus existens habeat has ope-
rationes oppositas, quoniam si recte considerauerit, causas
duricie metallorum, & molliciei & causas fusionis & impe-
dimentum fusionis, & causas citæ fusionis & tardæ, &
causas fusionis cum ignitione, & sine ignitione. Et causas
fixionis, id est, perseverantiæ ad pugnam ignis, & uolati-
latis in fumum ab igne. Et causas perfectionis metallorum
& corruptionis, & causas diminutionis & superfluitatis in
ipsis, cognoscet statim quod possibile est quod dictum est. Et
ex qua re quibus rebus efficitur lapis ipsa. Postea particula-
riter tractabitur, hoc autem scire oportet & hic præsuppo-
nitur.

Solutio rationis. XV.

AD decimam quintam rationem. Ex nunc dictis &
post dicendis patet solutio.

Solutio rationis. XVI.

AD decimum sextum argumentum quando dicunt.
Metalla omnia perfecta esse in sua specie per suam formam
substantialem, propterea quia sic permanent in natura &c.
Dicimus quod res quæ permanent in natura sic se habent si-
cut dicunt. Sed aduertendum quod quædam sunt res quæ
permanent in natura in sua specie quæ perficiuntur, quoquo
modo per suam formam substantialem, ad quam est quidam
terminus motus, sed quædam ordinantur ad aliam substan-
tialem formam ultimam, omnino complentem & perficien-
tem post illam, ideo dicentur esse imperfecta, donec sub illa
forma prima permanent in relatione ad ultimam. Si au-
tem non referantur ad hanc ultimam formam, sed solum in
se considerentur, ipsa sunt perfecta in illa specie per illam suam

S O L V T I O

formam substantialem, secundum quod exigit illa species, ideo uidemus in generatione ouorum esse quendam terminū motus in acquisitionem suæ formæ substantialis, qua sic permanent, sed quia sunt ordinata à natura non sic permanere sub illa forma, sed ad generationem Auis proprie, ubi fit acquisitio substantialis formæ ultimæ, iō dicentur esse imperfecta sub forma ouis quāuis permanent: perfecta aut, cum fuerit perfecta generatio Auis, perfecta, cum ibi sit finis ultimus. Similiter & de seminibus plantarum hoc idem patet, unde philosophus in libro de morte & uita dicit, quod accidit imperfectis mors & corruptio, sicut ouis & seminibus plantarum sed assimilatum quidem & alio modo quā animalibus, ita quod dicit hæc imperfecta respectu finis, ad quem ultimo ordinantur. Omnia enim principia & elementa, ex quibus fit aliquod, & omnia inter media siue simplicia siue mixta, in quibus est aliquis terminus motus, habent formā suam substantialem perficientem in specie in qua sunt, scilicet in relatione ad ultimam formam ad quam ordinatur, habet eas imperfectas, in quibus autem non est terminus stans sed continuus, manet forma substantialis prima, quousque forma substantialis ultima introducatur, quamuis formæ accidentales plures superueniant, & uariantur. Ex quibus uerbis patet, quomodo stagnum, plumbum, æs & ferrum sunt perfecta in sua specie, & quomodo non & quomodo nobiles & ignobiles. Eodemō in artificialibus inducendo hoc idem esse patet. Hanc autem multipliciter metallorū fecit natura propter finem non à casu sed ad commoditatem humanæ naturæ, diuersa enim opera facit ars ex aliquo illorum & ipsorum mixtione, quæ ex auro uel argento facere non posset. Sed aliæ res quæ non ordinantur à natura ad formam aliam

substantialem sicut triticum, marchasita & equus, dicuntur habere substantialem formam completiuam, absolute, non referendo ad aliud nobile, aut etiam ignobile ad aliud referendo & de istis solis arguebat ratio.

Solutio rationis. XVII.

AD rationem decimaseptimam, quando dicunt, Quæcunque multiplicantur à natura in sua specie, per continuam generationem &c. Patet solutio ex nunc dictis.

Solutio rationis. XVIII. Et XIX.

AD rationem decimamoctauam, & decimanonam, fiet solutio in capitulis de generatione metallorum cum solutione ultimæ rationis philosophi suo loco, quia solutio harum & illius haberi non potest nisi quibusdam præcognitis.

Solutio rationis. XX.

AD uigesimam, Quando arguitur de entibus à fortuna non potest esse scientia &c. Dicimus quòd ad hoc, quòd aliquid sit à fortuna non sufficit quòd raro accadat sed quòd accadat à proposito, id est præter intentionem, ut secundo physicorum, ideo cum alchimia non accadat: nec accidere sic, siue inuestigando eam per sua principia, siue practicæ operando in ea non erit à fortuna, tamen possunt accidere errores in ipsa præter intentionem, sed non ueritas uel perfectio, sua enim ueritas & perfectio est semper & necessaria & perpetua & immutabilis & una tam secundum partem speculatiuam, quàm secundum practicam, omnino ut superius est ostensum, & de talibus sunt artes & scientiæ, ut patet prius posteriorum quàmuis artes sint de ijs quæ aliquando contingunt aliter se habere, ut dicitur sexto ethicorum. Quòd si accadat interdum artifici à proposito error & fallacia, hoc non erit ex parte actus uel operis, sed ratione admiculantium

SOLVTIO QVINQVE

& deficientium, aut accidentium tempore operis, ut ex fractura uasorum uel casu, uel à somno tempore non suo &c.

Sequuntur nunc solutiones ad quinque rationes Aristotelis.

a D rationes autem philosophi nos nunc respondere oportet.

A D primam iam ex ante habitis patet solutio, quia alchimia transmutat metalla omnia transmutatione naturali ad substantiam & formam auri ut ostensum est & non solum alterat. Inquisiuit enim sagacissime alterationes metallorum & principiorum suorum proprias & ueras cū transmutatione ipsorum uerissima, & alterationes sophysticas absque transmutatione etiam inquisiuit cum contrariorū eadem sit disciplina, & illam ueram consecuta, & adepta est & illam quæ est sophystica dereliquit.

A D secundam rationem philosophi, iam patuit solutio cum prædicta & etiam infra patebit statim.

A D tertiam patuit solutio supra. Vbi ostēdimus transmutationem metallorum esse omnino ueram ex parte nostri iudicii & nostræ cognitionis. Quia non est necesse ut cognoscamus eorum formam specificam nec præexistentem, nec introductam sicut nec in rebus alijs. Sed sufficit quòd cognoscamus eorum accidentia & proprietates & passiones quæ sequuntur formas, ita quòd in quocunque metallo transmutato reperientur omnes proprietates & passiones auri mineralis absque superabundantia & defectu, iudicabimus necessario ipsum habere formam auri mineralis. Nunquam enim Aristoteles uel aliquis antiquorum fuit, qui posset habere co

uitionem rerum per formas suas, nec unquam erit aliquis,
 uia non subiacent sensibus nostris, & hanc sententiam ostē
 it philosophus quarto meteororum dicens. Quod enim
 facit operationes oculi est oculus, quod uero non, non est ocu
 lus, ideo oculus lapideus uel cærens, quia non facit operatio=
 nes oculi non dicitur oculus sed imago oculi, & serra lignea
 non dicitur serra, sed imago serræ & similitudo &c. Dico
 tamen quod inter cætera mixta, forma solius auri & lapidis
 philosophorum uidetur proprie nota propter perfectam notitiam,
 seu cognitionem materiæ propinquæ quæ subiacere po=
 test accidentibus & oculis nostris, quæ si subiacere non posset
 ignota esset, & inoperabilis, sicut in alijs mixtis. Aliorum
 autem metallorum non est necesse, ut formas cognoscamus
 sed sufficit quod ea cognoscamus esse in semita perfectionis ad
 aurum per proprietates & accidentia in materia propinqua
 prima & posse formari forma auri. Qui ignorat formam
 in sua materia, ignorat possibilitatem transmutationis eius,
 ergo & iudicium, quamuis iudicium sumatur, ab acciden=
 tibus & proprietatibus post ipsorum cognitionem. Cum ergo
 omnes proprietates & eadem sint penitus tam in auro mine
 rali, quàm alchimico, quod cognoscitur per uisum ad om=
 nem examinationem & probationem continuam tam in igne
 quàm extra ignem, ergo necessario iudicabimus utrunque au
 rum esse idem & eadem forma esse formatum.

AD quartam rationem philosophi responsum est simili=
 ter supra de proportionem mixtionis & miscibilium in mixto
 in solutione primarum rationum.

Ad quintam rationem Aristotelis . Prætermittenda
sunt aliqua & aliarum non solutarum , & ui
debitur de actu & potentia , de perfe=
cto & imperfecto .

R A T I O N I autem philosophi quintæ siue ultimæ
nunc, nos respondere oportet . Compellit enim phi
losophus per eam necessario alchimistas confiteri me
talla omnia adinuicem differre specie & non solum acciden=
te sicut quidam longe à uero imaginantur , quia oportet in
eis fieri per generationem formam substantialem nouam com
plentem esse ipsorum , quæ est forma auri cum sint propin=
qua potentia ordinaria ad hoc . Aduertendum est quòd po=
tentia habet se ad actum sicut non esse adesse, & sicut imper
fectum ad perfectum , & sicut materia ad formam . Quia
ex ente in potentia fit ens in actu , & ex non ente fit ens &
ex imperfecto fit perfectum , & ex materia fit forma tam
in naturalibus quàm in artificialibus , non autem econuerso .
Vnde non dicimus quòd sperma sit in potentia sanguis , nec
sanguis in potentia cibus , nec cibus in potentia quatuor ele=
menta . Similiter nec quòd domus sit in potentia ligna, lapi=
des, & cementum , neque quòd uestis sit in potentia lana uel
linum, sed potius econuerso . Quia loquimur in uia & semina
ta generationis rerum & perfectione ipsarum, & fit per mo
tum secundum ordines graduales ad esse & perfectionem et
actum seu finem . Finis autem motus perficit & complet eas,
propterea denominatur res à termino motus .s. ad quem &
non à principio motus .s. quo , quamuis in artificialibus sit
potius econuerso . Cum materia & forma naturalis seruetur
eadem,

tem, & forma artificialis sola, siue figura uariatur. Ideo
nominatur ab eo ex quo sunt, et ex eo proprie diffiniuntur.
Quapropter non omne illud ex quo fit aliquid, dicitur mate-
rius illius, & hoc in naturalibus, ut ex uiuo mortuum, & ex
acetum, ut dicitur octauo metaphysicæ. Eodem ergo
modo dicimus in generatione metallorum, quod omnia se ha-
bent ad aurum, sicut potentia ad actum, & sicut imperfectum
perfectum, & sicut materia ad formam, & sicut non esse
esse, Et hoc patet ex operibus naturæ in suis mineris, quia
omnia digerendo paulatim conuertit in aurum ut infra ostē-
dimus, aurum autem non conuertit in aliquod illorum. Cū
ergo natura in fine denudat ea à forma illa transitoria sub
iuncta erant, ergo reducit ea in materiam primam, & perfici-
t in aurum, ergo & ars sic necessario coacta facere, faciet,
& debet sequi naturam & sic facit.

A M P L I V S potentiam duplicem omne dicemus, quæ
potentia est quæ est sicut dispositio ad formam, quæ tenet se ex
parte priuationis, ut ex ignorante fit sciens. Et quædam est
potentia formæ iam adeptæ, ut sciens cum iam considerat. Pri-
ma potentia est triplex, scilicet propinqua, remota & remo-
tissima. Propinqua dicitur quæ approximata agenti una uel
modica mutatione facta recipit actum siue formam, ut dicitur
nono metaphysicæ & secundo cœli & mundi. ut nutrimen-
tum cum fuerit iuxta ultimam dispositionem ad nutritibile.
Remota autem dicitur, quæ pluribus eget mutationibus. Re-
motissima uero, in qua ulla quasi conuenientia inuenitur, rei
quæ transmutatur, ad rem ad quam transmutatur, ut ele-
menta & germinatio granorum nutritibilium, ad nutrimen-
tum nostri corporis. Et de hac remota potentia & remotis-
sima, dicit philosophus nono metaphysicæ quod terra antequam

transmutetur in æs, non dicitur esse in potentia ad formam statuae æreæ, nec arbores antequam sint incisæ & dolatæ ad formam domus. Potentia autē formæ adeptæ dicitur actus ut patet ex secundo de anima, & est duplex, scilicet prius ut habere scientiam & secundus ut considerare, & impossibile est deuenire in actum secundum, nisi præexistente primo. Est ergo secundum seriem primo potentia remotissima. Secundo remota. Tertio propinqua. Quarto actus primus qui est forma. Quinto actus secundus qui est habitus procedens a forma. De qua forma dicitur secundo de anima quod actus sunt priores potentis. Et similiter nono metaphysicæ & etiam dixit Aristoteles secundo coeli & mundi. Bonum completum est unum, quod non indiget operatione sua qua fiat bonum, & perfectio omnis rerum ut suscipiat complementum & ultimum & melior res est, quæ est propinquo complemento bono, & quæ facilius illam recipit bonitate &c. Verba hæc possunt huic capitulo pulcherrime coaptari sic. Inter metalla enim omnia est solum unum quod est bonum & completum, scilicet aurum & ideo non indiget operatione aliqua ut fiat bonum & completum. Et quia perfectio omnis rei est ut suscipiat complementum & ultimum, ideo cum cætera metalla sint, imperfecta & incompleta & non ultima, sed ad aurum, sicut ad ultimum ordinata necessario egent operatione ut fiant bona perfecta completa & ultima, ergo fient aurum. Et quia res quæ est propinquior bono completo, & quæ facilius illam recipit bonitatem est melior, ideo argentum in primo gradu est melius alijs, æs secundo, & tertio stannum, quarto plumbum, ultimo ferrum: ut ex dictis in superioribus & inferioribus est, declaratum.

C V M ergo secundum hanc semitam considauerimus

cana naturæ in generatione metallorum. Ponemus aurum :
 um habere actum primum & secundum, ergo formatum
 ens & perfectum & completum & ultimum . Reliqua
 ite metalla ponemus esse in propinqua potentia , ad ipsum,
 go non formata nec entia actu, nec perfecta, nec completa,
 c ultima, Potentiam tamen remotam & remotissimā iam
 ansierunt . Si igitur sunt in propinqua potentia tali , non
 gent nisi modica mutatione & erunt in termino motus ad
 nem , siue in actu primo , & formata erunt forma auri
 ue hoc fiat operæ naturæ in suis mineris per tempus, siue ope
 artis in momento. Natura ergo denudando ea ab illa for
 na reducit ea in materiam primā & perficit in forma auri
 sic forma facit ars quia denudando materiā datur forma.

R V R S V S dicimus perfectum & imperfectum , tri
 liciter in rebus dici uno modo in habentibus eādē formam.
 alio modo in habentibus diuersas formas, tertio modo in or
 dinatis ad eandem formam . De primo modo dicimus,

quod cum perfectio rei sit per formam & nō per materiam,
 unc quæcunque peruenerunt ad eandem formam , peruene
 runt ad eandem perfectionem cū sint in eodem termino mo
 tus sed ratione earum quæ consequuntur ad formam et deser
 uiunt formæ possunt dici perfecta uel imperfecta , ut homo
 habens organa completa potest dici perfectus , habens autem
 ea imperfecta & male disposita dicetur imperfectus & de
 tali perfectione uel imperfectione non est sermo in metallis .

De Secūdo modo dicimus quod in habentibus diuersas for
 mas per se distinctas & non adinuicem ordinatas , res ha
 bentes nobiliores formas alijs habent eis perfectiores , ut ho
 mo dicitur perfectior equo & equus asino , & de hac perfe
 ctione & imperfectione similiter non loquimur in metallis ,

SOLVTIO QVINQVE

quamuis hunc modum quodammodo metallis adaptare possumus.

De tertio modo dicimus quod omne quod est in motu ad formam, ad quam ultimo ordinatur, debet dici imperfectum, cum autem fuerit in fine motus debet dici perfectum, & de hac perfectione & imperfectione est loquendum in metallis. Cum igitur solum aurum iam peruenerit ad finem motus & sit formatum secundum primam & ueram intentionem naturæ, ipsum solum dicitur perfectum, & cum reliqua metalla sint in motu ad formam auri, dicuntur imperfecta, quamuis habeant formas adinuicem diuersas, per quas permanent & terminantur, & sint perfecta quodammodo in sua specie. Attamen non sunt in ultimo termino motus in quo est ultima perfectio. per quod patet quomodo sit dare gradus in formis secundum antiquos & quomodo non, & patet quod non est dare in metallis nisi unam formam proprie, scilicet auri, quia sub forma illa transitoria non perficiuntur. Natura ergo in ultimo termino motus, denudat ea ab illa forma, & reducit in materiam primam & perficit in aurum & ibi est status. Eodem modo ars informando ea liquefacta, cum lapide suo necessario reducit ea in materiam primam & in momento perficiuntur.

Generationem autem metallorum imperfectorum à natura, non dicimus esse à casu superueniente naturæ, & à proposito propter causas impediētes, sicut quibusdam antiquis & modernis uisum est, et sicut nobis (propter iam dicta) uisum fuit. Sed generata sunt ex propria intentione naturæ, cum sint in uia & semita ad generationem auri. Ita quod quidam iam extimauerunt, quod natura non generat aurum nisi prout fit transitus per dispositiones & naturas & formas, metallorum imperfectorum. Et quia res casuales à propo-

accidentes, non permanent, nec in specie multiplicantur,
 que speciem cōstituūt. Oportet ergo necessario dicere, quōd
 perfectā metalla fiant ex intentione naturæ, & non a
 sū, propter causas impediētes & corrumpētes. Propter
 complementum enim uniuersi natura sapiens præuidit, de
 generatione ipsorum arti, & constituit ea, sicut medium
 transitum aurī, quoniam diuersa opera facit ars ex ali-
 quo ex metallorum imperfectorum, uel ipsorum commixtio-
 ne, quæ non posset facere ex auro, propter quod quædam
 aurum debili calore coagulauit, & fecit ea semidigesta, ut
 Saturnum & Iouem, & quædam superfluo calore aduren-
 tes coagulauit, ut Martem & Venerem quædam calore satis
 temperato coagulauit, ut Lunam, quædam non coagulauit
 propter penuriam caloris & carentiam & separationem agē-
 tis studiose, ut argentum uiuum siue mercurium, quædam
 coagulauit cum omni temperamento, ut solem: unde dicere
 uasi possumus, q̄ sicut secundū rōnem naturalem, tota terra
 deberet esse cooperta aquis sed natura operans, respiciens ad
 complementum uniuersi & commoditatem humanæ naturæ
 & cæterorum animantium & uegetabilium, coacta fuit di-
 uinere quasdam partes discoopertas. Sic cum omne metallū
 ex parte naturæ intendētis, deberet esse aurum, natura ope-
 rans, coacta propter humanā commoditatem alia generauit
 metalla, natura enim nil fecit frustra, nec, superfluum, ut
 dicitur secundo physicorum. Et similiter dicimus quōd sicut
 natura generat, testiculos in animalibus, non propter neces-
 sitatem, sed propter melius, ut dicitur decimoquinto de ani-
 malibus: Sic dicere possumus quōd natura generat metalla,
 imperfecta non propter necessitatem sed propter melius cum
 omne quod facit natura, facit propter alterum istorum, ut

ibidem dicitur .

A B experientia autem in mineris acquisita expresse patet transmutationem metallorum imperfectorum continuo à natura fieri uersus aurum , & propterea sæpe reperiuntur minere . mixtæ minerarum enim fossores in quibusdam mineris stagni & plumbi reperiunt substantiam argenti puram in examinatione & purificatione , & in quibusdam mineris æris et ferri substantiam auri puram quamuis forte in mine ris ferri hoc raro reperiatur propter sui magnum inquinamentum & elongationem ab auro , & in quibusdam mine ris argenti reperiunt substantiam auri purissimam , ut in re gno Scruia , id est, Rassia, quod est in Sclauonia & sunt sic simul à natura unita ut aurum non appareat sensu , immo uidetur totum argentum , sed per examen quod cum sulphu re fit in igne seperant hoc ab illo . Ex quibus patet omnia metalla in transitu & uia esse ad aurum , & ideo iam plu ris repertum est in partibus Alemaniae et etiã alibi in minere, argentum imperfectum copiose quod est passum scatesim, id est , indigestionem ex indigentia caloris , & dicunt tunc & consulunt , qui de mineris sciunt , quòd sic dimittatur usque ad trigesimum aut plus , sic cognoscunt experti ut fiat opte sis, id est completa digestio à calore mineræ & erit argētum uerū . Propter quod dixit Geber in capitulo de natura so lis, quòd à mineris æris manāt squamæ æris per fluxū aquarum cum arenis & cessante fluxu aquarum squamæ illæ in arena coquuntur , & digeruntur per trigesimum ex solis ca lore & siccitate arenæ inter quas inuentum est aurum pu rissimum . Patet igitur experientia ueridica naturam conti nuo mutare alia metalla ad aurum , quia quamuis sint in quodam termino motus , tamen non sunt in ultimo , unde

asi sicut in generatione embrionis fit comparatio animæ ue-
 tabilis ad sensibilem & sensibilis ad rationalem, quia illæ
 ut sicut dispositiones ad rationalem & non sicut formæ, sic
 niliter imperfecta metalla ad aurum se habere uidentur,
 tamuis hic non sint permanentes gradus ut in metallis.
 generatio quippe metallorum in mineris diuersimode à fossoribus
 reperitur quamuis generatum semper sit unum, quan-
 doque enim reperitur aurum generatum in lapide & cum
 lapide corporatum quasi sit marchasita aurea, quandoque
 utem non corporatum cum lapide, sed quasi esset uena tran-
 siens per lapidem & separata à substantia lapidis, quandoq;
 utem in arenis fluuiorum in similitudinem arenarum, non
 quòd ibi sit generatum ut quidam existimant cum ibi nõ re-
 peritur minera sulphuris & argenti uiui, sed aqua discurrens
 per mineras aureas occultas & profundas, inde dissoluit eas
 & secum adducit. Aut etiam forte per mineras æreas, quas
 fluxu natura perficit in aurum lauando, depurando, & di-
 erendo, propter quod reperimus in mineris aquas profundas
 discurrentes & alibi fontes & fluuios quorum aquæ habent
 vapores ferri, aut æris quod ostēdit aquas habuisse discursum
 per illas mineras. Inuenitur etiam simile aurum in partibus
 arida in arenis aridis absque aquarum fluxu sicut dicitur. Ar-
 gentum autem neque aliud metallum unquam in fluuijs &
 arenis sic dicitur repertum esse, nisi forte æs. Inuenitur au-
 tem in mineris suis quandoque incorporatum cum lapide ut
 uideatur marchasita argentea & quandoque sicut uena in
 lapide, & quandoque sicut uena per terram transiens & est
 purius prædictis, & quandoque sicut pulles uiscosæ & illud
 est purissimum. Plumbum autem & stannum quandoq;
 cum lapidibus, quandoque cum terra incorporata inueniuntur

SOLVTIO QVINQVE

tur, & quandoque reperitur argētum uiuum currens cur-
 eis, ut dicunt quidam. Inuenitur etiam æs sic cum lapidibus in-
 corporatum, quasi sit marchasita ærea. Et similiter ferrum
 quæ omnia conteruntur cum fortissimis molis & calcinantur
 post purgantur per ignem & purificantur, & inuenerun-
 fossores sæpius ex eadem minera argento prius extracto au-
 rum in ultimo. Et ibi est principium originis mineræ & defi-
 cit ibi uena argenti sicut in suo principio. Est autem quādo-
 que hoc aurum in lapide & est lapis habēs foramen apertum
 spirantem ad lapidem superiorem in quo consecutiue erat ar-
 gentum. Et ergo quasi ex eodem loco euaporauit materia ea-
 dem, sed natura puriorem partem saluat in origine & per
 euaporationem & sublimationem pars impurius ascendit, et
 diuersitas digestionis & depurationis operata est diuersam
 metalli speciem. Ex quibus omnibus iam dictis patet quæ
 & qualis & quanta sit differentia metallorum adinuicem tã
 in forma quàm in materia & accidente, & tam actū quàm
 potentia. Cum enim in materia tam propinqua quàm re-
 mota & mixtione & modo mixtionis, non nisi modicum di-
 stent tunc ipsorum differentia quamuis sit in forma ipsa, non
 proprie erit differentia specie sicut differentia hominis & equi.
 Sed eorum differentia magis proprie sumentur penes mate-
 riam et partes eius, scilicet secundum digestiuium & indiges-
 tum completum & incompletum cum illa sint eiusdem
 propinquæ materiæ penitus, sed indigesta & incompleta ad au-
 rum ordinata. Et sicut non est necesse, quòd indigestum exi-
 stens in semita & uia digestionis, continuo reuertatur ad
 principium digestionis. Ita neq; in materiam suam primam,
 id est proximam. Cum igitur imperfecta metalla sint in
 semita & uia digestionis continua, & cum indigesta sint

non erit necesse quod reducantur ad principium digestionis, nec in materiam suam primam sed solū digestio continuetur, quousque fiant aurum. Sed in ijs quæ non habent hunc ordinem gradualem et poteriā naturālē, necessarium est ut in suam primam materiam reducantur. ut si ex boue uel tritico fieri debet homo necesse est ut corrumpantur, digerantur, & fiant materia prima hominis quæ est sperma, ex quo fit homo, Ideo ars non inquisiuit conuertere animalia nec uegetabilia, nec eorum partes, nec mineralia extranea in aurum, sicut neque natura, cum sit impossibile tam apud naturam, quam apud artem nisi in primam materiam, id est in propinquam materiam siue proximam reducantur prius. Ars igitur sequitur naturam in eo quod uult facere ut natura, & extollit naturam mirifice, non uiolando naturam sed ipsam iuuando. Distinctionibus igitur, & generationibus metallorum iam dictis et consideratis patet solutio quintæ rationis philosophi, quia natura denudando materiam metallorum imperfectorū à forma illa transitoria sub qua erat in mineris cum eodem instanti transformauit eam ad formā ad quam ordinata erat, scilicet auri & sic reducit metalla in materiam primam, id est nudam ab omni alia forma & sic transformat ea in aurum. Eodem modo ars facit, quāuis enim per liquefactionem non reducatur in materiam primam, tamen per appositionem, & ingressum & mixtionē lapidis philosophorum, qui est forma auri, fit expoliatio et denudatio materiæ à forma illa sub qua erant et ab omni alia & transformatio ad formam ad quam ordinata erant in eodem momento, scilicet auri, quia sine liquefactione metallorum non potest esse ingressus nec mixtio, neque transmutatio medicinæ transmutantis, & hoc modo reducuntur in :

SOLV TIO QVINQVE

materiam primam: & transmutantur de specie in speciem, secundum ordinem naturæ per generationem et corruptionem. quodcumque enim forma submergitur, & materiæ immiscetur necessario fit nuda materia, & generatio & transformatio ad formam ordinatam finalem, quia non potest generari forma noua in re disposita, nisi per corruptionem præexistentis, non ergo erunt simul duæ formæ substantiales in eadem materia sed solum introducta nunc, nec ipsa est accidentalis, sed substantialis. Similiter si uelimus de Ioue, uel de Saturno facere uitrum, oportet quod reducamus in materiã primam, non tamen ut perficiantur. Alta ergo reductio est in materiam primam perficiendo, quia retinent nomen generis primum et acceperunt nomen nouæ speciei ad quam ordinata erant. s. auri, & alia faciendo ex eis: scilicet uitrum etc. tunc perdunt nomen generis & nomen speciei similiter ad quam ordinata erant, & in qua prius erant reducuntur ergo in materiam primam per artem secundum ordinem naturalem successiuum sicut facit natura, & non sicut imaginantur.

ALIIS autem rationibus accipientibus materiam primam, id est propinquam in quatuor elementa sic respondemus & dicimus, q̄ transmutatio unius rei in aliam potest summi dupliciter. Vno modo prout res quæ trāsmutari debet, est in primo principio termini à quo incipit motus, & hoc est materia prima quæ est chaos & principium & elementum quatuor elementorum. Alio modo prout iam per alterationes multas, seu plurimas remota est à termino à quo & facta est in propinqua potentia ualde ad speciem ad quam transmutatur, ita ut modica mutatione facta generetur forma & illa magis dicitur materia propinqua, quæ secundum or

inem sequitur materiam primam, sicut dicimus quòd elementa sunt materia prima hominis : Sed cibus ex elementis est : propinquior seu propinqua. Sanguis autem ex cibus propinquior : sperma uerò ex sanguine propinquius, fructu autem carnis ex spermate illo generatum est propinquissima materia . Si ergo ratio accipit pro materia prima quatuor elementa sic nil arguit contra nos , quia si ex elementis debet fieri homo, oportet necessario quòd per dispositiones transeat ordinatas quas diximus . Sed si ex spermate debet fieri homo non est necesse ut : in primam materiam redigatur seu reducatur quæ est quatuor elementa nec in sanguinem, nec cibum , quia esset retrocedere à forma disposita . Sed oportet ut continuetur digestio quousque materia recipiat formam hominis . Sic si ex elementis debet fieri aurum , oportet necessario ut per dispositiones transeant medias ordinatas, scilicet ut ex eis fiat aqua viscosa grauis cum terra tenuissima sulphurea, quæ sit argentum uiuum . post hoc autem mediante & actione sulphuris in eo fit aurum uel metallum aliud , quod post fiat aurum, si igitur hæc metalla imperfecta uolumus perficere in aurum, non est necesse ut in materiam primam reducantur . Similiter quia natura non operatur per illum modum in suis mineris, ergo & ars cum sit sequela naturæ tenebit modum naturæ . Si autem ratio accipit pro materia prima materiam propinquam, sic ratio magis oppositum arguit , quia qualis est ordo & proportio elementorum ad sanguinem & sperma ut fiat homo , talis etiam est ordo & proportio elementorum ad argentum uiuum & sulphur . Sicut ergo non est necesse ut illa conuertantur in materiam primam quæ est quatuor elementa naturæ nec in ipsorum intermedia, ut fiat homo . Sic & in proposito , quia sicut natura in suis operibus non

SOLVTIO QVINQVE

intendit retrocedere, sed continuo appropinquare ad terminū sic & ars et per sperma antedictum intelligo menstruum cum à spermate ad materiam spermatis conuertatur, ut sit materia embrionis. Considerando igitur materiam propinquam & remotam & remotissimam & potentias ad inuicem ordinatas, magis ista ratio arguit rem esse possibilem quam impossibilem. Metalla enim imperfecta, sunt sicut medium inter aurum & argentum ex parte una, & sulphur & argentum uiuum ex parte alia, cum aurum sit sicut finis & ista sint principia. Et quia medium est propinquius fini quā principium ideo imperfecta metalla sunt propinquiora auro, quam sua principia quæ sunt materia prima. Quocunque tamen modo materia prima accipitur, oportet quod in ipsam materiam primam, id est nudam metalla omnia si debeant transmutari in aurum, reducantur. Sola enim liquefactio metallorum, non reducit eam in materiam primam, id est nudum ut arguit ratio & bene. Sed ostendit aperte materiam ex qua sunt, quia omne metallum cum liquatum est ostendit naturam & accidentia argenti uiui. Vnde dicit philosophus quarto meteororum. Plumbum cum liquatur procul dubio est argentum uiuum. Dixit autem de plumbo potius, quā de alijs, quia plumbum minus remotum est à materia argenti uiui quā aliquod aliorum.

NOTANDVM quod quamuis imperfecta metalla dicuntur sicut medium & transitus ad aurum, argentum uiuum autem sicut principium à quo incipit talis motus, hoc intelligendum est, quo ad naturam, quia quantum ad naturam alia dispositio & aliud tempus transitus est, scilicet ipsius argenti uiui ad aurum, & aliud tempus uniuscuius

isque metallorum imperfectorum ut per finem digestio, & complementum fiant aurum. Sed quantum ad artem sunt eiusdem dispositionis & eiusdem temporis. Cum enim solum argentum uiuum imperfectorum perficiatur ab elixir in aurum per prius expoliationem à sulphure corrumpente, & argentum uiuum uulgi non indigeat expoliatione aliqua, ergo oportet quòd per talem expoliationem istud redeat ad naturam istius. Ipsius nempe coagulatio non impedit identitatem suæ naturæ cum natura istius, quare eadem dispositio, & idem tempus erit perfectionis ipsorum, quoniam potentia & uirtus elixir multiplicata exuberans se per utrumque extendit & perfundit seu diffundit in momento & perficit equaliter communicando utrique digestionem per suam digestionem exuberantem & excedentem quam habet ita quòd in utrisque fiat digestio, et sic est finis huius quæstionis cum elucidatione debita. Deo gratias.

HANC quæstionem prolixam sic solemniter & exquisitè inuestigatā, uentilatam, disputatā, determinatam, roboratā, cōposuit et ordinauit Magister Petrus Bonus Ferrariensis physicus egregius sub anno à natiuitate domini nostri Iesu Christi M. CCCXXXVIII. qui tunc erat in ciuitate Polæ stipendiatus in prouincia Histriæ. In qua inseruit, de cognitione speculatiua practica et operatione ipsius. Ita quòd quisque intelligat defendendo artem et antiquorū auctoritatibus & rationibus inherens et proprias sibi rationes adiungens. Rogo autem unumquemque intelligentem ad cuius manus peruenerit hæc præciosa margarita, ut communicet uiris intelligentibus ad hanc quæstionem uel artem esurientibus & naturalibus principijs eruditis: ab insipientibus autem pueris ipsam occultent, cum sint indigni.

Visa autem ueritate istius artis, Nunc uidendum est sub
qua parte philosophiae contineatur, & in quo
differant, quoue conueniant,
ars & natura.

GENERALITER quidem aliqua nunc
prælibanda sunt. Sciendum primo, q̄ Exercitia
8 realia sunt in triplici gradu secundum philo-
sophum 6. metaphysicæ, quia aut sunt
coniuncta motui & materiae, & de istis
est scientia naturalis, aut coniuncta materiae & separata à
motu & de istis est mathematica, aut separata à motu &
materia, & de istis est metaphysica, id est diuina. Sed de
separatis à materia & coniunctis motui, non est scientia,
cum tale ens reale sit omnino impossibile esse. Cum igitur
scientia alchimiae sit de ente reali, necessario erit sub aliqua il-
larum partium philosophiae, sed non sub mathematica, quia
scientia alchimiae est de ente reali coniuncto motui & mate-
riae, neque sub metaphysica, id est diuina, quia non est de
ente reali separato. A motu & materia, sicut sunt intelli-
gentiae etc. Oportet ergo necessario, q̄ sub naturali philoso-
phia ponatur, cum ipsa sit de ente reali coniuncto motui &
materiae. Similiter entia naturalia concernunt sibi materiā
determinatam, ut simitas nasum, uisus oculum. & ideo
sine sua materia siue subiecto non possunt intelligi. Entia
autem mathematica non cernūt sibi materiam determinatā,
ut linea, triangulus, & numerus, quia talia entia possunt es-
se in qualibet materia, propter quod possunt intelligi circun-
scripta qualibet materia. Entia autem metaphysica, id est

ruina cum careant materia nullam cernunt sibi materiam,
quare sic spiritualiter intelliguntur.

AMPLIUS quod omnes artes exordium, & origi-
nem contrahunt à scientijs & manant ab eis siue immediate,
siue mediate. Scientiarum enim principium est intellectus,
scilicet aut speculatiuus aut practicus. Artium quæ sunt de
parte rationis principium est intellectus speculatiuus. Et si-
cut principium naturæ est intelligentia. propter quod natu-
ra semper est uerax & principia eius, & opera eius, cum
omnia oriantur ab intelligentia, & intelligentia ab esse diuino.
quo ueritas omnis relucet, & à quo ueritas omnis manat
ipsum sit ipsa ueritas. Cum ergo naturam non possi-
mus dicere falsam, nec sophisticam, ergo nec artem quæ est
eius sequela, ergo alchimiam dicemus omnino ueram. Et
sicut principium naturæ est intelligentia. Ita principium ra-
tionis est intellectus, quia omnis ars & scientia est cum ra-
tione. igitur principium artis & scientiæ est intellectus. Et
quia intellectus semper est uerorum. igitur omnis ars et scien-
tia est uerorum. Si ergo ponimus alchimiam de genere ar-
tium uel scientiarum, necessario ponemus ipsam esse uerorū

ITEM. ipsa enim subalternatur li. meteo. aut li. de mine.
proprie et per se, et liber de mine. lib. meteo. et proprie 4. Si
igitur scientia mineraliū est uera, ergo & scientia alchimie
est uera omnino & eius partes sequentes eam, et sic de omni-
bus artibus et scientijs. Omnes enim artes & scientiæ subalter-
natæ quātuncūq; descendētes et infimæ sunt ueræ quia oriun-
tur ex principijs ueris, ergo & ars alchimie ob hoc est neces-
sario uera. Et si scientia subalternans est uera necessario et
subalternatā dicemus ueram, principia enim et priora semper
sunt causæ ueritatis, aut falsitatis posteriorū et ortorū à prin-

cipijs & non econuerso, nam principia attestantur ortis
 & econuerso. Item quorum principia et præmissæ et priora
 uera sunt, necessario & quæ secundum ordinem consequuntur,
 & quorum falsa, falsa etc. Principium autem huius artis,
 scilicet alchimie, uidetur esse intellectus uterque, scilicet spe-
 culatiuus primo, & practicus secundo. Pars enim quæ do-
 cet modum inuestigandi est speculatiua, sed pars quæ docet
 quod sit ministrandum naturæ, dicitur practica, seu operati-
 ua, sicut patet ueraciter in scientia medicinæ. ratione autem
 formæ dicitur naturalis, quia sequitur naturam omnino, tam
 in forma substantiali quam accidentali, uel in accidentalibus
 & secundum hoc dicitur ars ministrans naturæ, ergo natura-
 lis & non mechanica, quia non est factiua. nec est de ente
 rationis, quia non est de ente intellectuall, sed reali sicut
 ars medicinæ, et uerius scientia secundum Auicem.

C V M igitur ars alchimie, sit sub parte naturalis philo-
 sophie, cum libro de mineralibus subalternetur, oportet ne-
 cessario, quod cernat sibi materiam determinatam. Et quia
 intentio artis alchimie, est sequi naturam omnino, et per om-
 nia, ut faciat idem aurum quod ipsa, quæ & qualis erit ma-
 teria apud naturam, erit & necessario apud artem, cum
 de potentia materie determinate extrahatur forma sua, &
 non de materia aliena, si autem fuerit materia non eadem,
 sed quodammodo similis secundum genus, ergo & generata
 non eadem sed similia secundum genus, & non secundum
 speciem & formam omnino. Cum ergo materia sit una
 & determinata omnino apud naturam, & non multiplex,
 ergo necessario illa una determinata materia & ea-
 dem erit similiter apud artem alchimie & non multi-
 plex. Hæc autem materia est argentum uiuum, secundum
 omnes

omnes philosophos tam naturales, quàm alchimistas, ergo
 apud artem alchimie materia crit similiter argentum
 uiuum. Et quia materia non producit se ipsam in esse ad
 generationem, & formam, sed ab agente proprio dirigi-
 tur, & informatur tunc necessario oportet, quòd illud ar-
 gen. ui. quòd est materia dirigatur, digeratur & informe-
 tur à suo agente proprio ad terminũ intentum nature, quæ
 est generatio metallorum & auri, & aliorum quorundam
 nature nunc relinquimus. Hoc autem agens est sulphur sibi in
 proprijs mineris coniunctũ, habens illud argentum uiuum à
 propria uirtute coagulare & digerere per calorem naturalem
 mineralem secundum philosophos naturales. Ita ut in fine di-
 gestionis necessario aliquod metallorum ex eo generetur,
 & ultimo aurum. Videtur ergo necessario, quòd illud idẽ
 agens esse debeat apud artem coniunctum arg. ui. ut diri-
 gat, digerat & informet illud argentum uiuum, ita ut in fi-
 ne digestionis & complemento generet idem aurum omni-
 no, sicut facit natura ex eo, necessario ergo oportet, q̃ idem
 arg. ui. et idem sulphur, quod subiicitur operationi nature, sub-
 iiciatur et omnino operationi artis et non aliud, quantũcunq;
 simile uideatur secundum genus & apparentiam, nisi. n. es-
 sent subiecta actibus nostris, impossibilis esset hæc ars omni-
 no. Veruntamen modus agendi & digerendi & informan-
 di artis est diuersus à naturali, & similiter organum siue
 locus & tempus, sed æquipollent ad eundem ultimum finẽ.
 Propterea quod sicut natura generat aurum ex illa materia,
 sic ars formam auri eliciendo ex illa materia generat, cum
 qua forma oẽ metallum, cum sit sibi materia per conflatio-
 nem conuertitur in purissimum compositum, scilicet aurum,
 omnis enim forma adueniens materie sue dispositæ, informat

eam necessario, cum actus actiuorum sint in patiente disposito. Qui ergo laborant in mineralibus extraneis, abque intentione naturae, & in uegetabilibus & partibus suis & animalibus & partibus suis, & superfluitatibus, in uanum laborant: quia alterant alterationibus uanis & extraneis non disponentibus ad formam, quare non transformant, cum in talibus materiis & agentibus nulla sit habitudo, nec propositio, nec dispositio per esse informans metalla imperfecta forma auri, nisi forte in primam materiam, id est, proximam redigantur. Dicere ergo plures materias posse subici naturae & arti huic, esset quasi entia naturalia dicere, mathematica esse uel econuerso. quod est omnino inconueniens.

Sic ergo patet quod ars ista est naturalis, & quare & quomodo & in principiis naturalibus et efficacibus est imitatrix naturae, & eius sequela, & ex parte eiusdem materiae, & eiusdem formae omnino tam substantialis, quam accidentalis cuiuscunque modi: propter quod in examinationibus nullum iudicium ignis pertimescit, qualecunque sit illud, sed quiescit in eo & gaudet in ipso sine sui diminutione & mutatione aliqua sicut minerale purissimum & purificatum, quod in experientia uere patet, si enim deficeret in examine aliquo non esset idem cum minerali, propter quod sicut in forma quae est res diuina non est inuenta Hypocrisis, neque falsitas, neque malitia, sed pura ueritas in iudicio ignis, absque ulla iniquitate, sic in suo composito, cum compositum contrahat suum esse tale a forma sua tali. quare patet, quod sit uera & naturalis & cui subalternetur.

Restat nunc determinare de principiis metallorum. Tam in generali quam in particulari & de eorum generatione & transmutatione ad metalla omnia secundum naturam & de

monstrare quomodo & in quibus ars possit sequi naturam .
 Nam si quis in legendis libris deses extiterit in preparandis
 rebus, promptus esse non poterit: liber nanque librum aperit,
 sermo sermonem explicat, quia quod in uno est diminutum
 in alio est completum, non enim poterit in practicam le-
 ter assuescere, cuius mens in theorica renuit insudare, igno-
 ritis enim principiis contingit & finē necessario ignorare.

E PRINCIPIIS METALLORVM IN
 generali & de eorum generatione & transmutatione
 adinuicem secundum naturam, & ostendetur
 quomodo & quibus modis ars pos-
 test sequi naturam.

VM omnis generatio sit ex conuenienti
 uniuoco, sicut dicit uenerabilis Aristoteles
 septimo metaphysicæ, & uideamus omnia
 metalla deducta ad speciem per coagulatio-
 nem & per unum modum mixtionis & esse liquabilia &
 coagulabilia & simul miscibilia, & retinentia similiter non
 inueniuntur & speciem siue coagulata siue liquata: ideo eorum ma-
 teriam oportet nos ponere unam solam, scilicet humidum
 aqueum, quia non potest unum ex eisdem, & eodem mo-
 do commixtum pluribus secundum speciem differentibus esse
 conueniens. Tale autem humidum semper querit terminū
 alienum non quiescens in termino proprio, quia terminari
 in termino alieno essentialiter & primo inest humido aqueo, id
 est, elemento aquæ, taliter autem terminari omnibus inest
 metallis dum liquata sunt ergo &c. Similiter quæcun-
 que à frigido congelantur abundant in sua materia prima

humido aqueo, ut dicitur quarto meteororum, talia autem sunt metalla, & eis similia. Et quia humidum aqueum facile euaporat ab igne, metalla autem suas conseruant humiditates etiam in magnis ignibus, ideo humiditates metallorum non simpliciter aqua, sed ut est passa cum alijs elementis. Vt autem natura aquæ in metallis permaneat cum durabilitate, ideo oportet ut sit uiscosa & unctiosa ut possit permanere, ut patet in humido nutritiuo animali. Et quia humidum uiscosum uidemus in pluribus inflammabile facile & ab igne non separari donec finiatur, tale autem humidum non reperitur in metallis, ergo non uidetur solum humidum uiscosum & unctiosum metallorum esse materiam. Sed ut est passum à terreis partibus.

V N D E notandum quod in generatione metallorum est duplex humiditas, una uiscosa extrinseca, quæ non uenit ad unionem totalem cum terrestribus partibus rei, & hæc inflammabilis & sulphurea, & alia est humiditas uiscosa intrinseca, & hæc una & similis est per totum cum partibus terreis & hæc non est inflammabilis sed incombustibilis, quia in suis partibus terreis tenuissimis adæquata & commixta est mixtione forti taliter, ut minimum unius sit idem factum cum minimo alterius, & unius plurimum cum plurimo alterius, & facta sunt à propria digestionem argentum uiuum. Ideo pars humida non derelinquit partem siccam in igne nec econuerso. Sed aut cum tota sui substantia recedit ab igne, aut cum tota permanet, & hoc facit quod pars humida non adhæret tangenti, quia partes terreæ ipsam ligant & temperant æqualiter, pars etiam sicca non terminatur termino proprio, quia partes aqueæ ipsam soluant & æqualiter contemperant, ideo humidum & siccum æquantur in ipso.

EST ergo materia metallorum omnium prima, humidum viscosum, incombustibile, subtile, incorporatum terrestriibili, equaliter & fortiter commixto per minima, in caueris terræ mineralibus. Materia autem proxima eorum est argentum uiuum generatum ex illorum forti commixtione. Sed cum materia non producit se ipsam in esse. ideo sagax & sapientissima natura adiunxit sibi agens proprium, scilicet sulphur, ut ipsam digerendo & coquendo in metalli formam conuertat. Est enim sulphur quædam pinguedo terræ in mineris proprijs generata per temperatam decoctionem & inspissata & indurata, & habet sulphur se ad argentum uiuum sicut masculus ad foeminam & sicut proprium agens ad propriam materiam. Et quoddam sulphur est liquabile de sui natura, & quoddam non ideo quæcunque natura facere uoluit liquabilia, adiunxit eis sulphur liquabile, ut de potentia materiæ extrahat similem liquefactionem. Et hoc fuit causa liquefactionis metallorum in igne & coagulationis extra ignem quamuis argentum uiuum de sui natura semper sit liquidum. Quæcunque autem uoluit natura, non liquabilia fieri, adiunxit sulphur non liquabile, tamen coagulatum, ut in marchasita, magnesia, & antimonio, & sulphur in marchasita est non fixum & combustibile, in antimonio autem fixum, & incombustibile. Est ergo materia prima propinqua & proxima & uniuoca metallorum omnium argentum uiuum non in natura sua, sed ut est ab agente proprio, scilicet sulphure liquabili in cauernis terræ mineralibus coagulatum, & cum ipso sulphure commixtum. Ergo materia hæc, aut omnino sibi consimilis, erit materia argenti, si generatio debeat fieri ex conuenienti & proximo. Oportet ergo necessario dicere illa duo simul comi-

DE PRINCIPIIS

xta esse principia tam artis quàm naturæ. Quia igitur su-
 conueniunt in materia proxima & agente & modo mix-
 tionis, ideo habent inter cætera mixta circularem generatio-
 nem adinuicem, ut dixit Hermes, Rasis & alij philosophi.
 Sicut enim elementa parum distant à materia sua prima ex
 qua sunt, & ideo adinuicem circulariter generantur, sic
 & metalla, sed aliter. Quia generatio metallorum est omni-
 no reciproca & conuersiua propter æqualem quasi suam per-
 fectionem & paruum distantiam à materia sua prima, nec
 hoc magis ordinatur ad istud quàm econuerso. In metallis
 autem secus est, quia omnia de se sunt imperfecta præter so-
 lum aurum, scilicet in aliquo gradu imperfectionis: & ordi-
 nantur omnia ad aurum solum, sicut ad finem ultimum,
 ideo non reuertuntur postquam facta sunt aurum. Signum
 autem transmutationis eorum à natura in aurum est mixtio
 eorum in una minera & successiua mutatio. Si enim essent
 perfecta & completa ad naturam unam & completionem
 unam determinatam, scilicet ad illam in qua sunt, tunc pro-
 culdubio non essent conuertibilia ad aliam, nisi prius redu-
 cerentur in non metallum. Cum igitur primo & ultimo
 retineant nomen metalli, non egent nisi forma, qua nomi-
 nentur nomine alterius metalli, scilicet auri, & hanc for-
 mam nouam & ultimam dat natura in mineris absque li-
 quefactione, & ars extra mineras cum liquefactione.
 Ex dictis nunc, & prius patet, quod natura duplicem mo-
 dum assumit in generatione auri, unum per se & primo, sci-
 licet quia generat aurum in mineris proprijs & ex suis prin-
 cipijs. Alium per se, sed non primo, scilicet quia primo ge-
 nerat aliquod metallorum imperfectorum ex eisdem princi-
 pijs in sua minera, & conuertit ultimo ipsum in aurum.

inquitur ergo ars naturam in generatione auri secundo modo, scilicet quia generat ex imperfectis metallis aurum sicut fit natura. Primo autem modo impossibile est artem sequi naturam &c.

NOTANDUM circa illam literam, ex dictis ergo hinc &c. Quod secundum philosophum nono metaphysicæ, quod plures possunt esse materie eiusdem, scilicet mediata & immediata. Et sic duobus modis fit aliquid ex aliquo, scilicet mediate & immediate, ueruntamen oportet quod materia mediata ueniat ultimo ad immediatam. Vnde dicit ibi quod ad identitatem rerum producendarum requiritur identitas agentis & materie, quia si materie sint diuersæ inter se necessario res quæ producuntur erunt diuersæ. Ideo ad habendum perfectam notitiam cuiuscunque rei, oportet assignare causas eius omnes proximas, & cognoscere. Cum igitur in arte alchimie sit eadem materia tam mediata quam immediata, sicut apud naturam & reducat mediatam, ad immediatam, sicut facit natura, & sit idem, scilicet secundum eandem intentionem agens, quæ est expoliatio argenti uiui totalis, post decoctionem completam, à sulphure corrupte, quod ipsum decoxit sicut facit natura, & sit eadem forma, scilicet sulphur intrinsecum argenti uiui, introductum de potentia materie, sicut facit natura, quod sit idem finis, scilicet unio istius forme cum materia ut fiat aurum, sicut facit natura, cum forma & finis sint idem, tunc necessario idem aurum, erit hoc & istud, quia quorum causæ sunt omnino eadem omnes, oportet necessario ipsa esse eadem.

Si quis callidus artifex sciret transmutare materias qualescunque extraneas & mediatas, siue sint de numero mineralium aliorum, aut uegetabilium, & plantarum, aut animalium,

DE PRINCIPIIIS

partium, aut superfluitatum, reducere ad materias proximas & immediatas auri, proculdubio posset facere uerum aurum. Sed quia hoc est impossibile, ideo talium operatio est inanis, quia non potest fieri generatio nisi ex conuenientibus & proximis & immediatis, ut dictum est. Hoc autem nullo modo potest ars efficere ex illis, etiam si uita eorum perpetuaretur. Et hoc insinuat Geber in fine capituli de medicinis primi ordinis, scilicet quod omnis medicina alterans, aut est ex argento uiuo, aut sulphure, aut amborum commixtione, aut ex aliquibus habentibus naturam eorum. Quidam uero plures adinuenerunt medicinas. Sed unam ex duobus necessario euenire contingit, quia aut ex eisdem, aut eandem naturam habentibus, illos medicinam creare necesse est: aut medicinam componunt, quæ ei quod non est æquipollet cum alteratione sua, & quæ nec mundo prodest, nec mundi partibus, donec motor in sublimi naturæ mobili quieuerit incorruptus. Et capitulo de procreatione magnesiæ, tutiæ, & marchasitæ, ostendens, quod sint composita ex sulphure & argento uiuo, propter alterationem in colore auri uel argenti quam faciunt in corporibus dicit. Quæcunque enim alterantur, uel per argenti uiui uirtutem uel sulphuris, aut horum similium necesse est alterari, quoniam hæc sola communicant ad ipsa corpora in natura &c. Et quanta differentia est ultimæ dispositionis metallorum imperfectorum quando fiunt à natura in mineris aurum per se, sed non primo modo, ad dispositionem ultimam auri, quando fit à natura primo, tanta similiter est differentia ultimæ dispositionis naturæ utriusque modi auri secundum artem. Sed est eadem penitus cum naturali quæ est per se non primo. Ultima enim dispositio secundum naturam utriusque modi nihil aliud est, quam ex-

poliatio argenti uiui per digestionem completam omnino a sulphure corrumpente, quod ipsum decoxit & in eodem instat informatur illud argentum uiuum forma auri. Et quia ars eodem modo operatur in expoliatione ista, tam in generando lapidem philosophicum, quam in perficiendo metallo & componendo cum ipso. Ideo ultima dispositio cum informatione secundum naturam utriusque modi, quam secundum artem, est penitus eadem. Modus autem expoliandi quamuis diuersus sit, tamen non diuersificat rem in forma, quia modus rei non est idem quod ipsa res. Quia si natura non transmutaret ipsa metalla imperfecta in aurum, forte quod ars non posset peruenire ad illud & sic ars uana esset uel noua. Talis est generatio sanguinis in corpore humano quia generatur per se & primo, & generatur etiam ex phlegmate per se sed non primo, cum phlegma sit sanguis indigestus & uia media ad sanguinem.

Hic ponitur solutio rationis 18 & 19.

M P L I V S dicimus quod sicut impossibile est quod natura sequatur artem in generatione lapidis alchimici quia cum ipsum in argenti uiui similitudinem generasset perficere non potuisset cum elementa coniungere nesciuisset. Ita econuerso est, impossibile enim est ut ars sequatur naturam in generatione auri, aliquo illorum modorum penitus. Et hoc dico quantum ad dispositiones precedentes & habilitantes ad ultimam dispositionem, quamuis ultima sit eadem penitus. Et sic eandem ultimam dispositionem uel consimilem dat ars & natura, sed aliter dispositiones precedentes hanc ultimam, sunt enim diuersae in arte & in na

tura. Et sic patet solutio 18. rationis, & nisi natura haberet hunc modum generandi aurum ut dictum est, ratio hæc quasi esset insolubilis propter generationem formarum. Et quia ars faceret, quod natura non posset, nec uere posset solui nisi cum exemplis atramentorum. Similiter patet solutio rationis 19. quia generatio cuiuslibet auri secundum naturam, & huius auri secundum artem est eadem omnino, quæ generatio est in expoliatione sulphuris agentis & dirigentis & inquinantis omne metallum, generatio enim fit in fine actionis nouæ formæ, scilicet auri, secundum dispositionem & legem datam à natura. Dispositiones autem præcedentes hanc ultimam quamuis sint diuersæ in arte & in natura, non impediunt generationem eandem & formam, ita quod quæuis sit generatio quodammodo æquiuoca quantum ad dispositiones præcedentes & habilitantes, tamen uniuoca est in fine. Et per hunc modum omnis generatio æquiuoca reducitur ad uniuocam si generet eandem formam, ut patet in nono metaphysicæ. Similiter & de corruptione dicendum est. Et ideo si aliquis per aliam medicinam, siue per aliud elixir sciret sic metalla expoliare, generaret uerum aurum.

SED impossibile est quod hoc fieri possit, nisi per hunc lapidem ut tota alchimia clamat, unde philosophus secundo physicorum dicit, non fiunt autem omnia ex unoquoque semine sed ex tali, & undecimo de animalibus dicit, Non erit autem ex quolibet semine quodlibet, sed istud erit ex semine isto & hoc ex hoc. In uanum ergo laborant in alio quam in argento uiuo cum sulphure, sicut natura docuit.

VB I notandum quod sulphur occultum in argento uiuo est dans formam auri, sed per uirtutem caloris auri mineralis & sulphuris extrinseci, ergo quodcunque aliud metallorum

colore aureo, cum tutia, aut sulphure extrinseco, aut cro-
co ferri, aut chalcátho, aut quibuscunque alijs, siue simplici-
ter, siue commixte, sophistice colorant, & non dant formam
auri.

ET nota ibi. Sed impossibile est &c. Alia enim nō sunt
le intētiōne naturæ in generatione auri. propterea in mineris
auri & metallorum nil eorum reperitur, & ideo quia tale
aurum est sophysticum semper inficitur ab aere & igne igni-
tionis & pulueribus corrosiuis quibus fit cementum, aut si
sustineat omnia hæc & cementum sicut istud quō fecit iam
quidam ut audiuius, de argento reduēto ad pondus auri,
dicimus quōd non habet molliciem ad malleum & flexionem,
nec ignitionem auri, nec fusionem, nec sonum mutum auri,
sed erit ut argenti. Nec bibit argentum uiuum facile ut au-
rum. Nec possunt cum eo deaurari metalla ut audiuius
ab illis. Ex quibus patet quōd cementum non est ultimum
examen auri, sicut cōmuniter aliqui existimant. Nō omne er-
go istud quod alterat metalla imperfecta in simili colore, si-
mili colori auri est potens facere aurum. Sed quod post ulti-
mas operationes transmutat, unde Geber in capitulo de ponē-
tibus artem in aluminibus & salibus & corporibus & gem-
mis, dicit. Possibile tamen est in ijs omnibus alterationem ali-
quam inueniri. Sed remota est ualde & maxime laboriosa.
Et in eodem capitulo de ijs qui ponunt artem in uegetabili-
bus, dicit. Qui autem in uegetabilibus eam ponunt, sed nō
in eis, quoniā potius deficient à labore quā laboratum per-
fici sit possibile. Cum igitur lapis philosophorum post habi-
tas alterationes transmutet, ipse solus faciet aurum, & hoc
est rationabile, unde philosophus decimoquarto dicit. Omnia
irrationabilia repugnant sibi ipsis & rationabilibus. Et 10.

D E G E N E R A T I O N E

ethicorum dicit, omnia uera uero consonant, falsum autem uero dissonat, uerum autem & ens, & unum, & bonum & pulchrum cōuertuntur. Vnde quarto metaphysicæ per locū à contrarijs, falsum, & multiplex, & non ens, & malum, & turpe, adinuicem conuertuntur.

De principijs metallorum inspeciali, & de eorum generatione secundum intentionem naturæ. Et de signis generationis, ostendens quomodo ars debet eodem modo sequi naturam in similibus signis, & similibus principijs in generatione lapidis philosophorum.

IN quo toto naturæ secretum inseritur.

IC E M V S denuo, quòd quandocunque in aliquo uno inueniuntur duo composita ad constitutionem illius, & unum illorum componentium inuenitur sine alio, necesse est et reliquum componens sine reliquo inueniri. Sicut probat philosophus octauo physicorum, quæ mouentur & mouent, in quibus quia motum inuenitur sine mouente, oportuit etiam quòd mouens absque moto reperiretur. Ex quo patet quòd si à tali composito, unum componentium separaretur, necessarium est, quòd reliquum de reliquo si separaretur, separaretur seorsum. Quia igitur, natura ad generationem metallorum omnium, pro principijs recipit argentum uiuum cum sulphure mixtum, & generata simul in mineris eorum, cum bona digestionem & liquefactione metallica, suauim, absque strepitu & stridore sint collecta, si de credimus & experti fuimus. Et non recipit argentum ui

uulgi nec sulphur eius sicut ostendit Geber capitulo de
 principijs naturalibus huius magisterij . Et ipsa simul suauis-
 sime sublimando & conuoluendo & lauando decoquit &
 digerit , & in fine actionis elicit & seperat per se argentum
 uiuum . ergo & sulphur remanebit separatum per se , & si-
 cut tunc natura in instanti perficit & informat istud argen-
 tum uiuum forma auri in quo argento uiuo tota naturæ in-
 tentio per se fuit . Sic & sulphur seorsum sine aliquo regimi-
 ne derelinquit . Et ideo natura post cōpletam actionem absq;
 sulphure ipsum fixerat & perficit , ex cuius remanentia ante
 completam decoctionem ab auri substantia & forma degene-
 rat , & fit aliud metallum , aut istud ex eis commixtum ut
 supra diximus . Patet ergo quæ sit materia metallorū apud
 naturam , & quid agens & quis finis in agendo . Quia igitur
 ars hæc in mineris metallorum non reperit aliquid , quod
 sit in natura argenti uiui , nec aliquid quod sit in natura sul-
 phuris . Sed aliquid ex us generatum aut commixtum & in
 naturam terræ redactum . Et inuenit illorum mineras sim-
 plices separatas abinuicem & à metallis . Ideo ars sequens na-
 turam recipit eandem materiam , ut natura commixtam de
 minera propria siue omnino similem in mineris proprijs exi-
 stentem , & est ex eisdem principijs composita penitus sicut
 materia mineræ metallicæ cū liquefactione suauis , absque stre-
 pitu & stridore , quam natura de se ulterius non transmu-
 tat , nec ad generationem metalli nec alterius rei , unde di-
 xit Auicenna . inueni tantæ adhærentiæ liquefactionem & de
 inde similitudinē mineritatis , et in hac materia nullā natura
 reliquit artem sibi heredem . Sicut ergo natura in fine
 suæ actionis separat argentum uiuum per se , & ipsum infor-
 mat in instanti forma auri & operi suo finem imponit , sicut

D E G E N E R A T I O N E

cætera agentia naturalia & sulphur remanet relictum seorsum postquam peregit totum opus naturæ. Sic & ars in sua operatione omnino habere debet. Cum igitur artifex in magisterio decoctionis uiderit argentum uiuum de cõmixto separatum, ergo sulphur, quod decoxit est etiam sulphur separatum. Hoc enim est completæ & finalis decoctionis sicut natura nos docuit. ergo necessario cogitur artifex, ut infermet illud argentum uiuum forma lapidis philosophorum & operi finem imponat sicut facit natura, omnis enim materia recipit formam suo tempore prout est capax formæ & non prius, nec posterius.

Nota quia hic totum naturæ & artis secretum inferitur.

O T A circa illam literã præcedentem. Sicut ergo
 N natura in fine etc. Notandum q̃ oẽ, quod terminatur, aut terminatur termino proprio, ut est corpus terrestre siccum, lapis, lignum &c. Quia seruant figuras suas stando in terminis proprijs, aut terminantur termino alieno, ut corpora aquea humida sicut aqua & oleum, quia non seruant figuras suas sed recipiunt alienas ratione diuersi corporis continentis, ut probatur 4. meteororum. Propterea omne liquabile, cū liquatur terminatur termino alieno, quia partes aquosæ tunc uincunt, cum autem coagulantur, terminantur termino proprio, propter partes terrestres uincentes tunc, quia fit conuersio elementorum de contrario ad contrarium.

Nota de argento uiuo &c.

C V M ergo argentum uiuum oritur in magisterio, tunc terminatur termino alieno propter partes aquosas tunc uin-

antes. & si uelimus ipsum retinere, oportet necessario ut faciamus ipsum terminari termino proprio, ergo oportet nos agulare ipsum cum suis partibus terrestribus nō cum aliis, ut sint uincentes aquosas.

Nota de conuersione elementorum.

E T tunc fit conuersio elementorum de contrario ad contrariū, ex aqua enim tunc fit terra ex aere ignis, suae enim artes terrestres nihil aliud sunt, quam aurum occultum philosophorum, siue corpus, siue fermentum, aut uenenum.

Similiter cum digestio fuerit completa, patet illud per digestum completum. quia omne sulphur superfluum & corruptum est separatū, tūc debet imponi finis operi necessario.

Nota de sulphure superfluo etc.

S V L P H V R enim superfluum erat duplex in principio digestionis scilicet subtilissimū, igneum & comburens & per euaporationem in sublimatione est diuisum & separatū. Aliud uero grossum terreum & feculentum, separatum in fundo uasis, super quam fecem stat substantia munda, æqualis & temperata uolare uolens. Nam sicut in digestionemusti & sanguinis separatur superfluitas una subtilis et ignea, & alia terrestris, & quod remanet in medio est mundum æquale & temperatum: sic in hoc opere, & omnis superfluitas est contraria ei cuius est superfluitas, quare eget diuisione & separatione. hoc autem facit digestio siue decoctio, mensurata per artem, tunc enim debet retineri uolans, & termino proprio terminari, quod tunc terminabatur termino alieno. Quod si hoc signum artifex non perpendat, uacius à proposito & in desperatione sicut si non decoquatur complete, quousque fiat separatio argenti uiui à sulphure, opus remanet imperfectum & diminutum. Sicut remanet

nent imperfecta metalla in comparatione ad aurum . Et hoc
 est argentum uiuum philosophorum , quod habetur solum d
 corporibus liquefactis & de sulphure & arsenico &c. Hoc
 est quod recipit coniunctionem cum uitro , id est , corpor
 suo , siue fermento , siue ueneno uel sale . hoc est , quod bibi
 uitrum sicut sitiens aquam frigidam ualde , hoc est , quod con
 iungitur Soli & Lunæ , hoc est , electrum naturæ . Et hoc
 est spiritus qui dicitur seruus fugitiuus , de quo dicit in lumi
 mine luminum expositor , beatus qui hunc seruum humilem
 coaptat , quia eius natura ad omnia se inclinat , cum totius na
 turæ sit ultimum , hoc est , lac uirginis . Non illud quod di
 cunt , de litargirio & alumine nisi analogice . hoc est , illud
 separatum à suo corpore , & coniunctum est suo corpori , de
 quo omnia mirabilia philosophis & poetæ & reliqui concine
 runt . Et hoc credimus esse absconditum & miraculū totius
 artis . Ex quibus liquide innotescit , quod sit expoliatio ar
 genti uiui à sulphure , de qua dicit Geber , capitulo de coa
 gulatione argenti uiui , seu Mercurij . Cum igitur sulphuris
 proprietas sit cum argento uiuo , rubeum uel citrinum secun
 dum mensuram suæ quantitatis creare colorem , eius abla
 tionis proprietas erit argēto uiuo albedinem dare per ignem .
 Ex quo patet quod color qui apparet in fine completæ decoctio
 nis est albedo , quia cum tunc oriatur , argentum uiuum
 purissimum cum suo sulphure decoctum & ab ipso omni
 no expoliatum , ergo oportet quod color sit candidus , un
 de dixit Rasis in lumine luminum huius nouissima signa can
 dor & christallina serenitas monstrat . Et Miluescindus .
 Nota quod omnibus attente peractis & perceptis si albatio
 nem tamen ignoras , speratam amittis lætitiā , & Lilium .
 Spiritus & anima , non uniuntur uero modo nisi in albo co
 lore

Idem. totius operis initium & fundamentum est albedo.
 in turba philosophorum. Sciatis firmissime, quod si pa-
 m auri in confectione ponatur, exiet tinctura patens candi-
 . Et Rasis in lumine luminum. Rubescere nanque cando-
 n signat. Rosinus. recta huius operis emendatio est albedo.
 CIRCA istam literam. Ex quibus liquide &c.
 notandum quod albedinis proprium est ab omnibus alijs colo-
 bus facile immutari & uinci per eorum compositionem.
 Sed tamen magis & minus, ita ut parua quantitas cuiuscun-
 ue coloris magnam partem immutet albi & non econuerso,
 cum in albo sit quedam puritas & simplicitas quæ non susti-
 net alterius commixtionem, ut patet apud pictores & tingen-
 tes lanam & sericum. Est enim albedo elementum et fundame-
 ntum omnium colorum. Similiter in saporibus hoc patet, quo-
 niam sapor insipidus cum sit simplex ut est in aqua, recipit im-
 mutationem omnium aliorum saporum & non econuerso se-
 cundum modum dictum. Similiter in odoribus hoc patet si-
 cut in aere & similibus. In metallis autem solis & eorum
 principijs est secus, quia modica quantitas argenti uiui dealbat
 multam quantitatem auri & æris & non econuerso, cum ex
 eis fit amalgama, ita ut in manifesto ostendant albedinem,
 argenti uiui in actu & in occulto seruent citrinitatem &
 rubedinem. Sulphur aut quia non seruat colorem suum, nec
 aliud cui miscetur seruare permittit, propter suam adustio-
 nem relinquimus.

Nota digestionem argenti uiui.

CUM igitur per digestionem alchimicam ex principijs
 metallorum oriatur argentum uiuum, apparebit albedo me-
 ra, & sincera, ac simplex in actu & manifesto & tunc de-
 bemus esse rati & firmi quod sub illa albedine est citrinitas

DE GENERATIONE

auri et rubedo in occulto ut dicitur in turba philosophorum quia, donec uincit argentum uiuum, apparet albedo simplex, cum autem uincitur apparebit citrinitas & rubedo uincit autem dum fluxibile est, uincitur autem quando coagulatur. Coagulatur enim ab eo quod est in seipso ad perfectionem et non ab alio, hoc autem est sulphur diuinum, quod est in ipso quod est album in actu propter potentiam & uirtutem argenti uiui dominantem & superantem tunc in colore, & est rubeum in potentia propinquissima quæ cum actu fiet semper dominabitur, & hæc est de natura solis & forma solis, & cor eius & flos auri, & arbor aurea, & aurum philosophorum, & est aqua sicca lapidea, & puluis siccus, & ignis & terra, & lapis rubeus, & secretum secretorum secundum omnes philosophos. Sed argentum uiuum est de natura lune, & spiritus lune, & aqua humida, & puluis humidus & aer & anima & lapis albus, & aquila uolans et lac uirginis, mulier superba. Cum autem istæ duæ aquæ coniunguntur, coagulantur in albo colore, & fit electrum proprie qui est lapis commixtus ex auro & argento, cuius color est argenteus & albissimus tanquam nix, & tunc fit partus uirginis & identitas generantis & generati secundum antiquos, & hæc est confectio alchimie, ex similibus & contrariis, & in hoc fit pax & concordia elementorum, & perpetuitas scilicet in albo colore.

Nota duo secreta & quomodo ars est
sublimior ipsa natura.

X quibus dictis duo secreta reuelantur nobis in
E arte ista. Primum est modus operandi. Secundum
est materia circa quam quæ adeo secreta, quam

satis exposita sint, attamen dicimus de primo, quod uolens sequi naturam, omnino in generatione coloris auri actu sensibilis & imponere tunc finem errant. Sed oportet quod colore albo componant rubeum, & appareat actu totum rubeum, propterea duo magisteria siue duae decoctiones diuersae sunt necessariae in hac arte. In natura uero una sola. unde dixit Geber in prooemio. Scias fili quod in hoc errant artifices, quia naturam in omnibus proprietatum differentiis actionis, imitari desiderant, de secundo iterum dicimus, quod cum praeferat animam humanam, omnis forma alia cuiuscunque rei tam animalis quam uegetabilis et mineralis introducatur ab intrinseco de potentia materiae. Sola autem anima humana ab extrinseco & primo motore detur, hinc est quod uolentes reliquis metallis dare formam auri, oportet necessario, ipsam dare ab intrinseco & de potentia materiae illius circa quam operatur natura, si debet uere imitari naturam, tunc enim erit generatio ex conuenienti & proximo. Quia igitur natura recipit pro materia quod dictum est, ergo ars coacta erit recipere istud idem, propter quod uidemus quod argentum uiuum uulgi cum conueniat omnino cum illo argento uiuo philosophorum uniri & permisceri cum auro, unde philosophus quarto meteororum. Et quia argentum uiuum cum corporibus metallicis commiscetur, iam est de illorum substantia &c. Reticuit autem de sulphure quia non sic uidetur de substantia illorum. Cui igitur metallorum magis commiscetur sulphur, magis participabit naturam sulphuris: et cui magis argentum uiuum, magis participabit naturam argenti uiui. Sed cum sulphur nullo modo permisceatur auro, ergo solum argentum uiuum erit tota materia auri, cum haec duo sola sint elementa ductibilia. Cum igitur lapis:

DE PRINCIPIIS

philosophorum sit forma auri & debeat metalla reliqua in-
formare, ergo ex solo argento uiuo ipsum generare est neces-
se. Sicut etiam forma alicuius rei est per se nobilior & in su-
blimiori gradu auro & argento uiuo & sic simpliciter altior
& sublimior est artis operatio quàm naturæ. Et hæc for-
ma fuit illa quæ induxit philosophos antiquos ponere formas
à materijs separatas & dari ab extrinseco. Sicut ponit philo-
sophus quarto metaphysicæ, accusans Platonicos. Forma. n.
quæ est eiusdem naturæ cum materia semper datur ab intrin-
seco quæ autem diuersæ naturæ ab extrinseco ut intellectus.

Nota quòd de forma & materia fit compositum,
quæ materia est argentum uiuum & imper-
fecta metalla, compositum au-
tem est aurum.

O T A quòd in istius operis fine reperitur, ali-
quid quod est sicut forma per se, & cum alia sibi
coniunguntur fit compositum, quod quidem est
forma auri ueraciter. Et ideo informat metalla imperfecta
forma auri & est forma uere separata à tali materia per-
fectibili, tamen hæc forma est fundata in materia cum ipsa
sit corpulenta. Sed sicut forma sola nihil ualet, quia suas
uirtutes & operationes manifestare non potest nisi coniunga-
tur materiæ ut fiat compositum, quæ materia est argentum
uiuum & imperfecta metalla, compositum autem est aurum.
& hoc modo aurum nobilius est lapide.

E X dictis ergo liquidissime patet, quod semper su-
perius dictum est. scilicet quòd sit solus unus lapis tam ad
album quàm ad rubeum, omnia metalla perficiens in au-

um, ut tota alchimia clamat, nam cum forma omnium indi-
viduorum eiusdem speciei sit tantum unica in specie, ita o-
rtaet quod forma omnis auri sit tantum unica, quia igitur
omnia imperfecta metalla debet fieri aurum per alchimiam,
ergo per unam formam solam, ergo per unum lapidem so-
um, omnis igitur alia forma est inutilis & sophistica.
amplius notandum quod in mineris argenti uiui, nunquam
aperitur sulphur nec econuerso: propter quod natura nun-
quam in aliquod aliud transmutat eum quoniam separatio
gentis & patientis facit necessario, ut non fiat actio &
passio, ergo nec generatio. Ars autem ipsa coniungens gene-
rat usifur, aut aliud, in mineris etiam metallorum non re-
peritur argentum uiuum, nec sulphur in sua natura. Sed
quoddam tertium ex ijs ambobus commixtum & digestum,
obtinens naturas uirtutes & proprietates ipsorum, ut ex eo
possit generari unumquodque metallorum secundum ipsius co-
positionis diuersitatem & digestionis & loci. Quicumque
ergo ignorat radices minerarum, & simplices & compositas,
ignorat radices & principia naturae, ergo & artis, non igitur
adhaereat huic arti, nisi eam primitus inuestiget. Et hoc
nouit Auicenna in sua epistola capitulo de medicina sumpta
ex animalibus, comparans operationem artis figuratiuae ad
operationem naturae dicens. Et inuenimus aquam animalium,
hoc est, sicut argentum uiuum, quod est in mineralibus, &
olim ipsius, hoc fit sulphur & arsenicum, quod est in mi-
neralibus: & calcem eius. haec sicut calx quae est in minerali-
bus, & elixir aggregatum ex eis, quod est sicut elixir, quod
est ex mineralibus, tamen hoc est largius & melius & abun-
dantius operis & sublimius &c.

Epilogat & concludit, quæ dixit & quare philosophus
negauerit hanc artem, & quando postmodum
confessus est eam.

A T I O N E M autem nunc assignare uolentes
r cur ipsam alchimiam prius negauerit, ut mul-
tis uisum est, ipsum sic dixisse in fine quarti me-
teororum dicamus primo, enucleando illam literam, uideli-
cet: Et hæc forma fuit illa quæ induxit philosophos anti-
quos ponere formas à materijs separatas.

V B I nota quòd accusantur hic Platonici & Pythagorici
& eorum sequaces per aliquos modernos, quòd ipsi posuerint
ideas, id est, formas separatas à materijs uelut si in aere per-
manerent & dari ab extrinseco & secundum meritum di-
spositionis materie, ideæ illæ infundunt formas, ideo diuer-
sitas dispositionis materie exigit diuersitatem formæ. infor-
mantur: ergo materie & perficiuntur secundum suæ dispo-
sitionis diuersitatem hanc autem opinionem improbare niti-
tur philosophus octauo metaphysicæ. Sed sciendum quòd Pla-
to in suis dictis quasi semper fuit mysticus & figuratiuus, ita
quòd sensus uerborum est alius à figura & significatione &
sic etiam fuerunt alij philosophi huius artis, in istius enim ope-
ris fine inuenitur aliquid quòd est sicut forma per se, ut hic
dicitur & cum coniungitur fit compositum &c. quod quidẽ
est forma auri uerax, licet talis forma sic fundata in mate-
ria cum ipsa sit corpulenta. ad aliud ergo refertur inten-
tio Aristotelis & ad aliud intentio Platonis & aliorum. Et
ideo Aristoteles præcauens sibi de reprehensionibus, quas fecit
contra Platonem & alios antiquos, dixit tertio metaphysicæ,

mod reprehendit eos secundum literam et sonum literæ: nū-
 quam autem uoluit eos reprehendere secundum sensum misti-
 um & occultum & analogum, neque potuit. Sed quia in
 neſtute hoc archanum ei innotuit, eorum intentiones tunc
 iudauit, & eorum dicta approbavit. Qui autem quærit
 ire ueritatem alicuius rei particularis, non ponat eam uni-
 uersalē, ne defraudetur & sit proteruius et seipsum decipiat:
 sed conformet mentem suam illi rei, eo modo quo se habet
 illa: sic enim fiet inquisitio ueritatis. Vnde Aristoteles cū
 iuuenis & sicut uniuersalis esset & nondum espertus, sed so-
 lus ratione motus probauit hanc artem non esse ueram, quā
 tamen postea approbavit sicut antiqui philosophi & experti,
 uidentes hoc tam ratione diuina, quā experientia humana
 uerita &c. In speculatiuis enim solis magis discernimus ueri-
 tatem in uniuersalibus quā in singularibus, ut est ex pri-
 mo posteriorum. In operabilibus autem econuerso. unde dici-
 tur primo Politicorum: Considerantes particulariter, magis
 ueritatem discernunt: uniuersaliter enim dicentes solum, se
 ipsos decipiunt. Cum igitur hæc scientia sit operatiua &
 singularis habita cognitione uniuersalium suorum, oportet de-
 uenire ad singularia in operatione, & tunc discernere ueri-
 tatem & iudicare, & non prius. iudicare enim in operabili-
 bus secundum uniuersalia & errare contingit. secundum par-
 ticularia autem non. unde dicitur sexto ethicorum. Singula-
 rium est prudentia quæ sunt cognita experientia. Et quia
 prudentia non est in iuuentute, ut dicitur sexto ethicorum,
 sed in seneſtute, cum ipsa in longa experientia uersetur tem-
 poris, ideo etiam philosophus cum iuuenis & sicut uniuersa-
 lis esset intentus in inquisitione philosophiæ & cognitione ex-
 perientiæ carens huius artis, sola ratione motus hanc artem

DE GEN. METALL.

esse ueram opinatiue negat. Antiqui autem philosophi et
 experti scientes hoc tam ratione diuina quàm experientia ce-
 ta, sententiauerunt et indicauerunt hanc artem penitus es-
 ueram et sequentem naturam, unde philosophus effectus
 nex eam subtilissime inquisiuit, et per antiquorum dicti
 et ipsam cum ratione possibili perpendit ueram, et
 ipsam experientia habuit et oculis uidit et mani-
 bus tetigit etc. et ideo scripsit eam Alexandro
 regi discipulo suo in suo libro de secretis secre-
 torum capitulo de lapidibus preciosis, eo-
 dem modo quo antiqui philosophi alij
 scripserunt, sed occulto, figurato
 et uelato sermone, immo to-
 tus ille liber est uelatus et
 mysticus. quare pa-
 tet etc.

EQVNTVR RATIONES PRINCIPA

les probantes artem alchimie esse ueram aliter
quàm supra, & quòd aurum lapidis est
purius & perfectius ipso
naturali.

S

ED OPORTET antequam has ra-
tiones aggrediamur, ut quærat^{ur} primo
& determinetur utrum aurum & argen-
tum, quæ fiunt per lapidem philosophorū,
sint eiusdem perfectionis cum illis, quæ fiunt

ab ipsa natura: uel alterius sint perfectionis. Ad quod
respondetur breuiter, quod aurum siue argentum, quæ fi-
unt per lapidem, sunt puriora, meliora & perfectiora ipsis
mineralibus. Et rō est, quoniā aurū alchimicum est omni sul-
phurea superfluitate mundatum. minerale autem quodcunque
sit istud habet sulphuris alicuius adherentis commixtionem,
& hæc causa est, denigrat enim, quare sulphur ingreditur
& adurit ipsum & ob hoc in igne minuitur. Cum autem
illud sulphur per ingenium artis aufertur, remanet purū,
simile quasi auro, & de cætero non minuitur, cum sulphur
adurens non ingreditur in ipsum, aurum autem alchimicum
est æquale minerali, quod iam ad ultimam perfectionem
deuenit, ut est aurum obrizon. i. abradians, scilicet purissi-
mum. Dixi autem, quòd iam ad ultimam perfectionem de-
uenit, propter aurum ab illius colore remissum, hoc enim
tale & si habeat formam perfectam auri, tamen accidentia
sequentia formam, ut color totalis non sunt, omnino com-
pleta in ipso, & quia natura in illo perfecto posuit ultimos
terminos, seu gradus perfectionis, ultra quos non potest esse

R A T I O N E S A R T I S

transitus: ideo similiter ars ultra transcendere non conetur, cum sit impossibile, est ergo utrumque æque perfectum, quamuis possit ars suum colorare eodem colore magis intenso quàm natura suum & minus sicut uult. Sed quia hoc esset deuiare à recto tramite naturæ & intentione ipsius perfectæ & non est simile operi naturæ, ideo ars colorat in gradu naturæ. Cognoscere igitur oportet hæc duo principia in natura, scilicet materiam determinatam propinquam & præcisum modum agendi qui ex intentione naturæ consistit, in illa materia, dirigit & extollit artem, ut consequatur omnino naturam & hoc proprie in liquabilibus mineralibus, ut dictum est, ignorans ergo principia naturæ non adhæreat huic arti, quoniam potius erit sophista quàm alchimista. hoc idem ait Geber in principio summæ suæ. Scias fili quod qui principia naturalia in se ipso ignorauerit &c.

N V N C ad rationes principales accedamus & ad eius confirmationes ad ostendendum artem alchimicæ esse ueram & prima ratio talis est.

O M N E indigestum ordinatum ad digestionem, & omne impurum habile ad purificationem potest complete digeri & depurari, sed metallorum imperfectorum quædam sunt indigesta & impura, ut Iupiter & Saturnus & quædam impura tantum, ut Venus & Mars, & sunt habilia ad digestionem & purificationem completam, ergo ipsa possunt, digeri & purificari complete, sed complete digestum & purificatum est esse aurum & argentum & proprie aurum ergo ipsa possunt conuertere in aurum & argentum. Maior patet per philosophum, quarto meteororū, capitulo de digestionem, optesi & epsefi, qui dicit quod cum indigestionem patiuntur, scilicet Molensim, quæ contrariatur epsefi &

scatesin, quæ contrariatur optesi, est ex indigestione caloris :
et si calor digestivus sufficiens exhibeatur, coquuntur et
digeruntur complete. Finis enim digestionis est natura, ut
ibi dicitur, id est generatio formæ in materia, ut in fine di-
gestionis. Et cum in omni digestionem sit aliqua superfluitas,
oportet quod per digestionem fiat separatio eius: quia calor
homogenea congregat, et segregat etherogenea, ut ibidem
dicitur et secundo de generatione et corruptione. calor etiã
digerens res indigestas, generat speciem novam propter quod
dicit philosophus quarto meteororum, quod simplex genera-
tio et simplex permutatio harum virtutum, scilicet calidi
et frigidi est opus digestionis, et generant, cum sunt vin-
centia materiam, id est humidum et siccum. Calor etiam
exterior equipollet naturali iuvando ipsum, ut complete di-
gerat et citius et melius. unde dicit philosophus quarto
meteororum. Quandocunque enim digeritur materia com-
pletur et fit, et principium completionis à calore proprio
accidit, quamvis per aliquod extrinsecorũ adminiculantiũ cõ-
pleatur, quemadmodum cibus partim digeritur per balnea
et per alia similia, et principium est caliditas quæ in ipso
est etc. Et dicit Avic. cap. de signis cõplexionũ, quod cum ca-
lor naturalis fuerit debilis, sumendo res exteriores calefa-
cientes iuvant ambo se invicẽ in calefaciendo, propter quod
videmus in maturatione fructuum quod deficiente calore ex-
teriori, scilicet solis non maturantur fructus. Minor patet
etiam, quia digestio et indigestio in metallis est optesis et
scatesis, ut dicitur quarto meteororum capitulo de corpori-
bus mineralibus. Optesin autem passum est aurum solum
ex completa actione caloris. Reliqua autem metalla scatesin
ex indigentia caloris non digerentis et non depurantis com-

RATIONES ARTIS

plere, ita quod etiam argentum quoddam scatesim passum
 est in cōparatione ad aurū: Optesim aut passum est aurum.
 Notandum quod digestio epsefis & oppositum eius molensis
 dicitur elixatio & fit à calido & humido extrahendo de ma-
 teria quæ digeritur, multum de humido naturali. Cum au-
 tem non completur hæc digestio dicitur Molensis. Sed dige-
 stio optesis, & eius oppositum, quæ est scatesis, dicitur as-
 satio, & fit à calido & sicco cum consumatione humidī na-
 turalis materiæ quæ digeritur, propter quod assa sunt hu-
 midiora humiditate naturali elixis, ut probatur quarto me-
 teororum. Attende secundum Albertum Magnum quod al-
 terius est modi euaporatio humidī in elixis, & alterius in
 assatis. Cuius ratio, quia spiritu calido existente in aqua
 calida circumstante, aliquod elixabile, atrahit ad se humi-
 dum illius elixabilis, quod humidū in elixabili libenter exit,
 quoniam inuenit suum simile in circumstantijs humorositate.
 Oppositum est de humido assabili, quia inuenit siccum op-
 positum cū calore circumstante ipsum & sic remanet in pro-
 fundo assabilis humiditas naturalis. Quod si assatio rigida et
 aspera, seu fortis esset, humiditatem naturalem dissiparet ci-
 to &c. Si igitur calor digestionis optesis complete exhi-
 beatur eis per artem, ut inuet naturalem calorem digesta
 & depurata completæ erunt, ergo erunt aurum. Sed ta-
 lis calor potest sic exhiberi, immo & locus etiam secundum
 philosophum, ibidem qui dicit sic. Et nihil differt siue
 in organis naturalibus siue etiam artificialibus. si autem
 propter eandem nimirum causam uniuersa erunt &c. Et
 post dicit. Optesis ergo & epsefis fiunt quidem arte etc.
 Sic igitur fit generatio metalli noui ex alio metallo, & trās-
 formatio per digestionem completam in organo artificiali.

quia quod incipit generare per digestionem debet complere
ad per digestionem, quia idem agens disponit ad formam
dat formam. hoc autem est natura siue sola siue auxili-
ata per artem. Non autem est necesse quod in eodem loco,
maxime in mineralibus liquabilibus ut patuit. Nonne ui-
nus plumbum & aurum & metalla omnia generari in-
generis à natura ex suis principijs quæ sunt sulphur & ar-
gentum uiuum? Sed necesse est primo congelationem istorū
principiorum adinuicem fieri ad generationem omnium me-
tallorum taliter, ut fiat ex eis quædam natura media, quæ
sicut uia & trāsitus à mollicie argenti uiui ad duriciem
metallorum malleabilem. Hæc autem media natura sic coa-
glata & non depurata est, ex qua propter diuersam dige-
stionem & diuersam habitudinem & proportionem miscibi-
lium in quanto, quali, loco, & tempore, generatur omne me-
tallum diuersum propter finem diuersum, qui fines omnes
ordinantur & terminantur ad unum in natura scilicet ad
aurum. Ars ergo uolens sequi naturam ad talem finem in-
uenit, & inuenit hæc principia congelata à natura in hac
naturam mediam: & non depuratam, & conatur digere
& depurare talem materiam cum calore ignis ut ex ea
faciat formam auri, cum qua omnia metalla imperfecta
perficiantur in aurum, cum ordinata sint à natura ad hunc fi-
nem. Et sicut differunt forma quam generat ars à compo-
sitione quod generat natura, quamuis ad unum finem ultimum
ordinentur. Sic conueniens uidetur ut regimen artis diffe-
ret à regimine naturæ, non in materia, sed in digestionem
calore, & loco & tempore, & habitudine & proportio-
ne miscibilium, uidetur ergo quod digestio & locus & or-
do generationis metallorum, id est, formæ metallorum sci-

R A T I O N E S A R T I S

licet auri tum alijs circumstantijs sit penitus possibilis apud
 artem . Si igitur digestio quem admodum dictum est , &
 locus siue organum artificiale , æquipollet naturali , ergo
 necessario quo ad locum & digestionem ars alchimie est po-
 ssibilis . Et cum digestio compleatur à calore naturali intrin-
 seco, et calor extrinsecus æquipollet naturali iuuando ipsum,
 ergo calor exterior in alchimia iuuabit naturalem ut com-
 plete digerat metalla quæ indigesta sunt , ergo ars est pos-
 sibilis . Et quia philosophus secundo coeli & mundi dicit .
 Oportet igitur qui uult inquirere rem & de ea perscrutari
 ut contradicat sibi contradictione sana conuenienti aptationi
 rei quæsitæ. & potest hoc facere quando inquirat & scit om-
 nes differentias illius generis &c. Vt si de metallis imperfe-
 ctis quærat , dicentes si imperfecta possumus perficere inse-
 quendo naturam utrum econuerso perfecta possumus facere
 imperfecta, & uidetur quòd sic . Nam si possumus formare
 res perfectas multo magis imperfectas maxime eiusdem ge-
 neris , præsertim cum sint uia & semita & medium ad
 perfecta & non possit fieri transitus de extremo ad extre-
 mū nisi per mediū . Dicitur cum ars non intendit , nec pos-
 sit generare aliquod metallorum de nouo omnino , sed solū
 imperfecta perficere ministrando naturæ incongruum. & ir-
 rationale uidetur ut perfecta niteretur imperficere , quia ne-
 que natura hoc facit in suis mineris . Similiter nec unum im-
 perfectum in aliud imperfectum , quia natura nō facit hoc
 (nisi forte Saturnum in Iouem) quod tamen ignotum est,
 quia imperfecta sunt in uia & semita ad perfectionem &
 non econuerso , absque transitu aliquorum imperfectorum
 ad aliquod imperfectum primo . Item natura generat aurū
 quandoque ex suis principijs absque transitu per dispositio-

nes & semitas alicuius alterius metallorum. Similiter gene-
rat idem aurum per dispositiones & semitas alicuius illorū,
tamen non uidetur mihi quod ars possit sequi naturam rea-
liter, scilicet quod generet elixir tale quod conuertat metal-
lum aliquod in æs, aut Saturnum, aut Iouem, uel Mar-
tem, nisi secundum similitudinem quandam, quia non cre-
do quod possit occultare in argento uiuo sulphur taliter &
tantum ad suum elixir componendum, quod talis conuer-
sio permutatio fiat. Immiscere etiam partem sulphuris de-
terminatam in eis, scilicet imperfectis, ita determinatam et
tamen diuersam in quantitate & qualitate penitus ignoramus,
sed non miscere absolute. Quamuis Geber dicit capitu-
lo de sublimatione Mercurij et capitulo de coagulatione quod
accidit illa fieri per non rectam depurationem arg. ui. a sul-
phure. hoc autem usque nunc ignoro. Sed quia expoliatio
arg. ui. a sulphure sibi commixto quod ipsum decoxit taliter
est possibilis ita ut remaneat argentum uiuum purum solū
mortificatum. Ideo possibile est ut imitetur naturam in ge-
nerando a, & b. Et quod Geber dicit: quod accidit illa imper-
fecta fieri propterea etiam dico quod hoc est casualiter nobis
ignorantibus, & non secundum nostram uoluntatem &c.
Et sic patet quod perfecta imperfecti non possunt.

ET si dicatur nūc, Confitemur satis q per suum elixir,
lebes transmutare imperfecta ad perfecta sufficiēter digesta
in multo tempore uel in paucis, quoniam omnis digestio re-
quirit sibi tempus sufficiens, sed quando ueniunt ad proie-
ctionem eius super imperfecta liquefacta ut perficiantur. cū
hec digestio digerens completiue imperfecta fiat in momento
aut in parua hora ualde, non uidetur quod sit tempus suffi-
ciens talis digestionis completiue imperfectorum, quare ta-

R A T I O N E S A R T I S

lis transmutatio nulla erit, sed erit forte alteratio similis. Et nos respondemus quod digestio solius auri & elixir est perfecta, aliorum autem metallorum incōpleta & imperfecta in diuersis gradibus imperfectionis, & tamen digestio auri a digestionē elixir, differt ualde, quoniam digestio auri sicut compositi sufficiens sibi soli, propter quod si cum aliquo indigestorum commisceatur in cōflatione non potest gerere istud, nec de sua digestionē sibi conferre, ut transformet illud in aurum, sed digestio elixir est sicut forma & non solum sibi soli sufficiens, sed exuberans, ut diffundi, extendi & multiplicari possit, per alia propter quod si cum aliquo indigestorum commisceatur in cōflatione, extendit suam digestionē exuberantem quam habet usque ad terminū certi numeri taliter, ut ex ambobus fiat unum compositum, scilicet aurum, sicut ex materia & forma in momento uel parua hora ualde, non tamen in ta-
 proiectione fit digestio in momento, sed in sufficienti tempore iam facta est in ipso elixir, quando ingeniose ad ignem decoquebatur, propter quod digestio exuberans seu abundans ipsius elixir, & indigestio imperfectorum quæ dicuntur semidigesta habent proportionem adinuicem in certis numeris, & ponderibus, quibus obseruatis fit aurum purissimum in momento. Si enim de imperfectis deberet extrahi forma sua, scilicet auri, egerent digestionē omnino in tempore sufficienti, sed hoc non est sic, immo forma digesta, ut dictum est, associatur materiæ, & fit aurum purissimum, & ideo aurum alchimicum non plus habet de potentia transmutandi, nec minus nisi sicut minerale, cum sint comparia.

ET si de argento uiuo obijciatur, quod non sit semidigestum

estum ut illa alia, sed omnino crudum & indigestum, quomodo ergo in tali momento perficietur ut illa? dicimus quod tota perfectio consistit in solo argento uiuo, ut inde terminatione, ostendetur expresse, quare cum imperfecta perficiuntur, expoliantur à sulphure corrumpente, & solum argentum uiuum ipsorum perficitur in aurum, in ipso momento, quare cum eorum argentum uiuum sic expoliamur, sit eiusdem naturæ cum isto & econuerso, & eodem momento recipiunt digestionem & perfectionem æqualiter, quia diffunditur & multiplicatur, per ipsum elixir, quod perficit & complet ea in eodem momento uel tempore æqualiter. Confirmatur sic. cognoscere causam materiale propinquam & determinatam, & modum agendi qui ex intentione naturæ consistit, est totalis causa imitandi naturam, ut faciamus eadem mineralia liquabilia, penitus ut natura. Hoc patet per philosophum quarto meteororum in exemplo de atramentis ubi ostenditur quod ars potest imitari naturam, sic proportionaliter, quia in auro & argento quæ sunt liquabilia, sicut & atramenta & homogenea per totum magis cognoscimus materiam determinatam propinquam, scilicet argentum uiuum cum sulphure congelatum, & modum agendi qui ex intentione naturæ consistit, quia cum calore suauissimo digerit & suauiter decoquit arg. ui. cum sulphure sibi commixto, & in fine motus separat de commixto sulphur & hoc proprie in auro, ergo similiter erit possibile ut imitemur naturam in generatione auri & argenti.

NOTA circa literam istam, & hoc patet per philosophum. Quid uolentes ostendere per simile quod ars potest imitari naturam perficientem metalla imperfecta. Accipimus exemplum philosophi quarto meteororum capitulo

RATIONES ARTIS

de corporibus mineralibus de atramentis, natura enim in mineris atramentorum generat atramenta in quibus est uirtus ferri uel æris innata, & quandoque in mineris illorum per modum stillicidij & gūmositatis, unde dicit ibidem. atramenta conceperunt uim mineralem aliquorum corporum liquabilium, & quod ceperit uim ferream erit rubeum uel croceum ut colcotar, quod autem ceperit, uim æream erit uiride ut chalcanthum, aliquorum autem corporum nihil. quorum causa, quia aqua mineralis per uenas minerales transiens, dissoluit, digerit & commiscet subtilitatem quadam sulphureitatis eorum cum substantia subtili lapidum mineralis cum quadam uirtute salsuginosa & aluminosa & fluuium & distillat inde paulatim, & ista inuicem per uirtutem mineralis, commiscetur, alterantur & digeruntur & se inuicem alterant & alterantur quousque ex ipsis per processum temporis, per coagulationem generetur atramentum in termino motus, quia tota materia compositionis atramentorum est ex substantia tenuissima sulphuris, salis & lapidum cum uirtute aliquorum corporum liquabilium resoluta, ut dicit philosophus. Et dico quod ibi etiam est uirtus aluminosa quæ in sapore manifeste patet cum ibi sit ponticitas. Ars autem cum ipsa sit imitatrix naturæ, ut dicitur secundo physicorum & quarto meteororum. Assumit sibi substantiam æris, uel ferri, & secundum ingenium artis ministrat naturæ, quemadmodum expedit, & facit, ut sulphureitas aluminosa cum rubedine aut uiriditate florescat, post soluit, distillat & congelat & reiterat pluries ingeniose sicut uult, miscendo cum eis quæcunque permiscet natura, ita quod in termino motus generentur eadem atramenta omnino in proprietatibus, passionibus & operationibus &c. sicut in alijs mineralibus atrame-

antis . Testatur autem nobis philosophus , ibidem qui dicit :
quod ista duo atramenta, scilicet chalcantum & cholcothar
artem fieri & componi possunt . Similiter experientia al-
mistarum demonstrat nobis hoc per oculum . Similiter sci-
us quod in partibus Constantinopolis lapides cuiusdam mi-
rae chalcinant , post in aqua solvunt & decoquunt in uasis
nec fiet alumen , quod dicitur alumē de rocha & de alop.
igitur ars ministrando natura generat tales res minerales,
tales sola natura in suis mineris omnino in brevi tempore et
alio loco & præter determinatum modum quantitatis, cō-
mentium & mixtionis & proportionis , quia hæc sunt no-
soli naturæ quæ metitur hæc omnia absque consideratione
artis , & ars cognoscit propinquam materiam , ex qua ope-
atur natura & modum agendi . Eodemmodo possibile erit
arti insequendo naturam in generatione auri & argenti ,
quia cognoscit materiam propinquam & modum secundum
quem operatur in ipsis natura . Et si quærat quare in sul-
phure & arsenico , cum sint mineralia liquabilia & cogno-
scamus materiam , quia sunt pinguedo terræ, non etiam pos-
sumus imitari naturam . Respondemus per nunc dicta quia
materiam propinquam & determinatam non cognoscemus,
nec inuenire possumus , nisi in genere & confuse ualde , sci-
licet quia sunt pinguedo terræ , & hoc non sufficit arti ,
quia non qualiscunque pinguedo terræ , immo talis pingue-
do appropriata & determinata ad hoc et non ad aliud . Mo-
dum autem agendi satis cognoscimus et si materiam dictam
reperiremus, utique sciremus ea formare per artem et seque-
remur naturam secundum modum generationis atramento-
rum sed non metallorum . Est autem potissima causa ut na-
tura non possit generare aliquid simile alteri , non reperire

RATIONES ARTIS

materiam similem illi, ut dicit philosophus primo coeli et
 di, quando dicit coelum est factum ex tota materia sua, non
 est ex se extra se aliquid, & non potest fieri coelum aliud.
 Modo dico ad propositum, quod sicut carentia materiae est
 potissima causa in aliqua re, ut non generetur alia sibi simi-
 lis. Ita & inuentio materiae eiusdem, debet esse potissima
 causa ut possit generari res alia similis illi, quia si oppositum
 in opposito & propositum in proposito, ut probatur quarto
 & sexto topicorum, & sicut est in natura, sic similiter
 etiam in arte, quia igitur ars reperit illam materiam ean-
 dem auri & argenti quae est omnino materia naturae, ergo
 ex parte materiae ars erit possibilis. Similiter etiam ex par-
 te agentis, ut ostensum est in exemplo atramentorum, quia
 ars approximat illi materiae agens naturale, sed aliter quam
 natura, quia non ut aurum uel argentum uel aliud metal-
 lum generet, sed formam auri uel argenti tantum & solam
 formam ex illa materia elicit ut in determinatione patebit,
 ergo alio agente utitur scilicet igne, cum qua forma omnia
 metalla imperfecta perficit in momento. Et quia eiusdem
 est cognoscere materiam & formam ut dicitur secundo phy-
 sicorum & septimo metaphysicae, neque est sermo propter
 materiam tantum sed propter formam, ut probatur undeci-
 mo de animalibus, quia non est inuenta materia nisi propter
 formam, tam in artificialibus quam in naturalibus & am-
 bo propter compositum & compositum propter operationem
 ut dicitur secundo, colliget. Ideo cum ad alchimistam pertineat
 considerare materiam auri & aliorum metallorum, ad eun-
 dem etiam spectabit considerare formam ipsorum & cogno-
 scere, quoniam si non cognosceret formam auri sicut & ma-
 teriam nunquam posset uere sequi naturam. quibus cognitis,

debitus modus agendi in debita materia est totalis causa generandi formam ex illa materia & dicitur solum forma quæ coniuncta metallis imperfectis, ut materia, statim fit compositum, id est, aurum. Item confirmatur possibili posito in esse nullum sequitur impossibile. Sed ars alchimie est possibilis, patet sic quia metalla imperfecta & argentum uiuum sunt in potentia propinqua ad aurum & argentum quo ad naturam & in propinquiori quo ad artem, ergo possibile est per artem & per naturam reduci in actum illum, aliter enim esset frustra talis potentia, quod totum declaratur in determinatione, ubi opera naturæ in mineralibus & eorum inuicem transmutationibus occultis, cum instantia ueraciter inquiruntur.

Ratio II.

SECUNDO sic & principaliter, quorumcunque causæ propinquæ sunt similes eadem, & modus mixtionis eadem. ipsa sunt uel esse possunt de facili idem. sed metallorum omnium causæ propinquæ sunt huiusmodi, ergo &c. Maior patet per philosophum secundo cœli & mundi, qui dicit, quod causæ similes eadem sunt similes similibus causatis, & in decimo de animalibus dicit, quæcunque habent easdem causas habent eadem accidentia. Minor patet inducendo per omne genus causarum, materia enim ipsorum est una, scilicet quæ dicta est, similiter agens est unum, scilicet sulphur, accensum calore suauiter mixtum cum argento uiuo. Similiter forma est una, ad quam ordinantur, scilicet ad formam auri. Similiter finis est unus sicut & forma. Similiter conueniunt in modo mixtionis, propter quod funduntur ad ignem & inuicem permiscuntur sola, & sub mallei percussione, per omnem dimensionem extenduntur, quod est magnum signum

R A T I O N E S A R T I S

Et probabile quod sint similia & adinuicē ordinata ad finem ultimum antedictum propter marchasita & sibi similia, quamuis ex eisdem causis proximis sint, tamen quiaodus mixtionis est ualde diuersus prædictas non sustinent permutationes, ideo non uidentur ordinata ad finem.

R a t i o I I I .

T E R T I O principaliter in ijs quæ habent symbolum & conuenientiam in materia, facilis est adinuicem permutationis et transitus. Sed metalla sunt huiusmodi, ergo & sed conuenientius est, ut imperfecta permutatio fiat ad perfectum quam econuerso, ergo &c. Maior patet per philosophum secundo de generatione & corruptione, ubi ostendit quod elementa quæ tantum in una qualitate contrariantur & in alia conueniunt, facilius propter symbolum possunt conuertere, quam quæ in ambabus contrariantur, unde dicitur quod facilius est unum quam multa transmutare. Et causa transmutationis ipsorum adinuicem est, quia ualde modicum distant à prima materia ex qua generata sunt, cum materia prima recepit dimensionem & partitionem in ipsa quatuor elementa, unde propinquitas ultima in materia prima, est maxima causa ut una res facile in aliam transmutetur. Minor satis patet quia metalla omnia sunt ex eadem materia prima propinqua quæ est sulphur & argentum uiuum, propterea sola in conflatione adinuicem commiscetur, unde qualis est proportio & symbolum elementorum adinuicem propter materiam primam ex qua constant in transmutatione, talis etiam est metallorum, unde dicit Hermes Trimegistus, quod generatio & transmutatio & conuersio metallorum adinuicem, est sicut elementorum. Similiter locorum propinquitas, in quibus sunt, multum confert, ueruntamen

Nec similitudo sic differt, quia elementum unum non est ad
 aliud ordinatum sicut imperfectum ad perfectum, quia
 numquodque in sua specie est in ultima perfectione. Ideo
 non transmutatur unum in aliud, ut perficiatur, sed ut per
 etuetur, in mundo generatio & corruptio debita continua
 & reciproca & similiter mixtorum. Sed secus est de metal
 lis, quia unum solum inter cetera metalla perfectum & cō
 letum est, scilicet aurum ad quod omnia alia ordinantur,
 inquam ad finem. Si igitur elementa sic adinuicem trans
 mutantur, propter convenientiam & qualitatem & quia
 earum distant a materia prima ex qua sunt, nec est unum
 ad aliud ordinatum sicut imperfectum ad perfectum, quā
 ideo magis hoc erit in metallis, in quibus est quasi totalis con
 uenientia? Sic enim conueniunt in materia quod eorum ma
 teria est eadem penitus et eodē modo digesta, siue sic maneāt
 siue uersus aurum alterentur quod non est sic in elementis.
 Et perpenditur hoc uisu, quia in conflatione & ante & post
 conflationem uidentur similia in sua materia prima & pro
 xima prædicta, ergo ualde conformia & habilia ad ulti
 mam formam, similiter nullum mixtorum est, quod ser
 uet naturam propriam materiae suae primae & propinquae
 & accidentia & proprietates ab exordio eius usque ad infor
 mationem, qualemcunque, nisi metalla sola, quod patet in
 liquefactione. In elementis autem, non sic: Magna enim
 differentia eorum apparet in uisu, & auditu, & tactu, &
 gustu, & odoratu: neque ante ipsorum mixtionem adinu
 cem, nec in mixtione, nec post, neque ante transmutatio
 nem ipsorum habent similitudinem illam quam metalla ha
 bent, nec illo modo miscentur adinuicem, ideo non debet ha
 bere tam bonam transmutationem adinuicem sicut metalla,

eorum enim transmutatio est sicut de cōtrario in contrariū quia dominatum transfertur in dominans, metallorum autem est sicut imperfecti uersus ad perfectum. Quia ergo ars alchimiæ habet symbolum, & conuenientiam in metallis uidit, & uidit ea transmutari à natura, in suis mineris uersus aurum, & fieri aurum, ideo ars ingeniata est sequi naturam modo mirabili extra mineras, ut ea transmutet in tale aurum sicut facit natura sola. Causa autem forte quare ars imitatur naturam & econuerso, uidetur quòd sicut natura est opus intelligentiæ & ab ea dirigitur sicut à cognoscente, sic & ars est opus intellectus & ab eo dirigitur sicut à cognoscente, quare sic agit propter finem, sicut ergo intellectus imitatur intelligentiam & econuerso, sic ars imitatur naturam & econuerso, ita quòd ab arte refulget opus intelligentiæ & influxus & econuerso. In intelligentia enim & mente diuina sunt ideæ omnium naturalium, in intellectu autem ideæ omnium artificialium, quare cum intellectus recipiat ab intelligentia de ideis naturalium, & intelligentia ab intellectu, de ideis artificialium secundum quòd est possibile sequitur quòd ars imitatur naturam & econuerso & quòd ars aliqua perficiat quæ non potest natura & econuerso iuuando se.

R a t i o I I I I .

Q V A R T O arguitur sic, quicquid est in medio motus ad aliquam formam suscipiendam potest duci ad terminum motus nisi impediatur. Sed metalla imperfecta sunt huiusmodi, aurum autem in termino motus, ergo &c. Maior est nota, quia si existens in principio motus est in potentia ad terminum motus: multo magis quando est in medio motus, cum medium magis propinquum est extremis, quàm extre-

num extremo. Vnde philosophus secundo & octauo meta-
physicæ. Dicit quod aliquid sit ex aliquo dupliciter, aut tan-
quam ex medio & imperfecto sit extremum & perfectum,
ut ex puero uir, aut ex uno extremo ad extremum, ut ex
aqua aer, ubi probabitur infra, ubi ostendetur arg. vi. &
sulphur esse principia metallorū omnium & existere in prin-
cipio motus, aurum autem in termino motus, & reliqua
metalla in medio, immo iuxta finem motus.

Ratio V.

QVINTO & ultimo arguitur sic, quicquid uel
omne, quod est in potentia ordinaria ad aliquam formam,
sicut ad finem potest duci ad finem illum, sed metalla im-
perfecta sic sunt in comparatione ad aurū, ergo etc.

Maior est nota, quia ad hoc ut aliqua res recipiat.

formam oportet quod sit in potentia ordina-

ria ad eam, natura enim deducit res de

potentia ad actum secundum ordi-

nem, sic & ars. Minor probabi-

tur in determinatione de ge-

neratione metal-

lorum etc.

Sufficiant ergo nunc hæ rationes, affirmantes artem alchi-
miæ esse omnino ueram. Quia hucusque semper fuit con-
suetudo facere rationes ad hanc artem destruendam, ad
construendum autem nemo consuevit, propter difficultatē
prout prius uisum est, quam difficultatem aperuimus suf-
ficienter & bene &c. hæc Bonus.

TABVLA EORVM QVAE
SEQVNTVR.

- I. Cap. IN quo queritur ex qua materia fit lapis philosophorum, eandem materiam tractat Arnal. de Villa noua, uide eum & nota notanda. Etiam nota, quia alchimistae uocant lapidem, omne illud, quod non euaporat ab igne, & idem uocant corpus & substantiam. Illud uero, quod euaporat ab igne: & quod dat colorem lapidi, ut sulphur & arg. ui. uocant spiritum & animam.
- II. Cap. IN quo uidetur, an sulphur sit materia lapidis, ut quidam uidetur uelle. Nota ibi responsionem quia subtilis & bona concordans philosophos.
- III. Cap. IN quo uide de elementis lapidis philosophorum & de eorum compositione.
- IIII. Cap. DE fermento & eius conditionibus, proprietatibus & conuersione &c.
- V. Cap. QUID sit theriaca, & quid dicatur uenum in lapide philosophorum.
- VI. Cap. QUID sic, coagulum, quid lac, quid masculus & quid femina in lapide philosophorum.
- VII. Cap. IN quo comparat, generationem auri ex sulphure & argento uiuo, ad generationem fetus ex spermate & sanguine menstruo, et auis ex ouo. Et omnia ibi notanda, & inde de germinatione granorum

frumenti .

VIII. Cap. ET est instantia pulchra & bona de ære et ferro , ex quibus non uidetur posse fieri aurum uel argentum per alchimiam uel lapidē philosophorum . Et soluit . Nota igitur solutionem quia est bona in practica & speculatiua .

SUNT autem hæc prædicta una cum quæstione superius determinata, fideliter & diligenter excerpta , extracta tu Magistri Boni Lōbardi de Ferraria physici qui tractatus fuit collectus ex concordantijs omnium antiquorum philosophorum & est introductorius ad artem alchimie . Et secundum eundem uocatur pretiosa margarita nouella.

INQUIT enim magister Bonus , cum autem d principio introitus ad hanc artem incepissemus gustare aliquid , fuit statim nobis uisa facilis, sicut ferè omnibus accidit prima facie, qui intrant ad eam, & dubia ualde pauca et leuia quæ quasi spernebamur, occurrebant nobis . Sed cum ualde ulterius gustaremus percepimus q̄ eramus decepti, & fueramus tanquam pueri lactantes, ignorantes masticationem durarū rerū & difficilium, & non potentes, & sic ut et iuuenes imprudentes, uolentes ambulare per semitas senum & sapientū credentes scire quod nesciunt, & senes & antiquos reputant ignorare . Conuersi igitur uidimus, quod oportet senū cōsilio nos penitus adhærere & ab eo nō recedere . Et cū inspiceremus eorum dicta , tunc ceperunt emergi dubia plurima & difficilia & obscura quæ quotidie nos molestabant, ad solutiones inueniendas tam speculando quàm practicando . Sic. n. speramus , finē huius artis uerū attingere posse diuina bonitate & clementia præposita & sui gratia reuelante &c.

QV AERITVR EX QVA MATERIA FIT
 lapis philosophorum . Ad uidendum hoc, primo oportet
 scire materiam metallorum cum suis cau-
 sis, proprietatibus & passionibus .

C A P . I .

D I C I M V S ergo secundum sententiam
 quam ponit Geber pollens ingenio mirabili
 & subtili in summa sua, tractatu de es-
 sentia & procreatione metallorum, quod
 cum metalla materialiter composita sint
 ex sulphure & argento uiuo quamuis sulphur sit loco agē-
 tis, potius quam loco materiae, tunc ex eorum diuersitate
 adinuicem in eorum commixtione & digestionem, diuersita-
 tes plurimas contingere necesse est, haec autem diuersitas po-
 tius est ex parte sulphuris, quia reperitur album, liuidum,
 rubeum, croceum, uiride, nigrum, omne autem argen-
 tum uiuum omni argento uiuo est simile quantum est de se,
 quia semper est album, lucidum, liquidum, non adhærens tan-
 genti, grauissimum, nunquam enim repertum est argentum
 uiuum alterius coloris & conditionis . Si autem metalla
 reciperent diuersitatem in substantia & colore, ratione argē-
 ti uiui in suis mineris, tunc hanc eandem diuersitatem in
 argento uiuo uulgari fecisset sicut in sulphure uulgari, hoc
 autem nusquam uisum est . Quia si aliqua terreitas liuida
 aut nigra in ipso reperiatur, hoc est ex admixtione alicuius
 substantiae plumbeae aut sibi similis secum commixtae, pro-
 pterea sophystice quidem argentum uiuum fraudantes deci-

nam partem plumbi ei commiscet quod per expressiones
& ablutiones acres separatur. Potest autem sulphur cum
sit proprium coagulamentum argenti uiui esse diuersi colo-
ris & fixum uel uolatile parum uel multum aut æquale,
sed argentum uiuum cum semper sit album, & albedo sit
sicut elementum colorum in quo uariantur omnes colores.
Ideo argentum uiuum recipit à sulphure omnem diuersita-
tem colorum, & ex hoc omne metallum diuerso colore co-
loratur, & generantur alia diuersa ut est marchasita, ma-
gnesia, antimonium & tutia, potest similiter argentum
uiuum fixum esse uel uolatile, parum uel multum aut
æquale. Similiter etiam ex parte mineræ, potest omne di-
uersitas quia munda uel immunda siue corrupta & caloris
exasperantis uel temperati secundum magis & minus. Ex
his ergo arguimus unumquodque metallorum secundum
adhærentiam sulphuris exterioris & argenti uiui ad ipsum
facilem uel difficilem participare parum aut multum de
utriusque illorum substantia, à solum unius ipsorum, quia
uel aliud adhæret metallis nisi sulphur uel argentum uiuum
quæ sunt ex ipsis cum sint eiusdem naturæ, nisi forte artifi-
ciose ualde. Dico autem adhærentiam quæ est per mixtio-
nem propter convenientiam in subiecto, quia omnis mixtio
fit ratione similitudinis, quæ acquiritur in digestionem à na-
tura quâuis prius fuerint diuersa, propterea metallum cum
metallo, & uitrum cum uitro, & sibi similibus miscetur,
hoc autem, non cum alio nisi forte laboriose. Secundum
hunc ergo gradum iudicandum est in metallis per eorum cum
eis adinuicem mixtionem, de hoc esse plus uel minus, uel
unum solum secundum sensum, cum illa duo sola sint prin-
cipia metallorum. Sunt enim hæc perfecta principia ex quibus

bus sunt hæc, ut dicit philosophus quarto metaphysicæ, unde idem quarto meteororum in fine capitulo de corporibus mineralibus, dicit sic. Et ideo miscetur argentum uiuum cum istis corporibus quia est de illorum substantia &c. Et reuertitur de sulphure, quia non sic uidetur de illorum substantia.

Nota totum.

DICAMVS ergo quòd sulphur fixum tardat fusionem & liquefactionem in metallis & ipsam impedit, & propterea ubi eius quantitas multum superat quantitatem argenti uiui, quia ergo in ære eius quantitas non superat quantitatem argenti uiui sed quasi æquatur, ideo solum tardat fusionem in eo & quia in ferro quantitas eius multum superat quantitatem argenti uiui & ipsum inquinat, impedit fusionem ferri, ideo ferrum non funditur. Experientia autem hoc nobis demonstrat, quia cum uolumus facere sulphur fixum oportet ut ipsum prius calcinemus, calcinatum autem nullam dat fusionem, ergo ubicunque ponatur illam de se impedit. Sulphur autem non fixum accelerat fusiones cuius signum est, quia arsenicum quod est de natura sulphuris ferrum ignitum fundit, quòd autem arsenicum sit de natura sulphur dicit Geber & alchimistæ omnes. Et experientia etiam hoc demonstrat, quia fossores minerarum examinant argentum & æs ad ignem ut ea purificent ab immunditijs & ascendit tunc fumus sulphureus citrinus in odore sulphuris, quasi si colligatur seorsum & in uasis sublimationis ponatur ascendit & adhæret spondilibus uasis in substantia realgaris & est omnino idem realgar cum eo, quod fit de auri pigmento de sua minera extracto. hanc experientiam manibus proprijs fecimus & oculis nostris uidimus. Quia ergo in ijs mineris inuenitur sic substantia, auripigmenti mixta, ideo

iudicamus ipsum ex hoc et odore & substantia sui habere materiam sulphuris. Et ex prædictis iudicamus in ære eē utrūque sulphur quia funditur sed cum difficultate. Similiter dicimus quod sulphur fixum est causa duriciæ metallorum, sicut patet in ære & ferro. Et est etiam causa fixationis metallorum, ut patet in eisdem. Et etiam causa ignitionis ut patet in eis. Sed sulphur non fixū est causa fusionis sine ignitione & causa molliciei & causa uolandi ab igne sicut patet in Saturno & Ioue. Argentum autem uiuum, siue fixum, siue non fixum est causa metallicæ fusionis. Sed fixū est causa duriciæ & causa fusionis &c. Et causa ignitionis cum liquefactione, ut patet in ære auro & argento, funderetur etiam ferrum ratione sui argenti uiui fixi quod habet, sed sulphur fixum quod habet, ipsum ualde superat & impedit. Non fixum autem est causa molliciei & uolatilitatis ab igne & fusionis sine ignitione sicut in Saturno et Ioue. Ista enim ambo corpora semidigesta sunt & per coagulationem modicum remota à natura argenti uiui. Ex quibus patet quod quæcunque corpora, tarde funduntur cito coagulantur & econuerso.

DE adhærentia uero ipsorum ad metalla iudicamus ēt per sensum. Sulphur enim facile adhæret ferro & æri comburendo ipsa. Commiscetur autem argento facile, quia habet partes aliquas sulphuris adurentis, id est, non fixi sibi commixtas quæ per artificium facile separantur. Plūbo autem commiscetur facile, quia multas habet partes sulphuris non fixi sibi commixtas. Stanno autem non facile propter multitudinem argenti uiui superantem quantitatem sulphuris, & quia suum sulphur est occultum profundum. Sed auro nullo modo adhæret nec ingreditur ipsum, quia non

conueniunt, sed sunt diuersæ naturæ. Sed argentum uiuum facillime cum auro commiscetur propter similitudinem in substantia, post aurum autem argento, post argentum stagno & plumbo, & hoc propter argentum uiuum indigestum in eis, & ideo tam cito funduntur immo quasi facilius adhæret eis, propter hoc. Post ipsa autem æs, cum difficultate recipit ipsum propter nimium sulphur eius. Vltimo autem ferrum, immo ferro non nisi per artificium adhærebit. Et iterum adhæret plumbo magis propter indigestionem, quàm propter quantitatis multitudinem argenti uiui, habet enim plumbum multum de sulphure sicut in sui resolutione per fumum ostenditur, seu perpenditur. Stagno autem propter utrumque adhæret, scilicet propter indigestionem & propter multitudinem argenti uiui. Sed argento propter multitudinem argenti uiui bene digesti & sui perfectionem. ær autem difficulter propter multitudinem sui sulphuris sordidi & fixi & non fixi. Ferro autem difficillime, scilicet non nisi per artem propter paucitatem argenti uiui & magnam copiam fixi sulphuris & sordidi & terrei. Ideo ferrum (dico terra de minera lapidum) conglutinat duo ferra candentia per malleationem propter similitudinem. Sed auro secundum totum maxime adhæret, propter maximam copiam argenti uiui, quæ est in ipso & sui ultimam perfectionem & complementum intentum à natura immo ipsum est totum argentum uiuum absque sulphure extrinseco.

E X habitis ergo expresse collige, quòd argentum uiuum fixum fusibile est causa totalis perfectionis & ipsum non fixum est diminuens à perfectione & diminutum. Sulphur autem siue fixum, siue uolatile corruptionis est causa & imperfectionis dum remanet in metallo. Ergo hunc uenerabilem lapidem

pidem ex solo argento uiuo sine alicuius sulphuris extrinseci
cōmixtione colligere necesse est. substantia enim auri hoc ad
sensum ostendit, quod nihil in mundo inuentum est amicabi
lius & similius & mixtibilis & unibilis ei quā ipsum,
tam absque conflatione quā cum conflatione, propterea di
cit Geber capitulo de natura argenti uiui, quod absque ipso
nullum metallorum potest deaurari. Sulphur autem in ijs
omnibus penitus ab auro est dissimile. Veridice ergo patet
quanta conformitas, quanta similitudo, quanta identitas sit
argenti uiui ad unumquodque metallorum & econuerso.
Et si quis negat hoc indiget sensu uisus, quemadmodum qui
negat niuem esse albam. Cum ergo per ingressum &
commixtionem huius lapidis cum metallis in conflatione
debeant metalla in aurum perfici, expresse patet solum ar
gentum uiuum esse perfectiuum huius operis sine alicu
ius sulphuris uel alterius rei commixtione. Propter quod
dixit Geber capitulo de procreatione auri. Quæcun
que igitur alterare uolueris ad exemplum illius alte
ra. Vnde Rasis in 70. præceptis scilicet in libro utilitatis :
dixit. Mercurius est radix omnis rei & ipsæ solus est præpa
randus, & erit ex eo tinctura bona & impressio uehemens
& fortitudo. Et Alphidius. attende fili mi quod omne sapien
tum opus & philosophorum in solo consistit argento uiuo.
Et Geber in capitulo de procreatione Veneris. Studeas igitur
in omnibus tuis operibus argentum uiuum in commixtione
superare & si solum argentum uiuum perficere poteris per
fectionis pretiosissimæ indagator eris, & eius perfectionis
semita, quæ supra opus naturæ uincit letaberis. mundare
enim poteris intime ad quod natura, non peruenit &c.
Ideo capitulo de principijs magisterij dicit. Consideratio au

tem rei quæ ultimo perficit est consideratio electionis puræ
 substantiæ argenti uiui, & est medicina quæ ex illius ma-
 teria sumpsit originem & ex illa creata est &c. Item ca-
 pitulo de quinque differentiis perfectionis. Per hoc igitur pa-
 tet ex quibus medicina elicitur nostra, nam per ea elicitur
 quæ maximæ corporibus adiunguntur & amicabiliter eisdē
 adherent alterantia. Ideoq; cum in rebus cæteris exquiren-
 dis non inuenimus inuentione nostra rem aliam magis quam
 argentum uiuum naturis corporū amīcari in natura sua.
 Vnde eis miscetur, & postea figitur igne lento per hoc opus
 nostrum in illo impendentes reperimus ipsum alterationum
 ueram esse medicinam in complemento cum alteratione ue-
 ra, & peculiaris non modicæ &c. Idem sermone uniuersali
 de medicinis secundi ordinis. Probauimus nam ex no-
 stris sermonibus, sulphur cuiuscunque generis perfectionis es-
 se corruptiuum, argentum quippe uiuum perfectum in ope-
 re naturæ, completis regiminibus, igitur & naturam imitā-
 tes in quibus est possibile nos sequi operibus, & argentum si-
 militer in huius magisterio uiuum assumimus in cuius perfe-
 ctionis medicina lunari scilicet & solari &c. Idem in ca-
 pitulo de procreatione Martis dicit. Laudetur igitur benedi-
 ctus & gloriosus Deus altissimus qui creauit illud, scilicet
 argentum uiuum, & dedit ei substantiam, et substantiæ proprie-
 tates, quas non contingit ullam ex rebus possidere ut in ipsa
 possit inueniri hæc perfectio per magisterium aliquod, quod
 in illo propinqua potentia inuenimus, ipsum enim est quod
 ignem superat, & ab eo non superatur sed amicabiliter in
 ipso quiescit gaudens eo &c. Et idem uoluit capitulo
 de coagulatione Mercurij per præcipitationem. Et quamuis
 ibi dicat, quod hæc medicina elicitur de corporibus metalli-

cis cum suo sulphure & arsenico preparatis & ex alijs solis similiter sulphure & arsenico, dicimus quòd nullum est, sed ipsius uerba ibi & alibi similia iuxta sonum literæ non intel liguntur, quia ibi latet anguis in hærba. Vnde dicit ipsæ ca pitulo ultimo ubi concludit. Et eam similiter occultauimus, ubi magis apertæ locuti sumus, non tamen sub ænigmatæ, sed sub plana sermonis seriæ &c. Et dicit Morienus, quòd si fumus albus non esset, id est, nisi nullatenus aurum purum alchimie fieri posset &c. Et ad quid plura de hoc Her mes enim & Senior & Plato & Alexander & quilibet phi losophus in hac arte peritus hoc uelle uidetur. Et sensus ui sus propter eius ultimam amicitiam in mixtione & inuicem unionem hoc credere nos inducat. Ex quibus noscitur quòd hic lapis unus, omnia metalla perficiendo & ad unum me dium reducendo potest dura mollificare &c.

Instantia. An sulphur sit pars materialis Au ri & lapidis philosophorum.

ED dices ex uerbis tuis sequi uidetur quòd sul phur possit esse pars materialis auri & lapidis phi losophorum cum argento uiuo, quod negasti, nam sulphur mutatur & miscetur facile cum argento uiuo, ergo uidetur habere magnam conuenientiam, conformitatem & similitudinem cum eo, si gitur argentum uiuum probatur esse materia auri & lapidis philosophorum, quia super omnia conformitatem habet cum eo, scilicet auro in mixtione ergo similiter & sulphur, cum habeat magnam conformi tatem cum argento uiuo in mixtione, præsertim cum sul phur sit sicut suum coagulum proprium, ut dicit philosophus

quarto meteororum . Qui dicit & proprium quidem argenti uiui est quòd coaguletur ex uapore sulphuris , & fortassis hoc modo gelatur ut plumbum &c . Si quis ergo uoluerit coagulare argentum uiuum ut faciat aurum aut lapidem , oportet quòd hoc faciat cū sulphure , ergo sicut mixtione sulphuris coagulatur argentum uiuum , ita ex eius ablatione reddetur currens & fluxibile ut prius , ergo absque commixtione sulphuris cum argento uiuo & eius permanentia cū eo , non poterit generare aurum nec lapis philosophorum . Item cum aurum omne fit citrinum secundum magis & minus & lapis philosophorum rubicundissimus , & tinctura auri detur à sulphure , ut uult philosophus quarto meteororum & Geber , & Rasis , & omnis alchimista , ergo & sulphur necessario erit pars materialis eius , quoniam sulphur est tinctura & colorat argentum uiuum omni colore , quia argentum uiuum est album & non est uisum alterius coloris , ergo eadem causa erit pars materialis lapidis philosophorum . Et nos respondemus ut prius , scilicet quòd solum argentum uiuum est tota causa materialis & tota substantia lapidis philosophorum .

S E D est sciendum quòd argentum uiuum in sui prima creatione habet multas partes terreæ substantiæ sulphureæ albæ in actu subtilissimæ quæ sunt de substantia materiali ipsius sine quibus substantia argenti uiui constare non potest , quæ ipsum naturaliter albo colore colorant , sed in magisterio ipsum albo colore albificant , & rubificant sicut uolumus regendo naturam ipsius . Quòd autem argentum uiuum sit compositum patet per philosophum quarto meteororum . ostendentem compositionem eius qui dicit . argentum uiuum est , ut aqua quæ miscetur cum terra subtili nimium sulphu-

rea mixtione forti donec non quiescat in superficie plana, & hoc est ex siccitate magna terrea quæ inest illi, & ideo non adheret tangenti, estq; albedo eius ex claritate illius aquæ & ex albedine illius terræ subtilis &c. Et hoc idem innuit Geber capitulo de natura argenti uiui. Et propter hoc tale sulphur cum conueniat in generatione & communitate quadam cum sulphure extrinseco commiscetur cum argento uiuo & ipsum coagulat, & est utrunque sulphur non fixum, & unumquodque ipsorum coagulat & colorat argentum uiuum. Sed cum argentum uiuum fuerit coagulatum & fixatum cū solo suo sulphure intrinseco et coloratū suo albo colore, uel rubeo in magisterio, tūc sulphur extrinsecū non poterit de cætero in ipsum ingredi & commisceri, quia dissimilia facta sunt. Propterea non ingreditur in aurum, non igitur poterit esse materia uel pars materiæ lapidis, nec ipsum tingens, sicut nec in auro mineræ.

EX quibus secretum maximum panditur in hac arte, scilicet quod argentum uiuum non coagulatur, coagulatione quæ fit per mixtionem, nec coloratur nisi cum sulphure, sed cum solo suo sulphure intrinseco ad perfectionem, cum extrinseco uero coagulatur & coloratur ad corruptionem. Quæcunque igitur coagulant argentum uiuum quocunque modo sit, coagulant per uirtutem sulphuris, ut uapor Saturni, atramentum & quæcunque talia, quia non posset esse, q̄ duæ diuersæ res in substantia eundem effectum & eodem modo in aliud faciant, nisi per aliquid unū idē cōe eis. Dico aut coagulationem quæ est per mixtionem cum permanentia metallicæ fusionis. Propterea si aliqua alia ipsum coagulant siue mineralia siue uegetabilia siue animalia sunt extranea, & aliter coagulant, et colorāt, quia non proprie sed cōiter. Cū igitur

I N S T A N T I A

tur sulphur extrinsecum, quamuis sit sicut generans, non possit esse materia, nec pars materiae auri, neque lapidis philosophorum, concludimus quod nec aliquid aliud de mundo nisi solum argentum uiuum. Propter quod patet solutio ad obiectum. Oportet ergo quod per artificium quoddam occultissimum & diuinum ex solo argento uiuo generemus argentum uerum mediante sulphuris actione extrinseci sibi à natura mixti & absque illo sulphure ipsum coagulemus, quoniam generans non potest esse pars materialis generati. Hoc enim tale erit facilis liquefactionis metallica & tenuissima in modum causae & fixae super pugnam & asperitatem ignis & complebit omne metallum in aurum subito sequendo naturam. Cum enim in se concludat omnes differentias perfectionis absque diminutione & superfluitate, conuertet omnia in unum medium quod est aurum.

Capitulum secundum, in quo probat quod sulphur solum sit materia lapidis philosophorum & auri secundum antiquos philosophos, & soluit.

M P L I V S idonee satis haesitabunt aliqui, transcurrentes libros philosophorum in superficie, scilicet, uidetur quod magisterium hoc sit totum in solo sulphure. dicit enim Rosinus ad Euthesiam quod sulphur incombustibile quod aduersus ignem pugnavit est quod quaerunt philosophi & in fine libri eiusdem dicit. Certum igitur habeas, quod nulla tinctura fit unquam nisi per aquam sulphuris mundam. Idem in eodem dicit quod color pretiosus philosophorum exit de sulphure & nunquam potest sulphur quod naturaliter fugit postea fugere. Item Salomon filius:

David : prætulit enim Deus omnibus lapidibus sulphur , ideo apud nos prætulit ipsum & apud ignaros uile est &c.

Item Geber capitulo de natura sulphuris per Deum altissimū illud illuminat , omne corpus quoniam est alumen & tinctura &c. Item Bulus in turba philosophorum , aqua munda ex solo est sulphure non tamen ex solo uno sulphure , uerum ex pluribus rebus quæ unum sulphur facta sunt .

Item Anaxagoras in eodem . Scitote quod huius operis perfectio est aqua sulphuris . Item Pythagoras in eodē . Scitote q̄ nostra compositio nil aliud est quam aqua sulphuris , et sulphuris munda aqua ex solo est sulphure . Idem in eodem tota operis perfectio fit cum sulphura sulphuribus continentur . Et breuiter omnes philosophi , hoc idem uelle uidentur .

AD hanc questionem ut supra respondemus , scilicet q̄ in solo argento uiuo est tota perfectio . Et quia ipsum habet in sua compositione partes sulphureas siccas , ipsum tingentes & colorantes albedine actu & rubedine in potentia . Ideo hoc sulphur est ipsum perficiens & informans . Et quia non potest educere seipsum in esse , ideo natura commiscuit ei sulphur extrinsecum in suis mineris , ut ipsum decoquat & extrahat de potentia in actum . Et ars eodem modo ut natura operatur . Et quia humidum aqueum & siccum terreum sulphureum , penitus in ipso facta sunt idem per omnem modum , ideo aut cum tota substantia in igne permanet , aut cum tota substantia recedit , quia pars unius aliam non derelinquet , ut dicit Geber . Vnde dicit philosophus 4. meteororum materia ductibilium est substantia aquea mixta , cum substantia terrea mixtione forti . Neque potest unum separari ab alio . Et congelatur substantia aquea illius cum frigore . Post actionem caloris in ipsum quæ est optesis &c.

INSTANTIA

Et hoc sulphur occultum fit manifestum in magisterio artis cum maxima sapientia. Sic igitur argentum uiuum, quod secundum se totum ostendebat naturam argenti uiui in manifesto prius, ita quando cum hoc suo sulphure in fine magisterij coagulatum est, cum totum in manifesto ostendat naturam sulphuris, dicitur sulphur. Et hoc est sulphur quod coagulat suum argentum uiuum, quod est ignotum uulgo. De quo dicit Senior. Satis fecerunt sapientes antiqui hominibus quando dixerunt. Sulphur nostrum non est sulphur uulgi, quia sulph. uulgi cōburit cōbustione nigredinis & corruptionis & comburitur. Sed sulphur sapientum comburit, combustionem albedinis & meliorationis &c. Et hoc sulphur est quod albificat & rubificat & coagulat & perficit argentum uiuum in substantiam auri secundum naturam, aut lapidem philosophorum & auri secundum artem.

H O C notandum est quod cum omnis res composita sit ex materia & forma & res habeat esse & denominationem & diffinitionem à forma, ergo quāto res magis habet de forma, tanto magis de entitate, ergo etiam magis de uirtute & operatione, cum ipsa consequenter ad formam. Et cum forma sit in genere qualitatis primo & per se, non autem à quantitate nisi per accidens, quoniam quantitas & passio attribuitur materiæ. Cum ergo in magno quanto est parum de operatione, ergo parum de uirtute, ergo & parum de entitate, ergo & parum de forma. Et cum in paruo quanto fuerit multum de operatione, ergo plurimum de uirtute, ergo plurimum de entitate, ergo & plurimum de forma. Forma enim recipit extensionem subiecti in quo est & diuisionem. Item dicitur in libro de causis propositione decimasextima, quod omnis uirtus unita est fortior quā uirtus multi-

ollicata. Si ergo ita est, dicimus quòd sulphur rubeum lumi-
nosum occultum in argento uiuo cum sit forma auri est tin-
gens & transformans omne genus metallorum in aurum.
Propter quod talis tinctura potius attribuitur qualitati sul-
phuris, scilicet formæ, quàm quantitati. Propterea eius ru-
bedo intensa trahit ad nigredinem, scilicet ad colorem he-
patis uel aloes, ut dicitur libro trium uerborum. Ideo quã-
titas magis sulphuris non est tingens aurum, neque elixir si-
cut illud modicum, quod est forma. siue qualitas argenti ui-
ui in quo est. Cum ergo una pars ipsius informet & tingat
mille partes cuiuslibet metalli in aurum secundum philosophos,
ergo oportet quòd habeat multum de uirtute, ergo multum
de entitate, ergo multum de forma & hoc bene ostendit co-
lor eius in sua materia, immo ueraciter loquendo, ipsum est
pura forma auri. Ideo potest extendi eius operatio propter
rubedinem in magna quantitate cuiuslibet metallorum &
tingere eam in citrinitatem auri & perficere. Ratio est quia
cum in istis sulphur rubeum sit idem omnino cum suo argen-
to uiuo, & econuerso, quamuis quandoque argentum uiuum
dicatur materia & sulphur suum forma. & habet perfice-
re metalla, oportet quòd perficiat ea, inquantum habet na-
turam arg. ui. & calorem, scilicet quòd expolientur à sul-
phure extrinsecus adueniente & corrumpente & remaneant
alba albedine argenti uiui cum abstersione sui coloris pri-
mi. Ergo oportet quòd in eodem momento, quo expoliantur
& fiunt alba recipiant ab illo sulphure & rubedinem & ci-
trinitatem auri & formam, nisi enim expoliarentur & de-
albarentur non possent tingi & perfici. hæc autem tinctura
est sulphur sapientum.

QVOD autem tales colores diuersi sic dari possint sic

patet : quia ex Saturno fit albiſſima cæruſa quæ ſine alicuius
 adiunctione per ſolum ignem citrinatur , & in fine rubeſcit
 per ſuum intrinſecum ſulphur & dicitur minium . Et ideo Raſis
 in lumine luminum dicit quòd hoc opus operi miniario
 aſſimilatur , quia hic lapis cum germinat habet tineturam
 ſuam totam in ſeipſo ſicut minium . Et hoc proprie eſt ſulphur
 philoſophorum & lapis eorum & ſulphur diuinum . Et hoc eſt
 ſulphur occultum cum quo omnia deaurantur & decorantur . Hoc eſt
 umbra ſolis & coagulum amenti uiui coagulans omne liquidum &
 in ſuam naturam conuertens . Hic eſt qui cum uolantibus uolat , &
 cū quiſcentibus quieſcit , & omne quod eſt , propter ſuum robur ,
 ad ſe conuertit & uincit , & eſt aurum philoſophorum , quia
 omne cui iungitur conuertit in aurum . Hic eſt quaſitus à multis
 & inuentus à paucis . Hic eſt qui ab antiquis , quinta eſſentia
 nuncupatur , & eſt ſal armoniacum & acetum philoſophorum , &
 æs & corpus , & terra quæ dicitur mater elementorum ,
 ad quam conuertuntur omnia elementa & hæc eſt arbor aurea
 de cuius fructu qui comederit non eſuriet unquam . Hic eſt lapis
 omni pretio carens , qui abſque aliquibus ſumptibus inuenitur .
 Hic eſt in igne nutritus & generatus & in igne gaudet . Hic eſt qui omni
 nomine nominatur , in omni rei ſimilatur de mundo , à philoſophis
 minor mundus dicitur , quia ſicut homo dicitur minor mundus
 quia in eo omnium rerum ſimilitudo & participatio reperitur .
 Ita hoc ſulphur dicitur minor mundus . Et hoc eſt ſulphur , quod
 eſt perfectio & archanum philoſophorum quod non inuenitur niſi
 ab eo qui ipſum noſcit & accipit . Et hoc eſt ſulphur ſecundum
 quod coniungitur primo ſulphuri , ex quibus fit tertium ſulphur
 de quo dici-

ur sulphura sulphuribus continentur . Et hoc est sulphur,
le quo auctoritates adductæ arguunt .

Nota de aqua & oleo sulphuris .

AQVA autem sulphuris uel oleum sulphuris est argē
tum uiuum , de sulphure composito extractum . Et est aqua
uiua . Et hoc est quod proprie dicitur lac uirginis , & aqua
sincera coelestis & gloriosa . Et auis uolans , quæ substantia
liter idem est cum sulphur dicto . Sulphur autem uulgi est
diuersum ab ys & sic patet solutio quæstionis & argumen-
torum .

An sulphur solum sit tota materia auri ,
& nota bene .

AMPLIUS aduertendū occurrit plurimum , q
a propter dictas auctoritates sulphuris & alias simi-
les , quidam ignorantes metallorum principia &
naturas dixerunt , quòd aurum est materia iter totum ex
sulphure citrino purissimo cum omni æqualitate in uentre
terræ digesto & habet ibi modicum de argento uiuo d quo
recipit luciditatem & extensionē sub malleo , sed d sulphure
recipit substantiam, colorem, fusionem, & reliqua accidentia
propria . Item quòd argentum uiuum nō ingreditur ibi nisi
sicut temperans materiam ad extensionem , eo modo scilicet
quo frigiditas ingreditur in opus naturæ , quia instrumen-
tum proprium naturæ est caliditas & non frigiditas . Pro-
pterea suas operatiōes in sulphure uulgi impēdētes uacui sem-
per d proposito fuerunt . Declarantes autem hoc dicimus nō :
solum secundum ueritatem huius scientiæ, sed astrologiæ &

INSTANTIA

aliarum & omnium ueterum philosophantium quod omnes antiqui philosophi posuerunt numerum metallorum. Iuxta numerum astrorum errantium cum metalla habeant etiam motum erraticum, & cum ipsa astra sint septem numero. Ita septem metalla reperierunt quae attribuerunt ipsis, tanquam causis efficientibus & mouentibus ea, conueniunt enim sicut causae superiores cum suis effectibus inferioribus. Vnde Saturno attribuitur plumbum. Ioui stannum. Marti ferrum. Soli aurum. Veneri aes. Lunae argentum. Mercurio autem nullum metallum attribuerunt, cum non reperiantur, nisi dicta sex numero, scilicet quae peruenerunt ad coagulationem, cum liquefactione & extensione. Et ideo philosophi tunc reuersi sunt, ad materiam propriam ex qua metalla originem contraxerunt, cum ipsa materia sit eorum substantia & dixerunt omnes quod erat argentum uiuum, quod attribuerunt Mercurio. Ita quod coacti ab ipsa ueritate posuerunt materiam metallorum de numero metallorum ut cōpleret eorum numerum iuxta numerum planetarum. Si igitur sulphur esset materia & substantia metallorum ex qua fiunt, tunc oēs antiqui posuissent sulphur & non argentum uiuum. Nullus autem eorum hoc unquam posuit. Ex quo patet etiam argentum uiuum esse originem, materiam & substantiam metallorum. Non autem sulphur.

NOTA circa istam literam praecedentem. Et ideo philosophi quod Aristoteles secundo physicorum & septimo metaphysicae improbat Platonicos & Pythagoricos & eorum sequaces antiquos, quia non cognouerunt de causis nisi materiam & omne aliud a materia erat accidens in materia, cum sola materia esset substantia omnium rerum. Sed tamen est notandum quod Aristoteles & alij sic improbantes non habue-

runt antiquorum intentionem. Cognouerunt enim omnes causas alias à materia sicut & ipsi. Sed aliter tradiderunt de cognitione earum & ad aliud suam referentes intentionem, quia in hac arte ferè omnia locuti sunt mystice & in naturalibus & in alijs scientijs. Materia enim alchimie quæ dicitur: prima materia & Chaos secundum antiquos in qua sunt omnia in confusione, figuratiue est argentum uiuum philosophorum per digestionem quandam propriam generatum, quæ est lapis eorum quæsitus, occultus sensui & manifestus intellectui quæ est forma & flos auri. Et quia ista materia est omnino necessaria, & debet esse necessario maxime cognoscibilis si materia formam auri debeat adipisci. Ideo oportuit eos maxime supra omnia tractare de materia, qua ferè & uere & infallibiliter cognita & forma auri immediate cognoscitur, similiter & finis immediate cognoscitur, cum forma sit idem quòd finis. Similiter & agens, cum natura sit agens cum calore sulphuris in ipso argento uiuo, prout ab arte regitur. Ita quòd cognita materia uere & absque defectu aliquo statim disponitur homo in ueram cognitionem aliarum causarum omnium & ipsa ignorata ignorantur aliæ causæ omnes necessario, non autem econuerso, propter quod oportuit eos maxime tractare de cognitione materie, non autem sic de alijs.

DIXERVNT etiam omnia alia à materia esse accidentia hoc, quamuis improprie ad rei ueritatem, quia cum materia fuerit orta ipsa de se est disposita ad receptionem formæ & inclinatur ad receptionem ipsius sicut imperfectum ad id quo debet perfici, & per artificis scientiam fit ipsius informatio & per ignorantiam eius fit totius destructio. Et per hunc modum dixerunt formam esse accidens cū ipsa pos-

INSTANTIA DE SVLPHVRE.

sit inherere materiae & non inherere. Sed postquam adhuc
 sit ipsa inseparabiliter adheret, & dicitur forma substantia-
 lis apud eos cum ipsa det esse materiae & substantiam proprie
 Vnde si ipsorum uerba secundum eorum intentionem intelli-
 gantur unusquisque uidebit quod ponunt formam esse sub-
 stantiam rerum sicut & materiam & similiter accidens di-
 uersis respectibus, forma enim substantialis est principium
 essendi magis quam materia cum ipsa sit actus, materia ue-
 ro potentia. Et quia secundum ueritatem formarum nomi-
 nantur substantiae rerum. Materia tamen alio modo potest
 dici magis substantia, scilicet inquantum principium inest
 unicuique rerum, & ex ea extrahuntur omnes formae, &
 quia ipsa est quae perpetuari habet in rebus, ut declarari ha-
 bet secundo physicorum. Vnde dicit philosophus undecimo de
 animalibus quod materia est prior generatione & tempore
 forma autem ratione. Cum igitur forma quaelibet existens in
 materia extrahatur de potentia sua materiae & non econuer-
 so. Ideo ignorantes & praeter rationem laborant illi qui uo-
 lunt extrahere formas de materia absque cognitione materiae,
 quia ex materia extranea non extrahitur forma propria qua
 desiderant. Si quis ergo uelit cognoscere formam auri opor-
 tet necessario ut prius cognoscat materiam lapidis philosopho-
 rum & per consequens disponitur in cognitionem formae
 eius. Per quod patet quod prima & principalis cognitio re-
 rum incipit a materia, haec enim primo subiacet sensui, cum
 suis accidentibus. Bene ergo dixerunt antiqui incipiendo a ma-
 teria, tamen quia cognitio ex parte materiae & si sit prior,
 tamen est imperfecta & incerta, cognitio autem formae in
 sua materia cum sit ultima est perfecta & certa & in ea
 status. Et haec sufficiant de materia lapidis philosophorum.

Capitulum tertium, In quo uidendum quæ sint elementa lapidis philosophorum & quomodo conueniant in auro & omnibus mixtis, & etiam in coelestibus secundum antiquos philosophos huius artis.

Et quia diximus, quod omnia elementa in lapide philosophorum sunt depuranda primo & post æqualiter miscenda & ponderanda & commiscendo ut compositum perpetuetur, ideo de ipsis narremus. Sunt quamplurimi hanc artem moderno tempore inquirentes & fuerunt antiquitus & semper erunt, & operantes in superficie iuxta sonum primum uerborum, quidam, ponunt ex partibus animalium, sicut sanguine, ouo, cerebro & spermate, aut superfluitatibus, ut capillis, stercore, urina, & ceteris similibus, aut etiam ex uegetabilibus, sicut frumento & similibus alijs, præmissis putrefactionibus infimo, per distillationes, distillant aquam limpidam per se, secundo oleum album per se, quod est aer, & fex, quæ est remanens in fundo est terra in qua est ignis, id est, tinctura uel post oleum album sequitur oleum citrinum uel rubeum, quod est ignis. Post calcinant terram totiens quousque figatur, & imbibunt, eam cum aquis & oleis albis pluries distillatis ad album, & cum oleo rubeo in fine ad rubeum diuidendo pondera eorum & coniungendo sicut litera sonat, & dicunt, quod per talem diuisionem talium elementorum & depurationem & coniunctionem fit fermentum uerum & elixir magnum et lapis philosophorum. Sed isti ab elementorum & ipsorum materia prima secundum alchimistas & operatione ipsorum sunt ualde remoti. Quia oportet quod omnis forma extra

DE ELEMENTIS

hatur de potentia suae materiae propinqua, cum igitur nullum illorum sit nec esse possit materia auri nec ex eis generabitur forma auri, ergo nec lapis philosophorum, ergo neque elementa lapidis generabuntur ex eis. Omnis enim forma debet esse uniuoca & eiusdem generis cum sua materia ex qua fit & potentialiter in materia sua.

S E D isti ab elementorum &c. Notandum est quod inuestigatio per quam deuenire possumus in cognitionem ueritatis cuiuslibet rei, sumitur necessario ab essentia & natura rei, & ab accidentibus proprijs ipsius, & non ab extraneis, & per consequens operatio in generatione ipsius si subiacere possit actibus nostris, ut inuestigatio in cognitione hominis sumitur ab essentia & natura hominis, non autem a natura ligni, & neque ab essentia lapidis &c. Si ergo ab extraneis quis uoluerit inuestigare ut cognoscat naturam rei et essentiam stabit in extraneis, ergo si operabitur in generatione illius rei extranea generabuntur. Quia qualis fuerit inuestigatio talis & cognitio, ergo & per consequens talis operatio & generatio. Cum ergo alchimia inuestigando inquirat transmutare oimnia metalla in aurum, ergo prius inuestigando habere oportet cognitionem auri et aliorum metallorum. Et haec cognitio necessario erit a natura & essentia ipsorum & accidentibus proprijs, ergo & operatio & transmutatio sumetur similiter ex eisdem. Non ergo inuestigatio sumpta ab extraneis est necessaria nec utilis, cum non ducat nos in cognitionem rei per accidentia, sed potius in maiorem ignorantiam, ergo nec operatio sumetur ab ipsis cum non possit fieri recta operatio absque recta cognitione & inuestigatione praecedente, Tales enim sic operantes absque inuestigatione et cognitione fortuitu laborant sicut uident et audiunt alios

operari

operari sed non sperent aliquo modo à fortuna iuuari in operibus suis . Et sciatis quòd cognitio essentiae & naturae rei sumitur à cognitione principiorum suorum , principia autem sumuntur , aut à per se notis , aut à superioribus scientijs : principia autem rei sunt causae suae propinquae . Mirabile ergo uidetur & fatuum cum instantia , quomodo & quare conantur operari cum praedictis extraneis , cum per illa non sit cognitio neque inuestigatio aliqua causarum & principiorum auri , scilicet uel argenti hanc eandem sententiam inuestigandi in habenda cognitione ueritatis cuiuslibet rei , ostendit & affirmat philosophus in primo de anima , qui dicit , quaelibet res debet inuestigari per sua principia , hanc etiam sententiam principiorum & elementorum cognoscendam ostendens Geber dicit de principiis &c. Cognoscere uero non est possibile transmutationes corporum uel ipsius argenti uiui . Nisi super mentem artificis primo ueniat uera cognitio eorum naturae secundum suas radices prius , ergo corporum principia notificabimus &c. Hoc autem totum recipit ingenium & similitudinem per philosophum tertio metaphysicae dicentem . Quod eadem sunt principia essendi & cognoscendi . Et in secundo eiusdem dicit . Quod sicut res se habent ad esse , sic ad intelligi & cognosci . Quapropter bene uidimus quod in omnibus rebus reperiuntur tres modi , scilicet modi essendi , modi cognoscendi , seu intelligendi & modi significandi : qui tamen tres modi sunt unum & idem essentialiter : Sic quidem modus inuestigandi & cognoscendi elementa in auro & lapide philosophorum , patet uere . Nec de cetero egemus nisi inuestigatione modi operandi in eis , quae inuestigatio fit respiciendo ad modum operationis naturae et non aliter . Oportet ergo sequi naturam in materia & principiis & ele

mentis similibus, in modo autem operandi quantumcunque possumus.

NOS ergo antiquorum sententias occultas ex uerbi barbaris elicere uolentes de elementis dicimus quod in omnimixto quatuor ad mixtionem conueniunt elementa, quorum duo sunt inclusa ut ignis & aer, & duo includentia ut terra & aqua & ideo in omni mixto uidetur superabundans terra & aqua. ignis autem & aer sunt principia magis formalia & mouentia, alia uero magis materialia & quietem facientia & uirtus ignis & aeris proprie apparere non possunt, nisi in terra & aqua, sicut nec uirtus formæ nisi in materia, quia sicut forma est inclusa in materia sic ignis et aer in terra & aqua. Vnde philosophus decimosextimo de animalibus dicit & forma ignis non apparet per se omnino, quoniam ignis habet formam propriam & forma eius non apparet nisi in alio corpore &c. Item Rasis in 70. libro reprehensionis, omne compositum componitur ex quatuor naturis duabus manifestis & duabus occultis. Cum igitur inclusa fiunt fortia, includentia uero debilia, tunc mixtum facile corrumpitur, quia principia formalia exhalant per quæ datur forma, color, sapor, odor & similia & materialia remanent, non tamen ex toto deserunt illa hæc. Si autem e conuerso non facile corrumpitur mixtum, quia propter fortitudinem includentium inclusa non facile resoluntur. Si autem ambo debilia tunc totum mixtum facile corrumpitur, quia una pars elementi non potest aliam retinere ut patet in camphora. Cumque in fortitudine elementa æquantur secundum omnem modum possibilem natura tunc inuicem pariter continentur, & pars minima cuiusque temperatur, ligatur & retinetur à sua compare & contraria æqualiter. Ita ut hu-

midum & siccum sint equalia in uirtutibus & calidum & frigidum, & fiunt omnino unum absque diuersitate & tunc perpetuatur mixtum, cum ibi non sit repugnantia elementorum componentium, nec contrarietas sed identitas & similitudo totalis.

DE elementis igitur secundum alchimistas dicimus, quod elementa in hac arte sunt humidum & siccum, id est, aqua & terra & in aqua est aer & in terra ignis, ueruntamen primum elementum & radicale de quo elementa omnia alia originem contraxerunt, est humiditas siue aqua, id est, liquefactio, aut secundum alios est terra, sed quicquid sit ad idem uertitur. Et de hoc Empedocles & quidam antiqui dixerunt quod solum unum elementum est genere alterationis & permutationi & quod omnia generata sunt ex spissitudine unius elementi, quia quando inspissatur aqua tunc cum qualitates terre uincant qualitates aquae ex aqua fit terra, ergo tunc quatuor elementa conueniunt, & faciunt mixtum secundum eos: quos philosophus redarguit in libro de sensu & sensato, dicentes quod omnia facta sunt ex aqua. Vnde dixit Morienus & Hermes quod ex grossitie aquae terra con creatur & alij antiqui quod terra natat super aquas & est super aquas fundata. Et quia aqua & terra adequantur in pondere & uirtutibus & aer adequatur aquae & ignis terrae, et sic mixtum fit perpetuans, ergo necessario quatuor elementa conueniunt equaliter in compositione lapidis philosophorum & auri. Signum huius est quia cera dum liquefacta est ipsa tota dicitur aqua secundum eos ratione humiditatis fluxibilis, dum autem coagulata est ipsa tota dicitur terra ratione siccitatis quia quolibet equaliter ponderat. Vnde Alexander in fine suae epistolae dixit. Scias quod philosophi om-

ne calidum ignem uocauerunt, & omne fluxibile aquam,
 & omne coagulatum terrā uel lapidem &c. Et neque aqua
 nec aliquod elementum simplex confert nobis aliquid utile in
 arte nisi omnia diuisa & depurata inuicem coniungantur
 & æquentur perpetue: ergo necessario cum generata erit
 aqua munda & candida oportet quod ei terram coniunga=
 mus, eadem hora & coniunctis illis duobus omnia quatuor
 coniuncta erunt, & tunc perfectum est opus. Et si non con=
 iungantur tūc aqua resoluitur in fumum cum terra & per=
 consequens alia elementa propter uim et perseuerantiā ignis.
 Et opus annihilatur, propter quod oportet artificem cogno=
 scere elementa simplicia penitus, antequam ipsorum compo=
 sitionem incipiat ut sciat ea recte componere ad constitutio=
 nem compositi. Vnde dicitur in lumine luminum. Oportet
 antequam inhumentur elementa ut simul cognoscatur pon=
 dus cuiuslibet & eius similitudo & de coniunctione non est
 sperandum aliter. Item ibidem. Si uis elementa miscere
 necesse est, ut elementorum cognoscat naturas & componas
 contrarium cum contrario &c. Similiter in cæteris arti=
 bus & sciētijs oportet primo habere ueram cognitionem sim=
 plicium quæ dicuntur elementa antequam deueniatur in cer=
 tam et determinatam compositionem ipsorum, quia simplicia
 non considerantur per se sed in quantum ex eis fit suum com=
 positum. Vnde Alexander in suis secretis dicit. elementa sim=
 plicia nihil prosunt, cum autem complexa sunt mirabilium
 & altissimarum operationum, sic de alijs philosophis. Vn=
 de conuerte elementa & quod quæris inuenies: conuvertere
 autem elementa est facere humidum siccum & fugiens fixū.
 Item Aristoteles in secretis secretorum id idem loquitur de cō=
 uersione elementorum. Sciatis quod omnia elementa tunc

conuertuntur in terram actualiter & elementa alia sunt & remanent cum ea in potentia & uirtute . Propter quod dixit Hermes terra est elementū & de terra omnia facta sunt & ad terram conuertuntur . Moyses . terra est mater elementorum , omnia de terra procedunt & ad terram conuertuntur . Sic recitat Morienus . Hæc autem terra est , corpus & fermentum , per quam omnia alia elementa perpetuantur cum ea . Secundum hunc ergo modum in compositione lapidis philosophorum & in auro conueniunt quatuor elementa . æquatur enim ibi omnia elementa æquatione uera , secundum omnem modum possibilitatis naturæ . Vnde Rasis in libro perfecti magisterij loquens de corpore & spiritu , prout sunt principia & elementa lapidis philosophorum ratione qualitatum contrariarum temperatarum in eis dicit sic . Cū uero alternatim modo congruo desponsantur , generatur ab eis substantia temperata , quam non potest ignis uiolentia superare , nec terræ feculentia uitiare , nec aquæ limositas condemnare nec contactus aeris obumbrare &c. Et ideo aurū & lapis philosophorum non corrumpuntur , in igne quantumcunque stent in igne , ipsa enim generata sunt in igne : & sicut locus ad generationem rei sic & ad conseruationem eius , quia omnis res ferè tam uegetabilis quàm mineralis et similiter animalis in loco proprio generationis melius quàm alibi conseruatur : quia igitur lapis philosophorum & similiter aurum præsertim alchimicum sunt generata in igne , ergo proprius locus conseruationis & melior erit ignis , quia inter ea actio non fit nec passio corruptiua , quia quandoque agens tantum potest in agendo , quantum patiens in patiando , & econuerso tunc perpetuatur patiens per actionem agentis , quia ergo lapis philosophorum tantum potest

DE ELEMENTIS

contra ignem in patiendo quantum ignis in agendo, ergo est perpetuus in igne, patitur enim passione quæ est salus & perfectio, non autem passione quæ abijcit à substantia.

EX quibus directe patet ueritas & intellectus antiquorum philosophorum de generatione corporum coelestium quam posuerunt ex elementis & ipsa esse incorruptibilia. Posuerunt enim coelum & coelestia sic mixta & ideo incorruptibilia facta, quoniam principia materialia non possunt à formalibus separari, nec econuerso cum in eis non fiat actio & passio propter equalitatem in uirtutibus actiuis & passiuis: & ideo natura sagax secundum eos posuit ignem, seu spheram ignis iuxta coelestia ad conseruationem ipsorum cum sit maxime actiuus. Qualiter ergo est proportio illius ignis materialis ad lapidem philosophorum & aurum, talis est proportio ignis elementi in sphaera sua ad coelestia corpora. Sicut igitur hæc in hoc igne conseruantur in esse suo absque corruptione aliqua, sic & illa, scilicet coelestia in illo igne, & tales res gaudent igne, ut dixit Alexander: Veruntamen coelestia sic à solo Deo processerunt iussu Dei. Lapis autem philosophorum & ipsorum aurum, à Deo non solo sed à natura etiam, non tamen à natura sola, sed ut est ab artificis uoluntate directa iussu Dei: quoniam natura sola non potest nec scit in ijs æquare elementa in uirtutibus, ut perpetuentur in mixto, nisi prout est ab artificis uoluntate directa. Et per hunc modum etiam, scilicet uoluntatis diuinæ, coelestia corpora incorruptibilia sunt, ut dicit Plato. Et sic patet quomodo ars iuuat naturam, ideo non possumus sequi naturam in modo sui operis, sed sic in opere. Ex quo patet quod nostra uoluntas cum sapientia ingreditur opus hoc, sicut complens & perficiens, & preparans, quia uo-

untas cum sapientia cognoscit naturam & opera eius & ipsam sequitur & gubernat propter eundem finem, ut superius dictum est .

I V X T A dicta . Sunt ergo omnia elementa numero quatuor , ratione quatuor qualitatum primarum : & sunt conuertibilia ad inuicem quia quodlibet est in quolibet, potentia & uirtute, propter quod reciproce continuo generantur & corrumpuntur . in substantia autem ab exordio mundi unum solum est elementum quod est materia prima , ex cuius diuisione propter repugnantiam quatuor qualitatum , generata sunt quatuor elementa quæ erant ibi in potentia . Similiter in huius lapidis ortu sunt quatuor elementa in potentia in uno quod est materia prima quæ inenarrabili artificio diuiduntur & complectuntur . Censemus porro hunc lapidem esse perpetuum & incorruptibilem super ignem , non solum propter adæquationem quatuor elementorum in uiribus suis, sed & propter coniunctionem quinti elementi cum illis , quia sicut maior mundus ex quatuor elementis corruptilibus est compositus & uno incorruptibili quod dicitur quinta essentia . Sic & ars, diuina uirtute quatuor elementa lapidis corruptibilia nexu & nodo unius incorruptibilis , quod quinta essentia dicitur in hoc minori mundo indissolubiliter copulauit , quod etiam quintum dicitur elementum . ideo dixit Auicenna , hoc esse unum quinque elementorum : unde Alexander dicit . Initium huius artis ex quatuor est uiribus peragentibus , scilicet appetitiua, retentiua, digestiua & expulsiua siue mundificatiua & quinta , scilicet anima, seu uita stans , ortus & lumen clarissimum propter quod dicit eam non esse calidam , nec frigidam , nec humidam, nec siccam . Est autem hæc quinta essentia sulphur diuinum incorruptibile

DE FERMENTO.

le, quo compositum incorruptibile perpetuo perseverat. Et sicut humidum & siccum sunt elementa huius artis secundum modum quem diximus, sic etiam anima spiritus & corpus, cum sint unum & idem tum humido & sicco & econverso. Eodem fixum & uolatile sunt elementa. Similiter etiam candidum & rubicundum. Ad hoc etiam sulphur & argentum uiuum, similiter aurum & argentum uiuum: quoniam eadem est sententia omnium & quia inter omnia elementa quatuor sola terra est fixa & ars alchimie uult suum lapidem esse fixum, ideo oportet necessario quod in fine operis conuertantur omnia elementa in terram, id est, fixationem secundum philosophos. Quae igitur dixerunt antiqui philosophi ante Aristo. de elementis & post ipsum in hac arte & de elementatis & ipsorum generatione ex uno solo elemento, aut duobus, aut tribus, aut quatuor, & ipsorum corruptibilitate, & perpetuitate secundum allegoriam dixerunt.

De fermento, & modis, & conditionibus, & proprietatibus & conuersione quam facit, secundum philosophos huius artis dicemus.

CAP. IIII.

dE fermento ergo sine quo ars alchimie perfici & compleri non potest, philosophi occultissime & uelatis sermonibus certauerunt, quoniam ipsum est de secretissimis terminis huius artis. sicut ergo intelligimus differamus nunc. Apud philosophos fermentum dupliciter uidetur dici. uno modo ipse lapis ex suis elementis compositus & completus in comparatione ad metalla. Alio modo illud quod

est perficiens lapidem & ipsum complens . De primo modo dicimus , quòd sicut fermentum pastæ uincit pastam & ad se conuertit semper , sic & hic lapis , conuertit ad se metalla reliqua . Et sicut una pars fermenti pastæ habet conuertere infinitas partes pastæ uicissim & non conuerti , sic & hic lapis habet conuertere plurimas partes metallorum ad se & non conuerti . Et sicut pasta alteratur & conuertitur ab eo quod suæ naturæ est & quòd sumpsit originem ex ea , nec conuertitur à re extranea . Simili modo metalla alterantur & conuertuntur ab eo quod suæ naturæ est & quod sumpsit originem ex eis & non ab alia re extranea . Et sicut pasta non alterat nec conuertit aliam pastam ad se , nisi prius alteretur & recipiat uirtutem quandam additam per quam recipit potentiam alterandi & conuertendi aliam pastam ad se , simili modo hic lapis non alterat , nec conuertit metalla ad se , nisi prius alteretur & conuertatur & recipiat uirtutem quandam additam per quam habeat potentiam alterandi & conuertendi metalla ad se , unde dicitur in turba philosophorū , quòd non alterat nisi prius alteretur , nec colorat nisi prius coloretur , nec mutat nisi prius mutetur . Et sicut fermentū recipit illam uirtutem alterandi , conuertendi & transmutandi aliam pastam à calore quodam occulto ibi decoquente per caliditatem aeris continentis & digerente & extrahente in actu de potentia materiæ quod erat ibi in potentia , per quā uirtutem conuertit aliam pastam in potentia existentem omnino ad se , simili modo hic lapis recipit uirtutem alterandi , conuertendi & transmutandi omnia metalla à calore quodā , scilicet artis decoquente digerente & extrahente in actu de potentia materiæ , uirtutem illam per quam metalla omnia ad se conuertit , quoniam sine calore non est digestio nec ope

DE FERMENTO

ratio nec motus, ut dicit Theophilus. Veruntamen est sciendum quod est diuersitas magna in hoc fermento & illo. Nam pasta per talem decoctionem nihil aufertur, quando fermentatur cum in ea nihil sit superfluum, sed in hoc oportet, ut per decoctionem demantur partes superflue corrumpentes sicut facit natura in decoctione auri, quibus demptis dirigitur lapis & recipit tunc uirtutem alterandi, conuertendi & transformandi ex se solo non ex alio sicut patet in pasta per ingenium ualde extraneum & profundum artis ministrantis. Vnde Rasis libro perfecti magisterij dicit quod omnia sunt in idipsum, scilicet calidum, frigidum, durum, molle, humidum, siccum, graue, leue, asperum & lene &c. Et Auicenna in fine sui tractatus, hoc elixir tingitur tinctura sua & submergitur oleo suo et figitur calce sua etc. Sicut igitur fermentum massae fit ex massa & oam aliam massam ad se conuertit sic & fermentum metallorum fit ex eadem substantia metallorum & omnia metalla ad se conuertit, & cum metalla sint generata ex sulphure & argento uiuo, ergo & hoc fermentum generabitur ex eisdem & cum hoc fermentum conuereere debeat omnia metalla in aurum, & aurum sit ex solo argento uiuo purissimo absque permanentia sulphuris generatum, ut infra probabitur, ergo ex solo argento uiuo, hoc fermentum siue lapis fieri debet per alchimiam.

EX quibus liquide patet, quod hoc fermentum siue lapis duplici de causa potest dici fermentum. Prima quia sicut fermentum massae non fit nisi ex simili substantia non extranea per quam omnem massam ad se conuertit, simili modo & hic fit ex substantia metallorum & non ex re extranea. Secunda causa quia sicut fermentum massae remanet idem quod prius scilicet cum uirtute conuertendi addita omnem mas-

am conuertit ad se, sic & hoc. Ex quo patet quod argen-
um uiuum fermentatum & ad materiam fermenti conuer-
tum, conuertet ad se omne liquabile sui generis, scilicet om-
ne metallum cum sint similis liquefactionis sicut ipsum ar-
gentum uiuum. Et cum ipsius generatio proprie secundum
materiam sit ex argento uiuo solo sicut est aurum, ergo om-
nia conuertet in aurum.

S E D aduertendum occurrit, quod conuersio metala-
lorum per ipsum ad substantiam auri, est non conuertere
omnino ad se sicut fermentum pastam conuertit. Et ratio est,
quia tunc sequeretur quod per ipsius conuersionem nunquam
haberemus aurum, nec aliud metallum, quia sicut tota pa-
sta conuertitur ad naturam fermenti & fit fermentum, &
sic metalla omnia fierent, lapis ille siue fermentum: de hac
autem conuersione non curat alchimia. Sed ego imaginor
quod conuersio metallorum, per ipsum sit reductio ipsorum
ad quoddam medium, scilicet in substantia, in colore, in di-
gestionem & in fusionem & in sonoritate, & per hanc talem
conuersionem fient aurum. In substantia quidem quia cum
aurum habeat substantiam mediam in duritie & mollitie
inter omnia metalla propter eius summam perfectionem. Ita
hic lapis conuertit & reducit, omnia metalla ad substantiam
mediam sicut est illa substantia auri. In colore uero quia quae-
dam sunt nigra, ut Saturnus & Mars, quaedam rubea
ut Venus, quaedam liuida alba ut Iupiter, quaedam alba al-
bedine uera ut Luna, quaedam crocea ut Sol & hic color est
medius omnium, ad quem hoc fermentum conuertit.
In digestionem uero, non omnis digestio fit per calidum, calia-
dum autem comburens generat Venerem & Martem, dimi-
nutum autem Saturnum & Iouem. Temperatum autem

DE FERMENTO

generauit Lunam & Solem, sed magis proprie Solem. Vnde de Rasis libro septuaginta præceptorum libro primo. Melius quod est in lapide est digestio & digestio quidem est æqualitas & applicatio ad complementum. In fusione uero, quia Venus funditur cum difficultate, Mars autem non nisi cum difficultate, & ingenio, Iupiter autem & Saturnus facile, Sol autem, & Luna medio modo. Ad hoc autem medium conuertuntur per dictum fermentum. In sonoritate uero, quia quedam sunt muta in sono ut Iupiter & Saturnus, quedam in sono acuta, ut Mars & Venus, & Luna, Sol autem tenet medium. Ad quod per hunc lapidem reducuntur. Sed in pondere & extensione sub malleo omnia præcel-
lit propter suam ultimam perfectionem. Quia ultima subtiliatio partium metallorum & suorum principiorum & uniformitas in substantia est causa magni ponderis & aliarum conditionum, contrarium autem contrarij. Reductio autem talis fit per ipsorum commixtionem secundum determinata pondera. Et quamuis lapis hic conuertat, quodammodo tamen etiam conuertitur & patitur. in omni enim mixtione fit actio & passio mixtorum adinuicem & mutatio in quodam tertium, quamuis aliquod eorum prædominetur, secundum diuersam ipsorum proportionem, ut patet primo perigeneseos.

FERMENTVM autem secundo modo dictum est illud quod est lapidem perficiens, & ipsum complens sine quo lapis philosophorū constare non potest & hoc proprie est fermentum. In quo tota artis est difficultas.

FERMENTVM autem &c. Nota quod fermentum dicitur quasi a feruore, quia feruere, ebullire & crescere facit pastam & habet substantiam unam per totum similem

Et habet uirtutem uicttricem et dominantem occultam et conuersuam pastae in sui similitudinem, rectificando enim educit eam ad statum digniorem et meliorem: Vnde Hermes, scias quod fermentum pastae non fit nisi ex sua natura, ita similiter et fermentum auri etc. Relinquitur quod fermentum compositum est ex diuersis uirtutibus occultis in una substantia. Ad propositum. Cum ergo corpus quod est occultum et argento uiuo philosophorum per alchimiam generato habeat substantiam unam per totum similem et conuertet in sui similitudinem totum illud argentum uiuum dictum cum i miscetur per uoluntatem artificis et faciat ipsum feruere, bullire et excrescere secundum similitudinem quandam per uirtutem suam occultam uicttricem dominantem et conuertentem ipsum corrumpendo, id est, mortificando rectificando et reducendo ad statum digniorem et meliorem, ideo digne nominatum est illud corpus fermentum. Argentum enim uiuum de se nihil ualet, cum autem cum illo suo corpore occulto mortificatur, retinetur cum eo semper et uita uiuit incorruptibili in aeternum et cum suum corpus sit de natura solis, oportet quod totum illud conuertat in naturam solis et totum fiat fermentum conuertens omnia in Solem.

HOC autem fermentum est occultum sensui, sed intellectu et rationi manifestum, et est corpus retinens animam, et tunc animas suas uires demonstrat cum suo corpori est unita, quas sine unione monstrare non potest.

Cum ergo animam candidam ortam artifex uisu perpende- rit, suo corpori eodem momento coniungat: non enim potest anima sine suo corpore detineri, talis autem unio fit mediante spiritu, quia anima non potest uitam habere in corpore suo nec perseuerantiam nisi per spiritum et talis unio et

DE FERMENTO

coniunctio est finis operis. Neque est intelligendum quod hoc scilicet corpus cui coniungitur, sit aliquid nouum & extraneum quod addatur, nisi quod erat occultum fit manifestum & econuerso sicut patet in cera liquefacta quando coagulatur: ita quod uirtus corporis tam fortis est quod anima de cætero in æternum separari non potest. Vnde dicitur in turba philosophorum quod corpus habet maiorem uim fratribus suis, id est, anima & spiritu: & dicit Plato in stollicis. Non retinetur res nisi à fortiori illa. Vnde sicut pasta absque suo fermento intrinseco fermentum non potest. Ita si ne hoc corpore spiritali occulto lapis non potest fermentari, nec perfici nec compleri. Quamuis in rei ueritate ipse lapis secundum se totum, secundum corpus, secundum animam & secundum spiritum semper sit idem secundum rem. Sed secundum diuersas relationes & intentiones philosophorum dicunt ipsum esse nunc hoc, nunc illud. Et hoc uoluit Plato quando dixit quod materia fuit in infinitum nisi forma sistat fluxum, oportet enim quod corpus retineat animam ne ipsa fluat. Et sic intellexit Rosinus, & antiqui primi quando dixerunt, omne corpus quod animam inuenit, facile ipsam occupat. Et de hoc prophetauit Plato quasi diem iudicii qui dixit in quarto stollicarum & Hamec in commento scilicet. Oportet quod coniungatur anima cum suo primo corpore de quo fuit & non cum alio, quod nisi feceris deficiet à proposito sicut plures ignorantium eo quod ignorant hoc secretum. Et ideo Rasis in lumine luminum appellat hoc corpus spirituale occultum, quod est fermentum formæ. Cum dicit, non ingrediendi uero causa est, quia ipsum corpus est forma, spiritus uero materia &c. Et uere & subtiliter loquitur, quia sicut materia non habet esse sine forma

sed totum esse suum & dependentia est à forma . Ita anima
mediante spiritu , non potest esse in ipso lapide , nisi per
corpus , quia eorum esse , & perfectio dependet à corpore .
Ideo corpus est uinculum et forma eorum quamuis sint idē .
Similiter igitur patet quod corpus sit forma quia illud quod
disponit rem ultima dispositione & ipsum complet est forma
specifica eius , sed corpus est huiusmodi ut diximus ergo etc .
Similiter cum omne compositum sit ex materia & forma ,
& ipse spiritus met sit materia , ergo corpus erit forma .
Similiter cum fixum sit informās tam lapidem quam aurū ,
& sit de natura corporis . Mercurius autem sit qui figitur
& informatur , & sic de natura spiritus , ergo corpus est
forma . Et iterum , quia quod est principium totalis cogni-
tionis alicuius rei , est forma specifica eius sed ipsum corpus
sic est ut diximus ergo &c . Ideo notanter dixit Plato in pri-
mo stollicarum . Cognitio corporum ad qualitatū , princi-
pium eorum est , ex eo quod facit opus facile &c .

H O C ergo corpus est , quod est forma & fermentum
& perfectio & tinctura quam philosophi quæsierunt , &
est sol & aurum philosophorum : quod est album in actu et
rubeum in potentia & album est imperfectum & perficitur
rubedine & non alio ut dicitur in turba philosophorum .
Et hoc est quod dixit Rosinus scilicet sol albus est apparitione,
rubens uero experimento . Et Anaxagoras dixit . Solem es-
se lapidem rubeum ardentem , anima autem cui iungitur
sol spiritu mediante , est alba & est de natura lunæ & dici-
tur argentum uiuum philosophorum . Et ideo nunc patet ue-
ritas eius quod dixit Hermes scilicet quod sine rubeo lapide
nulla fit uerax tinctura . Et patet ueritas eius quod dixit
Moriēnus , scilicet quod ad effectum non perueniunt , donec

DE FERMENTO

sol & luna in unum corpus redigantur, quod ante Dei præceptum euenire non potest. Et patet etiam quomodo sine sole ars alchimie non perficitur nec completur, quoniam ipse est uerum fermentum tam solis quàm lunæ. Et patet etiam ueritas eius quod dicit Rasis in lumine luminum, scilicet rubicundus seruus candidam ducit uxorem. Et similiter ueritas eius quod dicit alibi. Nisi quis ruborem cū candore adiiciat etiam ad ruboris fulgorem accedere non potest. Et patet similiter quomodo duplex est aurum, unū album aliud rubrum. De quibus dicit Rosinus. Tu uero nisi aurum in aurum ponas uel habes. Et de hoc auro albo dicit Rasis libro perfecti magisterij quod ipsum est corpus neutrum quia nec ægrum nec sanum & hoc aurum album est argentum uiuum. De quo dicit Geber capitulo de argento uiuo, quod nullum metallorum submergitur in ipso nisi sol & quod est medium coniungendi tincturas. Et iterum de hoc sole & argento uiuo dicit capitulo de natura solis. Cum ipso similiter commiscantur spiritus & figuntur per ipsum maximo ingenio, quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis &c. quæ uerba uidentur plana, sed sunt ualde deceptorium. Et quod hoc sit uere fermentum uidetur uelle Hermes in 7. qui dicit. Et notandum quod fermentum confectionem dealbat, combustionem inhibet, tincturam continet, ne fugiant corpora lenificat, & se inuicem ingredi facit & coniungi, quod finis est operum &c. Et Morienus fermentum auri aurum est sicut fermentum pastæ pasta est.

EX quibus omnibus liquide patet quomodo sol & luna sunt eiusdem naturæ, & quod luna præcedit solem, & ordinatur ad ipsum, & quomodo sol est occultus in luna & quomodo de uentre lunæ sol extrahitur. Ideo dixit Senior quod

quòd sol est oriens in luna crescente . Et Zeno in turba philosophorum . Scitote omnes huius artis inuestigatores , quòd nisi dealbetis nò potestis rubeum facere, eo quòd duæ naturæ, nihil aliud sunt quàm rubeum & album & de albo fit rubeum & album . Item Dardanus in eodem : sciatis firmissime quòd si parum auri in compositione ponatur exiet tintura patens candida . Item Alphidius in eodẽ : scitote quòd totius operis initiũ est dealbatio cui succedit rubor post quod est operis perfectio . Vnde dicit Lilius . Quia spiritus & anima, nunquam uniuntur uero modo nisi in albo colore , eadem enim sunt res quæ dealbant & rubificant intus & extra ut idem in eodem dicit . Et quia hoc totum , scilicet corpus & anima simul unita per spiritum est de pura natura auri , ergo quicquid conuertit , penitus conuertet ad naturam auri : quia quamuis hæc tota massa sit in fine primi magisterij & primi gradus alba propter naturam lunæ ibi tunc apparentem . Attamen quia Sol est ibi occultus & sicut dominans cum sit fermentum , facit illam massam in potentia propinquissima rubeam in secundo magisterio & gradu . In magisterio autem tertio quòd est gradus tertius & decoctio secunda & ultima , fermentum dominatur in actu & conuertit totam illam massam in naturam rubedinis actualẽ talem ut est in croco^o ut dicit Zeno & Rasis & Lilius &c . Amplius dicimus quòd hoc fermentum est istud forte & fortissimum , quod omnia uincit & ad se conuertit . Item relinquitur ex dictis quòd non ex aliqua alia re fit hoc fermentum quàm ex illa substantia de qua est aurum , & quia aurum est ex solo argento uiuo : & ultimus finis intentus est generare aurum quod enim est principium in intentione est ultimum in operis executione . Vnde Geber ubi loquitur de

DE FERMENTO

numero decem medicinarum ponit quod per hunc lapidem conuertitur argentum uiuum in aurum & omne metallum similiter, & sic omnis philosophus. Non autem intelligitur quod fermentum hoc de quo loquuntur alchimistae, quod conuertat alia in seipsum quemadmodum fermentum massae conuertit ad se continue in infinitum illud quod est sui generis.

CORPVS igitur hoc &c. Notandum quod antiqui philosophi huius artis appellauerunt corpus circa illud quod secundum potentiam naturalem habet fixationem & permanentiam ad pugnam ignis, cum continua perseverantia. Et super hoc habet potentiam retinendi secum in commixtione istud, quod non est corpus, & est de sui natura incorporeum aut siue non corpus siue animam, appellauerunt, omne istud quod secundum sui potentiam naturalem non habet fixationem, nec permanentiam ad pugnam ignis, sed eleuatur & euolat ab igne & super hoc habet potentiam eleuandi in fenum corpus in eo occultum quod est de sui natura. Et hoc est anima. De qua quidam philosophorum dixerunt eam esse aerem, quidam ignem, quidam uaporem incorporalissimum, quidam substantiam tenuissimam, quia secundum analogiam locuti sunt. Spiritum autem appellauerunt omne illud, quod subtiliatum uel solutum uel liquefactum ad ignem secundum sui potentiam, naturalem habet potentiam resoluendi corpus cum anima in uaporem, uel retinendi animam cum corpore ad pugnam ignis, ut non euaporent, quia spiritus cum aequalis fuerit facit corpus retinere animam, & cum fuerit fortis facit animam separari a corpore et manet cum corpore, quoniam sine spiritu, nec anima cum corpore manet, nec a corpore separat, cum ipsorum sit uinculum: una tamen & eadem res in substantia est habens omnes istas proprietates &

operationes dum enim in liquefactione permanet ratione subtilitatis dicitur spiritus sine quo spiritu non potest fieri generatio animæ, & corporis, nec coniunctio animæ & corporis: unde in toto magisterio dominatur spiritus in actu usquequo generetur anima & corpus, dum autem uolare potest ab igne dicitur anima, dum autem manere potest in igne & perseverare dicitur corpus. Si ergo tempore generationis: anima steterit in igne & servauerunt vires eius per vim spiritus, tunc uolat ab igne & trahit secum corpus ad uolatū & permanet operans uacuuus à proposito, & expectat quod iam uenit & iam recessit & nunquam de cetero est uenturum & uidetur mirabile ei. Si enim præualuerunt vires corporis tunc super vires animæ, per æqualitatem spiritus, conuersum de actu in habitum, tunc corpus retinet animam ne unquam habeat vim fugiendi ab igne & operans tunc habet propositum ut habuerunt antiqui tunc spiritus permanet cum eis semper, quandoque in actu, & quandoque in habitu: quod totum concipitur ex uerbis Platonis in turba philosophorum & in stollicis & ex uerbis Senioris, & Haly, & Rasii & aliorum omnium. Quia ergo hoc corpus perficit & retinet animam & dat esse sibi & toti operi, & anima in hoc corpore demonstrat vires suas, & per spiritum fit hoc totum, ideo digne quamuis metaphorice dixerunt corpus formam esse unum. ergo & idem secundum substantias, quandoque dicitur spiritus, quandoque anima, quandoque corpus diuersis respectibus. Alia igitur est consideratio spiritus, animæ & corporis, quo ad philosophum alchimistam, & alia quo ad naturalem philosophum & metaphysicum, immo ualde diuersa subtiliter speculanti. Et sciatis similiter quod spiritus procedit æqualiter ab utroque necessario.

DE FERMENTO

SED dices quomodo intelligitur illud quod Plato dicit in quarto stollicarum, superfluum est apud operantes hanc scientiam, quia qui preparauit semel hoc opus ditatus est ab iteratione operis, hoc autem non uidetur illi qui non est peritus in ijs scientijs superioribus &c. Idem ibidem oportet quod spiritus coniungatur cum corpore de quo fuit principium operationis & diues fit operans per hunc effectum spiritus, sine hoc quod iteret, opus. Velut qui trahit ignem à lapide diues est ab igne quia poterit multiplicare & augmentare sine termino: ita quod afficitur tædio operans & oportebit ipsum derelinquere partem. Item Rasis in primo 70. preceptorum. Qui semel perfecit opus ditatus est, & idem libro perfecti magisterij, neque indigebis huius rei reiteratione, ex quo ipsam semel recte peregeris. Ego autem rationabiliter non possum imaginari illud nisi solum illud sicut dictum est. Non enim hoc fermentum multiplicat seipsum in infinitum: ita quod minima pars eius extenditur semper in infinitum. Ad illud autem quod dicit Plato & Hamec & Rasis dicimus quod eorum dicta non intelliguntur secundum sonum literæ. Nam qui errat in opere experiendo eget reiteratione secundo & tertio, & totiens quousque quod appetit comprehendat: ut ibi dicit Rasis. cum autem semel perfecit non eget reiteratione illa, scilicet perfectionis, quia aliter reiterat perfectus & imperfectus in opere. Volunt ergo quod postquam opus semel recte peregeris ex cognitione conditionum omnium & circumstantiarum quod tu es diues ratione cognitionis, quia potes reiterare quotiens uis sine fallacia: & ideo non æges reiteratione huius rei ratione cognitionis cum ipsa sit infinita, neque ratione probationis, sed sic ratione operis. Item dicit Rasis in lumine luminum & expositor, non nisi semel eges la

pide, id est, ut cognoscas eius pondera. Morienus, ecce quia cognitio & scientia huius rei infinita uidetur, sed operatio pluries reiterata & finita.

V N D E dicendum quod cum operans in operatione sua scilicet in decoctione et putrefactione peruenerit ad finem primi gradus in quo apparet color primus, & simplex, post antecessionem omnium aliorum colorum quare color est albus tempore maturationis apparens tunc statim incipitur secundus gradus operis, & hic secundus gradus est fermentum & fermentatio massæ. Tunc enim elementa omnia debent æqualiter ponderari & commisceri & non palpari, cum sint facta illo colore simplicia & mundissima & cum commixta sunt, facta sunt perpetua super ignem, & operans factus est diues, tunc per hunc effectum non eget reiteratione illius effectus in illo magisterio, scilicet cognitione ut alias reiteret quando uult nouum opus. Quia si tunc non coniungat elementa euanescent ab igne propter uim spiritus & rei uolatilis dominantis & fit pauper cum perdet diuitias acquisitas. Vnde hanc difficultatem inquirendi & inueniendi fermentum infinitum insinuans Geber hoc spoliationum capitulo de auro & perditionis operis in hora una & inuentionis dicit sic. Et sciatis quod nisi posueritis leuamentum, amittitis totam perfectionem & hæc est clauis omnium philosophorum. Haly in suis secretis qui hunc lapidem honoratum cum germinauit non inueniet, non surget alius loco suo. Et Plato in stollicis, caue ne in putrefactione peruenias ad terminum nocuum. Si enim contraxerit opus in solutione moram fortasse augmentabitur in corruptione. Vnde caue ab hoc &c. Idem in eodem: ditatus est operans ab eo quod retinetur, cum peruenit ad terminum in quo nihil potest uideri subtilius. Nō

DE FERMENTO

tamen sum fidei iussor de defectu & diminutione, quoniam est in loco multorum accidentium & defectuum. Ita quod potest esse & cum saluatione & cum errore &c. Vnde alius dicit: quomodo est quod putrefactio fuit eius cibus & uita, deinde facta est eius mors & ruina. Et ipse respondet per exemplum foetus in matrice. Et hoc est quod uoluit Pythagoras & Eraclitus & alij antiqui, scilicet quod omnia sunt in continuo fluxu, & tam cito uelociterq; mutantur, ut nulla natura permanente aliquo tempore sit fixa in rebus sed continuo & subito permittetur. Nōne uidemus in ijs quæ per artem coquuntur quæ nostræ subiacent uoluntati, ut panis & confectiones de melle & de zuccaro solidæ substantiæ cum fuerunt in complemento suæ decoctionis perfectæ sunt & ab igne remouenda sunt, & si ulterius coquantur comburuntur & destruuntur, quamuis completa & perfectæ sint: neque eget homo reiteratione illius decoctionis perfectæ in illo opere. Vnde etiam Haly adducit nobis exemplum de sapone, quoniam habet terminum decoctionis perfectæ quam si artifex transgreditur corrumpit ipsum quamuis non sit totalis similitudo.

EX quibus liquide patet quod oportet artificem, continuo esse uigilem cum fuerit in opere, ut cum peruenierit ad gradum primum illius perfectæ decoctionis in quo subtilius non potest uideri: ibi permaneat quia uoluntas perficit secundum gradum & coniungit primo, & reiteratione eius non eget si recte peregerit, & ditatus est, immo si reiterare uellet non posset. Quod si ulterius transcendat, euanescit opus (quia summa uolatilis quæ est de natura spiritus superat summam fixi quæ est fermentum propter uim caloris ignis, & sic euanescunt omnia elementa. Quicunque ergo tunc

per compositionem sciunt concordare & pacificare elementa cum sint contraria perficiet opus & faciet mira & non aliter . Vnde ergo ne radicem hanc prætereas , nec aliquã eius quæras mutationem .

C A V S A quippe eius quòd dictum est quia in fine perfectæ decoctionis & putrefactionis, natura generat ministracione artis materiam simplicem nudam non coniunctam formæ suæ : quã antiqui uocauerunt materiam primam propter similitudinem cum materia prima mundi , antequam informaretur , de qua dicit Plato in tertio Thimei, quòd cum materiam primam imaginamur, patimur uelut somniantes : & eget hæc materia coniunctione cum forma sua quæ est fermentum quòd quidem fermentum occultum est in gremio eius : quæ coniunctio debet fieri statim in ortu materiæ , ut materia permaneat & perseueret , natura enim sola hanc coniunctionem facere non potest , quia actio naturæ est continuo cū igne & actio ignis est infinita ut dicitur secundo de anima , & est irrationalis & omne quòd efficit de se destruit , sed anima artificis mensurans ipsum imponit sibi finem , quando uult & conseruat quod generauit ignis . Cum igitur artis sapientia ipsa coniungit post completam actionem naturæ faciendo naturam ab actione desistere : & de cætero in igne poterit conseruari in infinitum absque aliqua mensuratione ignis facta ab artifice , quòd est mirabile , quia igne gaudet , sic res quælibet inanimata in loco proprio suæ generationis . Ideo artifex tunc ab operatione & uigilia est totaliter absolutus & potest quiescere . Vnde dicit, Socrates in turba philosophorum , de hac coniunctione . Ci autem noto nil aliud est quàm opus mulierum & ludus puerorum &c. Non enim artifex plus laboris eget , occupatione illius , sed debet

DE FERMENTO.

ab eo quiescere, aut quæcunque uult ab hoc magisterio potest agere. propter hæc coniunctio facillima res est. Tunc enim sola custodia totum complet negotium, ut dicit Rasis in lumine luminum. Sic enim elementa tunc coniunguntur & perpetuantur propter uim frumenti. Vnde dixit, Morienus: & in hora coniunctionis maxima mirabilia apparebunt. Et sicut elementorum ablutio & depuratio fit per præsentiam ignis sic eorum, scilicet ablutorum coniunctio & perpetuatio & fermentatio fit per ipsius absentiam. Vnde Rasis libro trium uerborum. Et hoc fit uirtute Dei temperamento ignis & moderantia terminorum ignis. Vnde Morienus: eius ignis est tota huius rei uera at perfecta probatio &c. Et Plato in stollicis in trigesimo. Igneitas contrariatur in hora coagulationis. i. fermenti. Idem in lib. sanationum. Comodum & incomodum huius rei prouenit à comodo uel incomodo ignis. Nota circa litera. Ci aut noto. i. plubo quod est fermenti corpus.

De tempore fermentandi.

AMPLIUS sciendum est quod hoc tempus fermenti & fermentandi massam est tempus, in quo germinat lapis, quia oritur sicut germinantia, sicut dicit Haly, & Plato, & omnis alter. Et quia germinatio proprie est uegetabiliu & reditio rei post corruptionem ad id quod erat tempore præfinito. Ideo cum hic lapis quasi germinet, redeundo ad id quod erat similabitur quasi uegetabilibus. Cum igitur esset in principio argentum uiuum coagulatum, ergo quando orietur argentum uiuum per decoctionem tunc germinauit, sed cum sit liquefactum per decoctionem, oportet quod tunc coaguletur & hæc congelatio fit cum fermento siue corpore suo, quod idem est, & hæc proprie est alchimia instrumentaliter. Rasis in lumine luminum. Quæ seminauerit ho-

mo hæc metet . Item ibidem . Omne semen in terra proie-
ctum proprio generi correspondet quod si diuersa seminis ge-
nera adinuicem mixta sint unūquodque proprium exprimit
genus &c. Non enim generant res nisi sibi similia , nec fru-
ctificant res nisi fructus suos &c. Item Senior . Mineralia non
nutriuntur ut exeant à radice sua , sed redeunt ad id ex quo
fuerunt , nec conuertuntur ex hoc ad aliud , & qui aliud
dicit falsum dicit . Sic igitur patet quid sit fermentum &
eius germinatio & compositio .

C A V S A quippe &c. quamuis hoc dictum sit extra-
neum & mirandum , scilicet quod natura generat materiam
simplicem informem non coniunctam suæ formæ . Attamen
est uerum secundum antiquos , sed similitudinarie . Et phi-
losophus in decimosexto de animalibus simili uerbo mirando
utitur , ubi ostendit , quod anima uegetatiua & sensitiua
dantur ab intrinseco materiæ , intellectus autē ab extrinseco ,
unde dicit ipse sic ibi . Corpus spermatis cum quo exit semen
spiritus qui est uirtus principij animæ , est separatum à cor-
pore , id est materia & est res diuina & tale dicitur intelle-
ctus & iste spiritus non separatur à spermate &c. Ecce quod
ponit sperma separatum à corpore , quamuis in rei ueritate
non sit separatum nec esse possit , intelligendum est ergo cor-
pus spermatis separatum à corpore , non quia non sit in ma-
teria spermatis , sed quia est ibi quoddam occultum non educ-
tum de materia spermatis , sed ab extrinseco datum , quod
est intellectus , ad cuius potestatem corpus spermatis sic spiri-
tualiter disponitur . Eodem modo est hic intelligendū , scilicet
secundum analogiam cum tota traditio artis illius sit analo-
ga & typica &c.

A M P L I V S notandum pro maiori intellectu prædicto

DE FERMENTO

rum, quod operationes caloris in generatione & corruptione in quantum calor, non sunt determinatae nec ordinatae ad aliquem unum finem determinatum & manifestum nisi in quantum calor regitur ab anima uel intelligentia, quoniam calor est instrumentum animae & omne agens, suum instrumentum dirigit & mensurat ut introducat formam. Per calorem autem intelligo eum qui est in actu, ut in animalibus habentibus ipsum in actu aut potentia & uirtute ut in vegetabilibus & mineralibus et animalibus certis habentibus ipsum modo simili & iste calor est elementalis & coelestis confusus in mixtis, unde philosophus secundo physicorum, homo generat hominem & Sol. Quia sine isto duplici calore non fit generatio. Mensuratur iste calor quantitate, qualitate, & tempore ab animo uel intelligentia, uel ab utroque in omnibus naturalibus ad aliquem unum finem determinatum, in quo est acquisitio formae. Cum ergo ars alchimiae sit sequela naturae & operetur cum calore actu, scilicet ignis oportet necessario, quod anima artificis modifcet & mensuret illum calorem, quantitate, qualitate, & tempore, usque ad finem quandam determinatum ad formam adipiscendam, quia semper determinatum tempus est inter agens & patiens, in quo introducitur forma, quod si artificis anima sic non mensureret sed continuet calorem ignis ultra terminum tunc ignis necessario destruet formam quam fecit, propter immensurationem, hoc autem satis patet supra quia ignis actio est infinita, anima autem artificis mensurat ipsum &c. Sciendum quod philosophus nono metaphysicae, dicit quod potentia irrationalis est determinata ad unum tantum & exit in actu existente, praesente, passiuo, disposito: ut ignis ad combustibile. Potentia autem rationalis se habet ad contraria &

exit in actu in alterum per appetitum sensitivum vel rationalem presente passivo disposito & facit in eo, quod vult siue quod desiderat. Et propter hoc dixit Pythagoras, hominem esse mensuram omnium rerum, ut recitat philosophus undecimo metaphysicæ. Quapropter veraciter dicimus. Quod natura est qua regit opus huius artis per decoctionem in igne suo & vase proprio, prout regitur à coelestibus usque ad finem operis & ultra. Voluntas autem est libera & debet regere & modificare naturam in fine operis, ut non transcendat ultra, quia voluntas regendo naturam debet ad se trahere naturam, sed si voluntas trahatur à natura & inclinetur ad eam, natura transcendet finem operis & ipsum destruet.

A D H V C opera naturæ planius scrutando dicimus, quod sicut natura agit propter finem, sic & ars. finis autem naturæ est introductio formæ in propria & convenienti materia, cum fuerit in ultima dispositione per actionem agentis instrumentalis directi ab ipsa natura, quod est calor appropriatus tunc operi finem imponit. Cum igitur per ingenium & sapientiam artificis fuerit ortum & generatum argentum vivum philosophorum, quod est materia disposita ultima dispositione ad formam per actionem agentis instrumentalis, scilicet ignis directi ab anima artificis ergo oportet quod informetur tunc & operi finem imponat, cum finis intentionis artis & naturæ, fuerit generare tale argentum vivum habile ad talem informationem, scilicet auri vel elixir siue lapidis philosophorum, anima enim artificis æquipollet naturæ in hoc. Frustra ergo & desperatione laborat: qui ultra laborat, cum labore contra naturam & contra intentionem naturæ & artis &c.

• Nota secundum præsentem autorem quod si fieret congelatio

DE THERIACA

Mercurij per rem extraneam^q quæ non esset homogenea in natura ductibilem nil perfectionis affert, quia non possunt commisceri nisi homogenea in natura. Et si mineralium aliquorum natura ipsum mortificet & coagulet propter homogeneitatem mixtionis in natura, ut arsenicum & sulphur dicimus quod illorum coagulatio est ad corruptionem & non ad perfectionem &c. ut supra patuit.

Quid sit theriaca & quid dicatur uenum in lapide philosophorum.

CAP. V.

VIA antiqui philosophi assignauerunt in compositione lapidis philosophorum, theriacam & uenum: & hæc cum sint de terminis occultissimis huius artis, ideo de ipsis nunc dicamus. Dicimus ergo quod sicut fermentum dupliciter dicebatur, sic & uenum cum idem sit, & similiter theriaca. Vno modo ipse lapis perfectus & completus in operatione ad imperfecta metalla alio modo id quod est perficiens ipsum lapidem. Primo modo est improprie dictum, secundo autem modo proprie. De primo modo dicimus quod quia ipse mundicat imperfecta metalla & omnem ægritudinem & corruptionem ab eis aufert, & ea sanat & conuertit & perficit in aurum. Dicitur digne theriaca ipsorum, quemadmodum patet de theriaca hominum. Et quemadmodum res uenenosæ appropriatæ corpori uenenofo, dico leproso adhibitæ, ipsum ab humoribus corruptis, principalia membra & alia membra corruptentibus sanant omnino, sic & hic lapis efficit in metallis leprosis,

Et ideo quandoque uenenum, quandoque theriaca dicitur. Metalla enim corrupta quæ sunt quatuor, laborant, speciebus lepræ quatuor, ex aliquo quatuor humorum corruptorum, et sanantur per dictum lapidem, sicut lepræ hominū per serpentes appropriatos. Ferrum enim patitur lepram ex corruptione cholerae, ad naturam melancholice conuersæ quæ leonina dicitur. Aes autem ex corruptione sanguinis ad naturā malinchole conuersi quæ dicitur allopecia. Stannū autē ex corruptiōe phlegmatis ad naturā malinchole cōuersi quæ dicitur tiria. Plumbū autē ex corruptione malinchole solius, quæ dicitur elephātia. Hæ autē lepræ oēs sunt per admixtionē diuersi sulphuris corrumpentis ipsa, quod fuit in mineris suis. Et ideo per sulphuris illius ablationem directam, cuiuscunq; modi sit sanantur et perficiuntur per hunc lapidem, sicut lepræ hominum per serpentes appropriatos. Argentum: aut patitur principiū lepræ phlegmaticæ, quia in seipso habet partes sulphuris adurentis illud ut patet. Sed natura sagax in ipsius generatione miscuit theriacā talem quod non augmentatur sed sic manet aut in melius transmutatur, quod sulphur cum per hunc lapidem ablatum fuerit statim erit aurum. Aurum autem purissimum est, et nobilissimum, et æqualissimum, sicut Sol inter sidera, et sicut sanguis purissimus in corpore humano tēperatæ complexionis carens omni contraria qualitate seu extranea, et habet sanitatem summam. Et ideo ars sequens naturam uult omnia cum hoc lapide sanare et est theriaca et uenenum et in solum aurum transmutare sicut facit natura. Venenum autem proprie dictum et similiter theriaca est secundum alchimi-
 stas, quod fuit dictum fermentum proprie dictum, et hoc est quo ad operantem, quia si stet in gradu suo uigilanter

DE THERIACA

tempore ortus & germinationis est theriaca & uita sibi & operi. Quod si ulterius ignoranter transcendat, corrumpit opus, quia euanescent omnia elementa quæ erant miscenda quare est sibi uenenum, mors & desperatio & moritur etiam lapis, eo modo quo sibi inerat uita. Vnde Hamec tertio stollicarum in comento hanc insinuas sententiam obscure dixit Res quando perueniunt ad terminum suum est uenenum mortiferum & est res simplex unius essentie & attrahit quicquid assimilatur sibi & propter hoc interficit animal, & hic gradus est uita & interfectio operantis ex odore suo, & ideo cauendum est omnimoda cautione ab eius odore ne interficiat, & quando hoc signum apparuerit peruenit ad terminum & ditatus est operans ab eius observatione etc. Ad propositum sunt multe autoritates philosophorum, quibus dimissis causa breuitatis tantum duas adduco uel tres. Rosinus, hoc est uenenum ineffabilis pretij, quod palam minima & uilissima uenditur re &c. Et Haly hic lapis est uita mortuorum & eorum refectio, est & medicina conseruans corpus & purgans &c. Et Morienus. Est autem elixir medicina ex pluribus confecta, quæ quidem medicina infermitates metallorum sanat. quemadmodum theriaca infermitates hominum: unde à quibusdam uenenum appellari solet, quia sicut uenenum in corpore humano, ita elixir in corpore metallino &c.

Nota hic. De unione animæ & corporis cum suo spiritu.

IDENTVM est quod in magisterio & termino operationis, cum oritur anima ipsa quærit cor

nus suum ut uniatur cum eo & recipiat uitam & operatio-
 nem & unio ista & compositio fit mediante spiritu & cum
 coniuncta fuerit corpori uiuit in æternum cum suo corpore.
 Hæc autem coniunctio fit in ortu & resurrectione animæ,
 quia quamuis prius creata esset, cum suo corpore tamen pro-
 pter iniquationem corporis & corruptibilitatem, non pote-
 rat anima suas proprias & incorruptibiles ostendere operatio-
 nes, immo tanquam mortua et inutilis iacebat, & quasi cū
 corpore tumultata, & quando per magisterium ipsa purifi-
 catur & candidatur, resurgit à suo corpore separata, &
 tunc suum corpus est etiam purificatum & ipsa querit suū
 corpus & desiderat coniungi sibi, ut in æternum uiuat, nec
 potest coniungi, cum corpore alieno. Ante enim tunc euolat
 ab igne trahens secum corpus suum ad uolatum quā alie-
 ri corpori patitur coniungi & uniri & sic opus annihila-
 tur & artifex à suo proposito uacuatur. Ideo corpus dicitur
 theriaca ipsius animæ, cum anima per ipsum saluetur & cū
 ipso beatificetur: & dicitur uenenum cum sit causa mortis
 animæ perpetuæ, quando per insipientiam artificis non con-
 iunguntur. Et ex hoc patet ueritas illius uerbi Platonis,
 quod apud philosophum non uerificatur octauo metaphysicæ
 scilicet quod anima nostra orta est in Orizonte æternitatis, an-
 tequam suo corpori uniatur, quia posuit formas uniri &
 separatas, uniri inquam per medium. Fuit enim locutus se-
 cundum analogiam: & in hac coniunctione resurrectionis
 fit corpus totum spirituale, ut ipsa anima. & fiunt sic unum
 sicut aqua mixta aquæ & non separantur de cætero in æter-
 num, cum in eis nulla sit diuersitas, immo unitas & identi-
 tas, omnium trium, scilicet spiritus animæ & corporis,
 absque separatione in æternum. Sicut uere patet de identita-

re & unitate sanctissimæ trinitatis in Deo, scilicet Patris
 & Filij, & Spiritus sancti, quæ sunt in ipso Deo unum &
 idē cū distinctione personarū absque diuersitate in substantia.
 Ex quibus uerbis conijcere possumus directe quod philosophi
 antiqui huius artis fuerunt uates uere per hanc diuinam ar-
 tem, scilicet de resurrectione animæ humanæ cum suo corpo-
 re & eius glorificatione, de apparitione Dei in humana car-
 ne. s. Christi & identitate ipsius cum Deo mediante influ-
 xu & manatione spiritus sancti, quamuis indistincte ualde
 hæc nouerunt & confuse. Censeo uerum esse apud consi-
 derantes ueritatem & figuras in rebus, quod quicumque hu-
 ius artis diuinæ & gloriosæ fuerit uerus artifex seu opifex,
 poterit ponere in Deo trinitatem in unitate & unitatem in
 trinitate cum distinctione tamē sed absque diuersitate in ip-
 so. Nam in hoc lapide uere assignatur trinitas in unitate &
 econuerso, cum distinctione & absque diuersitate, ut patet
 subtiliter intuenti & scienti. Neque uideo exemplum in mū-
 do sic per omnia simile ad assignandum trinitatem in Deo si-
 cut hoc. Illud enim beati Augustini, quod ponit 10. de tri-
 nitate de anima & ponitur primo sententiæ, scilicet quod
 in anima sunt ista tria idem scilicet memoria, intelligentia, &
 dilectio siue uoluntas est pulchrum & uerum: sed forte ali-
 quam ponitur contradictionem, hoc autem nullo modo.
 Et credo firmiter quod quicumque infidelis hanc artem diui-
 nam ueraciter sciret, fieret necessario fidelis in trinitate Dei
 assentiens & crederet in Christo Iesu domino nostro filio Dei.
 Et si hoc non facit non est nisi ex timore poenæ præceptæ in se-
 cula & lege illa & alijs illatæ, ne sibi poena similis inferatur.
 Nihilominus tamen perfectissime uidet, & trinitatem in Deo
 esse & assignari necessario posse per istius lapidis pretiosissimæ
 mi &

mi & occultissimi inuentionem. Sicut uiderunt, Hermes, Plato, & antiqui philosophi.

AD propositum autem redeunt de ueneno & theriaca propriissime loquentes, dicimus nunc quod hic lapis, cum in decoctione oritur, oritur in diebus præfinitis ad similitudinem arg. ui. candissimi, & est argentum uiuum philosophorum ut ex uerbis eorum concipimus. Et quia argento uiuo nulla utilitas sequi potest, nisi cum corpore suo coniungatur & mortificetur. Ideo necessario ut ueritas & finis cōstet operis, oportet ut d corpore suo tunc interficiatur. Et quia omne interimens large sumendo, potest dici uenenum. Ideo istud corpus dicitur & dici potest uenenum sine quo opus hoc constare non potest: & quia talis interemptio est salus & perfectio eius quod interimitur, ut uiuat uita incorruptibili in æternum. Ideo dicitur theriaca, quia ad uitam incorruptibilem per interemptionem ipsum reducit. Sicut uere patet de glorificatione sanctorum. Nam quod eos interimit. sc. mors potest dici uenenum, sed quia ex hoc accidit uita perpetua cum glorificatione. Ideo potest dici quod sit theriaca: quæ theriaca proprie & uere erit in die inditij scilicet nouissimo, tunc enim fiet animarum & corporum suorum purgatorum resurrectio & coniunctio ac unio perpetua, & sic etiam in hac arte accidit gloriosa in suo die nouissimo. Hoc autem uenenum & theriaca est corpus antedictum & fermentum & clauis totius operis & est forma solis & flos auri. Vnde Zeno in turba philosophorum: scitote quod nullum corpus est pretiosius & purius sole, & quod nullum uenenū tingens generatur absque sole & sua umbra, qui philosophorum uenenum absque hoc facere conatur, iam errans decidit in id quod eius tristitia permanet, qui autem sapientum

DE COAGULO

uenenum Sole & eius umbra tinxit, ad maximum peruenit archanum. Item alter in eodem: cum autem uenenum corpus penetrat ipsum inuariabili colore colorat, & nunquam dimittit corpus animā quæ compar sibi est, à se separari &c. Ex quibus dictis patet quod sine ueneno & theriaca alchimia non perficitur, non secundum intentionem considerantium in superficie scilicet quod apponatur aliquid illorū ab extrinseco sed quia in fine operis & decoctionis sunt hæc obtinentia nomina eorum ut dictum est. Et hæc uerba sunt profundissima & dicta secundum sententias antiquorum philosophorum & sunt consona de prius dictis de fermento & elementis.

Consequenter uidendum quid sit coagulum & quid
lac in lapide philosophorum & quid masculus
quid femina secundum philosophos.

CAP. VI.

E coagulo quoque & lactē nec non & masculo et femina philosophi in hoc lapide tractauerūt, sunt enim hæc de secretissimis terminis huius artis quibus incognitis & ars hæc totaliter ignoratur. Sunt qui dam qui imaginantur, quod hic lapis cum perfectus est comparatur ad Mercuriū sicut coagulum ad lac. Sicut enim modica pars coaguli, multam quantitatem lactis coagulat, sic modica pars huius lapidis super multas partes Merc. proiecta coagulat in Solem uel Lunam. Qui longe ualde ab eorum intentione loquuntur. Si enim sic esset, quæ nam esset comparatio huius lapidis ad metalla? non enim potest coagula-

re ea cum iam coagulata sint à natura, Merc. autem sic. Nos ergo dicimus quòd coagulum apud philosophos est illud quòd in capitulis dictis, est dictum corpus, siue fermentum, siue uenenum, siue flos auri, quod est occultum in Mercurio philosophorum quando oritur, & ille Merc. dicitur lac. Illud enim coagulum est quod coagulat illum Mercuriũ, & ipsum & Merc. sunt unum & idem in substantia. Ita quòd seipsum coagulat, & ab alio non coagulatur, ut uere patet de cera liquefacta quando coagulatur. Et sicut coagulũ fit ex lacte solo sed per quandam digestionem & decoctionẽ alteram recipit potentiam & uirtutem coagulandi illud lac in quo est, sic & hoc coagulum quod est in Merc. philosophorum ortum recipit per quandam digestionem & decoctionẽ alteram potentiam & uirtutem coagulandi illum Merc. in quo est & recipiendi & perficiendi cum sit in ipso & cum ipso ortum. Vnde sicut coagulum dominatur lacti & ipsum coagulando ad se conuertit & fiunt omnino unum coagulum absque diuersitate, sic & hic. Propter quod non est cõfidendum in Merc. sublimato sed in calcinato post sublimationem ut dicit expositor in lumine luminum, quia cum fuerit sublimatus Merc. philosophorum, candidus de sui natura est uolans ab igne, cum autem à suo coagulo coagulatur, calcinatur, frigitur & retinetur, & hoc coagulum est aurum philosophorum & uenenum.

ET sciatis qd hoc coagulum est clauis philosophorum, quia coagulando spiritus dissoluit corpora simul & semel in eodem momento, & ideo dixerunt philosophi quòd spiritus nõ possunt detineri, nisi cum aquis corporum, & quòd unum & idem est congelatio spiritus & solutio corporis. Vnde Rasis in epistola. Gummi nostrum coagulat lac nostrum, &

DE COAGULO

lac nostrum dissoluit gummi nostrum, & post hoc apparet rubedo orientalis &c. Et Lucas in turba philosophorum: accipite argentum uiuum quod est ex masculo & ipsum secundum consuetudinem coagulate, non enim hic est regendi initium, eo quod iam coagulatum &c. Senior, Quando uidi aquam coagulare seipsam, tunc certificatus sum quod res uera est sicut assignatur, & hanc aquam coagulata nominant nomine cuiuslibet masculi, deinde desponsauerunt cum foemina, & ipse est ex ea, & ipsa est radix eius & coagulatio eius sicut dixit Hermes &c. Idem in eodem: congelat autem haec aqua cum est cogelata, & aqua currens est mater congelatae & ex ea fuit &c. Ad hunc igitur modum assignauerunt in suo lapide masculum & foeminam, nominantes foeminam, ipsum lac quod coagulatur, masculum autem quod coagulat, quia actio attribuitur masculo, passio autem foeminae. Nam in hoc lapide quando oritur cum ipse sit liquidus & fluens & patiens dicitur foemina, suum autem coagulum, a quo coagulatur, cum sit solidum, firmum, permanens et agens in illud dicitur masculus. Compositum uero ex ijs dicitur lapis commixtus completus et perfectus et fiunt in commixtione unum omnino sicut in cera Vnde dixit Alexander. Scias quod nullus nascitur nisi ex mare & foemina, Et nullum germen gignitur nisi ex humido et calido alias sicco. Item in turba philosophorum: cum enim masculus et foemina coniunguntur fit mulier non fugiens, compositum uero spirituale, u. n. masculi recepta gaudet foemina, eo quod masculo iuuatur, masculus uero a foemina tingente accipit spiritum, masculus ergo et foemina coniunguntur et unum fiunt etc. Item alter in eodem. Veneramini regem & uxorem suam, & nolite eos coburere etc.

Senior. masculus est sine alis existens sub foemina, foemina uero habet alas & uult uolare, masculus autem retinet uolantem. Et propter hoc dixerunt philosophi: facite foeminam ascendere super masculum, & ascendet masculus super foeminam &c. Et Rosinus: Foemina masculo roboratur &c.

ET est sciendum quod masculus & foemina sunt idem in eodem subiecto & sunt habentes uirtutes diuersas & contrarias in tali subiecti unitate. Et hoc potest confirmari per philosophum primo de plantis, qui ponit quod in seminibus est mixtio masculi & foeminae. Dicit enim sic. semen plantae, est simile imprægnationi quæ est mixtio masculi & foeminae, & sicut in ouo est uis generandi pullum & materia cibi eius usque ad horam complementi & sui exitus ab eo: & sicut galina ponit ouum in una hora. Ita & planta semen etc.

Et idem dicit decimosexto de animalibus. Ex quo patet quod talis copulatio uel conexio potest dici hermaphrodita quia plantæ & semina ubicunque imprægnant & imprægnantur et, & hoc denotat agens & patiens in eodem subiecto simul esse commixta in unitate quadam. Quando ergo oritur lapis iste habet in se mixtionem masculi & foeminae, sed oritur liquidus, fluens, uolans, lucidus & coagulationem patiens et sic est foemina. Coagulum autem oritur in uentre eius & est solidum, stans, permanens, umbram ostendens, sicut faciunt lapides pretiosi lucidi, & coagulationem in illo faciens, & est masculus. Et sicut foemineum & patiens est quid diminutum & imperfectum. Ita masculinum cum sit agens est quid completiuum et perfectiuum ipsius. Et quia foemina est alba fugiens, sed ualde leuiter permittit se a masculo capi, masculus uero est rubeus persequens foeminam fugientem et ipsam capiens & retinens ui ualida. ea propter dixerunt. Foemi

na habet alas, masculus uero non. Hermes, Fili extrahere à radio suam umbram. radius enim est humiditas et foemina. umbra uero est siccitas in humiditate occulta et est masculus, cuius generatio fuit à natura antequàm generatio foeminae. masculus autem est rubeus persequens foeminam fugientem & ipsam capiens & retinens in ualida. Foemina autem est alba fugere uolens sed ualde leuiter permittit se à masculo capi propterea dixerunt quòd foemina habet alas, masculus uero non.

SIMILI modo dixerunt, hunc lapidem esse primo Senem & secundo Iuuenem, quia de ratione iuuentutis est colorem rubeum roseum inferre in cute humana & in capillis. de ratione autem senectutis albedinem. Cum ergo hic lapis primo in sui generatione sit albus, in secundo rubeus merito primo dicetur senex, secundo Iuuenis. Vnde Rasis in epistola. Lapis scientiae nostrae primo est senex & ultimo puer, quia albedo est in initio & rubedo in ultimo &c.

DIXERVNT etiam cum proportionem simili hunc lapidem regionalem, quia ratione suae humiditatis dixerunt ipsum esse Aegyptiacum & ratione siccitatis Persicum, unde Aegyptum domum humiditatis esse dixerunt, Persiam autem domum siccitatis. Et Aegyptij terrae Persarum egent subsidio, sicut dicit Miluescindus. Omnis enim putrefactio fit in humido finis autem putrefactionis est siccitas, & incineratio, cum ergo fuerimus in fine putrefactionis completæ, oportet desiccare, & tunc fit conuersio elementorum, quia humidum fit siccum, & Aegyptij recipiunt subsidium à Persis & sic alternatim lapides adinuicem commutantur. Et ideo putrefactio non ualet alibi quàm in Aegypto, ipsius autem finis non nisi in Persia. Secundum hunc ergo modum assi-

gnauerunt in hoc lapide mulierem prægnantem, masculum
rubeum in utero habentem & parturire clamantem: unde
lapis qui superius dictus est foemina est mulier prægnans, qui
autem dictus est masculus, est stans in utero paratus ad par-
tum. Et ideo in coagulatione apparet partus, quia lapis di-
ctus foemina, parit lapidem alium, quia quod erat intus exit
foras, quia quod erat fluxibile fit coagulatum. Multos quo-
que alios terminos annuerunt philosophi, sed prædictorum co-
gnitione integre habita, aliorum omnium cognitio nullate-
nus poterit occultari.

Sequitur ultimum capitulum de similitudinibus gene-
rationis foetus ex permixto & sanguine menstruo,
& auri ex ovo, comparando in generationem
auri ex sulphure & argento uiuo, ad
generationem ipsorum.

CAP. VIII.

VIA locus sumptus à simili & proportionem in
q arguendo in qualibet arte et scientia familiaris est,
& manifestum conferre uidetur, ideo generatio-
nem auri à natura & ab arte ex sulphure & argento ui-
uo, foetus ex spermate & menstruo. Intendimus proportiona-
liter explicare, ut ex ijs omnia quæ diximus à simili robo-
remus. Erunt autem proportionem naturales nouæ et inau-
ditæ. Dicimus, ergo quod principia generationis foetus sunt
duo scilicet sperma & sanguis menstruus, quia in omni ge-
neratione est necessarium agens & materia. Materia autem,

DE SIMILITVDINIBVS

Et agens non coincidunt, ut patet ex secundo physicorum. Sperma autem est agens, et sanguis Mercurius est materia, ut patet ex quintodecimo et sextodecimo de animalibus: et ut dicit Auerrois secundo colliget. Et quia omne agens cum introductione formæ simul separatur à materia, nec subiicitur materiæ, seu pro materia generati, ergo sperma separabitur ab illa simul cum introductione formæ. Quod autem sanguis menstruus sit materia generati sic patet, quia ex eisdem generamur et nutrimur et econuerso, ut dicitur secundo colliget, et secundo de generatione et corruptione, et quintodecimo de animalibus, cum ergo foetus nutritur ex sanguine, ergo similiter generatur ex eo, oportet ergo dicere quod sperma sit agens. Vere ergo dixit philosophus quintodecimo de animalibus, scilicet uir dat formam et principium motus, foemina dat corpus et materiā, sicut in lacte coagulato, ita erit quod abscinditur à mare et foemina. Est ergo masculus operans et foemina patiens, sicut est scannum ex carpentario et ligno, non igitur erit sperma tanquam pars generati, sed erit sicut motor et forma. Et sicut sanitas quæ accidit infirmo ex scientia medicinali etc. Possumus ergo in proposito dicere quod sicut stannum est excarpentario sicut ex efficiente, ex ligno sicut ex materia, et sicut foetus est ex spermate sicut ex efficiente et menstruo sicut materia. Eodem etiam modo omnino dicimus quod aurum, et lapis philosophorum, est ex sulphure sicut ex efficiente et argento uiuo sicut ex materia, et sicut sperma informat cum forma sibi simili et non aliena sic sulphur informat, forma sibi simili et non aliena. Et ideo hoc sulphur agens extrinsecum extrahit per digestionem illud sulphur quod est in potentia in argento uiuo in actu, quod sulphur informat ipsum argen-

tum uiuum forma auri aut lapidis philosophorum . Et hoc est, quod argentum informat, coagulat, colorat & infixat per actionem illius .

EST præterea notandum quòd sperma generat ex materia cor primo & primam uirtutem in corde imprimit sibi similem : quoniam sperma habet primam uirtutem generatiuam , contractam ab eo à quo decisum est , & generando cor dat similem uirtutem generatiuam cordi . Et post separatur ab eo & derelinquit ipsum solitarium , quia cor potest de cætero generare alia membra omnia per uirtutem primā sibi introductam à spermate similem uirtuti existenti in spermate , absque præsentia spermatis , quia sperma postquam generauit cor iam totum opus suum peregit , nec est de cætero necessarium ad generationem . Nō solum autem in corporibus animatis anima sensibili , sed etiam animatis anima uegetabili , hoc idem patet . Post seminationē . n. determinata Periodo germinabunt semina per uirtutem generatiuā insitā ipsis et in quibusdā ascendūt semina diuisa super terrā in ipsa generatione , & in quibusdā manēt in terra , & ista semina adhærent germini . Post separantur & paulatim arescūt in ipsis germinibus tanquam uana & inutilia ad generationem ulteriorem , quia similem uirtutem generationem quam habebant intus duxerunt in ipsis germinibus & germina obtinuerunt eam , & euauit uirtus quæ prius fuerat in seminibus . Postquam opus suum totum peregit . Propter quod illa germina sunt & permanent per se , sufficientia , ad generationem successiue , absque seminibus ex quibus generata sunt . Ideo generant folia, flores & semina in circulo, sicut illa ex quibus originem contraxerunt . Omnes etiam res quæ generantur & in sua specie multiplicantur, non generantur

DE SIMILITVDINIBVS

nisi à sibi similibus in natura tanquam à principijs & radicibus suis secundum modum quem diximus . Est ergo germes sicut cor generatum & separatum à semine suo . In quo est tota uirtus seminis generatiua omnium membrorum plantarum & partium eius secundum exigentiam suae speciei, quemadmodum in corde embrionis generato à spermate.

SIC eodem modo dicimus, quòd sulphur extrinsecum generat ex argèto uiuo sulphur quoddam quod est sicut cor, & primam uirtutem generatiuam introductā in ipso à sulphure extrinseco, ab eius praesentia quia sulphur extrinsecum iam totum opus suum peregit . Et hoc sulphur generatum in argento uiuo, & ex eo est cor & forma & tinctura quemadmodum in homine cor &c. Sicut ergo sperma, post generationem cordis, non habet aliud efficere de caetero, quia iam introduxit formam, & etiam impossibile est duo agentia concurrere aequaliter ad eundem effectum. Sic & sulphur extrinsecum similiter se habere debet, ergo sulphur extrinsecum postquam introduxit in actu sulphur extrinsecum argenti uiui, quòd est sicut cor & forma argenti uiui, debet similiter separari . Confirmamus autem hoc per philosophum decimosexto de animalibus qui dicit . Creatur autem cor prius à spermate, aut membrum conueniens cordi, quod erit principium generationis corporis totius &c. Et post hoc dicit . Et propter hoc in creatione apparet cor prius inter omnia alia membra in actu & manifestum est sensui & similiter rationi : quando conceptum suscitatur ex semine maris & superfluitate mulieris seu foeminae & fuerit solitariū debet regere se sicut filius qui exijt à domo patris etc.

SCIENDVM pro dictis, quòd sicut non est necesse quòd primum mouens tangat suum mobile continuo sed suffi-

cit quòd iam tetigerit, ut patet in sagittatore & sagitta, sic est de spermate & illo à quo decifum est, fcilicet corde quod generauit sperma & corde quod generat membra foetus. Vnde dicit philosophus decimosexto de animalibus. Sicut accidit rebus quæ sunt per se, quòd primum mouens mouet, non quia contingat corpus omnino alterius, sed quia iam tetigit in præterito. Ita est illud ex quo est sperma, & non tangit post hoc. Eodem modo dicimus in sulphure & argento uiuo, quia postquam sulphur extrinsecum tetigit argentum uiuum & generauit seu creauit in argēto uiuo sulphur ex ipso. in quo est uirtus prima generandi & informandi aurum, non est necesse ut de cætero tangat ipsum, sed sufficit quòd iam tetigit in præterito. Ideo dignum est, ut hoc extrinsecum separetur sicut perpetuum à corruptibili.

AMPLIUS subtiliter aduertendū est, quòd sperma quando est fortis & temperati caloris, tunc est potens digere re menstruū complete, quia non potest fieri completa digestio nisi per calorem completum sicut indigestio per calorem diminutum, ergo cum sperma fuerit uincens & potens bene digerere menstruū, fcilicet cum sit sicut motor & operans, assimilabit sibi necessario hoc quod generat, ergo generabit masculum cum sperma sit ex masculo. Et quia omnis corruptio & alteratio est ad contrarium, tunc quia sperma non poterit uincere & digerere bene mēstruū propter penuriam caloris non poterit foetum secundum similitudinem formæ suæ, ergo erit alterata ad contrarium & quia foemina contrariatur mari, necessario creabit foeminam, quia sperma est sicut operans & menstruū sicut patiens. Propterea accidit q̄ mares sunt calidiores foeminis quia caliditas attribuitur agenti. Sic eodem modo dicimus de sulphure & argento uiuo, nam

DE SIMILITVDINIBVS

quando sulphur est bene potens digerere argentum uiuum ex completa actione caloris, tunc sulphur assimilabit sibi argentum uiuum & faciet ipsum aurum, quoniam sulphur est ipsum digerens & citrinizans. Ideo aurum est citrinum & masculinum & complete digestum. Cum autem sulphur non poterit bene digerere argentum uiuum ex indigentia caloris, tunc erit alteratio ad contrarium, ergo sulphur non assimilabit sibi argentum uiuum, ergo non fiet aurum sed argentum: & ob hoc argentum est album sicut argentum uiuum, & est sicut foemina & incomplete digestum, & haec est causa albedinis argenti & citrinitatis auri. Vnde sicut foemina est mas occasionatus secundum philosophum in libris praeelegatis, sic similiter dicitur quod argentum est aurum occasionatum. Est autem citrinitas & albedo in auro & argento non ex utroque sed ex argento uiuo tantum, quemadmodum in ouo album & citrinum sunt ex parte foeminae et non maris, quamuis non sint in argento uiuo distincta sicut in ouo. Ideo dicit philosophus 17. libro de animalibus, album et citrinum in ouo non sunt, ex mare et foemina sed ex foemina tantum. In alijs autem metallis, quia aut sulphur nondum potuit bene digerere et uincere argentum uiuum propter paucitatem caloris ut in plumbo & stanno, aut combussit nimis ut in aere uel ferro. Ideo in ipsis nondum potuit generare aurum nec argentum, quoniam sulphur non est uincens, nec uictum omnino.

ET intemperantia caloris sulphuris potest esse tam in abundantia quam in defectu & potest utraque intemperantia dici indigestio diuersis respectibus postquam non tenet medium. Ideo bene dicit philosophus 18. de animalibus scilicet quod mares & foeminae indigent temperantiae caloris, quemadmodum

omnia naturalia & artificialia non sunt nisi per terminum & temperantiam determinatam, cum calor uincit ualde, de siccatur res humidas & cum diminuitur multum, non potest sustentare humiditates & propter hoc indiget temperantia. Si autem non fuerit ita, accidet istud, quod accidit rebus decoctis quoniam ignis multus comburit, & paucus non potest digerere. Et propterea indiget mas & foemina ad creandum: filium temperantia caloris &c. Et huic concordat uerbum Gal. in quarto de ingenio sanitatis, qui dicit omnis error duobus modis est in quantitate, scilicet si ultra temperamentum est uel citra temperamentum. Nam idem, id est, consimilem defectum facit plus & minus. Vnde dicimus solum aurum esse à calore temperato decoctum & à natura digestum citrinum masculinum & simile est argentum & nullum aliorum hoc habere meruit.

R V R S V S ne uideamur ignorare intentionem uerborum dictorum Aristotelis. Dicimus quod quamuis sperma sit factor embrionis ut dictum est, tamen non est sicut principale agens sed magis ut organum & instrumentum, quia anima existens in spermate est principale agens & mouens, mota ab anima generantis. Cum omne quod est habeat animam actu uel potentia uel secundum quid uel simpliciter ut dicitur 16. de animalibus, & utitur spermate tanquam instrumento cum calido & frigido ad generationem & formationem ut ibidem dicitur, quamuis uerius sit dicere aliquid fieri per motum instrumentorum quam per instrumenta ut idem dicitur. Vnde ex motu generantur calidum & frigidum ut instrumenta faciunt durtiem & molliem & similia accidentia, ut patet tam in naturalibus quam in artificialibus, gladius enim efficitur ex motu instrumenti, quod

DE SIMILITVDINIBVS

mouetur secundum scientiam artificis &c. Vnde sicut ani-
 ma hominis in qua est scientia, mediante sanguine & spiritu
 mouet manum ut instrumentum aut instrumentum extrinse-
 cum hoc autem mouet materiam. Sic & anima existens in
 spermate mouet spiritum secundum motum generantis à quo
 exiuit & uiuitur ipso ut instrumento mediante calore natura-
 li, & sperma mouet materiam. s. menstruum. Vnde dicitur
 decimosexto de animalibus, quod cum sperma uenerit in ma-
 tricem, mouet mēstruū eodem motu quo ipsum, extitit motū,
 scilicet ab anima generantis à qua exiuit sperma & omnia
 mēbra sunt in potentia tam in mēstruo quā in spermate, in
 actu aut nullū sed in mēstruo passiue, in spermate uero acti-
 ue, & hoc facit cū calido naturali uel animali proportionato
 ordinationi astrorum, quod est uitale, quod calidum nō est
 ignis uel ab igne, ut ibi dicitur, cum ignis animal non gene-
 ret nec nutriat. Eodem modo dicimus de sulphure & argen-
 to uiuo in operibus naturæ, quoniam sulphur non est agens
 principale sed uirtus mineralis occulta, existens in ipso mediā
 te calore mineræ digerente, est principale agens intrinsecum
 cum corporibus coelestibus et mouent sulphur cum calore suo
 sicut instrumentum. Sulphur autem mouet argentum ui-
 uum, sicut materiam sibi propriam ad generationem eo mo-
 tu quo mouetur ab agētibus primis. Similiter in operibus eius-
 dem naturæ, mensuratis ab arte, quia anima artificis in
 qua est species & scientia est principale agens extrinsecum &
 mouet uirtutem mineralem digestiuam & liquefactiuam, et
 generatiuam existentem in sulphure per tempus caliditate
 ignis mensurata ab artifice, sicut principale agens intrinsecū,
 & hæc uirtus mouet sulphur in quo est sicut instrumentum.
 Sulphur autem motum mouet argētum uiuum, sicut propriā

materiam ad generationē eo motu quo mouetur à primis, et est aurum in argento uiuo & in sulphure in potentia, actu uero nō. sed est in argento uiuo passive, in sulphure uero active sicut in efficiente. Vnde liquefactio & coagulatio & alia accidentia fiunt à calido & frigido, forma uero efficitur, ex motu instrumentorum motorum secundum scientiam artificis mensurantis & ministrantis ea naturæ.

Argenti uiui uulgaris similitudo.

DICEMVS denuo quòd argentum uiuum uulgare assimilatur menſtruo & ouis uenti. Vnde sicut ex mēſtruo, absque ſpermate non fit embrio nec ex ouis uenti auis absque ſemine maris, quia uirtus animæ non est in eis nisi ex ſpermate uel ſemine maris, ut patet ex decimoſexto de animalibus. Sic ex argento uiuo uulgari. Nunquam fiet aurum nec lapis philoſophorum, absque sulphure, quia non est in eo uirtus generatiua nisi per sulphur, ſecundū hanc igitur proportionem dicimus de sulphure, quoniam ipſum assimilatur ſpermati et ſemini maris, et absque mēſtruo foeminæ non fit generatio, quemadmodum tota materia generationis & nutrimenti non est nisi ex foemina, sic ex sulphure ſolo absque argento uiuo nunquam fiet aurum, nec lapis philoſophorum, quia in eo non est uirtus materiæ nec nutrimenti. Et sicut ex albo oui fit generatio pulli & nutrimenti ex ſolo citrino. Sic ſimiliter generatio auri fit ex argento uiuo, & nutrimentū eius ex ſolo citrino, ſcilicet sulphure ſuo. generatio igitur lapidis erit ex albo, id est, argento uiuo & nutrimentum ex ſolo citrino, ſcilicet sulphure ſuo occulto, digeſto per actionē ſulphuris extrinſeci regimine artis & artificis ministrantis naturæ. Propterea natura ſapientiſſima in animalibus perfe-

DE SIMILITVDINIBVS

Etis in quibus est dare marem & foeminā separauit marem
 à foemina quæ ad generationem temporibus congruis coniun-
 guntur. In seminibus autem quia non sunt corpora mobi-
 lia localiter, à principio intrinseco, coniunxit natura ex eis
 simul marem & foeminam, ita quòd in quolibet semine est
 coniuncta & indistincta quo ad substantiam uirtus maris et
 foeminæ ad generationem fiendam. Sic similiter ac propter
 eandem causam, coniunxit in mineris metallorum sulphur
 & argentum uiuum ad generationem ipsorum. ideo minera
 ipsorum omnium sunt necessario mixtæ ex sulphure & argē-
 to uiuo uulgi cum sint simul ibi generata mixta & coagula-
 ta. Et ob hoc sicut mas non generat in substantia propria sed
 in passiuā & opposita sibi, siue agens & patiēs sint cōiuncta
 siue separata. Sic similiter & sulphur generat non in substā-
 tia propria sed in passiuā & opposita sibi quæ dicitur argen-
 tum uiuum. Si igitur uerum est quòd in principio huius ca-
 pituli diximus secundum sententiam Aristotelis, Auerrois &
 Alexandri, scilicet quòd ex eisdem generamur, nutrimur, per-
 ficimur & complemur, & non ex extraneis, ergo ex eisdē
 aurum debet generari nutriri & perfici ac compleri, & nō
 ex extraneis. Cum igitur aurum sit generatum, nutritum,
 perfectum & completum, à natura ex solo argento uiuo,
 ab extrinseco sulphure digesto & ultimo ab eo expoliato, er-
 go & lapis philosophorum ex eisdem debet generari, nutriri,
 perfici & compleri scilicet ex quibus est aurum & non ex ex-
 traneis, quia sicut cognitio rei sumitur ab essentia & natu-
 ra rei & suis principijs, & sic & operatio ipsius. Quia
 ergo ex imperfectis metallis, debet per hunc lapidem, aurū
 generari, nutriri, perfecti & compleri per eorum mixtionē,
 ergo ex solis partibus eorum quæ sunt ex eisdem ut aurum,
 generabitur

generabitur aurum, & partes extraneæ corrumpentes separabuntur seorsum, & cum partes quæ sunt in eis quæ sunt ex eisdem ut aurum sint argentum uiuum, ergo ex solo argento uiuo eorum generabitur aurum & nutrietur & perficietur & complebitur per hunc lapidem, ergo & partes sulphuris quæ sunt in eis cum sint extraneæ & corrumpentes separabuntur seorsum quia non miscebuntur. Omnis enim res ex sibi similibus conficitur & perficitur & completur & nõ ab extraneis. Vnde philosophus in secundo de anima dicit qd nutrimentum in principio est dissimile à nutrito. in fine autẽ simile, ergo à similibus res nutritur & perficitur & ideo ab extraneis. Sic ergo patet quòd aurum alchimicum est quod debet esse necessario ex eisdem, omnino & eodem modo generatum ut minerale & non ex extraneis, nec modo extraneo. Qui igitur in extraneis laborant & modo extraneo, à natura operantur, extranea faciunt & aliena. Similiter autem & qui in eisdem, non extraneo modo operantur, ueritatem rei consequuntur.

CURIOSI igitur per artem alchimie naturam sequi non impendent laborem in argento uiuo solo. scilicet uulgi, nec in sulphure solo scilicet uulgi nec cum aliquibus alijs intermixtis sicut nec natura, immo nec in argento uiuo & sulphure uulgi coniunctim, quod forsan uidetur mirabile. Sed in eo in quo sunt à natura coniuncta, quia præparauit arti sicut ancilla. Coniungit autem, ipsa natura à principijs generationis sicut in lacte butyrum lac & seracium quæ post digerit, & abinuicem separat & sequestrat. Similiter autem & ars. Similitudines autem istæ sunt sufficientes & ueraces etiam ad hoc propositum ostendendum, quãuis non sint totales, quoniam animatorum ad inanimata,

DE SIMILITVDINIBVS

non potest esse in omnibus totalis similitudo nec adduci, non enim generatur aurum ex auro, sicut animal ex animali. Sed talis inuestigatio extranea & pulcherrima est. Concludimus ergo ex omnibus prius dictis quod quicumque sapiens figuras & analogias uerborum cum omni imaginatione in hac arte inuestigare uoluerit, cum ipsa ars supra naturam & rationem naturalem consistit, ut prius ostendimus, oportebit ipsum necessario operibus diuinis supra naturam & naturalem rationem, & intellectum existentibus consentire et fidem omnimodo adhibere, quod si solam rationem adeptus fuerit finem artis penitus non attinget.

CONIUNGIT &c. Sciendum quod sicut natura generat metalla ex sulphure & argento uiuo. Non quod sulphur in sua natura per se reperiatur in suis mineris: nec argentum uiuum sic. Sed reperiuntur haec a natura commixta & in naturam terrae redacta: nec etiam reperitur aliquid ibi in quo saluetur ibi media dispositio a mollitie argenti uiui ad duritiem alicuius metalli, cum tamen non fiat transitus de extremo ad extremum nisi per medium. Sic & in transmutatione metallorum imperfectorum uersus perfecta est existimandum, quia natura in ijs occultissime operatur. Regiones narrant res & generationes diuersificant ea, non solum secundum species, sed secundum proprietates & accidentia in eadem specie: hoc patet tam de animatis quam de inanimatis, ut dicit philosophus octauo de animalibus. Sic similiter existimemus esse de mineris metallorum, quia ratione diuersarum minerarum in regionibus diuersis quaedam possunt nobilitare imperfecta metalla in aurum & quaedam non, quasi de se semper & ubiq; sint disposita ad finem illu. Sicut etiam uidemus quasdam melius argentum & quasdam me-

ius æs producere propter causas, quia potest minera esse corrupta & carens aquis lauantibus per fluxum earum, aut sulphuris mali repletio impedit transmutationem talem fieri in tali loco. Item aspectus coelestes operantur ad hoc &c.

Capitulum octauum, Instantia contra dicta. In qua probat quòd ex ære & ferro non potest fieri aurum, uel argenti & soluit.

ED dicet aliquis, uidetur quòd ex ære & ferro non possit fieri aurum uel argentum per alchimiam siue per lapidem philosophorum quod primo probatur sic. Impossibile est illi rei quæ transiit terminum decoctionis ut reuertatur ad terminum decoctionis & ad medium. Sicut non est possibile ut assum reuertatur elixum: ut dicit Auerrois tertio colliget, & cum æs & ferrum sint huiusmodi, ergo &c. Reliqua autem confitemur posse conuerti. Similiter quæ cruda sunt possunt decoqui, econtra autem incrudari non possunt, & quæ sunt semidigesta possunt complete digeri, quæ autem superflue ad temperatū reuerti nō possunt, ut patet in cibus quid assantur & elixantur quando sunt crudi. Propter quod dixit Auerrois tertio colliget ut supra. Item de tali digestionem dixit Rasis in libro perfecti magisterij & Morienus & quilibet alchimista, quòd argentum & aurum à calore suauis & temperato decocta sunt. Stannum autem & plumbum à calore diminuto, ferrum autem & æs à calore superfluo assatiuo & urente. Argentum uiuum crudimine. Ad hoc omnia imperfecta posse conuerti in aurum, tam secundum artem quàm secundum naturam.

INSTANTIA DE

SED est aduertendum, quòd cum duplex sulphur sit in quolibet metallo præterquam in auro scilicet extrinsecum comburens & intrinsecum non comburens, quod est de substantiali compositione argenti uiui. Ideo illud extrinsecum est separabile ab eis: intrinsecum autem nullo modo. Et quia hoc sulphur extrinsecum potest per artificium separari, sicut & à natura, patet uere quòd non est unitum cum suo argento uiuo. Ideo non facit ueram adustionem in argento uiuo. Sed in seipso quod patet, quia ipso separato remanet argentum uiuum purum, quod non sic remaneret, si secum esset unitum. Et ideo cum purificantur imperfecta metalla in opere minori per ablationem quandam huius sulphuris, uidetur eorum argentum uiuum lucidius. Vnde de hoc duplici sulphure loquens Geber capitulo de procreatione Veneris sic inquit. Ex præcedentibus itaque sermonibus relinquitur in compositionibus duplicem fore sulphureitatem, unam quidẽ in profunditate argenti uiui conclusam in principio suæ mixtionis. Alteram uero superuenientem, quarum alteram cum labore tolli. Alteram uero nullo artificiorum ingenio est possibile tolli quod per ignem perficitur, ad quod possit nostra operatio congrue ac utiliter peruenire. Cum iam secum per eandem creationem unito factum sit. Hoc experimento probatur, quia uidemus sulphureitatem adustam per ignem deleri, sulphureitatem uero fixam minime. Si igitur diximus corpora calcinatione mundari, intelligas utique à terrea sulphurea substantia quæ nõ in radice suæ naturæ unita est, quoniam unitam purgare uel mūdare per ignis ingeniũ nõ est possibile, nisi adueniat argenti uiui medicina, occultans & contemperans aut illam de commixto separans. Item capitulo de coagulatione, idem habet similiter, scilicet argentum partes

sulphuris, naturaliter sibi admixtas, quoddam uero plus, quoddam minus, quas remouere per artificium non est possibile &c. Quia igitur istud sulphur extrinsecus adueniens potest per artificium separari à metallis, patet quod non est uere unitum cum illo argento uiuo, nec de ipsius substantia. Et ideo istud argentum uiuum æris, & ferri potest perfici in aurum purissimum sicut argentum uiuum stanni, & plumbi per sulphuris extrinseci separationem. Et sicut ipsum est foedum foetidum, & malum, ita dat tincturam foetidam & malam: ueruntamen in hoc tātum bonitatis habet quia ipsum est agens in materia sine cuius actione natura nō posset generare aliquod metallorum. Ideo Geber eius tincturā uituperans tractatu de medicinis primi ordinis capitulo de citrinatione Lunæ, dicit sic per sulphur etiam rubificatur Luna, sed illius rubificatio est difficilis & laboriosa immense, et tamen non resultat eius citrinatio fulgens immo fusca & liuens terreatate motifera &c. Ex quibus iam dictis nos aestimamus cum ratione, quod cum lapis philosophorum super æs et ferrum liquefacta proiectus fuerit, commiscebitur in momento cum omnibus & solis partibus argenti uiui existentis in eis, & unitur cum eis cum sint eiusdem naturæ, & perficit eas in aurum purissimum: & omnes partes sulphuris extrinseci separabuntur seorsum, quia non sunt de natura sua. Et hæc est intentio Geberis capitulo de differentiis perfectionis, differentia prima quamuis uideatur aliter dicere capitulo de præparatione corporum in generali, scilicet Saturni & Iouis. Argentum enim uiuum semper absque uiolentia & labore commiscetur cū eo quod suæ naturæ est: alterū uero respuit & seorsum relinquit. Similiter dicimus in stanno, & plumbo, & in argento, quamuis in argento sint modice partes

INSTANTIA DE AERE ET FERRO.

sulphuris extrinseci. Sed cum super argentum uiuum proij-
citur hic lapis qui cum eo, tam secundum totum quam secun-
dum omnes partes sunt unius naturæ & substantiæ, ideo to-
tum perficiur in aurum. Videmus enim gratia exempli in
coagulatione lactis, quia coagulum coagulat solum partes
ibi similes existentes in lacte. Alias uero dissimiles respuit &
seorsum relinquit, & ista substantia casealis in lacte consi-
stens se habet ut principium materiale & passiuum. Coagu-
lum uero sicut principium formale actiuum, quamuis sint
eiusdem materiæ & substantiæ, ac naturæ. Quod autem
talis adustio sit in solo sulphure ferri & æris: & non in eo-
rum argento uiuo satis experimento patet, quia cum aduri-
mus siue coagulamus argentum uiuum cum sulphure, &
facimus ex eis sublimationem uzifur post magisterium subli-
mationis alteram separamus substantiam argenti uiui ab uzi-
fur puram & mundam, ut prius & magis. quod patet,
quia nulla adustio facta fuit in isto argento uiuo, sed in so-
lo sulphure, ergo eodem modo in ferro & ære est existiman-
dum & sic patet solutio ad dubium. Et sic est finis istius au-
reæ quæstionis, ex Bono Ferrariensi extractæ per Ianu The-
rapum Lacinium Calabrum Minoritam theologorum mini-
mum: & nunc primo per ipsum ad cõmunem studiosorum
foelicitatem editæ in lucem.

Accessit, & huic quæstioni epistola quædam ipsius Boni ad
quendam suum familiarem, super hoc negotio, quæ qui-
dem quia conformis est suæ doctrinæ, & præsertim in
capitulo primo: ubi loquitur de materia lapidis, iccirco
huic operi illam inferere non dubitauimus.

SEQUITVR NVNC EPISTOLA BONI

Ferrariensis egregij atque eximij in medicina &
in hac arte doctoris ad quendam
ipsius familiarem.

INSTANTISSIME N. fratrum opti-
me magna cum deuotione et fiducia uestris
literis & precibus me rogastis, ut uobis scri-
berem quæ sit materia super quam philoso-
phi alchimiâ inquirendo laborauerunt, ut
uenerabilem eorum lapidem cum magna industria sibi com-
pararent. Quapropter nullus in hac re ueritatem dicere pos-
set nec cum ueritate alios informare qui ipsam materiam non
prius nouit, nec iudicat de re nisi qui uere eam cognoscit,
Ideo si nondum sim super ueritate: non possum uestram re-
spondendo adimplere petitionem: ueruntamen quia ratione
in hac arte potius quam formæ semper uolui adherere, post-
quam hæc omnia cum maxima difficultate & labore incepti
percipere, & in multos errores incidi nauigando & transeun-
do. Referam nunc uobis super qua materia sim firmatus se-
cundum quod existimo & opinor, uestri desiderium adimplen-
do, rationibus satis ueridicis approbando, quod dicam. non
enim sufficit dicere quia ita est, nisi ostendatur propter quid.
Et quæcunque generaliter secundum rationem dixi in quæstio-
ne prolixa quæ dicitur pretiosa margarita nouella in inuesti-
tione artis istius, & in tractatu contra illos qui in materia
indebita operantur quæ nomini fratris Anselmi monachi con-
scripsi, Nunc uestri amore motus, aperiam in speciali &
particulari uobis ut percipiatis intensionem Hermetis, Geberis,
& aliorum philosophorum & naturæ, per quod patebit uo-

bis, si in hac arte aliquid intelligam uel ignorem. inuocato
igitur nomine excelsi & altissimi Creatoris & misericordis,
ac Iesu Christi filij sui & gubernatoris nostri à quo digne pe-
tentibus beneficium omne confertur, incipio absque ænigma-
te dicere uobis & rationabiliter demonstrando explicare mu-
nus quod de hac materia quæsiuistis. Quod quidem nisi in-
telligenti et intelligere honeste uolenti sub anathematis pœ-
na narrare uolui sicut præcepit Hermes. De modo autem
operis in materia hac, ut informem, quamuis operi ad præ-
sens me congrue dare non possim, sicut alias consueui per
quosdā exteriores defectus omnia silebo, hoc enim uidetur ar-
chanum totius mundi, sicut dicunt philosophi & gloria inæ-
stimabilis. Quæsiuistis autem de causa materiali quæ non est
modicum munus introeuntibus artem istam, hæc enim est
quam antiqui philosophi quæsiuerūt prius ut in aliarum cau-
sarum uenirēt cognitionem sine cuius cognitione uacui erant
ab aliarum cognitione. Et similiter per consequens ab hac ar-
te & opere. Quod igitur uobis pollicitus sum accipite modo.

SCITO TE in primis quod arsenicum siue auripig-
mentum est compositum à natura ex sulphure & argento
uiuo in proprijs mineris sicut pluribus rationibus uobis osten-
dam quasi narratiue per signa sumpta à sensu, in subliman-
do enim arsenicum sæpe accidit quod egreditur & ascendit
cum sublimatione argentum uiuum in granis uiuis oculatis
& distinctis adinuicem in modum granorum milij ac si ar-
gentum uiuum uulgare solum in sublimatorijs positum sic
fuisset: & hoc apud expertos & facientes etiam realgar
est ratum & firmum. & est hoc argentum uiuum omnino
idem cum uulgari argento uiuo quod sic patet, quia nihil
miscetur cum argento uiuo uulgi, ipso remanente in natura

argenti uiui, nisi hoc, remanentibus omnibus proprietatibus
 & passionibus argenti uiui, & quod non potest contrahi de
 re in actu, nisi quod est in ipsa potentia. ideo concludimus
 quod in compositione arsenici est argentum uiuum, propter
 quod uidetur etiam quod ex vřifur extrahimus argentum
 uiuum, quod in eo est quamuis improprie & occulte. Item
 dicimus sulphur esse tincturam rubedinis proprie & per se:
 argentum uiuum autem tincturam albedinis, ut dicunt om-
 nes philosophi: sed si proyiciat arsenicum uel realgar, quod
 ex ipso fit super æs liquefactum, tingit æs tinctura albedinis si-
 mili albedine Lunæ, ergo albedo hæc uidetur albedo argenti
 uiui. Si enim tinctura hæc esset ratione sui sulphuris tinge-
 ret rubedine uel saltem nigredine per adurentem uirtutem
 & inflammabilem quam habet, & ideo omne metallū cum
 fuerit purgatum ostendit naturam argenti uiui coagulati po-
 tius quam sulphuris quantum est de se, quod est per ipsius
 gubernantiam & ipsius uirtutem existentem in manifesto &
 sulphuris in occulto, ita quod æs & aurum ostendunt, sul-
 phuris cum capitello calcis commixtionem facere per filtrum
 sue compilatorium, sicut ex arsenico cum capitello.

Quid sibi uelit hic ignoro, ideo aliquid in hoc loco defice-
 re existimo, uide tamen eum in capitulo de materia lapidis.

ET quia quorumcunque proprietates & passionες sunt
 diuersæ in specie, licet in genere communicent super diuer-
 sa, constat necessario sulphur uulgi in specie esse diuer-
 sum ab arsenico, sed in genere communicet. Quare igitur
 sic est quod non possumus imitari naturam in gene-
 ratione arsenici, quamuis principia generationis similia ha-
 bemus, quia deficit nobis idem sulphur, aut ad minus di-
 gestionem quam tale facit natura, ignoramus omnino, ideo

uidetur incōueniens ut operationē philosophorū alchimicā in
eis impedere debeat, si debemus uere sequi naturā, iō sicut
natura in mineris metallorū generauit arsenicū ex quo facit
metalla sic miserta arti generauit arsenicum extra mineras
metallorum quod ulterius non transmutat, ut arsenicum ac
cipiat ipsum & transmutet ipsum. sic ut sequatur naturam
in hoc, quod si natura hoc non fecisset ars alchimie esset om
nino uana, Habet enim sulphur uulgi cum arsenico quādam
naturam cōmunem, ut diximus. similiter omne sulphur aut
quodlibet aliud sulphuris naturam habens, habet proprietatē
congelandi argentum uiuum, & quandoque rubificandi,
quandoque non.

A M P L I V S quia sicut accidit in quibusdam sublima
tionibus arsenici, secundum quod egreditur uobis argentum
uiuum in granis diuisum & occultatum quod est idem cum
argento uiuo uulgi ut supra diximus. Sic ingeniati sunt phi
losophi subtilissimo ingenio & profundissimo cum operatione
mirabili & occulta per digestionem congruam extrahere
idem argentū uiuum quod cum ipso coaguletur, sicut aurū
liquefactum cum seipso solo coagulatur ab intrinseco suo. Et
in hoc tota intentio philosophorum esse uidetur, propter quod
dixit Geber capitulo de principiis naturæ. Tria esse principia
scilicet argentum uiuum, sulphur & suum compar scilicet ar
senicum uolēs insinuare quod duo sunt principia naturæ pro
pria scilicet sulphur & argentum uiuum, & quod arsenicū
habet naturas & proprietates illorum commixte, & quod
ipsum obtinens uices & uicariatum illorum est principium
naturæ per illorum potentias & uirtutes. Et dicit in eodem
quod spiritus foetens, & aqua uiua sunt principia naturæ,
quam & aquam siccam concedimus nominari secundum an

tiq̃uorum opinionem . Et dicit in eodem, quòd non est trans-
itus de mollicie argenti uiui ad duritiem metallorum, nisi
per aliquid in quo media dispositio saluetur . Cum ergo non
reperiatur in mineris metallorum talis dispositio media, non
est argentum uiuum in sui natura, nec sulphur principia na-
turæ, nisi prout sunt in quadam natura tertia redacta &c.

H A E C autem tertia natura uidetur esse quæ dicta est.
Vnde dicit ipse capitulo de ceratione. Quod humiditas cera-
tina non reperitur propinque in aliquibus sicut in sulphure et
arsenico, propinquius autem in argento uiuo . Et capitulo de
coagulatione Mercurij ponit quòd ex ipsis corporibus metalli-
cis cum suo sulphure uel arsenico preparato hæc medicina eli-
citur . Et ex solis similiter sulphure & arsenico preparatis .
Et ex solis similiter corporibus elicitur . Ex solo uero argen-
to uiuo facilius & propinquius &c. Et uult dicere quòd in
illo argento uiuo, a sulphure & arsenico extracto est ista me-
dicina in propinquiori potentia quàm in ipso sulphure & ar-
senico dum maneat in natura sulphuris, & arsenici. Et quia
in isto argento uiuo, sunt corpora in potentia scilicet corpo-
ra solaria, quia nullum metallorum submergitur in Mercu-
rio nisi sol . Et ideo patet ueritas uerbi Geberis scilicet quòd
ista medicina extrahitur, tam de ipsis corporibus quàm de
argento uiuo, & quàm de sulphuris & arsenico .

N O T A super hæc uerba Boni uidelicet . Hæc autem
tertia natura uidetur eē quæ dicta est etc. Quia si reperitur
aliquid aliud in natura mineralium, in quo magis propin-
que saluetur hæc natura media, quàm in suo arsenico . Et q̃
talis natura tertia siue media magis sit purgata, mundata
atque decocta illa erit materia magis propinqua ad lapidem
philosophorum construendum. Et hanc materiam ipsemet Bo

nus indictis suis multoties insinuauit . tua nunc intersit hoc
excogitare & quærere &c.

R V R S V S. dicimus quòd natura & ars nunquam in
suis operationibus utuntur super sulphura pura quia frustra
fit per plura quod fieri potest per pauciora . Si ergo sulphur
& argentum uiuum sunt principia naturæ sufficientia in ge-
neratione metallorum secundum omnes naturales philosophos
& alchimistas , ergo arsenicum erit superfluum inquantum
sulphur est uel habet sulphuris naturam , quia duo agentia
similia non debent contrariari simul ad eandem materiam
informandam . Cum ergo arsenicum secundum Geber &
alios alchimistas sit principium tertium naturæ in generatio-
ne metallorum , ergo non erit superfluum necessario , quia
ergo repertum est re uera arsenicum esse compositum ex argento
uiuo , tanquam ex materia & sulphure tanquam agente ut su-
pra probatum est , ergo arsenicum similiter est principium
naturæ in generatione metallorum sufficiens , quia dictum
est , uirtutem & potentiam habet illorum duorum , cum sit
ex eis , & quia ex duobus actu existentibus non potest fieri
tertium , ut dicitur septimo metaphysicæ , ideo proprie &
per se loquendo non potest arsenicum dici sulphur nec argentum
uiuum , & sic patet quòd sunt duo principia naturæ , scilicet
quæ dicta sunt . sulphur ergo uulgi cum non sit de intentio-
ne naturæ , ergo neque artis , ergo naturæ principium non est .
Postquam ergo sic est quòd oportet mineras metallorum esse
compositas ex sulphure & argento uiuo secundum modum
quem diximus & sicut probauimus in quæstione nostra pro-
xima de inuestigatione huius artis .

In subtili statera omnia & singula quæ sequuntur pon-
dera .

IDEO ne uos præsumatis & errabundus temerarie
 credatis quædam alia composita, ex prædictis principijs esse
 principia artis sicut est magnesia, marchasita, tutia & anti-
 monium & si qua sunt alia dicimus quòd ipsa non sunt prin-
 cipia naturæ, ergo nec artis si ars uere debet imitari naturā.
 Et ratio est quia natura à principio generationis metallorū
 utitur sulphure agente sicut agente proprio usque ad finem
 generationis, & perfectionis quæ perfectio est in solo auro
 & separatur in fine sulphur sicut in omni actione naturali
 agens separatur à materia cum informatione materiæ quia
 sulphur in generatione non subiicitur per materia. Cum er-
 go in sublimatione marchasitæ primo sulphur separemus per
 ignem lentum manente suo argento uiuo mortificato in fun-
 do quod argentum uiuum postea cum ignitione alludel subli-
 mamus, sicut docet Geber capitulo de sublimatione marchasi-
 tæ quod sulphur est denigrans inficiens & comburens. Ergo
 marchasita non uidetur illud in quo operatio alchimica sit
 imponenda, separatur autem agens à materia absque infor-
 matione materiæ. In arsenico autem non possumus ingenio
 aliquo separare sulphur nisi in confectione & complemento
 quantumcunque dealbemus ipsum ante expoliationem sui sul-
 phuris. Similiter suum argentum uiuum sublimatum non
 liquefit liquefactione metallica fixa sicut nec argentum uiuū
 uulgi sublimatum propter earum similitudinem in natura.
 Similiter non reperitur in mineris auri nec aliorum metallo-
 rum aliquid quod sit marchasita uel obtinēs naturas & pro-
 prietates eius ex quo natura generet aurū uel metallum ali-
 quod. sulphur etiam suum est ualde diuersum à sulphure ar-
 senici & minerarum metallorum. Est etiam alia magna di-
 uersitas quia sicut arsenicum ostendit naturam sulphuris in

manifesto sic marchasita ostendit naturam argēti uiui in ma-
nifesto suum album siue rubeum, in occulto autem econuer-
so. Et ratio est quia quamuis elementa ex quibus componun-
tur sint similia in generatione, tamen diuersitas formarum
facit illa elementa diuersimode passibilia & diuersimode ter-
minari propter diuersum finem quia eadem materia diuersi-
mode digesta diuersimode informatur: sicut satis patet in ge-
neratione diuersorum membrorum ex eadem materia pro-
pter quod non est mirandum si eorum quæ sunt composita
ex sulphure & argento uiuo, quædam exprimunt naturam
sulphuris in manifesto & quædam naturam argenti uiui, &
quædam naturam utriusque secundum maius & minus &
quædam liquefactionem & quædam non & quædam fixio-
nem & quædam nō cum diuersis coloribus. Si igitur ita est
de marchasita in comparatione ad arsenicum. Ergo, de ma-
gnesia & tutia concludimus idem. Et quia rectum, non nisi
errore discernitur, ut dicitur in turba philosophorum. Ideo
pluries & in pluribus rebus errando et iterum erran-

do peruenimus per dei gratiam ad hoc, quod
credimus esse rectum. Et quia rectum

est iudex sui et obliqui ut dicitur

tertio de anima. Ideo ar-

senicum est iudex

sui & alio

rum.

Et hoc suffi-

ciat ad præsens.

COLLECTANEA LACINII EX AR

naldo de villa Nova quæ practicae compositio
nem lapidis philosophorum continent
& exquisite docent.

OSTEA QUAM dictum est de me-
tallorum principiis & eorum generatione,
tam in generali quam in speciali, nunc de
lapidis compositione, tam Theorica quam
practica, & praesupposita Theorica, per

ea quæ iam dicta sunt, in practica principaliter consistit in-
tentio nostra. Nam in ijs siquidem, sicut & in cæteris scien-
tijs, experientia practicae ueritatem Theoricae habet roborare,
re, nihilominus uero sapientiae, & scientiae est, res per cau-
sas intueri, quoniam experientia fallax est cuius notitia,
non praecessit, philosophantibus enim inest fixa meditatio, ut
ante operis inceptionem, quid fieri debeat pensitetur. Error
nanque maximus esset, ad opus accedere sine iudicio menta-
lis practicae, quam Theorica ipsa in anima operatur, studē-
dum ergo prius, antequam ad manuum labores accedas,
nam opus sequitur naturam & non uiceuersa. Quisquis igitur
in rebus conatur quicquam efficere, animam disponat
ad intelligendum, postea manus ad operandum emittat.

Quamobrem, quia Arnaldus de Villa Nova in suo Rosario
philosophorum, satis practicae tractat de lapide philosophorū,
ideo ipsius dicta nunc commemorabo ea colligēdo secundum
hunc ordinem capitulorum.

I. Cap. QVO'D unus est lapis philosophorum, quia
una est essentia & unus modus agendi tam
in albo quàm in rubeo, licet in rubea me-
dicina sit additamentum citrinantis colo-
ris, per hoc tamen medicina non muta-
tur in substantia.

II. Cap. QVAERITVR ex quibus extrahitur la-
pis philosophorum. Nota responsionem.

III. Cap. QVO'D difficillimum est opus nostrum, tan-
tum in prima metallorum materia inue-
nire.

IIII. Cap. QVO'D primum opus physicum est dissolue-
re lapidem in suum Mercurium ut in pri-
mam redigatur materiam, quæ quidem
prima materia in metallis est argentum
uiuum cum ipsum sit elemētum omnium
ductibilem, unde dicit philosophus indi-
ges quòd in solutione et sublimatione duo-
rum luminarium primo labores, quia pri-
mus gradus operationis est, ut fiat argen-
tum uiuum de ipsis, unde dicunt philoso-
phi. Nisi corpora fiant non corporea, id est
non corporalia seu spiritualia, nil opera-
mini, corpora enim soluta in naturam
spirituum sunt redacta, licet magis sunt
fixa quàm spiritus, licet soluantur cū eo.
Nam solutio corporis fit per naturam spi-
ritus & congelatio spiritus est cum solu-
tione corporis. Et tunc commiscetur cor-
pora cum spiritibus uel corpus cum spiri-
tu, Cum

tu. Cum ad unam primam naturam sunt redacta.

V. Cap. DE inuestigatione modorum operationis lapidis physici in cōclusionē, nota quod quatuor sunt modi principales quibus regitur lapis physicus scilicet, soluere, abluere, reducere, & figere: Soluere est grossum subtiliare & in simplum redigere, abluere obscurum in lucidum, reducere humidum in siccum: figere uolatiuum super corpus suum, & fit resoluendo & coagulando &c.

VI. Cap. DE solutione lapidis & eius inhumatione & est primum regimē eius, ibi nota istam conclusionem, quod lapis debet solui per Mercurium purgatum & reductum & post inhumari: & hoc ideo fit ut sulphur & Mercuriū habeamus de illa materia de qua aurum & argentum efficiēbatur subtus terram, ut ex ipsis &c.

VII. Cap. DE secundo regimine quod est abluere, scilicet nigrum, corruptum, foetidum, ut sit lucidum ualde & clarum & à sordibus uacuum. Quare oportet lapidem diuidere per quatuor elementa, & unūquodq; elementum lauare. Aqua separatur per distillationem in balneo Mariæ, aer per distillationem per cineres et similiter ignis, terra in fundo residet &c.

IT NANQVE Arnaldus de villa
 Noua uerum quòd omnia liquabilia sunt
 naturaliter operata ex argento uiuo &
 sulphuris substantia eo quòd proprium est
 argenti uiui, ex calore siue uapore sulphu-
 ris coagulari: quoniam omne siccum ebibit naturaliter suū
 humidum: uapore ergo sulphuris argentum uiuum coagula-
 tum ex sua substantia terrea subtili aerea & digesta actione
 caloris in sui commixtione prima sibi unita post eleuata deco-
 cta & digesta donec habeat uim sulphuream coagulandi ar-
 gentum. Argentum uero uiuum in sua prima radice est cō-
 positum ex terra alba nimium subtili sulphurea cum aqua
 clara fortiter admixta donec fiat substantia una, non quie-
 scens in superficie plana. Est enim homogeneous in natura,
 quoniam aut remanet totum in igne fixum aut totum ex eo
 uolat in fenum cum sit incombustibile & aereum & hoc
 est signum perfectionis. Et ideo cum postea in terra sul-
 phurea decurrit calefactum superius ascendit, quoniam de
 natura sua est ut per calorem sublimetur. Veruntamen con-
 tinua sublimatione nimium depuratur decoquitur & inspif-
 satur, ac in sulphur album & rubeum gradatim congela-
 tur, quod quidem sulphur dissoluitur multotiens & postea
 congelatur per argentum uiuū illius sublimatū caloris actio-
 ne in tantum, donec uix in millibus annorum successiue, ope-
 re naturæ in metallum congelatur perfectum. Et hoc qui-
 dem in uasis mineralibus seu artificialibus ipsa natura mediā-
 te operatur metalla in paruo temporis spatio. in istis ergo ope-
 ribus naturam imitare, quicumque uelis ad imperfectorum
 perfectionem perficere medicinam.

CONSEQUENTER dicitur quod argentum uiuum est materia & elementum omnium liquabilium, quoniam omnia liquabilia cum liquantur in arg. ui. conuertuntur, & ipsum admiscetur ipsis quia est de substantia eorum, licet illa corpora differant in compositione sua ab argento uiuo eo modo quo ipsum fuerit purum uel impurum a sulphure immundo sibi extraneo, sic enim argentum uiuum coagulatur ex ui sulphuris non urentis. Nam ut dicit philosophus sulphur album non adurens congelat Mercurium, bonam Lunam, & illud est res optima quam possunt recipere, qui alchimiam operantur, & conuertant illud in argentum bonum. Si uero sulphur purum mundum & optimum fuerit, cum rubore clarum et fuerit in eo uis igneitis, non adurentis, simpliciter erit res optima, quam recipere possunt alchimistae ut ex eo faciant Solem. cum hoc conuertunt Mercurium in Solem. Si enim fuerit argentum uiuum bonae substantiae & sulphur non purum adurens conuertit ipsum arg. ui. in aes. Argentum etiam uiuum si fuerit porosum immundum terreum & sulphur non mundum fiet ex eo ferrum. Stannum uero uidetur habere bonum arg. ui. & purum. sulphur autem malum & non bene mixtum. Plumbum uero grossum argentum uiuum & malum & ponderosum et luteum. sulphur autem malum & mali saporis & foetidi ac uirtutis debilis. unde non bene coagulatur. haec de uerbo ad uerbum sunt uerba Aristotelis in libro meteororum, cui credendum.

CONSEQUENTER tertio in oratione dicendum quod sulphur extraneum siue uulgi est causa imperfectionis metallorum. Pro quo dicendum quod duplex reperitur sulphur in quolibet metallo praeterquam in auro scilicet extrinsecum

COLLECTANEA ARNALDI

comburens & intrinsecum non comburens, quod est de substantiali compositione argenti uiui. Ideo illud extrinsecum est separabile ab eis scilicet calcinatione ignis tollitur uel deletur à corporibus, intrinsecum autem nullo modo tollitur, quia ipsum est in profunditate arg. ui. inclusum & est suæ naturæ, ideo argentum uiuum ipsum tenet & à combustione defendit. Alterum uero quod non est suæ naturæ respuit, et igni exponit qui ipsum inficit et cōburit. quod hēat sulphur in se duas causas corruptionis puta inflamabilem substantiam & terream fœculentiam, quia per primam naturam stare in igne non potest, quia comburit semper uel comburitur, aut nigredinem in omni tempore præstat per alteram neque fusionem habet, neque ingressionem, quoniam si fixum fuerit prohibet fusionem & ipsum nūquam figitur nisi prius calcinetur. quando uero calcinetur nullo modo funditur, quoniam in terrenam substantiam redigitur. Etiam quòd illud sulphur quod dicitur extrinsecum quocunque mō præparetur per artificium semper comburit & comburitur & nigredinē in omni opere præstat, ideo dicit Auicē. q̄ in magisterio nostro non intrat quoniam non est de argento uiuo uel de arg. ui. substantia uel de perfectione eius cum ipsum semper inficiat, denigret & corrumpat. Et ipsum est causa corruptionis ideo est quòd quædam corpora magis quædam minus comburuntur per examinationem ignis ut illa quæ pluris sulphuris sunt quantitatē cōtinentia magis, quæ uero minus, minus. Relinquitur ergo argentū uiuum corporum esse perfectiuum et adustionis saluatiuum, eo quòd corporis illa minus comburuntur quæ plus de sua natura participant & possident, unde patet quòd multa quantitas arg. ui. est causa perfectionis. Et multa sulphureitas est causa corruptionis. Ipsum etiam argē

tum uiuum sicut est adustionis saluatiuum sic est fusionis effectum cum figitur ipsum etiam argentum uiuum est tinctura rubedinis, uberrimæ refectionis, fulgidi splendoris & non recedit à commixto donec est. & est amicabile & metallicum placabile, ac medium coniungendi tincturas, quoniam permiscetur per minima cum ipsis, & etiam in profundo eis naturaliter adhæret quia est de ipsorum natura. Primum autem arg. ui. arg. ui. magis adhæret, & eidem magis amicitur. Post illud uero auro, post argento, ideo ex hoc relinquitur ipsa duo magis participare suam naturam, ideo cum eis miscetur faciliter, cum non submergatur aliquid in eo nisi Sol. Alia uero corpora non hēnt tantam conformitatem ad ipsum, quoniam habēt in se sulphur extraneum, terreum, immundum, foetidum & ideo & ipsa minus puram participant naturam, quoniam sunt corrupta, foetida, adustibilia. Ex prædictis hoc itaque secretum elicias, quoniam Merc. in se recipit, quod suæ naturæ fuerit & alienum respuit eo quòd sua natura magis gaudet quàm extranea.

EX hoc enim manifeste relucet corpora maioris esse perfectionis, quæ plus Merc. sunt continentia, & quæ minus minoris, laudemus ergo omnium opificem Deum gloriosum & benedictum Creatorem optimum & altissimum, qui ex uili creauit preciosum &c. Manifestum est igitur quòd arg. ui. continet in se sulphur suum bonum, quo coagulatur in aurum & argentum, sed diuersum digestionis modum. Nam secundum philosophum: arg. ui. si fuerit album purum coagulabit illud uis sulphuris albi non urentis in argentum. Si uero sulphur fuerit optimum cum rubore clarum & fuerit in eo uis igneitatatis similiter non urentis erit res optima ad aurum ut ex eo fiat elixir ad aurum. Nota quòd sulphur

COLLECTANEA ARNALDI

album & rubeum habetur ex una metallorum materia ad plenum depurata, modo tamen diuerso decocta seu digesta, idcirco dicit philosophus quod omni argento inest sulphur album sicut omni auro inest sulphur rubeum sed tale sulphur non reperitur super terram, ut dicit, Auicen. Nisi quod in istis duobus consistit, ideo illa duo corpora subtiliter præparamus, ut sulphur rubeum & argentum uiuum habeamus de illa materia super terram de qua aurum & argentum efficiebatur sub terra, ipsa nanque corpora lucentia sunt, quibus insunt radij tingentes cætera corpora albedine & rubedine uera secundum quod ipsa fuerunt præparata. Aurum itaque cum sit pretiosius omnibus metallis est tinctura rubedinis tingens & transformans omne corpus. Argentum uero est tinctura albedinis perfecta albatione tingens corpora cætera. Cum illis nanque corporibus, scilicet Sole & Luna miscetur Merc. & figitur per ipsa maximo ingenio.

Quod unus sit lapis philosophorum.

CAP. I.

ARNALDVS DE VILLA NOVA,

a Ait quod unus est lapis philosophorum & una medicina cui nil extranei additur nec diminuitur, nisi quod superflua remouentur. Omne enim sulphur uulgi argui, est extraneum: eo quod sui ipsius est destructiuum, uel corruptiuum, econtra uero est quod non est sibi extraneum, in quod habet ipsum conuerti per magisterium nostrum: scilicet in aurum & argentum, nihil igitur conuenientius est ei nisi quod propinquius ex sui natura. Nolite ergo introducere, nec puluerem, nec aquam, nec ullam rem alienæ

naturæ, quia non intrat in eum uel eius compositionem quod non sit ortum ab eo, quoniam si aliqua extranea sibi apponatur statim corrumpitur & non fit ex eo quod fieri quæritur. Ex rebus ergo corporalibus maxime conuenientibus in natura necessariū est medicinā colligere, unde oportet quod medicina illis in natura conueniat & illis in profundo maxime adhæreat, atque diminutum quodcunque perfecte compleat, & etiam quod Mercurio per minima misceatur ante illius fugam. Sed nullum corpus in sua natura manēs ipsum coagulat, nec firmiter adhæret, nec etiam ipse Merc. per se medetur infirmis corporibus, quoniam in examinatione separatur ab eis, nam grossa simplicibus & simplicia grossis minus bene conueniunt. Subtilioris ergo substantiæ & liquidioris fusionis necesse est illam medicinam esse quā ipsa corpora, ac maioris fixationis ac retentionis quā argentum uiuum in sua natura. Simile dicit Geber in sua summa cap. de modis coagulandi Mercurium.

Ex quibus extrahitur lapis physicus.

CAP. II.

VAERITVR non immerito. Ex quibus rebus extrahitur lapis noster physicus, seu hæc nostra medicina. Respondētes dicimus q̄ in duobus est et ex illis elicitur, est autem tam in corporibus quā in ar. ui. secundum naturā. cū unius sint reperta naturæ. Sed in corporibus quidem difficilius, in ipso autem arg. ui. propinquius non autem perfectius, & illud, ideo quia non est corpus dignius sole aut purius, aut eius umbra, id est, luna, sine quibus nullum arg. ui. generatur tingens, qui uero absque isto, ar-

COLLECTANEA ARNALDI

gentum uiuum tingere nititur cæcus procedit ad practicam: nam aurum aureum, argentum argenteum tribuit colorē. Qui ergo argentum uiuum cum Sole & Luna tingere nouit. uenit ad arcanum quod dicitur sulphur album, quod cū rubeum efficitur erit sulphur rubeum optimum ad aurum. Ab istis ergo corporibus extrahitur sulphur nimum album, & rubeum cū in ipsis sit purissima sulphuris substantia ingenio naturæ summæ depurata, quod secundum Albertum certius est & subtilius, quia in depuratione ipsius ars debilior est natura & sequitur eam cum magno labore. Pater enim est sol, mater uero Luna, quia ex illis corporibus cum suo sulphure uel arsenico præparatis nostra elicitur medicina: ex corporibus similiter alijs elici potest medicina, ex solo autem arg. ui. propinquius faciliusq; inuenitur cū ipsum sit pater illorum luminarium & radix omnium liquabilium. Ab ipso siquidem omnia fiunt, & ideo in ipsum omnia resoluntur, quoniam natura naturam complectitur propriam amabiliusq; gaudet cum ea magis quàm cum extranea. in ipso enim est facilitas extractionis illius subtilis substantiæ etc. Relinquitur ergo medicinā nostram esse purissimam & subtilissimam substantiam quæ ex arg. ui. materia originē suam ducit, & creata est, non est materia argentum uiuum in sua natura, nec in tota sui substantia sed pars illius: non autem quæ est nunc cum lapis noster factus est simpliciter est argen. ui. sed fuit pars eius quoniam ipsum illuminat & ab adustione conseruat, quod causa perfectionis est. Consulo autem quod non opereris nisi cum Merc. & Sole ad Solem, & cum Merc. & Luna ad Lunam.

Quòd impossibile est lapidem perfici ex sola metallorum substantia siue materia.

CAP. III.

IMPOSSIBILE est lapidem nostrum perfici ex sola metallorum materia, quia si in sola prima naturæ materia, opus nostrum uellemus incipere, esset longissimum & incomplebile, etiam magnæ & infinitæ requirentur expensæ ad hoc perficiendum, & cum demum per difficillimum magisterium lapis esset factus de natura metallorum, tamen opus philosophicum nondum est inceptum, quippe quia est necessarium quòd lapis philosophorum possit elici de natura duorum corporum, antequam sit elixir completum. Quoniam est necessarium quòd illud quod est elixir magis sit depuratum & digestum, quàm aurum & argentum, eo quòd ipsum elixir debet conuertere omnia à perfectione diminuta corpora in aurum uel argentum, quod ipsa minime perficere possunt, quoniam si de perfectione sua alteri darèt, ipsa imperfecta existerent, eo quòd non possunt tingere nisi quantum se extendunt. Et ad hoc, ut fiet operatio in opere nostro ut melioretur eius tinctura in eo plus quàm in sua natura oportet ut fiat elixir iuxta sapientum allegoriam compositum ex speciebus limpidis condimentum, medicina & purgamentum, omnium corporum purgandorum, & transformādorū in solificum & lunificum uerum. Sed moderni operantes finem turbant operis, tunc cum incipitur opus, quia cum tantum laborauerunt, quòd cum opus eorū sit de prima materia & natura metallorum credunt compleuisse elixir perfectum, sed quando faciunt proiectionem nihil inueniunt ibi, quia operari desistunt ubi incipere debuissent.

P V S enim primum physicum uel philosophorum
 secundum eundem Arnaldum, est dissolvere lapidē
 in suum mercurium, ut in primam redigatur ma-
 teriam, unde philosophus in quarto meteororum. Sciant ar-
 tifices alchimie species rerum transmutari non posse, quod
 quidem simpliciter uerum est, nisi species reducantur: ut
 postea subdit, in primam materiam, quæ quidem materia
 prima in metallis est argentū ui. cum ipsum sit elementum
 omnium ductibilem, tunc enim in aliam formam quā
 prius erant bene permutantur non quidem species sed indiui-
 dua specierum, quoniam ipsa indiuidua actionibus sensibili-
 bus sunt subiecta eo quod in se sunt corruptibilia. Species ue-
 ro cum sint uniuersalia uel uniuersales actionibus sensibilibus
 non sunt subiectæ, ideo in se non sunt corruptibiles, species
 igitur argenti quæ est argenteitas non mutatur in speciem
 auri, quæ est aureitas, nec econuerso quia species nature per-
 mutari non possunt, sed indiuidua specierum bene possunt,
 quando in primam materiam rediguntur, quia cum forma
 illius indiuidui fuerit corrupta uel illius & in primam mate-
 riam resoluta bene permutatur & introducatur alia forma,
 quia corruptio unius ē generatio alterius. n. nulla materia po-
 test ita destrui quin sub aliqua maneat forma &c. Ad propo-
 situm dicit philosophus indiges tu quod in solutione & subli-
 matione duorum luminarium primo labores, quia primus
 gradus operationis est ut fiat argentum uiuum de ipsis. Cum
 non fiat transitus de extremo in extremum nisi per medium,
 extrema autem nostri lapidis in primo latere est argentum ui-
 uum, in secundo uero est elixir completum: media uero isto

rū aliqua alijs magis depurata digesta seu decocta quæ sunt meliora &c.

PRIMVS gradus operationis est ut fiat arg. vi. de ip= sis: unde dicunt philosophi. Nisi corpora fiant non corporea, id est, incorporabilia uel econuerso nihil operamini. Ve= rum igitur principium nostri operis est solutio nostri corporis, quia corpora soluta in naturam spirituum sunt redacta, & etiam quia magis sunt fixa quàm spiritus, quamuis soluan= tur cum eo. Nam solutio corporis fit cum congelatione spiri= tus & congelatio spiritus est cum solutione corporis, tunc enim miscetur corpus cum spiritibus uel spiritu & fit unum corpus cum eis uel eo, & nunquam separatur, sicut nec aqua mixta cum aqua, quoniam omnia tunc ad suam natu= ram homogeneam primam sunt redacta, prima uero homo= geneitas metallorum est argentum uiuū. Cum ergo in ipsam homogeneitatem soluuntur, coniunguntur & nunquam se= parantur, quoniam tunc utrunque agit in suum socium sibi similem.

De inuestigatione perfecta lapidis phisici.

C A P. V.

Anifestum est ergo operationem medicinæ esse o= m= perationem naturæ, ipsamq; medicinam esse ean= dem naturam, eo quòd ipsa medicina solum est composita ex natura. Certum quippe est omnem rem esse de eo in quod resoluitur ut gelu ex aqua in quam conuertitur. Sic omnis lapis noster resoluitur in argentum uiuum per ma= gisterium nostrum, ergo prius ipse fuit argentum uiuum. Modus autem conuertendi ipsum in arg. vi. est conuersio ele=

COLLECTANEA ARNALDI

mentorū , quæ de aptitudine sua sunt adinuicem conuersiua . Conuerte ergo elementa & quod quæris inuenies , quia nostra operatio non est nisi naturarum mutatio & eorum elementorum calidi cum frigido & humidi cum sicco amica bilis connexio . Veruntamen non conuertitur siccum in humidum , nisi prius fuerit factū humidum . i. aqua nec frigidū in calidum nisi prius fuerit humidum , id est , aer , nam transitus non fit de extremo ad extremum nisi per medium . elementa media sunt aer & aqua . Si ergo siccum conuertatur in frigidum , & frigidum in humidum , & humidum in calidum , & calidum in siccum tunc totum habebis magisteriū . Modi uero regiminis adinuicem conuertentis , sunt quatuor principales . Soluere , Abluere , Reducere , & Figere . Soluere grossum in simplum & subtiliare . Abluere obscurū in lucidum . Reducere humidum in siccum . Figere uolatiuum supra corpus suum . Item soluere fit diuidendo , corrumpēdo , & in materiam primam reducendo . Abluere fit distillando , inhumando , & calcinando . Reducere fit incerando , impinguando , sublimando . Figere fit desponsando , resoluendo , & congelando . Per primum mutatur natura interius . Per secundum exterius . Per tertium superius . Per quartum inferius &c. Soluetur ergo lapis cum Mercurio purgato optime à sua tereitate & humiditate per sublimationis modum & postea reducto . Cum quo conteratur bis & post inhumetur in balneo Mariæ ut dicetur infra .

Quomodo depuratur Mercurius & purgatur.

*Seje ac glize
notag. bene. i*

NGENIUM igitur ipsius terreæ substantiæ : superflue remotionis est ipsum semel uel bis sublimare à uitriolo et sale donec ipsius albissima suma

tur substantia. Cum uero albissima ascenderit proijce in fer-
uenti aqua donec redeat in arg. ui. post tolle ab eo aquam
& operare cum eo, quoniam non est bonum operari cum
ipso, nisi prius hoc modo purgetur, unde dicit Auic. primū
quoque facere incipere est quod sublimetur Merc. postea solue
eum ut redeat in primam materiam suam, & sublima to-
tum, tunc in hoc Merc. mundo mitte corpora munda, aqua
li lance librata. ueruntamen non miscebis corpus album cum
rubeo, nec rubeum cum albo, sed unumquodq; seorsum dis-
solues in partem, quoniam aqua alba est ad albificandum,
aqua rubea ad rubificandum. Non ergo misceas aquā unius
lapidis cum aqua alterius: aut cum alio lapide, quoniam ue-
hementer errares & excacaberis si secus feceris. Ab hinc uice
post uicem, contere & imbebe & coque in balneo Mariæ
post distilla per filtrum quousque transeat ipsum, collige ta-
men ad partem supereminens nigrum, quoniam illud est
oleum ac uerum dissolutionis signum, quia quod est solutum
peruenit ad sublimitatis finem, unde separatur ab inferiori-
bus ascendens sursum & petens altiora loca, ut corpus au-
reum. Custodi autem ipsum caute ne euolet in fenum, &
quod facis in albo facias in rubeo, quoniam hæc medicina in
essentia est una, & in modo agendi similiter una, est tamen
in rubea additamentum citrini coloris, quia sulphuris fixi
substantia mundissima efficitur. Differentia tamen est inter
solarem & lunarem medicinam eo quod hæc quidem illud
continet, illa uero non, quoniam indiget mundissimo sulphu-
re albo, sicut hæc indiget rubeo. Sufficiunt hæc duo corpo-
ra eo quod assimilantur quæsito uel illi quod quæris sed indi-
ges quod in solutione sublimatione & subtiliatione eorum la-
bores. Sunt enim fortia & indigēt præparatione longinqua

Et operatione continua, ut primo calcinentur Et postea solvantur quoniam cum calcinata fuerint facilius solvantur, eo quia calor ignis penetrans partes corporis facit aquam ingredi post ipsum, Et sic est magis solutionis susceptivum, veruntamen si calcinaueris corpus grossum, quod etiam dissolutivum est pone ad partem, Et quod remanet in filtrum accipias caute ipsum ne perdat in fumum Et pereat magisterium. Idcirco cum istud graue sit perficere Et difficile expedit corpora grossa soluere per aquam solum, id est, per argenti. sine calcinatione, quoniam istud est securius licet in operatione sit tardius. Esto ergo longanimis Et non festinanter extrahas tincturam, nec festinanter aut uelociter queras perficere, quia primus error in hac arte est festinatio, quia comburit omnia Et ad remotum perducit. Nam ignem si multum feceris, in principio mixtionis eius eueniet in tincturis detrimentum, quoniam comburantur medicinae per nimias caliditates: Vnde uersus.

Dissipa rem captam prius per partem satis aptam
 Leuiter extractam, sic massam contere factam
 Hæc non festine, sed temporis ordine siue
 Albumen urinae disponit membra ruinae

PATIENTER igitur sustine contere Et coque, reitera Et non tædeat te hoc ipsum reiterare, quia quæ imbibuntur per aquam mollificantur. Et quāto magis teres tanto magis mollificas Et quanto magis mollificas tanto magis partes grossas subtilias donec uniantur, Et ab inuicem non diuidantur, quoniam spiritus cum corpore tunc inspissantur Et omnia quæ impastantur dissoluuntur. Et impastatio fit cum nimia trituratione, Et assatione. Nam per contritionem Et incerationem, ac assationem diuiduntur partes ligatæ uisosi

ate aquæ, quæ uiscositas est in corporibus. Corpora uero soluta ad naturam spiritus sunt redacta et nunquam separantur sicut nec aqua mixta aquæ. Quippe quia natura letatur, quoniam sponsus cum sponsa copulatur. Quæ uero non dissoluuntur non habent partes subtiles, nisi mollifices, ideo charissime indiges quod indissolutione lapidis labores, scilicet partes suas puriores disgregans ab ipsis, ut grauioribus partibus abiectis opus cum leuioribus perficiatur.

De lapidis inhumatione.

CAP. VI.

APIDE itaque dissoluto accipe totum & pone super calorem temperatū, ut puta in balneo Mariæ ut putrescat & digeratur melius & contrahatur plenum matrimonium, per mensem philosophorum, id est, per triginta dies, quoniam adustio per inhumationem tollitur & decoctionem, coquas igitur complete ut ebulliant omnia simul, leui igne et in suam primam materiam redeant, & uere sint sicut argentum uiuum. Hoc autem ita habito soluitur auctoritas Arist. Sciant artifices etiam, quod quidem uerum est nisi prius ut subditur in suam primam reducatur materiam, tunc enim in aliam formam quam prius erant bene permutantur non quidem species sed individua specierum permutantur quoniam ipsa sunt corruptibilia & actionibus sensibilibus subiecta, materia. n. nullo modo potest destrui quin semper sub aliqua maneat forma. unde soluta prima in Merc. forma immediate introducetur noua forma, quæ quidem forma in colore est nigra in odore foetida in ta

COLLECTANEA ARNALDI

Et subtilis & discontinua. & hæc sunt signa perfecte dissolutionis, corporum, quia calor agens inhumidum primo inducit nigredinem, quæ quidē nigredo est caput corni sed est principium operis nostri, quod est dissolvere lapidem in Mercurium uel aquā Mercurij quod est primum regimen.

ITEM postquā lapis dissolutus est in balneo Mariæ post poterit distillari per filtrum quousque transeat ipsum. Collige tamen ad partem supereminentem nigredinem, quoniam illud est elementum ac uerum dissolutionis signum, ut dictū est, & signum quod solutum uenit ad subtilitatis finem, unde separatur ab inferioribus ascendens sursum & petit altiora loca sicut corpus album.

Recapitulatio primi regiminis.

ODO dicam breuiter totum solutionis modum, m sublima igitur primo Mercurium & demum soluas ipsum, cum terra tota & igne & pariter decoque, quousque redeant ad primam suam naturam, & hoc ideo fit ut sulphur & Mercurium habeamus, de illa materia de qua aurum & argentum efficiebātur infra seu subtus terram, quia si uerum sulphur fuit & argentū uiuum bene possumus ex ipsis aurum & argentum facere, qui autem habet hoc magisterium, habet thesaurum sempiternum, ad quod magisterium tria sunt quærenda puta subtile ingenium artificis, operatio manualis, & arbitrium libere potestatis quod quidem requirit diuitias sapientiam & libros, & ideo non est nisi pro diuitibus &c. Et tantum de primo regimine quod est lapidem dissolvere &c.

De

De secundo regimine quod est abluere.

CAP. VII.

ECVNDVM regimen lapidis est abluere, scilicet nigrum, corruptum, foetidum, ut sit lucidum ualde & clarum & à sordibus uacuum, quod quidem nullatenus fieri contingit sine elementorum diuisione & aquarum distillatione, & lapidis dissolutione, quia elementorum duo sunt sicca, scilicet lapidea, & duo humida, scilicet aquatica. Sicca sunt ignis & terra, aquatica sunt aer & aqua. Ignis ergo comedit seu consumit quod in exterioribus existit, quoniam deuastat sordes aquarum per distillationem, & subtiliat eas per aeris leuigationem, comminuit etiā grossitudinem lapidis per calcinationem & deuorat eorū sulphuris salsedinem. Et ideo lapis noster in quatuor elementa diuiditur, ut magis subtilietur & ut à sordibus depuretur magis & ut postea firmitus coniungatur. Sed nūquam fuit aliquid natum, nec crescens, nec animatum, nisi post putrefactionem & digestionem. Et ideo putrescunt, ut magis digesta melius separentur, quippe si putrefactum non fuerit, fundi non poterit nec soluetur & si solutum non fuerit ad nihilum redigetur.

Diuisio lapidis per quatuor elementa.

CCIPE ergo lapidem sic corruptum & deinde ipsum per quatuor elementa, per distillationem, per leuem ignem equaliter mensuratum & recipe suam aquam, deinde paulatim uigora ignem, donec totum

receperis aerem igne mixtum, quod uero remanet in fundo combustū est terra nigra sicca. Et scito quod distillatio aquæ habet fieri in balneo Mariæ eo quod subtiliores lapidis partes & sine calore ad naturam simplicis aqueitatis approximantes per eam distillantur, aer uero & ignis per cineres distillatur, eo quod per ipsos cum ignitione, contingit colores & grossiores terreas partes inferius detineri subtiliores uero sursum eleuari. Subtilior ergo fit separatio per aquam cum nō sustineat ignitionem quā per cineres elicitur cum ignitionem sustineant. Isto ergo modo diuides quatuor elementa eo quod oportet extrahi aquam ex sua substantia humida & non ex alia uel alijs, eo quod in eis est, maior tinctura, de terra uero non cures cuius sit substantiæ dummodo fuerit fixa. Terra desiccatur & figitur, aqua uero mundificatur & abluit. Aer uero & ignis tingunt, & fluere faciunt, ideo oportet quod sit aqua multa & aer multus: quoniam multitudo tincture tanta erit quanta multitudo aeris erit. Studeas ergo charissime in omnibus operibus tuis Merc. superare in commixtione, ut satis habeas de aere: & si ipsum solum perficere poteris pretiosissimæ perfectionis naturæ uincens indagator eris. Pretium uero ipsarū medicinarum huius artis expresse non excedit quinquaginta argenteos ex prima operatione computando, oportet tantum ipsam medicinam diutius assari super ignem & nutriri sicut nutritur puer in uberibus.

De ablutione aquæ.

¶ V M autem habueris elementa lapidis ut diximus diuisa ablue ea, scilicet aerem & aquam septies distillando. Ignem uero & terram fortiter

calcinando, aquam tamen & aerem separatim distilles quoniam aer est melior quam aqua, licet ipsa abluat, & dealbet terram, faciensque matrimonium tincturarum. Ac aer tingit terram & infundit animam & facit eam sensibilem. Vnde oportet quod aer & aqua sint à sordibus mundata, & ab adustione tuta, donec sumatur eorum tinctura, quoniam si comburantur, effectum priuantur, nisi postea in fimo perfecte coquantur. Idcirco inhumatio in fimo interposita inter distillationes multum iuuat ut ad perfectæ ablutionis signum, melius deueniatur, quod quidem signum est splendor & crystallina serenitas, absque fœcibus nisi forte albis. Fœces uero aquæ quas faciet in omni distillatione, uice post uicem ad partem separa, & repone cum terra nigra superius collocata. Aquam uero septies distillatam serua ad partem quoniam ipsa est Merc. sola enim faciens medicinam, & aqua uitæ abluens latonem. Et sicut fecisti de aqua alba. Ita facias de rubea aqua quoniam unum & eundem modum habent ablutionis & consimilem effectum, nisi quod aqua alba ad albandum ualeat, & aqua rubea ad rubificandum, non ergo misceas unam cum alia, quoniā errabis si secus facias ideo etc.

De ablutione aeris.

B hinc autem diuide aerem ab igne per distillationem scilicet per cineres quoniam quod distillatur est aer purissimus quod uero remanet in fundo est ignis siccus, considera ergo quæ dixi ut opereris lapidem humidum, ad aquam & terram solum. Et ut utaris lapide sicco, ad ignem & aerem tantum. Aer sane est oleum & tinctura & aurum & anima philosophorum, unguentum

quo totum perficitur magisterium . Intellige ergo quòd ignis cum aere distillatur, quia conueniunt in caliditate & non cū aqua, eo, quòd aqua refugit ignem, quia contrariantur aer ergo distillatur cum igne, quia ipse est aqua cocta & eius tinctura est ignis, quoniam ipse corpus est, & aer est spiritus ignem deferens . Si ergo miscueris, cum igne lapidē statim erit rubeus, & semper diligent se: quodcunque ergo uolueris rubificare, rubifica cum igne lapidem & erit rubeus semper .

Quomodo ab omni re extrahitur oleum .

ONE ergo super substantiam corporis cuius oleū
 p extrahere uolueris purissimi Merc. tantum quòd super natet quatuor digitis uel plus quod melius est, deinde accende sub eo ignem lentum donec uideris eius oleum, id est, aerem paulatim ascendere seu eleuari super Merc. collige eum cautē & serua seorsum, si ergo minuatur Merc. adde alium Merc. mundum & calidum & repone ad coquendum, continuē hāc facias donec sumas eius oleum & nil remaneat insolutum . Distilla ergo totum paralambicum septies quia ablutio eiusdem est eadem sicut ablutio aquae . Quod quidem inhumando & distillando humiditatem debet fieri quousque deuenierit ad crystallinā serenitatem absque fecibus nisi forte albis cuius signa sunt gutta spissior, abscolor, intēsiō et leuitas aerea, ita quòd si ipsum pradiētā aquae miscueris, natabit aerem superius uero sic ablutum serua seorsum: quoniam est oleum tinctura & aurum anima & unguentum philosophorum quod colorat, & tingit, & figit, & fluere facit . Tingit omnem laminam in eo ter extinctam in

aurum uel argentum secundum quod ipsum uel album erit uel rubrum. Non ergo misceas oleum auri cum oleo argenti nec econuerso: quoniam oleum albi ad albificandum: rubrum ad rubificandum, iccirco si illorum corporum oleum multum fuerit multa erit tinctura: quoniam multitudo tincturae tanta erit quanta fuerit olei multitudo.

Differentia inter aquam & oleum.

DIFFERENTIA est inter aquam & oleum
d ex parte tincturae, quia aqua abluit tantum & mundat. Oleum uero tingit & colorat, exemplum autem huius est, quia si pannus intingatur in aqua mundatur ab ea & quando desiccatur recedit aqua, & permanet in statu & colore suo in quo erat, nisi forte quia est magis mundus, econtra est in oleo quia si tingatur pannus in eo non separatur ab eo per calorem igneum uel aereum nisi ex toto destruaturs pannus, nec poterit oleum separari ab ipso panno nisi per abluionem & ignis desiccationem. Signa, quia gutta olei spissior est aqua, color intensior & leuitas aerea, ita quod si ipsum praedictae aquae miscueris, natabit superius. Aqua autem est spiritus, extrahens hanc animam quae est oleum & tinctura earum, quando uero extrahitur anima ab ipsis corporibus, remanet in ipso spiritu, quoniam spiritus locus est eius. Anima ergo est tinctura soluta in ipso spiritu deportata sicut deportatur tinctura tinctorum per aquam super pannum, deinde recedit aqua per desiccationem, & remanet tinctura in panno fixa, per oleagenitatem. Sic ergo est de aqua, spiritus est in quo portatur tinctura aeris, qui cum reducitur super terram albam foliatam

COLLECTANEA ARNALD I

statim siccatur aqua spiritualis, & remanet in corpore anima quæ est tinctura aeris. Spiritus ergo retinet animam, sicut anima retinet corpus, quoniam anima non moratur in corpore, nisi mediante spiritu, cum uero coniunguntur nunquam separantur, quia spiritus retinet animam, sicut aqua retinet terram, unde præcepit Hermes animas uenari in lapidibus, est enim mansio earum in ipsis. Non sis in uenando piger & lentus præcauens ne fugiant à te, si autem fugiant non accipies eas cum falcone, sunt enim retentive fugitivorum. Cum eis est coagulatio nostra, quoniam retinent fugituum. Seminate ergo animam in terram albam foliatam, quoniam ipsa retinebit eam, quoniam cum ascenderit à terra in cælum. Iterumque descenderit in terram recipiet uim superiorum & inferiorum. Non tamen misceas oleum auri cum oleo argenti, nec econuerso &c.

De ablutione ignis & terræ.

LE I uero feces, quas fecerit in sua ablutione, collige omni uice & repone cum igne, quoniam sunt ignis, ac nigredinem tenentes ac rubedinem, quasque oportet cum aqua prima terere & suauiter comburrere donec fiat puluis omnino priuatus ab aeris humiditate. Sic et oportet fæces aquæ cum terra coniungere, igne accenso fortiterque calcinare, quousque sit alba humiditate uacua. Calcina ergo ignem cum igne, & terram cum terra, quousque fuerint munda & nigredine priuata, quod autem ascenderit ab igne, illud est oleum rubeum, quod uero à terra est album pretiosum, quippe quia oleum quod tardius à corporibus separatur pretiosius habetur. Consequere ergo hæc

omnia, tempore suo & partem à parte serua singulariter unumquodque ipsorum.

De causa ablutionis secundum Platonem.

PORTET ergo te secundum Platonem pro posse tuo separationem elementorum exercere, aqua & aerem abluere per distillationem & terrā comburrere per calcinationem, quousque non remaneat aliquid in corpore de anima, quod non sentiat in operatione. Cuius signum erit, cum nihil à corpore euaporabit si de eo parum laminæ ignitæ fuerit suppositum, tunc sanè erit appropriatum nomine spiritus subtile & purum, & nomine animæ tingentis erit appropriatum lucidum, ac appropriatum nomine corporis subalbidum & siccum. Quippe in nulla operatione nostra, nobis est necessaria aqua, nisi candida nec oleum nisi album subcitrinum, nec ignis nisi rubeus, nec terra nisi pallida sit, uel subalbida. Si autem ita preparaueris elementa erit terra habilis ad soluendum, aqua ad digerendum efficax, & oleum in quo portatur ignis superabundās ad tingendum. Si uero elementa talia non habueris, est signum erroris. Corrige ergo errorem tuum, quoniam propinquior est operatio in eo, uel preparatio, quàm in opere nouo incipere. Elementa igitur soluta in uase sigillato singulariter reserua & maxime oleum, quoniam consumit ipsum aer, propter naturæ suæ uicinitatem. & scribe super totum sic quòd recorderis uirtutes, nomina, etiam colorum, ne unū pro alio acceperis, cum operatus fueris & corrumpatur opus, & hæc quidem sufficiant ad elementorum completam ablutionem.

COLLECTANEA ARNALDI

De tertio regimine quod est reducere .

TERTIVM regimen , quod est reducere , scilicet ^t aquam humidam super terram siccam , ut recuperet perditam humiditatem , sed cum terra sit ex duobus corporibus , & duo elementa sint sicca dura lapidea ignis supple & terra in siccitate concordant , quare insimul sunt præparanda , quoniam unam habent præparationem , coniunge grossitiem ignis cum terra post aeris extractionem & præpara insimul propter ipsius abbreviationem , & etiam ut bene sit eorum commixtio & ne confundatur præparatio , & unum aliud bene tingat , & ne adurentur super ignis pugnam , unde præparare ea insimul est magis saluum , magisq; propinquum . Eorum autem præparatio est , ut maiorem recuperent humiditatem , quam perdiderant , corpus nanque calcinatum est discontinuatum , eo quod ab aqueo est omnino priuatum , unde cum nudum sit & uacuum , ut multum sitiens ebibit suum humidum aqueum .
Ideo &c.

ARNALDVS de Noua Villa hic ponit capitulum de modo albificandi & sublimandi terram , & quia terra albificatur ex multiplici reiteratione imbibitionis cum forti contritione & frequenti assatione aqueitatis Merc. Assumit sublimationem Merc. in forma sicut ponit Geber in sua summa &c. Et in fine concludit , cum autem albißima ut nix ascēderit , completum erit et ipsum est quæsitum bonum terra alba foliata , cōgelans & mūdificans & sulphur album , non adurens & in proximo seq. cap. dicit si ergo sulphur rubeum habere uolueris dissolue sulphur album superius collectum in

aqua rubea per contritionem & imbibitionem & bonam decoctionem, dissolutum congela in lapide, & coagulatum dissolue iterum in aqua rubea & iterum congela. Tertio uero cum eadem aqua dissolue & sublima totum per ignem fortissimū quod quidem in sublimatione ascenderit sursum in similitudinem pulueris est sulphur albiſſimum, quod uero remanet in fundo est sulphur rubeum tinctum ut scarletum, et istud est sulphur optimum secundum Arist. hoc enim argenti. conuertit in uerissimum aurum secundum artificium. Ex ijs etiā patet quod unus est lapis, una materia: unū opus etc.

Modus uero reducendi aquam super
terram fit talis.

IN Vnde igitur primam aquam per uices
i conterendo & post leuiter calcinando, quousque ipsa terra biberit de sua aqua quinquagesimā partem suā, sciens quod oportet terram nutriri primo modica aqua & post maiori, sicut est uidendum in infantis educatione. Idcirco multum contere terram paulatim, imbebe cum aqua de octo in octo dies, decoque & postea mediocriter calcina in igne & non tædeat te hoc multotiens reiterare, ipsum enim fructum non gerit absque frequenti irrigatione, & si trituration non fuerit bona donec aqua fiat unum corpus cum terra nihil proficiet. Non ergo suspendas manum à trituratione & assatione donec aqua sit sicca desiccata, & terra alba, quoniam exsiccatio cum forti trituratione & assatione terram facit albam. Caueas tamen, ne imbibas terram nisi paulatim & paulatim cum longa trituratione scilicet post exsiccationem terræ. Deinde est pondus in hoc ubiq; notandum,

COLLECTANEA ARNALDI

ne nimia siccitas, aut superfluus humor administrando corrumpant, ut uim tantum assando decoquas, quantum dissolutio adiecit & imbibendo dissoluas quantum assando defecit. Ideo omni uice post calcinationem terræ superfunde aquam temperate, neque multum uidelicet, neque parum quia si multum fuerit fiet pelagus conturbationis, si uero parum uertetur in fauillam, quare suauiter & non festinanter, de octo in octo diebus terram irrigabis decoques in fimo & calcinabis donec biberit de aqua quinquagesimam partem sui. Nota quod post imbibitionem debet inhumari per septem dies. Itera ergo opus multis uicibus, quanquam sit longum, quoniam non uidebis tincturam neque proficuum perfectum donec sit completum. Studeas ergo cum in opere fueris, omnia quæ in qualibet decoctione apparent in mente tua recondere & eorum causas inuestigare. Tres quippe sunt colores, niger, albus et citrinus, cum autem terra egreditur nigra imperfecta est & non completa, quaque igitur uice paulatim & paulatim uigora ignem in calcinatione quousque terra egrediatur alba ex ignis fortitudine. Nam sicut calor agens in humidum præstat nigredinem. Ita agens in siccum præstat albedinem. Idcirco si terra non fuerit alba tere eam cum aqua, & iterato calcina, quoniam aqua & ignis latonem abluunt, & obscuritatem ab eo auferunt. Nam præparatio sua semper fit cum aqua, ideo qualis limpitudo aquæ talis limpitudo terræ, & quanto magis fuerit abluta terra, tanto magis erit alba, hæc tantum de tertio regimen quod est reducere &c.

NOTA recapitulationem tertij regiminis, quod ista quæ sublimantur duobus modis sublimantur, aut per se, quia sunt spiritus, ut Merc. per se sublimatur &c. Aut sublimantur cum alijs, quia se incorporant cum spiritibus. Terra. n.

nostra cum sit calx non sublimatur, nisi se incorporet cum Mercur. contere igitur calcem & imbibere Merc. & decoque donec fiat corpus unum, & non tedeat te hoc ipsum multo-
tiens reiterare, quia corpus nisi cum Merc. sit incorporatum non ascendet sursum, Ideo necesse est in quantum poteris na-
turam suam subtilies & cum Mercurio fortiter pistes, quo-
usque fiant unum, quia sublimationem non facimus nisi ut redigantur seu reducantur corpora ad subtilem materiam & naturam, scilicet ut sint sicut siccus spiritus, & quod cor-
pus sit leue, ad redigendum in omnes res, siue in Solem, siue in Lunam, & hanc sublimationem facimus ut corpora redi-
gamus ad suam primam materiam .s. in Merc. & sulphur. Facimus, ergo hanc sublimationem, tribus de causis, una est quod corpus sit ut spiritus de subtili natura, secunda est quod Merc. se bene incorporet cum calce, tertia est quod totum su-
mat colorem album uel rubeum. Idcirco, quando calx subli-
matur ad lunam debet esse alba & Merc. similiter albus. Et calx quando sublimatur ad Solem debet esse similiter rubea & Merc. similiter rubens igne calefactus, & debet esse pul-
uis inceratus, quia non bene operatur Mercu. nec ad Solem, nec ad Lunam nisi tali modo. Et cum Mercurio quem subli-
mas ad Lunam non misceas ullam rem, quia color Solis non intrat ad Lunam, nec album ad Solem. Sed ponas unam-
quamq; speciem cum sua specie & pone ad ignem accensum & sublima totum. Et non misceas istud quod remanet deor-
sum cum illo quod ascendit sursum: sed pone unumquodque ad partem, quia illud quod in fundo remanet de corpore rei-
terabis ad sublimandum per Mercurium incorporandum, donec ascenderit totum. In sublimatione autem Merc. cum uideris terram albissimam sicut nix & quasi puluerem mor-

COLLECTANEA ARNALDI

tuum aludel spondilibus adhærere tunc super eam reitera sublimationem sine foetibus inferius remanentibus, quoniam adhæreret pars illius fixa & fixaretur cum foecibus & nunquam posset separari ab eis. Pulvis autem ascendens superius à foecibus, est cinis à cinere, id est terra extractus, sublimatus, honoratus, quod uero remanet inferius ex eo adhærens est cinis cineris inferius. cinis inferior uituperatus, damnatus & fex, quod autem albissimum ut nix ascenderit, completum erit. colliges igitur eum caute ne euolet in fumum, quia ipsum est quæsitum bonum, terra alba foliata, & congelans congelatum mundificans arsenicum, & sulphur album, & est res optima secundum Arist. quoniam est completum & de eo alchimistæ faciunt argentum, & hoc quidem modo perficitur sulphur album non urens, id est, Merc. sublimatus.

De quarto regimine quod est figere & fermentum uel fixum est necessarium ad figendum.

VARTVM uero lapidis regimen est figere album sulphur & rubeum supra corpus fixum, scilicet ut sulphur album figatur supra argentum & rubeum super aurum, quia secundum pythagoram, qui argentum uiuum à corporibus extractum non coagulat in sulphur album patiens ignem, nullam uiam exigit ad rubedinem. Non igitur fatiges corpus tuum in huiusmodi rebus altis ad quas peruenire non potes si ista facere ignoras quoniam in denio erras. Prudenter ergo & non casualiter operare, quoniam sine fermento non exhibit Luna in solem, sed ad aquam sol & Luna, quod non permaneat in essentia naturæ, nisi occultaueris ipsum cum corpore de quo præparasti ab initio,

scilicet Luna & Sole. Coniunge igitur ipsum cum eo quod generet sibi simile & fiet elixir illud quod componis, cum autem coniunctum fuerit cum suo corpore, non desinet in aliud agere quousque conuertit, totum. Idcirco quando uis fermentare misce sulphur cum corpore ut totum sit fermentum, quoniam fermentum rediget sulphur nostrum ad suam naturam colorem & saporem per omnem modum, quare fermentum ad album erit album, & ad rubeum erit rubeum, quod patet quia si posueris fermentum argenti, cum sulphure auri rediget ad suam naturam, sed non ad suum colorem, similiter si posueris fermentum auri, cum sulphure argenti, conuertet ipsum non ad suam naturam, sed ad suum colorem. Et econuerso, non ergo commisceas fermentum unius sulphuris, cum sulphure alterius, quoniam fermentum auri aurum est, argenti uero argentum est, & non sunt alia fermenta super terram, quia nunquam figit, quod fixum non est, nec fuit.

Quod pondus fermenti debet pondus excedere sui sulphuris uel esse æquale.

DCIRCO in omni fermento debet notari pondus utriusque ut summa uolatilis sulphuris, non superet summam sui corporis, alioquin ligamentum sponsalitiij uerteretur in spiritus fugam non fixi, unde dicit Plato si parum sulphur proiciatur, super multum corporis ita quod super habeat potentiam, conuertet ipsum cito in puluerem, cuius color erit sicut corporis super quod proicitur spiritus scilicet coloris auri uel argenti. Dicam ergo inferius pondera omnium. Sed quia sulphura non possunt, ingredi corpora nisi mediante aqua, cum aqua facit medium inter

sulphur & fermentum in omni desponsatione . Primo ponas
 ut dicit Auic. terram , quoniam ipsa est iuxta fermentum .
 Secundo ponas aquam quoniam est iuxta terram . Tertio po-
 ne aerem quia est iuxta aquam . Quarto pone ignem quia
 est iuxta aerem, uerū tamen non ponas ignem in elixir ad al-
 bum , quoniam elixir ad album tribus completur elementis .
 in quibus non est ignis . Rubeum uero omnibus quatuor uti-
 tur rotis . Aperi ergo & claudere , solue & noda , ablue &
 desicca , quoniam aqua est medium coniungens tinturas illo-
 rum , scilicet olei , aeris , & ignis . Et dicam modo uerbum
 philosophicum . Si prius mittas oleum & postea terram erit
 oleum mortificatum in terra , quoniam aqua intraret . Si
 autē posueris aquam & post oleum stabit oleum super aquā .
 Si autem posueris aquam & postea terram , erit aqua pon-
 derosior quā terra . Fige ergo aquam cum terra ut ei ad-
 hæreat . Et si unum de quatuor occidisti omnes sunt mortui,
 si unus habeat plus de anima quā alius nihil ualet . Appro-
 pria ergo fermentum quod est anima, mitte fermentationem
 ut sit puluis calcinatus solutus & induratus , quoniam si be-
 ne non præparas fermentum nil ualet magisterium .

Consequenter uide quæ sunt utilitates diuisionis &c.

I non diuidas lapidem per quatuor elementa, non
 potest bene cōiungi anima scilicet spiritus cum cor-
 pore . Et si non misceas de ipso corpore cum eo, su-
 per quod facere uis proiectionem , in elixir, & non mitigas,
 non diliget corpus spiritum . Et si non misceas fermentum in
 elixir, non coloratur corpus super quod debet proijci, sicut de-
 cet . Et si non sublimas totum hoc , quod mittis in elixir , erit

aurum & argentum acre, & si non præparas totum non sustinebit ignem. Et si non caueas tibi in mollificando & inducendo, non erit habile aurum & argentum in operando. Idcirco calx quæ mittitur in elixir est sublimanda ut sit omnino simplex & una. Cum autem uis proijcere elixir, facies calcem de illa materia cuius fuerit corpus super quod proijcere uolueris, & mitte fermentum sicut supra dixi, & si est aurum de auro, si argentum de argento, quoniam sponsalium non est aliud, nisi quod coniungas fermentum cum corpore supra quod uis proijcere elixir. Item corpus & fermentum quod misces in elixir debet esse puluis bis uel ter sublimatus. Nam quoties sublimabis aliquod corpus cum commixtione sublimati spiritus, toties lucraberis in proiectione mille partes. In quanto enim alleuias corpus tuum. In tanto habebis melius ut possis proijcere unum pondus supra centum & centum super mille, & mille super decem & decem super centum & centum, super mille millia & millesimum super infinita.

Quid debeamus seruare quantitatem uniuscuiusque.

VM igitur uolueris lapidem nostrum præparare scias quantum est in ipso de aqua & de aere de igne, & de terra cum fuerit calcinatus, erit in eo siccitas maior, calor maior, frigiditas minor, humiditas minor. Cum soluitur redigitur in frigiditate maiori, caliditate minori, humiditate maiori, siccitate minori. Quando figitur reducitur in calore maiori, humiditate minori, siccitate maiori, humiditate minori.

Quomodo elementa sunt corrigenda & quomodo
acquiritur fusio medicinae.

N coniunctione lapidis tres attendas colores prin-
cipales, primo nigrum, secundo album, deinde
rubeum. Obserua igitur diligenter ne opus tuum
rubeat ante nigredinem, & pereat tinctura per combustio-
nem, si uero rubuerit, ante nigredinem, corrige errorem,
decoquens omnia simul in aqua alba, donec conuersa fuerint
in nigredinem. Sic etiam facies si rubuerit ante albedinem.
Non igitur negligas inhumationis decoctionem, quoniam
ipsa tollit combustionem, & perditam restaurat humidita-
tem. Si uero medicina non commiscetur corrige per dissolu-
tionem eius quod ingreditur & per mixtionem ambarum so-
lutionum facit ingressum, in omne quod illi per minima con-
iungitur, hoc autem per solutionem non in aquam uulgarem
complectitur, sed in aquam mercurialem, & complectitur
similiter per solutionem fusio facilis in rebus non fusilibus,
ut apertius ingrediatur & alteretur cum complemento. Un-
de medicinam calcinamus, ut citius soluamus, & ut me-
lius mundetur figatur & fundatur, ac ut ab ea suscipiant
corpora meliorem impressionem aut ingressum: & facilem
fusionem dare materiae, cum multiplici solutionis reiteratione
spirituum non inflammabilium super illa uim aeris & aque
Mercurij non fixorum: aut cum multiplici solutione medici-
nae non fundentis. Est tamen cautela bona ad fusionem prae-
standam medicinae non fundenti, ut soluatur corpus fermenti
albi, scilicet uel rubei, de cuius intentione sit per eam immu-
tari & alterari & soluatur similiter medicina alba, scilicet
uel

uel rubea de cuius intentione sit ingredi cum alteratione, non fiet tamen omnium istarum parcium solutio sed quarūdam, quoniam solutio earum non est aliud nisi quod in humidum reuertantur & sulphuris salsedines auferantur. Dehinc idem corpus & non aliud corpus imbibetur uice post uicem donec fundatur citissimæ super laminam ignitam. Quin ex ijs artificiorum ingenijs necesse est medicinam quambibet & commisceri, & fundi & ingredi. Si autem metallum quod conuerti debet per medicinam, non fuerit sufficientis coloris addatur plus de ipsa medicina. Si uero de colore nimis habuit uim in sole, quia luna non potest esse nimis alba ponatur minus de medicina & plus de metallo conuertendo. Se autem medicinæ non bene remanserit quod est ex defectu fixationis, succurre per reiterationem solutionis & coagulationis atque per multiplicem non fixæ partis solutionem, super partem fixam, donec cum ignis asperitate quiescat, id est, non fugiat ab igne aspero. Si uero fundatur grauius quod est ex defectu cærationis succurre ei cum oleo, id est, aere lapidis, guttando guttam ad guttam super ignem leuem, donec fundatur ut cæra. Quoniam quando incæras misce magis de re calida & humida, quàm de re frigida & sicca. Et quando figis misce magis de re frigida & sicca quàm de calida & humida ineellige quæ dico quoniam huius operis perfectio, est naturæ imperfectio.

De ponderibus obseruandis in fixatione.

OMNIA sub termino diffinito & dispositione certa consistunt idcirco unicuique pondus & omnis mensure modus in omni opere opus est. Caue ergo

COLLECTANEA ARNALDI

tibi in commixtione elixiris, & operare ibi sapienter ut scias quantum ibi apponere debes, de aqua, de aere, de terra & de igne. Alioquin si secus feceris, non ualebit opus: quia si ponas de terra magis uel minus quam requiritur in elixir: quod magis poneretur mortificaret animas, quod minus faceret eas humiditas & non figeretur. Similiter in aqua si plus uel minus poneretur faceret simile damnum: si plus poneretur faceret humidum & molle, si minus faceret siccum & durum. De aere si plus, coloraret nimis, si minus esset non haberet colorem. Ignis etiam lapidis simile faceret damnum quia si plus esset combureret, si minus & parum esset non siccaret totam humiditatem, quam debet desiccare nec calefaceret. Veruntamen ad album non ponas ignem, sed loquor hic de omnibus elixirijs. Idcirco pondus ubique est notandum, ne nimia siccitas aut superfluitas humoris corrumpat, magisterium, quare fermentum iuxta adequationis incrementum est semper apponendum, non nulla erroris offensa nocebis, si ad illud pondus ubique recurras. Quicquid igitur in elixir est grauius & stabilius per ipsius ponderositatem sibi nomen terræ usurpat. Non minus quoque fermentum quod cum sulphure coniungitur, terræ nomen assumit: quæ uero subleuantur & euolant aquæ & aeris sibi nomen appropriant. Cum ergo coniugis elementa ut figantur in terra si est ad album, semper sit de terra plus, qudm de aliquo aliorum elementorū alioquin terra non figeret spiritum, immo secum euolaret in fumum, uerum illud fit plus secundum rationem iuxta æquationis mensuram, uerbi gratia, si est de aere unum pondus & dimidium, & de aqua duo pondera, debent de terra esse tria pondera minus quarta, & terræ fermentum sit tertantum, quantum est sulphur album, ut si unū pondus fue-

*Nota de
in compositione
elixirij*

rit de sulphure albo, tria pondera erunt de fermento, quantum igitur fuit aer & aqua tantum debet esse de terra minus quarta. De aqua duo, de aere unum & dimidium & erit elixir completum. Ad solem uero cum ipse sit calidior luna debent esse duo pondera terræ, tria aquæ & tot de aere & unum pondus & dimidium de igne, nam pondus ignis dimidium est unum pondus aquæ, nec est in hoc additio nec diminutio, quoniam si sit multa aqua & paruus ignis extinguetur ignis, simili iter si sit multum de terra & paruus ignis, econtra tamen est de aere, quia aer nutrit ignem sicut aqua nutrit terram, nam ignis uiuit de aere, & aer de iuuamento aquæ & aqua de iuuamento terræ. Fige igitur aquam in terram ut aer possit figi in aquam, quoniam si aquam occidisti, omnes sunt mortui. Veruntamen aqua minime figitur sine terra. Quia consurgit nullus unquam sine corpore fructus. In quo dum moritur semen fructum dare fertur. Quoniam cum terra sit in se fixa retinet secum & figit alia elementa. Aqua uero cum sit frigida & humida circundat, terram & constringit, & tenet causa, quoniam frigidum & humidum siccitatis est constrictiuum. Veruntamen impressionem cito recipit & cito dimittit. Siccum autem econtra grauitur impressionem recipit & grauitur dimittit. Ideo cum humidum & siccum seinuicem comparauerint, adipiscitur siccum ab humido per partium constrictionem uel continuationem & facilem fusionem acquirit siccum ab humido, & humidum a sicco acquirit ut firmiter teneat impressionem & quod omnem patiatur ignem unde propter hoc humidum prohibet siccum a sua separatione & propter hoc siccum prohibet humidum a sua fluxibilitate. Aer uero circundat aquam & clarificat, uel rarificat terram & tingit ipsam, ut apta

COLLECTANEA ARNALDI

sit ad extensionem & fusionem. Ignis autem totum compositum maturat, subtiliat, rubificat, permiscet aerem & consolidat, ac terræ & aquæ frigiditatem stringit & obtemperat ut redeat ad æqualitatem complexionis. Elementa igitur graua ut terra & aqua plus iuuant ad fixationem & quietem, elementa uero leuia ut ignis & aer plus iuuant ad fusionem & tincturam. Non comedas ergo quod non bibas, nec bibe quod non comedas, sed comede et bibe unum post aliud secundum rationem. Non sis prodigus non auarus, sed moderata pondera serues secundum æqualem uel inæqualem complexionem.

De fixatione, & elixiris compositione, ad album.

LLUMINA corpus antequam ponas animam,
i quia corpus nisi sit ablutum, non retinet spiritum.

Sit autem potus post comestionem, non autem comestio post potum. Alioquin facies uentrem humidum, & non recipiet siccitatem, bene ergo fige bene commisce, & bene tinge, & sic totum habebis magisterium. Idcirco ciba tres partes purissimæ lunæ minutim limatæ, cum duplo sui Merc. albi, terendo totum insimul fortiter. In mortario porphiritico, donec Merc. combibat totam limaturam & fiat quasi butyrum ita quod nil inueniatur de limatura. Hinc ablue fortiter cum aceto, & sale communi separato, donec acetum inde purum exeat, & clarum: tunc ablue salem, cum aqua dulci & clara & ad ignem desicca. Abhinc uero unam prædicti sulphuris sublimati & congelati albi partem, unam conterendo insimul fortiter, donec totum redeat, quasi corpus unum, deinde incera ipsum cum una parte suæ

aquæ albæ et mitte ad sublimandum uigorando subtus igne paulatim & paulatim, donec sublimetur ex eo quicquid ex eo fuerit uolatiuum: deinde infrigidatum extrahe, & quod ad latera uasis superuolatum fuerit, cum alia parte suæ aquæ redigæ super fæces suas terendo imbibendo & assando, donec fiat sicut pasta & remitte ad sublimandum. Ita continue reitera contritionem, imbibitionem, assationem & sublimationem uigorando semper ignem donec fungatur terra duplum sui de aqua, & nihil penitus sublimetur ab ipsa, & reducas semper quod superius ascendit, super illud quod inferius remanet fixum, quousque totum figatur deorsum, nā sulphur fixum cum sit congelans congelatum, naturaliter congelat suum Merc. per frequentem sublimationem, uel sulphuris reiterationem super ipsum. Exemplum autem huius est terra & aqua, & cum aqua commiscetur cum terra, terra absorbet aquam sua siccitate, & inspissat eam scilicet aquam sua densitate & facit eam sibi similem sua grossitie, quoniam omne siccum naturaliter appetit humidum, ut in suis partibus sit continuatum, unde oportet exprimere rem illius scientiæ et ad plenum cognoscere uires naturæ et eisdem firmiter adhærere, quoniam natura sufficiens est tibi & sibi et similiter in omni quo indiget ad sui perfectionem. ipsa siquidem cum sit sagax est sollicita in creatione sui corporis, cuius sollicitudinis non est finis. Sufficit ergo uobis charissime naturam sapienter disponere extrinsecus, quoniam ipsa sufficit intrinsecus ad sui operationem. Motus siquidem ipsius sunt adhærentes sibi uia uni & ordini uni, modo meliori & certo quo posset excogitari, ut patet in creatione cuiuslibet generati. Idcirco additamentum dispositionis & præparamentum, debent esse in magisterio philosophorū, id est,

COLLECTANEA ARNALDI

operantium, quia natura motum suum præterire non poterit, nisi impedita fuerit per contrarium. Certum nanque tempus est quod ipsa habet ad impregnandum & pariendum, & nutriendum & operandum, unde cum terram habueris impregnatam expecta partum, cum uero peperit filium nutrias cum quousque possit, tollerare omnem ignem & tunc poteris de ipso facere proiectionem.

De reductione aeris super elixir ad album.

IGITUR cum aqua fuerit, cum terra fixata, tere, imbibere eam imbibitione rorida, cum una parte aeris sui, & pone ad sublimandum faciens sub eo ignem primo lentum, postea fortiolem, quousque per continuam sublimationis reiterationem, totum figatur deorsum. Tunc per diem & noctem facias ignem sub eo fortem. Secunda die cum sua nocte fortiolem. Tertia die cum sua nocte facias fortissimum ignem sicut est ignis fundendi: sic enim aer figitur, cum aqua & terra, quia natura lætatur natura & natura docet naturam præliari contra ignem persequente nanque fugienti, obuianti perit fuga, quoniam avis plumata detinetur ab implumata deorsum in terra.

De inceratione elixir albi.

A BHINC ergo extrahe & de lamina cristallina quam infundo reperies lucidam drachmam unam tere, & cera inceratione ultima guttando super ipsum guttam ad guttam in tenui crucibulo super ignem leuem, de suo aere albo, iam dicto, donec fundatur, sicut ce

ra sine fumo. Tunc proba super laminam ignitam, si se res-
soluerit uelocissime sicut cera cerata est. Si uero non, reduc
ipsam ad cerandum, guttando guttam ad guttam, de o-
leo suo albo, donec fundatur sicut cera sine fumo. Et hoc
quidē est præceptū omniū philosophorū: ut postquā per subli-
mationes fixaueris mundissimam terræ partem, reiteres sub-
limationem residuæ partis non fixæ super eam fixam, donec
ipsa similiter figatur. Hinc tenta super ignem si bonam de-
derit fusionem, tunc sufficienter reiterasti sublimationem. Si
uero non, reitera super ipsam uice post uicem non fixæ partis
sublimationem donec fundatur cito sicut cera sine fumo. Tūc
extrahe & infrigidari dimitte, quoniam est elixir completū
impretiabile pretium conuertens omne corpus diminutum in
infinītū lunificum uerū, proijce ergo unum pondus de eo su-
per mille partes Merc. cum sale in aceto soluti & fiet pura lu-
na melior quā de minera. Sic etiam si super imperfectorū
corporum unumquodque de eo fuerit proiectum in uerissi-
mum transferetur argētum. Modos autem compositionis hu-
ius uerissimi elixiris tradidi uobis completo sermone ad quas
per illos potes peruenire indubitanter. Sollicite ergo ad hos
ingenieris, modos regiminis exerceas & eorum uirtutem ad
unguem inuenies, quod quidem nec per se nec forte putes mi-
raculose sed arte perficitur in operatione, operare ergo quo-
cunque uolueris quia ultra consiliū istud, non possum aliud.

De compositione elixiris rubei.

ODEMQUE modo fit elixir rubeum ad So-
lem sicut album ad lunam, nisi quod pro qualibet
re alba ponas rubeam & loco limaturæ lunæ pone

COLLECTANEA ARNALDI

limaturam solis, & aquam Merc. rubificatam prius cū igne lapidis. Nam in opere rubeo non intrabit nisi rubeum, sicut in opere albo nisi album. Solaris nanque medicine præparationi, non adurentis fit additamentum sulphuris rubei per modum figentem & calcinantem in triplo fermenti præparati cum astutiæ industria administrati perfecte per modum solutionis & sublimationis multiplicem cum reiteratione multa quousque non fixum cum fixo figatur deorsum: quoniam huius solutionis & fixationis modus est per reiterationem partitis residue non fixe sublimationis, cum fixe ingeniose coniungendi per minima, quousque eleuetur cum ea & iterato figatur cum ea ut stet. Cum uero tres partes aquæ suæ rubeæ fuerunt secum per hunc modum sublimate uice post uicē cum eo donec figatur deorsum, tunc pone ipsum per noctem & diem in igne tepidissimo ut melius depuretur & figatur in eo. Hinc extrahe, & cera ipsum in crucibulo super ignē lentum, cum oleo suo rubeo, guttando guttam ad guttam, donec fundatur ut cera sine fumo cum eo stans & penetrans profundius, tingens & permanens. Proice ergo unum pondus super mille partes Lunæ, uel Merc. ablute, cum sale & aceto & fiet sol uerissimus in omni examinatione bonus & melior ualde quā de minera productus, quia argentum et aurum, huius elixiris excedit aurum & argentum de minera in omnibus suis proprietatibus. Vnde dicunt philosophi qd aurum & argentum eorum non sunt aurum & argentum uulgi, quoniam additur eis additiomagna in tinctura & perseverantia in igne & proprietatibus multarum utilitatum, ad omnem infirmitatem expellendam.

De multiplicatione medicinarum.

I V E R O medicinas istas cum fixe fuerunt &
 s date oleis suis albis uel rubeis, donec fluxerint sicut
 cera, dissolueris in Merc. suo albo uel rubeo, donec
 fiant aqua clara, & postea in leui decoctione congelaueris,
 ac cum eorum oleis & super ignem denuo ceraueris, quousq;
 fluant citissime, duplicabitur uirtus earum in proiectione. Et
 si eas cum solute fuerint semel ad minus distillaueris in cen=
 tuplo augmentabuntur uirtutes earum. Modus uero multi=
 plicationis medicinarum est, ut dissoluas unumquodque spiri=
 tum earum in aqua sua per inhumationem singulariter, po=
 stea separa oleum earum per distillationem primo recipies
 aquam post oleum, deinde ignem & manebit terra deor=
 sum. reduc aquam per sublimationem super terram do=
 nec bibat istam aquam totam & figatur cum ea: de inde
 imbibe eam ex oleo seu aere & tinctura donec figatur in
 ea & fundatur quasi cera, proijce ergo ex eo supra quod
 cunque corpus tantum quantum uis, quoniam in decuplo
 multiplicabitur eius tinctura, & si una pars sui primo con=
 uertit cuiusuis corporis centum partes, secundo, conuertet mille,
 tertio decem millia, quarto centum millia, quinto mille mil=
 lia in solificum & lunificum uerum. Vnde est notandum q
 quanto plus soluitur medicina & sublimatur et coagulatur,
 tanto melius & abundantius operatur, quoniam in omni sua
 sublimatione, acquirit sibi decem in proiectione. non est igitur
 fastidium in reiteratione solutionum, sublimationum & coa=
 gulationum, quoniam per eas medicina melius digeritur, uni=
 tur & figitur ac perfectus operatur.

Quomodo debes intelligere solutionem
& sublimationem.

ERVNTAMEN non putes me hic docere solutionem ut elixir omnino redigatur in aqua, sed ut subtilies ipsum in quantum potes & diuidas suas partes in fixatione coniunctas, suumque siccum conuertas in humidum & grossum in simplum, quoniam opus solutionis inuentum fuit, ad subtiliandum & non propter aliud: unde coniunctio corporis cum spiritibus fit cum dissolutione, & non cum sublimatione, quia corpora non indigent nisi subtiliatione, ut melius cum spiritibus coniungantur. Ipsorum uero subtiliatio est in aquam dissolutio, quia distillatio uel dissolutio trahit lapidem de potentia ad effectum eo quod facit eum omnino subtilem, unde cum corpora totaliter subtiliantur. Spiritus uniuersaliter cum eis coniunguntur, & per nullum genus ingeniorum abinuicem separantur, quoniam confirmatio spirituum cum corporibus, fit cum corpora fuerint subtilia ut retinere possint spiritus. Et ideo qui corpora poterit separare cum prima subtiliatione, finem consequetur opportunum & optatum, quoniam in coniunctione spirituum cum corporibus tota debet esse intentio operantis. Et coniunctio spirituum & corporum fit cum corpora subtiliantur, ut spiritus & corpora fiant subtiliata per contritionem & assationem eorum cum spiritibus. Intellige ergo quae dixi, quoniam utile est totum & nihil superfluum in dictis meis si uero non intellexeris itera lectionem multotiens ut totum intelligas, uide ergo & intellige & secundum ea operare, quoniam quicquid diximus a linea ueritatis uenit a

qua non debes in nullo declinare, quare nisi despicias nec labor priuabitur fructu. Idcirco si uera subscripta non intellexeris, non me reprehendas, sed tuam ignorantiam calumniaris, quoniam infortunatus es, sicut ille cui nunquam Deus aliquid tribuit uel concedit boni.

De modo faciendi proiectionem.

ED QVIA graue est mille milliū partes simul fundere, cum uolueris facere proiectionem, hoc modo facies. R. centum partes M. cum sale et aceto abluti & pone in crucibulo super ignem, cum autem inceperit feruere pone unam partem, tui elixeris dicto modo præparati super C. partes illius M. abluti & fiet totum medicina, super alium M. ablutum: deinde proijce unam partem illius medicinae congelatae super centum partes Merc. abluti & in crucibulo feruenti ad ignem & fiet adhuc totum medicina. Postea pone unam partem illius medicinae ultimae congelatae super centum partes Merc. abluti & fiet totum aurum uel argentum in omni iudicio, secundum quod primo fuerit elixir uel album, uel rubeum, scilicet præparatum & compositum, ut dictum est. Et hoc quidem est Rosarium philosophorum ferens rosas odoriferas tam rubeas quam albas, extractum breuiter ex libris, ipsorum, nil habens superfluum nilq; diminutum sed totum continens quod est necessarium, ad omne diminutum perficiendum in infinitum solificum & lunificum uerum, secundum quod elixir fuerit præparatum. Sic etiam habet uirtutem efficacem super omnes alias medicorum medicinas, omnem sanandi infirmitatem tam in calidis quam in frigidis ægitudinibus, eo quod est occulta & subtili

COLLECTANEA ARNALDI

lis naturæ conseruat sanitatem & roborat, infirmitatem expellit & curat uirtutem confortat, de sene facit iuuenem, & omnem corporis depellit ægritudinem, uenenum declinat à corpore, arterias humectat, contenta in pulmone dissoluit, & ipsum alteratum consolidat, sanguinem mundificat, contenta in spiritualibus purgat, & ea munda conseruat. Et si ægritudo fuerit unius mensis, sanat una die, & si unius anni in duodecim diebus, si uero fuerit antiqua longo tempore sanat in uno mense. Et non immerito hæc medicina super omnes medicinas alias & mundi diuitias, est summopere acquirenda & perquirenda quia qui habet ipsam habet incomparabilem thesaurum.

Vltimum de recapitulatione totius operis.

EXTRACTATIS igitur regiminibus totius huius diuini operis secundum exigentiam sui sermonis, cum causis omnibus sufficientibus. Restat nunc breuiter & memorialiter totum recapitulare magisterium sub completa sermonis breuitate. Dico ergo quoniam totius intentionis operis, finis non est nisi ut sumatur lapis in capitulis notus, & cum operis instantia assidue tur super ipsum opus sublimationis primi gradus, ut mundetur ab impuritate corrumpente, demum cū eo soluto soluatur ipsius additamentum album uel rubeum, donec in ultima subtilitatis materia perueniat, & ultimo uolatile fiat. Ab hinc uero cum fixationis modis figatur donec in asperitate ignis quiescat, demum uero fixum lapidem cum non fixa parte seruata, per modum solutionis & sublimationis uolatile facias, & uolatile fixum, & fixum solutum & iterato uolatile, ac itera-

to uolatile fixum, quousque fluat & alteret in complemen-
to solifico & lunifico certo. Et in hoc completur archanum
pretiosissimum, quod est super omne huius mundi archanū
impreciable precium & omnium philosophorum thesaurus.
Idcirco charissime exerciteris ad illud cum laboris instantia
maxima, & diuturnitate meditationis immensæ, quoniam
cum illa elixir completum inuenies & sine illa nunquam.
Modos uero ipsius completo sermone uobis dedi superius
non sub ænigmate, sed sub plana sermonis serie, discretionē
uestram alloquendo, quoniam teste Deo & omnibus philoso-
phorū libris nihil in hac arte continetur melius & perfectius
quàm ista antescripta, breuitate tamen truncata quamuis
intelligentibus sint satis prolixa. Sit laus Trinitati & Glorio-
sæ uergine Mariæ.

Finis collaētaneorum Arnaldi

EPITOME LACINII EX DIVO RAYM

mundo Lullo, quæ secundum eum epistola
accurtatoria nuncupatur.

I T A N T V M huius almæ artis amato
ribus prodesse ualerem quantum ipse cupio,
omnia Diui Raymundi Lulli opera, in me-
thodū nunc nūc in lucem darem, sed quia,
quod uolo non possum, necessum est, ut id
uelim, quod possim. Modo autem cum inter omnia Lulli
opera, illud, quod Regi Ruberto in uicem epistolæ dedit,
multis possit esse non minus charum, quam fructuosum &
utile, cum sit præcipue breuissimum atque lucidum, & iu-
dicio cuiuscunque sapientis omni ex parte perfectum perpeti
nullo modo potui, quin eo ipso Raymundi compendio, una
cum Bono, atque Rainaldo studiosos omnes impartirem. In
illo siquidem, omnis ipsius Raymundi breui sermone lucet in-
tentio. Est etenim tractatulus ille accurtatio quædam (ut
ipse appellat) omnium suorum operum, & quia omnes fere
breuitate gaudent, breuem tractatum, breuibus narratum,
breuissimis quibus potero uerbis illustrabo.

EPISTOLA SIVE EPITOME

Raymundi Lulli .

VM EGO Raymundus de insulis Ba-
 learibus . Præteritis temporibus plures li-
 bros secretos in arte transmutationem com-
 posuissem , & librum omnium secretissi-
 mum de lapidibus pretiosis secundum uirtu-
 tes suas compositas , quæ est pars difficilior omnibus quæ per
 artem fiunt tibi regi Ruberto uulgari sermone transiuissem ,
 ut certior in laborando existeres , quia scientia omnium expe-
 rimentorum est falax , cum inter quasunque operationes &
 omnino æquales atque similes tam ex parte influentiæ , quàm
 etiam ingenij applicationis artis uidemus errores occurrere :
 ideo ego omnes libros meæ compositionis tali stillo scribere uo-
 lui ut quantum esset ex parte scripturæ nullus in errorem ca-
 dere contingat ut tu nosti in libris testamēti & apertorij , ubi
 omnia clarissimo sermone tractaui quæ per artem fieri con-
 tingit quos libros iam puto te plene perlegisse & supreme in-
 tellexisse , te tamen ad ea quæ ibi scripta inuenies admoneo
 te ut Deo summo studio placere labores & omnia tibi in se-
 creto artis reuellata apud te retineas . ne thesaurum inter in-
 dignos depergas , & Deus super hoc iudicium à te deposcat .
 omnibus autē Deo dilectis præcipio , si possum , eis omnia com-
 municare quæ tibi Deus ostendere dignatus est . Ego cum uie-
 nam transiui literam tuæ manus inueni mihi à te missam ,
 quam legens te solerti studio percepi . Tuis autem manda-
 tis propter certas occupationes aquiescere non potui . Deinde
 salernum , inui ubi quosdam libros medicinæ ex principiis artis
 derogatu quorundam extraxi : tu me continue litera uisi-

E P I T O M E

casti . Vbi q̄ærere intendebas de ingenio artis lapidis , bene dicti . Si uia possit dari breuior uis scriptis in alyis meis libris . Hoc autem q̄ærere mihi otiosum uisum est : quia in quibuslibet intelligentijs principia alicuius scientiæ omnes syllogismi nunquam scripti in potentia sunt .

ACUTE (licet grosso uerbo) hic loquitur . Nam ex principijs primis cuiuscunque scientiæ diuersi sunt syllogismi , & conclusiones similiter diuersæ . istud idem dicas tu in arte & scientia ista , ideo Raymundus alia uia processit multum subtili . Diuisit enim elementa & subtiliauit spiritus & corpora aliter quam fecerat ipse Arnaldus qui suus fuit in hac arte præceptor . Itaque cū ijsdem principijs naturæ , cum quibus ipsemet Arnaldus operabatur alia uia illa depurando , subtiliando , coniungendo ac demum fixando ampliauit nimium medicinarum modos : ideo hic ait si uis meis non es contentus elige tibi breuiorem præcepta tamen mea illis applicando &c .

QVARE ut existimo . Si tu mea scripta intelligis & non es uis meis contentus , tibi elige breuiorem , mea præcepta applicando illis uis . Quæsiisti quis trium lapidum , utilior , breuior , nobilior , & efficacior : sit sicut plene alyis meis in libris hoc declarau . tamen ut petitioni tuæ aquiescam .

Dico uiam mineralium longam & periculosam fore . Tota enim uia mineralium consistit in duabus aquis quarum una facit lapidem uolatilem sine labore & periculo . Alia autem eum fixat & secum fixatur cum periculo . Quia hæc aqua extrahitur ut nostri ex quodam menstrualis foetenti in massa ti ex rebus quatuor & fortior est omni aqua mundi & mortalis . Cuius spiritus solam tincturam fermenti ampliant & magis periculum est ne in ablutione spiritus aufugiant cum ingenio

ingenio laborantem, iste lapis cum breuiori tempore & cum magna fortitudine conuersionis producitur.

LAPIS animalis est illæ, quæ non habet finem propter regere elementa, in quo maior est scientia quàm in alio lapide, & quia ibi possunt maxima secreta naturæ extrahi, non solum quo ad lapidis compositionem: sed etiam quo ad cuiuslibet rei in alteram transmutationem, ut hoc in apertorio declarauimus, unde effectus istius lapidis est infinitus.

LAPIS uero uegetabilis quanquam longus sit & quauis sit supremæ compositionis, debet tamē sequi lapidē animalem quo ad refectionem elementorum & si sic præparatur eius effectus transit in animalem. Sed elixir magnū in uegetabili ita acurtare potest, quòd mirabile uideatur cum tāto effectū transmutationis, ut omne transmutatum per lapidem uegetabilem naturam in uirtute bonitatis et magnitudinis transcenderet, propter quintam essentiam de qua lapis impregnatur quæ in mundo infinita mirabilia facit. Nota

OMNE autem aurum alchimicum ex corrosiuis fit et ex quinta essentia incorruptibili quæ cum fermento fixatur per ingenium artificis. Talis autem quinta essentia est quidā spiritus in lapide minerali mortificatus & ueneficatus.

IN animali autem lapide aliquādo etiam est summa medicina corporibus humanis, ut si ex sanguine humano extraheretur. In uegetabili autem lapide ipse spiritus quintæ essentiae est restitutio iuuentutis & conseruatio corporis humani ab omni accidentali corruptione, & sic ut scis spiritus quintæ essentiae est illæ qui tingit & transmutat, si cum debito fermento impastatur: & summum & nobilius est & efficacius & utilius opus uegetabilium.

QVAESIVISTI etiam de accurtatione, dico quòd

omnis accurtatio est diminuens à perfectione : quoniam medicina quæ per accurtationem fiunt minorem effectum transmutationis habent . Accurtatio lapidis mineralis potest esse multiplex . Sed mihi uidetur ut eius effectus non diminuat , tunc cum post primam calcinationem & putrefactionem quæ fiunt per primam aquam bene limpidam & clarificatam uiginti diebus minori autem tempore nihil fieri potest : postea separetur puluis coloris sanguinis et distilletur secunda aqua summo ingenio ne spiritus euadent, scilicet secundum ingenium datum in testamento , & accipe solum ultimam partem aquæ post rubificationem alembici , & in ea aqua solue pulueres locando in aqua calida & ibi cooperto uasæ perseueret die & nocte una post solutionem , postea super pone alembicum & distilla in eo balneo totam aquam donec non remaneat nisi quantitas aquæ in pondere puluerum hanc aquam distillatam abijce quia nihil de spiritu debet habere , reliqua quæ remansit cum corpore uasæ bene clauso in cineribus calidis congella , qua congelata fac aliam aquam & superfunde & procede ut dictum est distillando & congelando & hoc continua usque ad decem uices, quoniam sic est lapis completus , nisi eius uirtutem augere uelis in quantitate . Postea procede soluendo & congelando toties donec congelari tibi placeat uel donec amplius corpus congelari non possit & scies quod in qualibet congelatione decem completis ablutionibus ut dictum est . Corpora in certa quantitate completæ transmutat in aurum, hanc medicinam in octuaginta diebus ad maximum complere potes .

IN animalibus non uideo accurtationem aliquam, nisi ut terra cum igne regatur & secunda aqua cum aere & idem ualebit & est accurtatio mediij temporis . Nunc ad

uegetabilia uenio ubi est principale intentum & secundum ingenium magis securum quia semper timetur in minerali ne spiritus in ablutione aufugiant, propter aperire uassa hic non est timendum, quia uas ante fixationem non aperitur & ut te magis ad uegetabilia teneas, tibi hoc secretum reuelabo.

A C C I P E nigrum nigrius nigro & ex eo partes decem et octo distilla in uassæ argenteo, aureo uel uitreo, per modum dictum in testamento & in prima distillatione solum recipe partem unam cum dimidia & hanc partem iterum pone ad distillandum, & eius recipe quartam partem & tertio distilla, & huius recipe duas partes, & in quarta distillatione paucum minusquam totum, et sic distilla illam partem usque ad octo uel nouem uices postea habeas duo uassa facta in modum picturæ geminorum, quorum quodlibet habeat alembicum annexum & in uno alembico sit ingenium ut boccia intret & sit æqualis spissitudinis ad unam palmam. Hæc autem ratio est, ut firmiter possint insimul collocari, pone ergo in qualibet boccia unam libram huius aquæ & unam untiam fermenti, bene & optime purgati & foliati & habeas furnum cum ingenio factum, ubi unus ignis carbonum possit tantum per brachia ipsius furni temperatum, æqualem & continuum calorem partiri. ubi colloca tua uassa & fac ignem, & est hoc ingenium excellentissimum, quia hic ignis non potest fieri maior quam necesse est. Tunc enim quando ampullæ sentiunt calorem, statim soluitur fermentum. tunc liga circumquaque ad cannas alembici spongiam, quæ tamen canne sint ample circa alembicum & bene spisse & ubi intrant uassa sint stricta & illas spongas tene continuæ. madidas cum aqua frigida, & solutione completa continua ignem & uidebis ascendere fermentum totum solutum cum aqua sua & distil

E P I T O M E

labitur de uno uase in aliud cōtinuē & cum hoc ingenium apparenter uidebis qualiter qualibet libra, bis distillatur in die & bis in nocte & remanet continuē una libra in quolibet uassæ, quia quantū ascendit: in uno uassæ tantum intrat de alio & cum sic uideris ascendere & descendere cum equali igne, continuē uidebis qualiter ratione caloris inspissatur et subtiliatur spiritus. Et hoc est miraculum huius artis, quia si diu ita distillaueris continuē semper aqua ascendet in gradu subtilitatis & acuitatis & continuē propter fermentum inspissatur, ergo & quanto distillatio fuerit leuiori igne erit subtilior spiritu & fortitudine & ingrossatur fermentum, hunc autem modum tene usque ad uiginti uel uiginti duos dies, & inspissatur quinta essentia huius aquæ benedictæ sic quod amplius non ascendet, sed cum fermento fixabitur & in lapidem conuertetur, & cum uideris hoc. ambo uassa extrahere sic simul & loca in fimo uel balneo. Et iterum statim in una nocte soluentur et iterum congella & hoc facias ter & amplius lapis manebit in dei uirtute & potentia exaltatus quod bene congelari non potest, quoniam ut oleum uideatur aliququaliter inspissatum, & hic est pretiosior modus omnibus.

T A M E N scire debes quod si fermentum album posueris in decem diebus cōgelabitur quinta essentia super eo quod est res multum grossa & terrestris & firma est in luna. Sed non ita cito soluitur post complexionem fixationis quintæ essentiae sicut in sole. Vnde quasi in fine complementi tempus non est diuersum in albo & rubeo, & Deus nouit quod hic modus in effectu subtilitatis & uirtutis & bonitatis cunctis operibus mundi est subtilior & melior, quanquam illas proprietates elixir non habeat, quas philosophi elixir habere affir-

mant, puta quòd si hanc medicinam completam miscueris cū quouis metallo, & postea hoc metallum metallo, scilicet quòd transformatio fieret secundum primum principium si iungeres medicinam luneam & lunam soli quòd sol in lunā conuerteretur. Hæc proprietas in nostra medicina sic confecta non reperitur. Quia iam quinta essentia quæ totum lapidem componit quo ad eius motum & tincturam est fixa & firmata in fermento sibi adiuncto & fixatur semper, atque firmatur secundum fermentum sibi adiunctum sic quòd facit transmutationem secundum hoc fermentum. Sed si uelles medicinam facere uniuersalem breuiorem secundū dictum modum non opporret te facere fixationem quintæ essentiæ super aliquo metallo alio. Sed super propriam suam terram & tunc cum metallo coniungere, tamen hoc mihi nunquam placuit, quia talis fixio est multum periculosa, & longa, & raro terra propria est bene naturalis, & si bene naturalis esset, tamen effectus ipsius post complementum esse non inuenitur tantæ potentiæ sicut hic quando quinta essentia super altero fermento fixatur ubi cito fit fixio, & effectus citius & fortius. Si causas scis ut puto, quare medicina transmutat me uerum dicere affirmabis. Tene ergo te hic et meum ingenium tibi notum feci.

ET scias quòd peracta decima distillatione si in ea aqua solueris aurū, & postea euolare permiseris aquā lento igne. Et aurum demum in humido loco uel balneo locaueris statim in quatuor diebus per se soluetur. et hæc solutio est aurum portabile habens infinitas uirtutes ut in libro conseruationis humanæ uitæ scripsi.

INSUPER si cum illo auro sic soluto bene immiscendo impastaueris argentum uiuum septies sublimatum cum

E P I T O M E

uitriolo & si fuerit pars una auri: septem sint argenti uiui sublimati & postea sublimaueris impastatum aliquibus uicibus semper sublimatum super fœces reducendo fixabitur mercurius in medicinā penetrantem & tingentem. Item aliud miraculū si uncia unā huius auri sic solui per se ponas in igne lentissimo octo diebus cum centum partibus mercurij congelat totum in aurum. hæc sunt mirabilia naturæ, & tamen hoc totum uenit ex parte spiritus aquæ quæ in solutione auri cum auro inseparabiliter fixatur. & postea per ingenium altum poteris miscere modos mineralium & uegetabilium & medicinam altam uia breui in hunc modum componere.

DISTILLATO lapide uegetabili usque in eam distillationem quod tota aqua sine phlegmate sit. & hoc in quinta uice contingere solet, tunc habeas optimi uitrioli bene lucidi & optimi cinaprij in æquali pondere & simul miscendo optime tritura & in sole sicca & postea circa carbonēs sic quod uideatur tibi quod tota aquositas exiit. tunc cum sic est proijce intra aquam tuam & distilla bene lento igne in principio & in fine forti ut moris est in aqua philosophorū acuta, & sic spiritus quintæ essentiæ uitrioli et cinaprij uel antimonij qui principaliter cōstituit lapidem mineralē miscetur et coniungetur cū spiritu quintæ essentiæ aquæ nostræ ardētis benedictæ qui spiritus est anima lapidis uegetabilis ut tibi notum est. & hoc continua usque ad decem uices puta d quinta distillatione incipiendo & sic cum istis corporibus cōtinua distillationē quinquies, & firmiter habeas menti quod res tuæ sint optime siccata & arida antequam in aquam proijcias sic quod tota aqua sit exiccata & solus spiritus remaneat, qui propter fortitudinem ignis, spiritui aquæ ardentis coniungatur & in qualibet distillatione nouas res im-

ponere debes . Cum autem perfeceris decimam distillationem computando à principio distillationis aquæ ardentis impone aurum in pondere ut supradietum est in uegetabili per se & loca infurno componendo singula ut dictum est . & tunc uidebis mirabilia , quoniam in decem diebus completur tota fixatio quæ in simplici uegetabili in uiginti quinque non completur uel uix , & hoc est quia unus spiritus ingrossat alium , & quia spiritus quintæ essentia uitrioli est magis spissus & grossus quam spiritus aquæ ardentis & etiam quia magna est concordantia inter spiritum uitrioli & naturam auri , quia ambo sunt ex eisdem principijs cū mineralia secum trahant originem , ideo spiritus uitrioli coniunctus spiritui aquæ ardentis spissat eum & adherere facit cito auro ut secum fixetur & crede mihi , quia hæc accurtatio est præexcellens in arte quantum ad aurum alchimicum , non tamen quantum ad uirtutem medicinale . Aduerte ergo quia multi philosophi dixerunt infinitas præparationes puta calcinationem solutionem &c. & hoc totum ad finem ut spiritus quintæ essentia bene posset coniungi cum fermento , & fecerunt multas reiterationes ut spiritus iam coniunctus corpori in alia operatione eam fortificaret per alium spiritum & sic fecerunt unam aquam & calcinabant spiritus & dixerunt spiritum adherere & fecerunt aliam & soluebant & iterum coagulabant &c. & sic se fatigauerunt multis diebus antequam aliquam medicinam perducerent & hic tibi notum est qualiter hoc quod ipsi diuersis operationibus & maximis periculis quæsierunt hic multo meliori ingenio puta unica actione completur , & necesse est hanc medicinam esse optimam & meliorem quam si per suos modos expleretur , quoniam in singularibus aquis pauci sunt spiritus , & quando agunt ,

E P I T O M E

agunt solum in extremitates & alij spiritus cum illis fixantur et res grossæ sic q̄ medicina erit aliquādo fugitiua quia spiritus non sunt in intimis fermenti sed in extremis ubi spiritus fixari non possunt, ideo &c.

E T sic facta fixatione procede per solutionem per se in balneo ut dictum est in uegetabili. Sed est sciendum hic lapis ex mixtis non soluitur ita cito per se sicut uegetabilis per se, tamen citius soluitur quā mineralis per se, & sic tenet medium & solutio eius est in nouem diebus & oportet reiterare has solutiones quæ in balneo fiunt per se aliquotiens & et fixationes ut medicina plus penetret quia medicina bene penetrans & fixa est quæ bene transmutat, & quanto plus penetrat citius corporibus coniungitur & exit maius elixir. Iam enim omnia breuissime modo possibili tibi scripsi. Sed ut omnia breuissimo modo mihi possibili scribā. scire debes quod ex plumbo fino nigro philosophorum extrahitur quoddam oleum aurei coloris uel quasi cum quo si lapidem mineralem uel mixtum uel animale post fixationem primam solueris bis uel ter tribus aut quatuor diebus, excusabit te ab omni labore solutionum & coagulationum ratio est. quia hoc est oleum occultum quod facit medicinam penetrabilem amicabilem & coniungibilem omnibus corporibus & augmentat eius effectum ultra modum sic quod in mundo hoc secretius eo nō est. unde mirabilia dico quod omnibus antiquis philosophis incredibilia forent, scilicet si sciueris hoc bene (scilicet oleum) ab aqueitate separare & laboraueris in eo ex modo mixtionis iā dato poteris in triginta diebus lapidem componere. Hoc autē oleum non est necessarium in uegetabili per se quoniam solutiones ibi & coagulationes ut dictum est cito fiunt, tamen si fierent sublimationes ibi credo tincturam lapidis multum am

*Ex
And. m. m. m.*

pliarī, non puto accurtationes esse quas iam ista parua epistola tibi certissime non declarat. elige ergo ex ea intentum tuum laudans Deum semper. Amen.

Methodus lacinij super epistolam Raymundi.

NON me latet difficillimum opus aggredi si Lulli
n epistolam nunc exponere uelim nam discolis & illis, qui nimium sibi assumunt placere, esset impossibile, & si omnibus placere non ualeo, paucos ne derelinquam? Dicam igitur quæ sentio & ex bonis autoribus collegi, & primo notes uolo omnia ipsius Raymundi opera isto suo sale uegetabili ferè esse plena, quod sæpiissime Mercuriū uegetabilem, aquam uitæ, Menstruum & sanguinem menstrualem appellat, dicitq; quòd habet corporis proprietates, & producit ex semine tanquam ex foemina, estq; generatiua & nutritiua, & crescere facit dura uidelicet aurum & argentum, deducitq; ea in actum, scilicet quousque in lapidem conuertantur. Si igitur crescere facit aurum & argentum clarum est, quòd fiet hoc mediante eorum solutione, per consequens ergo soluit corpora: quæ tamē debent prius physica calcinari, solui & in naturam spirituum reduci & tunc ipsa uocitat foliata, opus tamen hoc non fit cum uegetabili ut multi fatui putant, sed fit cum rebus sui generis, ut ipse Raymundus in suo codicillo amplissime demonstrat. Ideo hic dicit Raymundus, quod tota uia mineralium consistit in duabus aquis quarum una facit lapidem uolatilem, & iam dixi tibi in præcedentibus, quòd alchimici uocant lapidem, illud quod non euaporat ab igne, opus est ergo talem lapidem facere uolatilem, & cum alia aqua illum fixare, quæ secum

etiam ipsa fixabitur per ingenium artificis, uti ipse hic loquitur, dicens, quod hæc sua quinta essentia cum fermento fixatur, nam quinta essentia quæ totum lapidem componit quantum ad eius, scilicet modum & tineturam, fixatur & firmatur secundum fermentum sibi adiunctum sic, scilicet quia faciet transmutationem secundum illud fermentum. posset tamen fixari quinta essentia super propriam terram & illam coniungere metallo, & hoc Raymundo non placet, quia quando fixatur super altero fermento, sit illud A, uel B, tunc tale opus fit citius & effectus eius erit fortior & magis naturalis.

SIMILITER de isto sale loquens Rhasis in lumine luninum ait, quod scilicet sine isto sale (quem armoniacum uocat ipse) impossibile est finem huius scientiæ possidere. Cõfirmat hoc Vincentius historicus in suo speculo philosophiæ naturalis dicens. Ampliantur enim tineturæ metallorum sale mediante, quomodo autem fiat hoc, secretum est. Raymundus tamen in plerisque locis docet modum, & cum tali menstruo atque sale extrahit à metallis animas quas naturæ sulphur appellat eosq; per ignis expressionem à suis terris uolare facit ad latera uasis tanquam folia talchi, & uocat sæpe illud, quod euolauit metalli sperma, ex quo ipse extrahit quatuor elementa cum suo menstruo celico circulato mediantibus auxilijs digestionum & distillationum. Demum ipsa elementa fixat super terram suam, soluit & coagulat, sicq; lapidem illum magnum philosophorum componit. Nos autem minus auri famelici, hac sola Raymundi epistola cõtenti, magnum elixir altioribus ingenijs relinquimus, nisi aliter Deus optimus maximus, sua pietate bonitateq; ordinauerit, cui sit gloria sempiterna. Amen.

PRO nunc autem sic operare poteris . Facito aquam ex vitriolo siccato sale nitro atque cinabrio ad medium illorū, qua facta reitera libram unam huius aquæ cum libra media cynaprij tribus vicibus semper addendo de nouo cynaprio, tunc eam per se rectificata ut bene sit purificata . Demum accipe istam aquam claram, & cum ea misce tantundem aquæ uegetabilis acutæ cum terra sua sublimata uel fixa non est curandum, modo per aeream distillationem cum ea sit distillata, & caue in actu mixtionis, ut paulatim & caute misceas, cum diligentia, & sic stent per diem naturalem uase sigillato ut simul bene misceantur . Tunc stilla in balneo totam aquam, & iterum superinfunde atque iterum distilla, & opus hoc itera quousque bene sit unitus spiritus mineralis cum spiritu uegetabili & uideas eos unitos in fundo botiæ in forma glaciei. Abijce aquam distillatam quia amplius nō utimur ea, si uis hunc spiritū seu glaciem multiplicare multiplica cum nouis aquis, semper tamen in balneo distillando ut fecisti prima uice, ponas tamen librā unam aquæ fortis super unciam unam istius salis, & illud idem fac cum aqua uitæ summæ rectificata & sic poteris multiplicare hunc glaciem siue (ut rectius loquar) ignem quantum libuerit .

RECIPE de isto spiritu, seu sale, siue glacie, seu G. uegetabili, quod idem est libra una, & contere cum uncia una solis uolatilis, seu foliati uel soluti, & in naturam spiritus reducti, mediante sua aqua menstrualis suæ naturæ conformi . Et noli esse fatuus nam aqua, quæ facit lapidem uolatilem non est aqua uitæ (ut iam dixi) cum autem tu habebis aurum uel argētum sic foliatum habebis illum dispositum ad dissoluendum & uniendum cum glacie supra notato, pone ut dictū est ambo in balneo per dies octo & totum

EPITOME RAYMUNDI.

dissoluetur in aquam coloris auri, fac insimul circulari in
uase germinorum per dies uiginti uel circa & congelabitur
in lapidem coloris rubini, dissolue in balneo, & congela in
cineribus & erit medicina, cuius una pars cadit supra cen-
tum mercurij uel Lunæ et uertet in Solem sicuti ab ipso Ray-
mundo iam narratum est.

Tu uero non excuseris per hæc quæ tibi tradidimus
ut nil huic operi addas de his, quæ Raymundus
ipse plerisque in locis docet, sed ingenie-
ris ut ad nobiliorem gradum, me-
dicinam hanc conducere
ualeas.

F I N I S.

COLLECTANEA LACINII SIVE BRE-
uia excerpta ex libro luminis luminum Rhasis.

QUAE radix scientiæ quæ dicitur alchimia
in solutione principaliter cōsistit. Circa hoc
insistendum ut sciamus, quæ in natura sunt
quæ possunt cuncta dissolvere, & soluta
postmodum coagulare, nisi enim in uaporē
naturalia cuncta transeant, in illis per sui naturam, frustra
erit operatio in hac arte, quod si solutum propositum fuerit,
artifex multipliciter gaudebit. hinc est, quod dicunt na-
turales totam artem in solutione & coagulatione consistere,
pariter & in operatione. Ad culmen ergo scientiæ hic uolen-
tes accedere, quæ soluuntur in hac scientia practicemus. De
atramentis ergo & aluminibus, istorum uim habentibus, de
spiritibus mineralibus de ipsis metallis & lapidibus preciosis,
Dei fauente gratia dicere non dubitamus. Quæ natura eor-
um sit, quibus & quot modis solui habent & coagulari ad
complementū, intelligenti & operanti fideliter reserabimus,
quam ob causam & tincturas inseparabiliter studere uolen-
tes, docebimus. unumquodque præmittimus quod sub testimo-
nio artis huius quam experti sumus et quicquid diximus fideli-
ter operanti in operatione manuum manifestemus, ut opera-
tio quælibet elucescat. Et quæ de atramentis tractare pro-
misimus tractabimus & in ijs studeas & non cesses.

De atramentis.

ATRAMENTVM multiplex est, quoddam ni-
grum, quoddam subrubeum & quoddam sub-
uiride uel uiride, & quodcunque sumatur calidū

COLLECTANEA

Et siccum est . Et est sibi occulta natura Et mirabilis . Atramentum quidem uiride mixtum argento uiuo facit ipsum coagulari Et facillime sublimari, unde scire potes quod cum nullo alio argentum uiuum sublimari potest sicut cum atramento. ipsum enim atramentum arg. ui. de facili mortificat ut sublimetur, Et de facili soluatur Et redigatur in aquam currentem . Crede ergo mihi Et aperi oculos tuos Et tempta . Et ut facias aquam atramenti praeperetur primo sic . Recipe de atramento uiridi ultramontano : quassa ipsum Et pone in olla Et claude ollam fortiter cum argilla, Et postea sepeli ollam totam inter carbones Et fac ignem lentum à principio per duas horas . Postea fac ignem fortem sufflando fortiter cum follibus per alias duas horas Et postea dimitte ignem usque ad consumationem sui spiritus, Et refrigerata olla aperire eam Et inuenies atramentum rubeum rubedine ualde intensa, accipe illud Et pone in uase uitreo Et superpone in triplo de urina puerorum clara Et reseruata ad octo dies Et si fuerit distillata, melius ualebit, uel de aceto distillato uel de aqua dulci clara Et pulchra, cooperi ergo uas illud pro puluere Et reserua donec tibi necesse fuerit .

De aluminibus .

ALUMINUM multa sunt genera . Aliquod dicitur Iameni Et illud est plumosum Et est ualde candidum Et ad soluendum habile est natura acidum unde sic cognoscitur ab alio, quia plumosum est candidum Et acidum . Et istud alumen laudauerunt philosophi dicentes, quod hic est lapis lapidum Et inter omnes lapi-

des primatum tenet, quia non est ita durum aut molle quod per ipsius naturam de facili non dissoluatur & est augmentatum, unde propter hoc uoluerunt dicere quod est de natura uegetabilium. Est autem aliud alumen uiride & in puluere, & quodā est citrinum quoddam subalbidum & hoc est admodum calcis. Est & quoddam alumen in lapide admodum salis gemmæ. Et siquidem omnibus ijs utimur, quod tamen melius est in arte alumen dicitur Iameni de quo primo fuit mentio facta. Recipe ergo de alumine Iameni quantum uis, & suauiter tere in mortario æneo, & pone illud in olla enea, & superfunde illi in sextuplo de urina puerorum reſeruata & clara & pone ad lentū ignem & dimitte quousque consumetur medietas urine uel duæ partes, & postea remoue ab igne & cola per filtrum & quod colatum est pone in uasæ uitreo & cooperi illud & serua.

NOTA quod alumen præparatur cum urina puerorū distillata, ita tamen quod sit una pars aluminis & quatuor partes urinæ distillatæ, contere ergo alumen bene & pone in urinam & soluetur, cum autem solutum fuerit distilla per filtrum & congela & fac hoc sæpe & habebis eum ad uelle tuum. Eodemmodo fac de omnibus consimilibus.

PRAEPARATIO salis communis, quia illud sal est origo omnium salium. Recipe ergo ipsius salis communis quantum uolueris & quinquies tantum de aqua dulci calida & in ipsa aqua sal commune & distilla per filtrum & congela, reitera hanc operationem sæpe et inuenies ipsum in modum cryſtalli & serua.

*Ita in aluminem
quomodo fit.*

De salibus.

ALIVM multa sunt genera quoddam armonia
 cum & in ipso sunt abscondita omnia secreta phi-
 losophorum, & ipsum appellauerunt aquilam, quia
 sicut aquila uolat super omnia uolatilia altius, sic sal armo-
 niacum altius exaltatur super omnia alia. Quidam uocau-
 runt ipsum sagittam ex eo quod nullus potest consequi opera-
 tionem huius artis sine hoc sale sicut etiam sagitta non potest
 emitti sine arcu, & est ualde intensum in caliditate & sicci-
 tate. Et nil aliud est nisi uapor inspissatus, componitur enim
 ex uapore collecto in balneis ex fuligine. Est & sal gemmæ
 quod est pretiosius alijs, & est ualde candidum, & est quasi
 cristallus & est bene solubilis & multum ualet ad operationē
 huius artis ut eius efficacia declarat. Est & salnitrum, &
 aliud est sal commune, & illud diuersificatur secundum di-
 uersa loca, quia quoddam magis amarum quoddam magis
 album, & quod albius est, est magis solubile & efficacius.
 Illud quod diximus de alijs intelligas secundum magis tamen
 & minus hoc unum scito in omni genere salium, quod quā-
 to purius est tanto efficacius. Aperi oculos tuos ut uideas &
 cor ut intelligas quoniam loqui uolo. Est quoddam sal quod
 absconderunt philosophi & illud est sal alchali. Et si istud ha-
 bere poteris sufficiet tibi in arte. insistamus ergo huic.

RECIPE de sale communi partem unam, tere, po-
 ne in olla, & bene cooperias, pone ollam in furno figuli, d-
 sero usque ad mane, tunc accipe sal & tere, & pone in ua-
 se uitri, & superpone de aqua atramenti superius reserua-
 ta, & hoc ad rubeum, uel de aqua aluminis ad album, super
 pone

pone ergo in duplo uel in triplo , & dimitte ad octo dies .
Constans est quòd aliquid indissolutum remanet . Et quòd so-
lutum est tendit superius & super natat , quasi oleum , &
est candidum & ut uerum dicam mirabile in oculis cuiusli-
bet . Et istud appellauerunt philosophi oleum philosophicum
uel aquam sapientiæ , quia nunquam nisi philosophus potuit
apprehendere , quia cum uideatur aqua pura esse , latet ibi
crystallinus uapor , quia illa aqua coagulata reperitur lapis
ualde splendidus & ille lapis dicitur sal alchali . Quod er-
go melius pateat , sic facias . Accipe sal commune sicut dictū
est , assa illud , & illud assatum pone in uase uitri & super
pone in triplo de aceto distillato uel de aqua clara & pul-
cherrima , & iterum accipe de alumine zucharino medium
quantum fuerit sal , & tantundem calcis uinæ , mistis cum
alumine , tere simul & pone in uase uitri , & superpone il-
li de aceto distillato uel de aqua clara in triplo . Et si uis po-
ne uncias duas mellis apum , & dimitte per tres dies , tunc ac-
cipe illud quod solutū est , uidelicet quòd enatat super sal cla-
rum & limpidum & omnino sine fece , & pone illud in par-
ua ampulla habente strictum collum . Similiter accipe illud
quod enatat super calcem & alumen et pone illud in eadem
ampulla , cum aqua salis . illud autem caueas quòd nullo mo-
do de fœce imponas , frustra enim teneres opus tuum . Cum
ergo habueris ampullā plenā duabus istis aquis uidelicet aqua
salis & aluminis & calcis debes illam coagulare , qua coagu-
lata inuenies lapidem candidum admodum cristalli , hunc ab-
sconde à puluere . illud autem quod diximus de solutione sa-
lis communis , intelligas de sale nitri & gemmæ . Et sicut à
sale cōmuni per solutionem habet fieri sal alchali , sic ex alijs
tribus multo melius & efficacius . Et sic cum fuerit solutum

COLLECTANEA

Et coagulatum, id quod solutum est iterum soluas Et coagules, Et si hoc tertio, uel quarto feceris, quod de facili fieri potest, uere in manibus tuis uidebitur laudabile opus. Experto crede quod ipsum sal sic ter uel quater solutum currit ut aqua si commisceatur metallo, ita ut uncia una super centum, uel ducentum, uel etiam trecentum cuiuscunque metalli. Nimirum quia cum sit solutum multotiens facit laudabile opus. Quod ergo dixi de sale nitri si sic intellexeris inferius in alijs uidebis mirabilia mundi.

De sale armoniaco.

V N C ergo circa sal armoniacum insistamus. Accipe de ipso quantum uis Et tere et pone in olla. cooperi illam, Et pone in furno ad assandum Et illo assator, accipe iterum Et tere Et pone in uase uitreo Et superpone illi in duplo de aceto distillato uel de aqua pura et clara. si posueris de aqua atramenti ad aurum, uel de aqua aluminis ad argentum fiet laudabile opus, dimitte ergo ad octo dies postea sequestra illud quod solutum est, ab eo quod non est solutum: debes enim accipere solum quod enatat, quod clarum est Et limpidum, ita quod nullo modo foeces commisceas. Non debes credere quod totum sal soluat, sed illud totum quod solutum est accipere debes. Accipe ergo illud solutum Et pone in ampulla per se quae habeat strictum collum, Et coagula Et postquam coagulatum fuerit, accipe illud et custodi a puluere quia clarum est Et candidum. Modo tere illud, postea pone illud in alludel sed debes supponere ei de sale communi assato in fundo alludel. claudere illud alludel in iunceturiis cum luto sapientiae Et pone ad sublimandum in furno

suo & fac ignem subtus à principio à mane lentum usque ad tertiam. Postea fortiozem aliquantulum à tertia usque ad meridiem, tunc remoue ignem, & refrigerari dimitte. Postea aperi & inuenies sal armoniacum totum in coopertorio alludel clarum & ualde candidum. Accipe illud & recondere & custodi à puluere donec cum cooperari uolueris et erit opus non deficiens.

ALII ad sublimandum sal armoniacum, recipiunt de ipso quantitatem quam uolunt, & tantundem salis communis bene præparati. hæc omnia conterunt cum aceto boni uini quater assando, imbibendo, & conterendo, & postea ponunt in uase sublimatorio ad sublimandum & dāt ei in primo ignem ualde lentum & per nouem horas inuenies ipsum in prima sublimatione sublimatū. Secunda autem uice sic sublimabis. Recipe ipsius quantum uis semel sublimati & tantundem salis communis bene præparati, & hæc contere cum aceto boni uini & assa semel, & exicca, & pone ad sublimandum & inuenies ipsum album & reiterare poteris fæces renouando &c.

De spiritibus.

VNT autem spiritus minerales tres argentum uiuum, sulphur & arsenicum. de omnibus dicendum. Et primo de arsenico. Est autem arsenicum calidum & siccum, maxime uirtutis ac potestatis & uilis pretij. Nescit enim aliquis quæ sunt occulta in ipso, nisi enim hoc solum esset argentum uiuum maxime obtineret primatū inter alia. Et est combustiuum omnium aliorum corporum, de facili enim comburit æs & alia. Est autem duplex arseni

COLLECTANEA

cum, quoddam pallidum quoddam rubeum, & quod rubeum est multum ualet ad combustionem corporū quoddam pallidum est ualet ad solutionem quorūdam corporum & etiam ad tincturam, & eius condimentum est cum argento uiuo, ad hoc ut lunam faciat. Et quia naturam habet igneam & in uaporē est statim eleuatur, quia spiritus est. Ad hoc niti uolumus cum philosophis omnibus ut ipsum de spiritualitate in corporalitatem redigamus, & sicut in igne non sistit, sed ab ipso fugit. Ita niti uolumus ut in ipso remaneat, nec fugiat unquam, & remanendo colorem faciat ijs quæ sibi pariter sunt admixta. Sciendum quod maximam affinitatem habet cum aceto & cum ipso decoquitur admixto sale & a spiritualitate sua reddit incorporalitatem.

ET est sciendum quod ipso tripliciter depurato facit opus ex se mirabile. Primo siquidem debet lauari. Secundo sublimari. Tertio exaltari. Et cum exaltatum fuerit faciet, opus quod nemo poterit credere, nisi expertus. Decoquetur ergo primo sic. Accipe de ipso quantum uis, & de pallido foliato & non de rubeo. tere illud fortiter in mortario, postea in marmore. Ita quod sit bene tritum, & sit sicut puluis: & pone in ollam uitreatam & superpone illi in quadruplo de aceto forti & claro. In quo fuit solutum sal per tres dies. Postea dimitte ad ignem lentum donec recedat humiditas & fortiter desiccetur. Postea extrahe illud & pone in scutella & lana fortiter tum aqua dulci & clara donec recedat salsedo postea desicca ad solem. Et iterum pone in olla uitreata & superpone in quadruplo de aqua aluminis supradieta et dimitte ad ignem donec desiccetur. Postea pone in alludel & superpone in duplo sui de sale communi assato et clau de alludel & iuncturam eius fortiter cum luto sapientiæ.

Postea pone super ignem ad sublimandum à mane usque ad meridiem. Postea remoue ignem, & refrigerato uase, aperi inuenies illud in coopertorio ualde candidum. Accipe ergo illud: & pone in uase uitri & superpone illi de aqua aluminis quantum est ipsum dimitte per octo dies. Postea accipe quod enatat & pones in ampulla parua habente strictum collum, postea coagula & inuenies ipsum lapidem admodum crystalli reserua ipsum, donec tibi necessarium fuerit, & custodi à puluere. Et si arsenicum coctum fuerit cū lacte uel oleo amygdalarum amararum, et postea cum aqua aluminis reperitur ualde clarum & pulchrum in sublimatione. Hoc unum scito quod si in sublimatione reperis ipsum clarum & candidum de facili soluetur, & sine defectu operaberis cum eo. Et si ipsum cōiunxeris cum argento sicut postea dicetur, facit opus ad mirabile. Et si fuerit coctum arsenicum cum oleo oliuarum & postea cum aqua atramenti reperitur ipsum in sublimatione clarum & ualde rubeum et de facili soluitur & si admixtum fuerit cum fermento facit gaudere oculos alchimistæ. Arsenicum autem rubeum multum ualet ad combustionem corporum sicut postea patebit. Non tamen ita de facili sublimatur sicut pallidum foliatum, nec etiam de facili soluitur. Et propterea cum operari uolueris in arsenico ad sublimationem & solutionem circa pallidū & foliatum insistere debes. Et si uolueris ipsum sublimare cum argento uiuo bene poteris facere, debes enim decoquere sicut prædictum est, & in libra unam arsenici pone unciam unā, arg. vi. & sic sublimabitur cum ipso ad modum perlarum.

COLLECTANEA

De sulphure .

CONSEQUENTER dicere debemus de sulphure . Et est sciendum , quòd omnino & eodem modo easdem decoctiones recipit sulphur sicut arsenicum . Multum enim transmutatur ipsum sulphur per decoctionem aceti & salis , etiam si decoquatur in oleis multum ualet . Sed quia sulphur in caliditate & siccitate habet admixtam uentositatem : propterea non de facili sublimatur . Veruntamen curandum non est , si sublimari non possit . Insisistas ergo ut bene decoquas & decoctum soluas & cadet in terminis tuis opus super omnia opera : quia sicut dixerunt philosophi hoc ipsum facit aurum cum argento uiuo , & si intellexeris quæ sequuntur cum ad perfectionem , id est , ad ueram decoctionem & ueram solutionem ducis , perficies opus tuum . sola hæc tria sufficient tibi & consulo ut abscondas . Argentum & aurum sine ipsis fieri non potest . Quiddam dixerunt , quòd si immisceatur sulphur calci uiue , poterit cū ipsa de facili sublimari . Nolo tamē ut frustra labores si enim feceris quæ præcepi sufficient tibi , hoc unum scito , quòd arsenicum maxime ualet ad argentum , sulphur uero ad aurū . Est enim sulphur album à parte extra & rubeum à parte intra . Arsenicum uero econtrario ut in effectu patet .

SULPHUR album si uolueris habere rubeum dissolue in aqua rubea per contritionem & imbibitionem & bonā decoctionem dissolutum congela in lapidem & congelatum dissolue iterum cum aqua rubea & iterum congela . Tertio uero cum eadem aqua rubea solue et sublima totum per ignē fortissimū , et quod in similitudinē est pulueris ascēdit sursum ,

est sulphur albiſſimum, quòd uero remanet infundo deorſum
est sulphur rubeum tinctum uti ſcarlatum & iſtud eſt ſul-
phur optimum ſecundum Ariſtotelem. hoc autem ſulphur con-
uertet arg. ui. in ueriſſimũ aurum per artificium non leue.

De argento uiuo .

EQVITVR de argento uiuo , circa hoc inſiſ-
terunt philoſophi nimium & laborauerunt quàm
plurimum ad hoc ut ipſum in igne ſiſtere facerent
cum ab ipſo ſemper fugere cupiat . Nullo enim modo ſiſtit in
igne , de hoc teſtes ſunt omnes artifices alchimiftæ . unde ſi
argentum uiuum alicui commiſceas ſtatim ignis uirtute re-
mouetur ab ipſo . Nimirum quia ſpiritus eſt & naturam
ſuam conſequi concupiſcit . Vnde de ipſo dixerunt philoſophi
quòd argentum uiuum eſt nubes nubium , eſt pater ditans
filium , eſt ſapientiæ oculus , eſt foemina prægnans in eadem
die concipiens & pariens . Eſt ditans pauperem . Fuit dicens
auro . Ego te genui cum ſulphure . Dixit etiam , argentum
cum arſenico generavi . Et poſt hæc omnia dixit . Ego ſum
qui ab igne fugio , & omnia quæ ex me ſunt in fecem reli-
quo . Ego ſum qui ſiſto in igne & omnia quæ ex me ſunt can-
dida & puriſſima reddo . Ego ſum qui coagulatus coagulo ,
& qui ſolutus ſoluo & qui me habuerit non fruſtra tenebit .
Quod autem de ipſo dicit quòd ſiſtit in igne . Et pro maiori
parte habeo teſtes quòd ab igne effugit . Aperi cor tuum &
occulta ipſius reſerabo tibi , & dicam eius coagulationem in
rubeum & eius coagulationem in album . dicere non dimittã
eiſdem ſolutionem & ſic ſi feceris uidebis conſtantiam eius
& in igne ipſum ſolui ſicut ſiſtit metallum . Lauetur ergo :

COLLECTANEA

primo cum aceto & sale, secundo sublimetur uel coaguletur,
 tertio ad solutionem ducatur. Et si solueris ipsum ab a, us-
 que ad g, scies me inter philosophos nominari & semper arti
 huic credens, nec unquam separaberis à credendo. Accipe er-
 go de ipso quantum uis, & tantum salis communis tere si-
 mul in mortario aeneo & pone totum in olla uitreata, super
 pone de aceto in quadruplo, & dimitte ad lentum ignem do-
 nec consumetur totum acetum. tunc remoue ab igne & po-
 ne in scutella & laua ipsum cum aqua clara & dulci, & se-
 para ipsum à sale. Postea accipe tantundem atramenti uel
 uitrioli, tere simul & pone in alludel & impasta illud totū
 cum aqua clara agresta, uel cum aceto distillato. Postea po-
 ne ad lentum ignem & sicca postea pone in alludel & coope-
 ri & firma bene iuncturas cum luto sapientiæ. Postea pone
 ad ignem lētum à mane usque ad tertiam. Postea ad fortio-
 rem à tertia usque ad meridiem seu nouam. Tunc remane
 ignem & refrigerato uase, aperi & inuenies illud totum
 in coopertorio alludel album sicut niuem ad modum campho-
 ræ. Accipe ergo illud & tere & pone in uase uitri & su-
 perpone de aqua atramenti in duplo & dimitte per 8. dies.
 Postea accipe aquam quæ enatat & pone in ampulla parua
 quæ habet strictum collum & coagula & inuenies coagula-
 tum ipsum clarum & rubeum in modum granati reserua
 & custodi à puluere, donec tibi necessarium fuerit. Item ac-
 cipe uncias tres olei communis, scilicet oliuarum, & pone in
 olla uitreata & pone ad ignem lentum usque bulliat & sta-
 tim cum bullire inceperit, pone ibi mediam unciam sulphuris
 crocei & clari, & moue illud ut lique scat ibi sulphur statim
 remoue ab igne & dimitte infrigidari. Postea ponas ibi un-
 ciam unam arg. vi. & iterum pone ad ignem & dimitte

quod desiccetur, postea extrahe illud de olla & pone in allu-
del bene cum luto sapientiæ clauso. Postea pone super ignem
à mane usque ad nonam & sublimabitur ualde bene, aperi
& inuenies illud in coopertorio rubeum ualde tunc tere illud
& pone uase uitri & superpone de aqua atramenti in duplo
& dimitte ad octo dies postea accipe quod enatat, & pone in
ampulla & coagula sicut prædictum est, & inuenies illud
coagulatum, clarum & rubeum ad modum granati. serua il-
lud & custodi à puluere. Hoc ergo modo argentum uiuum
coagulatur in rubeum. Si autem uis in album, coagula ip-
sum si uolueris ut argentum faciat, serua præcepta mea &
nemini dicas. Accipe de argen. ui. quantum uis & tantundē
cerusæ, tere simul in mortario & pone in olla uitreata, su-
perpone de aqua aluminis uel aqua calcis uiuæ in quadruplo
pone ad ignem lentum & dimitte à mane usque ad tertiam.
Postea extrahe illud de olla & tere & pone illud in alludel
& claude fortiter cum luto sapientiæ. pone in furno uitri uel
panis, uel melius pone super ignem & dimitte à mane usque
in sero refrigerato aperi & inuenies illud non in coopertorio,
sed inferius admodum cineris. Accipe illud & tere & pone
in uase uitri & superpone, de aqua aluminis primo dicta in
duplo dimitte per octo dies, postea accipe oleum philosophicū
quod enatat & pone in ampulla parua & coagula, & in-
uenies illud album tanquam glaciem coagulatum in modum
cristalli, reserua & postea scies quātum ualet. Item alio mo-
do sic coagulatur in album. Accipe unam cannam grossam
& fortem quæ habeat nodos propinquos, & facias ibi fora-
men paruum. Postea impleas ipsam arg. ui. prius loō sicut
prius dictum cum sale & aceto. Postea claude foramen can-
ne cum cera, & præpara ceram per totam, tenue tamen.

Et pro
hoc ut fac
et

COLLECTANEA

Postea super ceram lutea totam cannam luto sapientia fortiter, & bene undique siccetur. Postea fac foueam in terra, & in fundo foueae pone laminas plumbi fusas seu liquefactas, & ibi submerge cannam & habeas clauum unum & fige in terram fortiter ut teneat cannam, ita quod sic canna possit circum uolui & moueri huc & illuc, nec exire extra. considera ergo quod bene firmes, & quod optime sit canna perlutata, quia si non, frustra facies. Et si sapienter feceris istud sufficet tibi ad argentum faciendum. Pone adhuc plumbum super cannam & imple foueam plumbo, ita quod canna sit tota infra plumbum pone postea ignem carbonum desuper, & suffla fortiter cum foliis à mane usque ad tertiam. Postea remoue ignem & aperi cannam & inuenies argentum uiuum coagulatum durum & forte & album, sicut aliud argentum tere illud & pone in uase uitri & superpone de aqua aluminis in duplo & per mitte ad octo dies. Postea accipe illud quod enatat, & pone in ampulla una perse, & coagula & inuenies illud pulchrum & candidum et reserua illud quousque opus fuerit.

DE AVRO.

E auro philosophi dicunt quòd aurum est effectus
d solis in hoc ponunt ipsum bene complexionatum in
qualitatibus & quando perfecte est depuratum
tunc ipsum non recipit decrementum in igne, sed colorem re
cipit ab igne. Voluerunt aliqui aurum componi posse per ar
tificium, tamen natura nihil facit de auro, nec artificium
transponit ipsum, unum tibi dico, quod necessarium est si
aurum componere vis, ut aurum fermentes & nisi fermentes
eaueris frustra tenebis omne opus suum, & ad hoc quòd sit
fermentum & quòd aliqua eius operatio valeat, oportet q
sit purum, & quia est purissimum in sua propria natura
parum sufficit ei ut amplius depuretur, non enim oportet
ipsum multum lauare, quia satis est pulchra materia & pu
ra, sed oportet ipsum præparare ut possit incorporari solum
& fermentari, oportet autem ipsum calcinari ante ut infra
patebit.

DICIT Rhasis in hoc capitulo quòd philosophi.
Multa posuerunt experimenta, multiplicando uerba & oc
cultando dicta sua ut non intelligeremus. Et dicit quòd Deo
teste per contrarium uult se habere eis. Sicut ipsi occultauer
unt, ita omnia quæ occultarunt & uane dixerunt uult
aperire. & subdit quòd non ab aliquo philosophorum ipso
rum hanc artem, sed à Deo habet, & subdit, necessarium
est si aurum componere vis ut aurum fermentes &c.

ET dimissis multis experimentis aliorum in quibus est
labor & dolor. Nos sic incipimus loqui. Accipe aurum pu

COLLECTANEA

rum & fac inde laminas subtiles uel folia . Postea accipe arsenicum rubeum, fac puluerem et pone ibi tertiam partem salis communis quantum arsenicum est & habeas ibi uncias septē limaturæ calibis & tere ista tria simul uidelicet arsenicū sal & limaturam, tunc accipe unam paruam ollam uitreatā & nouam & pone de isto puluere in fundo olle parum, & superpone ibi laminam auri, postea cooperi laminam puluere, & iterum superpone laminam aliam & postea puluerem & sic per totum . Postea habeas aliam ollam uitreatam, pone ibi librā unam olei oliuarum & pone ad lentum ignem ut bulliat, & pone ibi postea uncias quatuor sulphuris clari boni & croci & remoue ab igne statim & moue cum ferro uno ut lique scat sulphur cum oleo, & dimitte refrigerari . Postea pone parum de illo oleo in olla, ubi sunt lamine cum puluere & pone ollam cum laminibus ad ignem lentū donec illud bibat . Postea iterū pone de oleo & da sibi ad bibendum & dimitte ad ignem donec totum oleum bibat parum & parum . Postea dimitte fortiter desiccari, ita ut omnis humiditas recedat . Postea cooperi ollam bene cum luto sapientie, totum istud potest fieri una die . Sequenti mane, pone ollam inter carbones & sepeli ibi totam postea fac lentum ignem à mane ad tertiam, uel à tertia usque sero fortem sufflando fortiter cum follibus, uel si non uis ferre laborem pone in furno figuli uel in furno panis à mane usque sero uel à sero usque mane . Postea accipe ollam & ipsa infrigidata aperi & frange illam & tere illud quod intus est in mortario, tunc aurū teritur, tunc pone illum puluerem totum in scutella una & pone ibi de aqua dulci satis & clara & frica fortiter cum digitis & cum puluē fecit residentiam in fundo, remoue aquam quia salsa est, iterum pone aquam & iterum laua

atq; iterum ut omnis salsedo recedat . Postea desicca ad solem
uel ad ignem , & tunc pone illum totum puluerem iterum
in olla parua & adhuc claude luto sapientie & pone in fur
no dum ibi est panis & non plus . Cnm ergo fuerit sic aurū
puluerizatum & fermentatum gaude . Accipe ergo pulue=
rem illum & multum pulueriza & bene & pone illum to=
tum puluerem in uase uitri uel in cyatho claro & mundo et
superpone illi tantundem de aqua atramenti , quantum ip=
sum est , ad pondus & caue ne plus ponas uel etiam minus,
& dimitte per octo dies & moue cottidie bis uel ter . Po=
stea accipe illud clarum quod enatat solum & pone in am=
pulla paruula per se & illud debet esse limpidum & clarissi=
mum , et si ita fuerit uere beatus eris in arte illa . Et si ha=
bueris argentum uiuum solutum sicut te docui in capitulo
ipsius arg. ui. et si habueris salem armoniacum solutum , si=
cut te docui ibidem , tunc accipe tantundem de aqua arg. ui.
et tantundem de aqua salis armoniaci quantum est aqua aus=
ri et iunge aquas illas cum aqua auri in ampulla , coagula sic
aquā illā mixtam , accipe ollam unā plenam cinere cribrato
et sepili ibi ampullam illam usque ad collum ipsius et pone ol=
lam super tripodem et fac ignem de subtus à mane usque de
sero & ita coagulabitur illud quod est in ampulla tunc
accipe ampullam postquam infrigidatum fuerit & frange ,
Accipe lapidem qui intus est & pone untia semis illius lapidis
super octuaginta argenti & conuertet ipsum in aurum opti=
mum irreprobabile .

COLLECTANEA

De argento .

E argento hoc notandum, quòd argentum eodem
 d modo componitur quo & aurum, quamuis non
 æque sed minus depuratum & minus digestum,
 & post aurum est melius & perfectius metallis cæteris. Ha-
 bet tamen infirmitates aliquas, quia non omnino depuratum
 est ab humiditate, prima sulphurea. Neque à secunda quæ
 est flegmatica, & euaporans. Vnde ex prima nigrescit si cū
 adurentibus scilicet sale communi & auri pigmento & la-
 tere sit contritum. Quod autem argentum purum, ab igne
 album egrediatur: per multas fit fusiones & post cineritiū,
 & signum est quòd parum habet humiditatis sulphureæ: sed
 quando coquitur cum sale & latere, & nigrescit, cum ta-
 men nigredo non sit in latere & sale, constat ipsum aliquid
 habere de humiditate prima unctuosā, licet parum. Vnde
 quia pauca est non egreditur, nec apparet exterius per calo-
 rem ignis &c. Hæc est ergo infirmitas ipsius. Prima quæ est
 ex defectu depurationis humiditatis primæ. Secūda est q̄ in
 igne euaporat atq; minuitur, quod est ex defectu depuratiōis
 secūdæ humiditatis quæ est flegmatica & euaporans, & sibi
 non radicaliter adhærens: quoniam non est de ipsius substan-
 tia, post egressum ipsius remanet argentum purum & per-
 fectum. Non est autem in eo alia infirmitas, nec sanum,
 nec ægrum sed quasi neutrum, potest enim sanari & in me-
 lius conuerti scilicet in aurum, per maiorem depurationem
 & digestionem, ut depuratum perfecte non nigrescat, ex
 humiditate prima. Nec minuatur ex secunda, nec ex defe-
 ctu digestionis frigidum dicatur, sed temperatum nec album

dicatur sed citrinū . Quod quomodo fiat aut fieri debeat uel possit immediate dicetur .

P R A E P A R A T I O igitur argenti in aurum conuertēdi quæ ipsum depurat, à duabus primis humiditatibus iterum melius digerit, prima enim ablata non nigrescit amplius, secunda uero amota non minuetur. Ista præparatio talis est . Recipe salis communis cum sua humiditate & tere optime & inter duos lectos salis fac lectū unum lunæ subtiliter laminatæ, & sit in uase terreo forti, ipsum superius claude sed modicum foramen in medio dimitte, & sic cubet in medio ignis mediocris & dimitte in igne per duodecim horas . Post extrahe & inuenies laminas tuas corrosas & diminutas quantitate & pondere . Ideo si eas bene albas uideris, scias primam humiditatem esse consumptam, lunamq; tuam bene calcinatam & frangibilem . Si igitur nigra fiat in superficie adhuc habet de prima humiditate . Si uero non faciliter frangitur adhuc habet de secunda . Signum depurationis primæ humiditatis est cum non nigrescit cum plumbo . Signum depurationis secundæ humiditatis est, quando non plus minuitur in igne . Vtrunque tamen fiet cum dicto puluere & igne, quoniam dictus puluis ignitus utranque consumet & ebibet humiditatem & tunc erit bene præparatum sed frangibile . Tunc reduces ipsum ad malleum, & erit dulcissimum & molle ut aurum atque flexibile, & non mutabit colorem plus nec pondus & erit compactum magis atque ponderosum . Hæc autem complebit puluis iste dans malleum & dulcedinem, auro & argento, si est combustum & calcinatum . Recipe salis armoniaci, salis petrae & boracis, ana de singulis et tere optime et commisce et solue in modico uini, et desiccari permitte, Et de puluere quartum pon

duos pone cum tribus cuiuscunque calcis uolueris, trium prædictorum et reuertetur ad malleum multum bene.

Documentum.

NIMADVERTENDUM est hoc in loco. Nam Rhasis præmisso sermone de argento & de eius natura atque substantia, ibi Argento &c. Subdit quomodo aliqui nituntur argentum componere ex cupro & ferro simul cum ista duo mixta sint impuræ substantiæ & dicit quòd ex illis non poterunt ista duo fieri, scilicet a, & b, id est aurum & argentum nisi forte in apparentia, sicuti ex asino uel capra non potest fieri homo. Et in capitulo de ære ipse remittit se ad tractatū experimentorū & subdit.

AES ut quidam dicunt est ca. & si. & fortis substantiæ & cito transmutabile in colorem, & est eiusdem ponderis cum argento & libenter recipit mixturam pulchri argenti, & fit cādidum de facili, ita ut non possit cognosci, nisi quòd sit argentum est tamen ipsum impuræ substantiæ respectu argenti, & propter hoc multum denigrat, & ex sua duritiæ, cito ab igne destruitur & comburitur, & est in eo magna malitia, quæ tollitur quando calcinatur & bene lauatur, & subdit ipse Rhasis, hoc unum scito quòd ex cupro non fit aurum sicut nec ex plumbo argentum, melius tamen fit ex cupro argentum quàm ex plumbo aurum, si ergo cuprum calcinetur, lauetur, soluatur sicut prius dictum est dabit colorem similem auro, non tamen faciet aurum. Propterea ait (in capitulo de argento) stulti illi omnes alchimistæ, qui urfos in mari, & pisces in terra capere putant, sciendum, ergo quòd ex plumbo facies aurum, uel ex ære argentum, sicut ex asino

isino lupum considera ergo & uide, quæ tibi dixero &c.
 Quid ergo ad hæc nos respondebimus? ponemus ne secundum
 Rhasim artem non esse ueram, sed tantum sophisticam? Cū
 tamen ipse in capitulo præcedenti de auro dicat, quod aurum
 factum per modum, quem ipse docet, sit aurum obrizon et
 irreprobabile. Ad hoc facile erit respondere. Dicimus ergo,
 si uis scire totum lege totum, nam soluit ipsemet hanc dubi-
 tationem in capitulo de ære, quando dicit. Non enim dicitur
 cuprum fermentum (uel aliquod aliud, adde tu, imperfe-
 ctorum.) Cum non sit de intentione huius artis, cuprum fa-
 cere ex auro uel argento. sed econtra, ideo subdit ipse ibidē,
 si ergo cuprum lauatur, calcinetur, soluatur &c. dabit co-
 lorem similem auro, non tamen erit aurum, quia semina
 rerum non sunt nisi in proprijs speciebus, ex imperfectis ergo
 non potest fieri fermentum, ergo nec uera transmutatio.

Sequitur opus de argento secundum Rhasim.

E argento de quo. Nos dicimus, recipe laminas
 d argenti subtiles & accipe libras quinque arsenici et
 uncias tres salis & unciam unam limaturæ calibis,
 tere simul, ista tria fortiter. postea accipe de illo puluere &
 pone in una olla & superpone laminam & super laminam
 puluerem, & super puluerem laminam, sic per totum, sint
 autem lamine cooperte puluere. Postea pone ad ignem lentū
 super carbones & pone ibi de aceto fortissimo & dimitte ad
 ignem à mane usque ad tertiam. Postea dimitte desiccare
 fortiter. Postea cooperi ollam luto sapientiæ. Post sepeli ollam
 inter carbones. Postea accende carbones & fac ignem fortem
 per duodecim horas. Postea remoue ab igne & refrigera

COLLECTANEA

ea olla aperit inuenies laminas mixtas cum puluere, sapien-
 ter separa argētum à puluere pone in mortario & tere quo-
 erito laua ipsum fortiter cum aqua dulci & clara in patella
 una. Postea desicca ad Solem uel in furno. Postea accipe tā-
 tundem salis armoniaci sublimati quantum est puluis argenti
 & tantundem argēti uiui sublimati coagulati sicut superius
 dictum est, & tantum arsenici sublimati in album hoc unū
 dico tibi quod si ista quatuor sic acceperis mirabilia facies.
 Accipe ergo illa quatuor & tere & pone in una ampulla, &
 superpone de aqua aluminis in quadruplo, quantum illa pul-
 uis est totus dimitte ad duos dies. Postea pone ampullam in
 olla cineris & sepeli ibi totam usque ad totum collum & sit
 eius collū strictum & coaguletur totum illud quod est in am-
 pulla & ampulla debet stare discooperta. Postea cooperi am-
 pullam luto sapientiae & dimitte super ignem per diem et no-
 ctem. Postea dimitte refrigerari & frange ampullam &
 accipe illud quod ibi est & si aliquid sublimatum est ad collū
 iunge totum simul. Postea tere illud & pone in uase uitri et
 superpone de aqua aluminis in duplo & non plus & dimitte
 ad octo dies mouēdo cotidie bis uel ter. Postea accipe aquam
 quæ enatat & pone illam in ampulla paruula habente stri-
 ctum collum, desicca fœces quæ remanent, & pone unciam
 semis illius super uiginti æris & erit argentum irreprobabile
 omnibus. Aperi ergo cor tuum, quia quod dixi tibi exper-
 tus sum de fœcibus & si fœces hoc faciunt, quid ergo faciet
 illud purum quod separasti positum in ampulla. Coagula
 ergo illud sicut scis in olla posita in cineribus, & postea pone
 unciam semis super C C L. æris, super stannum C L. Supra
 L. plumbi & uidebis admirabile philosophicum & nullo mo-
 do uidebitur irreprobabile omnibus. Alio modo sic facias.

Recipe limaturam argenti puri & boni quātum uis & tantundem cryſtalli tantundem auri cadimiae uel cachimiae seu litargiri argentei, & tantum arſenici ſublimati & tantundem ſalis gemmæ tere ſimul totum & pone in uaffæ uītri ſcilicet in ampulla ſuperpone de aqua aluminis in duplo dimitte per octo dies. Poſtea pone in uaffæ cineris & ollam pone ſupra ignem dimitte uſque ad aliud mane, tunc dimitte ampullam apertam uſque dum deſiccatum fuerit illud quod intus eſt, id eſt, à mane uſque ad meridiem uel etiam minus, quando autem deſiccatum fuerit. Poſtea debet ampulla cooperiri fortiter & dimitte ſuper ignem per reſiduum diei illius & per totam noctem ſicut prædictum eſt. Poſtea frange ollam & tere quod intus eſt, & pone in alia ampulla & ſuperpone de aqua aluminis in duplo et fac omnino ſicut prius feciſti nullo mutato penitus & ita fieri debet quinquies uel ad minus ter. Poſtea accipe illud & tere diligenter & pone ibi tantundem ſalis armoniaci ſublimati quantum fuerit argentum & tantundem argenti uiui calcinati cum plumbo, tunc ſimul totum & pone in ampulla uītri quæ habeat largum os, & ſuperpone illi quantum ipſum eſt de aqua aluminis & dimitte per octo dies uel per quindecim mouendo cotidie bis uel ter, & poſtea accipe illud quod enatat & pone in ampulla parua habente ſtriſtum collum & coagula fæces per ſe & pone unciam ſemis ſuper uiginti æris & fiet argentum irreprobabile. Coagula autem quod eſt in ampulla per ſe ſicut ſcis in olla poſita in cinere &c. & pone unciam ſemis ſuper quingentas æris & fiet argentum irreprobabile omnibus hominibus.

COLLECTANEA

De ære seu cupro .

V P R V M eodē mō cōponitur quo & argentū
c sed minus depuratum & non aque temperatæ di-
gestum , sed quasi combustum calidum , & siccū .
Est autem compositum ex argento uiuo & sulphure non de-
purato ab humiditate prima, qua multum abundat, sed dige-
stum combustumq; cum ea , & propter hoc nigrum egredi-
tur ab igne , & excoriatur ex nimia siccitate cum ignitum
proiicitur uel extinguitur in aquis acutis . Est & porosum
ualde & sulphureum . Ipsum igitur purgatur à prædictis
humiditatibus sulphureis . Nam ex primis statim nigrescit in
igne & comburitur & excoriatur , & comburit & deni-
grat alia metalla , & ex secunda in igne nimis euaporat ,
& consumitur , & ex sua sulphureitate ignem nigredine in-
ficit flammam quasi nigram faciens . Cumq; purgari incipit
flamma magis est citrina minusq; nigra . Purgatur autem
omnino ut luna & cum eodem puluere reducas ad malleum
quo & lunam . Postea uero extinguatur ignitum uicesies in
aceto , & postea decies in sanguine porcino recenti & erit be-
ne præparatum . Oportet autem ipsum morari in sua calci-
natione diutius quàm argentum & fortiozem ignem requi-
rit , sit ergo in igne per tres dies & postea reducatur ad
malleum ut de luna dictum est . Si autem post calcinationem
uis extrahere quod in eo uel in argento remanserit de sale
uel alterius metalli habeas lixiuium calidum & pone intus
& resoluetur quod separabis deguttando lixiuium .

De plumbo.

P LUMBUM autem eodem modo fit sicut & cætera metalla imperfecta. Est enim ex sulphure immundo, & argento uiuo obscuro & immundo, debilis digestionis & compositionis. Vnde necesse est quod extrahatur ab eo nigredo & immunditia et digeratur melius. Hoc autem sic fieri potest, funde plumbum & proijce intus quartam partem Mercurij. Postea pulueriza & tere in mortario uel super marmore, cum æquali pondere salis communis combusti, donec sal nigrescat tunc eijce sal, cum aqua & tere iterum puluerem cum æquali pondere salis, donec sal iterum nigrescat, & tunc iterum eijce sal cum aqua, & iterum tere tertio cum nouo sale & hoc totum cum ipso sale pone ad bulliendum in aceto fortissimo & bulliat per diem primum, & egredietur nigredo eius & depurabitur magis à sulphure & nigredine, & tunc eijce salem cum aqua, et habebis puluerem plumbi & Mercurij mediocriter purgatum. Reitera ergo contritiones & bullitiones ipsius ut prius dictum est, donec inuenies plumbum album & mundum, quod quanto pluries feceris, tanto magis depuratum habebis.

De stanno.

S TANNI corpus compositum est sicut Saturnus ex argento uiuo mediocriter depurato & sulphure non puro. Album est sed immundum, debilis digestionis, atque intus omnia metalla uariæ compo-

COLLECTANEA

sitionis, siccum nimis & porosum quod ex suo stridore perpenditur. Ipsum autem purgare conuenit eodem modo, quod de Saturno prædictum est, quarta pars Mercurij stridorem ei aufert & Saturni tertia. Ipsum autem oportet imbibe-
re cum aliquo oleo rectificato, uel cum sanguine porcino distillato, donec resumpta humiditate stridorem ei auferat. Purgetur autem sicut Saturnus cum sale combusto & per bullitiones cum sale & aceto, & imbibatur cum oleis rectificatis donec humectetur & stridorem amittat. Rhasis autem dicit quod uix potest conduci ad perfectum ut ex eo per aliquam mundationem fiat aurum & argentum. denigrat enim intantum quod corrumpit alia metalla quibus coniungitur, & uix cum eo potest fieri aliqua bona mixtio, & si quis hoc attentauerit experimento certificabitur sicut illi qui eum tentauerunt &c.

De ferro.

FERRVM componitur sicut & cætera metalla ex sulphure & argento uiuo grossis et immundis. Sed transit in chalibem non alterius quidem speciei quam ferrum. In argentum autem, uel aurum uix aut nunquam transferri potest. Potest autem fundi cum sola cerusa aut puluere prædicto qui calces reducit ad metallum sed post fusionem malleabile non est. Ipsius autem utilitas maior est in croco extracto, ab eo qui colorem habet fixum in opere solis, quomodo autem extrahitur eius crocus alibi dicitur & mille sunt uia.

COLLECTANEA LACINII EX ALBERTO

Magno atque diuo Thoma alijsq; au-
toribus non vulgaribus.

d

O C E N T Quamplures philosophi medi-
cinarum modos componere, & licet pri-
ma fronte uideantur diuersi hoc non fit nisi
illis, qui in superficie cuncta considerant.
nam omnes in uno concordare uidentur,

& primo Hermes philosophorum pater dicit quod corpus so-
lutum est aqua perennis & congelat Merc. perpetua congela-
tione. Item alius dicit præparate corpora & soluite ea & ex
illa aqua imbibite spiritus ablutos, tunc ipsi spiritus in cor-
pora submerguntur & corpora in spiritus, sicq; figuntur spi-
ritus cum corporibus ipsis, fixatione firma. Item Rhasis dicit
conuerte corpora in aquam & illam aquam coniunge Mer-
curio, & ex illis duobus facito iterum aquam. Item alius,
Nisi corpora solueris in uanum laboras, Vnde uersus.

Si fixum soluas, faciasq; uolare solutum, Et uolucrum
uoluas. Hæc tria si iungas facient te uiuere tutum. Itē alius:
Tu qui gliscis donum Dei contemplare huius rei fontem ama-
bilem. Lunam Solem transmutare tibi mando uoce clara,
Lympham instillabilem. hæc est prima radix rara, nobis data
multum chara Hermetis cōprobamine. Ideo ipse Albertus ait.
Collige diuersos flores plenos odoratu omnium bonorum.

In quibus redolet suauitas & relucet pulcritudo mundi, de-
cus & gloria. Hic est flos florum & rosa rosarum ac li-
lium conuallium. Lætare ergo iuuenis in adolescentia tua,
& disce colligere flores, quia introduxi te in hortum para-
disi. facias ergo ex ipsis coronam capiti tuo, gaude & u-

COLLECTANEA

taris delitijs huius mundi, collaudando Deum, atque oppressum proximum subleuando. Nunc aperiam tibi scientiam uel secretum faciamq; te intelligere huius artis obscura, & quod diu celatum est nunc tibi manifestatur in lucem.

DOCET ergo Albertus primo colligere flores, id est, purgare spiritus, secundo illos fixare per iteratam sublimationem in uase clauso, demum soluere, ultimo illa coagulare, dicatur ergo de purgationibus spirituum, sed primo de illis in communi.

De Spiritibus.

VR A metallorum corpora post præparationem ipsorum per spiritus minerales perficiuntur, quorum puritas et digestio in ultimis perfectionis gradibus esse debet: ut in eis sit uis depurandi et digerendi. Isti aut sunt spiritus, qui uirtutem naturalem habent uiuificandi & immutandi. sunt elementa ductibilia, id est materia metallorum, & substantia eorum sicut essentia elementati. Nunquam mirari debes intelligens si spiritus summæ depuratus atque digestus, metalli corpus magnum mutat. Licet spiritus quo ad metalli quantitatem est Minor, Maior tamen est molis magnitudine uirtualis, cuius est agere, metalli uero pati. Agit enim spiritus ex natura propria & ex qualitatibus suis. Ex natura quidem propria in corpus agit metalli, quando coniungitur sibi tanquam magis depuratum ac magis digestum, magisq; igneum & subtile & minus habens de materia, plus uero de forma: & propter huiusmodi diuersitatem depurationis & digestionis sequitur diuersitas specierum. Agit &

ex qualitatibus sicut dicitur in quarto meteorum . Apparent in uniuersis caliditas & frigiditas terminantes & permutantes, homogenea & non homogenea : ut magis actiue &c. de quo ibidem . Cum autem dignius opus harum uirtutum in naturali generatione & permutatione rerum pertineat digestionem , ut tamen spiritus ad hanc uirtutem deueniat , oportet ipsum summe purgare atque digerere : in metalli corpus introducere , & introductum fixum esse & non recedere , quod si in uno trium horum necessariorum aliquid obmiseris , proposito frustratus , tuam ignorantiam aut negligentiam lacrimabiliter , condemnabis .

PRIMO ergo debet agi de spirituum preparatione quæ in arte necessaria existit . Hæc autem præparatio spirituum satis nobis exemplificata est in operatione naturæ in metallorum procreatione . In naturali enim auri procreatione, natura spirituum per calorem minere terræ sublimatur: Vbi inuentum , quod calor uasis mineralis in talibus mineris metallorum sulphureitatem spirituum eleuauit longe altius à minerali uase , & ipsos superius inuentos mundos & puros per transitum terræ calefactos & depuratos . Nam terra sicca calefacta calefacit immundicias & superfluitates bibit & consumit , & partes grossiores retinet & acceptat . Aquæ uero aeræ atque igneæ subtiles & puriores , ex uasis calore uaporantes sursum ascendunt . Ars igitur imitatur naturam . Et ex hoc inuenta est artificialis sublimatio , per quam spiritus depuramus cum rebus siccis atque consummentibus superfluitates , ut nobis remaneant , purissimi atque lucidissimi supra omnem naturæ operationem , & hoc ideo , quia ibi solus cursus naturæ operatur . Nobiscum autem, & communis atque proprius naturæ cursus, operatur , quia operamur

COLLECTANEA

ex ijs ex quibus natura operatur, & ex quibus iam uirtus hic agendi largita est, & ex ijs quæ addimus ex ingenio in rebus naturaliter operantibus, quæ ad agendum hoc uelocius & melius requiruntur. uerbi gratia. Contingit ferrū procreari in minera sua, contingitq; ei ex communi cursu nature suum sulphur, suumq; argentum uiuum prius esse congelatum, quàm purgatum: natura autem quæ sibi non contradicit, non prohibuit frigiditatem aduenientem, circa materiam, non adhuc depuratam, quin ipsam congelauit. Estq; ferrum congelatum impurum & immundum. Ego autem qui arg. ui. & sulphur uel arsenicum depurare uolo: possum congelationem omittere quantum uolo: & sublimationes iterare quantum oportebit quousque huiusmodi spiritus purissimū & lucidissimū absque omni humiditate superflua efficiantur: tunc quoque, ipsum uel ipsos congelare possum quando mihi placuerit. Ideoq; potentior est natura cum humano ingenio, & congrua potest addere & necessaria seu utilia, & potest subtrahere nocua &c.

De purgationibus spirituum.

PRIMO igitur dicendum est de purgationibus spirituum, quæ semper fieri debent ad consumptionem superfluatorum absque corruptione necessariorum. In alijs aut triplex spiritus inuenitur uidelicet mineralis uegetabilis & animalis. Et propterea de omnibus est dicendum. Et primo de mineralibus, quoniam ex ipsis natura communis operatur. Spiritus autem minerales propriissime sunt tres sulphur, argen. ui. & arsenicum, quæ in metallis naturaliter operantur, & ijs metalla per naturale artificium

præparata naturaliter coniunguntur. Inter ista autem sulphur est principaliter agens. Argentum autem uiuum, principaliter patiens. arsenicum uero arg. ui. secundarias actiones tenet. Vtrunque uero istorum trium conueniunt præparata ad compositionem elixir, uirtutem actionis retinent super corpus cuiuslibet metalli patientis. Sulphur autem inter hæc, actionis & immutationis primum obtinet principatum, quare de ipso primo & principaliter est agendum.

SULPHUR est corpus oleagineum compositum ex terra subtili & aqua imbutum fortiter, humiditate aerea, pingui & unctiosa, fusibile à calido, coagulabile à frigido. Omnium metallorum pars materialis in actione, ut ipsum est agens et coagulans sicut dictum est in capitulo de materia lapidis. Tres autem habet humiditates, quarum duæ sunt superflue, tertia autem necessaria. Necesse est igitur ipsum purgari à superfluis humiditatibus, tertia remanente, ut remaneat substantia ipsius pura fortiter coniuncta & substantia terræ & aque depurata et completa. Huiusmodi autem purgationis à natura capimus exemplum, quoniam ars imitatur naturam, ut patet intelligentibus qui artem & species suas cognouerunt.

IN nomine domini accipiat sulphur mundum & bene lucidum & teratur minutissime & tritum incorporetur optime cum æquali pondere salis communis, & sic ponatur super ignem & sit ignis mediocris & coquatur ibi et assetur cum ipso sale ad duas horas & moueatur optime ne ad patellam adhæreat, & ne comburatur, sed incorporetur optime cum ipso sale, donec bene commixta in massam conuertantur nigram, tunc dimittatur infrigidari, & habeatur lixiuium optimum & fortissimum factum ex aqua simplici

COLLECTANEA

Et calce uiua, et cineribus uitis uel alia aqua acutissima, si-
 cut est urina uel acetum et sulphur cum suo sale prius bene
 puluerizatum. Præparetur et bulliat super ignem fortem,
 donec totum sal extrahatur cum sua unctuositate et mouea-
 tur sæpe aqua donec nihil remaneat, salsedinis in aqua, dein-
 de siccetur sulphur. Iteretur iterum cum æquali pondere sa-
 lis cōmunis, et assetur iterum ut prius et remoueatursalse-
 do et infrigidatum puluerizetur et bulliat ut prius in aqua
 acuta sæpe renouata, quousque sal extrahatur et sic fiat ter
 et tunc aptum erit ad sublimandum tunc sublima ipsum sic.
 Accipe alumen quod uis et pone ipsum in olla terrea et po-
 ne in igne forti per dimidiam horam, et erit calcinatum.
 Hoc alumen cum æquali scoria ferri uel limatura cupri pone
 et rora cum aceto, et bene commisce et cum duplo harum
 fœcum tere sulphuris pondus unum et incorpora hæc tria
 rorando cum aceto. Postea sicca in sole uel lento igne et po-
 ne in sublimatorio sic. Fac primo lectum, de prædictis fœci-
 bus inferius et in circuitu ad spissitudinem unius digiti, ne
 sulphur tangat sublimatorium et tunc pone sulphur tuum
 in medio, et ipso posito supersperge lectum de dictis fœci-
 bus et sic undique includatur inter fœces suas et tunc ponat-
 ur ad lentum ignem per tres horas, et cum humiditas egres-
 sa fuerit luta optime iuncturas uasis et fortificetur ignis pau-
 latim usque ad uigesimam quartam horam, et tunc infrigi-
 dari permitte et collige quod sublimatum est, multum ne-
 cessarium est quod fiat ignis lentus in principio et postea for-
 tis et quod alludel sublimatorii multum eleuetur ab igne, ne
 comburatur quod sublimatum adheret ei. Per hunc modum
 sublimetur septies cum talibus fœcibus donec fiat omnino al-
 bum, et mundum clarum et siccum absque omni humidi-

ate corruptibili, cuius perfectionis signum est splendor & hyrystallina serenitas. Igitur cum tale fuerit gaude, quia preciosus thesaurus est. Illud ergo repone quia uirtutem habet ingendi, ingrediendi & in melius conuertendi.

T V N C ad eius fixationem, & completionem hoc modo deuenies. Recipe acetum fortissimum ter distillatum & distempera cum eo sulphur prædictum adiungēs illi quintam partem sui ponderis salis armoniaci ter sublimati & incera omnia simul cum dicto aceto in porphirico lapide: & reponne in fiala uitrea cum longo collo in modum longi brachij, et clausa fiala in fimo equino repone, quousque totum soluatur, quo soluto congela in cineribus orificio uiolæ aperto, & continua ignem lentum quousque totum sit congelatum, tunc inuenies sulphur tingens & ingrediens fixum in igne, quod si in aliquo defecerit, complebitur per iterationem solutionis & congelationis ut supra factum sit. Cum ergo deuenieris ad hoc poteris operari, ad album, super Mercurium, Iouem, & Venerem, & ad omnem utilitatem, ut immediate post in fine ostendetur.

De Argento uiuo.

X E C V T A breui narratione de sulphure, & eius præparatione sequitur tractatus de Mercurio, tanquam de principaliori et post ipsum digniori. Est autem argētum uiuum corpus minerale compositum ex terra subtili sulphurea, & aqua fortiter commixta, quod est in parte elementum & pro altera parte natura metallorum. Substantia autem sua terrea purganda est à grossa terrestreitate sulphurea. Aquæ uero substantia ab humiditate

COLLECTANEA

duplici superflua. Et sic cum sulphure preparato conuenit in compositione nobilissimi elixiris, uel etiam in metalli auri uel argenti completam perfectionem, tanquam sanguis mulieris qui uirtute uirilis seminis coagulatur, & corpus fit humanum & tunc consequuntur digestiones completæ, sicut in operatione naturæ sic & in operatione artis: quoniam ut dicitur quarto meteororum. Nil differt an in organis naturalibus, aut in artificialibus fiat. Oportet igitur, quemadmodum dictum est de sulphure sublimare ipsum in uase artificiali, quemadmodum sublimat ipsum natura in uase naturali, quod est uas continens uerum minerale, ut purgetur ab humiditate & sulphureitate superflua.

De eius præparatione.

N del nomine accipiatⁱur argentum uiuum & projiciatur in medio patris sui & coaguletur aliquantulum & sic optime teretur, & incorporetur cum duplo suarum fœcum infra contentarum, & sic incorporatum ponatur in sublimatorio. Inter duos lectos earum, & cessante uapore humido lutetur uas & detur primo ignis mediocris, postea fortis. Fœces autem iste sunt salis cõmunis partem unam, atramenti nigri uel uiridis partem unam, seu uitrioli uiridis partem unam, cuperosæ partem unam, cum ijs fœcibus sublimetur septies uel pluries donec omnem humiditatem superfluam terreitatis amiserit & superfluitatem & albissimum sit atque lucidum. Conteratur primo cum fœcibus suis quousque moriatur. Roretur cum aceto uel urina seu agresta uuarum. Ignem facias mediocre quia cito comburitur. Priusquam aperias sublimatorium

permitte ipsum infrigidari quia fumus ualde nociuus est, & quamuis Mercurius bene purgetur, per sublimationem, tamen ita faciliter non ingreditur corpus metalli uel ipsum remanet, quemadmodum sulphur uel arsenicum, quoniam corpus est ualde siccum & uix funditur. Quod omnia metalla fundantur reuera magis est ex sulphure quam ex argento uuo. Sulphur autem arte preparatum & cum metallis coniunctum ipsa quidem remolliuntur & faciliorem faciunt fusionem. Ideo ipsum oportet cerare & laxare, ut iterum metalla ingrediatur, & etiam nec in ipso remanet ceratio id est, partium remollitio, quæ fit per aliqua salia, boracia & olea. Inter salia, sal armoniacum, cerationis & remollitionis obtinet principatum: post ipsum salpetra. Item boracia cum quibus consolidant auri fabri. Inter olea oleum capillorum, post ipsum oleum ouorum. In ceratione autem contritio est ualde necessaria quoniam per contritionem multum subtiliantur partes & inuicem ingrediuntur. Accipe igitur Merc. purissimum optime depuratum, cum septimo pondere salis armoniaci, ter sublimati cum æquali pondere salis communis, & rora semper cum oleo capillorum retificato in loco in quo siccetur & cum bene & optime contritum fuerit & unitum, quasi salsa. Iterum fac desiccare in uase uitreo inter cineres calidos uel ad solem in uase uitreo, si tempus solis fuerit & siccetur usquequo de eo sit materia dura. Tunc iterum tere ipsum optime & rora cū oleo capillorum ut prius donec optime uniatur, & fiat iterum sicut salsa & desicca fortiter, & tunc poterit esse ceratum. Huius probationis signum est si super laminā uel denarium argenti ut cera fundetur, & si non sic. Iterum incera & imbibe cum oleo iam dicto & sicca usque ad hoc deuenies.

COLLECTANEA

Hoc cito eueniet, ipso sic cerato habeas acetum fortissimum
 ter distillatum & si non sit bene acutum pone decimam par-
 tem salis armoniaci, ter sublimati & cum isto aceto cera to-
 tum prædictum, donec fiat sicut salsa clara, optime trita &
 incorpora, tere & distempera & pone in uase uitreo clauso
 cum stupis in fimo æquino continuè calido per uiginti sex dies
 uel circa, sitq; fimus subtus & supra & in circuitu ad spissi-
 tudinem unius cubiti & die 26. extrahatur & distilletur,
 per filtrum & coaguletur inter cineres calidos in massam du-
 ram & siccam aperto uase, donec humiditas recesserit. Ip-
 sum sic coagulatum proba si super laminam ignitam fusam
 non fumauerit uel fugerit, ipsum habes purgatum ceratum
 & fixum. Si uero fumauerit non est fixum. Reitera ergo
 per eundem modum solutiones & coagulationes. Nam per ip-
 sas cito figetur. Mercurio autem sic completo ut ^{est} ære super
 cuprum sicut de sulphure dicitur, & uertetur in lunam. Et
 si in dicta Mercurij congelatione, ^{cuprum} æquale Mercurij pondus
 posueris cum decimo uel septimo pondere salis armoniaci ter
 sublimati & oleo capillorum uel saltem ouorum ut prædi-
 ctum est ceraueris & solueris & coagulaueris citius figetur
 & abundantius operatur. Si autem ad rubeum fuerit præ-
 parandum, ceretur cum oleo, quarta pars sulphuris prædicti
 & ceretur cum septimo pondere salis armoniaci & tertio po-
 dere calcis solis & oleo rubeo in capitulo sulphuris post dicen-
 do & ceratum soluatur & coaguletur sicut prædictum est,
 & si proiectum fuerit super lunam, præparatam ut dictum
 est in suo capitulo quantum sufficit ad oculum, conuertet ip-
 sam in solem uerum.

De arsenico.

De Arsenico.

XECVTO tractatu de argento uiuo, consequenter de arsenico tractandum est. Est autem arsenicum corpus minerale compositum ex terra & aqua fortiter commixtis: oleaginum quidem ut sulphur minus autem in oleo, plus in terra abundans, sulphure grossius atque terrestrius. Huius autem purgatio est pro prima sublimatione, sublimare ipsum cum rebus desiccantibus & consummentibus oleaginitatem eius, quæ est humiditas prima. Aquositatem superfluam quæ est humiditas secunda euaporas.

IN DEI nomine. Accipiaturs arsenicum bene lucidum ponderosum rubeum uel citrinum & tere minutissime, cum æquali pondere & dimidio limaturæ cupri uel scorie ferri, roreturq; cum aceto & bene incorporetur & siccetur, & cum suis fœcibus ponatur ad sublimandum inter duos lectos pulueris cum quo sublimatur, ad spissitudinem digiti circum circa. Et sic detur ignis, quousque fumus humidus cesset, tunc claudatur, & lutetur uas optime & detur ignis primo fortis, deinde fortissimus usquequo totum sublimetur: postea dimitte infrigidari & colligatur quod apparuerit extra fœces, & remisceatur cum nouis fœcibus & pulueribus, sublimeturq; iterum ut prius, donec sit album & mundum, lucidum & cristallinum omni humiditate & superfluitate consumpta. Hoc autem fieri potest cum dictis pulueribus in quinta uel sexta sublimatione: & hoc habito utere eo soluto & congelato, omnino eodem modo quo & de sulphure dicitur, siue ad album siue ad rubeum fuerit.

NOTA tamen quod arsenicum non tantum ualet in

COLLECTANEA

conuersione & coagulatione Mercurij, quantum sulphur, nec ita naturaliter & abundanter operatur in cæteris sicut sulphur. Potest autem ex eo extrahi uirtus ignea: & idem opus ad rubeum fieri sicut de sulphure dicitur, Minoris tamen uirtutis est & efficaciæ, cum sulphure autem omnia metalla comburi possunt, quandiu unctuositatem suam retinet donec calcinentur & puluerizetur: nigrescunt tamen cum eo de sua unctuositate.

Quomodo sulphur præparatum seu purgatum ut supra dictum est, operatur ad album super Mercurium, Iouem, & uenerem.

VPER Mercurium sulphur præparatum operatur, hoc modo. Accipe Mercurij uini librā unā. Iouis mundati fusi libras quinque, & compone simul & pulueriza totum in mortario marmoreo, cum tantundem salis communis assati, & tandiu cum pistello ligneo ducantur simul absque ulla humiditate, donec sal fortiter denigretur. Postea laua totiens cum aqua dulci, donec tota nigredo exeat, desicca ab humiditate aquæ, & iterum atque iterum, totiens cum sale fricando ut prius & lauando reitere: quousque nec in sale nec in aqua aliqua appareat nigredo. Vltima uice adiuncto sibi tantundem salis assabis lento igne, hæc tere simul in patella terrea per horam ut sal desiccetur, & cum Mercurius uolare cœperit in mortario proijce ut prius & tere optime ut prius, donec sal ualde denigratus, ex humitate & nigredine sulphurea ab eis extrahatur. Tunc cum aqua ut prius laua & desiccetur. Et per hunc modum purgatur Mercurius à nigredine sulphurea

Et stannum similiter per contritiones & affationes. Toties
reitera tu artifex donec ab eis omnino humida atque sulphu-
rea extrahatur ipsorum nigredo. Ego autem duodecies ut di-
ctum est triui cum sale, & duodecies assaui & extracto in
le sale fudi simul & inueni massam albissimam & mundis-
simam sed frangibilem ualde, & hoc ideo quia argentum
uiuum non erat adhuc digestum, nec coagulatum nec fixum,
sed erat tantum mundum & purum, & cum eo tenebatur
iupiter sine stridore, quia nube nigra atque citrina carebat,
& hoc fuit signum quod minus sulphureitatis habuerat, quod
specialiter mollificaret. Ambobus sic preparatis sulphur pa-
ratum & fixum ut prius dictum est, coniungendum est hoc
modo, fundantur ambo simul, & super ipsa fusa atque for-
titer ignita projiciatur pars septima predicti sulphuris im-
mersa omnino in medio amborum fusorum, & teneatur
ibi sulphur, cum tenaculis quousque dissoluatur cum eis, &
cito fiet, quo incorporato statim ab igne deponatur, & pro-
ijciatur in aceto distillato & inuenietur massa alba mollis et
frangibilis. Scias tamen quod hoc ideo est, quia cruda & in-
digesta & non bene coagulata est materia, quia argentum
uiuum, quod est crudum & indigestum & stannum, quod
omnino non coniunctum nec coagulatum, propter quod ab
ignis uiolentia statim per nubes seiungitur sicut in sua fusione
patet. Sulphur autem munde compositionis est, nec utrum-
que sine magna decoctione et longa coagulat. Fiat ergo uas
terreum in modum paropsidis coopertae in superiori habens fo-
ramen, in quo uase ponatur massa huiusmodi & clauso ua-
se ponatur ad ignem, & sit in illo per tres dies naturales:
ut massa coquatur & digeratur, beneficio ignis & sulphu-
ris componentis, & ne Mercurius a Ioue & sulphure subli-

COLLECTANEA

mando discedat, qualibet hora reuertatur uas, capite inferiori superius posito, ne Mercurius sulphuris coagulantis & componentis eum, eiusque tactum effugiat. Per hunc autem modum procreabitur massa argentea, alba, pura, malleabilis & fixa. Hanc autem congelationem Mercurij, à natura & minerali congelatione, ut potui breuius & leuius faciliusq; exemplauì. Cætera intelligenti dimitto. Hoc tamen addo, quòd boracem præ omnibus in consolidatione & ductibilitate exaltandam prænuncio. Iupiter absque dubio facilius & cito præparatur ut dictum & dictum sulphur corrigitur & nobiliter emendatur & dealbatur et incorporatur, foetorem amittit, humiditatem assumit nigredo cum fractione temperatur, lunam imitatur.

Quomodo prædictum sulphur operatur
super Iouem.

Preparatio
V N D E Iouem & ignem fortem da ei, nubem superficialem semper auferendo usque dum totus consumetur per nubem. Tunc collige illam & bullias in aceto fortissimo per dimidium diem & tunc cola per pannum & exprime & tere cum æquali pondere salis usquequo nigrescat & laua ut supra dixi duodecim uicibus renouando pondus salis & sic erit Iuppiter optime præparatus ad medicinam suscipiendā. Da ei sulphuris prædicti pondus septimum imponendo ipsum in ipsum fusum, & tenendo ipsum, usque dum dissoluatur, & incorporetur cum eo. Iuppiter autem difficiliter funditur quàm prius quia calcinatus est. Sed reducitur ad fusionem & malleum sic. Recipe boracis calcinati in tegula super ignem & dissolue ipsum in

Optimo uino qua dissoluta merge calcem Iouis intus & fac
 bullire tandiu quod tota exhalet uini humiditas & statim
 imbue calcem istam cum sanguine porci & suffla fortiter &
 fundetur statim, & tunc paratus est ad duram medicinam
 suscipiendam qua suscepta inuenies Iouem dulcem & bene co
 positum, sine stridore lunæ preparatae tanquam socium &
 amicū. Luna sic preparatur. primo purgetur cū plumbo, po
 stea proiciatur in uirgis. igneatur decies, & qualibet uice ex
 inguatur, in porcino sanguine, & post laminetur tenuiter
 & fundatur cum modico boracis de nouo, & iterum proij
 ciatur in uirgis, & igneatur decies ut prius & postea lami
 netur & remaneat laminata, & fundantur lamine tenui
 ter. Et pro certo scias te habere lunam dulcissimam & pur
 gatam qua fusa adde ei decimam partem prædicti sulphuris,
 & habebis lunam Iouis amicam, prædictiq; stanni uel plum
 bi uelocitate fundetur, & super laminam ignitam extingue
 eam & coniungentur. Hanc uiam aperui & quæsiui &
 per eam ambulauī & ad optimum terminum perduxī, quā
 uis ad effectum diminutum, eo q̄ ad cinericiū nō posui pro
 eo quod sulphur non habui. Scias pro certo quod istud capi
 tulum est uerum per me probatum. Et nota hic præparatio
 nem Iouis bonam.

Quomodo dictum sulphur operatur
 super Venerem.

IS O qualiter utendum est sulphure super Mer
 curium, & Iouem. Videndum est quomodo utē
 dum est super Venerem. Venerem accipe & eam
 præparatam sicut dictum est de Venere preparanda, funde,

COLLECTANEA

super ipsam fusam decimam partem sulphuris prædicti proiece, & egredietur statim citrinum, tunc proiece per uirgulas in sanguine porcino immersas, & inuenies quod uenus est fere in lunæ proprietatem conuersa, lunæ habens albedinem uel fere & dulcedinem in fusione & malleo & compositione bonam, ita ut non sentiat igneitas, & lunæ coniuncta fortiter se commiscet cum ea, uixq; per cineritium euellatur ab ea, nam fere in naturam ipsius conuersa &c. Sulphuris huius pretiositas intantum in lunam operatur, sed in solem per amplius inuenimus, cum enim debite præparatur, lunam debite præparatam certissime conuertit in solem.

IN DEI nomine, Accipe sulphuris quantum uis & tere minutissime & fac ad ignem lentum & in olla terea asfare & bullire per septem dies uel donec citrinitas quæ est intus, egrediatur lento igne, bulliatur autem in urina despumata & distillata. Ita leuiter seruato ordine ignis, ut per nimiam caloris uehementiam non egrediatur aliquid de unctuositate, sed tantum tinctura scilicet citrinitas. Hoc uerbum est secretum. Remouetur enim semper urina quàm cito fuerit tincta, & sic remouetur semper usquequo tota citrinitas seu tinctura recessit cum urina. Humiditates autem omnes extractæ cum urina & tinctura, simul ponantur, in uno uase & distillentur cum igne lento, usquequo incipiant exire aqua citrina & demum rubea, quoniam in illis erit tinctura & est illud quod quærimus uel saltem pars eius. Aqua autem quæ prima exit alba, non est nobis necessaria & distilla usque ad nigras foeces ut prius & illas ad aliam partem serua, quoniam in illis est tinctura, & iste est ignis chibric, & hoc est uerbum secretissimum. Istum ignem ad partem accipias, & aqua quæ fuit citrina & rubea secundo distilla

Et serua. Ignem ergo prædictū bulli in aceto fortissimo, di-
stillato cū igne temperato illū decoques ut quod ibi est de cau-
sa adustionis, quamuis modicum sit, si bene egerit destrua-
tur, & post bullitionem & decoctionem, modicum de ipso
siccum, fusæ lunæ superiacta, quoniam si denigrauerit, uel
combusserit, scito quod cum igne aliud extraxisti, si rubefa-
cit eam uel citrinat absque combustione & nigredine bene
quidem factum est. Si ergo causa combustionis, ibi est, de-
coque in igne cum aceto usquequo consumetur, tunc ignem
suum siccum & præparatum iunge & cera ut dictum est
cum triplo prædicti sulphuris præparati albi & mundi, uno
addito puluere salis armoniaci. Hæc tria quidem cera & cō-
ple ut dictum est in compositione albi & solue & coagula
& proyece quantum uis ad oculum super lunam præparatā,
ut in capitulo suo dictum est & uertetur in solem optimum
ad omne indicium sustinendum. Aliqui libri inueniuntur,
quibus credendum existimo, quod perfectum esset elixir si
hæc quatuor in eadem compositione ponerentur, scilicet chi-
bric purissimi & albiissimi pars una. Ignis prædicti pars alia
& ista simul terantur cum una parte salis armoniaci ter
sublimati & prædicta aqua rubea distillata, unum tamen
istorum bonum æstimo. Et tamen inueniuntur libri, quod
quidem certum est, unctuositatem sulphuris non posse aufer-
ri ab eo totam per corruptionem eius in ipsum, scilicet assan-
do cum rebus desiccantibus, sed & per extractionem quæ sic
fit bulliendo, tamen cum aquis acutis uel oleo donec extraha-
tur ab eo supernatans, ex acritate sua, quod uerum est.
Aquæ tamen acutæ si quis nouerit illis uti uertent illud ad op-
tatum & auferet ab eo omnem imperfectionem, & uolabit
cum ipsis & utinam hoc bene notes.

COLLECTANEA

De uegetabilibus & animalibus.

Et quia diuus Thomas postquam in suo opere tractauit de corporibus superioribus tractat de inferioribus & diuidit illa in animalia plantas & mineralia & loquitur de singulis singulares lapides ex illis componendo colligunt, ergo multi dicendo quod lapis philosophorum est triplex, scilicet mineralis uegetabilis & animalis. Materiam autem propinquissimam horum lapidum, philosophi nunquam expresse nominauerunt, in minerali tamen posuerunt argentū uiuū in uegetabili, quintam essentiam uini. In animali sanguinem humanum preparatum. Ne igitur huic operi aliquid deficiat illa ponemus breuiori uia qua possumus.

IGITUR Executo breuiter tractatu de spiritibus mineralibus, de uegetabilibus & sensibilibus est agendum. Inter uegetabilia frumentum obtinet principatum. anima uini & sal tartari. Inter sensibilia, capilli humani, sanguis & urina ouāq; galline legimus meliora. Est autem ferè idē modus operandi in omnibus. Oportet autem hæc munda eligere & electa putrefieri ut dissoluantur partes elementales, ut sint apta ad extrahendum & partiendum per quatuor elementa, uel quasi per dissolutionem & distillationem ipsis putrefactis per 21. dies, extrahantur & in cucurbita ponantur, aptentur & distillantur cum lento igne & seruetur ordo, ut aqua tota qua alba exierit ponatur sola ad partem. deinde quæ citrina exierit uel rubea similiter ad partem ponatur: & sic continuetur distillatio, & distilla quousque cesset fumus & remaneat in cucurbita terra nigra & sicca. Itaq;

liquor qui albus exierit, & distillatione uocatur aqua: inhumatio autem in fimo interposita distillationes iuuat, ut ad signum perfectæ defecationis & desiccationis deueniat, & est splendor et christallina serenitas & absque fœcibus nisi forte albis, & hæc aqua uocatur aqua uitæ, & cum hac aqua spiritus cerantur, soluuntur, coagulantur & figuntur.

Aqua tota quæ citrinitatem habuerit & ruborem usque ad siccas fœces, aquam aerem ignem & oleum continet. Hanc autem sic præparabis, pone totum liquorem clarum absque nigredine & fœcibus in cucurbita & distilla, cum lento igne usque ad fœces nigras. Hoc ordine aquam exeuntem albam in hac secunda distillatione ad partem pone, quousque uideas egredi oleum, cuius signa sunt gutta, spissior, color, intensior & lenitas aerea, quia si prædictæ aquæ miscueris supernabit, tunc scias oleum egredi quod ad partem ponas. Sic separabis ignem & oleum. Ignem uero in hac secunda distillatione inuenies siccum & rufum uel nigrum sicut terra in prima, & sic quatuor elementa separabis. Rectificatio autem aquæ & olei eadem est & eadem signa habet. horum quidem inhumando distillatio debet fieri ut ad christallinam serenitatem & splendorem deueniant, absque fœcibus, & tunc custodiatur.

IGNIS autem sic rectificatur, tere ipsum & permitte desiccare in sole uel lento igne successive usque dū igne calcinationis sustineat: tunc ipsum calcinabis moderato igne, quousque siccus, citrini rufi uel rubei coloris deueniat. Si autem fuerit ualde citrinus uel ualde rubeus, erit melior, tunc erit rectificatus. Tunc hoc modo ad reſtitutionem terræ accedas, tere terram siccam, & terram imbebe aqua sua siccando ad solem uel ignem lentum, terendo & imbibendo,

COLLECTANEA

donec biberit sui duplum, tunc ipsam bene siccata prius, cum lento igne, calcina cum igne forti, usquequo, sit ualde sicca, deturq; ignis quasi ad sublimandū Merc. & ipsam quoque sic siccata tere iterum & imbibe alio duplo aquæ suæ & hoc factō sicca lente & postea fortius donec sit ualde sicca, & tunc iterum eam imbibe septuplo suo aquæ suæ, & eam desiccata calcina tertio, augmentando ignem calcinationis, imbibe & quarto alio septuplo aquæ suæ, desicca & calcina & tere optime cum tertia parte illius septupli, quousque sit quasi salsa optime trita & distemperata & posita in fiala uitrea cum modico bombacis obturata pone ad soluendum sub fimo ualde calido per tres dies uel plures tunc solutam extrahe & fac eam bibere residuum eius septupli & sicca & calcina eam cum igne solito. Nam tunc erit ualde citrina, tunc omnino est agendum ut prius scilicet imbibendo eam bis cum quintuplo sui &c. & iterum bis cum triplo sui, ex siccando & calcinando post, quamlibet imbibitionem, & sic bibet unum pondus terræ quinquē aquæ & tunc, erit re-
ctificata albior & lucidior myrrha & thure incomparabilis omni thesauro.

T V N C in nomine domini reſtificationis quatuor elementis ad elixir completam operationem & perfectionem, hoc modo deuenias, terram prædictam siccabis bene & optime tere & imbibas cum oleo suo, id est, aere suo reſtificato, siccando, & imbibendo quousque sicca super cuprum ignitū posita fundatur, & fluat ut cera, & in lunæ conuertet proprietatem, & tunc simul tere eam cum aqua sua donec sit quasi salsa bene clara & bene trita, & pone ad soluendā in fimo calido, ad minus, ad tres dies & solutam coagula inter cineres calidos & habebis thesaurum pretiosissimum.

Et de hoc dicunt philosophi projice unum pondus super centum cupri præparati & conuertetur in argentum uerum & purum. Tu autem projice quantum sufficere uidetur oculo tuo, quia quanto melius & perfectius egeris tanto melius & plus de eo in metalli speciem conuerteris. Hoc autem secretum maximum totius philosophiæ ab omnibus philosophis semper est absconditum. Si autem ad aurum operari uolueris ut prædictum est omnino facias, hoc addito, quod tribus partibus terre rectificatæ, unam ignis addas, & hoc totum cera cum oleo suo, ut dictum est, & ceratum solue & coagula ut prædictum est & projice unum pondus super 50. lunæ, ut dictum est in capitulo suo, præparatæ, & conuertetur in solem uerum absque dubio.

LICET hæc absurda uideantur, nemo tamen omnia nouit, Nam scriptum est stulti aliquando sapiunt. collige tu, si quæ tibi placent, quæ uero displicent abijce. sed si recte rerum ordinem atque essentiam nosti, & qua nam uia, quo ue pacto actiua passiuæ conueniant, & quam lata, quam ue profunda sit hæc magica et naturalis applicatio, forte ea, quæ in hoc capite leges non condemnabis.

CAPILLI & oua sunt putrefacienda sub fimo calido equino, non contemnat quis putrefactiones spirituum in firmis & solutiones eorum, quia pro certo ex hoc accipiunt, bonitatem digestionis. Nota quod melior spiritus ouorum dicitur esse in testis exterioribus & dealbantur per calcinationem solam, debentq; primo purgari à tela & postea teri. Postea abluï quando munda sunt in simplici capitello, et abluï poni in forti uase tereo cooperto propter alios cineres & dimissis aliquibus foraminibus paruis in circuitu uasis & in co operculo ut fumus exire possit. debetq; uas poni in igne fortis.

COLLECTANEA

simo sicut ex ignis uitreariorum per diem & noctem uel us-
 quequo satis de candore recipiant tunc imbibenda est calx
 aqua sua & oleo suo usquequo fundatur sicut cera habita
 hac calce albissima teres eam super mundum marmorem cū
 aqua sua rectificata donec sit quasi salsa. & permitte eam sic
 cari in sole uel lento igne, semper eam terens & imbibens, do-
 nec biberit, æquale pondus: tunc siccata massa accipe tere
 & resolue in aqua propria sicut salsa bene clara & optime
 tere, & commisce super marmorem disltemperando cū mas-
 sa prædicta. Nam in uelocitate funditur & si intrat totum
 siue fumo completum est, negocium. Sciendum tamen est
 quòd quanto pluries soluitur medicina tanto melius operatur
 & figitur & perfectius intrat. Sciendum est etiam quòd me-
 dicina tantumò dat colorem & in fusione metallum d' confu-
 sione custodit. Si uero aliquo casu uel defectu operantis me-
 tallum quod conuerti debet post medicinam proiectam, fuerit
 nimis durum & non bene dulce operationi, succurres ei pro
 malleatione, sic ipsum extingue decies in sanguine porcino,
 postea tenuiter laminatum cubat inter duos lectos salis com-
 munis & tartari boracis tere cum modico sanguinis porcini
 & sic totum funde per hanc uiam. sed oportet iterare & de-
 uenies ad mollitiem, & dulcedinem quàm uolueris. Si autē
 nimis molle fuerit & nimis cito fundatur extingue ipsum de-
 cies uel quotiens uideris oportunum & durius efficietur &
 tardius fundetur. Si autē non fuerit sufficiens addatur plus
 de medicina, uel commisceatur metallum simile præparatum
 & purgatum. Si autem de colore nimis fuerit in sole, quia
 luna non potest esse nimis alba ponatur minus de medicina et
 magis de metallo conuertendo. Si ex toto colorem bonum nō
 habuerit, fumus capillorum colorem emendabit sal commu-

ne & cepa marina seu squilla colorem meliorant. Si autem medicina non bene intrat corpus metalli quod ex defectu cerationis contingit, succurre cum oleo ouorum uel capillorum & cum sale armoniaco. Si autem bene intrauerit & male remanserit, quod ex defectu fixationis est, succurre per incensationem & coagulationem & solutionem. Si autem bene intrauerit & bene remanserit & non bene tinxerit, quod ex defectu purgationis uel corporeitatis est: sublimationes reitera & corpus metallicum auge in medicina. Scimus autem quod diuersitatem metallorum secundum speciem depurationis & digestionis diuersitas operatur, diligenter ergo purgentur et digerentur metalla, & medicina multum magis quam ipsa quoniam ipsorum est supplere defectum depurationis & digestionis metalli, quod quidem facere non possunt in tam modica quantitate susceptae, nisi summa in eis fuerit purgatio et digestio. Summa autem depuratio haberi potest in spiritibus uolantibus per sublimationes in uno uolantibus per calcinationes, ablutiones & imbibitiones. Summa autem digestio haberi potest in utrisque spiritibus per cerationes cum oleis calidis & humidis & solutiones in aquis praedictis acutis.

SCIENDVM est quod spiritus ad hoc ut perpetuam dent tincturam. Primo debent lauari, deinde sublimari, post incerari & tunc dissolui: ultimo in formam cristallinae reduci. Sublimantur autem ut mundificentur. per sublimationem enim abstrahitur purum ab impuro, etiam sublimantur spiritus ut apti ad medicinam efficiantur. Corpora autem ad hoc ut tincturam recipiant perfectam, purganda sunt per aquas acutas, uel per ipsorum calcinationem uel in aquae substantiae reductionem, unde corpora calcinantur ut deleatur accidentia corrumpentia ipsum spiritum & impediencia

tineturam.. Spiritus calcinantur ut melius fixentur & citius. Soluuntur autem corpora ut melius possint coniungi spiritibus & retinere eos. Ad hoc etiam soluuntur ut aqua clara efficiantur, & ideo congelantur quia pulueres melius possunt, deferri quam aqua.

SPIRITIBVS igitur & calcibus resolutis uehementer. Omnes permisceantur simul in aquea & fluida substantia, ut ex liquore omnium substantiarum fiat, una res stas, tingens, profundans, consolidans & perseverans. Postea congelabis totum in hunc modum: claudes os uasis diligenter & pone super cinerem calidum & permitte biduo donec congeletur & tunc proiciatur, parum de hoc congelato super laminam ignitam & si summa uolatilis uincit summam fixam scias quod bene operatus non es, sed errasti in calce. ingenieris ergo ut addas de calce, pone ergo plus de calce in totali congelato, & pone sub fimo ut prius & fiet aqua currens & postea congeletur & probetur eius perfectio cum experientia in proiectione, unde recte docet Rhasis in libro perfecti magisterij dicens. Hi enim spiritus super ignem non perseverant, sed deficiunt paulatim, & ab eo fugiunt & euolant, nisi ad ipsum, quibusdam inenodalibus uinculis & artificiosis ingenijs indissolubiliter constringantur, quæ diuturna constantia, subtili meditatione indefessa simul instantia & operatione, quæ post multiplices laborum fallacias & operationum diuersa sophismata, est philosophia perfectissime consecuta, & eorum archana, suis postmodum reliquit filiis, sed ut nos finem collectaneis imponamus, quæ necessario huic operi colligantur. annectemus, & primo scias quod uolenti in hac arte proficere, necesse est ut sciat, sublimare, calcinare, soluere, distillare, congelare, inhumare, atque cerare & breuiter balz

nea, furnos & uasa singula præparare. ideo de singulis breuiter dicamus & primo.

De inceratione.

INCERATIO est quando aliqua imbibuntur cum liquore aliquo ut partes melius uniantur uel etiam dissoluantur. Vnde fit triplici de causa prima ut res dissoluantur una per aliam, ut quando spiritus uel corpora imbibuntur, cum aqua salis armoniaci. Secundo ut uniantur & unita retineat una aliam ut cum spiritus sublimati imbibuntur cum aquis corporum quæ ipsos retinent & figuntur. tertio ut melius admisceantur, & depurentur, quod fit cum res antequam sublimantur imbibuntur cum liquore desiccante & penetrante, sicut sal commune & similia.

De sublimatione.

SUBLIMATIO est cum res aliqua ab inferiori parte uasis in quo est per aera ad superiorem partem leuigatur. Et fit tripliciter seu tribus rebus competit. Competit enim aquis in distillatorio positus, ut in alembico cum suo recipiente, quæ propter fortitudinem ignis conuertuntur in aera quæ non ualentes exire conuertuntur in aquam. Competit etiam spiritibus ut apti ad medicinam efficiantur & huic debet dari à principio ignis lentus & inde augmentetur. Tertio competit corporibus ut uniantur spiritibus ut ipsos retineant, & debent corpora primo calcinari & tunc cum spiritibus sublima

COLLECTANEA

eis etiam sublimari et huic debet dari primo ignis fortissimus à principio, ut spiritus secum deportent corpus &c. de qua prius dictum est.

De assatlone.

ASSARE est res inceratas in uase uitreo positas,
a posito super cineres calidos prope ignem desiccare,
sæpius uertendo uas admodum assaturæ mouendo
materiam aliquando cum baculo.

De calcinatione.

CALCINATIO est rei per ignem pulueriza-
c tio ex priuatione humiditatis partes consolidantis,
quod fieri in arte necesse est. Non enim fit plena
& perfecta mixtio corporum & spirituum, nisi utraque in
aquam redigatur. quæ est enim metallorum prima materia,
quod nequit fieri quandiu habent humiditatem naturalem,
quæ ea facit fundi, liquefieri & moueri in igne, ad modum
aquæ & tenet partes corporum in eis continuas & firmat et
nihil potest eis admisceri per quod possint in aquam redigi.
Vnde necesse est q̄ talis ab eis humiditas admoueat ut pos-
sint fundi & ingredi & stent in igne ut cinis uel lapis calci-
natus et tunc possunt imbibi super marmor seu incerari cum
aquis ipsa potentibus dissoluere. Vt aqua salis armoniaci uel
aquis acutis toties donec solui possint, quia tunc quælibet
pars aquæ dissoluentis potest bene misceri cum qualibet parte
corporis dissoluendi.

De dissolutione.

De dissolutione.

ISSOLVERE est corpus calcinatum in aquā
d redigere unde ad hoc tria sunt necessaria. Ipsum
corpus calcinare & calcinatum incendo cū aqua
dissolvente imbibere, & imbibitum assando desiccare, & po
stea in uase ponere in loco dissolutionis, & cum diu steterit
ibi si quid remanserit non solutum iterum imbibatur cum so
luto & hoc totiens donec totum soluatur in aquam. Modus
solutionis talis est ut facias foveam in aliquo loco humido ro
rido uel in stabulo equorum ad mensuram profundam duo
rum cubitorum, & si locus non sit bene humidus perfunda
tur ipsa fovea cum aqua donec sit bene humida per totum
postea pone arenam spargendo eam in quantitate sicut tibi
uidetur & aquam desuper spargendo donec sit bene humida
& pone ampullam ibi cum re humida soluenda, seu medicina
postea claude ampullam optime cum cerā, & circa ampulla
palleam & super cerā pone arenam humidam & dimitte ibi
esse per septē dies uel plus si uolueris & soluetur in aquam.
Alij soluunt aliter. scilicet cum lento igne in balneo Mariae. Alij
in loco frigido & humido. Nota quod nō ita de facili
solues sicut uelles sed fortiter desicca & calcina & multiplici
ter incendo tandiu quod totum soluatur. Non sis er
go tardus nec putes uice una totum fieri. Fac ab a, usque
ad g, nec credas unquam ab a, usque ad b. Quomodo au
tē res solute, debent cōgelari satis patet. Quidā uero soluere
uolentes recipiunt amphoram & ponunt parum de aqua in
fundo & ponunt amphoram subtus terram & suspendunt
ad fundum aquae ampullam ubi est illud, quod debet solui

COLLECTANEA

postea cooperiunt amphoram arena frigida & postea cooperiunt totam foueam et dimittunt à sero usque mane, inde recipiunt quòd est solutum.

De distillatione.

DISTILLATIO est aquarum guttatim cadētium mundificatio & hoc quidem fit per filtrum scissum admodū ferri lanceæ quod ponitur in scutella ubi est aqua distillanda &c. Fit etiam per ignem cucurbita iūtreæ cum suo alembico bene obturata &c. ponitur super fornacem, in uase terreo ubi sint cineres mediū inter uistrum etc. Tertio fit per aquam ut in balneo Mariæ.

De inhumatione.

INHUMATIO est rei soluende uel solute in fimo positio quod fit duplici de causa, una quia ponitur aliquid in fimo equino ut id quod ponitur soluator, ut quando cū duabus partibus fimi equini ponitur una pars stercoris columbini & misceantur fortiter cum aliquantulo aceto irrorando. Secundo ut res ibi positæ plenum ibi matrimonium recipiant, ad instar embrionis in matrice. Et fit tali mō. fiat fouea in profunditate & latitudine duorū cubitorum in loco ubi uentus non possit flare nec sol radiare, & fac ibi ignem de carbonibus per 6. horas ut foueæ frigiditas consumetur. Post abiice abinde carbones & cineres & pone in fundo foueæ de simplici fimo equino ad spissitudinē unius pedis. Et post in medio foueæ de fimo equino mixto cū fimo columbino ad spissitudinem 5. digitorum. Et in medio

fouea pone formam de ligno admodum urinalis, & circun-
 quaque pone de fimo equino mixto ut supra ad 4. digitos et
 ita potes ponere 4. uel 5. formas post extrahe formas, & po-
 ne ibi urinalia de uitreo cum rebus suis & sint bene obtura-
 ta, primo cum panno lineo post cum panno cerato & post
 cum bitumine facto de albumine ouorum & calce communi
 post iterum cum panno cerato, & post ponatur una parua
 scutella super quodlibet urinale, & super quamlibet ponatur
 unum canale per quam proicias bis in die naturali aquam
 calidam, ut semper maneat finus calidus & humidus. Post
 imple foueam de fimo equino simplici & renoua de septimo
 in 7. diem. Hæc dicta immediate, est præparatio balnei ca-
 lidi & humidi ad rerum dissolutionem quæ calido & humi-
 do habet dissolui sicut sunt res incerate cum aquis acutis uel
 etiam tales possunt dissolui in balneo Mariæ, & quomodo
 fit pater.

Præcepta Alberti.

VPER omnia moneo te ut sis cautus, in tuis
 operibus & non deficias in aliquo, ut uenias ad
 tuum intentum. Et primo in contritionibus.

Secundo in sublimationibus. Tertio in fixationibus. Quar-
 to in calcinationibus. Quinto in solutionibus. Sexto in distil-
 lationibus. Septimo in congelationibus. Et sic fac per ordinē
 & non deficies.

SI enim tu uis tingere post sublimationem & soluere et
 congelare sine distillationibus, tu perdes pulueres tuos, quia
 cum proieceris non remouebunt, sed euolabunt certissime.
 Si etiam cum fixis pulueribus, qui non sunt soluti neque di-

stillato uolueris tingere, id est, cum elixir, non ingrediuntur cum permiscantur corporibus, & sic non peruenies ad reueritatem.

Vnde ait Albertus.

CIA S autem quod ego antequam ueritatem inuenissem uidi multos errores et defectus. Et ideo in temptando & errando, uigilando, & studendo ueritatem inueni & istum libellum ab omnibus philosophis qui fuerunt inuentores huius artis deflorauit scilicet ab Hermete, à Morieno, ab Aristotele, à Platone, & sic postquā temptauit & errauit sicut prius dixi ueritatem inueni. Et ideo tibi decreui scribere uera & probata opera & meliora omnium philosophorum in quibus laborauit & sum expertus & nil aliud scripsi nisi quod oculis uidi & probauit. Ostendi tibi thesaurum absconditum & illud quod multi quærunt & inuenire nō possunt. Manifestauit tibi quod in tenebris latuit, lapidem qui uincit omnem lapidem pretiosum, lapidem sanctum, de quo ait Hermes lapis qui est benedictus, de animata re fit, quia ipse uiuificat et illuminat omnia corpora et transmutat ipsa in solem, qui est melior omni naturali in omni examine.

Finis collectaneorum Alberti, & diui Thomæ, & aliorum.

QVAESTIO CVRIOSAE DE NATVRA
SOLIS ET LVNAE EX
MICHAELE SCOTO.

¶ T FINIS per omnia suo correspondeat principio quæritur utrum secundum Artem possit fieri uerum Aurum aut non & uide-
tur primo quod non : quia Aurum eo quod ipsum est corpus perfectum requirit sibi proprium locum suæ generationis uidelicet uentrem terræ uel uenas sicut uinum uentrem uitis , ergo non potest fieri nisi in proprio loco . Item nulla forma substantialis potest introduci ubi propria actiua proprijs passiujs non possunt artificialiter inueniri . Sed forma substantialis solis non est à calore solis uel ignis quo utuntur tales artistæ . Sed est à calore solis , ergo &c. Circa istam quæstionem est sciendum : quod nihil aliud quæritur nisi utrum ex aliquo minerali puta Sole uel Luna possit aliqua uirtus seminaria artificialiter procreari , quæ statim & in momento Mercurium induret usque ad duriciem solis . Hoc tamen primo ostendemus . supposito quod talis uirtus seminatiua inueniatur , tunc potest conuenientius ex sole elici & rationabilius elicitur . Secundo dicendum est , quomodo ipsi soli uirtus pullulandi in est . Tertio dicendum est : quomodo seminatur in terra & in quali nutritur , id est , augetur seminatio . Quarto de signis uirtutis mineralis , quæ eadem accidentia in Mercurio uiuo introducuntur . Vltimo est ad omnia argumenta dicendum .

Circa primū sciendū q̄ talis uirtus seminatiua cōueniētius elici pot̄ ex auro. Quod probatur per beatū August. super Genesi ,

ubi dicit . insunt ei rebus corporeis omnia mundi elementa , quaedam occultae seminae rationes quibus cum data fuerit oportunitas temporalis atque causalis prorumpunt in causas debitas & species suis modis & finibus , & sicut non dicuntur angeli qui ista faciunt animalium creatores sic nec Agricolaë segetum quoruncunque in terra gignentium creatores dicendi sunt , quamuis nouerint praebeere quasdam uerisimiles oportunitates & causas ut illa nascantur . Deus uerus unus solus creator est qui causas ipsas & rationes seminarias rebus inseruit . Hoc idem in libro de Ciuitate Dei & transumptiue in capitulo trigesimoprimum , quaestione quinta . Nec mirum has igitur argumentationes uariae philosophi & diuersimode nominant . Quidam appellant eas uirtutes coelestes , ut in secundo de generatione dicitur . Formae omnium sunt in coelestibus &c. Alij autem uirtutes elementares : quia subito in actum prorumpunt sicut ignis uel aliud elementum . Alij uirtutes minerales & proprie uocant quia ex propria minera in esse sunt productae . Alij dicunt ipsas uirtutes esse radices solis , quia sicut granum mediante radice nutritur sic aurum mediantibus uirtutibus istis , sicut infra dicitur . Nos autem ipsas dicimus spiritus esse fermentatos , quia admodum fermenti massam , id est , spiritus purificatos corrumpunt , sed naturalissimum omnium opus est alterum facere quale ipsum est si sint perfecta , nihil aliud reperitur in opere nisi quod fermentent & tingant . Si autem obicitur quod philosophi figuraliter sunt locuti probamus hanc quaestionem esse de ipsorum radicali intentione . Sicut enim patet secundum omnes philosophos quod uolumus uirtutem praedictam mineralem esse uniuersalem naturam non in sua natura uidelicet nec in tota substantia eius est Mercurius sed pars eius . Ad hoc

enim laboret sublimator ut Mercurio humiditatem flegmaticam auferat & foetulentam substantiam, & sic mortificatur, non enim sic mortuus perficit opus nisi fixetur, ad quod insudat præcipitator cū ignis tanta uolentia. Similiter oportet esse fluxibile. ad hoc sudet resolutor, quia quod non infunditur non ingreditur et quod non ingreditur non perficitur. hæc autem per dissolutionem auferuntur. Aurum est totum minerale quod patet ex ipsius pondere & ex ipsius Mercurij imbibitione. Igitur in ipso est totalis & radicalis philosophorum intentio & uoluntas, has enim uirtutes & excellentias acquirit mediante calore tali & intelligentiarum motu quas per se errare est impossibile nisi per accidens. Ad hæc autem omnia in Mercurio si ibi inciperet peruenire posset tamen suffragio ignis & ingenij quod est laboris copia.

Opiniones de materia prima Solis & Lunæ.

VANTVM ad secundum sciendum est quod philosophi uidentes naturam Mercurialem purissimam fixam & fluxibilem quæ est ipsum aurū ingredi & non perficere in stuporem sunt adducti, ita ut à pluribus ars negaretur. Aliqui prudentius considerantes ex principio philosophiæ quod nihil generatur nisi nutriatur, quia uis generatiua superfluum est alimenti, autumati sunt ipsi in auro uirtutem nutritiuam aliquammodo inferere ut sic suo modo pululet & germinet. Hoc autem nihil aliud est quàm ipsas seminarias rationes actiuare in uirtutes radices. Sic enim oportet ut granum frumēti fructificet & quod moriatur, & quod uirtute solis illa substantia sit corrupta quæ non est plus substantia triticea quàm ordeacea uel lapidea,

sed fit magis apta ad recipiendum formam tritici quam lapidis. Quia quædam aptitudo quæ est de natura formæ tritici oportet quod in radice uirtute solis conuertantur ita ut dicunt isti. oportet aurum corrumpere, sic quod fiat reductio ad materiam primam quod postea poterit germinare, hanc autem primam materiam quidam sulphur & Mercurium esse dixerunt, quia ex Mercurio & sulphure omnia metalla procreantur, quod est falsum. Quia sulphur & Mercurius sunt distinctæ minere, nec ibi inuenitur aurum ubi illa reperiuntur. Alij dixerunt. Quod prima materia omnium metallorum est solus Mercurius, quia in ipso sunt sulphureæ partes admixtæ secundum Geberum, & illud non uidetur esse uerum, quia ubi est minera Mercurij ibi nunquam est sol. Et ideo alij bene dixerunt. Quod uapor unctuosus humidus utriusque naturam in se continens est prima materia solis, quod patet in saxis ubi inuenitur aurum purissimum, quod impossibile est ibi generari nisi cum uapore grosso ascendente, ut habetur quarto meteororum. Oportet etiam ut talis uapor ut supra dictum est eleuetur simul et semel, ex grosso autem fit lapis, ex unctuofo fit corpus metallicum. Et hæc sententia est uera. Causa autem quare oportet aurum ad naturam uaporis reducere est, quia uidemus generare omnia metalla à Merc. uiuo, mediante quo ipsum genitum fuit, uerbi gratia. Homo genitus à patre mediante spermate, generat filium mediante spermate. Similiter uidemus in tritico quod mediante spica generat granum sibi simile & aurum generat. Aurum mediante natura uaporis, quia sic genitum fuit ut dictum est. Aurum ergo corruptum & in primam materiam conuersum philosophi, sulphur & Mercurium nominauerunt.

De reductione auri in materiam primam.

ODVS autem reducendi ipsum aurum in primam materiam oportet quod sit certus & in determinatis vijs per determinata media, aliter esset corporis destructio et non emendatio. Inter omnes autem alios ille philosophorum rectius præ cæteris amplectitur qui magis consonus est rationi & dicta philosophorum in illo concordant, scilicet ad aurum, eo ipso quod teritur & est terreum & consequens secundum genus frigidum & siccum, licet respectiue ad alia metalla dicatur calidum & humidum secundum generalem eius complexionem, transeat in naturam terræ germinantis sicut si dicerem, quod unguis uel capillus transeat in naturam determinatam humanæ naturæ. Quia aurum est pars terræ, habito respectu ad uirtutem totius globi terrestris, sicut capillus est pars corporis humani. Hoc autem supposito. Quod aurum sit secundum genus frigidum & siccum quia terreum, & secundum prædicta oportet ipsum ad primam materiam, id est, uaporē conuertere, quia uapor est humidus actualiter uel accidentaliter in se uirtutes minerales retinens & ideo solum naturaliter oportet ipsum de natura sua quam secundum speciem habet ad materiam secundum suum genus actualiter reducere, ut si esset secundum speciem calidum & humidum, fiat etiam secundum speciem per artificium siccum & frigidum.

EST autem hic modus ut calcinetur in igne reuerberationis caute ne fundatur & cum aquis acutis igneis imbibatur, qua operatione continuata contingit auri superficiem corrumpi quo ad humiditatem, & generatur ibidem siccus

tas, ergo est calidum & siccum. Sed quia siccitas terrestris non potest stare cum caliditate ignis. Igitur prima siccitas corrumpitur & generatur alia unctuosior nigra. Est igitur illud aurum calcinatum & siccum, de qua operatione dicit Hermes eleganter. Quod lapis ascendit à terra in cœlum, id est, in ignem, quia terra illa Antonomasice est ignis. Quod exponens Albertus in libro de mineralibus ait. Quod lapis ascendit à terra, id est, leuatur à terra in cœlum, id est, ignem, cum aurum per calcinationes uel assationes aut affinationes uirtutem acquirit ignis. Hæc autem operatio perficitur statim, quia in habentibus symbolum facilior est transitus, sic est in proposito. Quia terra symbolizat cum igne, & statim subditur quod iterum descendit ab igne in terram. quod profecto non fit uno saltu imo oportet ipsam substantiam calcinatam & siccam mediante aqua nostra aerea uel actu necessario in humido per frequentem ipsius aquæ reiterationem irrigationis siccum corrumpi: & aereum humidum generari. Sed quia illud calidum ignis non potest cum tali aereo humido stare: ideo corrumpitur & fit aliud calidum temperatum, est igitur calidum & humidum quid melius, cum aurum inuenitur absconditum de minera calidi, & humidi, & leuiter extrahitur ut scis. Idcirco ista caliditas remittitur. quare igitur iste ex parte sunt aeræ & acerbæ multum & ex parte aqueæ, & per consequens frigida. Idcirco ista caliditas remittitur & fit quasi frigidum, unde dicitur quodammodo medium inter aquam & aerem scilicet uapor, ut patet per philosophum in libro physicorum. Redit igitur aurum ad suam radicem, id est, naturam uaporis: & hæc dicitur materia prima Solis. unde Geber in hoc loco. c. 78. in medicina tertij ordinis: Artificem alloquitur

dicens . Modo pretiosam terram rexisti seu extraxisti & sic factum est illud quod prætendit Hermes cum dicit . Iterum descendit de coelo , id est , de igne ad terram , idest primam materiam . Quapropter sententiam prædictam statim confirmat dicens : Quòd acquirit illa natura uirtutem superiorum & inferiorum elementorum . Modo declarat quòd oportet extrahere quatuor elementa , quòd profecto nihil aliud est quàm ipsas seminarias uirtutes , id est , qualitates actiuas et passiuas excitare , quod materialiter exponentes quàm pluri mi in errores inciderunt infinitos . Modo uocatur natura illa terrea sic præparata nomine omnis terræ , scilicet terra, auri: quia de auro extrahitur & uocatur terra sitiens, quia quasi cibum querit & potum suo modo ut infra dicitur, terra benedicta , quia ipsa omne bonum donat, terra foliorum, quia ad modum foliorum nutritur & crescit & habet infinita nomina terræ . Modo omnes philosophi uiderunt naturam solis procreari ex quocunque calcinato & in aquam soluto : & ultimo ignis calore indurato . Ideo oportet quòd tale opus per omnia compleamus ut dictum fuit supra.

Quare uocatur lapis .

T similiter hanc substantiã nomine omnis salis nomi
e nauerunt, quod aliqui male intelligentes in uarios inciderunt errores . Ideo merito lapis dicitur quia hominum uias labiles reddit . Ista autem operatio , scilicet conuertere corpus in spiritum à multis lapis sapientum philosophorum appellatur . Nos autem illam naturam uirtutem spiritualem mineralem nominabimus de cætero , patet ergo quomodo auri ratios seminales remisse intēdi possunt & for

zificari, quod est ipsi auro pullulandi & germinandi uirtutem
 inferere, quod fuit secunda pars quaestionis. sed quia omnis
 spiritus necessario in humido ampuloso conseruatur, ideo phi-
 losophi hanc uirtutem spirituales in humidam & unctuo-
 sam conuertere conati sunt per frequentem reiterationem so-
 lutionis praedictae & per calcinationem. Sic enim terra ele-
 mentaris ex frequenti inebriatione imbrium de coelo descen-
 tium germinat: ut habetur in Esaia, interdum calore desicca-
 ta pinguescit. Sic omne sal, omnis christallus, omne minerale
 fusibile efficitur & per consequens oleagineum unctuosum,
 quod uidetur cum artifex continuè laboribus insudat. Toties
 igitur ascendit à terra in coelum & econuerso quod pinguis
 apparet & ampullosa in quibusdam ampullis praedicta uir-
 tus mineralis conseruatur. Illa autem operatio secundum Pla-
 tonem non est à natura, quia natura ex simplicibus operatur
 composita, quia ex elementis simplicibus facit composita ele-
 mentata. Sed opere uoluntatis quæ est potentia simplex &
 de compositis simplicia facit, id est, de finita uirtute uirtu-
 tem infinitam. Hæc Plato in libro de quartis. Si autem obij-
 citur quod impossibile est secundum rei ueritatem per talia
 opera aurum in uaporem conuertere dicit Plato ibidem. Quod
 si non possit fieri ignis, id est corpus totaliter simplex fiat aer.
 Si non potest fieri figura circularis fiat figura quadrangula-
 ris: quod profecto nihil aliud est dicere nisi quod corpus sim-
 plicius fiat ut fieri potest. Quod autem eius uirtutes per ta-
 lem operationem intendantur patet experimento, quia una
 uncia auri semel præparati. Si in una libra cuiuscunque spi-
 ritus solueris fixat eum in una die. Si quatuor uel decem ui-
 cibus reiteraueris fixat unam libram in una hora. Multa èt
 notabilia potest homo si placet hic inducere, & nos de hoc in

sine quaestionis philosophiae disputaturi sumus.

Tertia pars.

¶ VANTVM ad tertium, scilicet quomodo illa
 9 uirtus seminatur. Est sciendum: quod terra in qua
 conuenientius iacitur est natura mineralis, quia ex
 quibus sumus ex eisdem pascimur et nutrimur, ut habetur in
 libro de Anima. Sed illa (quo ad hoc opus) est uirtus mercuri-
 alis, ergo & in terra mercuriali debet seminari. Sed est
 notandum quod ista terra primo debet à spinis & superfluis
 purificari & sublimari cum tanta ignis uiolentia, & tamen
 quod conseruetur pars eius media: quæ perficit, & ab adu-
 sione defendit. hoc autem completur per ignem leuem seu
 lentum. Talis autem ignis est humiditatis conseruatiuus, &
 fusionis perfectiuius. In ista terra duo opera reperiuntur ne-
 cessaria, scilicet humiditas, quia uirtus prædicta nutritur,
 unde Hermes statim subiunxit dicens. Nutrix eius est terra,
 id est, mercuriale sublimatum & humidum, uel in spiritus
 mercuriales penetraturi: quibus ampullæ prædictæ uirtutis
 implentur. Ideo statim subditur. Quod uentus, id est aqua
 portauit ipsum, id est uirtutem illam in uentre suo, id est,
 mediante uentre ipsius uirtutis. Huius autem ratio est: quia
 leuia suffocata stare non possunt ut non in spiritu furoris sui
 terram concutiat cum à frigore constrictam inuenerit. Sic
 ipsa uirtus quæ uentus dicatur cum in ampullis clauditur con-
 fortante ignis calore totam naturam expectat & maxime si
 non fixi quantitatem excedat in aliquo. Si autem uirtus se-
 minatiua fuerit tantæ fortitudinis quod ipsos spiritus inclu-
 sos fixet, & in suam propriam naturam conuertat in instan-

ti. Sic enim uirtus multiplicatur & crescit, quod finaliter ars querit. Si autem impietas ignis locum agēdi per aliquod spatium habuerit statim fugiunt & exterminantur. Quapropter iterato soluaturn totum & assetur toties quod omne additum, sibi adæquatur in fermentationem & maturationē ut dicit Plato in libro de quartis. Quia quod est fixum fixat: coagulatum coagulat. Se ipsum desponsat: seipsum & imprægnat: nec est in mundo res mirabilior. unde Plato libro quo supra dicit quod cerebrum est mansio cogitationis uel cogitationis intellectus cui anima secundum operari soli coniungitur propter eius simplicitatem. Igitur dicit ipse, debes ipsam materiam simplicissimam facere, quia sic simplicibus utitur & propter hoc interimit se ipsum. Vnde Maria. Soror sapientis dixit. Seminate aurum non quidem uulgi sed philosophorum quod per media philosophica est præparatum in terra foliorum. quia crescit, nutritur & augetur sicut cetera uegetabilia. Vnde per istum modum uerificatur dictum Aristotelis ad Alexandrum. Quod materia dicitur lapis elementaris. quia ex ipso quatuor elementa sunt extracta ut dictum est supra. lapis mineralis, quia ex solis mineralibus fit. lapis uegetabilis quia nutritur & augetur: quæ sunt potentie anime uegetatiuæ. lapis animalis quia odore reficitur & foetore corrumpitur. lapis rationalis, quia permanet nature consonans cum est ad illud determinatum. Sed nature opus, est opus intelligentie diuinæ, Igitur & opus artis per naturales uias incurrentes & incidentes hoc in loco uocatur nomine omnis spermatis. Cum fuerit animalis nomine omnis floris, fructus uel humoris. Cum igitur uideris signum, scilicet quando incontinenti multiplicatur secretum elicias, scilicet quando natura Mercurialis in sua natura, quæ est fluxibilis pene-

trans ingrediens & perficiens quantum est de se statim & totaliter in opere stat, quia fixatur cum suorum uirtute spirituum & in sua humiditate ex qua fit fusio, ingressio & fixatio stans. Sed quia non omne sperma generat, sed oportet esse filiosum & digestum spiritu nutrimentali, quod quidem generatur in hepate uitali, quod fit in corde animalis, & quanto isti spiritus magis sunt digesti & erunt in prædictis locis decocti diutius & reuoluti, tanto efficacius generant & effectum perfectiorem pariunt & numerum copiosorem multiplicant, aliquando duo gemelli aliquando septem, aliquando quadraginta uno ictu fiant. Dicit enim Auicenna se uidisse quod una prægnans quadraginta eiecerit abhorsus uno saltu, quod considerantes philosophi, quod etiam de semine ad generationem aggreditur sed solum prædicti spiritus ut patet per philosophum in libro de animalibus incoeperunt opus in uase uitri claudi & sub fimo solui in aquam & postea coagulari in igne calido & humido. Ipsoque eodem uase si aperiretur ipsa natura conquassaretur et forte ipsi spiritus euanescerent. Id ipsum uoluerunt sæpius reiterari. Quia resolutio secundum Rhasim est thesaurus rei & auspiciu completi & in ipsa est totum secretum. Quia sicut supradictum est. Ille lapis multiplicatur in infinitum secundum quantitatem, uerbi gratia. Vna pars primo perficiebat x. si semel soluitur & coagulatur perficit 100. si bis uel ter 200. si 12, tunc perficit partes infinitas. Est autem huius ingenium tantæ efficacæ. Quod philosophi dixerunt, quod omnis creatura corporalis seu spiritualis proprietas aliqua in hoc lapide ex uirtute operationis illius in figura describitur & continetur. Et cum Hermes perlustrasset omnia, uim huius lapidis & tam naturalium rerum, quam etiam super naturalium gradum

auscultasset attingere conabatur tertium coelum. Sed prohibitus fuit quia non est fas creaturæ aliquam proprietatem sui creatoris usurpare. hæc Plato in libro de quartis. Ideo dicit in alia parte libri præallegati. Quod solutio fit in luna coagulatio in Saturno. Ergo acquirit iste lapis uirtutem omnium planetarum. Similiter solutio fit in aqua & coagulatio in igne. Ideo acquirit uirtutem superiorum & inferiorum elementorum. Sic est de signis & stellis fixis, humoribus complexionibus, membris, uentis, plagis orbis, similiter quia dicitur spiritus uolans assimilatur angelis, & quia mortuum fit uolatile uidetur ibi resurrectionis ministerium uel misterium occultari. Hæc autem quæ dicta sunt licet sint metaphorica tamen esse maximæ efficaciam hanc prædicant operationem. Hucusque Plato. Est autem ista operatio quasi dicerem quod semen animalis cuiusque hepatis uentriculum iterato subintraret & spiritus nutrimentalis eidem duplicaretur. Sic est de corde & de cerebro quantum ad spiritus uitales et animales. Et certum est quod illa spermatis uirtus multiplicaretur & possit toties reiterari. & si materia sufficienter administraretur, quod tantæ magnitudinis procrearetur animal quatum species eius & natura pateretur, sic est in proposito.

QUANTVM ad quartum est dicendum. Quod homines ante tempus foetus colligere cupientes abortiuos genuerunt. Ideo oportet tempus expectare à philosophis prætaxatum. Quod ut melius in fine compleri possit. Idcirco signa infallibilia completi elixiris narrabimus sermone claro. Sunt autem illa talis naturæ ut supradiçtum est, quod fit aere subtilior si est ad album, & lacte nitidior. Si ad rubeum quod fit unio rutilantior. Et non differt lapis albus à rubeo nisi ex additione citrinantis coloris qui etiam à Mercurio solo recipitur, quod

tur : q̄ sit elemento liquidior. Quod sit gracili spumo ampu-
 losior, q̄ sit furioso uento spiritalior, q̄ sit aqua uiua limpi-
 dior, p̄ sit ignis pugna spissior, & q̄ sit in omni frigore quā-
 tūcunq; magno : & in omni calore quantumcunque paruo
 incoagulabilis omnino. Primum signum quantum ad album :
 facit sublimatio diligens & per filterum distillatio frequens.
 Quantum ad rubeum facit aquarū calcinatarum acumen in-
 tensum . Secundum signum facit frequens reiteratio solutio-
 nis acumine aquarum & assatio fortis successiua . Tertium
 signum facit solutio fluuiialis aluei & coagulatio leuis. Quar-
 tum signum facit subtilis purificatio omnia mundans . Quin-
 tum signum facit ignis præcipitans uiolenter . Sextum si-
 gnum omnia prædicta ingenia consumit , insuper sunt &
 omnia alia signa extrinseca maximi precij . Verbi gratia. Si :
 illius elixiris quantitatem grani cum uino aliquo claro mi-
 scueris lepram sanat, scabiem, impetiginem, omnem febrem et
 calorem tollit incontinenti omnem corruptum humorem de
 corpore humano euellit , omneq; membrum contractum eri-
 git & iuuentutem conseruat . Quid plura ? Nullus qui hoc :
 usus fuerit cibo uel potu infirmitatem aliquantulo tempore
 cognoscit . Semper erit letus & rubicundus. Item per alia si-
 gna hoc ipsum cognoscit . Si ergo quadraginta libras mer-
 curij albi uel rubei in aquam conuerteris & super ignem ali-
 quantulum fumigare permiseris , & desuper elixiris supra-
 scripti uncia una proieceris totum in naturam fixam conuer-
 tit , & fermentat, eidem uirtutem suam æqualiter communi-
 cabit , & signa omnia prædicta ipsi aquæ insignabit . Sic :
 christallus uel uitrum fluxibile faceret & malleandi dulcedi-
 nem præstaret & donaret . Similiter omnem lapidem pretio-
 sum conuertit secundum intensiorem coloris quemuis, quia o-

mnem colorem recipit sicut & rubeum sic plus in unum con-
 flauerit & indurauerit in corpus permixtum. Quantum ad
 quintum dicendum est. Quod istius uirtutis actiue ius poten-
 tia propria est mercurius in sua natura fluente, sed debet pu-
 rificari à terreo fetulento sicut natura menstrui elicit subti-
 lia, & aliud grossum eijcit cum purificatum fuerit & me-
 diante igne successiuo superauerit ipsum incontinenti perforat
 & perforando digerit & indurat: sic & natura auri in
 una hora facit ut dixerunt sapientes. Teste Gebero pondus
 suum conseruat quia prius fixat quàm ignem auferat. mala-
 leatur optime quia est natura mercurij quæ est successiua, su-
 per omnia ignis habet examinationes perfectas. Quia sola:
 natura mercurius in igne quiescente superat, & sic de singu-
 lis alijs. Quod autem statim indurat probatur experimento.
 quia fumus solum à Ioue uel à Saturno exiens ipsum statim
 indurat. Igitur illa uirtus quæ in infinitum perfectior est.
 Similiter illud aurum omnes medicinales proprietates habet.
 Ad quod sciendum primo unde aurum confortat. De hoc ali:
 qui dixerunt. Quod eius confortatio non fit nutriendo sicut
 facit panis. qui cor hominis confortat, quia non digeritur
 nec conuertitur, nec restringendo laxat. Sicut hoc epulum,
 Cor confortat non odore spiritualia temperando sicut faciunt
 aromata, nec purgando superflua sicut faciunt laxatiue me-
 dicinæ. Et hoc confirmatur uerbo Dioscoridis qui dicit, si ali-
 quo flegmatico humore contingit spiritualia remolliri aurum
 abstergit. Sed eius abstersio est Mercurij natura, ut dicit Aui-
 cenna. Igitur cor potest confortari, hoc modo. Alij dixe-
 runt quod aurum confortat cor ex sua potentia. Quia aurum
 est durum, & durum à duro confortatur: & est dictum
 magnorum medicorum, ut dicit Vincentius in speculis etiã

habetur propositum quòd durum est, inquantum expedit.

Alij autem dixerunt. Quòd aurum cor confortat à tota spe-
cie materia separata. sicut Magnes ferrum separatum attra-
hit, sed hoc ratione principiorum auri, scilicet natura mer-
curij & sulphuris quæ sunt duo principia talis speciei & na-
tura & suppositum non differunt realiter ut homo & Fran-
ciscus: & sic uirtus totius speciei est secundum uirtutem prin-
cipiorum. Sic tamen q̄ sit prius ratione uirtutis à coelo influ-
xæ, & uirtus coeli communis est: & influit in patiente dispo-
sito semper & ubiq; unde omni tempore homo generat homi-
nem & sol. igitur in illa materia excellenter supra uirtutem
naturæ disposita talem uirtutem communicabit. Igitur idem
quod prius. Alij dicunt quòd sit preciositas ex minerali pro-
prietate quia eius preciositas non fit ex materia eiusdem spe-
ciei ueritas approbatur. Arguunt aliqui sic quia confortatio:
cordis est à margaritis. igitur non sequitur totam speciem.
Sed respondetur: quòd confortare cor est per determinata
media, q̄ nulli conuenit nisi auro. Sed contra arguitur sic.
Zaphirus cor confortat à tota specie, igitur per determina-
ta media. Sunt igitur aliquæ uiae speciales utriusque. Sed:
margaritæ cor confortant & corallus & infinita alia quæ in
mundo reperiuntur: & ergo sunt infinitæ uiae speciales.

Ergo merito per determinatas uias & per determina-
ta media aurum præparatur ut est supradictum.

Et sic patet quæstionis determinatio cum sua re-
sponsione uera & determinata de natu-
ra Solis & Lunæ. Deo laus &
gloria per semper secula.

Amen.

TABVLA TOTIVS OPERIS.

In proemio . Demonstrationis modus multiplex.	car. 2
In argumentis Alchimia uidetur falsa rōne mixti.	ca. 3
Alchimia uidetur falsa ratione proportionis elemētorum. idē	
Forma sequitur determinatum modum mixtionis.	idem
Species quomodo differat ab alia specie.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione instrumenti.	idem
Modus agendi naturæ in generatione cuiuslibet rei	idem
Alchimia uidetur falsa ratione temporis	idem
Ad generationē formæ cuiuslibet est tempus præfinitū.	idem
Tempus generationis methallorum.	car. 4
Methalla ex quibus consistunt.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione loci , & loci laudes.	idem
Locorum differentie , artis & naturæ.	idem
Principium intrinsecum rei quid sit.	idem
Natura quomodo generat res.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione imitationis.	car. 5
Corruptio qualis est, talis est mixtio.	idem
Alchimia ui. falsa quia spēs adinuicē nō transmutātur. idē	
Methalla quomodo adinuicē conueniāt & quō non.	idem
Alchimia uidetur falsa quia ignorat principia mixti.	idem
Corpora celestia quomodo faciunt ad generationem,	idem
Forma quando materiam informet.	idem
Alchimia uidetur falsa quia artificialia nō sūt naturalia. idē	
Formæ naturales & artificiales quomodo fiant.	idem
Natura supponit materiam , ars uero facit .	idem
Alchimia uidetur falsa quia non est ab aliquo inuenta.	car. 6
Alchimia uidetur falsa ratione contrariorum.	idem
Forma una est unius operationis .	idem

T A B V L A .

Contraria simul esse non possunt.	idem
Plures actiones per te primo alicui inesse non possunt.	car. 7
Alchimia uidetur falsa ratione materie.	idem
Spiritus methallorum primi & secundi qui sint.	idem
Tutia quid , & quæ sint operi necessaria.	idem
Methalla imperfecta non dant fulgorem.	car. 8
An spiritus & perfecta dent fulgorem.	idem
Natura spirituum quæ sit.	idem
Fusio methallica per quod fit.	idem
Fusio uitrificatoria per quod fit.	idem
Vitrificatum non potest redire in methallum.	idem
Vitrum non potest fieri malleabile.	idem
Methalli humiditas nulli competit nisi methallo.	idem
Marchasita & antimonium quò a methallis differant.	idem
Methalli passio prima & secunda.	car. 9
Vitrum methallis commisceri non potest.	idem
Methalli humiditas quibus insit & humiditatis laus.	idem
Methalla cur indicem signent.	idem
Argentum ui. cur non adhæreat marcasite.	idem
Vitri passiones & quò a methallis & inter se differunt.	idem
Methalla quomodo inter se differant .	idem
Vitrificatio spirituum annihilat opus.	car. 10
Abhortiua non permanent in natura.	idem
Alchimia ui. falsa quia omnia methalla sunt completa.	idem
Methalla an dicantur nobilia & ignobilia.	idem
Alchimia ui. falsa ratione u' timæ dispositionis	car. 11
Alchimia ui. falsa propter diuersam generationem .	idem
Alchimia ui. falsa quia est à casu.	idem
Quæ sunt à fortuna non sciuntur .	idem
Scientia est necessariorum.	idem

T A B V L A.

Fortuita quæ sint.	idem
Alchimia vi. falsa authoritate Aristotelis.	idem
Expositio autoritatis philosophi contra artem.	idem
Eadem autoritas exponitur pro arte.	car. 12
Accidentia non mutant speciem.	idem
Differentia specierum & accidentium quæ sit.	idem
Alteratio est accidentium mutatio	idem
Transmutatio quomodo fiat.	car. 13
Alchimia vi. falsa ratione nostri iudicii.	idem
Differentiæ specificæ methallorum sunt ignotæ.	idem
Accidentia cur noscantur.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione proportionis in mixtiõe.	idē
Alchimia vi. fal. rōne trāsmutationis in materiā primā.	idem
Motus generationis est ad formam substantialem.	idem
Motus ad formam dicitur mutatio.	idem
Generatio & motus ad ubi quid sint.	idem
Materia prima hominis quæ sit.	car. 14
Materiæ propinquæ specierum sunt ignotæ.	idem
Quomodo ex cibis fiat homo uel animal.	idem
Mixta quomodo sint in elementis.	idem
Ex quolibet quomodo fit quodlibet.	idem
An methalla differunt sicut sanum & ægrum.	car. 15
Accidentium differentia in quo sint.	idem
Propriæ passionēs à quo procedunt.	idem
Auri passionēs quæ sint.	idem
Infirmi passionēs humanas exercere non possunt.	idem
Æger quomodo fiat sanus.	idem
Dicentes methalla non differre specie quales sint.	idem
In termino motus requiritur forma.	idem
Terminus motus in quo consistit.	idem

T A B V L A .

Alchimista non operatur sicut medicus .	car. 16
Probationes Alchimiae .	idem
Alchimia probatur uera triplici uia.	idem
Testimonium sapientum est magna probatio.	idem
Ars est sequela & regula naturæ.	idem
Alchimia probatur uera primo testimonio sapientum.	idem
Autores Alchimiae.	idem
Studendum prius ne casu fiat operatio.	car. 17
Ratio enim experimento confirmatur & decoratur.	idem
In obscuris apertis rationibus oportet uti.	idem
Nullus sapiens Alchimiam negauit .	idem
Rationes negantium Alchimiam quàm sint risu dignæ.	idem
Conclusio Auicennæ super autoritatem Aristotelis.	idem
Alchimia non utitur demonstr. apertis ut aliæ scientiæ.	idem
Problemata duobus modis fiunt.	idem
In scientiis operatiuis fiunt demonstrationes ad sensum.	idē
In sensibilibus iudicare debemus per sensum .	idem
In generatione apum quomodo fiat probatio.	idem
Demonstrare Alchimiam incredulis quid sit.	idem
Negantes sensibilia indigent poena uel sensu.	idem
Negantes alchimiam quibus comparentur.	car. 19
In scientia medicinæ quomodo fiunt probationes.	idem
Experimenta quomodo probari debent.	idem
Exemplum in medicaminibus diuersis.	idem
Demonstrationes mathematicæ quomodo fiunt.	idem
Ratio demonstrans alchimiam est uera .	idem
Duo sunt methalla perfecta sicut duo lumina cæli.	idem
Complementū artis & naturæ fit per rem sensibilem.	car. 20
Principia alchimiae sunt duplicia.	idem
Primum principium in artificio quid sit.	idem

T A B V L A .

Probationes seu iudicia auri quæ sint.	idem
Principium secundum alchimie est diuinum.	idem
Experimentum destruit rationē, quomodo intelligitur.	idem
Alchimie laus & difficultas.	car. 21
Alchimia probatur uera quia insunt utriq; auro &c.	idem
Ex iisdem operationibus cognoscuntur eadem formæ.	idem
Optimum genus inquisitionis est per accidentia.	idem
Auri proprietates & passionēs.	idem
Eadem operationes non possunt esse à contrarijs formis.	idē
Plato probat aurum alchimie confortare cor.	car. 22
Alchimia probatur uera ex similitudinibus.	idem
Vitulus generatus in nubibus.	idem
Diuersa ex rebus diuersis genita ab arte.	idem
Buffones quomodo generentur.	idem
Apes, uespæ, scarabei ex quibus generentur.	idem
Genita ex putri & propagatione sunt eiusdem speciei.	idem
Exemplum uniuocorum in uegetabilibus.	idem
Causa uniuocatiōis ingentis ex putri et propagatiōe.	car. 23
Natura transmutat unā speciem in aliam, & loci laudes.	idē
In Persia cadit æs, ferrum & lapides cum tonitruis.	idem
Subitæ generationis causa.	idem
In diuersa materia, diuersimode fiunt eadē generationes.	idē
Mirabilia quæ operantur in mineris.	idem
Loci potentia exemplū de pane in lapidem.	car. 24
Exempla quibus sint posita.	idem
Attramēti generatio & fumus lignorū lapidi assimil.	idē
Lapidi nil proprie & per se assimilatur cū sit orphanus.	idē
Exemplum pulchrum de fumo lignorum.	idem
Alteratio metallorum ex diuersis fieri contingit.	car. 25
Cortex mali punici quid operetur in ferro.	idem

T A B V L A .

Natura quomodo generet methalla.	idem
Ars quomodo sequitur naturam.	idem
Quando corpus dominatur conuertit spiritum in se.	idem
In spiritibus sunt corpora in potentia & e contra.	idem
Determinatio et responsio ad quæstionē cū elucidatiōe.	car. 26
Alchimie laudes.	idem
Nulla scientia probat suum subiectum .	idem
Alchimie subiectum quid sit.	idem
Sola alchimia probare conatur suum subiectum esse	idem
Alchimie definitio.	idem
Alchimia quomodo differat à medicina.	idem
Alchimie difficultas prima.	car. 27
Vbi sapientes discordant magna arguitur difficultas.	idem
Alchimie difficultas secunda.	idem
Ars sophistica non potest dici ars.	idem
Non est standum iudicio contraria iudicantium.	idem
Alchimia est uera apparens & existens.	idem
Quibus datur alchi. & cū quibus disputēdū est de ea.	car. 28
Modus procedendi in hac questione & qui sint termini.	idem
Paralogizatio quomodo fit .	idem
Alchimista sit sapiens & non ignarus.	idem
Alchimie diffinitio eiusdemq; expositio.	idem
Descriptio quomodo fit.	car. 29
Causa finalis alchimie.	idem
Dum agens agit in materiam res dicitur imperfecta	idem
Quare solum aurum sit metallum perfectum.	idem
Quare alia sex dicantur imperfecta & sulfuris uituperiū.	idē
Methallorum perfectio quæ sit & quando fiat.	idem
Alchimie diffinitio secundum Morienum & Lilium	idem
Alchimia diffinitur ut scientia & ut instrumentum.	car. 30

T A B V L A.

Decem modi difficultatis alchimie.	idem
Inquisitio alchimie est difficilior cunctis rebus.	idem
Prima causa difficultatis quia est supra naturam.	idem
Alchimia uel habetur à deo reuelante uel ab hōine docēte. idē	
Secunda difficultas est ex diuersitate operantium.	car. 31
Tertia difficultas ex paucitate habentium eam.	idem
Quarta propter cōtradictionē apparentē in dictis eorū.	idem
Quinta ratione diuersitatis precy. s. carū & uile.	idem
Cur diuersa fingantur nomina in hac scientia.	idem
Alchimista sit ingeniosus & subtilis.	idem
Sexta causa difficultatis ratione allegoriarum.	car. 32
Aristotelis testimonium super hoc.	idem
Nomina inusitata sunt peiora translatione.	idem
Non est mirum si operantes errent.	idem
Septima causa, quia hæc sciētia opposito mō se habet alijs. idē	
Octaua causa difficultatis ratione uasis.	car. 33
Nona causa est ratione temporis ortus lapidis.	idem
Qui pondera nouit, omnia nouit.	idem
Quælibet actio habet tempus determinatum.	idem
Cur tempus uariauerunt philosophi.	idem
Secretum ignis in tempore est occultatus.	car. 34
Signum & signatum quæ sint in lapide.	idem
Voluntas regit naturam ad lapidem construendum.	idem
De crisi cognoscenda tacuerunt philosophi.	idem
Compositio elementorum difficillima ad cognoscendum.	idem
Decima causa difficultatis est ratione materie.	idem
Materia lapidis & eiusdem nomina multa.	idem
Materia metallorum nature & arti eadem.	idem
Quæ magis diuidūtur minus sunt scibilia & econtra.	car. 35
Cognita unitate alchi, omnia contēta in ea cognoscūtur.	idem

T A B V L A .

Error Sophistarum.	idem
Quomodo ars hæc sit unica & loquentium unitas.	idem
Salomonis dictum de sulfure.	car. 36
Natura, genus, substantia, essentia, una tantum est.	idem
Instantia contra unitatem lapidis.	idem
Quomodo corpore & spiritus differant.	car. 37
Nutribile quomodo nutriat.	idem
Quomodo intelligitur lapis unus via una.	idem
Deceptiones operationum.	idem
Distinctio prima ostendit quomodo ars sit naturalis et diuina.	ca. 38
Quando lapis & anima oritur, quomodo dicatur.	idem
Germinatio quid sit.	idem
Ars hæc quomodo dicatur diuina, & est res annotatione digna.	idē
Alchimie cognitio superat naturam.	car. 39
Per lapidem philosophi uaticinati sunt futura.	idem
Et primo diem iudicii & mortuorum resurrectionem.	idem
In iudicio deus remunerator est bonorum.	idem
Quomodo uirginem concipere & parere praeuiderunt.	idem
Deum ipsum humanari ex quo cognouerunt.	car. 40
Solus homo poterat Deo uniri.	idem
Plato scripsit in principio erat uerbum.	idem
Aperitio renum in partu qua sustentatur uirtute.	idem
Finis lapidis diuinae seruatur uirtuti.	car. 41
Laus Alchimie & sui operis.	idem
Distinctio secunda quomodo ars sit inuenta & quibus data.	idē
Naturaliter non poterat alchimia inueniri	idem
Lapis & alchimie laus & incertus autor.	idem
Quare secretorum liber uere sit Aristotelis.	idem
Alchimia cur sit obscure tradita.	car. 42
Cur per allegorias philosophi sint loquenti.	idem

T A B V L A .

Non per inuidiā philosophi sed iuste artem cēlauerunt.	ca. 43
Scientia ista non est pro omnibus.	idem
Sophistarum errores arti non debent attribui.	idem
Manuum & oculorum operatio arti necessaria.	car. 44
Prima & secunda operatio quando fiunt.	idem
Artifex qualis sit & quomodo ars ingenio iuuatur.	car. 45
Errores sine scientia quare emendari non possunt.	idem
Scientia sine experientia parum aut nil prodest.	idem
Experientia magis quā scientia est perquirenda.	car. 46
Sophisticarum rerum cognitio quomodo iuuat.	idem
Principis naturæ carentes, naturam sequi non possunt.	idem
Quorum principia sunt diuersa, & opera erūt diuersa.	idem
Distinctio tertia q̄ ars sit certa nobilis & brevis.	idem
• Concordia sapientū est magna certitudinis demonstratio.	idē
Alc. operatio pōt uno die addisci, quod nulli sciētiae cōtingit.	idē
Alchimia est nobilior alijs scientijs excepta theologia.	car. 47
Nulla scientia acquiritur propter seipsam nisi sciētia alchi.	idē
Nobilitas alchimiae ex duobus dependet.	idem
Intellectus nulli inesse potest nisi animæ humanæ.	idem
Quare hæc sciētia ab omnibus sapiētibus inquirei debet.	car. 48
Hæc scientia animā decorat, & corpus à seruitute liberat.	idē
Ars est brevis sine allegorijs.	idem
Quarta distinctio ostendit errores operantium.	car. 49
Alchimia non est à casu neq; à fortuna.	idem
Pars secunda lapidis est clavis totius operis.	idem
Alchimista sit patiens.	idem
Lapis quando oritur euolat ab igne nisi retineatur.	idem
Fortitudo alchimiae quæ sit.	idem
Nexus elementorum est clavis & supra naturam.	car. 50
Lapis in ortu suo eget auxilio artificis.	idem

T A B V L A

Exemplū de puero in uentre matris & de aue in ouo.	idem
Lapidis clamor & uulturis uerba.	idem
Principium & finis operis quando fiunt.	car. 51
Principiū quando uariatur, omnia uariatur, & econtra.	idē
Finis est fixio sui principij & illū uase includit.	idem
Distinctio quinta q̄ lapis omnibus similatur.	car. 52
Quòd hæc scientia habita sit à Prophetis.	idem
Quòd eam miscuerunt omnibus alijs scientijs.	idem
Hæc scientia de omnibus alijs loquitur & econtra.	car. 53
Quid sit ueritas & quid allegoria.	idem
Rerum modi ad inquirendum ueritatem sunt tres.	idem
Lapidis infinita nomina quid causent.	idem
Lapis quia orphanus, nullum ei nomē proprie cōpetit.	car. 54
Cur lapidi diuersa imposita sunt nomina.	idem
Aristoteles quomodo loquutus sit de hoc lapide.	idem
Solutiones argumentorum quinque contra artem.	idem
Dispōnes præcedunt habitus & habilitant ad formas.	car. 55
Ex ijsdem principijs natura facit methalla & ars lapidē.	idem
Ars non potest sequi naturam ad generandum methalla.	idem
Ars quomodo potest sequi naturam & quomodo non.	idem
Ignis solus methalla perficere non potest.	idem
Lapis duplex uolatilis & fixus	car. 56
Sermo sophisticus est mentiens dubitatio.	idem
Arguentes contra hanc scientiam duobus modis decipiūtur.	idē
Prudentia non est tantum uniuersalium.	idem
Opus hoc quomodo dicatur naturale & quō artificiale.	idem
Eo modo quo ars ministrat, eo modo natura operatur.	idem
Solutio rationis. 7. forma naturalis duplex	car. 57
Opiniones de inductione animæ in materia.	idem
Vbi compositio debilior ibi forma excellentior	idem

T A B V L A .

Comparatio recta fit in uniuocis	idem
Proportio recta & non recta quando fiat.	idem
Solutio rationis octauæ & nonæ.	idem
Astrologia non est seruanda in alchimia.	idem
Ad generationem rei quæ sunt considerata .	idem
Astra quomodo operentur in hæc inferiora .	car. 58
Astrologia quomodo in imaginibus operetur.	idem
Solutio rationis .x. forma quatuorplex	idem
Forma quæ est principium operandi dicitur specifica.	idem
Forma accidentalis fluens duplex mediata & immediata. idē	
Forma artificialis in facto esse & in fieri.	idem
Formæ oēs quæ sunt in lapide non possunt dici artific. car. 59	
Formæ naturales sunt in duplici differentia.	idem
Formæ mixtorum oēs sunt naturales ministræ arte.	idem
Præparans alteri materiam ad formam nō dat formā.	idem
Formæ naturales accidentales possunt arte &c.	idem
Formæ artificiales accidentales non possunt à natura etc.	idem
Principium artis est materia cum intellectu præctico.	idem
Principium naturæ est intelligentia & natura etc.	idem
Solutio rationis .xi. rei difficultas quid arguat.	car. 60
Responsio Geberis & eius laudes ad rationem xi.	idem
Constructio rei duplex , in principio & in fine motus.	idem
Quando facilius est construere quam destruere.	idem
Solutio rationis xii. & xiiij. contrarietas ex quo sit.	car. 61
Omne quod in aliquo recipitur , quomodo recipitur.	idem
Nutribile quomodo à contrario & à simili nutriatur.	idem
Comparatio pulchra de nutribili & nutrito	idem
Operatio lapidis est una, licet uideatur contraria.	idem
Considerans causas diuersitatis methallorum uidet etc.	car. 62
Solutio rationis xv. & xvi.	idem

T A B V L A.

Methalla quō dicantur perfecta, et quō imperfecta.	idem
Exemplum de ovo & aue.	idem
Quæ sit & dicatur mors imperfectorum mixtorum.	idem
In quocunque est aliquis terminus motus, ibi est forma etc. idē	
Forma substantialis prima quando ordinatur ad aliā.	idem
Triticum, equus & marchasita non ordinantur &c. car. 63	
Solutio rationis xx. Entia à fortuna quæ sint.	idem
Alchimia non est casu seu fortuna sed necessaria.	idem
Solutio quinque rationum Aristotelis.	idem
Alchimia uere transmutat & quare alterat	idem
Trāsmutatio & alteratio quid sint.	idem
Cognita propria passione cognoscitur forma.	idem
Forma quomodo cognoscatur, et si subiaceat sensibus. car. 64	
Sufficit cognoscere methalla imperfecta quæ sint.	idem
Alchimia probatur uera ratione formæ ueri auri.	idem
Solutio quintæ rationis Aristotelis.	idem
Methalla omnia differunt specie secundum Aristotelem.	idem
Potentia quomodo se habeat ad actum.	idem
Sanguis non est in potentia cibus, nec domus ligna.	idem
Res à quo capit denominationem.	idem
Non omne ex quo fit aliquid dicitur materia eius.	car. 65
Potentia quæ est dispositio est triplex	idem
Potentia formæ adeptæ est duplex.	idem
Ordo inter potentiam remotissimam & actū secundum.	idem
Bonum completum ultimum in methallis quō intelligatur. idē	
Quomodo natura perficit methalla imperfecta.	car. 66
Perfectum & imperfectum quoruplex dicatur.	idem
Perfecta & imperfecta in eadem forma quæ sint.	idem
Perfecta & imperfecta indiuersis formis quæ sint.	idem
Perfecta & imperfecta tertio modo competit methallis.	idē

T A B V L A .

In formis quomodo dantur gradus & quomodo non.	idem
In methallis est una tantum forma proprie.	idem
Methalla imperfecta non fiunt à causa impediēte.	idem
Aurum non generatur per transitum aliorū methallorū.	idē
Casualia non constituunt speciem neque permanent.	car. 67
Methalla imperfecta fiunt ex intentione naturæ.	idem
Exemplum de terra & testiculis in animali.	idem
Methalla sunt permixta, & aqua et sol mutant æs in aurū.	idē
Ordo inter animam uegeta. sensi. & rationalem.	car. 68
Quomodo methalla sint in mineris reperta.	idem
Origo mineris quando inuenitur.	idem
Differētiæ specificæ methallorum quomodo sumuntur.	idem
Digestio in methal. non debet retrogradi sed progredi.	car. 69
Materia prima hominis quæ sit.	idem
Ars extollit naturam mirifice.	idem
Natura & ars quō reducūt methallū in materiā primā.	idē
Mixtio lapidis cum methallis est forma informans.	idem
Reductio methalli in materiam primam est duplex.	idem
Quando ex methallo fit uitrū amittitur genus & species.	idē
Responsio ad rationes de materia prima.	idem
Materia prima quando dicitur chaos.	idem
Materia prima multiplex est uidel. propinquissima etc.	car. 70
Quando ex spermate fit homo quæ sit illa reductio.	idem
Ordo naturæ ad methalla procreāda	idem
Qualis est ordo methallorum ad sperma, talis est ad ar. ui.	idē
Principium medium & finis. i. ar. ui. metha. & aurum.	idem
Methalla quando liquantur sunt argentum uiuum.	idem
Tempus naturæ differt à tempore artis.	idem
In imperfectis methallis quid perficiatur per lapidem.	car. 71
In eodē tempore ars perficit omnia imperfecta metalla.	ibidē

Additum

T A B V L A .

Additum super quaestionem Boni de subalternatione scientiarum .	idem
Entia realia sunt in triplici differentia .	idem
Entia realia concernunt sibi materiam determinatam.	idem
Entia mathematica possunt esse in quacunq; materia.	idem
Entia diuina nullam concernunt sibi materiam.	car. 71
Scientiae omnes & artes a quibus manant.	idem
Natura non potest esse falsa, ergo nec ars.	idem
Naturae & artis principium quid sit.	idem
Alchimiae necessaria ueritas.	idem
Alchimia cui subalt. rnetur.	idem
Subalternans & subalternata sunt eiusdem ueritatis.	idem
Priora sunt causa ueritatis suorum posteriorum.	idem
Principium alchimiae est uterq; intellectus.	idem
Alchimia non est faeliua neq; mechanica.	idem
Alchimia est uerior scientia quam ipsa medicina.	idem
Materia naturae & artis quae sit.	car. 72
Materia non producit seipsam ad formam.	idem
Agens quid sit tam in natura quam in arte.	car. 73
Modus agendi est diuersus in natura & arte.	idem
Diuersae materiae non possunt subijci huic arti.	idem
Alchimia est mutatrix & sequela naturae .	idem
Forma est res diuina sine hypocrisi.	idem
De principijs methallorum in generali, et generatio ex quibus fiat.	car. 74
In generatione methallorum duplex est humiditas.	idem
Materia prima omnium methallorum quae sit.	car. 75
Materia proxima methallorum quae sit.	idem
Sulfurum quoddam liquabile & quoddam non.	idem
Causa liquefactionis in methallis.	idem

T A B V L A.

Sulfur in marcasitis quomodosit.	idem
Materia prima propinqua proxima & uniuoca methallo- rum.	idem
Generatio methallorum cur sit circularis. exemplum.	c. 75
Mixtio methallorum in minera quid significet.	idem
Forma auri quomodo datur ab arte & à natura.	idem
Duabus vijs natura generat aurum.	idem
Quæ via generandi aurum imitatur artem.	car. 76
Ad identitatem producendarum quid requiratur.	idem
Alchimia probatur uera, quia quorū causæ sunt eadem, ipsa sunt eadem &c.	idem
An ex uegetabilibus possit fieri aurum.	idem
Vltima dispositio naturæ & artis quæ sit.	idem
Modorum diuersitas non uariat rem.	car. 77
Exemplum in hoc de generatione sanguinis.	idem
Solutio rationis. 18. & 19.	idem
Ars non potest sequi naturam in dispositionibus præuijs ad formam.	idem
Generatio æquiuoca quomodo reducitur ad uniuocam.	idem
Alchimia est uera ratione expoliationis sulfuris corruppen- tis.	idem
Sulfur occultum in Mercurio est id quod dat formā auri idē	
Non omne alterans generat aurum.	car. 78
Alteratio debet præcedere transmutationem contra ignaros so- phistas.	idem
De principijs methallorum in speciali.	idem
Sulfur & argentum uiuum sunt, sicut mouens & motū. idē	
Separatio sulfuris & argenti uiui quando et quō fiat.	car. 79
Materia agens & finis metallorum quæ sint.	idem
In mineris quid pro sulfure & argento uiuo reperiatur. idē	

T A B V L A .

Materia quando recipit formam.	idem
Quæ terminantur termino proprio & quæ alieno.	idem
Secretum operationis lapidis.	car. 80
Conuersio elementorum quando & quomodo fiat.	idem
Exemplum de musto & sanguine.	idem
Quando opus remanet imperfectum & diminutum.	idem
Ex quibus habetur argentum uiuum philosophorum & quid agat.	idem
Albedo cur apparet in decoctione completa.	idem
Albedinis ratio & proprietas quid sit.	car. 81
Apor simplex quid sit.	idem
Quando argentum uiuum uincit, & quando uincitur quid fiat.	idem
Sulfur occultum in argento uiuo est cor auri.	idem
Nomina argenti uiui.	idem
Quomodo ars est sublimior natura.	idem
In natura una est decoctio, in arte uero duæ.	car. 82
Elementa ductibilia quæ sint.	idem
Lapis philosophorum est forma auri.	idem
Plato quare posuit formas separatas.	idem
Forma per se non operatur.	idem
Compositum est nobilius sua forma.	idem
Alchimie ratio fundamentalis.	car. 83
Ignorans radices minerarum non adhareat arti.	idem
Auicennæ medicina ex animalibus.	idem
Formæ dantur secundum dispositionem materie.	idem
Ideæ Platonis quomodo impugnantur.	car. 84
Inquisitio ueritatis quomodo fieri debet.	idem
Aristoteles quando & cur negauerit alchimiam.	idem
In speculabilibus & operabilibus quomodo ueritas cognoscatur.	

tur.

idem

Iuuenis non potest esse prudens.

idem

Aristoteles quando confessus est alchimie ueritatem.

idem

Alchimia probatur uera primo autoritate Aristotelis.

idem

Rationes principales probantes alchimiam esse ueram. car. 85

Aurum alchimicum est purius auro naturali.

idem

Ratio prima est quia indigesta digeri possunt, ergo alchimia

uera.

idem

Digestio & calor quid operantur in natura

car. 86

Digestio inuatur ab extrinseco calore, exemplum in fructi-

bus.

idem

Optesis, scatesis, molensis, & epseis quid sint.

idem

Assa sunt humidiora elixatis & quare.

idem

Digestio eadem potest fieri in diuersis organis.

idem

Idem agens, disponit ad formam & dat formam.

car. 87

Regimen artis & nature in quo differant.

idem

Alchimia est uera ratione organi, loci & caloris.

idem

An aurum possit imperfici & retrogredi in æs.

idem

Natura nō transit de uno imperfecto ad aliud imperfectū. idē

Instantia de tempore digestionis.

idem

In quo differunt digestio auri & elixiris.

idem

Proportio digestionis elixiris & methallorum.

idem

Elixir sotiatur methallis, ut forma materie.

idem

Obiectio de cruditate argenti uiui & solutio.

car. 89

Causa imitandi naturam.

idem

Atramentorum origo, natura & materia.

idem

Calcantum, colcotar, & atramentum idem sunt.

car. 90

Atramenta possunt arte & natura fieri, ergo & aurū. idem

Instantia de sulfure & arsenico.

idem

Cognita materia & modo agendi nature, fiet imitatio. idē

T A B V L A .

Alchimia probatur uera ratione materiae & ratione agentis.	idem
Ars non generat aurum, sed formam auri.	idem
Ordo materiae, formae, compositi & operationis.	idem
Alchimia ergo est uera, quia possibilis.	car. 91
Ratio secunda alchimia est uera propter easdem causas similes.	idem
Inductio per singula genera causarum.	idem
Mixtio marcasitae in natura diuersificatur à mixtione metallorum.	idem
Ratio tertia alchimia est uera ex similitudine.	idem
Materia prima quomodo recipit dimensionem & partitionem.	idem
Proportio & mutatio metallorum cui sit similis.	idem
Elementa non ordinantur ad unum, & quare transmutantur.	car. 92
Methalla sunt magis similia quàm elementa.	idem
Elementa transmutantur adinuicem ergo à fortiori methalla.	idem
Elementorum & methallorum mutatio quò differant.	idem
Alchimiae laudes & de intellectu & intelligentia.	idem
Ratio quarta. alchimia est uera ratione mediij motus.	idem
Aliquid ex aliquo fit duobus modis.	car. 93
Ratio quinta. alchimia est uera ex potentia ordinaria ad formam.	idem
Octo capitula ad sciendum summe necessaria.	car. 94
Capitulum primum ex qua materia fit lapis.	idem
Diuersitas methallorum unde oriatur	idem
Sulfuris colores multi argen. u. uiui unus tantum.	idem
Albedo quid sit, Adhaerentia per quid fiat.	car. 95

T A B V L A .

Sulfur fixum & non fixum quid agant.	idem
Realgaris origo & secretum ex eo eliciendum.	idem
Argenti uiui operatio in fusione methallorum.	car. 96
Argenti imperfectio & sulfur quibus commisceatur.	idem
Argentum uiuum quibus adhaereat & propter quid.	idem
Arena cur ferrum ferruminet.	idem
Laus argenti uiui & sulfuris uituperium.	idem
Lapis philosophorum ex quo elicitur.	car. 97
Identitas & similitudo argenti uiui ad methalla.	idem
Mercurius est radix omnis rei .	idem
An sulfur sit pars materialis auri , & lapidis philosopho- rum.	car. 98
Lapidis color & auri tinctura à quo datur.	idem
Sulfur argenti uiui est album actu & rubeum potentia. idē	
Sulfur uulgi non ingreditur argen. ui. coagulato sicut nec auro.	car. 99
Lapis est ex argento uiuo & suo sulphure intrinseco.	idem
Actio eadem non potest esse à rebus in substantia diuersis. idē	
Alchimie tota intentio.	idem
Generans non potest esse pars materialis generati.	idem
Capitulum secundum . an sulfur solum sit materia lapidis.	
Salomonis, aliorum philosophorum dicta de sulfure.	car. 100
Sulfur argenti uiui non potest seipsum ducere in actū.	idem
Argentum uiuum quando dicatur & fiat sulphur sapien- tum.	idem
In paruo quanto potest multum esse de actione , uirtute & forma.	idem
Sulphur argenti uiui quantæ sit uirtutis & actionis.	car. 101
Sulphur hoc diuinum & quod habeat nomina.	idem
Ex duobus sulfuribus fit hoc tertium sulphur.	idem

T A B V L A.

Aqua uiua & oleum sulphuris quid sit.	102
Aurum an sit totum materialiter ex sulfure.	idem
Natura instrumentū quid, Planetæ & metalla cur septē. idē	
Mercurius principium & finis methallorum, sed sulfur non	
est in numero. m.	idem
Male impugnatur antiqui de cognitiōe causæ mæ. car. 103	
Ignorata materia ignorantur aliæ causæ necessario.	idem
Omnia alia à materia quare dicta sunt accidentia.	idem
Forma etiam quando & quomodo dicatur accidens.	idem
Materia quomodo est magis substātia quā forma quæ cau-	
sa est essendi.	idem
Prima cognitio rerum à quo incipiat.	idem
Cap. tertiu. De elemētis lapidis philosophorū & auri. car. 104	
Diuersitas operantium in hac arte.	idem
Forma extrahitur de potentia materiæ propinquæ.	idem
Forma est uniuoca suæ materiæ.	idem
Inuestigatio ueritatis & recta operatio à quibus suman-	
tur.	idem
Fatuitas illorum quī operantur ex auditu aliorum. car. 105	
Operans cognoscat causas, quia essendi & cognoscendi eadē	
sunt principia.	idem
Inuestigatio operationis quomodo fiat.	idem
Elementa duo inclusa & duo sunt includentia.	idem
Forma ignis non apparet in se.	idem
Corruptio & conseruatio mixti ex quibus pendeat.	idem
Elementa secundum alchimicos quæ sint?	car. 106
Omnia ex aqua fieri quō. Et exemplum in cera liquata. idē	
Elementa separata nil artī prosunt.	idem
Aqua & terra iunctis omnia iunguntur.	idem
Artifex noscat sua simplicia elementa, & quare, & exem-	

T A B V L A.

plum.	idem
Conuertere elementa quid sit, & cur cum terra perpetuetur.	car. 107
Aurum, coelum, & lapis cur non corrumpantur.	idem
Loci laudes, & quare lapis perpetuetur in igne.	idem
Coelū cur sit incorruptibile, & proportio ignis ad coelū.	idē
Natura neq; scit neq; potest perpetuare elementa.	idem
Voluntas quomodo ingreditur in hoc opere.	car. 108
Vnum tantum est elementum in substantia.	idem
Elementa ex quo exeunt, & quintum elementum quid sit.	idē
Duo elementa huius artis quæ sint, aduerte.	idem
Capitulum quartum. De fermento & cōditionibus, & quorū duplex dicatur.	idem
Comparatio fermenti ad pastā, & quō pasta alteret.	car. 109
Lapis a quo recipiat uirtutem alterandi.	idem
Diuersitas inter pastam & fermentum.	idem
Ex quo fit aurum ex eo fit fermentum.	idem
Argentum uiuum fermentatū omnia alia fermentat.	car. 110
Fermentum non conuertit methalla in seipsum, ut pasta & quomodo.	idem
Vltima perfectio methallorum est pondus & extensio.	idem
Fermentum secundo modo quid, & quare dicatur.	idem
Fermentum ex quibus, quando & quō cōponitur.	car. 111
Vnio animæ & corporis quando, quomodo et cum quo corpore fiat.	idem
Lapis est ex corpore anima & spiritu, quæ idem sunt.	idem
Plato prophetauit diem iudicii ex coniunctione lapidis.	idem
Corpus quomodo dicatur forma & anima, materia.	idem
Dictum Anaxagoræ de Sole & Mercurio.	car. 112
Lapis rubeus hermetis est aurum.	idem

T A B V L A .

Secretum Morieni de Sole & Luna & auro albo.	idem
Deceptio Geberis de natura Solis.	idem
Sol occultatus in Luna, gradus magisterij & decoctiones quid.	car. 113
Dissimilitudo auri, fermenti & pastæ.	idem
Corpus, anima, & spiritus quid sint.	idem
In tempore generationis & partus quid fiat.	car. 114
Corpus, spiritum, & animam, aliter considerat naturalis & aliter alchimista.	idem
Plato & Rhasis de infinitate fermenti & suæ cognitionis.	idē
Primus gradus operis & secundus quando terminantur, & quid sint.	car. 115
Geberis dictum de fermento & Platonis documentum.	idem
Fluxus rerum secundum Eraclitum quid sit.	idem
Omnia habent terminum suæ decoctionis, exemplum in pane & sapone.	idem
Signum perpendendum omnino ab artifice.	idem
In fine perfectæ decoctionis generatur materia nuda & sim- plex.	car. 116
Ignis, operis, & operatoris laus & uituperiū & quies.	idē
Ignis absentia & præsentia quæ fiant.	idem
Vegetabilitas in alchimia quid sit, & alchimia instrumenta- lis quæ sit.	idem
Methalla quare & quomodo nutriantur.	car. 117
Materiæ nudæ & simplicis declaratio secundū philosophū.	idē
Exemplū Aristotelis de triplici anima, & quod natura generet materiam nudam.	idem
Caloris operatio non terminatur ad unum finem.	idem
Calor elementalis & coelestis quid & ubi sint.	idem
Sol & homo generant hominem quomodo intelligatur.	idē

T A B V L A.

Mensuratio caloris quotuplex sit.	idem
Ignis actio est infinita sed mensuratur ab anima.	idem
Potentia rationalis & irrationalis quomodo terminant actus suos.	car. 118
Homo quomodo est mensura omnium rerum.	idem
Finis naturæ & artis, & quomodo natura & uoluntate regitur opus.	idem
Capitulum quintum. De ueneno & theriaca lapidis quid, & quotuplex sit.	idem
Venenum improprie, proprie & propriissime quid.	idem
Lepra metallorū & argenti quæ sit et auri exemplū.	car. 119
Allegoria Hamet de ueneno lapidis proprie dicto.	idem
Quando fit coniunctio animæ cum suo corpore et de ortu animæ secundum Platonem.	car. 120
Corpus cur dicatur theriaca animæ & cur uenenum.	idem
Identitas, trinitas & uaticinia lapidis & artis.	idem
Infidelis fiet fidelis in trinitate per hanc artem.	idem
De ueneno & theriaca lapidis propriissime dictis.	car. 121
Venenum & theriaca cur dicantur. exemplum de morte & resurrectione,	idem
Venenum & tyriaca est cor & flos auri, sine quo alchimia non perficitur.	idem
Cap. sextū. Cur dicatur coagulū, cur mas & foemina.	idē
Coagulum, fermentū, corpus & uenenū idē sunt.	car. 122
Quomodo fit coagulum in lacte ita in lapide.	idem
Mercurius sublimatus & calcinatus quid sit.	idem
Coagulum est clavis totius operis & de aqua corrente.	idē
Quando lapis dicitur foemina, quando mas, & quando cōpositum.	idem
Foeminam super mare ascendere quid sit.	car. 123

T A B V L A .

In seminibus & lapide est uis hermafrodita maris & foeminae. idem

Radius & umbra, senex & puer, quid & cur dicatur. idem

Aegyptus & Persia & mulier pragnans quid sint. idem

Capitulum septimū. De similitudinibus & comparationibus lapidis. car. 124

Principia in generatione foetus sunt duo. idem

Agens quando separatur à materia. idem

Sperma non est pars geuerati sed motor & forma. idem

Exemplum in generatione animalis & seminum. car. 125

Germen est sicut cor separatum à suo semine. idem

Sulphur extrinsecum generat cor in argento uiuo. idem

Contactus agentis quō detur continuari in passo. car. 126

Sulphur extrinsecum separatur genit intrinseco. idem

Genera maris & foeminae unde fiant. idem

Si mas, aut foemina uicerit quō assimilant sibi passum. idem

Aurum est mas, arg. uiuū foemina et mas occasionatus. idem

Exemplum in albo & rubeo ouī, quid intelligatur. idem

Sulfur uinctum & uincens & temperantia caloris quid agant. car. 127

Sperma non est id, quod agit, sed anima existens in eo. idem

Instrumenta non agunt nisi per motum & quomodo ipsa mouentur ab anima. idem

Sulphur non est agens, sed instrumentū caloris agētis. idem

Agens extrinsecum principale quid & quomodo agat. c. 128

Argentum uiuum uulgi assimilatur ouis uenti. idem

Ex sulphure solo neq; ex solo argento uiuo fit lapis phōrū. idem

Ex albo ouī fit generatio pulli, & ex uitello fit nutritio. idem

In quibus non est motus localis generatio quomodo fiat. idem

Ex ijsdem generamur, nutrimur & perficimur, idem

T A B V L A .

Ex arg. vii. generatur, nutritur & perficitur utrumque aurū scilicet naturale & alchimicum.	car. 129
Alchimia est uera ratione eiusdem generationis.	idem
Auctoris intentio, & exemplum in lacte, butyro, caseo & fero.	idem
Inanimatorum ad animata non est totalis similitudo.	idem
Doctrina pulchra quō aurū non generatur ex auro.	idem
Laus alchimiae.	idem
Ca. 8. si ex ære & ferro possit fieri aurum.	car. 130
Assa incrudari non possunt, ergo nec perfici.	idem
Sulphur duplex in omni metallo, præterquam in auro.	idem
Sulphur extrinsecum deletur, intrinsecum uero non.	idem
Ar. vii. æris & ferri potest perfici sicut aliorum.	car. 131
Bonitas sulphuris in quo consistat.	idem
Coagulum coagulat partes sibi similes.	idem
An arg. vii. possit, sicut & lac coagulari à dissimilibus, quia lac coagulatur ab uua acerba & similibus acerbis, ergo & arg. vii. poterit à sibi dissimilibus coagulari, ut puta ab her bis &c. solutionem quære.	
Epistola Boni de materia lapidis.	car. 132
Auripigmenti natura & quomodo fit realgar.	idem
Quomodo ipsa natura compassa sit arti.	car. 133
Profundissimum philosophorum ingenium.	idem
In auripigmento sunt tria principia naturæ.	idem
Natura illa tertia quæ, & ubi sit.	car. 134
Natura non utitur sulphur purū, neq; arg. vii. purum.	idem
Marcasita non est illa natura media.	car. 135
Marcasita contrariatur naturæ arsenici.	idem
Quomodo eadem materia diuersimode informatur.	idem
Rectum quomodo discernitur.	idem

T A B V L A

Tabula in Rosario Arnaldi de Villa noua .

Quomodo ar. vi. in sulphur conuertatur .	car. 137
Mercurij metallorum quomodo differant .	car. 138
Omni argento est sulphur album , & omni auro sulphur rubeum .	car. 139
Radij tingentes quibus insint .	idem
Quod unicus sit lapis philosophorum .	idem
Ex quibus extrahitur & quod sine Sole & Luna nullus mer. tingit .	car. 140
Sulphuris albi & rubei archanum & quomodo pater est Sol & Luna mater .	idem
Lapis ex sola metallorum materia perfici non potest .	car. 141
Primum opus lapidis, quod est soluere lapidem in suu mer. idē	idem
Sublimatio luminarium & extrema lapidis .	idem
Verum & primum operis principium .	car. 142
De inuestigatione perfecta lapidis & quo mer. depuratur. idē	car. 143
Primus error est festinantia .	car. 144
Lapis inhumatur, ut digeratur melius .	idem
Signa perfectæ solutionis . & primi reg. recapitulatio .	c. 145
De secundo regimine , abluere quid sit & actio ignis	idem
Diuisio lapidis per quatuor elementa & diuisio ista quomodo fiat .	idem
De ablutione aquæ , & aeris quomodo fiant	car. 146
Oleum ex omni re quomodo extrahitur .	idem
Operationes & signa aeris distillantis .	idem
Differentia & operationes aquæ & olei seu animæ .	car. 147
De ablutione ignis & terræ & de cā ablutionis eorum .	idem
De tertio regimine quod est reducere .	car. 148

T A B V L A

Expositio tertij regiminis Arnaldi.	idem
De moda reducendi aquam super terram.	car. 149
Doctrina imbibitionum & pondera.	idem
Recapitulatio tertij regiminis & bene nota totum.	idem
De quarto regi. q̄ est fixare seu fermentare cū fixo.	car. 150
Confusio sulphurum & fermentorum quando fiat.	idem
De mixtione fermenti & sulphuris quomodo fiat.	car. 151
Utilitates sequentes ex diuisione elementorum.	idem
Qua uia augetur lapis & proiectio.	car. 152
De seruanda quantitate elementorum.	idem
De correctione elementorum & de fusione medicinae.	idem
De ponderibus seruandis in fixatione elementorum	car. 153
De fixatione & elixiris compositione ad album.	car. 154
De reductione aeris super elixir ad album.	car. 155
De inceratione elixiris albi.	idem
De compositione elixiris rubei.	car. 156
Aurum alchimicum excedit aurum naturæ.	idem
De multiplicatione medicinarum.	car. 157
Elixiris solutio & sublimatio & secretum artis quid sint.	idē
Proiectio quomodo fieri debeat.	car. 158
Vltimum caput de recapitulatione totius operis.	idem
Epistola Rhaymundi Lulli, quæ dicitur accurtatoria.	car. 160
Accurtatio mineralis lapidis quomodo fiat.	car. 161
Lapis uegetabilis quomodo fiat.	car. 162
Lapis mixtus ex uegetabili & minerali.	car. 163
Methodus Laciniij super epistolam Rhaymundi Lulli.	car. 165
Tabula ex collectaneis Rhafis.	car. 167
In uaporem transire est necesse naturalia cuncta.	idem

T A B V L A .

Tota ars in solutione & coagulatione consistit .	idem
Atramentum quid & quotuplex sit.	idem
Atramenti præparatio & operatio.	idem
Alumen quid & quotuplex sit	car.168
Aluminis præparatio & operatio.	idem
Sal quid & quotuplex sit & eius præparatio & operatio. idē	
De sale armoniaco & eius præparatione et operatione.	c.169
De spiritibus mineralibus & de arsenico & sua præparatione.	car.170
De sulphure & sua præparatione.	car.171
De argento uiuo & sua præparatione.	car.172
De auro & sua natura	car.174
De argento & sua compositione atque purgatione.	car.175
Documentum de ære & alijs imperfectis.	car.176
Experimenta argenti duo ex Rhasi	car.177
De natura æris & sua præparatione.	car.178
De natura plumbi & sua præparatione	car.179
De stagno & sua purgatione, & de ferro.	idem

Tabula ex collectaneis Alberti Magni , Diui Thomæ & aliorum . &c.

Doctrina Alberti de spiritibus & natura eorum.	car.181
De eorum præparatione in communi.	idem
De purgationibus spirituum in particulari.	idem
De natura, essetia et præparatione atq; fixatione sulphuris.	car.182
De quiditate & præparatione argenti uiui.	car.183
De natura purgatione , & præparatione arsenici.	car.185
De medicina sulphuris supra Mercuriū, Iouē & Venerē. idē	
De operatione eius super Iouem.	car.186

T A B V L A .

Quomodo hæc medicina operatur super Venerem.	car. 187
De uegetabilibus et animalibus secundū diuū Thomam.	188
Excusatio quædam propter eos, qui nimium sapiunt.	car. 190
De capillis & ouis & eorum operatione.	idem
De incératione, sublimatione, & assatione.	car. 192
De calcinatione & dissolutione.	car. 193
De distillatione & inhumatione.	idem
Præcepta Alberti magni.	car. 194
Quæstio curiosa Michaelis Scoti.	car. 195
Ratio seu uirtus terminaria ex quo conuenientius elicitur. idē	
Opiniones de materia prima Solis & Lunæ.	car. 196
Ratio seminaria quomodo nutriatur.	idem
Aptitudo formæ, remanet in composito corrupto.	idem
Causa cur oportet aurū in naturā uaporis conueriti.	idem
De reductione & modo reducendi aurum in materiam primam.	car. 197
Extractio quatuor elemētorū quid sit secundū hermetē.	car. 198
Quare conuersio corporis in spiritum uocetur terra, lapis & sal.	idem
Secretum eliciendum, sed non grosso capiti atq; ignaro.	idem
Virtus illa quomodo seminatur & in quo loco.	car. 199
Lapis quare dicatur mineralis, uegetabilis & animalis.	idem
Signa infallibilia completi elixeris.	car. 200
Signa tam intrinseca quàm extrinseca lapidis.	caa. 201
Natura auri quàm celerrima fit in sua operatione.	idem
Causæ multæ quare aurum ipsum cor confortet.	idem

F I N I S .

ERRATA CORRIGE.

Carta nona, cuius. lege alicuius. carta. 17. decimi methes. 4
 ibidem quando l. quin. c. 21. quæ l. quia. ibidē Aut. l. autem
 c. 27. nullius l. nullus. ibidem uolantes l. uolentes. ca. 30. in
 genui l. ingenij. car. 32. siue l. sine. c. 36. robore l. rubore. car.
 37. & l. d. ibidem pariere l. periere. ibidem, rectorie l. de
 ceptorie. car. 38. nil l. uel. car. 41. fortissima l. fortuna. car. 49
 in l. ei. car. 55. uolantiū l. uolentium. car. 59. quare l. quomo
 do. car. 62. ouis l. oui. car. 65. omne l. esse. ibidem prius l. pri
 mus. car. 66. riga. 13. forma, superfluum est. car. 73. effica
 cis l. effectibus. car. 75. metallorū l. elementorū. car. 78. toto l.
 totum. car. 80. quod l. quid. car. 81. adeo l. duo. car. 83. olim
 l. oleum. ibidem, operis l. operans. car. 95. a l. aut. ibidem, uel
 l. nil. car. 98. Nisi l. Mercurius. car. 101. calorem l. colorem.
 car. 110. non l. nam. car. 111. intellectu l. intellectui. ibidē, fer
 mentū l. fermentari. car. 112. sis l. sit. ibidem, uel l. nil. car. 113
 circa l. esse. car. 114. seruauerunt l. seruauerit. car. 115. per
 mittetur l. permutetur. ibidem, sic l. sicut. ibidem, propter l.
 propterea. car. 120. ponitur l. patitur. car. 121. non l. nam.
 car. 124. Mercurius l. menstruum. ibidem, stannum l. scamniū
 car. 128. perfecti l. perfici ibidem, ideo l. non. car. 136. uero l.
 ucre. car. 138. oratione l. ordine. car. 161. quæ l. qui. ibidē, ap
 portare l. apportari. ibidē, trasmutationem l. trasmutationum.
 ibidem, transiuissem l. transmissem. car. 165. generatiua &
 nutritiua l. generatiuus & nutritiuus. In dialogo ca. 2. riga.
 3. laborem l. laborum.

*. **. ***. ABCDEFGHIKLMNOP
Q RSTVXYZ. AA BB CC DD.

Omnes quaterniones, præter * * * duernionem,
& DD quinternionem.

VENETIIS, APVD ALDI FILIOS.

M. D. XXXXVI.

